။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

မဇ္ဈိမနိကာယေ

မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ

၁. ဂဟပတိဝဂ္ဂေါ

၁. ကန္ဒရကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁. အာရာမပောက္ခရဏီအာဒီသူတိ အာရာမပောက္ခရဏီဥယျာနစေတိယဋ္ဌာနာဒီသု။ **ဥဿန္နာ**တိ ဗဟုလာ။ အသောကကဏိကာရကောဝိဠာရကုမ္ဘီရာဇရုက္ခေဟိ သမ္မိဿတာယ တံ စမ္ပကဝနံ **နီလာဒိပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမပဋိမဏ္ဍိတ**န္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, န စမ္ပကရုက္ခာနံယေဝ နီလာဒိပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမတာယာတိ ဝဒန္တိ။ **ဘဂဝတ ကုသုမဂန္ဓသုဂန္ဓေ စမ္ပကဝနေ ဝိဟရတီ**တိ ဣမိနာ န မာပနကာလေ ဧဝ တဿံ နဂရေ စမ္ပကရုက္ခာ ဥဿန္နာ, အထ ခော အပရဘာဂေပီတိ ဒဿေတိ။ ''ပဉ္စသတမတ္တေဟိ အဍ္ဎတေဠသေဟီ''တိ ဧဝံ **အဒဿိတပရိစ္ဆေဒေန**။ ဟတ္ထိနော စာရေတိ သိက္ခာပေတီတိ ဟတ္ထာစရိယော ဟတ္ထီနံ သိက္ခာပကော, တဿ ပုတ္တောတိ အာဟ **"ဟတ္ထာစရိယဿ ပုတ္တော"**တိ။ တအာ ဘဂဝတ တေသံ ပသာဒဇနနတ္ထံ အတ္တနော ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ အနိဂုဟိတွာဝ နိသိန္နောတိ ဒဿေန္တော **"ဆဗ္ဗဏ္ဏာနံ ဃနဗုဒ္ဓရသ္မီန"**န္တိအာဒိမာဟ။ **ဘဂဝတော စေဝ ဂါရဝေနာ**တိ ဘဂဝတော ဂရုဘာဝေန, ဘဂဝတိ ဂါရဝေနာတိ တ ပါဌော။

နိစ္စံ န ဟောတီတိ အဘိဏှံ န ဟောတိ, ကဒာစိဒေဝ ဟောတီတိ အတ္ထော။ အဘိဏှဟနိစ္စတာ ဟိ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ, န ကူဋဋ္ဌနိစ္စတာ။ လောကေ ကိဉ္စိ ဝိမှယာဝဟံ ဒိသွာ ဟတ္ထဝိကာရမ္ပိ ကရောန္တိ, အင်္ဂုလိံ တ ဖောဋယန္တိ, တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **"အစ္ဆရံ ပဟရိတုံ ယုတ္တ"**န္တိ။ **အဘူတပုဗ္ဗံ ဘူတ**န္တိ အယံ နိရုတ္တိနယော ယေဘုယျေန ဥဟာအယ ရုဠှီဝသေန ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တထာ ဟိ ပါဠိယံ ''ယေပိ တေ, ဘော ဂေါတမ, အဟေသုံ အတီတမဒ္ဓါန''န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ, ကိဉ္စိ အကတ္တဗ္ဗမ္ပိ ကရိယမာနံ ဒုက္ကရဘာဝေန ဝိမှယာဝဟံ ဟောတိ, တထာ ကိဉ္စိ ကတ္တဗ္ဗံ, ပုရိမံ ဂရဟစ္ဆရိယံ, ပစ္ဆိမံ ပသံသစ္ဆရိယံ, တဒုဘယံ သုတ္တပဒသော ဒဿေတုံ **"တတ္ထာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

သမ္မာ ပဋိပါဒိတောတိ သမ္မာပဋိပဒါယံ ဌပိတော။ သော ပဋိပဒါ ပရမာတိ **ဧတပရမံ,** ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသောယံ ယထာ ''ဝိသမံ စန္ဒိမသူရိယာ ပရိဝတ္တန္တီ''တိ (အ. နိ. ၄.၇၀)။ အယဉ္စေတ္ထ အတ္ထော – ဘဂဝတ ဘိက္ခုသင်္ဃော ပဋိပဒါယ တုမှေဟိ ပဋိပါဒိတော, အတီတေပိ ကာလေ ဗုဒ္ဓါ ဧတပရမံယေဝ ဘိက္ခုသင်္ဃံ သမ္မာ ပဋိပါဒေသုံ, အနာဂတေပိ ကာလေ ဧတပရမံယေဝ ဘိက္ခုသင်္ဃံ သမ္မာ ပဋိပါဒေဿန္တီတိ ပရိဗ္ဗာဇကော နယဂ္ဂါဟေန ဒိဋ္ဌေန အဒိဋ္ဌံ အနုမိနန္တော သဗ္ဗေသမ္ပိ ဗုဒ္ဓါနံ သာသနေ သင်္ဃသုပ္ပဋိပတ္တိံ မဇ္ဈေ ဘိန္နသုဝဏ္ဏံ ဝိယ သမသမံ ကတွာ ဒဿေတိ, ဧဝံ ဒဿေန္တော စ တေသံ သုဓမ္မတဉ္စ တထာ ဒဿေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော, ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတာ ပန နေသံ သရူပေနေဝ ဒဿိတာတိ။ **န ဣတော ဘိယျော**တိ ဣမိနာ ပါဠိယံ ဧတပရမယေဝတီတိ အဝဓာရဏေန နိဝတ္တိတံ ဒဿေတိ သီလပဒဋ္ဌာနတ္တာ သမာဓိဿ, သမာဓိပဒဋ္ဌာနတ္တာ စ ပညာယ သီလေပိ စ အဘိသမာစာရိကပုဗ္ဗကတ္တာ အာဒိဗြဟ္မစရိယကဿ ဝုတ္တံ **"အာဘိသမာစာရိကဝတ္တံ အာဒိံ ကတွာ"**တိ။

၂. ပုစ္ဆာနုသန္ဓိအာဒီသု အနန္တောဂဓတ္တော **"ပါဠိကေန္တော အနုသန္ဓိ"**တိ ဝတွာ တမေဝတ္ထံ ပါကဋံ ကာတုံ **"ဘဂဝတ ကိရာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဥပသန္တကာရဏ**န္တိ ဥပသန္တဘာဝကာရဏံ။ တဉှိ အရိယာနံယေဝ ဝိသယော, တတ္ထာပိ စ ဗုဒ္ဓါနံ ဧဝ အနဝသေသတော ဝိသယောတိ ဣမမတ္ထံ ဗျတိရေကတော အနွယတော စ ဒဿေတုံ **န ဟိ တွဝ**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဉာတတ္ထစရိယာ ကာကဇာတကာဒိဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ, လောကတ္ထစရိယာ တံတံပာရမိပူရဏ

ဝသေန, ဗုဒ္ဓတ္တစရိယာ မဟာဗောဓိဇာတကာဒိဝသေန။ **အစ္ဆရိယံ ဘော ဂေါတမ** တိအာဒိနာ ကန္ဒရကေန ကတံ ပသာဒပဝေဒနံ ဒဿေတိ။

ယေပိ တေတိအာဒိနာ တေန ဝုတ္တမတ္ထံ ပစ္စနုဘာသန္တေန ဘဂဝတာ သမ္ပဋိစ္ဆိတန္တိ စရိတတ္တာ အာဟ – **“သန္တိ ဟိ ကန္ဒရကာတိ အယမ္ပိ ဟဋ္ဌိယေက္ကော အနုသန္ဓိ”** တိ ။ ယော ဟိ ကန္ဒရကေန ဘိက္ခုသင်္ဃဿ ဥပသန္တတဘာဝေ ကိတ္တိတော, တံ ဝိဘဇိတွာ ဒဿေန္တောပိ တေန အပုစ္ဆိတောယေဝ အတ္တနော အဇ္ဈာသယေန ဘဂဝါ **“သန္တိ ဟိ”** တိအာဒိနာ ဒေသနံ အာရဘိ။ တေနာဟ **“ဘဂဝတော ကိရ တေဒဟောသိ”** တိအာဒိ။ **ကပ္ပေတွာ** တိ အညထာ သန္တမေဝ အတ္တာနံ အညထာ ဝိဓာယ။ **ပကပ္ပေတွာ** တိ သန္နိဒဿနဝသေန ဂဟေတွာ။ တေနာဟ **“ကုဟကဘာဝေနာ”**တိအာဒိ။ **ပဋိပဒံ ပူရယမာနာ**တိ ကာမံ အဝိသေသေန သေက္ခာ ဝုစ္စန္တိ, တေ ပန အဓိဂတမဂ္ဂဝသေန “ပူရယမာနာ”တိ န ဝတ္တဗ္ဗာ ကိစ္စဿ နိဋ္ဌိတတ္တာ။ မဂ္ဂေ ဟိ ဧကစိတ္တက္ခဏိကောတိ အာဟ **“ဥပရိမဂ္ဂဿ ဝိပဿနာယ ဥပသန္တာ”**တိ။ **ဣတော မုတ္တာ** တိ မဂ္ဂေနာဂတူပသမတော မုတ္တာ။ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနေ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ တေနာဟ **“စတူဟိ သတိပဋ္ဌာနေဟိ ဥပသန္တာ”** တိ။

သတတသီလာတိ အဝိစ္ဆိန္နသီလာ။ သာတိသယော ဟိ ဧတေသံ သီလဿ အခဏ္ဍာဒိဘာဝော။ သုပရိသုဒ္ဓသီလတာဝသေန သန္တတာ ဝုတ္တိ ဧတေသန္တိ **သန္တတဝုတ္တိနော** တိ အာဟ **“တဿေဝ ဝေဝစန”** န္တိ။ ဧဝံ သီလဝုတ္တိဝသေန “သန္တတဝုတ္တိနော”တိ ပဒဿ အတ္ထံ ဝတွာ ဣဒါနိ ဇီဝိတဝုတ္တိဝသေန ဒဿေန္တော **“သန္တတဇီဝိကာတတိ အတ္ထော”**တိ အာဟ။ သာသနဿ ဇီဝိတဝုတ္တိ သီလသန္နိဿိတာ ဧတေတိ အာဟ **“တသ္မိံ”** န္တိအာဒိ။

နိပယတိ ဝိသောသေတိ ရာဂါဒိသံကိလေသံ, တတော ဝါ အတ္တာနံ နိပာတီတိ **နိပကော,** ပညဝါ။ တေနာဟ **“ပညဝန္တော”**တိ။ **ပညာယ ဌတွာ ဇီဝိကာကပ္ပနံ** နာမ ဗုဒ္ဓပဋိကုဋ္ဌမိစ္ဆာဇီဝံ ပဟာယ သမ္မာဇီဝေန ဇီဝနန္တိ တံ ဒဿေန္တော **“ယထာ ဧကစ္စော”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၄) **တံသံဝဏ္ဏနာယဉ္စ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၁၄) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ရထဝိနီတပဋိပဒါယော တေသု တေသု သုတ္တေသု ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣတော အညတ္ထ မဟာဂေါပါလကသုတ္တာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၄၆ အာဒယော) လောကုတ္တရသတိပဋ္ဌာနာ ကထိတာတိ အာဟ – **“ဣဓ ပန လောကိယလောကုတ္တရမိဿကာ သတိပဋ္ဌာနာ ကထိတာ”** တိ, သတိပဋ္ဌာနသုတ္တေပိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၃-၃၇၄; မ. နိ. ၁.၁၀၆ အာဒယော) ဝေမိဿကာဝ ကထိတာတိ။ **တွေကေနာ** တိ တွေကာယ ဒေသနာယ။

၃. **ကာရကဘာဝန္တိ** ပဋိပတ္တိယံ ပဋိပဇ္ဇနကဘာဝံ။ မယမ္ပိ နာမ ဂိဟီ ဗဟုကိစ္စာ သမာနာ ကာလေန ကာလံ သတိပဋ္ဌာနေသု သုပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တာ ဝိဟရာမ, ကိမင်္ဂ ပန ဝိဝေကတသိနောတိ အတ္တနော ကာရကဘာဝံ ပဝေဒေန္တော ဧဝံ **ဘိက္ခုသင်္ဃဥ္စ ဥက္ခိပတိ** ။ တေနာဟ **“အယဥ္စေဟာတ္ထ အဓိပ္ပာယော”** တိအာဒိ။ နာနာရမ္မဏေသု အပရာပရံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ ရာဂါဒိကိလေသာနံ ဃနဇဋိတသဏ္ဌာနာကာရေန ပဝတ္တိ ကိလေသဂဟနေန ဂဟနတာ, တေနာဟ “အန္တော ဇဋာ ဗဟိ ဇဋာ, ဇဋာယ ဇဋိတာ ပဇာ”တိ (သံ. နိ. ၁.၂၃, ၁၉၂)။ မနုဿာနံ အဇ္ဈာသယဂဟဏေန သာဌေယျမ္ပိတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“ကသဋသာဌေယျေသုပိ ဧသေဝ နယော”** တိ။ ယထာ သပ္ပိမဓုဖာဏိတာဒီသု ကစဝရဘာဝေ, သော ကသဋောတိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ သန္တာနေ အပရိသုဒ္ဓေ သံကိလေသဘာဝေ ကသဋန္တိ အာဟ **“အပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန ကသဋတာ”** တိ။ အတ္တနိ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနံ **ကေရာဋိယဋ္ဌော။ ဇာနာတီ** တိ “ဣဒံ အဟိတံ န သေဝိတဗ္ဗံ, ဣဒံ ဟိတံ သေဝိတဗ္ဗ”န္တိ ဝိစာရေတိ ဒေသေတိ။ ဝိစာရဏတ္ထောပိ ဟိ ဟောတိ ဇာနာတိ-သဒ္ဒော ယထာ “အာယသ္မာ ဇာနာတီ”တိ။ **သဗ္ဗာပိ။ပေ။ အဓိပ္ပေတာ** “ပသုပါလကာ”တိအာဒီသု ဝိယ။ ဣဓ အန္တရ-သဒ္ဒော “ဝိဇ္ဇန္တရိကာယာ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၁၄၉) ဝိယ ခဏတ္ထောတိ အာဟ **“ယတ္တကေန ခဏေနာ”** တိ။ **တေနာ**တိ ဟတ္ထိနာ။ **တာနီ**တိ သာဌေယျာဒီနိ။

အတ္ထတော ကာယစိတ္တုဇုကတာပဋိပက္ခဘူတာဝ လောဘသဟဂတစိတ္တုပ္ပာဒဿ ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသာတိ တာနိ ပဝတ္တိအာကာရေန ဒဿေတုံ **“တတ္ထာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ယဿာ** တိ ဟဏာဘူတဿ အဿဿ ဝါ ဟတ္ထိနော ဝါ။ **ဌဿာမီ** တိ တတ္ထေဝ သပ္ပဋိဘယေ ဌာနေ ဂန္တွာ ဌဿာမီတိ န ဟောတိ။ ဣမဿ သာဌေယျတာယ ဟာကဋ္ဌကရဏံ ဝဋ္ဋနာဓိပ္ပာယဘာဝတော။ တထာ ဟိ စတူသု ဌာနေသု **“ဝဋ္ဋေတွာ”** ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ, နိဂူဟန္တတော ပန တတ္ထေဝ ဂန္တွာ တိဋ္ဌေယျ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **ပဋိမဂ္ဂံ အာရောဟိတုကာမဿာ** တိ အာဂတမဂ္ဂ

ဂမေဝ နိဝတ္တိတ္ွတ ဂန္တုကာမဿ။ လေဏ္ဍုဝိဿဇ္ဇနာဒီသု ကာလန္တရာပေက္ခာဘာဝံ **“တထာ”**တိ ဣမိနာ ဥပသံ
ဟရတိ။

အန္တောဇာတကာ တိ အတ္တနော အသိယာ ကုစ္ဆိမှိ ဇာတာ။ **ဓနက္ကီတာ** တိ ဓနံ ဒတွာ အသဘာဝေန ဂဟိတာ။
ကရမရာနီတာတိ အသဘာဝေန ကရမရဂ္ဂဟာဂဟိတာ။ **အသဗ္ဘ** န္တိ အသဘာဝံ။ **ပေဿာ** တိ အအာသာ ဧဝ ဟုတွာ
ဝေယျာဝစ္စကရာ။ **ဣမံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ** တိ ဣမံ အတ္တနော ဟတ္ထဂတံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ။ **ဣမံ ဂဏှာတွာ** တိ ဣမံ
တဿ ဟတ္ထဂတံ ဂဏှာတွာ။ သမ္မုခတော အညထာ ပရမ္မုခကာလေ ကာယတစာသမုအာစာရဒဿနေနေဝ စိတ္တ
ဿ နေသံ အညထာ ဌိတဘာဝတော နိဒ္ဒိဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၄. အယမ္ပိ ဟဋ္ဌိယေက္ကော အနုသန္ဓိ တိ ဇတ္တာပိ အနန္တရေ ဝုတ္တနယေနေဝ အနုသန္ဓိယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
တေနေတဟ **“အယဥ္စဟီ”**တိအာဒိ။ စတုတ္တော ဟိတပဋ္ဌိပဒံ ပဋ္ဌိပန္နောတိ ယောဇနာ။ ပုဂ္ဂလသီသေန ပုဂ္ဂလပဋ္ဌိပတ္တိံ
ဒဿေန္တော **“ပုဂ္ဂလေ ပဟာယာ”** တိ အာဟ။ ပဋ္ဌိပတ္တိ ဟိ ဣမ ပဟာတဗ္ဗာ, န ပုဂ္ဂလာ။ ယထာ အဿဒ္ဓာဒိပုဂ္ဂ
လပရိဝဇ္ဇနေန သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိဘာဝနာ ဣဇ္ဈန္တိ, ဧဝံ မိစ္ဆာပဋ္ဌိပန္နပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနေန မိစ္ဆာပဋ္ဌိပအာ ဝဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ
အာဟ – **“ပုရိမေ တယော ပုဂ္ဂလေ ပဟာယာ”** တိ။ **စတုတ္ထပုဂ္ဂလဿာ** တိ ဣမဿိံ စတုက္ကေ ဝုတ္တစတုတ္ထပုဂ္ဂလ
ဿ **ဟိတပဋ္ဌိပတ္တိယံယေဝ ပဋ္ဌိဟာဒေမိ** ပဝတ္တေမီတိ **ဒဿေန္တော။ သန္တာ** တိ သမံ ဝိနာသံ နိရောဓံ ပတ္တာတိ အယ
မေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ **“နိရုဒ္ဓာ သန္တာတိ ဝုတ္တာ”** တိ။ ပုန **သန္တာ**တိ ဘာဝနာဝသေန ကိလေသပရိဋ္ဌာဟဝိဂမတော
သန္တာတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ **“နိဗ္ဗုတာ”** တိ။ သန္တာတိ အာနေတွာ ယောဇနာ။ **သန္တော ဟဝေ** တိ ဇတ္တ
သမဘာဝကရေန သာဓုဘာဝဿ ဝိသေသပစ္စယဘူတေန ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂတာ အရိယာ “သန္တော”တိ ဝုတ္တာတိ
အာဟ – **“သန္တော ဟဝေ။ပေ။ ပဏ္ဍိတာ”** တိ။

အာဟိတော အဟံမာနော ဇတ္တာတိ အတ္တာ (အ. နိ. ဋ္ဌီ. ၂.၄.၁၉၈) အတ္တဘာဝေ, ဣမ ပန ယော ပရော န ဟောတိ,
သော အတ္တာ, တံ **အတ္တာနံ။ ပရ** န္တိ အတ္တတော အညံ။ **ဆာတံ ဝုစ္စတိ တဏှာ** ဇိဃစ္ဆာဟေတုတာယ။ **အန္တော
တာပနကိလေသာန**န္တိ အတ္တနော သန္တာနေ အတ္တပရိဋ္ဌာဟဇနနသန္တပ္ပနကိလေသာနံ။ **စိတ္တံ အာရာဓေတီ** တိ စိတ္တံ ပ
သာဒေတိ, သမ္ပဟံသေတီတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ ပန တထာဘူတော စိတ္တံ သမ္ပာဒေန္တော အဇ္ဈာသယံ ဂဏှာန္န
တော နာမ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“စိတ္တံ သမ္ပာဒေတီ”** တိအာဒိ။

၅. ဒုက္ခံ ပဋ္ဌိက္ကူလံ ဇေဂုစ္ဆံ တေဿာတိ ဒုက္ခပဋ္ဌိက္ကူလော တံ **ဒုက္ခပဋ္ဌိက္ကူလံ** ။ ဝိသေသနဝိသေသိတဗ္ဗတာ
ဟိ ကာမစာရာ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ဒုက္ခဿ ဝိသေသိတဗ္ဗတံ သန္ဓာယ ဗာဟိရတ္ထသမာသံ အနာဒိယိတွာ **“ဒုက္ခဿ
သ ပဋ္ဌိက္ကူလ”**န္တိ အတ္ထော ဝုတ္တော။ ယေန ဟိ ဘာဂေန ပုရိသဿ ဒုက္ခံ ပဋ္ဌိက္ကူလံ, တေန ဒုက္ခဿ ပုရိသော
ပီတိ။ တေနာဟ – **“ပစ္စနီကသဏ္ဌိတ”** န္တိ။

၆. **စတူဟိ ကာရဏေဟီ**တိ ဓာတုကုသလတာဒီဟိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ။ **ကမ္မံ ကရောတီ** တိ ယောဂကမ္မံ ကရောတိ။
ယသ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓာ ပရေသံ မဂ္ဂဖလာဓိဂမာယ ဥဿာဟဇာတာ, တတ္ထ နိရန္တရံ ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ ဧဝ ဟောန္တိ,
တေ ပဋ္ဌိစ္စ တေသံ အန္တရာယော န ဟောတိယေဝါတိ အာဟ **“န ပန ဗုဒ္ဓေ ပဋ္ဌိစ္စာ”** တိ။ **ကိရိယပရိဟာနိယာ** ဒေသကသ္
သ တဿေဝ တ ပုဂ္ဂလဿ တဇ္ဇပယောကာဘာဝတော။ “ဒေသကဿ တ”တိ ဣဒံ သာဝကာနံ ဝသေန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **မ
ဟတာ အတ္ထေနာ**တိ ဇတ္တ **အတ္ထ** -သဒ္ဒော အာနိသံသပရိယာယောတိ အာဟ **“ဒ္ဝီဟိ အာနိသံသေဟီ”**တိ။ **ပသာဒံ ပ
ဋ္ဌိလဘတိ** “အရဟန္တော”တိအာဒိနာ သဋ္ဌသုပ္ပဋ္ဌိပတ္တိယာ သုတတ္တာ။ **အဘိနတော နယော ဥဒဟာဒိ** သန္တတသီလ
တာဒိဝသေန အနတ္တုန္တပတာဒိဝသေန, သောပိ တံ သုတွာ အသာဒီသု သဝိသေသံ လဇ္ဇီ ဒယာပန္နော ဟိတာနုကမ္ပီ ဟုတွ
တ သေက္ခပဋ္ဌိပဒံ သီလံ သာဓေန္တော အနုက္ကမေန သတိပဋ္ဌာနဘာဝနံ ပရိပူရေတိ။ တေနာဟ ဘဂဝ **“မဟတာ အ
တ္ထေန သံယုတ္တော”**တိ။

၈. ပရေသံ ဟနနဃာတနာဒိနာ ရောဒာပနတော **လုဒ္ဒော,** တထာ ဝိဃာတကဘာဝေန ကာယစိတ္တာနံ ဝိအာရဏတော
အာရုဏော, ဝိရုဒ္ဓတဒတာယ **ကက္ခဠော,** ဗန္ဓနာကရေ နိယုတ္တော **ဗန္ဓနာကရိကော** ။

၉. ခတ္တိယာဘိသေကေနာ တိ ခတ္တိယာနံ ကတ္တဗ္ဗအဘိသေကေန။ **သန္ထာကရ** န္တိ သန္ထာရဝသေန ကတံ အကရံ ယညာဝါဋံ။ **သပ္ပိတေလေနာ** တိ သပ္ပိမယေန တေလေန, ယမကသ္နေဟေန ဟိ တေန ကာယံ အဗ္ဘဉ္ဇတိ။ ဝစ္ဆဘာဝံ တရိတွာ ဌိတော ဝစ္ဆတရော။ **ပရိက္ခေပကရဏတ္ထာယာ** တိ ဝနမာလာဟိ သဒ္ဓိံ ဒဗ္ဗေဟိ ဝေဒိယာ ပရိက္ခေပနတ္ထာယ။ **ယညဘူမိယ**န္တိ အဝသေသယညဋ္ဌာနေ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော အဝိဘတ္တံ တံ သုဝိညေယျမေဝ။

ကန္ဒရကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၂. အဋ္ဌကနာဂရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇. အဝိဒူရေတိ ဣမိနာ ပါဠိယံ "ဝေသာလိယ"န္တိ ဣဒံ သမီပေ ဘုမ္မဝစနန္တိ ဒဿေတိ။ **သာရပ္ပတ္တကုလဂဏနာယာ**တိ (အ. နိ. ဋီ. ၃.၁၁.၁၆) မဟာသာရမဟပ္ပတ္တကုလဂဏနာယ။ **ဒသမေ ဌာနေ**တိ အညေ အညေတိ ဒသဂဏနဋ္ဌာနေ။ အဋ္ဌကနဂရေ ဇာတော ဘဝေါ **အဋ္ဌကနာဂရော။ ကုက္ကုဋာရာမော** တိ ပါဋလိပုတ္တေ ကုက္ကုဋာရာမော, န ကောသမ္ဗိယံ။

၁၈. ပကတတ္ထနိဒ္ဒေသော တ-သဒ္ဒောတိ တဿ "ဘဂဝတာ"တိအာဒီဟိ ပဒေဟိ သမာနာဓိကရဏဘာဝေန ဝုတ္တ တဿ ယေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝေန ဘဂဝတာ ပကတော အဓိဂတော သုပာကဋော စ, တံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝံ သဒ္ဓိံ အာဂမနီယပဋိပဒာယ အတ္ထဘာဝေန ဒဿေန္တော **"ယော သော။ပေ။ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓော"** တိ အာဟ။ သတိပိ ဉာဏဒဿန-သဒ္ဒာနံ ဣဓ ပညာဝေဝစနဘာဝေ တေန တေန ဝိသေသေန တေသံ ဝိသယဝိသေသေ ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ အသာဓာရဏဉာဏဝိသေသဝသေန ဝိဇ္ဇာတ္တယဝသေန ဝိဇ္ဇာအဘိညာနာဝရဏဉာဏဝသေန သဗ္ဗညုတဉာဏမံသစက္ခုဝသေန ပဋိဝေဓဒေသနာဉာဏဝသေန စ တဒတ္ထံ ယောဇေတွာ ဒဿေန္တော **"တေသံ တေသ"**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အာသယာနုသယံ ဇာနတာ** အာသယာနုသယဉာဏေန **သဗ္ဗံ ဉေယျဓမ္မံ ပဿတာ** သဗ္ဗညုတာနာဝရဏဉာဏေဟိ။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာဒီဟီ**တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသာသဝက္ခယဉာဏေဟိ။ **ပဋိဝေဓပညာယာ**တိ အရိယမဂ္ဂပညာယ။ **ဒေသနာပညာယ ပဿတာ** တိ ဒေသေတဗ္ဗဓမ္မာနံ ဒေသေတဗ္ဗပ္ပကာရံ ဗောဓနေယျပုဂ္ဂလာနဉ္စ အာသယာနုသယစရိတာဓိမုတ္တိအာဒိဘေဒံ ဓမ္မဒေသနာပညာယ ယာထာဝတော ပဿတာ။ **အရီန**န္တိ ကိလေသာရီနံ, ပဉ္စဝိဓမာရာနံ ဝါ, သာသနဿ ဝါ ပစ္စတ္ထိကာနံ အညတိတ္ထိယာနံ တေသံ ပန ဟနနံ ပါဋိဟာရိယေဟိ အဘိဘဝနံ အပ္ပဋိဘာနတာကရဏံ အဇ္ဈုပေက္ခနမေဝ ဝါ, **ကေသိဝိနယသုတ္တ**ဉ္စေတ္ထ နိဒဿနံ။

တထာ ဌာနာဋ္ဌာနာဒိဝိဘာဂံ **ဇာနတာ** ယထာကမ္မူပဂသတ္တေ **ပဿတာ,** သဝါသနာနံ အာသဝါနံ ခီဏတ္တာ **အရဟတာ,** အဘိညေယျာဒိဘေဒေ ဓမ္မေ အဘိညေယျာဒိတော အဝိပရီတာဝဗောဓတော **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန** ။ အထ ဝါ တီသု ကာလေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏတာယ **ဇာနတာ,** ကာယကမ္မာဒိဝသေန တိဏ္ဏံ ကမ္မာနံ ဉာဏာနုပရိဝတ္တိတော နိသမ္မကာရိတာယ **ပဿတာ,** ဒဝါဒီနံ အဘာဝသာဓိကာယ ပဟာနသမ္ပဒာယ **အရဟတာ,** ဆန္ဒာဒီနံ အဟာနိဟေတုဘူတာယ အက္ခယပဋိဘာနသာဓိကာယ သဗ္ဗညုတာယ **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနာ** တိ ဧဝံ ဒသဗလအဋ္ဌာရသအာဝေဏိကဗုဒ္ဓဓမ္မဝသေနပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။

၁၉. အဘိသင်္ခတ န္တိ အတ္တနော ပစ္စယေဟိ အဘိသမ္မုခဘာဝေန သမေစ္စ သမ္ဘုယျ ကတံ, သွာဿ ကတဘာဝေါ ဥပ္ပာဒနေန ဝေဒိတဗ္ဗော, န ဥပ္ပန္နဿ ပဋိသင်္ခရဏေနာတိ အာဟ **"ဥပ္ပာဒိတ"** န္တိ။ တေ စဿ ပစ္စယာ စေတနာပဓာနာတိ ဒဿေတုံ ပါဠိယံ "အဘိသင်္ခတံ အဘိသဉ္စေတယိတ"န္တိ ဝုတ္တန္တိ "စေတယိတံ ပကပ္ပိတ"န္တိ အတ္ထမာဟ။ **အဘိသင်္ခတံ အဘိသဉ္စေတယိတ** န္တိ စ ဈာနဿ ဟေတုဘာဝဒဿနမုခေန ဝိဒ္ဓံသနဘာဝံ ဥလ္လိင်္ဂေတိ ယဉ္ဟိ အဟုတွာ သမ္ဘဝတိ, တံ ဟုတွာ ပဋိဝေတိ။ တေနာဟ ပါဠိယံ 'အဘိသင်္ခတ'န္တိအာဒိ။ **သမထဝိပဿနာ ဓမ္မေ ဌိတော**တိ သမထဓမ္မေ ဌိတတ္တာ သမာဟိတော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အနိစ္စာနုပဿနာဒီဟိ နိစ္စသညာဒယော ပဇဟန္တော အနုက္ကမေန တံ အနုလောမဉာဏံ ပါပေတွာ ဟုတွာ ဝိပဿနာဓမ္မေ ဌိတော။ သမထဝိပဿနာသင်္ခါတေသု ဓမ္မေသု ရဉ္ဇနဋ္ဌေန **ရာဂေ,** နန္ဒနဋ္ဌေန **နန္ဒီ** တိ။ တတ္ထ သုခုမာ အပေက္ခာ ဝုတ္တာ, ယာ "နိကန္တီ"တိ ဝုစ္စတိ။

ဝေံ သန္တေ တိ ဝေံ ယထာရုတဝသေန စ ကြမသ္သ သုတ္တပဒသ္သ အတ္ထေ ဂဟေတဗ္ဗေ သတိ။ **သမထဝိပဿနာသု ဆန္ဒရာဂေ ကတ္တဗ္ဗော**တိ အနာဂမိဖလံ နိဗ္ဗတ္တေတ္ဗာ တဒတ္ထာယ သမထဝိပဿနာပိ အနိဗ္ဗတ္တေတွာ တ ကေဝလံ တတ္ထ ဆန္ဒရာဂေ ကတ္တဗ္ဗော ဘဝိဿတိ။ ကသ္မာ? တေသု သမထဝိပဿနာသင်္ခာတေသု ဓမ္မေသု ဆန္ဒရာဂမတ္တေန အနာဂါမိနာ လဒ္ဓဗ္ဗဿ အလဒ္ဓာနာဂါမိဖလေန လဒ္ဓဗ္ဗတ္တာ တထာ သတိ တေန အနာဂါမိဖလ မ္ပိ လဒ္ဓဗ္ဗမေဝ နာမ ဟောတိ။ တေနာဟ – **"အနာဂါမိဖလံ ပဋိဝိဒ္ဓံ ဘဝိဿတီ"** တိ။ သဘာဝတော ရသိတဗ္ဗတ္တာ အဝိပရီတော အတ္ထော ဧဝ **အတ္ထရသော။ အညာပိ ကာစိ သုဂတိယော** တိ ဝိနိပာတိကေ သန္ဓာယာဟ။ **အညာပိ ကာစိ ဒုဂ္ဂတိယော**တိ အသုရကာယမာဟ။

သမထစုရမေဝ စုရံ သမထယာနိကဿ ဝသေန ဒေသနာယ အာဂတတ္တာ။ မဟာမာလုင်္ကျောဝါဒေ "ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ သဝိတက္ကံ သဝိစာရ"န္တိ ဟဒကဇ္ဈာနံ ကတွာ "သော ယဒေဝ တတ္ထ ဟောတိ ရူပဂတံ ဝေဒနာဂတ"န္တိအာဒိနာ ဝိပဿနံ ဝိတ္ထာရေတွာ "သော တတ္ထ ဌိတော အာသဝါနံ ခယံ ပါပုဏာတီ"တိ (မ. နိ. ၂.၁၃၃) အာဂတတ္တာ **"မဟာမာလုင်္ကျောဝါဒေ ဝိပဿနာဝ စုရ"** န္တိ အာဟ။ **မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တေ** (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၃ အာဒယော; မ. နိ. ၁.၁၀၆ အာဒယော) သဗ္ဗတ္ထကမေဝ တိက္ခတရာယ ဝိပဿနာယ အာဂတတ္တာ ဝုတ္တံ **"ဝိပဿနုတ္တရံ ကထိတ"**န္တိ။ **ကာယဂတာသတိသုတ္တေ** (မ. နိ. ၃.၁၅၃-၁၅၄) အာနာပာနဇ္ဈာနာဒိဝသေန သဝိသေသံ သမထဝိပဿနာယ အာဂတတ္တာ ဝုတ္တံ **"သမထုတ္တရံ ကထိတ"** န္တိ။

အပ္ပံ ယာစိတေန ဗဟုံ ဒေန္တေန ဥဠာရပုရိသေန ဝိယ **ကော် ဓမ္မံ ပုစ္ဆိတေန "အယမ္ပိ ကေဓမ္မော"တိ ကထိတတ္တာ ကောဒသပိ ဓမ္မာ** ပုစ္ဆာဝသေန **ကေဓမ္မော နာမ ဇာတော** ပစ္စေကံ တက္ကပရိသမာပနညာယေန။ **ကေစီသတိ ပဗ္ဗာနိ** တေဟိ ဗောဓိယမာနာယ ပဋိပဒာယ ကေရူပတ္တာ **ပဋိပဒာဝသေန ကေဓမ္မော နာမ ဇာတော** တိ။ **ဣမေ** ဣမသ္မိံ အင်္ဂုဿကနာဂရသုတ္တေ။ နေဝသညာနာသညာယတနဓမ္မာနံ သင်္ခာရာဝသေသသုခုမဘာဝပ္ပတ္တတာယ တတ္ထ သာဝကာနံ ဒုက္ကရန္တိ န စတုတ္ထာရုပ္ပဝသေနေတ္ထ ဒေသနာ အာဂတာတိ စတုန္နံ ဗြဟ္မဝိဟာရာနံ, ဟေဋ္ဌိမာနံ တိဏ္ဏံ အာရုပ္ပာနဉ္စ ဝသေန **ကောဒသ။ ပုစ္ဆာဝသေနာ**တိ "အတ္ထိ နု ခေါ, ဘန္တေ အာနန္ဒ, တေန။ပေ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ကေဓမ္မော အက္ခာတော"တိ (မ. နိ. ၂.၁၈) ဧဝံ ပဝတ္တပုစ္ဆာဝသေန။ **အမတုပ္ပတ္တိယတ္ထေနာ** တိ အမတဘာဝဿ ဥပ္ပတ္တိ ဟေတုတာယ, သဗ္ဗာနိပိ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ ကေရသမ္ပိ အမတာဓိဂမပဋိပတ္တိယာတိ အတ္ထော, ဝေမေတ္ထ အဂ္ဂဖလဘူမိ အနာဂါမိဖလဘူမိတိ ဒွေဝ ဘူမိယော သရူပတော အာဂတာ, နာနန္တရိယတာယ ပန ဟေဋ္ဌိမာပိ ဒွေ ဘူမိယော အတ္ထတော အာဂတာ ဧဝတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၂၁. ပဉ္စ သတာနိ အဂ္ဃော ဧတဿာတိ **ပဉ္စသတံ**။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ။

အင်္ဂုဿကနာဂရသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၃. သေခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၂. **သန္ထာဂါရ** န္တိ အတ္ထာနုသာသနာဂါရံ။ တေနာဟ – **"ဥယျောဂကာလာဒီသု"** တိအာဒိ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန မင်္ဂလမဟာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သန္ထမ္ဘန္တိ** တိ ဝိဿမန္တိ, ပရိဿမံ ဝိနောဒေန္တီတိ အတ္ထော။ **သဟာ**တိ သန္ဓိဝသေဝသေန ဧကဇ္ဈံ။ **သဟ အတ္ထာနုသာသနံ အဂါရ** န္တိ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ ထ္ထ-ကာရဿ န္ထ-ကာရံ ကတွာ သန္ထာဂါရန္တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သန္ထရန္တိ** တိ သမ္ဘုန္တဝသေန တိဋ္ဌန္တိ။

တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ အာဂတမေဝ ဘဝိဿတီ တိ ဗုဒ္ဓဝစနဿ အာဂမနသီသေန အရိယဖလဓမ္မာနမ္ပိ အာဂမနံ ဝုတ္တမေဝ, တိယာမရတ္တိံ တတ္ထ ဝသန္တာနံ ဖလသမာပတ္တိဝဠဉ္ဇနံ ဟောတီတိ။ တသ္မိဉ္စ ဘိက္ခုသင်္ဃေ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေန္တာ ဟောန္တီတိ စေ? အရိယမဂ္ဂဓမ္မာနံ တတ္ထ အာဂမနံ ဟောတိယေဝ။

အလ္လဂေါမယေနာ တိ အစ္ဆေန အလ္လဂေါမယရသေန။ **သုပရိကမ္မကတာပေတွာ** တိ ဝိလိမ္ပိတွာ။ **စတုဇ္ဇာတိယဂန္ဓေဟီ**တိ တဂရကုင်္ကုမယဝနပုပ္ဖတမာလပတ္တာနိ ပိသိတွာ ကတဂန္ဓေဟိ **နာနာဝဏ္ဏေ** တိ နီလာဒိဝသေန နာနာဝဏ္ဏေ, န ဘိတ္တိဝိသေသဝသေန။ ဘိတ္တိဝိသေသဝသေန ပန နာနာသဏ္ဌာနရူပမေဝ။ **မဟာပိဋ္ဌိကကောဇဝကေ** တိ ဟတ္ထ

ထိပိဋ္ဌိသု အတ္ထရိတဗ္ဗတာယ မဟာပိဋ္ဌိကာတိ လဒ္ဓသမညေ ကောဇဝေတိ ဝဒန္တိ၊ ကုတ္တကေ ပန သန္ထာယေတံ ဝုတ္တံ **ဟတ္ထတ္ထရဏာ** ဟတ္ထိရူပဝိစိတ္တာ။ **အဿတ္ထရကသီဟတ္ထရကာ** ဒယောပိ အဿသီဟရူပာဒိဝိစိတ္တာဝေ အတ္ထရကာ, **စိတ္တတ္ထရကံ** နာနာရူပေဟိ စေဝ နာနာဝိဓမာလာကမ္မာဒီဟိ စ ဝိစိတ္တံ အတ္ထရကံ။

ဥပဓာနန္တိ အပဿယနံ **ဥပဒဟိတ္ဗာတိ** အပဿယယောဂ္ဂဘာဝေန ဌပေတ္ဗာ ဂန္ဓေဟိ ကတမာလာ **ဂန္ဓအမံ,** တမာလပတ္တာဒီဟိ ကတံ **ပတ္တအမံ** ။ အာဒိ-သဒ္ဒေန ဟိင်္ဂုလတက္ကောလဇာတိဖလဇာတိပုပ္ဖာဒီဟိ ကတအမံ သင်္ဂဏ္ဍ္ဓာတိ။ ပလ္လင်္ကာကာရေန ကတပီဌံ **ပလ္လင်္ကပီဌံ,** တီသု ပဿေသု, ဧကပဿေ ဝေ တ သဥပဿယံ **အပဿယပီဌံ,** အနပဿယံ **မုဏ္ဍပီဌံ ယောဇနာဝဋ္ဋေ** တိ ယောဇနပရိက္ခေပေ။

သံဝိဓာယာတိ အန္တရတသကဿ ကောဏ္ဍပဒေသဥ္စ က္လတရပဒေသဥ္စ သမံ ကတ္ဂတ ဝိဓာယ။ တေနာဟ – **"ကတ္တရိယာ ပဒုမံ ကန္တန္တော ဝိယာ"**တိ **တိမဏ္ဍလံ ပဋိစ္ဆာဒေန္တော** တိ ဧတ္တ စ ယသ္မာ ဗုဒ္ဓါနံ ရူပသမ္ပဒာ ဝိယ အာကပ္ပသမ္ပဒာပိ ပရမုက္ကံသဂတာ, တသ္မာ တအာ ဘဂဝတ ဇံ သောဘာတီတိ ဒဿေန္တော **"သုဝဏ္ဏဟမင္ဂေနာ"**တိအာဒိမာဟ, တတ္တ **အသမေန ဗုဒ္ဓဝေသေနာ**တိအာဒိနာ တအာ ဘဂဝတ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝဿ နိဂုဟဏေ ကာရဏာဘာဝံ တော တတ္တ သန္နိပတိတဒေဝမနုဿနာဂယက္ခဂန္ဓဗ္ဗာဒီနံ ပသာဒဇနနတ္ထံ အတ္တနော သဘာဝပကတိကိရိယာယေဝ ကပိလဝတ္ထုံ ဟဝိသီတိ ဒဿေတိ။ ဗုဒ္ဓါနံ ကာယပ္ပဘာ နာမ ပကတိယာ အသီတိဟတ္ထမတ္တမေဝ ပဒေသံ ဖရတီတိ အာဟ – **"အသီတိဟတ္ထဋ္ဌာနံ အဂ္ဂဟေသီ"** တိ နီလပီတလောဟိတောဒာတမဥ္ဇိဋ္ဌပဘဿရာနံ ဝသေန **ဆဗ္ဗဏ္ဏာ ဗုဒ္ဓရသ္မိယော**။

သဗ္ဗဟလိဖုလ္လော တိ မူလတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အဂ္ဂ ဖုလ္လော ဝိကသိတော။ **ပဋိဟဋိယာ ဌပိတာနန္တိ**အာဒိ ပရိကပ္ပူပမာ။ **ယထာ တံ။ပေ။ အလင်္ကတံ** အညော ဝိရောစတိ, ဇံ ဝိရောစိတ္ထ, သမတိံသာယ ဟာရမိတာဟိ အဘိသင်္ခတတ္တာ ဇံ ဝိရောစိတ္ထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပဥ္စဝီသတိယာ နဒီနန္တိ** ဂင်္ဂာဒီနံ စန္ဒဘာဂပရိယောသာနာနံ ပဥ္စဝီသတိယာ မဟာနဒီနံ။ **သမ္ဘိဇ္ဇာ** တိ သမ္ဘေဒံ မိဿီဘာဝံ ပတ္ဂတ **မုခဒ္ဓတရေတိ** သမုဒ္ဒံ ပဝိဋ္ဌဋ္ဌာနေ။

ဒေဝမနုဿနာဂသုပဏ္ဏဂန္ဓဗ္ဗယက္ခာဒီနံ အက္ခီနိ တိ စေတံ ပရိကပ္ပနဝသေန ဝုတ္တံ။ **သဟဿေနာ** တိ ပဒသဟဿေန, ဘာဏဝါရပ္ပမာဏေန ဂန္ထေနာတိ အတ္ထော။

ကမ္ပယန္တော ဝသုန္ဓရ န္တိ အတ္တနော ဂုဏဝိသေသေဟိ ပထဝီကမ္ပံ ဥပ္ပာဒေန္တော, ဇံဘူတောပိ **အဟေဌယန္တော ဟဏာနိ**။ သဗ္ဗဒက္ခိဏတ္တာ ဗုဒ္ဓါနံ **ဒက္ခိဏံ ပဌမံ ဟာဒံ ဥဒ္ဓရန္တော။ သမံ သမ္ဖုသတေ ဘူမိံ** သုပ္ပတိဋ္ဌိတပာဒတာယ။ ယဒိပိ ဘူမိံ သမံ ဖုသတိ, **ရဇသာနုပလိပ္ပတိ** သုခုမတ္တာ ဆဝိယာ။ **နိန္နဋ္ဌာနံ ဥန္နမတီ** တိအာဒိ ဗုဒ္ဓါနံ သုပ္ပတိဋ္ဌိတပာဒသင်္ခာတဿ မဟာပုရိသလက္ခဏပဋိလာဘဿ နိဿန္ဒဖလံ။ **နာတိဒူရေ ဥဒ္ဓရတီ** တိ အတိဒူရေ ဌပေတုံ နဥဒ္ဓရတိ။ **နစ္စာသန္နေ စ နိက္ခိပ** န္တိ အစ္စာသန္နေ စ ဌာနေ အနိက္ခိပန္တော နိယ္ယာတိ။ **ဟာသယန္တော သဒေဝကေ** လောကေ တောသယန္တော။ စတူဟိ ဟာဒေဟိ စရတီတိ **စတုစာရီ**။

ဗုဒ္ဓါနုဘာဝဿ ပကာသနဝသေန ဂတတ္တာ **ဝဏ္ဏကာလော နာမ ကိရေသ**။ သရီရဝဏ္ဏော တ ဂုဏဝဏ္ဏော တ က ထိယမာနေ **ဒုက္ကထိတန္တိ န ဝတ္တဗ္ဗံ** ။ ကသ္မာ? **အပရိမာဏဝဏ္ဏာ ဟိ ဗုဒ္ဓာ** ဘဂဝန္တော, ဗုဒ္ဓဂုဏာသံဝဏ္ဏနာ ဇာနန္တသ္သ ယထာဓမ္မသံဝဏ္ဏနံယေဝ အနုပဝိသတီတိ။

ဒုကူလစုမ္ဗဋကေနာ တိ ဂန္ထိတ္ဂတ ဂဟိတဒုကူလဝတ္ထေန, **နာဂဝိက္ကန္တစရဏော** တိ ဟတ္ထိနာဂဒိသပဒနိက္ခေပော။ **သတပုညလက္ခဏော** တိ အနေကသတပုညနိမ္မိတမဟာပုရိသလက္ခဏော **မဏိဝေရောစနော ယထာ**တိ အတိဝိယ ဝိရောစမာနော မဏိ ဝိယ ဝေရောစနော နာမ ဧကော မဏိဝိသေသောတိ ကေစိ **မဟာသာလောဝ**တိ မဟန္တော သာလရုက္ခော ဝိယ, ကောဝိဋ္ဌာရာဒိမဟာရုက္ခော ဝိယ တ **ပဒုမော ကောကနဒော ယထာ**တိ ကောကနဒသင်္ခာတံ မဟာပဒုမံ ဝိယ, ဝိကသမာနပဒုမံ ဝိယ တ။

အာကာသဂင်္ဂံ ဩတာရေန္တော ဝိယာ တိအာဒိ တဿာ ပကိဏ္ဏကကထာယ အညေသံ ဒုက္ကရဘာဝဒဿနဥ္စ စေဝ သုဏန္တာနံ အစ္စန္တသုခါဝဟဘာဝဒဿနဥ္စ **ပထဝီဇံ အာကမေန္တော ဝိယာ** တိ နာဠိယန္တံ ယောဇေတ္ဂတ

မဟာပထဝိယာ ပေဟဋ္ဌိမတလေ ပပ္ပဋကောဇံ ဥဋ္ဌိမုခံ ကတွာ အာကမနေ့တ္တော ဝိယ **ယောဇနိကက္ခိ** ယောဇနပ္ပမာဏံ **မဓုဘဏ္ဍာ** က္ခိ မဓုပဋလံ။

မဟတ္တ က္ခိ ဥဋ္ဌာရံ။ **သဗ္ဗအာနံ ဒိန္နမေဝ ဟောတိ** တိ သဗ္ဗမေဝ ပစ္စယဇာတံ အာတသအယကေန ဒိန္နမေဝ ဟောတိ။ တထာဟိ ဒေ့ဝ တယော ကမေ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ကိဥ္စိ အလဒ္ဓာ အာဂတသ္သပိ ဆာယူဒကာသမ္မန္နံ အာရာမံ ပဝိသိတွာ တ န္ဟာယိတွာ ပဋိသ္သယေ မုဟုတ္တံ နိပဇ္ဇိတွာ ဥဋ္ဌာယ နိသိန္နသ္သ ကာယေ ဗလံ အာဟရိတွာ ပက္ခိတ္တံ ဝိယ ဟောတိ။ ဗဟိ ဝိစရန္တသ္သ စ ကာယေ ဝဏ္ဏဓာတု တတာတပေဟိ ကိလမတိ, ပဋိသ္သယံ ပဝိသိတွာ ဒွတရံ ပိဓာယ မုဟုတ္တံ နိသိန္နသ္သ ဝိသဘာဂသန္တတိ ဝူပသမ္မတိ, သဘာဂသန္တတိ ပတိဋ္ဌာတိ, ဝဏ္ဏဓာတု အာဟရိတွာ ပက္ခိတ္တာ ဝိယ ဟောတိ, ဗဟိ ဝိစရန္တသ္သ စ ပာဒေ ကဏ္ဋကော ဝိဇ္ဈတိ, ခာဏု ပဟရတိ, သရီသပာဒိပရိသ္သယော စေဝ စောရဘာ ယဉ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ပဋိသ္သယံ ပဝိသိတွာ ဒွတရံ ပိဓာယ နိပန္နသ္သ ပန သဗ္ဗေ ပရိသ္သယာ န ဟောန္တိ, အဇ္ဈယန္တ သ္သ ဓမ္မပီတိသုခံ, ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိကရောန္တသ္သ ဥပသမသုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဗဟိဒ္ဓာ ဝိက္ခေပာဘာဝတော, ဗဟိ ဝိစရန္တသ္သ စ ကာယေ သေဒာ မုစ္စန္တိ, အက္ခီနိ ဖန္ဒန္တိ, သေနာသနံ ပဝိသနက္ခဏေ မဉ္စပီဌာဒီနိ န ပညာယန္တိ, မုဟုတ္တံ နိသိန္နသ္သ ပန အက္ခိပသာဒေ အာဟရိတွာ ပက္ခိတ္တော ဝိယ ဟောတိ, ဒွတရတတပာနမဉ္စပီဌာဒီနိ ပညာယန္တိ, ဧတသ္မိံ စ အာဝသေ ဝသန္တံ ဒိသွာ မနုသ္သာ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ သက္ကစ္စံ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ – **"အာဝသဒာနသ္မိံ ဒိန္နေ သဗ္ဗံ အာနံ ဒိန္နမေဝ ဟောတိ"**တိ။ **ဘူမဋ္ဌက။ပေ။ န သက္ကာ** တိ အယမတ္ထော **မဟာသုဒဿန သုတ္တဝဏ္ဏနာ** (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၁ အာဒယော) ဒီပေတဗ္ဗော။

သီတန္တိ (သာရတ္ထ. ဋီ. စူဠဝဂ္ဂ ၃.၂၉၅; သံ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၂၄၃) အဇ္ဈတ္တဓာတုက္ခောဘဝသေန ဝါ ဗဟိဒ္ဓဥတုဝိပရိဏာမဝသေန ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇနကသီတံ။ **ဥဏှ**န္တိ အဂ္ဂိသန္တာပံ။ တသ္သ ပန ဒဝဒာဟာဒီသု သမ္ဘဝေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ပဋိဟန္တီ**တိ ပဋိဗာဟတိ။ ယထာ တဒုဘယဝသေန ကာယစိတ္တာနံ ဗာဓနာနိ န ဟောန္တိ, ဧဝံ ကရောတိ။ သီတုဏှဗ္ဘာဟတေ ဟိ သရီရေ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ဘိက္ခု ယောနိသော ပဒဟိတုံ န သက္ကောတိ။ **တတ္ထမိကနီ**တိ သီဟဗျဂ္ဃာဒိတဋ္ဌမိဂေ။ ဂုတ္တသေနာသနဉ္ဟိ ပဝိသိတွာ ဒွတရံ ပိဓာယ နိသိန္နသ္သ တေ ပရိသ္သယာ န ဟောန္တိ ။ **သရီသပေ**တိ ယေ ကေစိ သရန္တာ ဂစ္ဆန္တေ ဒီဃဇာတိကေ။ **မကသေ**တိ နိဒဿနမေတံ, ဍံသာဒီနံ ဧတေနေဝ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သိသိရေ**တိ သီတကာလဝသေန သတ္တာဟဝဒ္ဒလိကာဒိဝသေန စ ဥပ္ပန္နေ သိသိရသမ္ဖဿေ။ **ဝုဋ္ဌိယော** တိ ယဒာ တဒာ ဥပ္ပန္နာ ဝဿဝုဋ္ဌိယော ပဋိဟနတီတိ ယောဇနာ။

တတာတပေ ဃောရေတိ ရုက္ခဂစ္ဆာဒီနံ ဥမ္မူလဘဉ္ဇနဝသေန ပဝတ္တိယာ ဃောရေ သရဇအရဇာဒိဘေဒေ တ တော စေဝ ဂိမ္ဟပရိဠာဟသမယေသု ဥပ္ပတ္တိယာ ဃောရေ သူရိယာတပေ စ။ **ပဋိဟညတီ**တိ ပဋိဗာဟီယတိ။ **လေဏတ္တ**န္တိ နာနာရမ္မဏတော စိတ္တံ နိဝတ္တေတွာ ပဋိသလ္လာနာရာမတ္ထံ။ **သုခတ္ထ** န္တိ ဝုတ္တပရိသ္သယာဘာဝေန ဖာသုဝိဟာရတ္ထံ။ **ဈာယိတုန္တိ** အဋ္ဌတိံသာရမ္မဏေသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ စိတ္တံ ဥပနိဇ္ဈာယိတုံ။ **ဝိပဿိတု** န္တိ အနိစ္စာဒိတော သဗ္ဗသင်္ခါရေ သမ္မသိတုံ။

ဝိဟာရေတိ ပဋိသ္သယေ။ **ကာရယေ**တိ ကာရာပေယျ။ **ရမ္မေ** တိ မနောရမေ နိတသသုခေ။ **တသယေထ ဗဟုဿုတေ**တိ ကာရေတွာ ပန တေ ဝိဟာရေသု ဗဟုဿုတေ သီလဝန္တေ ကလျာဏဓမ္မေ နိတသေယျ။ တေ နိတ သေန္တော ပန **တေသံ** ဗဟုဿုတာနံ ယထာ ပစ္စယေဟိ ကိလမထော န ဟောတိ, ဧဝံ **အန္နဉ္စ ပါနဉ္စ ဝတ္ထသေနာသ နာနိ စ ဒဒေယျ ဥဇုဘူတေသု** အဇ္ဈာသယသမ္ပန္နေသု ကမ္မဖလာနံ ရတနတ္တယဂုဏာနဉ္စ သဒ္ဒဟနေန **ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ**။

ဣဒါနိ ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတာနံ အညမညူပကာရတံ ဒဿေတုံ **"တေ တဿ"** တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **တေ**တိ ဗဟုဿုတာ **တဿ** တိ ဥပာသကဿ။ **ဓမ္မံ ဒေသေန္တီ** တိ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခပနုဒနံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ။ **ယံ သော ဓမ္မံ ဣဓ ညာယာ**တိ သော ပုဂ္ဂလော ယံ သဒ္ဓမ္မံ ဣမသ္မိံ သာသနေ သမ္မာပဋိပဇ္ဇနေန ဇာနိတွာ အဂ္ဂမဂ္ဂါဓိဂမေန အနာသဝေ ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။

ပူဇာသက္ကာရဝသေနေဝ ပဌမယာမေ ခေပိတော, ဘဂဝတော ဒေသနာယ အပ္ပာဝသေသော မဇ္ဈိမယာမော ဂတော တိ ဟဋ္ဌိယံ "ဗဟုဒေဝ ရတ္တိ"န္တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"အတိရေကတရံ ဒိယမုယာမ"** န္တိ။ **သန္ဒဿေသီ** တိ အာနိသံ သံ ဒဿေသိ, အာတသအနုပဋိသံယုတ္တံ ဓမ္မိံ ကထံ သုတွာ တတော ပရံ, "မဟာရာဇ, ဣတိပိ သီလံ, ဣတိပိ သမာဓိ, ဣတိပိ ပညာ"တိ သီလာဒိဂုဏေ တေသံ သမ္မာ ဒဿေသိ, ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ ဝိယ ပစ္စက္ခတော ပကာသေသိ။ **သမာဒ ပေသီ**တိ "ဧဝံ သီလံ သမာအတဗ္ဗံ, သီလေ ပတိဋ္ဌိတေန ဧဝံ သမာဓိ, ဧဝံ ပညာ ဘာဝေတဗ္ဗာ"တိ ယထာ တေ သီလာဒိဂု ဏေ အာဒိယန္တိ, တထာ ဂဏှာပေသိ။ **သမုတ္တေဇေသီ** တိ ယထာ သမာဒိန္နံ သီလံ သုဝိသုဒ္ဓံ ဟောတိ, သမထဝိပဿ နာ စ ဘာဝိယမာနာ ယထာ သုဋ္ဌု ဝိသောဓိတာ ဥပရိဝိသေသာဝဟာ ဟောန္တိ, ဧဝံ စိတ္တံ သမုတ္တေဇေသိ နိသာမနဝသေ န တေအပေသိ။ **သမ္ပဟံသေသီ** တိ ယထာနုသိဋ္ဌံ ဌိတသီလာဒိဂုဏေဟိ သမ္ပတိ လဒ္ဓဂုဏာနိသံသေဟိ စေဝ ဥပရိ လဒ္ဓ ဗ္ဗဖလဝိသေသေဟိ စ ဥပရိစိတ္တံ သမ္မာ ပဟံသေသိ, လဒ္ဓဿာသဝသေန သုဋ္ဌု တောသေသိ။ ဧဝမေတေသံ ပဒာနံ အ တ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

သမုအာယဝစနောပိ အသီတိမဟာထေရ-သဒ္ဒေ တဒေကဒေသေပိ နိရုဠှ္ဟောတိ အာဟ **"အသီတိမဟာထေရေသု ဝိ ဇ္ဇမာနေသူ"**တိ။ အာနန္ဒတ္ထေရောပိ ဟိ အန္တောဂဓော တေတိ။ **သာကိယမဏ္ဍလေ** တိ သာကိယရာဇသမူဟေ။

ပဋိပဒာယ နိယုတ္တတ္တာ **ဟဋ္ဌိပဒော**။ တေနာဟ – **"ပဋိပန္နကော"** တိ။ သိက္ခနသီလတာဒိနာ **သေခော,** ဩဓိသော သမိတပာပတာယ **သမဏော**။ သေခော ဟဋ္ဌိပဒော ပဋိပဇ္ဇနပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနေန ပဋိပဒာဒေသနံ နိယမေန္တော ပဋိပဒာယ ပု ဂ္ဂလံ နိယမေတိ နာမာတိ **"ပဋိပဒာယ ပုဂ္ဂလံ နိယမေတွာ ဒဿေတီ"** တိ။ သေခပ္ပဋိပဒာ သာသနေ **မင္ဂလပဋိပဒာ** သမ္မဒေဝ အသေဝိတဗ္ဗပရိဝဇ္ဇနေန သေဝိတဗ္ဗသမာအနေန ဥက္ကံသဝတ္ထုသု စ ဘာဝတော အသေခဓမ္မပာရိပူရိယာ အာဝဟတ္တာ စ **ဝမုမာနကပဋိပဒာ ။ အကိလမန္တာဝ သလ္လက္ခေဿန္တီ** တိ ဣဒံ တအာ တေသံ အသေခဘူမိအဓိဂ မာယ အယောဂ္ဂတာယ ဝုတ္တံ။ **အကိလမန္တာတ** တိ ဣမိနာ ပဋိသမ္ဘိဒာပ္ပတ္တဿပိ အနဓိဂတမဂ္ဂသညာပနာ ဘာ ရိယာတိ ဒဿေတိ။ **ဩသဋ္ဌာ**တိ အနုပ္ပဝိဋ္ဌာ။ **သကလံ ဝိနယပိဋကံ ကထိတမေဝ ဟောတိ** တဿ သီလကထာဗာဟုလ္လ လတော သေသဒွဝယေပိ ဧသေဝ နယော။ **တီဟိ ပိဋကေဟီတိ** ကရဏတ္ထေ ကရဏဝစနံ။ တေန တံတံပိဋကာနံ တဿာ တဿာ သိက္ခာယ သာဓကတမဘာဝံ ဒဿေတိ။

ပိဋ္ဌိတတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဟာဒိန္နကသရီရဿ တထာရူပတ္တာ သင္ခာရာနဥ္စ အနိစ္စတာယ ဒုက္ခာနုဗန္ဓတ္တာ။ **အကာရဏံ တ တေန္တိ** ယေနာဓိပ္ပာယေန ဝုတ္တံ, တမေဝ အဓိပ္ပာယံ ဝိဝရိတုံ **"ပဟောတီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **စတူဟိ ဣ ရိယာပထေဟိ ပရိဘုဥ္ဇိတုကာမော အဟောသိ** သဏ္ဍာရာဇူနံ အဇ္ဈာသယဝသေန။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ "သတ္ထာပိ တ ဒေဝ သန္ဓာယ တတ္ထ သင္ဃာဋိံ ပညပေတွာ နိပဇ္ဇီတိ"တိ။ ယဒိ ဧဝံ "ပိဋ္ဌိ မေ အာဂိလာယတီ"တိ ဣဒံ ကထန္တိ အာဟ **"ဥပာဒိန္နကသရီရဥ္စ နာမာ"** တိအာဒိ။

၂၃. "ဣမိနာ ဟတိမောက္ခသံဝရေန။ပေ.။ သမ္ပန္နော"တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၅၁၁) သမန္နာဂတတ္ထော သမ္ပန္န-သဒ္ ဒေါ, ဣဓ ပန ဟာရိပူရိအတ္ထောတိ ဒဿေတုံ **"ပရိပုဏ္ဏသီလောတိ အတ္ထော"** တိ ဝုတ္တံ။ ယော ပန သမ္ပန္နသီ လောယေဝ, သော ပရိပုဏ္ဏသီလော။ ပရိသုဒ္ဓဥ္စဟိ သီလံ "ပရိပုဏ္ဏ"န္တိ ဝုစ္စတိ, န သဗလံ ကမ္မာသံ တ။ **သုန္ဒရဓမ္မေဟီ**တိ သောဘနဓမ္မေဟိ။ ယသ္မိံ သန္တာနေ ဥပ္ပန္နာ တဿ သောဘနဘာဝတော။ တေဟိ သပ္ပုရိသဘာဝသာဓနတော **သပ္ပုရိသာနံ** ဓမ္မေဟိ။

၂၄. **ဣမိနာ တွေကေန ဌာနေနာ** တိ "ဣဓ, မဟာနာမ, အရိယသာဝကော"တိ အာရဘိတွာ ယာဝ "အကသိရလာ ဘီ"တိ ပဒံ ဣမိနာ တွေကေန ဥဒ္ဒေသပဒေန မာတိကံ ဌပေတွာ။ **ပဋိဟာဋိယာ**တိ ဥဒ္ဒေသပဋိဟာဋိယာ။ **ဧဝမာဟာ**တိ "ဧဝံ ကထဥ္စ, မဟာနာမာ"တိအာဒိနာ ဣအနိ ဝုစ္စမာနေန ဒဿိတာကာရေန အာဟ။

၂၅. **ဟိရီယတီ**တိ လဇ္ဇီယတိ ပိဋ္ဌိယတိ။ ယသ္မာ ဟိရီ ဟာပဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏာ, တသ္မာ **"ဇိဂုစ္ဆတီတိ အတ္ထော"** တိ ဝုတ္တံ။ **ဩတ္တပ္ပတီ**တိ ဥတ္တပ္ပတိ။ ဟာပုတ္တာသလက္ခဏဥ္စဟိ ဩတ္တပ္ပံ။ **ပဂ္ဂဟိတဝီရိယော** တိ သင်္ကောစံ အနာပန္န ဝီရိယော။ တေနာဟ **"အနောသက္ကိတမာနသော"** တိ။ **ပဟာနတ္ထာယာ** တိ သမုစ္ဆိန္ဒနတ္ထာယ။ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥ ပသမ္ပဒာ နာမ အဓိဂမော တေတိ အာဟ **"ပဋိလာဘတ္ထာယာ"** တိ။ **သတိနေပက္ကေနာ** တိ သတိယာ နေပက္ကေန တိက္ခ

ခဝိသဒသုရဘာဝေန။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန နေပက္ကံ နာမ ပညာတိ အဓိပ္ပာယေန **“သတိယာ စ နိပကဘာဝေန စာ”**တိ အတ္ထော ဝုတ္တော, ဇဝံ သတိ အညော နိဒ္ဒိဋ္ဌော နာမ ဟောတိ။ **သတိမာ**တိ စ ဣမိနာဝ ဝိသေသာ သတိ ဂဟိတာ, ပရတော “စိရကတမ္ပိ စိရဘာသိတမ္ပိ သရိတာ အနုဿရိတာ”တိ သတိကိစ္စမေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ, န ပညာကိစ္စံ, တသ္မာ **သတိနေပက္က ကေနာ**တိ သတိယာ နေပက္ကဘာဝေနာတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ တေနေဝ ဟိ ပစ္စယဝိသေသဝသေန အညဓမ္မနိရပေက္ခော သတိယာ ဗလဝဘာဝေါ။ တထာ ဟိ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေနပိ အဇ္ဈယနသမ္မသနာနိ သမ္ဘဝန္တိ။

စေတိယင်္ဂဏဝတ္တာဒီ တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဗောဓိယင်္ဂဏဝတ္တာဒီနိ သင်္ဂဏှာတိ။ **အသီတိမဟာဝတ္တပဋိပတ္တိပူရဏန္တိ** ဧတ္ထ အသီတိဝတ္တပဋိပတ္တိပူရဏံ မဟာဝတ္တပဋိပတ္တိပူရဏန္တိ ဝတ္တပဋိပတ္တိပူရဏ-သဒ္ဒော ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗော။ တတ္ထ **မဟာဝတ္တာနိ** (ဝိဘ. မူလဋီ. ၄၀၆) နာမ ဝတ္တခန္ဓကေ (စူဠဝ. ၃၅၆ အာဒယော) ဝုတ္တာနိ အာဂန္တုကဝတ္တံ အာဝါသိကံ ဂမိကံ အနုမောဒနံ ဘတ္တဂ္ဂံ ပိဏ္ဍစာရိကံ အာရညိကံ သေနာသနံ ဇန္တာဃရံ ဝစ္စကုဋိ ဥပဇ္ဈာယံ သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ အာစရိယံ အန္တေဝါသိကဝတ္တန္တိ စုဒ္ဒသ။ တတော အညာနိ ပန ကဒါစိ တဇ္ဇနီယကမ္မကတာဒိကာလေ ပါရိဝါသိကာဒိကာလေ စ စရိတဗ္ဗာနိ အသီတိ ခုဒ္ဒကဝတ္တာနိ သဗ္ဗာသု အဝတ္ထာသု န စရိတဗ္ဗာနိ, တသ္မာ မဟာဝတ္တေသု, အဂ္ဂဟိတာနိ။ တတ္ထ “ပါရိဝါသိကာနံ ဘိက္ခူနံ ဝတ္တံ ပညပေဿာမီ”တိ အာရဘိတွာ “န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗံ။ပေ.။ န ဆမာယံ စင်္ကမန္တေ စင်္ကမေ စင်္ကမိတဗ္ဗ”န္တိ (စူဠဝ. ၈၁) ဝုတ္တာနိ ပကတတ္တေ စရိတဗ္ဗဝတ္တာဝသာနာနိ ဆသဋ္ဌိ, တတော ပရံ “န, ဘိက္ခဝေ, ပါရိဝါသိကေန ဘိက္ခုနာ ပါရိဝါသိကဝုဍ္ဎတရေန ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိံ မူလာယပဋိကဿနာရဟေန မာနတ္တာရဟေန မာနတ္တစာရိကေန အဗ္ဘာနာရဟေန ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိံ ဧကစ္ဆန္နေ အာဝါသေ ဝတ္တဗ္ဗ”န္တိအာဒီနိ (စူဠဝ. ၈၂) ပကတတ္တေ စရိတဗ္ဗေဟိ အနညတ္တာ ဝိသုံ ဝိသုံ အဂဏေတွာ ပါရိဝါသိကဝုဍ္ဎတရာဒီသု ပုဂ္ဂလန္တရေသု စရိတဗ္ဗတ္တာ တေသံ ဝသေန သမ္ပိဏ္ဍေတွာ ဧကေကံ ကတွာ ဂဏိတဗ္ဗာနိ ပဉ္စာတိ ဧကသတ္တတိဝတ္တာနိ, ဥက္ခေပနီယကမ္မကတဝတ္တေသု ဝတ္တပညာပနဝသေန ဝုတ္တံ – “န ပကတတ္တဿ ဘိက္ခုနော အဘိဝါဒနံ ပစ္စုဋ္ဌာနံ။ပေ.။ နဟာနေ ပိဋ္ဌိပရိကမ္မံ သာဒိတဗ္ဗ”န္တိ (စူဠဝ. ၅၁) ဣဒံ အဘိဝါဒနာဒီနံ အသာဒိယနံ ဧကံ, “န ပကတတ္တော ဘိက္ခု သီလဝိပတ္တိယာ အနုဒ္ဓံသိတဗ္ဗော”တိအာဒီနိ စ ဒသာတိ ဧဝမေတာနိ ဒွာသီတိ။ ဧတေသွေဝ ပန ကာနိစိ တဇ္ဇနီယကမ္မာဒိဝတ္တာနိ ကာနိစိ ပါရိဝါသိကာဒိဝတ္တာနီတိ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန ဒွာသီတိ, ဧဝံ အပ္ပကံ ပန ဦနမဓိကံ ဝါ ဂဏနုပဂံ န ဟောတီတိ ကတွာ “အသီတိ”စ္စေဝ ဝုတ္တံ။ အညတ္ထ ပန အဋ္ဌကထာပဒေသေ “ဒွာသီတိ ခန္ဓကဝတ္တာနီ”တိ ဝုစ္စတိ။

သက္ကစ္စံ ဥဒ္ဒိသနံ သက္ကစ္စံ ဥဒ္ဒိသာပန န္တိ ပစ္စေကံ သက္ကစ္စ-သဒ္ဒော ယောဇေတဗ္ဗော။ **ဥဒ္ဒိသနံ** ဥဒ္ဒေသဂ္ဂဟဏံ။ **ဓမ္မောသာရဏံ** ဓမ္မဿ ဥစ္စာရဏံ။ **ဓမ္မဒေသနာ** –

“အာဒိမှိ သီလံ ဒေသေယျ၊ မဇ္ဈေ စျာနံ ဝိပဿနံ။
ပရိယောသာနေ စ နိဗ္ဗာနံ၊ ဧသော ကထိကသဏ္ဌိတီ”တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၉၀; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၄.၂၄၆) –

ဧဝံ ကထိတလက္ခဏာ ဓမ္မကထာ။ ဥပဂန္တွာ နိသိန္နဿ ယဿ ကဿစိ ဂဟဋ္ဌဿ ပဗ္ဗဇိတဿ ဝါ တဒင်္ဂဏာနုရူပာ ဓမ္မီ ကထာ **ဥပနိသိန္နကထာ** ။ ဘတ္တာနုမောဒနကထာ **အနုမောဒနိယာ။ သရိတာ**တိ ဧတ္ထ န ကေဝလံ စိရကတစိရဘာသိတာနံ သရဏမနုဿရဏမတ္တံ အဓိပ္ပေတံ, အထ ခေါ တထာပဝတ္တရူပါရူပဓမ္မာနံ ပရိဂ္ဂဟမုခေန ပဝတ္တဝိပဿနာစာရေ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂသမုဋ္ဌာပနန္တိ ဒဿေတုံ **“တသ္မိံ ကာယေန စိရကတေ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သကိမ္ပိ သရဏေနာ**တိ ဧကဝါရံ သရဏေန။ **ပုနပ္ပုနံ သရဏေနာ** တိ အနု အနု သရဏေန။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂမ္ပိ ဝိဝေကနိဿိတံ ဝိရာဂနိဿိတံ နိရောဓနိဿိတံ ဝေါဿဂ္ဂပရိဏာမိန္တိ ကတွာ သရန္တော တတ္ထ တတ္ထ ဇဝနဝါရေ သရဏဇဝနဝါရေ ပရိတ္တဇဝနဝသေန **အနုဿရိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ** ။

ဂတိအတ္ထာ ဓာတုသဒ္ဒါ ဗုဒ္ဓိအတ္ထာ ဟောန္တီတိ အာဟ – **“ဥဒယဉ္စ ဝယဉ္စ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ သမတ္ထာယာ”** တိ။ မိဿကနယေနာယံ ဒေသနာ အာဂတာတိ အာဟ – **“ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန စ သမုစ္ဆေဒဝသေန စာ”** တိ။ တေနာဟ **“ဝိပဿနာပညာယ စေဝ”**တိအာဒိ။ ဝိပဿနာပညာယ နိဗ္ဗေဓိကပရိယာယတော။ သာ စ ခေါ ပဒေသိကာတိ နိပ္ပဒေသိကံ ကတွာ ဒဿေတုံ **“မဂ္ဂပညာယ ပဋိလာဘသံဝတ္တနတော စာ”** တိ ဝုတ္တံ။ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိဘာဝေပိ ဧသေဝ နယော။

သမ္မာတိ ယာထာဝတော။ အကုပ္ပဓမ္မတာယ ဟိ မဂ္ဂပညာ ခေပိတခေပနာယ န ပုန ကိစ္စံ အတ္ထီတိ ဥပာယေန ဉာယေန ယာ ပဝတ္တိ သာ တေတိ အာဟ – **“ဟေတုနာ နယေနာ”**တိ။

၂၆. အဓိကံ စေတော အဘိစေတော, မဟဂ္ဂတစိတ္တံ, တဿ ပန အဓိကတာ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိပဋိပက္ခဝိဂမေန ဝိသိဋ္ဌ ဌဘာဝပ္ပတ္တိ, တန္နိဿိတာနိ **အာဘိစေတသိကာနိ**။ တေနာဟ **“အဘိစိတ္တံ သေဋ္ဌစိတ္တံ သိတာန”**န္တိ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မ သုခဝိဟာရာန**န္တိ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဖာသုဝိဟာရဘူတာနံ။ တေဟိ ပန သမင္ဂိတက္ခဏေ ယသ္မာ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ သမာဓိဇံ ပီတိသုခံ အပီတိဇံ သတိပာရိသုဒ္ဓိဉာဏသုခဉ္စ ပဋိလဘတိ ဝိန္ဒတိ, တသ္မာ အာဟ – **“အပ္ပိတပ္ပိတ က္ခဏေ သုခပဋိလာဘဟေတူန”**န္တိ။ **ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတက္ခဏေ သမာပဇ္ဇိတာ**တိ ဣမိနာ တေသု စျာနေသု သမာပဇ္ဇန ဝသီဘာဝမာဟ, “နိကာမလာဘီ”တိ ပန ဝစနတော အာဝဇ္ဇနာဓိဋ္ဌာနာ ပစ္စဝေက္ခဏဝသိယော စ ဝုတ္တာ တေတိ ဝေဒိ တဗ္ဗာ။ **နိဒုက္ခလာဘီ**တိ ဣမိနာ တေသံ စျာနာနံ သုခပဋိပဒါခိပ္ပာဘိညတံ ဒဿေတိ, **ဝိပုလလာဘီ**တိ ဣမိနာ ပဂုဏတံ တ ပ္ပမာဏဒဿိတဘာဝဒီပနတော။ တေနာဟ **“ပဂုဏဘာဝေနာ”**တိအာဒိ။ **သမာပဇ္ဇိတုံ သက္ကောတိ** သမာပဇ္ဇနဝသီ ဘာဝတာယ သာဓိတတ္တာ။ **သမာဓိပာရိပန္ထိကဓမ္မေ** တိ ဝသီဘာဝဿ ပစ္စနီကဓမ္မေ။ စျာနာဓိဂမဿ ပန ပစ္စနီက ဓမ္မာ ပဂေဝ ဝိက္ခမ္ဘိတာ, အညထာ စျာနာဓိဂမော ဧဝ န သိယာ။ **အကိလမန္တော ဝိက္ခမ္ဘေတုံ န သက္ကောတီ** တိ ကိ စ္ဆေန ဝိက္ခမ္ဘေတိ ဝိသောဓေတိ, ကာမာဒီနဝပစ္စဝေက္ခဏာဒီဟိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ အဒေယံ သမာဓိပာရိပန္ထိကာနံ ဒူ ရသမုဿာရဏံ ဣဓ ဝိက္ခမ္ဘနံ ဝိသောဓနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၂၇. ဝိပဿနာပာဟိတာယ ဥပရူပရိဝိသေသာဝဟတ္တာ ဝဍ္ဍမာနာယ ပုဗ္ဗဘာဂသီလာဒိ **ပဋိပဒာယ**။ သာ ဧဝ ပုဗ္ဗဘာဂပ ဋိပဒါ ယထာဘာဝိတတာယ အဝဿံ ဘာဝိနံ ဝိသေသံ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ အဏ္ဏံ ဝိယာတိ အဏ္ဏံ, ကိလေသေဟိ အဒူသိ တတာယ အပူတိ အဏ္ဏံ ဧတဿာတိ အပုစ္စဏ္ဏော, ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ ဌိတပုဂ္ဂလော, တဿ ဘာဝေ **အပုစ္စဏ္ဏတာ။ ဝိပဿနာဒိဉာဏပ္ပဘေဒအယာ** တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏာဒိဉာဏပဘေဒအယ။ **တတ္ထာ** တိ စေတောခိလသု တ္တေ (မ. နိ. ၁.၁၈၅) “သ ခော သော, ဘိက္ခဝေ, ဧဝံ ဥဿောဠှိပန္နရသင္ဂသမန္နာဂတော ဘိက္ခု ဘဗ္ဗော အဘိနိဗ္ဗိ ဗိဒါယာ”တိ အာဂတတ္တာ **ဥဿောဠှိပန္နရသေဟိ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတဘာဝေတိ ဧဝံ ယံ ဩပမ္မသံသန္ဒနံ အာဂတံ,** တံ ဩပမ္မသံသန္ဒနံ ဣဓ ဣမသ္မိံ သေခသုတ္တေ ယောဇေတွာ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ သမ္ဗန္ဓော။

၂၈. မဟဂ္ဂတာဒိဘာဝေန ဟေဋ္ဌိမာနံ စျာနာနံ အနုရူပမ္ပိ အတ္တနော ဝိသေသေန တေ ဥတ္တရိတွာ အတိက္ကမိတွာ တန ဌိတန္တိ **အနုတ္တရံ,** တေနာဟ – **“ပဋ္ဌမာဒိဇ္ဈာနေဟိ အသဒိသံ ဥတ္တမ”**န္တိ။ **ဒုတိယာဒီသုပိ** အဘိနိဗ္ဗိဒါသု။ ပုဗ္ဗ ဗေနိဝါသဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ယထာ အတ္တနော ဝိသယပဋိစ္ဆာဒကံ ကိလေသန္ဓကာရံ ဝိဓမန္တမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ အတ္တ နော ဝိသယေ ကဉ္စိ ဝိသေသံ ကရောန္တမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အာဟ – **“ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏေန ပဌမံ ဇာယတီ”** တိ, သေသ ဉာဏဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။

၂၉. **စရဏသ္မိ** န္တိ ပစ္စတ္တေ ဘုမ္မဝစနန္တိ အာဟ **“စရဏံ နာမ ဟောတီတိ အတ္ထော”** တိ။ **တေနာ**တိ ကရဏ တ္ထေ ကရဏဝစနံ အင်္ဂပုဗ္ဗဒိသာဂမနေ တေသံ သာဓကတမဘာဝတော။

အဋ္ဌ ဉာဏာနီ တိ ဣဓ အာဂတာနိ စ အနာဂတာနိ စ **အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တာ** ဒိသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၅၄ အာဒယော) အာဂတာနိ ဂ ဟေတွာ ဝဒတိ။ **ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ** တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသပဋိစ္ဆာဒကာဒိကိလေသတမံ ဘိန္ဒိတွာ ပဒါလေတွာ။

၃၀. **သနင်္ကုမာရေနာ** တိ သနန္တနကုမာရေန။ တဒေဝ ဟိ တဿ သနန္တနကုမာရတံ ဒဿေတုံ **“စိရကာလတော ပဋ္ဌာယာ”**တိ ဝုတ္တံ။ **သော အတ္တဘာဝေ**တိ ယေန အတ္တဘာဝေန မနုဿပထေ စျာနံ နိဗ္ဗတ္တေသိ, သော ကုမာရတွ တဘာဝေ, တသ္မာ ဗြဟ္မဘူတောပိ တာဒိသေန ကုမာရတ္တဘာဝေန စရတိ။

ဇနိတသ္မိံ-သဒ္ဒေ ဧဝ ဣ-ကာရဿ ဧ-ကာရံ ကတွာ **“ဇနေတသ္မိ”** န္တိ ဝုတ္တော, **ဇနိတသ္မိ** န္တိ စ ဇနသ္မိန္တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဇနိတသ္မိ** န္တိ သာမညဂ္ဂဟဏေပိ ယတ္ထ စတုဝဏ္ဏသမညာ, တတ္ထေဝ မနုဿလော ကေ။ **ခတ္တိယော သေဋ္ဌော** တိ လောကသမညာပိ မနုဿလောကေယေဝ, န ဒေဝကာယေ ဗြဟ္မကာယေ တတိ ဒဿေ သေတုံ **“ယေ ဂောတ္တပဋိသာရိနော”** တိ ဝုတ္တံ။ **ပဋိသရန္တီ** တိ “အဟံ ဂေါတမော, အဟံ ကဿပေါ”တိ ပတိ ပတိ အတ္တနော ဂေါတ္တံ အနုသရန္တိ ပဋိဇာနန္တိ တတိ အတ္ထော။

တ္တောဝတာ တိ ''သာဓု သာဓု အာနန္ဒာ''တိ တွေ့ကေန သာဓုကာရဒာနေန။ **ဇိနဘာသိတံ နာမ ဇာတန္တိ**အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပရိယောသာနာ ထေရဘာသိတံ ဗုဒ္ဓဘာသိတမေဝ နာမ ဇာတံ။ ''ကိမ္ပနိဒံ သုတ္တံ သတ္ထုဒေသနာနုဝိဓာနတော ဇိနဘာသိတံ, ဉာဏ်ဟု သာဓုကာရဒာနမတ္တေနာ''တိ ဝေရှုဟ စောဒနာ က္လမ အနောကာသာ ထေရဿ ဒေသနာယ ဘဂဝတော ဒေသနာနုဝိဓာနဟောတုကတ္တာ သာဓုကာရဒာနဿာတိ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော အဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

သေခသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၄. ပောတလိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၁. အင်္ဂ နာမ ဇနပဒိနော ရာဇကုမာရာ, တေသံ နိဝါသော ဧကောပိ ဇနပဒေ ရုဠ္ဟိဝသေန အင်္ဂါတွေ့ဝ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **''အင်္ဂေသု ဝိဟရတိ ဇနပဒေ''** တိ။ **မဟိယာ ပနဿ ဥတ္တရေန ယာ အာပေ** တိ မဟိယာ နဒိယာ ယာ အာပေ တဿ ဇနပဒဿ ဥတ္တရေန ဟောန္တိ။ **တာသံ အဝိဒူရတ္တာ** သော ဇနပဒေ **ဥတ္တရာပေတိ ဝုစ္စတိ** ။ သာ ပန မဟီ ကတ္ထစိ ကတ္ထစိ ဘိဇ္ဇိတွာ ဂတာတိ အာဟ **''ကတရမဟိယာ ဥတ္တရေန ယာ အာပေ''** တိ။ **တတ္ထာ** တိ တဿ မဟိယာ အာဂမနတော ပဋ္ဌာယ **အယံ အာဝိဘာဝကထာ**။ ယသ္မာ (အ. နိ. ၃. ၈.၁၉) လောကိယာ ဇမ္ဗုဒီပေ ဟိမတ တတ္ထ ပတိဋ္ဌိတသမုဒ္ဒဟပဗ္ဗတနဒိယောတိ ဧတေသု ယံ ယံ န မနုဿကေစရံ, တတ္ထ သယံ သမ္မုဠ္ဟာ အညေပိ သမ္မောဟယန္တိ, တတ္ထ တတ္ထ သမ္မောဟဝိမေနတ္တံ **''အယံ ကိရ ဇမ္ဗုဒီပေ''** တိအာဒိမာရဒ္ဓံ။ **ဒသသဟဿယောဇနပရိမာဏော** အာယာမတော စ ဝိတ္ထာရတော စာတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **''တတ္ထာ''** တိအာဒိ။ **ဥဒကေန အဇ္ဈောတ္ထဋော** တဒုပဘောဂိသတ္တာနံ ပုညက္ခယေန။

သုန္ဒရဒဿနံ ကူဋန္တိ **သုဒဿနကူဋံ,** ယံ လောကေ ''ဟေမကူဋ''န္တိ ဝုစ္စတိ။ **မူလဂန္ဓော** ကာဠာနုသာရိယာဒိ။ **သာရဂန္ဓော** စန္ဒနာဒိ။ **ဖေဂ္ဂုဂန္ဓော** သလလာဒိ။ **တစဂန္ဓော** လဝင်္ဂါဒိ။ **ပပဋိကဂန္ဓော** ကဗိတ္ထာဒိ။ **ရသဂန္ဓော** သဇ္ဇာဒိ, **ပတ္တဂန္ဓော** တမာလဟိရိဝေရာဒိ။ **ပုပ္ဖဂန္ဓော** နာဂကုင်္ကုမာဒိ။ **ဖလဂန္ဓော** ဇာတိဖလာဒိ။ **ဂန္ဓဂန္ဓော** သဗ္ဗေသံ ဂန္ဓာနံ ဂန္ဓော။ ယဿ ဟိ ရုက္ခဿ သဗ္ဗေသမ္ပိ မူလာဒီနံ ဂန္ဓော အတ္ထိ, သော က္လမ ဂန္ဓော နာမ။ တဿ ဂန္ဓဿ ဂန္ဓော ဂန္ဓဂန္ဓော။ သဗ္ဗာနိ ပုထုလတော ပညာသယောဇနာနိ, အာယာမတော ပန ဥဗ္ဗေဓတော ဝိယ ဒ္ဝိယောဇနသတာနေဝါတိ ဝဒန္တိ။

မနောဟရသိလာတလာနီတိ ဩတရဏတ္ထာယ မနုညသောပာနသိလာတလာနိ။ **သုပဋိယတ္တာနီ** တိ တဒုပဘောဂိသတ္တာနံ သာဓာရဏကမ္မာနုဘာဝေန သုဋ္ဌု ပဋိယတ္တာနိ သုပ္ပဝတ္တိတာနိ ဟောန္တိ။ မစ္ဆကစ္ဆပာဒယော ဥဒကံ မလိနံ ကရောန္တိ, တဒဘာဝတော **ဖလိကသဒိသနိမ္မလုဒကာနိ** ။ တိရိယတော ဒီဃံ ဥဂ္ဂတကူဋန္တိ **''တိရစ္ဆာနပဗ္ဗတ''** န္တိ အာဟ။

အာပဏာနိ ဧဝ တေဟာရဿ မုခဘူတာနီတိ အာဟ **''အာပဏမုခသဟဿာနီ''** တိ။ **ဝိဘတ္တာနီ** တိ ဝဝတ္ထိတာနိ အညမညာသမ္မိဿာနိ။ **ဝသနဋ္ဌာန** န္တိ အတ္တနော ယထာဖာသုကံ ဝသိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ အာသတိ ဧတ္ထာတိ **အာသနံ,** နိသီဒိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။

အသာရုပ္ပံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇနကဿ ဆာဒနတော ဆန္နံ **အနုစ္ဆဝိကံ,** တဒေဝ အဇ္ဈာသယသမုတ္တိံ ပတိရူပေတိ ပကာသေတီတိ **ပတိရူပံ**။ တေနာဟ **''နပ္ပတိရူပ''** န္တိ။ **ကာရဏာဝေဝစနာနီ**တိ ဉာပကကာရဏာဝေဝစနာနိ။ ဉာပကဉ္စဟိ ကာရဏံ အဓိပ္ပေတံ။ အတ္တံ အာကရောတိ ပကာသေတီတိ **အာကာရော,** တမေဝ လီနံ ဂုဠှံ အတ္တံ ဂမေတီတိ **လိင်္ဂံ,** သော တေန နိမီယတီတိ **နိမိတ္တ** န္တိ ဝုစ္စတိ။ က္လအနိ တမေဝတ္တံ ဝိဝရိတုံ **''ဒီဃဒသဝတ္ထာ။ပေ.။ နိမိတ္တာတိ ဝုတ္တာ''**တိ အာဟ။ **တေတိ** အာကာရာဒယော။ **တထာ ဟိ ပန မေ**တိအာဒိနာ ပောတလိယော ဂဟပတိ ''ပရိဗ္ဗာဇကနိယာမေန အဟံ ဇီတမိ, တသ္မာ ဂဟပတိ န ဟောမီ''တိ ဝဒတိ။ **ဩဝဒန္တော** တိ အနုသာသန္တော။ **ဥပဝဒန္တော** တိ ပရိဘာသန္တော။

၃၂. **ဂေဓဘူတော လောဘော**တိ ဂိဇ္ဈနသဘာဝေ လောဘော။ အဂိဇ္ဈနလက္ခဏော န လောဘော, **အနိန္ဒာဘူတံ အဃဋ္ဋနန္တိ** နိန္ဒာယ ပဋိပက္ခဘူတံ ပရေသံ အဃဋ္ဋနံ။ **နိန္ဒာဃဋ္ဋနာ** တိ နိန္ဒာဝသေန ပရေသံ ဃဋ္ဋနာ အင်္ကောသ

နာ။ **ဗ္ယဝဟာရစေတနာရောပိ** တိ ကာယဝိညတ္တိယာ လက္ခဏော သဗ္ဗောဟာရောပိ အနုဂ္ဂဟဏံ စေတနာရော။ ''ဒဒ္ဒေတော တိသ္သော'' တိအာဒိနာ စေတနာရဏံ ပညာပနတ္ထံ **ပညတ္တိ စေတနာရော** ။ ယထာဓိပ္ပေတသ္သ အတ္ထသ္သ စေတနာရဏံ ကထနံ ဗောဓနတ္ထံ **ဝစနံ စေတနာရော**။ ယာထာဝတော အယာထာဝတော စ စေတနာရတိ စေတနာတိ **စေတနာရော, စေတနာ။ အယမိဓာဓိပ္ပေတော**တိ အယံ စေတနာလက္ခဏော စေတနာရော ဣဓ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ အဓိပ္ပေတော, သော စ ခေါ သာဝဇ္ဇော သမုဋ္ဌေတဗ္ဗ ဣစ္ဆိတတ္တာ။ ဣအနိ စတုဗ္ဗိဓဿပိ စေတနာရဿ ဣဓ သမ္ဘဝံ ဒဿေတုံ **''ယသ္မာ တ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဂဟိတိ စေတနာ နတ္ထိ** တိ အပဂံ ဂဟိတိ စေတနာပဝတ္တိ နတ္ထိ။ **ဂဟိတိ ဝစနံ နတ္ထိ** တိ ဂဟိတိ အတ္တနော ပရေသဥ္စ ဝစနပ္ပဝတ္တိ နတ္ထိ။ **ဂဟိတိ ပဏ္ဏတ္တိ နတ္ထိ** တိ ဂဟိတိ သမညာ နတ္ထိ။ **ဂဟိတိ ဗ္ယဝဟာရော နတ္ထီ**တိ သမုအာစာရော နတ္ထိ။

၃၃. **ဟဏာတိဟာတော၀ သံယောဇနံ**။ ကသ္မာ? ဗန္ဓနဘာဝေန ပဝတ္တနတော နိသ္သရိတုံ အပ္ပဒာနတော။ ဟဏာတိဟတသ္သ အတ္ထိတာယ သော ပုဂ္ဂလော ''ဟဏာတိဟတီ''တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ – **''ဟဏာတိဟတသ္သ။ပေ။ ဟောတီ''**တိ။ ယဥ္ဟိ ယသ္သ အတ္ထိ, တေန သော အပဒိသ္သတီတိ။ **ဗဟုတာယာ**တိ အစက္ခုကာဒိဘာဝေန ဗဟုဘာဝတော။ ဟဏာတိဟတသ္သ ပဋိပက္ခော **အဟဏာတိဟတော**။ သော ပန အတ္ထတော ကာယဒ္ဒတရိကော သီလသံဝရောတိ အာဟ **''ကာယိကသီလသံဝရေနာ''**တိ။ **အတ္တာပိ မံ ဥပဝဒေယျာ** တိအာဒိ ဟဏာတိဟတေ အာဒီနဝဒသ္သနံ။ အာဒီနဝဒ သ္သိနော ဟိ တတော ဩရမဏံ။ **ဒေသနာ၀သေနာ**တိ အညတ္ထ သုတ္တေ အဘိဓမ္မေ စ ဒသသု သံယောဇနေသု ပဥ္စသု နီဝရဏေသု ဒေသနာ၀သေန အပရိယာပန္နမ္ပိ **သံယောဇနန္တိပိ နီဝရဏန္တိ** ပိ ဣဓ **ဝုတ္တံ** ။ ကသ္မာ? တဒတ္ထသမ္ဘဝတော။ တေနာဟ – **''ဝဋ္ဋဗန္ဓနဋ္ဌေန ဟိတပ္ပဋိစ္ဆာဒနဋ္ဌေန စာ''** တိ, ဟဏာတိဟာတော ဟိ အဟဏာတိဟာတပစ္စယံ ဟိတံ ပဋိစ္ဆာဒေန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ။ **ဧကော အဝိဇ္ဇာသတေ**တိ ဣဒံ သဟဇာတ၀သေန ဝုတ္တံ, ဥပနိဿယ၀သေန ပန ဣတရေသမ္ပိ အာသဝနံ ယထာရဟံ သမ္ဘဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဟဏာတိဟတီ ဟိ ပုဂ္ဂလော ''တပ္ပစ္စယံ အတ္ထံ ကရိဿာမိ''တိ ကာမေ ပတ္ထေတိ။ ဒိဋ္ဌိ ဂဏှာတိ, ဘ၀ဝိသေသံ ပစ္စာသီသတိ။ တတ္ထ ဥပ္ပန္နံ ဝိဟနတိ ဗာဓတီတိ **ဝိဃာတော,** ဒုက္ခံ, ပရိဠာဟနံ အနတ္တုပ္ပာဒ၀သေန ဥပတာပနံ **ပရိဠာဟော,** အယမေတေသံ ဝိသေသော။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ သဗ္ဗေသု တရေသု။ **ဣမိနာ ဥပာယေနာ**တိ အတိဒေသေန ပန ပရိဂ္ဂဟိတော အတ္ထော ပရတော အာဂမိဿတီတိ။

၃၄-၄၀. **ဣမသ္မိံ ပဒေ** တိ ဧတေန သတ္တသုပိ တရေသု တထာ အာဂတံ ပဒံ သာမညတော ဂဟိတံ။ တေနာဟ **''ဣမိနာ''**တိအာဒိ။ ရောသနံ ကာယိကံ တစသိကဥ္စာတိ တပ္ပဋိပက္ခော အရောသောပိ တထာ ဒုဝိဓောတိ အာဟ **''ကာယိကတစသိကသံဝရေနာ''**တိ။ ယထာ အဘိဇ္ဈာ လောဘော, အနဘိဇ္ဈာ အလောဘော, ဧဝံ **အကောဓူပယာသော** အဗျာပာဒော, သံဝရေ သုခတ္တံ **သံဝရော**တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော, အနတိလောဘော ပန သတိသံဝရေ, အနတိမာနော ဉာဏသံဝရေ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဣမေသု ပန ပဒေသု ဧဝံ သဗ္ဗတရေသု ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာတိ သမ္ဗန္ဓော။

ဧဝံ အာသဝုပ္ပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တသ္သပိ ဧကေ္ဇ ဝုစ္စမာနတ္တာ **''ပုန အယံ သဋ္ဌေပဝိနိစ္ဆယော''**တိ ဝုတ္တံ။ **အသမ္မောဟတ္ထံ** အာရမ္ဘဏသ္သ။ **ပုရိမေသု တာ၀ စတူသု** တရေသု ဝိရမိတုံ န **သက္ကောမီတိ ဝ တ္တဗ္ဗံ**။ ''အတ္တာပိ မံ ဥပဝဒေယျာ''တိ ဧတသ္သ ပဒသ္သ အတ္ထဝဏ္ဏနာယံ **''န သက္ကောမီ''** တိ, ''အနုဝိဇ္ဇာပိ မံ ဝိညူ ဂရဟေယျု''န္တိ ဧတသ္သ ပဒသ္သ အတ္ထဝဏ္ဏနာယ **''န သက္ကောတီ''တိ ဝတ္တဗ္ဗံ,** ဣမိနာ နယေန ပစ္ဆိမေ သုပိ စတူသု ယထာရဟံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **အတိမာနေ ဘ၀တသ၀အဝိဇ္ဇာသတ**တိ ဝုတ္တံ မာနေန သဟ ဒိဋ္ဌိယာ အနုပ္ပဇ္ဇနတော, အတိမာနော ပန ကာမရာဂေနပိ ဥပ္ပဇ္ဇတေတတိ ''အတိမာနေ ကာမာသဝအဝိဇ္ဇာသတ''တိ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ, သုတေယံ နယော ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျောတိ န ဒဿိတော။ **ဟတိမောက္ခသံဝရသီလံ ကထိတံ** အာဒိတော စတူဟိ ဆဋ္ဌေန တတိ ပဥ္စဟိ တရေဟိ, သေသေဟိ တီဟိ **ဟတိမောက္ခသံဝရသီလေ ဌိတသ္သ ဘိက္ခုနော ပဋိသင်္ခာပဟာနံ,** သဗ္ဗေဟိပိ ပန ဘိက္ခုဘာဝေ ဌိတသ္သ **ဂိဟိတေဟာရသမုစ္ဆေဒော ကထိတော** ။ တတ္ထ သဗ္ဗတ္ထ ဝတ္တံ ''ဣဒဥ္စိဒဥ္စ မယှံ ကာတုံ နပ္ပတိရူပ''န္တိ ပဋိသင်္ခာန၀သေန အကရဏံ ပဇဟနဥ္စ ပဋိသင်္ခာပဟာနံ။

ကာမာဒီနဝကထာ၀ဏ္ဏနာ

၄၂. **ဥပသင်္ကမေယျာ** တိ ဧတ္ထ ဥပ-သဒ္ဒော သမီပတ္ထော, သင်္ကနံ ဝိက္ကေပနံ။ တေနေဝ **တမေနန္တိ** ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ – **''တသ္သ သမီပေ ခိပေယျာ''** တိ, တသ္သ ကုက္ကုရသ္သ သမီပေ အဋ္ဌိကင်္ကလံ ခိ

ပေယျာတိ အတ္ထော။ **နိမ္မံသတ္တာ ကင္ကလန္တိ ဝုစ္စတီ** တိ ဣမိနာ ဝိဂတမံသာယ အဋ္ဌိကင်္ကလိကာယ ဥရဋ္ဌိမ္ပိ တ ပိဋ္ဌိကဏ္ဍကေ တ သီသဋ္ဌိမ္ပိ တ ကင်္ကလ-သဒ္ဒေါ နိရုဠှေ္ဟာတိ ဒဿေတိ။ **သုနိက္ကန္တ** န္တိ နိလ္လိခိတံ က တ္တာဝ နိဗ္ဗိသေသံ လိခိတံ။

ဧေတ္တုပဌာနဿ အဓ္ဈုပေက္ခနဝသေန ပဝတ္တိယာ **ဧေတ္တာ**။ တေနာဟ **"စတုတ္ထဇ္ဈာနုပေက္ခာ"** တိ။ ယသ္မာ ပ နဿ အာရမ္မဏမ္ပိ ဧေသဘာဝမေဝ, တသ္မာ အာဟ **"သာ ဟီ"**တိအာဒိ။ **လောကာမိသသင္ခါတာ** တိ အပရိညာတ ဝတ္ထုနာ လောကေန အာမသိတဗ္ဗတော, လောကေ တ အာမိသောတိ သင်္ခံ ဂတာယ ဝသေန ကာမဂုဏာနံ ကာမဘာတေ စ အာမိသဘာတေ စ, သော ဧဝ နိပ္ပရိယာယတော အာမိသန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ။ **ကာမဂုဏာမိသာ**တိ ကာမဂုဏေ ဆန္ဒရာဂါ။ **ဂဟဏဋ္ဌေန** ဘုသံ အာအနဋ္ဌေန။

၄၃. ဥယနံ အာကာသေန ဂမနန္တိ အာဟ **"ဥပ္ပတိတ္ဝာ ဂစ္ဆေယျာ"** တိ။ ဂိဇ္ဈာဒီနံ တသိဖရသု န ဟောတီတိ အာဟ – **"မုခတုဏ္ဍကေန ဍသန္တာ တစ္ဆေယျုံ"** န္တိ။ **ဝိသ္သဇ္ဇေယျုံ** န္တိ ဧတ္ထ "ဝိသ္သဇ္ဇန"န္တိ အာကမုနံ အ ဓိပ္ပေတံ အနေကတ္ထတ္တာ ဓာတူနံ, အာကမုနဥ္စ အနုဗန္ဓိတ္ဝာ ဟတနန္တိ အာဟ **"မံသပေသိ နခေဟိ ကမိုတ္ဝာ ဟာတေယျုံ"**န္တိ။

၄၇. ပုရိသဿ အာရောဟနယောဂ္ဂံ **ဟောရိသေယျံ** ။

၄၈. သမ္ပန္နံ သုန္ဒရံ ဖလမဿာတိ **သမ္ပန္နဖလံ။ ဖလူပပန္န** န္တိ ဖလေဟိ ဥပေတန္တိ အာဟ **"ဗဟုဖလ"**န္တိ။

၅၀. သုဝိဒူရဝိဒူရေတိ အရိယဿ ဝိနယေ တေဟာရသမုစ္ဆေဒတော သုဋ္ဌု ဝိဒူရဘူတေ ဧဝ ဝိဒူရေ **အဟံ** ဋ္ဌိတော။ ကသ္မိဉ္စိ နာမ အတ္ထဿပိ အဇာနနတော န အာဇာနန္တီတိ **အနာဇာနီယာ**တိ ကတ္တုသာဓနမဿ ဒဿေန္တော **အ ဇာနနကေ**တိ အဇာနန္တဘောဇနသီသေန တေသံ အာတဗ္ဗပစ္စယေ ဝဒတိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ပေါတလိယသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၅. ဇီဝကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၁. ကုမာရေန ဘတော ပေါသာပိတောတိ ကုမာရဘတော, ကုမာရဘတော ဧဝ **ကောမာရဘစ္စော** ယထာ "ဘိသက္ ကမေဝ ဘေသဇ္ဇ"န္တိ။

အာရဘန္တီ တိ ဧတ္ထ **အာရဘ**-သဒ္ဒေါ ကာမံ ကာမာယူဟနယညုဋ္ဌာပနအာပတ္တိအာပဇ္ဇနဝိညာပနာဒီသုပိ အာဂ တော, ဣဓ ပန ဟိံသနေ ဣစ္ဆိတဗ္ဗောတိ အာဟ – **"အာရဘန္တီတိ ဃာတေန္တီ"** တိ။ ဥဒ္ဒိသိတ္ဝာ **ကတ** န္တိ (အ. နိ. ဋီ. ၃.၈.၁၂; သာရတ္ထ. ဋီ. မဟာဝဂ္ဂ ၃.၂၉၄) အတ္တာနံ ဥဒ္ဒိသိတ္ဝာ မာရဏဝသေန ကတံ နိဗ္ဗတ္တိတံ။ **ပဋိစ္စကမ္မ** န္တိ ဧတ္ထ **ကမ္မ**-သဒ္ဒေါ ကမ္မသာဓနော အတီတကာလိကောတိ အာဟ – **"အတ္တာနံ ပဋိစ္စ ကတ"** န္တိ။ **နိမိတ္တကမ္မဿေ သေတံ အဓိဝစနံ** "ပဋိစ္စ ကမ္မံ ဖုသတီ"တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၄.၇၅) ဝိယ။ **နိမိတ္တကမ္မဿာ** တိ နိမိတ္တဘာဝေန လဒ္ဓ ဗ္ဗကမ္မဿ, န ကရဏကာရာပနဝသေန။ **ပဋိစ္စကမ္မံ ဧတ္ထ အတ္ထီတိ မံသံ ပဋိစ္စကမ္မံ** ယထာ "ဗုဒ္ဓိ တေဿ အ တ္ထီတိ ဗုဒ္ဓေါ"တိ။ **တေသန္တိ နိဂဏ္ဌာနံ**။ အညေပိ ဗ္ရာဟ္မဏာဒယော တံလဒ္ဓိကာ အတ္ထေဝ။

ကာရဏန္တိ ဧတ္ထ ယုတ္တိ အဓိပ္ပေတာ, သာ ဧဝ စ ဓမ္မတော အနပေတတ္တာ "ဓမ္မော"တိ ဝုတ္တာတိ အာဟ – **"ကာရဏံ နာမ တိကောဋိပရိသုဒ္ဓမစ္ဆမံသပရိဘောဂေ"** တိ။ **အနုကာရဏံ နာမ မဟာဇနဿ တထာ ဗျာကရဏံ** ယုတ္တိယာ ဓမ္မဿ အနုရူပဘာဝတော မံသံ ပရိဘုဥ္ဇိတဗ္ဗန္တိ အနုညာတံ တထေဝ ကထနန္တိ ကတ္ဝာ။ **တန္တိ** "ဇာနံ ဥဒ္ဒိဿကတံ မံသံ ပရိဘုဥ္ဇတီ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ ပရိဘုဥ္ဇနံ **နေဝ ကာရဏံ ဟောတိ** သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အဘာဝတော သတိ စ အယုတ္တိယံ အဓမ္မောတိ ကတ္ဝာ။ **တထာ ဗျာကရဏ** န္တိ "ဇာနံ ဥဒ္ဒိဿကတံ မံသံ ပရိဘုဥ္ဇတီ"တိ ကထနံ ယုတ္တိ ယာ ဓမ္မဿ အနနုရူပဘာဝတော **န အနုကာရဏံ ဟောတိ။ ပရေဟိ ဝုတ္တကာရဏေန သကာရဏော ဟုတ္ဝာ** တိ ပရေ တိတ္ထိယာ 'ဇာန'န္တိအာဒိနာ ဓမ္မံ ကထေန္တိ ဝဒန္တိ, တေန ကာရဏဘူတေန သကာရဏော ဟုတ္ဝာ။ တေဟိ တထာ ဝတ္

တဗ္ဗော ဧဝ **ဟုတွာ တုမ္ဟာကံ တအေ တ အနုတအေ တ** ''မံသံ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗ''န္တိ ပဝတ္တာ တုမ္ဟာကံ ကထာ တ ပရတော ပရေဟိ တထာ ပဝတ္တိတာ တဒ္ဒသ္သာ အနုကထာ တ။ **ဝိညူဟိ ဂရဟိတဗ္ဗကာရဏာ** န္တိ တိတ္ထိယာ တာဝ တိဋ္ဌန္တု, တတော အညေဟိ ပဏ္ဍိတေဟိ ဂရဟိတဗ္ဗကာရဏံ။ **ကောစိ န အာဂစ္ဆတီ** တိ ဂရဟိတဗ္ဗတံ န အာပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ **အဘိဘဝိတွာ အာစိက္ခန္တီ** တိ အဘိဘုယ္ယ မဒ္ဒိတွာ ကထေန္တိ, အဘိဘူတေန အက္ကောသန္တီတိ အတ္ထော။

၅၂. **ကာရဏေဟီ**တိ ပရိဘောဂစိတ္တဿ အဝိသုဒ္ဓတာဟေတူဟိ။ ဘိက္ခု ဥဒ္ဒိဿကတံ ဒိဋ္ဌံ။ တာဒိသမံသဉ္ဟိ ပရိဘောဂနာရဟတ္တာ စိတ္တအဝိသုဒ္ဓိယာ ကာရဏံ စိတ္တသံကိလေသာဝဟတော။ ဣအနိ ဒိဋ္ဌသုတပရိသင်္ကိတာနိ သရူပတော ဒဿေတုံ **''ဒိဋ္ဌာဒီသူ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **တဒုဘယဝိမုတ္တပရိသင်္ကိတ** န္တိ ''ဒိဋ္ဌံ သုတ''န္တိ ဣမံ ဉဘယံ အနိဿာယ – ''ကိံ နု ခော ဣမံ ဘိက္ခုံ ဥဒ္ဒိဿ ဝဓိတွာ သမ္ပာဒိတ''န္တိ ကေဝလမေဝ ပရိသင်္ကိတံ။ **သဗ္ဗသ င်္ဂာဟကောတိ** သဗ္ဗေသံ တိဏ္ဏံ ပရိသင်္ကိတာနံ သင်္ဂဏှာဟနကော။

မင်္ဂလာဒီန န္တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အာဟုနပာဟုနာဒိကံ သင်္ဂဏှာတိ။ **နိဗ္ဗေမတိကာ ဟောန္တီ** တိ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ပ ရိသင်္ကိတာဘာဝမာဟ။ **ဣတရေသ**န္တိ အဇာနန္တာနံ **ဝဋ္ဋတိ,** ဇာနတော ဧဝေတ္ထ အာပတ္တိ ဟောတိ။ **တေယေဝတိ** ယေ ဥဒ္ဒိဿ ကတံ, တေယေဝ။

ဥဒ္ဒိဿကတမံသပရိဘောဂတော အကပ္ပိယမံသပရိဘောဂဿ ဝိသေသံ ဒဿေတုံ **''အကပ္ပိယမံသံ ပနာ''**တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ ပုရိမသ္မိံ သစိတ္တကာ အာပတ္တိ, ဣတရသ္မိံ အစိတ္တကာ။ တေနာဟ – **''အကပ္ပိယမံသံ အဇာနိတွာ ဘုတ္တဿပိ အာပတ္တိယေဝ''**တိ။ **ပရိဘောဂ**န္တိ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဝဒာမီတိ အတ္ထော။

၅၃. **တာဒိသဿာ** တိ တိကောဋိပရိသုဒ္ဓဿ မစ္ဆမံသဿ ပရိဘောဂေ။ **မေတ္တာဝိဟာရိနောပီ**တိ **အပိ**-သဒ္ဒေန အမေတ္တာဝိဟာရိနောပိ။ မေတ္တာဝိဟာရိနော ပရိဘောဂေ သိခာပ္ပတ္တာ အနဝဇ္ဇတာတိ ဒဿေတုံ **''ဣဓ, ဇီဝက, ဘိက္ခု''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အနိယမေတွာ**တိ အဝိသေသေတွာ သာမညတော။ ယသ္မာ ဘဂဝတာ – ''ယတော ခော, ဝစ္ဆ, ဘိက္ခုနော တဏှာ ပဟီနာ ဟောတိ''တိအာဒိနာ မဟာဝစ္ဆဂေါတ္တသုတ္တေ (မ. နိ. ၂.၁၉၄) အတ္တာ အနိယမေတွာ ဝုတ္တော။ တထာ ဟိ ဝစ္ဆဂေါတ္တော – ''တိဋ္ဌတု ဘဝံ ဂေါတမော, အတ္ထိ ပန ဘောတော ဂေါတမဿ ဧကဘိက္ခုပိ သာဝကော အာသဝာနံ ခယာ။ပေ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီ''တိ အာဟ, ''ဣဓ, ဘာရဒ္ဝါဇ, ဘိက္ခု အညတရံ ကာမံ တ နိဂမံ တ ဥပနိဿာယ ဝိဟရတီ''တိအာဒိနာ စင်္ကီသုတ္တေ (မ. နိ. ၂.၄၃၀) အတ္တာ အနိယမေတွာ ဝုတ္တော။ တထာ ဟိ တ တ္ထ ပရတော – ''ယံ ခော ပန အယမာယသ္မာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, ဂမ္ဘီရော သော ဓမ္မော ဒုဒ္ဒသော ဒုရနုဗောဓော သန္တော ပဏီတော အတက္ကာဝစရော နိပုဏော ပဏ္ဍိတဝေဒနီယော, န သော ဓမ္မော သုဒေသနီယော လုဒ္ဒေနာ''တိအာဒိနာ ဒေသနာ အာဂတာ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''ဘဂဝတာ ဟိ မဟာဝစ္ဆဂေါတ္တသုတ္တေ, စင်္ကီသုတ္တေ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ တိ တီသု ဌာနေသု အတ္တာနံယေဝ သန္ဓာယ ဒေသနာ ကတာ''**တိ။ **မံသူပသေစနော၀ အဓိပ္ပေတော** မစ္ဆမံသသဟိတ ဿ အာဟာရဿ ပရိဘောဂဘာဝတော မစ္ဆမံသဿ စ ဣဓ အဓိပ္ပေတတ္တာ။

အဂထိတော အပ္ပဋိဗဒ္ဓော။ **တဏှာဟာမုစ္ဆနာယာ** တိ တဏှာယနဝသေန မုစ္ဆာပတ္တိယာ။ **အနဇ္ဈောပန္နော** တ ဏှာယ အဘိဘဝိတွာ န အဇ္ဈောတ္ထဋော, ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌပေတွာ န သဏ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ – **''သဗ္ဗံ အာလုမ္ပိတွာ''** တိအာဒိ။ ဣဓ အာဒီနဝေ အာဟာရဿ ပဋိကူလဘာဝေတိ အာဟ **''ဧကရတ္တိံတိသေနာ''** တိ အာဒိ။ အယမတ္ထော အာဟာရပရိဘောဂေတိ အတ္ထသံယောဇနပရိစ္ဆေဒိကာ ''ယာဝဒေဝ ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိ ယာ''တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၃.၁၈၂; မ. နိ. ၁.၂၃; ၂.၂၄; ၃.၇၅; သံ. နိ. ၄.၁၂၀) ပဝတ္တာ အာဟာရပဋိဗဒ္ဓဆန္ဒရာဂနိဿရဏ ဘူတာ ပညာ အဿ အတ္ထီတိ **နိဿရဏပညော။ ဣဒမတ္ထ** န္တိ တေမတ္တာယ။ **ဇဝံ သန္ဓေ** တိ ''ဗ္ရဟ္မာတိ စ မေတ္တာဝိဟာရိနော သမညာ''တိ အဝတ္တွာ ယေ ဓမ္မာ မေတ္တာဝိဟာရဿ ပဋိပက္ခဘူတာ, တတ္ထ သာဝသေသံ ပဟာသိ ဗြ ဟ္မာ, အနဝသေသံ ပဟာသိ ဘဂဝတီတိ သစေ တေ ဣဒံ သန္ဓာယ ဘာသိတံ, ဧဝံ သန္တေ တဝ ဣဒံ ယထာဝုတ္တဝစနံ အနုဇာနာမိ, န မေတ္တာဝိဟာရိတာသာမညမတ္တေနာတိ အတ္ထော။

၅၅. **''ဟဋ္ဌိယေဏ္ဏော အနုသန္ဓိ''** တိ ဝတွာ ဝိသုံ အနုသန္ဓိဘာဝံ ဒဿေတုံ **''ဣမသ္မိံ ဟီ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဒွတ ရံ ထကေတီ**တိ မစ္ဆမံသပရိဘောဂနုညာယ အညေသံ ဝစနဒွါရံ ပိဒဟတိ, စောဒနာပထံ နိရုန္ဓတိ။ ကထံ **သတ္တာနုဒ္ဒ

ယံ ဒဿေတိ? သတ္တာနုဒ္ဒယမုခေန ဗာဟိရကာနံ မစ္ဆမံသပရိဘောဂပဋိက္ခေပေ တယိဒံ မိစ္ဆာ, တိကောဋိပရိသုဒ္ဓဿ သေဝ မစ္ဆမံသဿ ပရိဘောဂေ ဘဂဝတာ အနုညာတော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ – 'တီဟိ ခေါ အဟံ, ဇီဝက, ဌာနေဟိ မံသံ ပရိဘောဂန္တိ ဝဒါမိ'တိအာဒိ (မ. နိ. ၂.၅၂)။ **ဝိနယေပိ** (ပာရာ. ၄၀၉; စူဠဝ. ၃၄၃) ဝုတ္တံ – ''တိကောဋိပရိသုဒ္ဓံ, ဒေဝဒတ္တ, မစ္ဆမံသံ မယာ အနုညာတ''န္တိ။ တိကောဋိပရိသုဒ္ဓဉ္စ ဘုဉ္ဇန္တာနံ သတ္တေသု အနုဒ္ဒယာ နိစ္စလာ။ **''သတ္တာနုဒ္ဒယံ ဒဿေတီ''**တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရန္တော **''သစေ ဟီ''**တိအာဒိမာဟ။

ပဌမေန ကာရဏေနာတိ ဒေသနာဝသေနပိ ပယောဂဝသေနပိ ပဌမေန ပရူပဃာတဟေတုနာ။ **ကမိုတော** သော ဟ ဏော။ **ဂလေန ပဝေဓေန္တေနာ** တိ ယောတ္တဂလေန ကရဏေန အသယွှမာနေန။ **ဗဟုပုညမေဝ ဟောတီ** အာသာဒနာ ပေက္ခာယ အဘာဝတော, ဟိတဇ္ဈာသယတ္တာ တတိ အဓိပ္ပာယော။ **သောဟံ, ဘန္တေ** တိအာဒိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ, သရဏဂမနဝသေနေဝ ဂဟိတသရဏောတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **''အယ''**န္တိအာဒိ။ **ဩကာဟန္တော** တိအာဒိတော ပဌာယ ယာဝ ပရိယောသာနာ သုတ္တံ အနုသ္သရန္တော အတ္ထံ ဥပဓာရေန္တော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဇီဝကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၆. ဥပာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၆. ပာတရံ ပာရုပတီတိ ပာတရိကော, ဣဒံ တဿ ကုလသမုဒာဂတံ နာမံ, သော ပန မဟာဒ္ဓနော မဟာဘောဂေ နဂ ရေ သေဋ္ဌိဋ္ဌာနေ ဌိတော။ တေနာဟ **''ဒုဿပာတရိကသေဋ္ဌိနော''** တိ။ **ဒီဃတ္တာ** ဒီဃတမတ္တာ။ သော ကိရ ပမာဏ တော ဥပပစ္ဆယတော ဒီဃမုရတနံ အတိက္ကမ္မ ဌိတော။ **ဇဝ်လဒ္ဓနာမော** တိ ''ဒီဃတပဿီ''တိ လဒ္ဓသမညော။ **ဗာဟိ ရာယတနေ**တိ တိတ္ထိယသမယေ **ပိဏ္ဍပာတောတိ တေပာရော နတ္ထိ,** တသ္မာ သာသနတေပာရေန **''ပိဏ္ဍပာတပဋိက္က ကန္တော''**တိ ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။

ဒဿေတီ တိ ဒေသေတိ။ **ဌပေတီ**တိ အညမညသင်္ကရတော ဝဝတ္ထပေတိ။ **ကိရိယာယာ**တိ ကရဏေန။ **ပဝတ္တိယာ** တိ ပဝတ္တနေန။ **ဒဏ္ဍာနိ ပညပေတီ** တိ တွေ ကသ္မာ ဘဂဝတာ အာဒိတောဝ တထာ န ပုစ္ဆိတန္တိ? ယသ္မာ သာ တ သ္မိံ အတ္တေ သဘာဝနိရုတ္တိ န ဟောတိ, သာသနေ လောကေ သမယန္တရေသု စ တာဒိသော သမုဒာစာရော နတ္ထိ, ကေ ဝလံ ပန တဿေဝ နိဂဏ္ဌဿာယံ ကောဋ္ဌာလကာသဒိသော သမုဒာစာရောတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတုံ **''ကမ္မာနိ ပည ပေတီ''** ဣစ္စေတဟ။ **အစိတ္တက** န္တိ စိတ္တရဟိတံ, စိတ္တေန အသမုဋ္ဌာပိတန္တိ အတ္တော။ ကထံ ပန တဒုဘယဿ သ စိတ္တေန ဝိနာ သမ္ဘဝတေတိ စောဒနံ သန္ဓာယ တတ္ထ နိဒဿနမာဟ **''ယထာ ကိရာ''**တိအာဒိ။ **ပဋိဝိဘတ္တာန** န္တိ အတ္ထတော ဘိန္နာနံ။ **ပဋိဝိသိဋ္ဌာန** န္တိ ဝိသေသနပဒဝသေန သဒ္ဒတောပိ ဘိန္နာနံ။ **ဝစနံ ပတိဋ္ဌပေတုကာမော** တိ ဒီဃတပဿိနော ယထာဝုတ္တဝစနံ ပတိဋ္ဌပေတုကာမော။ တသ္မိဉ္ဟိ ပတိဋ္ဌာပိတေ တေနပ္ပသင်္ဂေန အာဂတော, ဥ ပာလိ ဂဟပတိ တသ္မိံ ပဒေသေ ခမ္မံ ဒိသ္ဝာ သာသနေ အဘိပ္ပသီဒိဿတိ။

ကထာ ဧဝ ဥပရိ တအရောပနဿ ဝတ္ထုဘာဝတော **ကထာဝတ္ထု။ ကထာယံ ပတိဋ္ဌပေသီ** တိ ကထာဝတ္ထုသ္မိံ, တဒ တွေ တ ပတိဋ္ဌပေသိ။ ယထာ တံ တအရောပနဘယေန န အဝဇာနာတိ, ဧဝံ တဿံ ကထာယံ, တသ္မိံ တ အတ္တေ ဒီဃတပဿိံ ယာဝတတိယံ တဒေ ပတိဋ္ဌပေသိ။ **တဒန္တိ** ဒေသံ။

၅၇. ဣအနိ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မပိ ဂဟေတွ္တ ကာယကမ္မာဒိဝသေန သင်္ဂဟေတွ္တ ဒဿေတုံ **''အပိ စာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **တိဝိဓံ ကာယဒုစ္စရိတံ ကာယကမ္မံ နာမာ** တိအာဒိ ''ကမ္မဿ ကိရိယာယာ''တိ ဟဋ္ဌိယံ အကုသလကမ္မဿ အဓိဂတတ္တာ ဝုတ္တံ, ပုဗ္ဗေ ပန **အဋ္ဌကာမာဝစရကုသလစေတနာ** တိအာဒိ သာဝဇ္ဇံ အနဝဇ္ဇဉ္စ သာမညတော ဧကေဇ္ဈံ ကတ္တ ဒဿိတံ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ စေတနာ န ဂဟိတာတိ အာဟ **''ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ကမ္မံ ခုရ''**န္တိ။ ကာယကမ္မာဒိဘေဒံ ကမ္မမေဝ **ခုရံ** ဇဝ္ဗေဂံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ, န စေတနာမတ္တမေဝ။ **ဧဝမာဂတေပီ**တိ ကမ္မာနီတိ ဧဝံ နာမေန အာဂတေပိ စေတနာ ခုရံ, တတ္ထ စေတနံ ဇဝ္ဗေဂံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတ္တ ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။ ကထံ ပန တတ္ထ ကမ္မန္တိ တ ကမ္မာနီတိ တ အာဂတေ တေသံ စေတနာယ ခုရဘာဝတောတိ အာဟ **''ယတ္ထ ကတ္ထစိ။ပေ။ လဘာ တီ''**တိ။ တတ္ထ **ယတ္ထ ကတ္ထစီ** တိ ယသ္မိံ ကိသ္မိဉ္စိ ဒ္တရေ။ **သာ ဝုတ္တာတ** တိ သာ စေတနာ ဝုတ္တာဝ, ယာ

ကာယသင်္ခါရာဒိပရိယာယေန (ယဿ ကဿစိ ကမ္မဿ ကာယဒွါရာဒီသု ပဝတ္တာပနစေတနာ) သမ္ပယုတ္တဓမ္
မာပိ တဒင်္ဂေန လောကိယာပိ လောကုတ္တရာပိ ကမ္မမေဝ, အဘိဇ္ဈာဒယော ပန စေတနာပက္ခိကာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

မဟန္တ န္တိ ကဉ္ဇကဖလံ။ **န ကိလမတိ** သပ္ပာဋိဟာရိယတ္တာ ပဋိညာယ။ ဣဒါနိ တေသံ သပ္ပာဋိဟာရိယတံ ဒဿ
ေသတုံ **“တထာ ဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယဒိ အကုသလံ ပတ္တ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မံ မဟန္တန္တိ ဝဒန္တော န ကိလမတိ,
အထ ကသ္မာ ဘဂဝတ ဣဓ အကုသလံ မနောကမ္မံ မဟာသာဝဇ္ဇံ ကထေသီတိ အာဟ **“ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ”** တိအာဒိ။ ယာ
ဝတတိယံ ပတိဋ္ဌာပနမတ္တေန **ဂတမဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇန္တော** ။ တေနာဟ **“ကိဉ္စိ အတ္ထနိပ္ဖတ္တိံ အပဿန္တောပိ”** တိ။

၅၈. နိတသဋ္ဌာနဘူတော ဗာလကော ဧတိဿာ အတ္ထီတိ **ဗာလကိနီ**။ သတ္ထုပဋိညာတတာယ နိဂဏ္ဌာနံ မဟာတိ
သမ္ဘာဝိတတ္တာ **မဟာနိဂဏ္ဌော** ။

၆၀. အာဝဋ္ဋေတိ ပုရိမာကာရတော နိဝတ္တေတိ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေတိ ဧတာယာတိ **အာဝဋ္ဋနီ,** မာယာ။ တေ
နာဟ **“အာဝဋ္ဋေတ္တ ဂဟဏမာယ”** န္တိ။ သတ္ထုပဋိညာနံ ဗုဒ္ဓဒဿနေ စိတ္တမေဝ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အယမေတ္ထ
ဓမ္မတာ။ သစေ ပန သော တံ ပဋိညံ အပ္ပဟာယ ဗုဒ္ဓါနံ သမ္မုခီဘာဝံ ဥပဂစ္ဆေယျ, သတ္တဓာ မုဒ္ဓါ ဖလေယျ, တသ္မာ
ဘဂဝတ “မာ အယံ ဗာလော ဝိနဿီ”တိအာဒိတောဝ ယထာ သမ္မုခီဘာဝံ န လဘတိ, တထာ ကရောတိ။ သွာယမတ္ထော
ဟတ္ထိကပုတ္တသမာဂမေန ဒီပေတဗ္ဗော။ ဒဿနသမ္ပတ္တိနိယာမမာဟ **“တထာဂတံ ဟီ”**တိအာဒိ။ **အာဂမာ နု ခေါ ဣဓ**
တုမှာကံ သန္တိကံ။

၆၁. ဝစီသစ္စေ ပတိဋ္ဌဟိတွာ တိ ယထာပဋိညာတာယ ပဋိညာယ ဌတွာ။

၆၂. သီတောဒကေ အမတာ ဟဏ္ဏာ ဟနကာလေ ပန မရန္တိ, တေပိ တေန သီတောဒကပရိဘောဂေန မာရိတာ ဟောန္
တိ, တသ္မာ တပဿိနာ နာမ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ သီတောဒကံ န ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ တေသံ လဒ္ဓိ။ ဟကတိကံ တ ဥဒကံ သ
တ္တောတိ ပုရာတနာနံ နိဂဏ္ဌာနံ လဒ္ဓိ။ တေနာဟ **“သတ္တသညာယ သီတောဒကံ ပဋိက္ခိပန္တိ”** တိ။ တေသံ တံ အဓုနာ
တနနိဂဏ္ဌာနံ တဒေန ဝိရုဇ္ဈတိ။ တေ ဟိ ပထဝီအာဒိနဝပဒတ္ထတော အညမေဝ ဇီဝိတံ ပဋိဇာနန္တိ။ စိတ္တေန သီတောဒ
ကံ ဟတုကာမော ပရိဘုဉ္ဇိတုကာမော ဟောတိ ရောဂေ ဌတွာပိ သတ္တာနံ စိတ္တဿ တထာ န ဝိတတတာ။ တေနာဟ
– **“တေနဿ မနောဒဏ္ဍော တတ္ထေဝ ဘိဇ္ဇတီ”** တိ။ **တေနာ**တိ သီတောဒကံ ဟတုံ ပရိဘုဉ္ဇိတုဉ္စ ဣစ္ဆနေန။ **အသ္
သာ**တိ ယထာဝုတ္တဿ နိဂဏ္ဌဿ။ **တတ္ထေဝ** တိ တထာစိတ္တုပ္ပာဒနေ ဧဝ။ **ဘိဇ္ဇတိ** သံဝရဿ ဝိကောပိတတ္
တာ။ တထာဘူတော သော နိဂဏ္ဌော သီတောဒကံ စေ လဘေယျ, ကတိပယံ ကာလံ ဇီဝေယျ, အလာဘေန ပန ပရိသု
ဿမာနကဏ္ဌောဋ္ဌတာလုဇိဝှာအာဒိကော သဗ္ဗသော ပရိဒဟာဘိဘူတော မရေယျ။ တေနာဟ – **“သီတောဒကံ အ
လာဘမာနော ကာလံ ကရေယျာ”**တိ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ သီတောဒကံ ပိတယ သန္နိဿိတစိတ္တဿ မရဏံ ဟောတိ,
တသ္မာ ဝုတ္တံ **“မနောဒဏ္ဍော ပန ဘိန္နောပိ စုတိမ္ပိ အာကမတီ”** တိ။ ယသ္မာ ပန တထာဘူတစိတ္တဿ နိဂဏ္ဌာ
ဿ မနောသတ္တေသု နာမ ဒေဝေသု ဥပပတ္တိ ဟောတီတိ တိတ္ထိယာနံ လဒ္ဓိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“မနောဒဏ္ဍော ပန ဘိန္
နောပိ ပဋိသန္ဓိမ္ပိ အာကမတီ”**တိ။ **ဣတီ**တိ ဧဝံ “ဣဓာဿ နိဂဏ္ဌော”တိအာဒိအာကာရေန။ **နန္တိ** ဥပါလိံ ဂဟပတိံ။
မဟန္တောတိ ဝဒါပေသိ “မနောပဋိဗဒ္ဓေါ ကာလင်္ကရောတီ”တိ ဝဒန္တောတိ အဓိပ္ပာယော။

ဥပါသကဿာ တိ ဥပါလိဿ ဂဟပတိဿ။ **မုဋ္ဌာဝသေနာ** တိအာဒိနာ အန္ဝယတော ဗျတိရေကတော စ
မနောဒဏ္ဍဿ မဟန္တတံ ဝိဘာဝေတိ။ **စိတ္တသန္တတိပ္ပဝတ္တိမတ္တေနေဝ** တိ ဝိနာ ကာယဒဏ္ဍေန ဝစီဒဏ္ဍေန စ
ကေဝလံ စိတ္တသန္တတိပ္ပဝတ္တိမတ္တေန။ **ဘိဇ္ဇိတွာပိ** တိ ဧတ္ထ **ပိ**-သဒ္ဒေန အဘိဇ္ဇိတွာပိ။ **အနိယ္ယာနိကာ** တိ အပ္
ပဋိဟီရာ, အယုတ္တာတိ အတ္ထော။ **သလ္လက္ခေသိ** ဥပါသကောတိ ဝိဘတ္တိံ ဝိပရိဏာမေတွာ ယောဇနာ။ **ပဉ္စဟုပဋိ
ဘာနာနီ**တိ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတေ အတ္ထေ ဥပ္ပဇ္ဇနကပဋိဘာနာနိ။

“မနောပဋိဗဒ္ဓေါ ကာလံ ကရောတီ”တိ ဝဒန္တေန အတ္ထတော မနောဒဏ္ဍဿ တဒုတ္တရဘာဝေ ပဋိညာတော
ဟောတီတိ အာဟ **“ဣဒါနိ မနောဒဏ္ဍော မဟန္တောတိ ဣဒံ ဝစန”** န္တိ။ တထာ စေဝ ဝုတ္တံ – “မနောဒဏ္ဍောဝ ဗလ
တ မဟန္တောတိ ဝဒါပေသီ”တိ။

၆၃. ဟဏ္ဍာတိပဟတာဒိတော ယမနံ ယာမော, စတုဗ္ဗိဓော ယာမော စတုယာမော, စတုယာမသင်္ခာတေန သံဝရေန သံဝုတော **စာတုယာမသံဝရသံဝုတော**။ အဌကထာယံ ပန ယာမ-သဒ္ဒော ကောဋ္ဌာသပရိယာယောတိ **"ဣမိနာ စတုကောဋ္ဌာသေနာ"**တိ ဝုတ္တံ။ ပိယဇာတိကံ ရူပာဒိအာရမ္မဏံ ရာဂဝသေန ဇာလေဟိ ဘာဝနီယတ္တာ "ဘာဝိတ"န္တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **"ဘာဝိတန္တိ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ"** တိ။

ယော သဗ္ဗံ ဟပံ အာသဝဋ္ဌ တရေတီတိ သဗ္ဗတရီ, တဿ နဝသု ပဒတ္ထေသု သတ္တမော ပဒတ္ထော, တေန သဗ္ဗတရိနာ ဟပံ တရိတ္ဝာ ဌိတောတိ **သဗ္ဗတရိတရိတော** ။ တေနာဟ **"သဗ္ဗေန ဟပတရဏေန တရိတဟပော"** တိ။ တတော ဧဝ သဗ္ဗဿ တရိတဗ္ဗဿ အာသဝဿ ဓုနနတော **သဗ္ဗတရိဓုတော** ။ တရိတဗ္ဗဿ နိတရဏဝသေန သဗ္ဗတရိနော ဖုဋ္ဌော ဖုသိတောတိ **သဗ္ဗတရိဖုဋ္ဌော။ သဋ္ဌာတ** န္တိ သဟာသာ ဟနနံ, အသဋ္ဌေတနိကဝဓန္တိ အတ္ထော။ **ကတရသ္မိံ ကောဋ္ဌာသေ**တိ တီသု ဒဏ္ဍကောဋ္ဌာသေသု ကတရကောဋ္ဌာသေ။

၆၄. ခလိယတိ သမာဒိယတီတိ **ခလံ,** ရာသီတိ အာဟ – **"ဧကံ မံသခလန္တိ ဧကံ မံသရာသိ"** န္တိ။ ဝိဇ္ဇာဓရေဣဒ္ဓိယာ **ဣဒ္ဓိမာ** ။ သာ ပန ဣဒ္ဓိ ယသ္မာ အာနုဘာဝသမ္ပန္နဿေဝ ဣဇ္ဈတိ, န ယဿ ကဿစိ။ တသ္မာ အာဟ **"အာနုဘာဝသမ္ပန္နော"**တိ။ ဝိဇ္ဇာနုဘာဝဝသေနေဝ **အာနုဘာဝသမ္ပန္နော။ စိတ္တေ ဝသီဘာဝပ္ပတ္တော** အာနုဘာဝတယ ဧဝ ဝိဇ္ဇာယ ပဂုဏဘာဝတပာဒနေန။ ဧတေန ဝသီဘာဝံ လောကိယသမညာဝသေန ဘဂဝတ ဥပဟာလိ ဂဟပတိ ပညပေတုကာမော ဧဝမာဟ။ လောကိကာ ဟိ "ဘာဝနာမယဣဒ္ဓိယာ ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသီဘာဝပ္ပတ္တော ပရူပဃာတံ ကရောတီ"တိ မညန္တိ။ တထာ ဟိ တေ ဣသယော ပရေသံ သံဝဏ္ဏေန္တိ, ဣသီနံ အာနုဘာဝံ ကိတ္တေန္တိ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပရတော အာဂမိဿတီတိ။

၆၅. **အရညမေဝ ဟုတ္ဝာတ**ိ သဗ္ဗသော အရညမေဝ ဟုတ္ဝာ။ အရညဘာဝေန **အရညံ ဇာတံ,** န နာမမတ္တေန။ **ဣသီနံ အတ္ထာယာ**တိ ဣသီနံ အာသာဒနတ္ထာယ။

ကေဓာဝရီတီရတော နာတိဒူရေ။ **ဥဿူယမာနော**တိ "န မံ ဧသ ဇနော ပရိတရေတီ"တိ ဥဿူယံ ကရောန္တော။ **ကိလိဋ္ဌော ဝတာ**တိ ပင္ကဒန္တရဇသိရတာဒီဟိ ကိလိဋ္ဌသရီရော။ **အနဥ္ဇိတမဏ္ဍိတော** တိ အနဥ္ဇိတကိဉ္ဇိကော သဗ္ဗေန, သဗ္ဗံ အမဏ္ဍိတော စ။ တသ္မိံ ကာလေ "ကာလဿေဝ အကိဉ္စိနံ အဉ္ဇနံ မင်္ဂလ"န္တိ မနုဿာနံ လဒ္ဓိ, တသ္မာ အနဥ္ဇနံ ဝိသုံ ဂဟိတံ။

ရာဇာ တဿ ဝစနံ ဂဟေတွာ တိ "ဝေဒေသု ဤဒိသံ အာဂတံ ဘဝိဿတီတိ ဧဝံ, ဘန္တေ"တိ ရာဇာ တဿ ပုရောဟိတဿ ဝစနံ ဂဟေတ္ဝာ။ **ဥဒကဇာတဟဒယော**တိ ဥတ္တတ္တဟဒယော။ နာသိကာနံ အပ္ပဟောန္တေ **မုခေန အဿသန္တော**။

ဝိဇိတဇယေဟိ အာဂန္တွာ နက္ခတ္တယုတ္တံ အာဂမေန္တေဟိ နိသီဒိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ **ဇယခန္ဓာတရဋ္ဌာနံ** ။ ဥဒကဝုဋ္ဌိ ဟတနာဒိ တသ္မိံ ဟပကမ္မေ အသမင်္ဂီဘူတာနမ္ပိ သမနုညာတာယ အန္တောကရဏတ္ထံ ကတံ။ **ကတဘဏ္ဍဝုဋ္ဌိ** တိ အာဘရဏဝဿံ။ မဟာဇနော သမနုညော ဇာတောတိ ယောဇနာ။ **မာတုပေါသကရာမော**တိ မာတရိ သမ္မာပဋိပန္နော ရာမော နာမ ဧကော ပုရိသော။ **အသမင်္ဂီဘူတာန** န္တိ အသမနုညာနံ။

အဝကိရိယာတိ အသုဿူသတံ ပဋိစ္စ။ **ဖုလိင်္ဂါနိ** တိ အဂ္ဂိကဏာနိ။ **ပတန္တိ ကာယေ** တိ ကာယေ ဣတော စိတော နိပတန္တိ။ ဧတေ ကိရ နိရယံ ဝိဝရိတ္ဝာ မဟာဇနဿ ဒဿေန္တိ။

ယထာဖာသုကဋ္ဌာန န္တိ မယံ ကဉ္စိပိ ဒေသံ ဥဒ္ဒိဿ န ဂစ္ဆာမ, ယတ္ထ ပန ဝသန္တဿ ပဗ္ဗဇိတဿ ဖာသု ဟောတိ, တံ ယထာဖာသုကဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆာမာတိ အဓိပ္ပာယော။ **သဋ္ဌာ** တိ သံဟတာ။ **ဂဏ္ဍာ**တိ တံတံသေဏိဘာဝေန ဂဏ္ဍိတဗ္ဗတာယ ဂဏ္ဍာ။ **ဂဏ္ဍီဘူတာ**တိ ကေဇ္ဈာသယာ ဟုတ္ဝာ ရာသိဘူတာ။ **အဒိန္နာအာန** န္တိအာဒီသုပိ နိရယေ ပစ္စိတ္ဝာ မနုဿလောကံ အာဂတဿ ဝိပာကာဝသေသေနာတိ အာနေတ္ဝာ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ပဂ္ဂဏှ္ဟိတွာမိ တိ သမ္မာဝနံ ဥပ္ပာဒေသ္သာမိ။ **နေသံ ကတ္တဗ္ဗ** န္တိ စိန္တေသီတိ ယောဇနာ။ ကိံ စိန္တေသိ? အာဃာတံ ဥပ္ပာဒေတွ္တ အနတ္ထကရဏူပာယံ။ တေနာဟ **"သော ဓမ္မကထာပရိယောသာနေ"**တိအာဒိ။ **နာဂဗလပိစ္ဆိလ္လ လာဒီန**န္တိ နာဂဗလသာသပအင်္ကောလတေလကဏိကာရနိယ္ယာသာဒီနံ စိက္ခလ္လာနံ။ **ဝိဟေဌယိံသု** နိရယာဒိကထာဟိ ဃဋ္ဋေန္တာ။ **ဆဒ္ဒတရာရမ္မဏော** တိ စက္ခာဒီနံ ဆန္နံ ဒ္ဒတရာနံ အာရမ္မဏဘူတေ ရူပာဒိဝိသယေ။

နဝ ဝုဋ္ဌိယော တိ ဥဒကဝုဋ္ဌိ သုမနပုပ္ဖဝုဋ္ဌိ မာသကဝုဋ္ဌိ ကဟာပဏဝုဋ္ဌိ အာဘရဏဝုဋ္ဌိ အာဝုဓဝုဋ္ဌိ အင်္ဂါရဝုဋ္ဌိ ဟာသာဏဝုဋ္ဌိ တလိကာဝုဋ္ဌီတိ ဣမာ နဝ ဝုဋ္ဌိယော။ **အဝဋ္ဋယိ** တိ သက္ကာရံ ကရောန္တော ဝိယ ဟုတွ္တ အသက္ကာရံ ကရောန္တော အနတ္ထစရဏေန ဝဋ္ဋယိ။ **အဒူသကေ**တိ အနပရာဓေ။

"ဒိဋ္ဌမင်္ဂလိကာ ဗ္ရာဟ္မဏကညာ"တိ ဇာတကဋ္ဌကထာဒီသု (ဇာ. အဋ္ဌ. ၄.၁၅.မာတင်္ဂဇာတကဝဏ္ဏနာ) အာဂတံ, ဣဓ ပန "သေဋ္ဌိဓီတာ"တိ။ **တရေယ္ယတ္ထာယာ** တိ အာတပတ္ထာယ, **အသ္သာ** တိ ပေသိတပုဂ္ဂလသ္သ။ တာဒိသေန နီစကုလသံဝတ္တနိယေန ကမ္မုနာ လဒ္ဓောကာသေန **စဏ္ဍာလယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော** ။

စမ္မဂေဟေ တိ စမ္မေန ဆာဒိတေ ဂေဟေ။ **မာတင်္ဂောတွေ့ဝဝသ္သ နာမံ အဟောသိ** ဇာတိသမုအာဂတံ။ **တန္တိ** ဃဏ္ဍံ။ **တဒေန္တော** တာလနေန သဒ္ဒံ ကရောန္တော။ **မဟာပထံ ပဋိပဇ္ဇိ** ဒိဋ္ဌမင်္ဂလိကာယ ဂေဟဒ္ဒတရသမီပေန။

တသ္သာ ဝေယ္ယာဝစ္စကရာ စေဝ **ဥပဋ္ဌာကမနုသ္သာ** ပဋိဗဒ္ဓာ စ **သုရာသောဏ္ဍာဒယော** ဇာဏုကပ္ပရာဒီဟိ သု ကောဋ္ဋိတံ ကောဋ္ဋိတဘာဝေန မုစ္ဆံ အာပန္နတ္တာ **မတောတိ သညာယ ဆဍ္ဍေသုံ** ။

အထ ဗောဓိသတ္တော အာယုအဝသေသသ္သ အတ္ထိတာယ မန္ဒမန္ဒေ တတေ တယန္တော စိရေန သညံ ပဋိလဘ တိ။ တေနာဟ **"မဟာပုရိသော"**တိအာဒိ။ **ဂေဟင်္ဂဏေ** တိ ဂေဟသ္သ မဟာဒ္ဒတရတော ဗဟိ ဝိဝင်္ဂဏေ။ **ပတိတော**တိ ဟာတံ ကတွ္တ ဣစ္ဆိတတ္ထနိပ္ဖတ္တိံ အန္တရံ ကတွ္တ အနုပ္ပဝေသေန နိပန္နော။ **ဒိဋ္ဌမင်္ဂလိကာယာ** တိ ဒိဋ္ဌမင်္ဂလိကာ ကာရဏေန။

ယသန္တိ ဝိဘဝံ ကိတ္တိသဒ္ဒဉ္စ။ **စန္ဒ** န္တိ စန္ဒမဏ္ဍလံ, စန္ဒဝိမာနန္တိ အတ္ထော။ **ဥဇ္ဈိဋ္ဌဂေဟေ** တိ ပရေဟိ ပရိ ဘုတ္တဂေဟေ။ **မဏ္ဍပေ** တိ နဂရမဇ္ဈေ မဟာမဏ္ဍပေ။

ခီရမဏိမူလန္တိ ခီရမူလံ, ဟာဒေသု ဗဒ္ဓမဏိမူလဉ္စ။ **ယာဝတာ တစုဂ္ဂတာ ပရိယတ္တိ** တိ ယတ္တကော မနုသ္သဝစီ ဒ္ဒတရတော ဥဂ္ဂတော နိက္ခန္တော ပဝတ္တော, ယံကိဉ္စိ ဝစီမယန္တိ အတ္ထော။ **အာကာသင်္ဂဏေ** တိ ဝိဝင်္ဂဏေ။

ဒုမ္မတသီ တိ ဓူမော ဓူသရော, အနဉ္ဇိတာမဏ္ဍိတောတိ အဓိပ္ပာယော။ **သြတလ္လကော** တိ နိဟီနဇ္ဈာသယော, အပ္ပ ဟာနုဘာဝေတိ အတ္ထော။ **ပဋိမုဉ္စ ကဏ္ဌေ** တိ ယာဝ ဂလတဋ္ဌကာ ဟာရုပိတွ္တ။ **ကော ရေ တုဝ**န္တိ အရေ ကော နာမ တွ္ဝံ။

ပကတန္တိ ပဋိယတ္တံ နာနပ္ပကာရတော အဘိသင်္ခတံ။ **ဥတ္တိဋ္ဌပိဏ္ဍာ** န္တိ အန္တရဃရံ ဥပဂမ္မ ဌတွ္တ လဒ္ဓဗ္ဗ ဗပိဏ္ဍံ, ဘိက္ခာဟာရန္တိ အတ္ထော။ **လဘတ**န္တိ လစ္ဆတု။ **သဟကော**တိ မဟာသတ္တော ဇာတိဝသေန ယထာဘူတံ အတ္တာနံ အာဝိကရောတိ။

အတ္ထတ္ထိတံ သဒ္ဒဟတော တိ သမ္ပရာယိကသ္သ အတ္ထသ္သ အတ္ထိဘာဝံ သဒ္ဒဟန္တသ္သ။ **အပေဟီ**တိ အပဂစ္ဆ။ **ဇေတ္တော** တိ ဣမသ္မာ ဌာနာ။ **ဇမ္မာ** တိ လာမက။

အနူပခေတ္တေ တိ အဇင်္ဂလေ ဥဒကသမ္ပန္နေ ခေတ္တေ ဖလဝိသေသံ ပစ္စာသီသန္တာ။ **တောယ သဒ္ဓာယ ဒဒာဟိ အာန**န္တိ နိန္နံ ထလဉ္စ ပူရေန္တော မေဃော ဝိယ ဂုဏဝန္တေ နိဂ္ဂုဏေ စ အနံ ဒေဟိ, ဇံ ဒေန္တော စ **အပ္ပေဝ အာရာဓ ယေ ဒက္ခိဏေယ္ယေတိ။ ဒက္ခိဏေယ္ယေ**တိ သီလာဒိဂုဏသမန္နာဂတေ။

တာနီတိ တေ ဗ္ရာဟ္မဏာ။ **ဝေဏုပဒရေန္နာ**တိ ဝေဠုဝိလီဝေန။

ဂိရိံ နခေန ခဏာသီတိ ပဗ္ဗတံ အတ္တနော နခေန ခဏန္တော ဝိယ အဟောသိ။ **အယော**တိ ကာလလောဟံ။ **ပဒဟာသီ**တိ အဘိဘဝသိ, အတ္တနော သရီရေန အဘိဘဝန္တော ဝိယ အဟောသိ။

အာဝေဓိတန္တိ စလိတံ ဝိပရိဝတ္တေတ္ဝာ ဌိတံ။ **ပိဋ္ဌိတော** တိ ပိဋ္ဌိပဿေန။ **ဗာဟုံ ပသာရေတိ အကမ္ပနေယျ** န္တိ အကမ္ပကွမံ ဗာဟုဒ္ဝယံ ထဒ္ဓံ သုက္ခဒဏ္ဍကံ ဝိယ ကေဝလံ ပသာရေတိ, န သမိဉ္ဇေတိ, **သေတာနိ အင်္ဂါနိ** ပရိဝတ္တနေန ကဏ္ဍဟမဏ္ဍလဿ အဒိဿနတော။

ဇီဝိတန္တိ ဇီဝနံ။

ဝေဟာယသန္တိ အာကာသေ။ **ပထဒ္ဓုနော** တိ ပထဘူတဒ္ဓုနော ဝိယ။

သညမ္ပိ န ကရောတီ တိ ''ဣမေ ကုလပ္ပသုတာ''တိ သညာမတ္တမ္ပိ န ကရောတိ။ **ဒန္တကဋ္ဌကုစ္ဆိဋ္ဌက** န္တိ ခာဒိတဒန္တကဋ္ဌတ္တာ ဝုတ္တံ။ **တေဿဝ ဥပရိ ပတိဿတိ** အပ္ပဒုဋ္ဌပဒေသသဘာဝတော, မဟာသတ္တဿ တဒာ ဥက္ကံသဂတခေတ္တဘာဝတော။ **ဣဒ္ဓိဝိသယော နာမ အစိန္တေယျော,** တသ္မာ ကထံ သူရိယဿ ဥဂ္ဂန္တုံ နာအသီတိ န စိန္တေတဗ္ဗံ။ **အရုဏုဂ္ဂံ န ပညာယတီ** တိ တသ္မိံ ပဒေသေ အရုဏပဘာ န ပညာယတိ, အန္ဓကာရော ဧဝ ဟောတိ။

ယက္ခာဝဋ္ဋော နု ခေါ အယံ ကာလဝိပရိယာယော။ **မဟာပည**န္တိ မဟန္တာနံ ပညာနံ အဓိဋ္ဌာနဘူတံ။ **ဇနပဒဿ မုခံ ပဿထာ**တိ ဣမဿ ဇနပဒတာသိနော ဇနဿ ဥပဒ္ဒဝေန မင်္ဂုဘူတံ မုခံ ပဿထ။

တေဿ ကထာ တေဿဝ ဥပရိ ပတိဿတီ တိ ယာဟိ တေန ဟရမိတာပရိဘာဝနသမိဒ္ဓာဟိ နာနာသမာပတ္တိ ဝိဟာရပရိပူရိတာဟိ သီလဒိဋ္ဌိသမ္ပဒာဟိ သုသင်္ခတသန္တာနေ မဟာကရုဏာဓိတသေ မဟာသတ္တေ အရိယူပတဒကမ္မ အဘိသပသင်္ခာတာ ဖရုသတစာ ပဝတ္တိတာ, သာ အဘိသပိ တဿ ခေတ္တဝိသေသဘာဝတော တဿ စ အဇ္ဈာသယဖရုသတာယ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကမ္မံ ဟုတွာ တသေ့ သော မဟာသတ္တံ န ခမာပေတိ, သတ္တမေ ဒိဝသေ ဝိပစ္စနသဘာဝံ ဇာတံ, ခမာပိတေ ပန မဟာသတ္တေ ပယောဂသမ္ပတ္တိ ပဋိဗာဟိတတ္တာ အဝိပာကဓမ္မတံ အာပဇ္ဇတိ အဟောသိကမ္မဘာဝတော။ အယဥ္ဟိ အရိယူပတဒဟပဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယဿ ဓမ္မတာ, တေန ဝုတ္တံ 'တေဿ ကထာ တေဿဝ ဥပရိ ပတိဿတီ'တိအာဒိ။ မဟာသတ္တော ပန တံ တဿ ဥပရိ ပတိတုံ န အအာသိ, ဥပာယေန မောစေသိ။ တေန ဝုတ္တံ **စရိယာပိဋကေ** (စရိယာ. ၂.၆၄) –

> ''ယံ သော တဒာ မံ အဘိသပိ၊ ကုပိတော ဒုဋ္ဌမာနသော။
> တဿေဝ မတ္ထကေ နိပတိ၊ ယောဂေန တံ ပမောစယိ''န္တိ။

ယဉ္ဟိ တတ္ထ သတ္တမေ ဒိဝသေ ဇောဓိသတ္တေန သူရိယုဂ္ဂမနနိဝာရဏံ ကတံ, အယမေတ္ထ ယောဂေတိ အဓိပ္ပေတော။ ယောဂေန ဟိ ဥဗ္ဗိဠဟာ သရာဇိကာ ပရိသာ နဂရတာသိနော နေဂမာ စေဝ ဇာနပဒာ စ ဇောဓိသတ္တဿ သန္တိကံ တာပသံ အာနေတွာ ခမာပေသုံ။ သော စ ဇောဓိသတ္တဿ ဂုဏေ ဇာနိတွာ တသ္မိံ စိတ္တံ ပသာဒေသိ။ ယံ ပနဿ မတ္ထကေ မတ္တိကာပိဏ္ဍဿ ဌပနံ, တဿ စ သတ္တဓာ ဖာလနံ ကတံ, တံ မနုဿာနံ စိတ္တာနုရက္ခဏတ္ထံ။ အညထာ ဟိ – ''ဣမေ ပဗ္ဗဇိတာ သမာနာ စိတ္တဿ ဝသေ ဝတ္တန္တိ, န ပန စိတ္တံ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တာပေန္တီ''တိ မဟာသတ္တမ္ပိ တေန သဒိသံ ကတွာ ဂဏ္ဍေယျုံ, တဒဿ တေသံ ဒီဃရတ္တံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယာတိ။ တေနာဟ **''အထဿာ''** တိအာဒိ။

လောဟကူဋဝဏ္ဏ န္တိ အယဂုဠဝဏ္ဏံ။ တဒါ ဟိ ရတနမတ္တာနိ ဒိယဍ္ဍရတနမတ္တာနိပိ တိခိဏာသာနိ အယဂုဠမဏ္ဍလာနိ ဣတော စိတော စ နိပတန္တာ မနုဿာနံ သရီရာနိ ခဏ္ဍာခဏ္ဍကာနိ အကံသု။ **ကလလဝဏ္ဏ** န္တိ တနုကကဒ္ဒမပဋ္ဌလကဒ္ဒမံ။ **ဥပဟစ္စ** တိ အာဃာဋေတွာ။ **တဒေဝ** မဇ္ဈာရညံ။

၆၇. အနုဝိစ္စကာရ န္တိ အနုဝိစ္စကရဏံ။ ကာရဏေဟိ ဒ္ဝီဟိ အနိယျာနိကသာသနေ ဌိတာနံ အတ္တနော သာဝကတ္တံ ဥပဂတေ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟာနိ ဒဿေတုံ **''ကသ္မာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

၆၉. **အနုပုဗ္ဗိံ ကထ** န္တိ (ဒီ. နိ. ဋ္ဌ. ၂.၇၅-၇၆; အ. နိ. ဋ္ဌ. ၃.၈.၁၂) အနုပုဗ္ဗိယာ အနုပုဗ္ဗံ ကထေတဗ္ဗကထံ, ကာ ပန
သာ? ဒါနာဒိကထာ။ **ဒါနကထာ** တာဝ ပစုရဇနေသုပိ ပဝတ္တိယာ သဗ္ဗသာဓာရဏတ္တာ သုကရတ္တာ သီလေ ပတိဋ္ဌာနဿ
ဥပါယဘာဝတော စ အာဒိတော ဝ ကထိတာ ။ ပရိစ္စာဂသီလော ဟိ ပုဂ္ဂလော ပရိဂ္ဂဟဝတ္ထူသု နိဿင်္ဂဘာဝတော
သုခေနေဝ သီလာနိ သမာဒိယတိ, တတ္ထ စ သုပ္ပတိဋ္ဌိတော ဟောတိ။ သီလေန ဒါယကပဋိဂ္ဂါဟကဝိသုဒ္ဓိတော ပရာနုဂ္
ဂဟံ ဝတွာ ပရပီဠာနိဝတ္တိဝစနတော, ကိရိယဓမ္မံ ဝတွာ အကိရိယဓမ္မဝစနတော, ဘောဂယသသမ္ပတ္တိဟေတုံ ဝတွာ
ဘဝသမ္ပတ္တိဟေတုဝစနတော စ ဒါနကထာနန္တရံ **သီလကထာ** ကထိတာ။ တဉ္စ သီလံ ဝဋ္ဋနိဿိတံ, အယံ ဘဝသမ္ပတ္တိ
တဿ ဖလန္တိ ဒဿနတ္ထံ, ဣမေဟိ စ ဒါနသီလမယေဟိ ပဏီတစရိယဘေဒဘိန္နေဟိ ပုညကိရိယဝတ္ထူဟိ ဧတော
စာတုမဟာရာဇိကာဒီသု ပဏီတတရာဒိဘေဒဘိန္နာ အပရိမေယျာ ဘောဂဘဝသမ္ပတ္တိယောတိ ဒဿနတ္ထံ တဒနန္တရံ
သဂ္ဂကထာ ။ သွာယံ သဂ္ဂေ ရာဂါဒီဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌော သဗ္ဗထာ အနုပက္ကိလိဋ္ဌော အရိယမဂ္ဂေါတိ ဒဿနတ္ထံ
သဂ္ဂါနန္တရံ **မဂ္ဂေါ,** မဂ္ဂဉ္စ ကထေန္တေန တဒဓိဂမူပါယသန္ဒဿနတ္ထံ သဂ္ဂပရိယာပန္နာပိ ပဂေဝ ဣတရေ သဗ္
ဗေပိ ကာမာ နာမ ဗဟွာဒီနဝါ အနိစ္စာ အဒ္ဓုဝါ ဝိပရိဏာမဓမ္မာတိ ကာမာနံ **အာဒီနဝေါ**။ ဟီနာ ဂမ္မာ ပေါထုဇ္ဇနိကာ အ
နရိယာ အနတ္ထသဉှိတာတိ တေသံ **ဩကာရော** လာမကဘာဝေါ, သဗ္ဗေပိ ဘဝါ ကိလေသာနံ ဝတ္ထုဘူတာတိ တတ္ထ
သံကိလေသော။ သဗ္ဗသော ကိလေသဝိပ္ပမုတ္တံ နိဗ္ဗာနန္တိ **နေက္ခမ္မေ အာနိသံသော** စ ကထေတဗ္ဗောတိ အယမတ္
ထော **မဂ္ဂန္တိ** တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒေန ဒဿိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သုခါနံ နိဒါနန္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ သမ္ပရာယိကာနံ နိဗ္ဗာနသဉှိတာနဉ္စာတိ သဗ္ဗေသမ္ပိ သုခါနံ ကာရဏံ။ ယဉှိ
ကိဉ္စိ လောကေ ဘောဂသုခံ နာမ, တံ သဗ္ဗံ ဒါနနိဒါနန္တိ ပါကဋော အယမတ္ထော။ ယံ ပန ဈာနဝိပဿနာမဂ္ဂဖလနိဗ္
ဗာနပဋိသံယုတ္တံ သုခံ, တဿာပိ ဒါနံ ဥပနိဿယပစ္စယော ဟောတိယေဝ။ **သမ္ပတ္တီနံ မူလ** န္တိ ယာ ဣမာ လောကေ
ပဒေသရဇ္ဇသိရိဿရိယသတ္တရတနသမုဇ္ဇလစက္ကဝတ္တိသမ္ပဒါတိ ဧဝံပဘေဒါ မာနုသိကာ သမ္ပတ္တိယော, ယာ စ စာ
တုမဟာရာဇာဒိဂတာ ဒိဗ္ဗာ သမ္ပတ္တိယော, ယာ တ ပနညာပိ သမ္ပတ္တိယော, တာသံ သဗ္ဗာသံ ဣဒံ မူလကာရဏံ။ **ဘောဂါန**န္
တိ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗဋ္ဌေန "ဘောဂေါ"တိ လဒ္ဓနာမာနံ မနာပိယရူပါဒီနံ, တန္နိဿယာနံ တ ဥပဘောဂသုခါနံ, **ပတိဋ္ဌာ** နိစ္စ
လာဓိဋ္ဌာနတာယ။ **ဝိသမဂတဿာ** တိ ဗျသနပ္ပတ္တဿ။ **တာဏ**န္တိ ရက္ခာ တတော ပရိပါလနတော။ **လေဏ**န္တိ
ဗျသနေဟိ ပရိပါတိယမာနဿ ဩလီယနပဒေသော။ **ဂတီ**တိ ဂန္တဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ **ပရာယဏ**န္တိ ပဋိသရဏံ။ **အဝဿ**
ယောတိ ဝိနိပတိတုံ အဒေန္တော နိဿယော။ **အာရမ္မဏ** န္တိ ဩလုဗ္ဘာရမ္မဏံ။

ရတနမယသီဟာသနသဒိသန္တိ သဗ္ဗရတနမယသတ္တင်္ဂမဟာသီဟာသနသဒိသံ, မဟဂ္ဃံ ဟုတွာ သဗ္ဗသော ဝိနိ
ပါတိတုံ အပ္ပဒါနတော။ **မဟာပထဝိသဒိသံ** ဂတဂတဋ္ဌာနေ ပတိဋ္ဌာသမ္ဘဝတော။ ယထာ ဒုဗ္ဗလဿ ပုရိသဿ အာ
လမ္ဗနရဇ္ဇု ဥတ္တိဋ္ဌတော တိဋ္ဌတော စ ဥပတ္ထမ္ဘော, ဧဝံ ဒါနံ သတ္တာနံ သမ္ပတ္တိဘဝေ ဥပပတ္တိယာ ဌိတိယာ စ ပ
စ္စယော ဟောတီတိ အာဟ **"အာလမ္ဗနဋ္ဌေန အာလမ္ဗနရဇ္ဇုသဒိသ"** န္တိ။ **ဒုက္ခနိတ္ထရဏဋ္ဌေနာ** တိ ဒုဂ္ဂတိဒုက္ခနိတ္
ထရဏဋ္ဌေန။ **သမဿာသနဋ္ဌေနာ** တိ လောဘမစ္ဆရိယာဒိပဋိသတ္တုပဒ္ဒဝတော သမ္မဒေဝ အဿာသနဋ္ဌေန။ **ဘယပ**
ရိတ္တာဏဋ္ဌေနာတိ ဒါလိဒ္ဒိယဘယတော ပရိပါလနဋ္ဌေန။ **မစ္ဆေရမလာဒီဟီ** တိ မစ္ဆေရလောဘဒေါသဣဿာ
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာဒိ စိတ္တမလေဟိ။ **အနုပလိတ္တဋ္ဌေနာ** တိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတာယ။ **တေသ**န္တိ မစ္ဆေရမလာဒီနံ။ ဧတေ
သံ ဧဝ **ဒုရာသဒဋ္ဌေန။ အသန္တာသနဋ္ဌေနာ** တိ အသန္တာသဟေတုဘာဝေန။ ယော ဟိ ဒါယကော ဒါနပတိ, သော သမ္ပတိပိ
န ကုတောစိ သန္တသတိ, ပဂေဝ အာယတိံ။ **ဗလဝန္တဋ္ဌေနာ** တိ မဟာဗလဝတာယ။ ဒါယကော ဟိ ဒါနပတိ သမ္ပတိ ပက္ခ
ဗလေန ဗလဝါ ဟောတိ, အာယတိံ ပန ကာယဗလာဒီဟိ။ **အဘိမင်္ဂလသမ္မတဋ္ဌေနာ** တိ "ဝုဍ္ဎိကာရဏ"န္တိ အဘိ
သမ္မတဘာဝေန။ ဝိပတ္တိတော သမ္ပတ္တိယာ နယနံ **ခေမန္တဘူမိသမ္ပာပနံ** ။

ဣဒါနိ မဟာဗောဓိစရိယဘာဝေနပိ ဒါနဂုဏံ ဒဿေတုံ **ဒါနံ နာမေတ**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အတ္တာနံ နိယ္**
ယာဒေန္တေနာတိ ဧတေန ဒါနဖလံ သမ္မဒေဝ ပဿန္တာ မဟာပုရိသာ အတ္တနော ဇီဝိတမ္ပိ ပရိစ္စဇန္တိ, တသ္မာ ကော
နာမ ဝိညုဇာတိကော ဗာဟိရေ ဝတ္ထုမှိ သင်္ဂံ ကရေယျာတိ ဩတာရံ ဒေတိ။ ဣဒါနိ ယာ လောကိယာ လောကုတ္တရာ စ
ဥက္ကံသဂတာ သမ္ပတ္တိယော, တာ သဗ္ဗာ ဒါနတောယေဝ ပဝတ္တန္တီတိ ဒဿေန္တော **"ဒါနဉှိ"**တိအာဒိမာဟ။ တ
တ္ထ သက္ကမာရဗြဟ္မသမ္ပတ္တိယော အတ္တဟိတာယ ဧဝ, စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိ ပန အတ္တဟိတာယ စ ပရဟိတာယ စာတိ
ဒဿေတုံ သာ တာသံ ပရတော ဝုတ္တာ။ ဧတာ လောကိယာ, ဣမာ ပန လောကုတ္တရာတိ ဒဿေတုံ **"သာဝကပါရမီ**
ဉာဏ"န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တာသုပိ ဥက္ကဋ္ဌုက္ကဋ္ဌတရုက္ကဋ္ဌတမမေဝ ဒဿေတုံ ကမေန ဉာဏတ္တယံ ဝုတ္တံ။

တေသံ ပန အနုဿ ပစ္စယဘာဝေ ဟေတွာ ဝုတ္တော်ယေဝ။ ဧတေနေဝ တဿ ဗြဟ္မသမ္ပတ္တိယာပိ ပစ္စယဘာဝေ ဒီပိ တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အနုစ္ဆ နာမ ဟိတဇ္ဈာသယေန, ပူဇာဝသေန တ အတ္တနော သန္တကဿ ပရေသံ ပရိစ္စဇနံ, တဿာ အယကော ပု ရိသပုဂ္ဂလော ပရေသံ သန္တကံ ဟရိဿတီတိ အဌာနမေတန္တိ အာဟ – **"အာနံ ဒဒန္တော သီလံ သမာဒာတုံ သက္ကောတီ"**တိ။ **သီလာလင်္ကာရသဒိသော အလင်္ကာရော နတ္ထိ** သောဘာဝိသေသာဝဟတ္တာ သီလဿ။ **သီလပုပ္ဖသဒိသံ ပုပ္ဖံ နတ္ထီ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **သီလဂန္ဓသဒိသော ဂန္ဓော နတ္ထီ** တိ ဧတ္ထ "စန္ဒနံ တဂရံ ဝာပိ"တိအာဒိ ကာ (ဓ. ပ. ၅၅; မိ. ပ. ၄.၁.၁) ကထာ – "ဂန္ဓော က္လသိနံ စိရဒိကွိတာနံ, ကာယာ စုတော ဂစ္ဆတိ မာလုတေနာ"တိအာဒိ ကာ (ဇာ. ၂.၁၇.၅၅) ဇာတကကထာယော စ အာဟရိတ္ဗ္ဗတ ဝတ္တဗ္ဗာ, သီလဥ္ဟိ သတ္တာနံ အာဘရဏဥ္စေဝ အလင်္ကာ ရော စ ဂန္ဓဝိလေပနဥ္စ ဒဿနီယဘာဝါဝဟဥ္စ။ တေနာဟ **"သီလာလင်္ကာရေန ဟီ"** တိအာဒိ။

အယံ သဂ္ဂေ လဗ္ဘတီ တိ က္လဒံ မဇ္ဈိမေဟိ ဆန္ဒာဒီဟိ သမာအနသီလံ သန္ဓာယာဟ။ တေနာဟ သက္ကော ဒေဝ ရာဇာ –

> "ဟီနေန ဗြဟ္မစရိယေန, ခတ္တိယေ ဥပပဇ္ဇတိ။
> မဇ္ဈိမေန စ ဒေဝတ္တံ, ဥတ္တမေန ဝိသုဇ္ဈတီ"တိ။ (ဇာ. ၁.၈.၇၅; ၂.၂၂.၄၂၉; ဒီ. နိ. ဋ္ဌီ. ၂.၇၅-၇၆)။

က္လဌော တိ သုခော။ **ကန္တော** တိ ကမနီယော။ **မနာပေ**တိ မနဝဍ္ဍနကော။ တံ ပန တဿ က္လဌာဒိဘာဝံ ဒဿေ တုံ **"နိစ္စမေတ္တ ကီဠာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အာသောတိ အနိစ္စတာဒိနာ အပ္ပဿာဒတာဒိနာ စ ဒူသိတဘာဝေ, ယတော တေ ဝိညူနံ စိတ္တံ နာရာဓေန္တိ ။ အထ တ အာဒီနံ တတိ ပဝတ္တေတီတိ **အာဒီနဝေ,** ပရမကပဏတာ။ တထာ စ ကာမာ ယထာဘူတံ ပစ္စဝေက္ခန္တာနံ ပစ္စုပတိ ဋ္ဌန္တိ။ **လာမကဘာဝေ**တိ အသေဋ္ဌေဟိ သေဝိတဗ္ဗော, သေဋ္ဌေဟိ န သေဝိတဗ္ဗော နိဟီနဘာဝေ။ **သံကိလိဿန** န္တိ ဝိဗာဓေတာ ဥပတာပတာ စ။

နေက္ခမ္မေ အာနိသံသ န္တိ ဧတ္ထ ယတ္တကာ ကာမေသု အာဒီနဝ, တပ္ပဋိပက္ခတော တတ္တကာ နေက္ခမ္မေ အာနိသံသာ။ အပိစ – "နေက္ခမ္မံ နာမေတံ အသမ္ဗာဓံ အသံကိလိဋ္ဌံ နိက္ခန္တံ ကာမေဟိ, နိက္ခန္တံ ကာမသညာယ, နိ က္ခန္တံ ကာမဝိတက္ကေဟိ, နိက္ခန္တံ ကာမပရိဠာဟေဟိ, နိက္ခန္တံ ဗျာပာဒသညာယာ"တိအာဒိနာ (သာရတ္ထ. ဋီ. မဟာဝဂ္ဂ ၃.၂၆; ဒီ. နိ. ဋ္ဌီ. ၂.၇၅-၇၆) နယေန **နေက္ခမ္မေ အာနိသံသေ ပကာသေသိ,** ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဈာနာဒီသု စ ဂုဏေ ဝိ ဘာဝေသိ ဝဏ္ဏေသိ။ **ကလ္လစိတ္တ** န္တိ ဟေဋ္ဌာ ပဝတ္တိတဒေသနာယ အဿဒ္ဓိယာဒီနံ စိတ္တဒေါသာနံ ဝိဂတတ္တာ ဥပရိဒေသနာယ ဘာဇနဘာဝူပဂမနေန ကမ္မက္ခမစိတ္တံ။ အဌကထာယံ ပန ယသ္မာ အဿဒ္ဓိယာဒယော စိတ္တဿ ရောဂဘူတာ , တဒါ တေ ဝိဂတာ, တသ္မာ အာဟ **"အရောဂစိတ္တ"** န္တိ။ ဒိဋ္ဌိမာနာဒိကိလေသဝိဂမေန **မုဒုစိတ္တံ** ။ ကာမ စ္ဆန္ဒာဒိဝိဂမေန **ဝိနီဝရဏစိတ္တံ** ။ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ ဥဠာရပီတိပါမောဇ္ဇယောဂေန **ဥဒဂ္ဂစိတ္တံ** ။ တတ္ထ သဒ္ဓါ သမ္ပတ္တိယာ **ပသန္နစိတ္တံ** ။ ယဒါ ဘဂဝါ အညာသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ အထ ဝါ **ကလ္လစိတ္တ** န္တိ ကာမစ္ဆန္ဒဝိဂမေန အ ရောဂစိတ္တံ။ **မုဒုစိတ္တ** န္တိ ဗျာပါဒဝိဂမေန မေတ္တာဝသေန အကထိနစိတ္တံ။ **ဝိနီဝရဏစိတ္တ** န္တိ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဝိဂမေန ဝိက္ခေပဿ ဝိဂတတ္တာ တေန အပိဟိတစိတ္တံ။ **ဥဒဂ္ဂစိတ္တ** န္တိ ထိနမိဒ္ဓဝိဂမေန သမ္ပဂ္ဂဟိတဝသေန အလီနစိတ္တံ။ **ပသန္နစိတ္တ** န္တိ ဝိစိကိစ္ဆာဝိဂမေန သမ္မာပဋိပတ္တိယံ အဓိမုတ္တစိတ္တန္တိ ဧဝမေတ္ထ သေသပဒါနံ အတ္ထော ဝေဒိ တဗ္ဗော။

သေယျထာပိ တိအာဒိနာ ဥပမာဝသေန ဥပာလိဿ သံကိလေသပ္ပဟာနံ အရိယမဂ္ဂနိပ္ဖာဒနဥ္စ ဒဿေတိ။ **အပ ဂတကာဠကန္တိ** ဝိဂတကာဠကံ။ **သမ္မဒေဝ** တိ သုဋ္ဌု ဧဝ။ **ရဇနန္တိ** နီလပီတာဒိရင်္ဂဇာတံ။ **ပဋိဂ္ဂဏှေယျာ**တိ ဂဏှ ဟေယျ ပဘဿရံ ဘဝေယျ။ **တသ္မိံယေဝ အာသနေ** တိ တိဿံ ဧဝ နိသဇ္ဇာယံ။ ဧတေနဿ လဟုဝိပဿကတာ တိက္ခပညတာ သုခပဋိပဒါခိပ္ပာဘိညတာ စ ဒဿိတာ ဟောတိ။ **ဝိရဇ**န္တိ အပာယဂမနီယရာဂရဇာဒီနံ ဝိဂမေန ဝိရဇံ။ အ နဝသေသဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာမလာပဂမေန **ဝီတမလံ။ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါန** န္တိ ဟေဋ္ဌိမာနံ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနံ။ **တဿ ဥပ္ပတ္တိ**

အာကာရဒဿနန္တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ? နနု မဂ္ဂဉာဏံ အသင်္ခတဓမ္မာရမ္မဏန္တိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **“တံ ဟိ”**တိ အာဒိ။ တတ္ထ **ပဋိဝိဇ္ဈန္တော** န္တိ အသမ္မောဟပဋိဝေဓဝသေန ပဋိဝိဇ္ဈန္တံ။ တေနာဟ **“ကိစ္စဝသေနာ”**တိ။

တတ္ရိဒံ ဥပမာသံသန္ဒနံ – ဝတ္ထံ ဝိယ စိတ္တံ, ဝတ္ထဿ အာဂန္တုကမလေဟိ ကိလိဋ္ဌဘာဝေါ ဝိယ စိတ္တဿ ရာဂါဒိမလေဟိ သံကိလိဋ္ဌဘာဝေါ, ဓောဝနသိလာ ဝိယ အနုပုဗ္ဗိကထာ, ဥဒကံ ဝိယ သဒ္ဓါ, ဥဒကေ တေမေတွာ ဦသ ဂောမယဆာရိကာဘရေဟိ ကာဠကပဒေသေ သမ္မဒ္ဒိတွာ ဝတ္ထဿ ဓောဝနပယောဂေါ ဝိယ သဒ္ဓါသိနေဟေန တေမေတွာ သတိသမာဓိပညာဟိ ဒေါသေ သိထိလေ ကတွာ သုတာဒိဝိဓိနာ စိတ္တဿ သောဓနေ ဝီရိယာရမ္ဘော။ တေန ပယောဂေန ဝတ္ထေ ကာဠကာပဂမော ဝိယ ဝီရိယာရမ္ဘေန ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနံ, ရင်္ဂဇာတံ ဝိယ အရိယမဂ္ဂေါ, တေန သုဒ္ဓဿ ဝတ္ထဿ ပဘဿရဘာဝေါ ဝိယ ဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသဿ စိတ္တဿ မဂ္ဂေန ပရိယောဒပနန္တိ။

ဒိဋ္ဌဓမ္မော တိ ဝတွာ ဒဿနံ နာမ ဉာဏဒဿနတော အညမ္ပိ အတ္ထီတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ **“ပတ္တဓမ္မော”**တိ ဝုတ္တံ။ ပတ္တိ စ ဉာဏသမ္ပတ္တိတော အညာပိ ဝိဇ္ဇတီတိ တတော ဝိသေသနတ္ထံ **“ဝိဒိတဓမ္မော”** တိ ဝုတ္တံ။ သာ ပနေသာ ဝိဒိတဓမ္မတာ ဓမ္မေသု ဧကဒေသေနာပိ ဟောတီတိ နိပ္ပဒေသတော ဝိဒိတဘာဝံ ဒဿေတုံ **“ပရိယောဂါဠှဓမ္မော”**တိ ဝုတ္တံ။ တေနဿ သစ္စာဘိသမ္ဗောဓံယေဝ ဒီပေတိ။ မဂ္ဂဉာဏဉှိ ဧကာဘိသမယဝသေန ပရိညာဒိကိစ္စံ သာဓေန္တံ နိပ္ပဒေသေန စတုသစ္စဓမ္မံ သမန္တတော ဩဂါဟန္တံ နာမ ဟောတိ။ တေနာဟ – **“ဒိဋ္ဌော အရိယသစ္စဓမ္မော ဧတေနာတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မော”**တိ။ **တိဏ္ဏာ ဝိစိကိစ္ဆာ** တိ သပ္ပဋိဘယကန္တာရသဒိသာ သောဠသဝတ္ထုကာ အဋ္ဌဝတ္ထုကာ စ တိဏ္ဏာ ဝိစိကိစ္ဆာ **တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆာ။ ဝိဂတကထံကထော** တိ ပဝတ္တိအာဒီသု “ဧဝံ နု ခော, ကိံ နု ခော”တိ ဧဝံ ပဝတ္တိကာ **ဝိဂတာ** သမုစ္ဆိန္နာ **ကထံကထာ**။ သာရဇ္ဇကရာနံ ပာပဓမ္မာနံ ပဟီနတ္တာ တပ္ပဋိပက္ခေသု သီလာဒိဂုဏေသု သုပ္ပတိဋ္ဌိတတ္တာ **ဝေသာရဇ္ဇံ** ဝိသာရဒဘာဝံ ဝေယျတ္တိယံ **ပတ္တော** ။ အတ္တနာ ဧဝ ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌတ္တာ န ပရဿ ပရော ပစ္စေတဗ္ဗော အတ္ထီတိ **အပရပ္ပစ္စယော** ။

၇၁. **ပဏ္ဏိတော** တိ ပညတ္တော။

၇၂. **တေန ဟိ သမ္မာ**တိ ဒေတရိကေန သဒ္ဓိံ သလ္လပတိယေဝ, **“ဧတ္ထေတ”** တိ တေန ဝုတ္တဝစနံ သုတွာပိ တဿ အတ္ထံ အသလ္လက္ခေန္တော။ ကသ္မာ? ပရိဒေဝတာယ။ တေနာဟ **“ဗလဝသောကေန အဘိဘူတော”**တိ။

၇၃. **တေနေတ**တိ ယေန ဥတ္တရာသင်္ဂေန အာသနံ သမ္မဇ္ဇတိ, **တေနေဝ ဥဒရေ ပရိက္ခိပန္တော** “မာဟံ သတ္ထာရံ မမ သရီရေန ဖုသိ”န္တိ အန္တရံ ကရောန္တော ဥတ္တရာသင်္ဂေန တံ ဥဒရေ ပရိက္ခိပန္တော ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ “ဒတ္တပညတ္တ”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၁၇၁) ဝိယ ဒတ္တ-သဒ္ဒော ဧတ္ထ ဗာလပရိယာယောတိ အာဟ **“ဇဠော သိ ဇာတော”**တိ။ **ဥပဋ္ဌာကဿ အညထာဘာဝေနာ** တိ ပုဗ္ဗေ အတ္တနော ဥပဋ္ဌာကဿ ဣဒါနိ အနုပဋ္ဌာကဘာဝေန။

၇၅. **အဝိညာဏကံ** အရုသာခာဒိမယံ။ **ဗဟလဗဟလံ ပီတာဝလေပနံ ရင်္ဂဇာတ** န္တိ အတိဝိယ ဗဟလံ ပီတဝဏ္ဏမဋ္ဋိဋ္ဌာဒိအဝလေပနရဇနံ။ **ဃဋ္ဋေတွာ ဥပ္ပာဒိတစ္ဆဝိံ,** ယာ **ရင်္ဂံ ပိဝတိ။ နိလ္လောမတ** န္တိ ပုနပ္ပုနံ အနုလိမ္ပနေန။ **ခဏ္ဍုခဏ္ဍိတ**န္တိ ခဏ္ဍခဏ္ဍိတဘာဝံ။ **ရင်္ဂက္ခမော** ရဇနိယော။ တေနာဟ **“ရာဂမတ္တံ ဇနေတိ”** တိ။ **အနုယောဂ**န္တိ စောဒနံ။ **ဝိမံသ**န္တိ ဝိစာရဏံ။ **ထုသေ ကောဋ္ဋေတွာ တဏ္ဍုလပရိယေသနံ** ဝိယ **ကဒလိယံ သာရပရိယေသနံ ဝိယ စ** နိဂဏ္ဌဝါဒေ သာရဝိမံသနံ။ တတော ဧဝ စ တံ ဝိမံသန္တော **ရိတ္တကော တုစ္ဆကောဝ ဟောတီ** တိ။ သဗ္ဗမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ စတုသစ္စဝိနိမုတ္တံ နတ္ထိ, တဉ္စ ဝိမံသိယမာနံ ဝိညူနံ ပီတိသောမနဿမေဝ ဇနေတိ, အတပ္ပကဉ္စ အသေစနာဘာဝေနာတိ အာဟ **“စတုသစ္စကထာ ဟိ”** တိအာဒိ။ **ယထာ ယထာ**တိ ယဒိ ခန္ဓမုခေန ယဒိ ဓာတာယတနာဒီသု အညတရမုခေန ဗုဒ္ဓဝစနံ ဩဂါဟိဿတိ, တထာ တထာ ဂမ္ဘီရညာဏာနံယေဝ ဂေါစရဘာဝတော ဂမ္ဘီရမေဝ ဟောတိ။ ယော စေတ္ထ ပဏ္ဏိတော နိပုဏော ကတပရပ္ပဝါဒေါ ပဏ္ဍိတော သဗ္ဗထာမေန စောဒနံ အာရမ္ဘတိ တဿ စောဒနာ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဓာလေတုံ န သက္ကောတိ။ ပုန သုစိရမ္ပိ ကာလံ ဝိစာရေန္တေသုပိ ဝိမဒ္ဒက္ခမတော, ဧဝံ တထာဂတတာဒေါ သုတဿာဝိတဘာဝတောတိ အာဟ **“အနုယောဂက္ခမော ဝိမဇ္ဇနက္ခမော စာ”** တိ။

၇၆. ဝိသယပရိညာဏေန ဒဟတိ ပဋိပက္ခေ သောဓေတီတိ **ဓီရော,** သွာတယမဿ ဓီရဘာဝေါ သဗ္ဗသော သမ္မောဟ ဝိဒ္ဓံသနတာယာတိ အာဟ – **“ယာ ပညာ။ပေ။ တေန သမန္နာဂတဿာ”** တိ။ **ပဘိန္နခီလဿာ** တိ သမုစ္ဆိန္နသဗ္ဗစေ

တောခီလဿ, ကိလေသမစ္စမာရဝိဇယေနေဝ အဘိသင္ခာရခန္ဓမာရာ ဇိတာဝ ဟောန္တီတိ တေသံ ဒ္ဝိန္နံ ဣဓ အဂ္ဂဟ ဏံ။ ဤဃ-သဒ္ဒော ဒုက္ခပရိယာယောတိ အာဟ **"နိဒ္ဒုက္ခဿာ"** တိ။ တတ္ထ သဥပာဒိသေသနိဗ္ဗာနပ္ပတ္တိယာ ကိလေ သေန နိဒ္ဒုက္ခတာ, အနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနပ္ပတ္တိယာ ဝိပါကဒုက္ခေန နိဒ္ဒုက္ခတာ။ ရဇ္ဇနဒုဿနမုယ္ဟနာဒိဝသေန ဝိဝိဓံ ဤသနတော ဝီသံ, ဝီသမေဝ ဝေသံ, ရာဂါဒီတိ အာဟ – **"ဝေသန္တရဿာတိ ရာဂါဒိဝိသံ တရိတ္ဝာ ဝိတရိတ္ဝာ ဌိတဿ သာ"**တိ။

တုသိတဿာ တိ ကရုဏာယနဝသေန တုသိယာ ဣတဿ သံဝတ္တဿ။ ဇဝံ သတိ **"မုဒိတဿာ"** တိ ဣဒံ ပုနရု တ္တမေဝ ဟောတိ။ **မနုဇဿာ** တိ ပဌမာယ ဇာတိယာ ဘဂဝါ မနုဿဇာတိယော ဟုတ္ဝာ ဝုတ္တာနံ ဝက္ခမာနာနဉ္စ ဝ သေန သဒေဝကံ အဘိဘဝိတ္ဝာ ဌိတော အစ္ဆရိယော ဘဂဝါတိ ဒဿေတိ။ သဒေဝကံ လောကံ သံသာရတော နိဗ္ဗာနသု ခံ နရတိ နေတိ ပာပေတီတိ နရော, နာယကောတိ အတ္ထော, တဿ **နရဿ,** တေနာဟ **"ပုနရုတ္တ"** န္တိ။ ''မနုဇဿ သာ''တိ ဝတ္ဝာ ''နရဿာ''တိ ပုနရုတ္တံ ပဒံ။ အတ္ထဝသေန **အညထာ ဝုစ္စမာနေ ဧကေကဿာယ ဒသဂုဏာ နပ္ပ ဟောန္တိ,** န ပူရေန္တီတိ အတ္ထော။

ဝိနေတီတိ ဝိနယော, ဝိနယော ဇဝ ဝေနေယိကောတိ အာဟ **"သတ္တာနံ ဝိနာယကဿာ"** တိ။ ဝိညူနံ ရုစိံ ရာတိ, ဤ ရေတီတိ တ **ရုစိရော,** သ္ဝတယမဿ ရုစိရဘာဝေ ကုသလတာယာတိ အာဟ **"သုစိမ္မဿာ"** တိ။ ပဘာသကဿာတိ ဉာဏာလောကေန ပဘာဿရဘာဝကရဿ။ **နိဿင္ဂဿာ** တိ အင္ဂသုပိ ပရိသာသု, သဒေဝေ တ သဗ္ဗသ္မိံ လောကေ အဂ္ဂဏ္ဍပာပနပရိစ္စာဂေန နိဿင္ဂဿ။ **ဂမ္ဘီရဂုဏဿာ** တိ ပရေသံ ဉာဏေန အပ္ပတိဌဘာတ ဂမ္ဘီရဂုဏဿ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – ''အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အညေဝ ဓမ္မာ ဂမ္ဘီရာ''တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၈)။ အရိယာယ တ တုဏ္ဍှိဘာဝေ န **မောနပ္ပတ္တဿ။ ဓမ္မေ ဌိတဿာ** တိ ဓမ္မကာယေ သုပ္ပတိဌိတဿ။ **သံဝုတတ္တဿာ** တိ အရက္ခိယကာယ သမာစာရာဒိတာယ သံဝုတသဘာဝဿ။

အာဂုံ န ကရောတီတိအာဒီဟိ **စတူဟိ ကာရဏေဟိ, ပန္တသေနာသနဿာ** တိ ဝိဝိတ္တသေနာသနဿ။ **ပဋိမန္တန ပညာယာ**တိ သဗ္ဗပရပ္ပဝါဒါနံ ဝိပရာဝတ္တမန္တနပညာယ။ **မောနံ ဝုစ္စတိ ဉာဏံ** သဗ္ဗတော ကိလေသာနံ နိဓုနနတော။

ဣသိသတ္တမဿာ တိ သဗ္ဗဣသီသု ဇေဋ္ဌဿ သာဓုတမဿ။ **သေဋ္ဌပ္ပတ္တဿာ** တိ သေဋ္ဌံ ဥတ္တမံ သမ္မာ သမ္ဗောဓိံ ပတ္တဿ။ **အက္ခရာဒီနီ**တိ အက္ခရပဒဗ္ဗဉ္ဇနာကာရ-နိရုတ္တိနိဒ္ဒေသ-သံကာသနပကာသန-ဝိဝရဏ-ဝိဘဇ နုတ္တာနီကရဏာနီတိ ဗ္ဗဉ္ဇနတ္ထပဒါနိ။ **သမောဓာနေတ္ဝာ** ဝိနေယ္ယဇ္ဈာသယာနုရူပံ ပကာသနတော ပဒ ကဿ။ ပုရိ-သဒ္ဒော ''ပုဗ္ဗေ''တိ ဣမိနာ သမာနတ္ထောတိ အာဟ – **"ပုရိန္ဒဒဿာတိ သဗ္ဗပဌမံ ဓမ္မအနဒါယကဿ သာ"**တိ။ ဘဂဝါ အသယ္ဟံ သဟိတုံ သမတ္ထောတိ အာဟ **"သမတ္ထဿာ"** တိ။ တေနာဟ – ''တထာဂတံ ဗုဒ္ဓမသယ္ဟ ဟာသာဟိန''န္တိ (ဣတိဝု. ၃၈)။ **တေ ပတ္တဿာ** တိ တေ ဂုဏေ အနဝသေသတော ပတ္တဿ။ ဝိတ္ထာရေတ္ဝာ သံကိ လေသတေအနဓမ္မံ ဗ္ယာကရောတီတိ ဗ္ယာကရဏော, ဗ္ယာကရဏော ဇဝ **ဝေယျာကရဏော။ တန္တိပဒ** န္တိ တန္တိံ အာရောပေတ္ဝာ ဌပိတံ ပဒံ။

တဏှာဟာဗန္ဓနေန သဗ္ဗေန တ ကိလေသဗန္ဓနေန **အဗဒ္ဓဿ။ မဟာပညာယာ** တိ မဟာနုဘာဝတာယ ပညာယ, မဟာ ဝိသယာယ တ ပညာယ။ သဗ္ဗာ ဟိ ဘဂဝတော ပညာ မဟာနုဘာဝါ, ယထာသကံ ဝိသယေ မဟာဝိသယာ စ ဧကောဒိဝသေန အနဝသေသတော မဟာဝိသယာ နာမ သဗ္ဗညုတာဝ။ **အာနုဘာဝဒဿနဋ္ဌေနာ** တိ အစ္ဆရိယာစိန္တေယျာပရိမေယျ ဿ အတ္တနော အာနုဘာဝဿ လောကဿ ဒဿနဋ္ဌေန ။ **ယက္ခဿာ** တိ တ လောကေန ပူဇနီယဿ ။ အယံ ဥပ သကော ခုဇ္ဇုတ္တရာ ဝိယ ဥပာသိကာ သေခပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တောတိ အာဟ **"သောတာပတ္တိမဂ္ဂေနေဝ ပဋိသမ္ဘိ ဒာ အာဂတာ"**တိ။ **ကိလေသပ္ပဟာနဝဏ္ဏံ ကထေန္တော** တိ ကိလေသပ္ပဟာနံ ဝိသယံ နိမိတ္တံ ကတ္ဝာ ဝဏ္ဏံ က ထေန္တော။

၇၇. **သမ္ပိဏ္ဍိတာ** တိ သန္နိစိတာ, ဂန္ထိတာတိ အတ္ထော။ **ဣမေ သတ္တာ** တိ ယံ ယဒေဝ ပရိတ္တမန္တာ သတ္တာ။ **အတ္တနော ဝ စိန္တယန္တိ** တိ အဝိတတဏှာဟာယ သကံယေဝ ပယောဇနံ စိန္တေန္တိ။ တထာ ဟိ မတေ ဉာတကေ အနု သောစန္တာပိ တေဟိ သာဓေတဗ္ဗဿ အတ္တနော ပယောဇနဿေဝ ဝသေန အနုသောစန္တိ။ **ဥဏ္ဍှံ အဟောသီ**တိ ဗလ

ဝတာ စိတ္တဿ သန္တာပေန သန္တတ္တံ အဇ္ဈတ္တံ ဟဒယဋ္ဌာနံ ခဒိရင်္ဂါရသန္တာပိတံ ဝိယ ဉဏှံ အဟောသိ။ တေနာဟ **“လောဟိတံ ဝိလီယိတ္ထာ”** တိ။ **ပတ္တမတ္တ** န္တိ ကေပတ္တပူရမတ္တံ။ အဘိသမယသာဓိကာယ စတုသစ္စဒေသနာယ သင်္ခေပေနေဝ ဒေသိတတ္တာ အာဟ – **‘ဉဂ္ဃဋိတညုပုဂ္ဂလဿ ဝသေန ဓမ္မဒေသနာ ပရိနိဋ္ဌိတာ”** တိ။

ဥပာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၇. ကုက္ကုရဝတိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၈. **ကောလိယေသူ**တိ ဗဟုဝစနဝသေနာယံ ဟဋ္ဌိ အာဂတာ။ **ဝေံနာမကေ ဇနပဒေ**တိ အတ္ထဝစနံ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“သော ဟိ”**တိအာဒိ။ န နိယမိတောတိ ‘‘အသုကမ္ဟိ နာမ ဝိဟာရေ’’တိ န နိယမေတွာ ဝုတ္တော။ **သေနာသနေ ယေတ**တိ အာတသေယေဝ, န ရုက္ခမူလာဒိကေ။ ဝေသကိရိယာ ဃာသဂ္ဂဟဏာဒိနာ သမာအာတဗ္ဗဋ္ဌေန ကေဝတံ, တသ္မိံ နိယုတ္တော **ကေဝတိကော**။ တေနာဟ **“သမာဒိန္နကေဝတော”** တိ။ ယံ သန္ဓာယာဟု ဝေဒဝေဒိနော – ‘‘ဂစ္ဆံ ဘက္ခေတိ, တိဋ္ဌံ မုတ္တေတိ, ဥပဟာ ဥဒကံ ဓူပေတိ, တိဏာနိ ဆိန္ဒတီ’’တိအာဒိ။ **အယံ အစေလော**တိ အစေလကပဗ္ဗဇ္ဇာဝသေန **အစေလော,** ပုရိမော ပန ကေဝတိကော **ကုက္ကုရဝတိကော** တိ ဧတ္တေ ဝုတ္တနယာနုသာရေန အတ္ထော ဝတ္တဗ္ဗော။ **ပလိကုဏ္ဌိတ္ဝတ** တိ ဥဘော ဟတ္ထေ ဥဘော ဟဒေ စ သမိဉ္ဇိတ္ဝတ။ ‘‘ဉက္ကုဋိကော ဟုတွာ’’တိပိ ဝဒန္တိ။ ဂမနံ နိပ္ဖန္နံ ဂတီတိ အာဟ – **“ကာ ဂတီတိ ကာ နိပ္ဖတ္တိ”** တိ။ နိပ္ဖတ္တိပရိယောသာနာ ဟိ ဝိပာကဓမ္မပ္ပဝတ္တိ။ ကတူပစိတကမ္မဝသေန အဘိသမ္ပရေတိ ဧတ္ထောတိ **အဘိသမ္ပရာယော,** ပရလောကော။ တတ္ထဿ စ နိပ္ဖတ္တိံ ပုစ္ဆတီတိ အာဟ – **“အဘိသမ္ပရာယမ္ဟိ ကတ္ထ နိဗ္ဗတ္တိ”** တိ။ **ကုက္ကုရဝတသမာအာန** န္တိ ကုက္ကုရဘာဝသမာအာနံ, ‘‘အဇ္ဇ ပဋ္ဌာယ အဟံ ကုက္ကုရော’’တိ ကုက္ကုရဘာဝာဓိဋ္ဌာနံ။

၇၉. **ပရိပုဏ္ဏာ** န္တိ ယတ္တကာ ကုက္ကုရဝိကာရာ, တေဟိ ပရိပုဏ္ဏံ။ တေနာဟ **“အနူန”**န္တိ။ **အဗ္ဗောကိဏ္ဏာ** န္တိ တေဟိ အတေမိဿံ။ **ကုက္ကုရာစာရ** န္တိ ကုက္ကုရာနံ ဂမနာကာရောတိအာဒိအာစာရေန ကုက္ကုရဘာဝာဓိဋ္ဌာနစိတ္တမာဟ။ တထာ တထာ အာကပ္ပေတဗ္ဗတော **အာကပ္ပော,** ပဝတ္တိအာကာရော။ သော ပနေတ္ထ ဂမနာဒိကောတိ အာဟ **“ကုက္ကုရာနံ ဂမနာကာရော”** တိအာဒိ။ **အာစာရေနာ**တိ ကုက္ကုရသီလာစာရေန။ **ဝတသမာအာနေနာ**တိ ကုက္ကုရဝတာဓိဋ္ဌာနေန။ ကုက္ကုရစရိယာဒိယေဝ **ဒုက္ကရတပစရဏံ** ။ တေန ဂတိဝိပရိယေသာကာရေန ပဝတ္တာ လဒ္ဓိ။ **အဿ** ကုက္ကုရဝတိကဿ **အညာ ဂတိ နတ္ထိ** တိ ဣတရဂတိံ ပဋိက္ခိပတိ, ဣတရာသံ ပန သမ္ဘဝေ ဧဝ နတ္ထီတိ။ **နိပဇ္ဇမာန** န္တိ ဝတသီလာဒီနံ သံကေပနဝသေန သိဇ္ဈမာနံ။ ယထာ သကမ္မကဓာတုသဒ္ဒာ အတ္ထဝိသေသဝသေန အကမ္မကာ ဟောန္တိ ‘‘ဝိဗုဒ္ဓော ပုရိသော ဝိဗုဒ္ဓေါ ကမလသဏ္ဍော’’တိ, ဧဝံ အတ္ထဝိသေသဝသေန အကမ္မကာပိ သကမ္မကာ ဟောန္တီတိ ဒဿေန္တော **“န ပရိဒေတမိ န အနုတ္ထုနာမီ”** တိအာဒိမာဟ။ **အနုတ္ထုန** သဒ္ဒော စ သကမ္မကဝသေန ပယုဇ္ဇတိ ‘‘ပုရာဏာနိ အနုတ္ထုန’’န္တိအာဒီသု။ **အယမ္ဗေတ္ထ ပယောဂေ** တိ ဣမိနာ ကထာယဉ္စ အနုတ္ထုနနရောဒနံ အဓိပ္ပေတန္တိ ဒဿေတိ။

၈၀. **ဝုတ္တနယေနေတ** တိ ဣမိနာ **ကေဝတန္တိ** ကေဝတသမာအာနံ။ **ကေသီလန္တိ** ဂဝတစာရံ။ **ကေစိတ္တ** န္တိ ‘‘အဇ္ဇ ပဋ္ဌာယ ကေဟိ ကာတဗ္ဗံ ကရိဿာမီ’’တိ ဉပ္ပန္နစိတ္တန္တိ ဣမမတ္ထံ အတိဒိသတိ။ ဂဝတကပ္ပေ ပန ဝတ္တဗ္ဗံ အဝသိဋ္ဌံ **“ကုက္ကုရာကပ္ပေ ဝုတ္တသဒိသမေဝ”** တိ ဣမိနာဝ အတိဒိဋ္ဌံ, ဝိသိဋ္ဌဥ္စ **ယထာ ပန တတ္ထ** တိအာဒိနာ ဝုတ္တမေဝ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ကုက္ကုရဝတာဒီသု ဝုတ္တနယမေဝ။

၈၁. **ဧကစ္စကမ္မကိရိယာဝသေနာ** တိ ဧကစ္စဿ အကုသလကမ္မဿ ကုသလကမ္မဿ ကရဏပ္ပသင်္ဂေန။ **ဣမေသန္တိ** ကေဝတိကကုက္ကုရဝတိကာနံ။ **ကိရိယာ**တိ ကေဝတဘာဝနာဒိဝသေန ပဝတ္တာ ကိရိယာ။ **ဟာကဋ္ဌာ ဘဝိဿ သတီ**တိ ‘‘ဣမသ္မိံ ကမ္မစတုက္ကေ ဣဒံ နာမ ကမ္မံ ဘဇတီ’’တိ ဟာကဋ္ဌာ ဘဝိဿတိ။

ကာဠကန္တိ (အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၂၃၂) မလီနံ, စိတ္တဿ အပဘဿရဘာဝကရဏန္တိ အတ္ထော။ တံ ပနေတ္ထ ကမ္မ ပထသမ္ပတ္တမေဝ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **“ဒသအကုသလကမ္မပထ”**န္တိ။ **ကဏှဟန္တိ** ကဏှာဘိဇာတိဟေတုတော တ ကဏှဟံ။ တေနာဟ **“ကဏှဟဝိပာက”**န္တိ။ အပာယူပပတ္တိ မနုဿေသု စ ဒောဘဂ္ဂိယံ ကဏှဟဝိပာကော, ယထာ တမဘာတေ ဝုတ္တော, ဧတ္တနိဒ္ဒေသေန ပန **“အပာယေ နိဗ္ဗတ္တနတော”** တိ ဝုတ္တံ, နိဗ္ဗတ္တာပနတောတိ အတ္

ထော။ **သုက္က** န္တိ ဩဒါတံ, စိတ္တဿ ပဘဿရဘာဝကရဏန္တိ အတ္ထော, သုက္ကာဘိဇာတိဟေတုတော တ သုက္ကံ။ တေနာဟ **“သုက္ကဝိပါက”** န္တိ။ သဂ္ဂူပပတ္တိ မနုဿလောကေ သောဘဂ္ဂိယဥ္စ သုက္ကဝိပါကော, ယထာ စ ဇောတိဘာတော ဝုတ္တော, ဧကတ္တနိဒ္ဒေသေန ပန **“သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တနတော”** တိ ဝုတ္တံ, နိဗ္ဗတ္တာပနတောတိ အတ္ထော, **တေမိဿကကမ္မ** န္တိ ကာလေန ကဏှံ, ကာလေန သုက္ကန္တိ ဧဝံ မိဿကဝသေန ကတကမ္မံ။ **“သုခဒုက္ခဝိပါက”**န္တိ ဝတွာ သုခဒုက္ခာနံ ပဝတ္တိအာကာရံ ဒဿေတုံ **“မိဿကကမ္မဥ္ဟိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ကမ္မဿ ကဏှသုက္ကသမညာ ကဏှသုက္ကာဘိဇာတိဟေတုတာယာတိ, အပစယကမိတာယ တဒုဘယဝိနိမုတ္တဿ ကမ္မက္ခယကရကမ္မဿ ကထံ သုက္ကပရိယာယောပိ န ကုစ္ဆိတောတိ အာဟ – **“ဥဘယ။ပေ။ အသုက္ကန္တိ ဝုတ္တ”** န္တိ။ တတ္ထ **ဥဘယဝိပါကဿာ** တိ ယထာဓိဂတဿ ဝိပါကဿ။ သမ္ပတ္တိဘဝပရိယာပန္နော ဟိ ဝိပါကော ဣဓ “သုက္ကဝိပါကော”တိ အဓိပ္ပေတော, န အစ္စန္တပရိသုဒ္ဓော။

သဒုက္ခန္တိ အတ္တနာ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗေန ဒုက္ခေန သဒုက္ခံ, ဒုက္ခသံဝတ္တနိကန္တိ အတ္ထော။ “ဣမဿ သုတ္တေ စေတနာ ခုရံ, ဥပါလိသုတ္တေ (မ. နိ. ၂.၅၆) ကမ္မ”န္တိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမ္ပိ အတ္ထံ ဣဓ သာဓယတိ ဝိဇာနနတ္ထံ။ **အဘိသင်္ခရိတွာ**တိ အာယူဟိတွာ။ တံ ပန ပစ္စယသမဝာယသိဒ္ဓိတော သံကမ္မနံ ပိဏ္ဍနံ ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ – **“သင်္ကဍ္ဎိတွာ, ပိဏ္ဍံ ကတွာတိ အတ္ထော”**တိ, **သဒုက္ခံ လောက** န္တိ အပါယလောကမာဟ။ **ဝိပါကဖဿာ** တိ ဖဿသီသေန တတ္ထ ဝိပါကပဝတ္တမာဟ။ **ဘူတကမ္မတော**တိ နိဗ္ဗတ္တကမ္မတော အတ္တနာ ကတူပစိတကမ္မတော။ **ယထာဘူတ**န္တိ ယာဒိသံ။ **ကမ္မသဘာဂဝသေနာ**တိ ကမ္မသရိက္ခကဝသေန။ **ဥပပတ္တိ ဟောတီ** တိ အပါယာဒိဘေဒာ ဥပပတ္တိ။ **ကမ္မေန ဝိယ ဝုတ္တာ**တိ ယံ ကရောတိ, တေန ဥပပဇ္ဇတီတိ ဧကကမ္မေနေဝ ဇာယမာနာ ဝိယ ဝုတ္တာ အပါယာဒိဘေဒာ။ **ဥပပတ္တိ စ နာမ ဝိပါကေန ဟောတီ** ဝိပါကေ သမ္ဘဝန္တေ ဧကံသေန တေ ဥပပတ္တိဝိသေသာ သမ္ဘဝန္တိ။ ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ “တေန ဥပပဇ္ဇတီ”တိ ဥပပတ္တိကမ္မဟေတုကာ ဝုတ္တာတိ အာဟ **“ယသ္မာ ပနာ”** တိအာဒိ။ **ယေန ကမ္မဝိပါကေန နိဗ္ဗတ္တော**တိ ယေန ကမ္မဝိပါကေန ဝိပစ္စမာနေန အယံ သတ္တော နိဗ္ဗတ္တောတိ ဝုစ္စတိ။ **တံကမ္မဝိပါကဖဿာ** တိ တဿ တဿ ကမ္မဿ ဝိပါကဘူတာ ဖဿာ။ ကမ္မေန အတဗ္ဗိ အယံ တဗ္ဗိပါကံ အာဒိယန္တီတိ **ကမ္မအာယာအ,** ဖဿာ။ ကမ္မဿ အာယဇ္ဇတာ ကမ္မဖလဿ အာယဇ္ဇံ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ကမ္မအာယဇ္ဇာ”** တိ။ တေနာဟ **“ကမ္မမေဝ နေသံ အာယဇ္ဇံ သန္တက”**န္တိ။

တိဿော စ ဟေဋ္ဌိမဈ္ဈာနစေတနာ တိ ဣဒံ အဗျာပဇ္ဇဝေဒနံ ဝေဒိယနကေကန္တသုခုပ္ပတ္တိယာ ဟေတုဘာဝသာဓနံ။ ယဒိ ဧဝံ ယထာဝုတ္တာ **ဈာနစေတနာ တာဝ ဟောတု** ဧကန္တသုခုပ္ပတ္တိဟေတုဘာဝတော။ **ကာမာဝစရာ ကိန္တိ** တိ ကာမာဝစရာ ပန ကုသလစေတနာ တံသဘာဝတဘာဝတော ကိန္တိ ကေန ပကာရေန **အဗျာပဇ္ဇမနောသင်္ခါရော နာမ ဇာတော**တိ စောဒေတိ, ဣတရော ပန န သဗ္ဗာ ကာမာဝစရကုသလစေတနာ တထာ ဂဟိတာ, အထ ခော ဧကစ္စာ ဈာနစေတနာနုကူလာတိ ဒဿေန္တော **“ကသိဏသဇ္ဇနကာလေ ကသိဏာသေဝနကာလေ လဗ္ဘန္တီ”** တိ အာဟ။ တတ္ထ ကသိဏာသေဝနစေတနာ ဂဟေတဗ္ဗာ, သာ ဥပစာရဇ္ဈာနဿ သာဓိကာ။ တေန **ကာမာဝစရစေတနာ ပဌမဇ္ဈာန စေတနာယ ဃဋိတာ**တိ ကသိဏသဇ္ဇနစေတနာပိ ကာစိ တာဒိသာ ဟောတီတိ ဂဟိတာ။ ပရိကမ္မာဒိဝသေန ဟိ ပဝတ္တာဘာဝနာမယာ ကာမာဝစရကုသလစေတနာ ပဌမဇ္ဈာနဿ အာသန္နတာယ ဝုတ္တာ။ **စတုတ္ထဇ္ဈာနစေတနာ တတိယဇ္ဈာနစေတနာယ ဃဋိတာ**တိ ဣဒံ ဧကတ္တကာယဧကတ္တသညီသတ္တာတသဝတာယ တံသရိက္ခကာ ဥပေက္ခာပိ ဤဒိသေသု ဌာနေသု သုခသရိက္ခတာ, ဧဝံ သန္တသဘာဝတာ ဉာဏသဟိတတာ စ။ ကေစိ ပန စတုတ္ထဇ္ဈာနစေတနာနုဂုဏာတိ နိဒ္ဒိဿန္တော ကသိဏသဇ္ဇနကာလေ ကသိဏဇ္ဈာနကာလေ ကသိဏာသေဝနကာလေ လဗ္ဘတီတိ တတိယဇ္ဈာနစေတနာယ အာသန္နဃဋိတတာ ဝုတ္တာတိ ဝဒန္တိ, တံ တေသံ မတိမတ္တံ, ဝုတ္တနယေနေဝ တာသံ ဃဋိတတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဥဘယမိဿကဝသေနာ** တိ ဥဘယေသံ ကုသလာကုသလသင်္ခါရာနံ သုခဒုက္ခာနဉ္စ မိဿကဘာဝဝသေန။ **ဝေမာနိကပေတာန**န္တိ ဣဒံ ဗာဟုလ္လတော ဝုတ္တံ, ဣတရေသမ္ပိ ဝိနိပါတိကာနံ ကာလေန ဒုက္ခံ ဟောတိယေဝ။

တဿ ပဟာနာယာတိ တဿ ယထာဝုတ္တဿ ကမ္မဿ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာပါဒနာယ။ **ယာ စေတနာ**တိ ယာ အပစယဂါမိနိစေတနာ။ **ကမ္မံ ပတွာ** တိ သုခကမ္မန္တိ ဝုစ္စမာနေ **မဂ္ဂစေတနာယ အညော ပဏ္ဍရတရော ဓမ္မော နာမ နတ္ထိ** အစ္စန္တပရိသုဒ္ဓိဘာဝတော။ **အကဏှာ အသုက္ကာတိ အာဂတာ** တိ ဧတ္ထ သုက္ကဘာဝပဋိက္ခေပကာရဏံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။ တေနာဟ **“ဣဒံ ပန ကမ္မစတုက္ကံ ပတွာ”** တိအာဒိ။

၈၂. **အနိယျာနိကပက္ခေ**တိ အစေဋ္ဌကပဗ္ဗဇ္ဇာယ ကုက္ကုရဝတေ စ။ **ယောဂေ**တိ ဉာယဓမ္မပဋိပတ္တိယန္တိ အတ္ထော။ **ယောနေနာ**တိ ယော တိတ္ထိယပရိဝါသော တေန ဘဂဝတာ **ပညတ္တော**။ ယံ တိတ္ထိယပရိဝါသံ သမာဒိယိတွာတိ အယမေတ္ထ ယောဇနာ။ **ဃံသိတွာ** သုဝဏ္ဏံ ဝိယ နိဃံသောပလေ။ **ကောဋ္ဋေတွာ** ဟတ္ထေန ဝိယ ကုလာလဘာဇနံ။

ဝူပကဋ္ဌောတိ ဝိဝိတ္တော ဧကီဘူတော။ **ပေသိတတ္တော**တိ နိဗ္ဗာနံ ပတိ ပေသိတတ္တော။ ကာမံ **တဒနုတ္တရံ ဗြဟ္မစရိယပရိယောသာနံ။ပေ။ ဝိဟာသီ**တိ ဣမိနာဝ အရဟတ္တနိကူဋေန ဒေသနာ နိဋ္ဌာပိတာ ဟောတိ, အာယသ္မတော ပန သေနိယဿ ပဋိပတ္တိကိတ္တနပရမေတံ ဥဇုကံ အာပန္နအရဟတ္တဘာဝဒီပနံ, ယဒိဒံ "အညတရော ခေါ ပနာ"တိ အာဒိဝစနန္တိ အာဟ **"အရဟတ္တနိကူဋေနေတ"**တိ။ အရဟတ္တာဓိဂမောယေဝ တဿ တေသံ **အဗ္ဘန္တရတာ**။ သေသံ သဗ္ဗံ သုဝိညေယျမေဝ။

ကုက္ကုရဝတိကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၈. အဘယရာဇကုမာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၃. ဇာတိယာ အသမာနော နိဟီနာစရိယော ပရဒတ္တူပဇီဝိကာယ မာတုယာ ကုစ္ဆိယံ ဇာတော ဟဒသိကပုတ္တော။ နိန္ဒာဝသေန ဝဒတိ ဧတေနာတိ ဝါဒော အဂုဏောတိ အာဟ – **"ဝါဒံ အာရောပေဟီတိ ဒေါသံ အာရောပေဟီ"**တိ။ နိဗ္ဗတ္တဝသေန နိရယံ အရဟတိ, နိရယသံဝတ္တနိယေန ဝါ ကမ္မေန နိရယေ နိယုတ္တော **နေရယိကော။ အာပါယိကော**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ အဝီစိမ္ဟိ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ တတ္ထ အာယုကပ္ပသညိတံ အန္တရကပ္ပံ တိဋ္ဌတီတိ **ကပ္ပဋ္ဌော**။ နိရယူပပတ္တိပရိဟရဏဝသေန တိကိစ္ဆိတုံ သက္ကုဏေယျောတိ တေကိစ္ဆော, န တေကိစ္ဆော **အတေကိစ္ဆော။ ဒွေ ဝါ အန္တေ မောစေတွာ**တိ ဖရုသံ ဝါ အပ္ပိယံ ဝါ ကပ္ပေယျာတိ ဒွေ ဝါ ကောဋ္ဌာသေ မုဉ္စိတွာ တေ အနာမသိတွာ ပုစ္ဆိတံ အတ္ထံ ဝါ တတော ဗဟိ ကရောန္တော ဥဂ္ဂိလတိ နာမ။ တံ ပန ဧဝံ ကာတုံ န သက္ကောတီတိ အာဟ – **"ဥဂ္ဂိလိတုံ ဗဟိ နီဟရိတုံ န သက္ခိတီ"**တိ။ ဧဝမေတယံ ပုစ္ဆာ န ဂဟေတဗ္ဗာ, အယမေတ္ထ ဒေါသောတိ တံ အပုစ္ဆံ ကရောန္တော အပနယန္တော ဩဂိလတိ နာမ, တထာ ပန အသက္ကောန္တော ပဋိဋ္ဌာပေန္တော န ဩဂိလတိ နာမ, ဘဂဝတာ ပန တမတ္ထံ ဩကာသမ္ပိ အကရောန္တော ဥဘယထာပိ အသက္ခီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကထံ? ဘဂဝတာ ဟိ **"န ခွေတ္ထ ရာဇကုမာရ ဧကံသေနာ"**တိ ဝဒန္တော နိဂဏ္ဌဿ အဓိပ္ပာယံ ဝိပရိဝတ္တေတိ, ဥဘော အန္တေ မောစေတွာ ပဉှံ ဝိဿဇ္ဇေသိ, ဧဝံ တာဝ ဥဂ္ဂိလိတုံ အသက္ခိ။ "န ခွေတ္ထ ရာဇကုမာရ ဧကံသေနာ"တိ ဝဒန္တော ဧဝ စ "နာယံ ပုစ္ဆာ ဧဝံ အဝိဘာဂေန ပုစ္ဆိတဗ္ဗာ, ဝိဘဇိတွာ ပန ပုစ္ဆိတဗ္ဗာ"တိ ပုစ္ဆာယ ဒေါသံ ဒီပေန္တော တံ ဟာရေန္တော ဩဂိလိတုမ္ပိ သက္ခတီတိ။

ဥဋ္ဌာတုံ န သက္ခိဿတီတိ စိတ္တဿ အညထာ ပဝတ္တိယာ။ အဘယော ဒွေဝ မဂ္ဂေ ကတပရိစယော ဆေကော နိပုဏော ဝါဒသီလော စ ဟုတွာ ဝိစရတိ။ တေနာဟ – **"သော ဝါဒဇ္ဈာသယတာယ တဿ ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆန္တော 'ဧဝံ, ဘန္တေ'တိ အာဟာ"**တိ။

၈၅. **ဝေရူပန္တိ** ယာ ပရေသံ အပ္ပိယာ အမနာပာ ဒုရုတ္တဝါစာ, ဝေရူပါ ဝါစာ, န ပန ဖရုသဝါစာ။ ဖရုသဝါစာယ ဟိ သေတုဃာတော တထာဂတာနံ။ စေတနာဖရုသတာယ ဟိ ဖရုသဝါစာ ဣစ္ဆိတာ, န ပရေသံ အပ္ပိယတာမတ္တေန။ **နဋ္ဌာ နိဂဏ္ဌာ** ဩဂိလိကာဒိသမ္မတဿ ပဉှဿ ဧကဝစနေန ဝိဒ္ဓံသိတတ္တာ။

၈၆. အရကဿ အင်္ကေ နိသီဒနဿ ကာရဏံ ဒဿေတုံ **"လေသဝါဒိနော"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **လေသဝါဒိနော**တိ ဆလဝါဒိနော, ဝါဒမဂ္ဂေ ဝါ အပရိပုဏ္ဏတာယ လေသမတ္တေနေဝ ဝါဒသီလာ။ **ဩသဋ္ဌသင်္ဂါမော**တိ အနေကဝါရံ ပရဝါဒမဒ္ဒနဝသေန ဩတိဏ္ဏဝါဒသင်္ဂါမော။ **ဝိဇ္ဈိတွာ**တိ နခေန ဝိဇ္ဈိတွာ။ **ဣမမေဝါ**တိ ယွာယံ အရကော အတ္တနော ဝါဒဘင်္ဂပရိဟရဏတ္ထံ ဣမိနာ အင်္ကေ နိသီဒါပိတော, ဣမမေဝ **အဿ အရကံ** ဥပမံ နိဿယံ ကတွာ **ဝါဒံ ဘိန္ဒိဿာမိ**။ "အဿ ဝါဒံ အပ္ပဋိဝတ္တိတတာယ ဥပမာယ ဘဉ္ဇိဿာမီ"တိ **စိန္တေတွာ**။

အပနေယျံတိ **အဿ အဟ**န္တိ အဿ အရကဿ မုခတော အပဟံ တံ အပနေယျံ။ အဘူတတ္ထောဝ အဘူတံ ဥတ္တရပဒလောပေနာတိ အာဟ **"အဘူတန္တိ အဘူတတ္ထ"**န္တိ။ အတစ္ဆန္တိ တဿေဝ ဝေဝစနန္တိ အာဟ **"အတစ္ဆန္တိ န တစ္ဆ"**န္တိ။ **အဘူတန္တိ** ဝါ အသန္တံ အဝိဇ္ဇမာနံ။ **အတစ္ဆ**န္တိ အတထာကာရံ။ **အနတ္ထသံဟိတ**န္တိ ဒိဋ္ဌဓ

မ္ဗိကေန, သမ္ပရာယိကေန တ အနတ္ထေန သံဟိတံ, အနတ္ထေ တ သံဟိတံ, န အတ္ထောတိ တ အနတ္ထော, အတ္ထဿ ပဋိပက္ခော သဘာဝေ, တေန သံဟိတန္တိ **အနတ္ထသံဟိတံ,** ပိသုဏဝါတံ သမ္ဖပ္ပလာပဉ္စာတိ အတ္ထော။ ဧဝမေတ္ထ စတုဗ္ဗိဓဿပိ ဝစီဒုစ္စရိတဿ ဂဟိတတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဒုပ္ပယုတ္တော တိ ဒုပ္ပဋ္ဌပိတော။ **န တံ တထာဂတော ဘာသတိ** အဘူတတာဒိအောသဒုဋ္ဌတ္တာ။ **တမ္ပိ တထာဂတော န ဘာသတိ** ဘူတတ္တေပိ အနတ္ထသံဟိတတာဒိအောသဒုဋ္ဌတ္တာ။

ဌာနံ ကာရဏံ ဧတိဿာ အတ္ထီတိ ဌာနိယာ က-ကာရဿ ယ-ကာရံ ကတွာ, န ဌာနိယာတိ အဋ္ဌာနိယာ, နိက္ကာရဏာ အယုတ္တိယုတ္တာ, သာ ဧဝ ကထာတိ **အဋ္ဌာနိယကထာ။ အတ္တပစ္စက္ခကထံ ကထေမာ** တိ အတ္တနာ ဧဝ ပစ္စက္ခံ ကတွာ ပဝတ္တိယမာနံ ဆလကထံ ကထေမ။

ကမိကမဟလ္လကော "က္လမေ မံ ဝဋ္ဋေတုကာမာ, အဟမေဝ အနိ က္လမေ ဝဋ္ဋေဿာမီ"တိ စိန္တေတွာ **"ဧဝံ ဘဝိဿတီ"**တိအာဒိမာဟ။ **"န မယံ အဿာ"တိပိ ဝတ္တုံ နာသက္ခိံသု** ပုဗ္ဗေ တထာကတိကာယ ကတတ္တာ။

တတိယံ တတိယမေဝာတိ ဒုဝီသုပိ ပက္ခေသု တတိယံ တတိယမေဝ တဝံ။ **ဘာသိတဗ္ဗကာလံ အနတိက္ကမိတွာ** တိ ယဿ ယဒာ ယထာ ဘာသိတဗ္ဗံ, တဿ တဒာ တထေဝ စ ဘာသနတော ဘာသိတဗ္ဗံ ကာရဏံ ဘာသိတဗ္ဗကာလဉ္စ အနတိက္ကမိတွာဝ ဘာသတိ။

၈၇. **ဌာနုပ္ပတ္တိကဉာဏေနာ** တိ ဌာနေ ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇနကဉာဏေန။ တသ္မိံ တသ္မိံ ကာရဏေ တဿ တံ တံ အဝတွာထာယ ဥပ္ပဇ္ဇနကဉာဏေန, ဓမ္မာနံ ယထာသဘာဝတော အဝဗုဇ္ဈနသဘာဝေတိ **ဓမ္မသဘာဝေ။** ဓမ္မေ သဘာဝဓမ္မေ အနဝသေသေ တ ယာထာဝတော ဥပဓာရေတီတိ **ဓမ္မဓာတု,** သဗ္ဗညုတာ။ တေနာဟ **"သဗ္ဗညုတညာဏဿေတံ အဓိဝစန"**န္တိ။ **သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓ** န္တိ သဗ္ဗံ ဉေယျဓမ္မံ သုဋ္ဌု ပဋိဝိဇ္ဈနဝသေန, သုဋ္ဌု ပဋိဝိဒ္ဓန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ဟတ္ထဂတံ ဘဂဝတော"**တိ။ **နေယျပုဂ္ဂလဝသေန ပရိနိဋ္ဌိတာ** တိ ကထာပရိဝိဘာဂေန အယမေဝ ဒေသနာ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ ဒဿေန္တော အရဟတ္တံ ပစ္စက္ခာသီတိ။

အဘယရာဇကုမာရသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၉. ဗဟုဝေဒနီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၈. **ပဉ္စကင်္ဂေါ** တိ ဝဍ္ဎကီကိစ္စသာဓနေ တသိအာဒိပဉ္စကံ အင်္ဂံ သံဓနံ ဧတဿတ္ထိ ပဉ္စကင်္ဂေါ။ ထမ္ဘာဒိဝတ္ထုနံ ထပနဋ္ဌေန **ထပတိ။ ပဏ္ဍိတဥဒာယိတ္ထေရော,** န ကာဠုဒာယီ ထေရော။

၈၉. ပရိယာယတိ အတ္တနော ဖလံ ဝတ္တေတီတိ **ပရိယာယော,** ကာရဏံ။ ဝေဒနာသန္နိဿိတော စ ကာယိကစေတသိကဘာဝေ **ကာရဏံ။** တေနာဟ – **"ကာယိကစေတသိကဝသေန ဒွေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ"** တိ။ တတ္ထ ပသာဒကာယသန္နိဿိတာ ကာယိကာ, စေတောသန္နိဿိတာ စေတသိကာ။ **သုခါဒိဝသေန တိဿော** တိ ဧတ္ထ သုခနဒုက္ခနုပေက္ခနာနိ သုခါဒိဝေဒနာယ ကာရဏံ။ တာနိ ဟိ ပဝတ္တိနိမိတ္တာနိ ကတွာ တတ္ထ သုခါဒိသဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ, က္လမိနာ နယေန သေသေသုပိ ယထာရဟံ ကာရဏံ နိဒ္ဓါရေတွာ ဝတ္တဗ္ဗံ။ **ဥပဝိစာရဝသေနာ**တိ အာရမ္မဏံ ဥပေစ္စ သဝိသေသပဝတ္တိဝသေန။ ယသ္မိဥ္ဟိ အာရမ္မဏေ သောမနဿဝေဒနာ ပဝတ္တတိ, အာရမ္မဏတာယ တံ ဥပဂန္တွာ က္လတရဝေဒနာဟိ ဝိသိဋ္ဌတာယ သဝိသေသံ တတ္ထ ပဝတ္တိ။ တေနာဟ **"သောမနဿဋ္ဌာနိယံ ရူပံ ဥပဝိစရတီ"** တိ။ သေ နယော သေသဝေဒနာသု **ဂေဟဿိတာနီ**တိ ဂေဟနိဿိတာနိ။

၉၀. **ပရိယာယေနာ**တိ "က္လဒမေတ္ထ ဒုက္ခသ္မိန္တိ ဝဒာမီ"တိ ဝုတ္တဋ္ဌာနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **တံ ဒဿေန္တော** တိ ကာမဍ္ဎေတ္ထ သုတ္တေ – "ဒွေဝဟာနန္ဒ, ဝေဒနာ ဝုတ္တာ"တိ ဒွေဝ အာဒိံ ကတွာ ဝေဒနာ ဒဿိတာ, ကောပိ ပန ဒသ္သိတာ ဧတတိ ဒဿေန္တော။ **ဥပတ္ထမ္ဘေတု** န္တိ ကောပိ ဝေဒနာ ဝုတ္တာ မယာ ပရိယာယေန, ဧဝံ သတိ ဒွေဝပိ ဝတွာ တဗ္ဗာတိ ဧဝံ တဿ တဒံ ဥပတ္ထမ္ဘေတုံ။ ကထံ ပန ကော ဝေဒနာ ဝုတ္တာတိ? ယံ ကိဉ္စိ ဝေဒယိတံ သုခံ တ ဒုက္ခံ တ

အဒုက္ခမသုခံ တ, ဣဒမေတ္ထ ဒုက္ခသိမ္ဘိ ဝဒမီတိ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ **ဣတိဝုတ္တကဝဏ္ဏနာယံ** (ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၅၂ အာဒယော) ပရမတ္ထဒီပနိယံ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကထံ ပနေတ္ထ ရူပာဝစရစတုတ္ထေ အရူပေသု သညာဝေဒယိတနိရောဓေ သုခံ ဥဒ္ဒတန္တိ အာဟ **"တွေ စာ"** တိ အာဒိ။ **သန္တဋ္ဌေနာ** တိ ပဋိပက္ခဓမ္မာနံ ဝူပသန္တဘာဝေန။ **ပဏီတဋ္ဌေနာ** တိ ဘာဝနာဝိသေသဝိသိဋ္ဌေန အတပ္ပကဘာဝေနေဝ သေဋ္ဌဘာဝေန စ, ပစ္စယဝိသေသေန ပဓာနဘာဝံ နီတန္တိပိ ပဏီတံ။ **ဝေဒယိတသုခံ** နာမ ဝေဒနာဘူတံ သုခန္တိ ကတ္ဝာ။ **အဝေဒယိတသုခံ နာမ ယာဝတာ နိဒ္ဒုက္ခတာ, တာဝတာ သုခန္တိ ဝုစ္စတီတိ။** အထ တ **နိရောဓော** သုဋ္ဌု ခာဒတိ ခနတိ ကာယိကစေတသိကာဗာဓန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ သတ္တာဟမ္ပိ တတ္ထ ဒုက္ခဿ နိရုဇ္ဈနတော။ တေနာဟ **"နိဒ္ဒုက္ခဘာဝသင်္ခာတေန သုခဋ္ဌေနာ"** တိ။

၉၁. ယသ္မိံ ယသ္မိံ ဘဝေ, စိတ္တုပ္ပာဒေ, အဝတ္ထာယ တ နိဒ္ဒုက္ခဘာဝေ, ဒုက္ခဿ ပဋိပက္ခတာ အနုပလဗ္ဘနေန ဒုက္ခဝိဝိတ္တံ, တံ သုခသ္မိံယေဝ ပညပေတိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဗဟုဝေဒနီယသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၁၀. အပဏ္ဏကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၃. နာနာဝိဓာတိ နာနာဝိဓဒိဋ္ဌိကာ **သမဏဗြာဟ္မဏာ** တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာမတ္တေန သမဏာ, ဇာတိမတ္တေန ဗြာဟ္မဏာ စ။ **ဒဿန** န္တိ ဒိဋ္ဌိ။ **ဂဟိတ**န္တိ အဘိနိဝိဋ္ဌံ ဂဟိတံ။ ဣတိ တေ အတ္တနော ဒဿနံ ဂဟေတုကာမာ ပုစ္ဆန္တိ။ **ဝိနာ ဒဿနေန လောကော န နိယ္ယာတီ** တိ ဝိမောက္ခဘာဝနာယ ဧကေန ဒဿနေန ဝိနာ လောကော သံသာရဒုက္ခတော န နိဂ္ဂစ္ဆတိ။ **ကေဒိဋ္ဌိယမ္ပိ ပတိဋ္ဌာတုံ နာသက္ကိံသု** သဒ္ဓါကာရာဘာဝတော။ တထာ ဟိ တေ ဣမာယ ဒေသနာယ သရဏေသု ပတိဋ္ဌဟိံသု။ ယသ္မာ အဝိပရီတေ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုသ္မိံ ဥပ္ပန္နသဒ္ဓါ ''အာကာရဝတီ''တိ အဓိပ္ပေတာ, တသ္မာ ယော လောကေ အဝိပရီတဓမ္မဒေသနာ, အယမေဝေသာတိ ပဝတ္တာ မဂ္ဂသာဓနေဂတာယ သဒ္ဓါယ ကာရဏဘာဝတော တန္နိဿယာ သဒ္ဓါ, သာ **အာကာရဝတီ**တိ ဝုတ္တာ။ အဝတ္ထုသ္မိံဥပ္ပာ သဒ္ဓါ အယုတ္တကာရဏတာယ န အာကာရဝတီ။ **အာကာရဝတီ**တိ ဧတ္ထ **ဝတီ**-သဒ္ဒေါ န ကေဝလံ အတ္ထိတာမတ္တဒီပကော, အထ ခေါ အတိသယတ္ထဒီပကော ပသံသတ္ထဒီပကော တ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေန **အာကာရဝတီ**တိ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုဝသေန အတိသယကာရဏဝတီတိ တ ပသံသကာရဏဝတီတိ တ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ **အပဏ္ဏကော** တိ ဧတ္ထ ယထာ ကဉ္စိ အတ္ထံ သာဓေတုံ အာရဒ္ဓဿ ပယောဂေ ဝိရဒ္ဓေ, တတ္ထ အကာရကော ဝိယ ဟောတိ ပုနပိ အာရဘိတဗ္ဗတာယ။ **အဝိရဒ္ဓေ** ပန အတ္ထဿ သာဓနတော အပဏ္ဏကော, ဧဝံ အယမ္ပိ ဓမ္မော အဘိဘဝိတုဲ့တ ပဝတ္တနတော ဧကံသတော ''အပဏ္ဏကော''တိ ဝုတ္တော။ တေနာဟ **"အဝိရဒ္ဓေ အဒ္ဒေဝဇ္ဈကမီ ဧကံသကဟိကော"** တိ။

၉၄. တဗ္ဗိပစ္စနီကဘူတာ တိ တဿာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ပစ္စနီကဘူတာ။

၉၅. နေသန္တိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ။ **အကုသလတော နိက္ခန္တဘာဝေ** တိ အသံကိလိဋ္ဌဘာဝေ။ **အာနိသံသော**တိ သုဒ္ဓိပဟကတာ။ **ဝိသုဒ္ဓိပက္ခော** တိ ဝိသုဒ္ဓိဘာဝေ ပရိယောဒာတတာ။ အဘူတဓမ္မဿ ဒိဋ္ဌိဘာဝဿ သညာပနာ အာစိက္ခနာ **အဘူတဓမ္မသညာပနာ**။ သာဝဇ္ဇေသု ပရမဝဇ္ဇေ မိစ္ဆာဒဿနေ ပဂ္ဂဟဏန္တိ ကုတော သုသီလျဿ ပဂ္ဂ ဟောတိ အာဟ – **"မိစ္ဆာဒဿနံ ဂဏှဟန္တဿေဝ သုသီလျံ ပဟီနံ ဟောတီ"** တိ။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအာဒယော**တိ ဧတ္ထ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပော ပရလောကာဘာဝစိန္တာ, မိစ္ဆာတစာ ပရလောကာဘာဝဝတဒဘူတော မုသာတအော, အရိယာနံ ပစ္စနီကတာဒယော။ **အပရာပရံ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေနာ** တိ ပုနပ္ပုနံ စိတ္တေ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန။ **ဟပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ** တိ ပစ္စဝေက္ခဏာသညာပနာဒိကာလေ ဥပ္ပဇ္ဇနကာ တထာပဝတ္တာ အကုသလခန္ဓာ။

ကလိဂ္ဂဟော တိ အနတ္ထပရိဂ္ဂဟော။ သော ပန ယသ္မာ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အဘိသမ္ပရာယဥ္စ ပရာဇယော ဟောတီတိ အာဟ **"ပရာဇယဂ္ဂဟော"** တိ။ **ဒုဿမတ္တော** တိ ဧတ္ထ ဒု-သဒ္ဒေါ ''သမာဒိန္နော''တိ ဧတ္ထာပိ အာနေတ္ဝာ ယောဇေတဗ္ဗောတိ အာဟ **"ဒုပ္ပရာမဋ္ဌော"** တိ။ ယထာ ဒုပ္ပရာမဋ္ဌော ဟောတိ, ဧဝံ သမာဒိန္နော ဒုဿမတ္တော ဒုသမာဒိန္နော ဝုတ္တော။ **သကတဒမေဝ ဖရိတွတ**တိ အတ္တနော နတ္ထိကတဒမေဝ ''ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမည''န္တိ (မ. နိ.

၂.၁၈၇; ၃.၂၇-၂၈) အဝဓာရေန္တော အညသ္မ ဩကာသအဒာနဝသေန ဖရိတ္ဝာ။ တေနာဟ **"အဓိမုစ္စိတွာ"** တိ။ "သမ္ဗုဒ္ဓေ"တိအာဒိ အဓိမုစ္စနာကာရဒဿနံ။ **ရိဉ္စတိ** တိ ဝိဝေစေတိ အပနေတိ။ တေနာဟ **"ဝဇ္ဇေတိ"** တိ။

၉၆. ကဋ္ဌဂ္ဂဟော တိ ကတံ သဗ္ဗသော သိဒ္ဓိမေဝ ကတွာ ဂဟဏံ။ သော ပန ဇယလာဘော ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **"ဇယဂ္ဂဟော"**တိ။ **သုဂ္ဂဟိတော** တိ သုဋ္ဌုကရဏဝသေန ဂဟိတော။ **သုပရာမဋ္ဌော** တိ သုဋ္ဌု ပရာပရံ အာသေဝနဝသေန အာမဋ္ဌော ။ ဥဘယေနပိ တဿ ကမ္မဿ ကတူပစိတဘာဝံ ဒဿေတိ, **သောတ္ထိဘာဝဝဟတ္တဉ္စ** သဂ္ဂုပပတ္တိသံဝတ္တနတော ဟာပသဘာဝပဟာနတော စ။

၉၇. သဟတ္ထာ ကရောန္တဿ တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၆၆; သံ. နိ. ဋီ. ၂.၃.၂၁၁) သဟတ္ထေနေဝ ကရောန္တဿ။ နိဿဂ္ဂိယထာဝရာဒယောပိ ဣဓ သဟတ္ထကရဏေနေဝ သင်္ဂဟိတာ။ **ပစနံ** ဒဟနံ ဝိဗာဓနန္တိ အာဟ **"ဒဏ္ဍေန ပီဠေန္တဿ"**တိ။ **သောကံ သယံ ကရောန္တဿ** တိ ပရဿ သောကကာရဏံ သယံ ကရောန္တဿ, သောကံ တ ဥပ္ပာဒေန္တဿ။ **ပရေဟိ** အတ္တနော ဝစနကရေဟိ။ **သယမ္ပိ ဖန္ဒတော** တိ ပရဿ ဝိဗာဓနပယောဂေန သယမ္ပိ ဖန္ဒတော။ **အတိပာတယတော**တိ ပဒံ သုဒ္ဓကတ္တုအတ္ထေ ဟေတုကတ္တုအတ္ထေ စ ဝတ္တတီတိ အာဟ **"ဟနန္တဿပိ ဟနာပေန္တဿာပီ"**တိ။

ဃရဿ ဘိတ္တိ အန္တော ဗဟိ စ သန္ဓိတာ ဟုတွာ ဌိတာ **ဃရသန္ဓိ**။ ကိဉ္စိပိ အသေသေတွာ နိရဝသေသမေဝ လောပေတိ **နိလ္လောပေ** ။ ကောကရေ နိယုတ္တော ဝိလောပော **ကောကရိကော**။ ပရိတော သဗ္ဗသော ပန္ထေ ဟနနံ **ပရိပန္ထော**။ **ဟပံ န ကရီယတိ** ပုဗ္ဗေ အသတော ဥပ္ပာဒေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ, တသ္မာ **နတ္ထိ ဟပံ**။ ယဒိ ဧဝံ ကထံ သတ္တာ ဟပံ ပဋိပဇ္ဇန္တီတိ အာဟ – **"သတ္တာ ပန ကရောမာတိ ဧဝံသညိနော ဟောန္တိ"** တိ။ ဧဝံ ကိရဿ ဟောတိ "ဣမေသဥ္ပဟိ သတ္တာနံ ဟိံသာဒိကိရိယာ န အတ္တာနံ ဖုသတိ တဿ နိစ္စတာယ နိဗ္ဗိကာရတ္တာ, သရီရံ ပန အစေတနံ ကဋ္ဌကလိင်္ဂရူပမံ, တသ္မိံ ဝိကောပိတေပိ န ကိဉ္စိ ဟပ"န္တိ။ **ခုရနေမိနာ**တိ နိသိတခုရမယနေမိနာ။ ဂင်္ဂါယ ဒက္ခိဏာဒိ သာ အပ္ပတိရူပဒေသော, ဥတ္တရဒိသာ ပတိရူပဒေသောတိ အဓိပ္ပာယေန "ဒက္ခိဏဉ္စေ"တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ **"ဒက္ခိဏတီရေ မနုဿာ ကက္ခဠာ"**တိအာဒိမာဟ။

မဟာယာဂန္တိ မဟာဝိဇိတယညသဒိသံ မဟာယာဂံ။ **သီလသံယမေနာ**တိ ကာယိကဝာစသိကသံဝရေန။ **သစ္စဝစနေနာ**တိ သစ္စဝစာယ။ တဿ ဝိသုံ ဝစနံ လောကေ ဂရုတရပုညသမ္မတဘာဝတော။ ယထာ ဟိ ဟပဓမ္မေသု မုသာဝါအော ဂရု, ဧဝံ ပုညဓမ္မေသု သစ္စဝါ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – "ဧကံ ဓမ္မမတီတဿာ"တိအာဒိ (ဓ. ပ. ၁၇၆)။ **ဝုတ္တနယေနေဝ** တိ ကဏှပက္ခေ ဝုတ္တနယေန။ တတ္ထ ဟိ – "နတ္ထိ ဟပံ, နတ္ထိ ဟပဿ အာဂမော"တိ အာဂတံ, ဣဓ "အတ္ထိ ပုညံ, အတ္ထိ ပုညဿ အာဂမော"တိ အာဂတံ, အယမေဝ ဝိသေသော။ **သေသံ ဝုတ္တသဒိသမေဝ** တိ "တေသမေဝံ ဟဋ္ဌိကင္ခ"န္တိ ဧဝမာဒိ သန္နာယ ဝဒတိ, တံ ဟေဋ္ဌာ ပုရိမတရသဒိသံ။

၁၀၀. ဥဘယေနာတိ ဟေတုပစ္စယပဋိသေဓဝစနေန။ **သံကိလေသပစ္စယန္တိ** သံသာရေ ပရိဗ္ဗမနေန ကိလိဿန္တိ မလိနဘာဝဿ ကာရဏံ။ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန **ဝိသုဒ္ဓိပစ္စယ** န္တိ သဒ္ဒတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဗလန္တိ**အာဒီသု သတ္တာနံ သံကိလေသာဝဟံ တေအနာဝဟဉ္စ ဥဿာဟသင်္ခါတံ **ဗလံ တ,** သူရဝီရဘာဝသင်္ခါတံ **ဝီရိယံ တ,** ပုရိသေန ကတ္တဗ္ဗော **ပုရိသထာမော တ,** သော ဧဝ ပရံ ပရံ ဌာနံ အက္ကမနပ္ပတ္တိယာ **ပုရိသပရက္ကမော တ နတ္ထိ န** ဥပလဗ္ဘတိ။

သတ္ဝယောဂတော, ရူပာဒီသု သတ္တဝိသတ္တတာယ စ **သတ္တာ** ။ ပာဏနတော အဿာသပဿာသဝသေန ပဝတ္တိယာ **ပာဏာ**။ တေ ပန သော ဧကိန္ဒြိယာဒိဝသေန ဝိဘဇိတွာ ဝဒတီတိ အာဟ **"ဧကိန္ဒြိယော"** တိအာဒိ။ အဏ္ဍကောသာဒီသု ဘဝနတော **ဘူတာ**တိ ဝုစ္စန္တီတိ အာဟ **"အဏ္ဍကောသ။ပေ။ ဝဒန္တိ"** တိ။ ဇီဝနတော ပာဏံ ဓာရေန္တော ဝိယ ဝမုနတော **ဇီဝာ**တိ ဧဝံ သတ္တပာဏဘူတဇီဝေသု သဒ္ဒတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ နတ္ထိ ဧတေသံ သံကိလေသဝိသုဒ္ဓိသု ဝသောတိ **အဝသာ**။ နတ္ထိ နေသံ ဗလံ ဝီရိယဉ္စာတိ **အဗလာ အဝီရိယာ**။ **နိယတတာ**တိ အစ္ဆေဇ္ဇသုတ္တာဝုတာဘေဇ္ဇမဏိ ဝိယ နိယတပဝတ္တနတာယ ဂတိဇာတိဗန္ဓပဇဟဝသေန နိယာမော။ **တတ္ထ တတ္ထ ဂမန** န္တိ ဆန္နံ အဘိဇာတီနံ တာသု တာသု ဂတီသု ဥပဂမနံ သမတယေန သမာဂမော။ **သဘာဝေယေတ**တိ ယထာ ကဏ္ဍကဿ တိက္ခတာ, ကပိဋ္ဌဖလာနံ ပရိ

မဏ္ဍလတာ, မိဂပက္ခီနံ ဝိစိတ္တာကာရတာ, ဧဝံ သဗ္ဗဿပိ လောကဿ ဟေတုပစ္စယေန ဝိနာ တထာ တထာ ပရိဏာမော, အယံ သဘာဝတေယေဝ အကိတ္တိမောယေဝ။ တေနာဟ **“ယေန ဟိ”**တိအာဒိ။

သကုဏေ ဟနတီတိ **သာကုဏိကော,** တထာ **သူကရိကော။ လုဒ္ဒော** တိ အညောပိ ယော ကောစိ မာဂဝိကော နေသာဒော။ ပါပကမ္မပသုတတာယ **ကဏှာဘိဇာတိ နာမ။ ဘိက္ခူ** တိ သာကိယာ ဘိက္ခူ, မစ္ဆမံသခါဒနတော **နီလာဘိဇာတီတိ ဝဒန္တိ။** ဥဘယလဒ္ဓေပိ ပစ္စယေ ဘုဉ္ဇမာနာ အာဇီဝကသမယဿ ဝိလောမကဟိတာယ **“ပစ္စယေသု ကဏှေ ပက္ခိပိတွာ ခါဒန္တီ”**တိ ဝဒန္တိ။ **ဧကေ ပဗ္ဗဇိတာ** , ယေ သဝိသေသံ အတ္တကိလမထာနုယောဂမနုယုတ္တာ။ တထာ ဟိ တေ ကဏှေ ဝတ္ထေ ဝိယ ဟောန္တီတိ **ကဏှကဝုတ္တိကာ** တိ ဝုတ္တာ။ ဌတွာ ဘုဉ္ဇနအာနပဋိက္ခေပါဒိဝတသမာယောဂေန **ပဏ္ဍုရတရာ။ အစေလကသာဝကာ** တိ အာဇီဝကသာဝကေ ဝဒတိ။ **တေ ကိရ** အာဇီဝကလဒ္ဓိယာ ဝိသုဒ္ဓစိတ္တတာယ နိဂဏ္ဌေဟိပိ **ပဏ္ဍုရတရာ** ။ နန္ဒာဒယော ဟိ တထာရူပာယ ပဋိပတ္တိယာ ပတ္တဗ္ဗာ, တသ္မာ နန္ဒာဒယော နိဂဏ္ဌေဟိ အာဇီဝကသာဝကေဟိ စ ပဏ္ဍုရတရာတိ ဝုတ္တာ **“သုက္ကာဘိဇာတီ”** တိ။

အယမေတေသံ လဒ္ဓိ တိ သာကုဏိကာဒိဘာဝူပဂမနေန ကဏှာဘိဇာတိအာဒီသု ဒုက္ခံ သုခဉ္စ ပဋိသံဝေဒေန္တော အနုက္ကမေန မဟာကပ္ပာနံ စုလ္လာသီတိသဟဿာနိ ခေပေတွာ အာဇီဝကဘာဝူပဂမနေန ပရမသုက္ကာဘိဇာတိယံ ဌတွာ သံသာရတော သုဇ္ဈန္တီတိ အယံ တေသံ နိယတိ အာဇီဝကာနံ လဒ္ဓိ။

“နတ္ထိ ဒိန္န”န္တိ ဝဒန္တော နတ္ထိကော အနဿ ဖလံ ပဋိက္ခိပတီတိ အာဟ – **“နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ ဝိပါကံ ပဋိဗာဟတီ”** တိ။ တထာ စေဝ ဟေဋ္ဌာ သံဝဏ္ဏိတံ “နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ ဟိ နတ္ထိတမာဟာ”တိ။ **အဟေတုကဒိဋ္ဌိ ဥဘယ** န္တိ ကမ္မံ ဝိပါကဉ္စ ဥဘယံ။ သော ဟိ “အဟေတူ အပစ္စယာ သတ္တာ သံကိလိဿန္တိ ဝိသုဇ္ဈန္တီ”တိ ဝဒန္တော ကမ္မဿ ဝိယ ဝိပါကဿာပိ သံကိလေသဝိသုဒ္ဓီနံ ပစ္စယတ္တာဘာဝဝစနတော တဒုဘယံ ပဋိဗာဟတိ နာမ။ **ဝိပါကော ပဋိဗာဟိတော ဟောတိ** အသတိ ကမ္မေ ဝိပါကာဘာဝတော။ **ကမ္မံ ပဋိဗာဟိတံ ဟောတိ** အသတိ ဝိပါကေ ကမ္မဿ နိရတ္ထကဘာဝါပတ္တိတော။ **အတ္ထတော** တိ သရူပေန။ **ဥဘယပဋိဗာဟကာ**တိ ဝိသုံ ဝိသုံ တံတံဒိဋ္ဌိတာ ဝုတ္တာပိ သဗ္ဗေ တေ နတ္ထိကာဒယော နတ္ထိကဒိဋ္ဌိအာဒိဝသေန ပစ္စေကံ တိဝိဓဒိဋ္ဌိကာ ဧဝ ဥဘယပဋိဗာဟကတ္တာ။ “ဥဘယပဋိဗာဟကာ”တိ ဟိ ဟေတုဝစနံ။ **အဟေတုကဝါဒါ စ**ာတိအာဒိ ပဋိညာဝစနံ။ ယော ဟိ ဝိပါကပဋိဗာဟနေန နတ္ထိကဒိဋ္ဌိကော, သော အတ္ထတော ကမ္မပဋိဗာဟနေန အကိရိယဒိဋ္ဌိကော, ဥဘယပဋိဗာဟနေန အဟေတုကဒိဋ္ဌိကော စ ဟောတိ။ သေသဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။

သဇ္ဈာယန္တိ တိ တံ ဒိဋ္ဌိဒီပကံ ဂန္ထံ ဥဂ္ဂဟေတွာ ပဌန္တိ။ **ဝီမံသန္တိ** တိ တဿ အတ္ထံ ဝိစာရေန္တိ။ **တေသ** န္တိအာဒိ ဝီမံသနာကာရဒဿနံ။ **တသ္မိံ အာရမ္မဏေ** တိ ယထာပရိကပ္ပိတကမ္မဖလာဘာဝဒီပကေ “နတ္ထိ ဒိန္န”န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာယ လဒ္ဓိယာ အာရမ္မဏေ။ **မိစ္ဆာသတိ သန္တိဋ္ဌတိ** တိ “နတ္ထိ ဒိန္န”န္တိအာဒိဝသေန အနုဿဝူပလဒ္ဓေ အတ္ထေ တဒာကာရပရိဝိတက္ကနေဟိ သဝိဂ္ဂဟေ ဝိယ သရူပတော စိတ္တဿ ပစ္စုပဋ္ဌိတေ စိရကာလပရိစယေန “ဧဝမေတ”န္တိ နိဇ္ဈာနက္ခမဘာဝူပဂမနေန နိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ တထာ ဂဟိတေ ပုနပ္ပုနံ တထေဝ အာသေဝန္တဿ ဗဟုလီကရောန္တဿ မိစ္ဆာဝိတက္ကေန သမာဒိယမာနာ မိစ္ဆာဝါယာမုပတ္ထမ္ဘိတာ အတံသဘာဝံ “တံသဘာဝ”န္တိ ဂဏှန္တီ မိစ္ဆာသတီတိ လဒ္ဓနာမာ တံလဒ္ဓိသဟဂတာ တဏှာ သန္တိဋ္ဌတိ ။ **စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ ဟောတိ** တိ ယထာဝုတ္တဝိတက္ကာဒိပစ္စယလာဘေန တသ္မိံ အာရမ္မဏေ အဝဋ္ဌိတတာယ အနေကဂ္ဂံ ပဟာယ ဧကဂ္ဂံ အပ္ပိတံ ဝိယ ဟောတိ။ မိစ္ဆာသမာဓိပိ ဟိ ပစ္စယဝိသေသေဟိ လဒ္ဓဘာဝနာဗလေဟိ ကဒါစိ သမာဓာနပတိရူပကိစ္စကရော ဟောတိယေဝ တလဝိဇ္ဈနာဒီသု ဝိယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဇဝနာနိ ဇဝန္တိ** တိ အနေကက္ခတ္တုံ တေနာကာရေန ပုဗ္ဗဘာဂိယေသု ဇဝနဝါရေသု ပဝတ္တေသု သဗ္ဗပစ္ဆိမေ ဇဝနဝါရေ သတ္တ ဇဝနာနိ ဇဝန္တိ။ **ပဌမဇဝနေ ပန သတေကိစ္ဆာ ဟောန္တိ, တထာ ဒုတိယာဒီသူ** တိ ဓမ္မသဘာဝဒဿနမေတံ, န ပန တသ္မိံ ခဏေ တေသံ သတေကိစ္ဆဘာဝါပါဒနံ ကေနစိ သက္ကာ ကာတုံ။

တတ္ထာ တိ တေသု တီသု မိစ္ဆာဒဿနေသု။ **ကောစိ ဧကံ ဒဿနံ ဩက္ကမတိ** တိ ယဿ ဧကသ္မိံယေဝ အဘိနိဝေသော အာသေဝနာ စ ပဝတ္တာ, သော ဧကံယေဝ ဒဿနံ ဩက္ကမတိ။ ယဿ ပန ဒွီသု, တီသုပိ ဝါ အဘိနိဝေသော ပဝတ္တော, သော **ဒွေ ဝါ တီဏိ ဩက္ကမတိ** ။ ဧတေန ယာ ပုဗ္ဗေ ဥဘယပဋိဗာဟကတာမုခေန ဝုတ္တာ အတ္ထသိဒ္ဓါ သဗ္ဗဒိဋ္ဌိကတာ, သာ ပုဗ္ဗဘာဂိယာ။ ယာ ပန မိစ္ဆတ္တနိယာမောက္ကန္တိဘူတာ, သာ ယထာသကံ ပစ္စယသမုဒာဂမသိဒ္ဓိတော ဘိန္နာရမ္မဏာနံ ဝိယ ဝိသေသာဓိဂမာနံ အညမညံ ဧကဇ္ဈံ အနုပ္ပတ္တိယာ အသံကိဏ္ဏာ ဧဝါတိ ဒဿေတိ။ **ဧကသ္မိံ**

ဩက္ကန္တေပီတိအာဒိနာ တိသ္သန္နမ္ပိ ဒိဋ္ဌိနံ သမာနဗလတံ သမာနဖလတဉ္စ ဒသ္သေတိ, တသ္မာ တိဿောပိ စေတာ ကေဿ ဥပ္ပန္နာ အညမညံ အဗ္ဗောကိဏ္ဏာ ဝေ, ကောယ ဝိပာကေ ဒိန္နေ ဣတရာ အနုဗလပ္ပဒာယိကာ ဟောန္တိ။ **ဝဋ္ဋခါဏု နာမာ** တိ ဣဒံ ဝစနံ နေယျတ္ထံ, န နီတတ္ထန္တိ တံ ဝိဝရိတုံ တ ဒသ္သေတုံ **ကိံ ပနေသာ**တိအာဒိ ဝုတ္တံ, အကုသလံ နာမေတံ အဗလံ ဒုဗ္ဗလံ, န ကုသလံ ဝိယ မဟာဗလန္တိ အာဟ – **"ကေသိဉ္စိယေဝ အတ္တဘာဝေ နိယတော"** တိ။ အညထာ သမ္မတ္တနိယာမော ဝိယ မိစ္ဆတ္တနိယာမောပိ အစ္စန္တိကော သိယာ။ ယဒိ ဧဝံ ဝဋ္ဋခါဏုကဇောတနာ ကထန္တိ အာဟ **"အာသေဝနဝသေန ပနာ"**တိအာဒိ, တသ္မာ ယထာ ''သကိံ နိမုဂ္ဂော နိမုဂ္ဂောဝ ဟောတီ''တိ (အ. နိ. ၇.၁၅) ဝုတ္တံ, ဧဝံ ဝဋ္ဋခါဏုကဇောတနာ။ ယာဒိသေ ဟိ ပစ္စယေ ပဋိစ္စ အယံ တံတံဒဿနံ ဩက္ကန္တော ပုန ကအာစိ တပ္ပဋိပက္ခေ ပစ္စယေ ပဋိစ္စ တတော သီသုက္ခိပနမဿ န ဟောတီတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ တေန ဝုတ္တံ **"ယေဘုယျေနာ"** တိ။

တသ္မာ တိ ယသ္မာ ဧဝံ သံသာရခါဏုဘာဝဿာပိ ပစ္စယော အကလျာဏဇနော, တသ္မာ။ **ဘူတိကာမော**တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထာနံ ဝသေန အတ္တနော ဂုဏေဟိ ဝုဍ္ဍိကာမော။ ယံ ပနေတ္ထ ကေစိ ဝဒန္တိ ''ယထာ စိရကာလဘာဝနာယ ပရိဟာကူပဂမလဒ္ဓဗလတ္တာ ဥပနိဿယကုသလာ အကုသလေ သဗ္ဗသော သမုစ္ဆိန္ဒန္တိ, ဧဝံ အကုသလဓမ္မာ တတောပိ စိရကာလဘာဝနာသမ္ဘဝတော လဒ္ဓဗလာ ဟုတွာ ကအာစိ ကုသလဓမ္မေပိ သမုစ္ဆိန္ဒန္တိ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ ဒဋ္ဌဟမိစ္ဆာဘိနိဝေသဿ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ ဝဋ္ဋခါဏုကဘာဝဇောတနာပိ သမတ္ထိတာ ဟောတီ''တိ ယထာ တံ ''ဝဿဘညာနံ ဒိဋ္ဌိ''တိ, တံ န, မိစ္ဆတ္တနိယတဓမ္မာနံ စိရကာလဘာဝနာမတ္တေန န ပဋိပက္ခဿ ပဇဟနသမတ္ထတာ, အထ ခော ဓမ္မတာသိဒ္ဓေန ပစ္စယဝိသေသာဟိတသာမတ္ထိယေန အတ္တနော ပဟာယကသဘာဝေန ပဟာယကဘာဝေ ဘာဝနာကုသလာနံယေဝ ဝုတ္တော, အကုသလာနံယေဝ စ ပဟာတဗ္ဗဘာဝေ ''ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ''တိအာဒိနာ နယေန, အကုသလာနံယေဝ ဒုဗ္ဗလဘာဝေ ''အဗလာနံ ဗလီယန္တိ''တိအာဒိနာ (သု. နိ. ၇၇၆; မဟာနိ. ၅) (ယုတ္တိနာပိ နာမတော တ အဓိဂမနိယော အာလောကော အာလောကဘာဝတော ဗာဟိရာရဏောကာ ဝိယ န စေတ္ထ ပဋိညတ္တော ဘာဝေသတာ သောတုနော အာသံကိတဗ္ဗာ ဝိသေသဝဿ သာဓေတဗ္ဗတော သာမညဿ စ သောတုဘာဝေန အဓိပ္ပေတတ္တာ ဝေဒ-သဒ္ဒဿ လောဟေ ဒီပေ သဘာဝေ သာဓနေ ယထာ တံ သဒ္ဒယဘာဝဿ နာပိ ဝိသုဒ္ဓကအနုမာနာဒိဝိရောဓသမ္ဘာဝတော။ န ဟိ သက္ကာ အန္တရာလောကဿ ဗာဟိရာလောကဿ ဝိယ ရူပကာယံ ဥပာအယ ရူပတာ စက္ခုဝိညေယျုတ္တာဒိကေ ပတိဋ္ဌာပေတုံ သက္ကာတိ ဝုတ္တံ, နနုပိ အန္တရာလောကော အဝိဂ္ဂဟတ္တာ ဝေဒနာ ဝိယာတိ သဒ္ဓေဝ ဉာဏာလောကဿ အဝိဇ္ဇန္ဓကာရာ ဝိယ ဝိဓမနိယဘာဝေ သဗ္ဗေသမ္ပိ ကုသလဓမ္မာနံ ကေနစိပိ အကုသလဓမ္မေန သမုစ္ဆိန္ဒနိယတာ သိဒ္ဓါဝ ဟောတိ)။ ဝဋ္ဋခါဏုကစောဒနာယ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝါတိ တိဋ္ဌတေသာ ဗာလဇနဝိကတ္ထနာ။

၁၀၃. ဈာနစိတ္တမယာ တိ ရူပာဝစရဇ္ဈာနစိတ္တေန နိဗ္ဗတ္တာ။ တထာ ဟိ တေသံ ဝိသေသေန ဈာနမနသာ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ ''မနောမယာ''တိ ဝုတ္တာ, အဝိသေသေန ပန အဘိသင်္ခါရမနသာ သဗ္ဗေပိ သတ္တာ မနောမယာ ဧဝ။ **သညာမယာ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ တေနာဟ **"အရူပဇ္ဈာနသညာယာ"** တိ။ **အယန္တိ** ရူပိတာဘာဝပဋိပဇ္ဇနကပုဂ္ဂလော။ **အပ္ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနော** တိ အနဓိဂတရူပဇ္ဈာနော။ **တဿပိ** တိ တက္ကိနောပိ။ **ရူပဇ္ဈာနေ ကင်္ခာ နတ္ထိ** အနုဿဝဝသေန လဒ္ဓဝိနိစ္ဆယတ္တာ။

၁၀၄. သာရာကယာတိ သရာဂဘာတယ။ **သန္တိကေ** တိ သမီပေ, န ထာမဂတာ ဒိဋ္ဌိနာတိဒူရတ္တာ သရာက, န သမ္ပယုတ္တတ္တာ။ သာ ဟိ န ထာမဂတာ ဝဋ္ဋပရိယာပန္နေသု ဓမ္မေသု ရဇ္ဇတီတိ ဝိညာယတီတိ အာဟ – **"ရာဂဝသေန ဝဋ္ဋေ ရဇ္ဇနဿာ"**တိ။ သဗ္ဗေပိ သံယောဇနာ တဏှာဟာဝသေနေဝ သမ္ဘဝန္တီတိ အာဟ – **"တဏှာဟာဝသေန သံယောဇနတ္ထာယာ"**တိ။ **အာရုပ္ပေ ပနဿ ကင်္ခာ နတ္ထိ** တိ အနုဿဝဝသေန လဒ္ဓနိစ္ဆယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ကာမံ ဒုဂ္ဂတိဒုက္ခာနံ ကေန္တသံဝတ္တနေန နတ္ထိကဒိဋ္ဌိအာဒီနံ အပဏ္ဏကတာ ဟာကဍ္ဍာ ဝေ, နိပ္ပရိယာယေန ပန အနဝဇ္ဇဿ အတ္ထဿ ကေန္တသာဓကံ အပဏ္ဏကန္တိ ကတွာ စောဒနာ, သာဝဇ္ဇဿပိ အတ္ထဿ သာဓနေ ဧကံသိကဘာဝံ ဂဟေတွာ ပရိဟာရော။ တေနာဟ **"ဂဟဏဝသေနာ"**တိအာဒိ။ တေန ရုဋ္ဌဟိဝသေန ''နတ္ထိ ဒိန္န''န္တိအာဒီနိ အပဏ္ဏကင်္ဂကနိ ဇာတာနီတိ ဒဿေတိ။

၁၀၅. ဟေဋ္ဌာ တယော ပုဂ္ဂလာဝ ဟောန္တီ တိ အတ္တန္တပေ ပရန္တပေတိ ဣမသ္မိံ စတုက္ကေ ဟေဋ္ဌာ တယော ပုဂ္ဂလာ ဟောန္တိ။ ယထာဝုတ္တာ ပဉ္စပိ ပုဂ္ဂလာ ဒုပ္ပဋိပန္နာဝ, တတော **အတ္ထိကတအာဒယော ပဉ္စ** ပုဂ္ဂလာ

သမ္မာပဋိပန္နတာယ ကမ္မသ္မိံ စတုက္ကေ **ဧကော စတုတ္ထပုဂ္ဂလော ဝ ဟောတိ။ တေမတ္တံ ဒသ္သေတု** န္တိ ကမ္မ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တပုဂ္ဂလပဉ္စကဒ္ဝယံ ကမ္မသ္မိံ စတုက္ကေ ဧဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတီတိ ဝိဘာဂေန ဒုပ္ပဋိပတ္တိသုပ္ပဋိပတ္တိယော ဒသ္သေတုံ **ဘဂဝတာ ကမ္မံ ဒေသနံ အာရဘီ**တိ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော အဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယျမေဝ။

အပဏ္ဏကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

နိဋ္ဌိတာ စ ဂဟပတိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ။

၂. ဘိက္ခုဝဂ္ဂေါ

၁. အမ္ဗလဋ္ဌိကရာဟုလောဝါဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၇. အမ္ဗလဋ္ဌိကာယန္တိ ဧတ္ထ အမ္ဗလဋ္ဌိကာ ဝုစ္စတိ သုဇာတော တရုဏအမ္ဗရုက္ခော, တဿ ပန အဝိဒူရေ ကတော ပာသာဒော ဣဓ “အမ္ဗလဋ္ဌိကာ”တိ အဓိပ္ပေတော။ တေနာဟ **“ဝေဠုဝနဝိဟာရဿ”** တိအာဒိ။ **ပဓာနဃရသင္ခေပေ**တိ ဘာဝနာဂေဟပ္ပကာရေ ယောဂီနံ ဂေဟေတိ အတ္ထော။ **တိခိဏော ဝ ဟောတိ,** န တဿ တိခိဏဘာဝေ ကေနစိ ကာတဗ္ဗော သဘာဝသိဒ္ဓတ္တာ။ **ဧဝမေဝ** အတ္တနော ဝိမုတ္တိပရိပါစနကမ္မုနာ တိက္ခဝိသဒဘာဝပ္ပတ္တိယာ **အယမ္ပိ အာယသ္မာ။ပေ.။ တတ္ထ ဝိဟာသိ။ ပကတိပညတ္တမေဝါ**တိ ပကတိယာ ပညတ္တံ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပဂမနတော ပုရေတရမေဝ ဓာရိတ္တဝသေန ပညတ္တံ။

၁၀၈. ဥဒကံ အနေန ဓီယတိ, ဌပီယတိ တ ဧတ္ထာတိ **ဥဒကာဓာနံ။ ဥဒကဋ္ဌာန**န္တိ စ ခုဒ္ဒကဘာဇနံ။ **“ဩတဒအနတ္ထံ အာမန္တေသီ”**တိ ဝတ္တ တံ ပနဿ ဩတဒအနံ န ဣဓေဝ, အထ ခော ဗဟူသု ဌာနေသု ဗဟုက္ခတ္တုံ ပဝတ္တိတန္တိ တာနိ တာနိ သင္ခေပတော ဒဿေတုတ ဣဓ သံဝဏ္ဏနတ္ထံ **“ဘဂဝတာ ဟိ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ **သဗ္ဗဗုဒ္ဓေဟိ အဝိဇဟိတ**န္တိ ဣမိနာ သဗ္ဗေသံ ဗုဒ္ဓါနံ သာသနေ ကုမာရပဉ္ဟာ နာမ ဟောတီတိ ဒဿေတိ။ ဧကေကတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဒသကာ ပဝတ္တာ ဒသ ပုစ္ဆာ ဧတဿာတိ **ဒသပုစ္ဆံ,** ဧကေကတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဒသကာ ဧကုတ္တရဝသေန ပဝတ္တံ ဝိဿဇ္ဇနတ္ထာယ **ပဉ္စပဏ္ဏာသဝိဿဇ္ဇနံ** သာမဏေရပဉ္ဟန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပရမတ္ထဇောတိကာယံ **ခုဒ္ဒကဋ္ဌကထာယံ** (ခု. ပ. အဋ္ဌ. ၄.ကုမာရပဉ္ဟာဝဏ္ဏနာ) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အနာဒီနဝဒဿိတာယ အဘိဏှံ မုသာ သမုဒာစရဏတော **“ပိယမုသာဝါဒါ”**တိ ဝုတ္တံ, ဥဒကာဝသေသဆဍ္ဍနဉဒကာဓာနနိကုဇ္ဇနဉက္ကုဇ္ဇနဒဿနသညိတာ **စတဿော ဥဒကာဓာနူပမာယော** သဗ္ဗဿ ယုဒ္ဓကမ္မဿ အကရဏကရဏဝသေန ဒဿိတာ **ဒွေ ဝ ဟတ္ထိဥပမာယော** ။

တတ္ထ ရာဟုလသုတ္တန္တိ သုတ္တနိပာတေ အာဂတံ ရာဟုလသုတ္တံ (သု. နိ. ၃၃၇ အာဒယော)။ **အဘိဏှောဝါဒဝသေန ဝုတ္တ**န္တိ ဣမိနာ အန္တရန္တရာ တံ သုတ္တံ ကထေန္တော ဘဂဝါ ထေရံ ဩဝဒတီတိ ဒဿေတိ။ **ဣဒဉ္စ ပနာ**တိ ဣဒံ ယထာဝုတ္တံ ဘဂဝတော တံတံကာလာနုရူပံ အတ္တနော ဩတဒအနံ သန္ဓာယ။ **ဗီဇ**န္တိ အင်္ကုရံ။ **ပဿသိ နူ**တိ **နု**-သဒ္ဒော အနုဇာနနေ, နနု ပဿသီတိ အတ္ထော။ သစ္စဓမ္မံ လင်္ဃိတွာ ဌိတဿ ကိဉ္စိပိ အကတ္တဗ္ဗံ နာမ ပာပံ နတ္ထီတိ အာဟ – **“သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေ သံဝရရဟိတဿ ဩပမ္မဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တာ”** တိ။ ဝုတ္တဉှိ –

> “ဧကံ ဓမ္မမတီတဿ၊ မုသာဝါဒိဿ ဇန္တုနော။
> ဝိတိဏ္ဏပရလောကဿ၊ နတ္ထိ ပာပမကာရိယ”န္တိ။ (ဓ. ပ. ၁၇၆)။

ဥရုဠှဝါဟတတိ ဥရုဠှော ဟုတွာ ဥဿိတော။ သော ပန ဒမဝသေန အဘိရုယှ ဝဟိတော အာရောဟနယောဂ္ဂယော စ ဟောတီတိ အာဟ **“အဘိဝဍ္ဍိတော အာရောဟသမ္ပန္နော”** တိ။ **အာဂတာဂတေ**တိ အတ္တနော ယောဂ္ဂပဒေသံ အာဂတာဂတေ။ **ပဋိသေနာယ ဖလကကောဋ္ဌကမုဏ္ဍပာကာရာဒယော** တိ ပဋိသေနာယ အတ္တနော အာရက္ခတ္ထာယ ဌပိတေ ဖလကကောဋ္ဌကေ စေဝ ဥဒ္ဒလ္လဒပာကာရာဒိကေ စ။ **ဧတံ ပဒေသ**န္တိ ဧတံ ပရသေနာပဒေသံ။ **ဧတ္တကေနာ** တိ ဩလောကနမတ္တေန။ တဿ ဩလောကနာကာရဒဿနေနေဝ။ **သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ သေနာနီကံ ဒွေ ဝဓာ ဘိန္ဒတိ,** တီရဟတိကံ မဒ္ဒိတံ ဟုတွာ ပဘာတာ ဟုတွာ ဒွေ ဝဓာ ဟုတွာ ပလာယန္တိ။ **ကဏ္ဏေဟိ ပဟရိတွာ** တိ ပဂေဝ သရာနံ အာဂမနသဒ္ဒံ ဥပဓာရေတွာ ယထာ ဝေကေ န ဟောတိ, ဧဝံ သမုဋ္ဌာပေတွာ တေဟိ ပဟရိတွာ **ဟတနံ။ ပဋိဟတွာ ထိပဋိအဿာ**တိအာဒိနာ ပစ္စေကံ ပတိ-သဒ္ဒော ယောဇေတဗ္ဗောတိ။ **ဒီဃာသိလဋ္ဌိယာ** တိ ဒီဃလတာယ အသိလဋ္ဌိယာ။

ကရဏေတိ ကမ္မကရဏေ။ **မဉတိ** ဟတ္ထာရောဟော။ **အယမုဂ္ဂရ**န္တိ တာဒိသေ ကာလေ ဂဟိတမုဂ္ဂရံ။ **ဩလောကေတွာ**တိ ဉာဏစက္ခုနာ ဒိသွာ, အဘိဏှံ သမ္ပဇည်ံ ဥပဋ္ဌပေတွာတိ အတ္ထော။

၁၀၉. သသက္က န္တိ ပသ္သိတုံ ယုတ္တံ ကတ္ဝာ ဥဿာဟံ ဇနေတ္ဝာ **န ကရဏီယံ,** တာဒိသံ နိယမတော အကတ္တဗ္ဗံ ဟောတီတိ အာဟ **“ဧကံသေနေဝ န ကာတဗ္ဗ”** န္တိ။ **ပဋိသံဟရေယျာသီ** တိ ကရဏတော သင်္ကောစံ အာပဇ္ဇေယျာသိ။ ယထာဘူတော အသန္တော နိဝတ္တော အကရောန္တော နာမ ဟောတီတိ အာဟ **“နိဝတ္တေယျာသိ မာ ကရေယျာသီ”**တိ။ **အနုပဒေယျာသီ** တိ အနုဗလပ္ပဒာယီ ဘဝေယျာသိ။ တေနာဟ **“ဥပတ္ထမ္ဘေယျာသီ”** တိ။ တံ ပန အနုဗလပ္ပဒာနံ ဥပတ္ထမ္ဘနံ ပုနပ္ပုနံ ကရဏမေဝါတိ အာဟ **“ပုနပ္ပုနံ ကရေယျာသီ”** တိ ။ **သိက္ခမာနော** တိ တံ ယေဝ အဓိသီလသိက္ခံ တန္နိဿယဉ္စ သိက္ခာဒ္ဝယံ သိက္ခန္တော သမ္ပာဒေန္တော။

၁၁၁. ကိတ္တကေ **ပန ဌာနေ**တိ ကိတ္တကေ ဌာနေ ပဝတ္တာနိ။ အဝိဒူရေ ဝေ ပဝတ္တာနီတိ ဒဿေန္တော **“ကေသိမ္ပိ ပုရေဘတ္တေယေဝ သောဓေတဗ္ဗာနီ”**တိ အာဟ။ ဝေဠုဟိ တာနိ သုသောဓိတာနိ ဟောန္တိ သုပရိသုဒ္ဓါနိ။ **ပရေသံ အပ္ပိယံ** ဂရုံ ကရယ္ဝဟံ, ယထာဝုတ္တဋ္ဌာနတော ပန အညံ တ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရေနေဝ ကာယကမ္မာဒီနိ ပရိသောဓိတာနိ ဟောန္တီတိ န ဂဟိတံ။ **ပဋိဃံ တ**တိ ဧတ္ထ **တ**-သဒ္ဒေန အသမပေက္ခဏေ မောဟဿ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၁၁၂. ဝုတ္တနယေန ကာယကမ္မာဒိပရိသောဓနံ နာမ ဣဓေဝ, န ဣတော ဗဟိဒ္ဓါတိ အာဟ **“ဗုဒ္ဓါ။ပေ။ သာဝကာတ”**တိ။ တေ ဟိ အတ္ထတော သမဏဗြာဟ္မဏာ တတိ။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ သဗ္ဗဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကေဟိ အာရုဠှမဂ္ဂေ, ရာဟုလ, မယာ တုယ္ဟံ အာစိက္ခိတော, တသ္မာ။ တေန အနုသိက္ခန္တေန တယာ ဇံ သိက္ခိတဗ္ဗန္တိ ဩတဒံ အအာသိ။ သေသံ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျမေဝ။

အမ္ဗလဋ္ဌိကရာဟုလောဝါဒသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ

သမတ္တာ။

၂. မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၃. ဣရိယာပထာနုဗန္ဓနေနာ တိ ဣရိယာပထဂမနာနုဗန္ဓနေန, န ပဋိပတ္တိဂမနာနုဗန္ဓနေန။ အညမေဝ ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ ပဋိပတ္တိဂမနံ အညံ သာဝကာနံ။ **ဝိလာသိတဂမနေနာ**တိ – “ဒူရေ ဟဒံ န ဥဒ္ဓရတိ, န အစ္စာသန္နေ ဟဒံ နိက္ခိပတိ, နာတိသီဃံ ဂစ္ဆတိ နာတိသဏိက”န္တိအာဒိနာ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၄.၂၄၃; ဥအ. အဋ္ဌ. ၇၆; သာရတ္ထ. ဋီ. မဟာဝဂ္ဂ ၃.၂၈၅) ဝုတ္တေန သဘာဝသီလေန ဗုဒ္ဓါနံ စာတုရိယဂမနေန။ တဒေဝ ဟိ သန္ဓာယ **“ပဒေ ပဒံ နိက္ခိပန္တော”** တိ ဝုတ္တံ။ **ပဒါနုပဒိကော**တိ ရာဟုလတ္ထေရဿပိ လက္ခဏာဟရိပူရိယာ တာဒိသမေဝ ဂမနန္တိ ယတ္တကံ ပဒေသံ အန္တရံ အဒတ္ဝာ ဘဂဝတော ပိဋ္ဌိတော ဂန္တုံ အာရဒ္ဓေ, သဗ္ဗတ္ထ တမေဝ ဂမနပဒါနုပဒံ ဂစ္ဆတီတိ ပဒါနုပဒိကော။

ဝဏ္ဏနာဘူမိ စာယံ တတ္ထ ဘဂဝန္တံ ထေရဉ္စ အနေကရူပဟိ ဥပမာဟိ ဝဏ္ဏေန္တော **“တတ္ထ ဘဂဝါ”** တိအာဒိမာဟ။ **နိက္ခန္တဂဇဟောတကော ဝိယ** ဝိရောစိတ္ထာတိ ပဒံ အာနေတ္ဝာ ယောဇနာ။ ဧဝံ တံ **ကေသရသီဟော ဝိယာ**တိအာဒိသုပိ အာနေတ္ဝာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **တာရကရာဇာ** နာမ စန္ဒော။ **ဒွိန္နံ စန္ဒမဏ္ဍလာန** န္တိအာဒိ ပရိကပ္ပဝစနံ, ဗုဒ္ဓါဝေဏိကသန္တကံ ဝိယ ဗုဒ္ဓါနံ အာကပ္ပသောဘာ အဟောသိ, အဟော သိရီသမ္ပတ္တီတိ ယောဇနာ။

အာဒိယမာနာတိ ဂဏ္ဍဟန္တိ။ “ပစ္ဆာ ဇာနိဿာမာ”တိ **န အဇ္ဈုပေက္ခိတဗ္ဗော။ ဣဒံ န ကတ္တဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တေ**တိ ဣဒံ ဟဏအတိဟတနံ န ကတ္တဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တေ ဣဒံ ဒဏ္ဍေန တ လေဍ္ဍုနာ တ ဝိဟေဌနံ န ကတ္တဗ္ဗံ, ဣဒံ ဟဏိနာ ဒဏ္ဍကအနုဉ္စ အန္တမသော ကုဇ္ဈိတ္ဝာ ဩလောကနမတ္တမ္ပိ န ကတ္တဗ္ဗမေဝါတိ နယသတေနပိ နယသဟဿေနပိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ, တထာ ဣဓ တာဝ သမ္မဇ္ဇနံ ကတ္တဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တေပိ တတ္ထ ပရိဘဏ္ဍကရဏံ ဝိဟာရင်္ဂဏာသမ္မဇ္ဇနံ ကစဝရဆဍ္ဍနံ တလိကာသမကိရဏန္တိ ဧဝမာဒိနာ နယသတေန နယသဟဿေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ တေနာဟ – **“ဣဒံ ကတ္တဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တေပိ ဧသေဝ နယော”** တိ။ **ပရိဘာသန္တိ** တဇ္ဇနံ။ **လဘာမီ**တိ ပစ္စာသိသတိ။

သဗ္ဗမေတန္တိ သဗ္ဗံ ဧတံ မယိ လဗ္ဘမာနံ သိက္ခာကာမတံ။ **အဘိညာယာ**တိ ဇာနိတ္ဝာ။ **သဟာယော**တိ ရဋ္ဌပါလတ္ထေရံ သန္ဓာယာဟ။ သော ဟိ ဘဂဝတာ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝေ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပိတော။ **ဓမ္မာရက္ခော** တိ သတ္ထု သဒ္ဓမ္မ

ရတနာနုဟလကော ဓမ္မဘဏ္ဍာကရိကော။ **ပေတ္တိယော** တိ စူဠပိတာ။ **သဗ္ဗံ မေ ဇိနသာသန** န္တိ သဗ္ဗမ္ပိ ဗုဒ္ဓသာသနံ မယှဟမေဝ။

ဆန္ဒရာဂံ ဥတ္တတတိ ဆန္ဒရာဂံ မမ စိတ္တေ ဥပ္ပန္နံ ဥတ္တတ။ **အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ** တိ ဝိဟာရပရိယန္တေ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလဋ္ဌာနေ အနုစ္ဆဝိကေ။

တအာတိ အဂ္ဂသာဝကေဟိ ပသာအပနကာလေ။ အညကမ္မဋ္ဌာနာနိ စင္ကမနက္ကရိယာပထေပိ ပိဋ္ဌိပသာရဏကာလေ ပိ သမိဇ္ဈန္တိ, န ဧဝမိဒန္တိ အာဟ – **"ဣဒမသ္သ ဧတိသ္သာ နိသဇ္ဇာယ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုစ္ဆဝိက"** န္တိ။ **အာနာပာန သ္သတိ**န္တိ အာနာပာနသ္သတိကမ္မဋ္ဌာနံ။

သမသီသီ ဟောတီတိ သစေ သမသီသီ ဟုတ္ဝတ န ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ **ပစ္စေကဗောဓိံ သစ္ဆိကရောတိ** နော စေ ပစ္စေကဗောဓိံ သစ္ဆိကရောတိ။ **ခိပ္ပာဘိညော** တိ ခိပ္ပံ လဟုံယေဝ ပတ္တဗ္ဗဆဠဘိညော။

ပရိပုဏ္ဏာ တိ သောဠသသု အာကာရေသု ကသ္သစိပိ အတာပနေန သဗ္ဗသော ပုဏ္ဏာ။ **သုဘာဝိတာ**တိ သမထ ဘာဝနာယ ဝိပသ္သနာဘာဝနာယ စ အနုပုဗ္ဗသမ္ပာဒနေန သုဘာဝိတာ။ ဂဏနာဝိဓာနာနုပုဗ္ဗိယာ အာသေဝိတတ္တာ **အနုပုဗ္ဗံ ပရိစိတာ**။

ဩမာနံ တတိ အဝဇာနနံ ဥညာတန္တိ ဇေ၀ိဓံ မာနံ တ။ **အတိမာနံ တ**တိ "ကိံ ဣမေဟိ, မမေဝ အာနုဘာဝေန ဇီဝိသ္သာမီ"တိ ဇေ၀ံ အတိမာနံ တ ကုတော ဇနေသ္သတီတိ။

၁၁၄. ဝိသင္ခရိတ္ဝတ တိ ဝိသံယုတ္တေ ကတ္ဝတ, ယထာ သင္ဂကာရေန ဂဟဏံ န ဂစ္ဆတိ, ဇေ၀ံ ဝိနိဘုဉ္ဇိတ္ဝတတိ အတ္ထော။ မဟာဘူတာနိ တာဝ ဝိတ္ထာရေတု, သမ္မသနူပဂတ္တာ, အသမ္မသနူပဂံ အာကာသဓာတုံ အထ ကသ္မာ ဝိတ္ထာရေသီတိ အာဟ **"ဥပာအရူပဒသ္သနတ္ထ"** န္တိ။ အာပောဓာတု သုခုမရူပံ။ ဣတရာသု ဩဠာရိကသုခုမတာပိ လဗ္ဘတီတိ အာဟ **"ဥပာအရူပဒသ္သနတ္ထ"** န္တိ။ **ဟေဋ္ဌာ စတ္တာရိ မဟာဘူတာနေဝ ကထိတာနိ, န ဥပာအရူပ** န္တိ တသ္သ ပနေတ္ထ လက္ခဏဟာရနယေန အာကာသဒသ္သနေန ဒသ္သိတတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနာဟ **"ဣမိနာ မုခေန တံ ဒသ္သေတု"**န္တိ။ န ကေဝလံ ဥပာအရူပဂ္ဂဟဏဒသ္သနတ္ထမေဝ အာကာသဓာတု ဝိတ္ထာရိတာ, အထ ခေါ ပရိဂ္ဂဟာသုခ တာယပီတိ ဒသ္သေန္တော **"အပိစာ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပရိစ္ဆိန္နံတဗ္ဗသ္သ ရူပသ္သ နိရဝသေသပရိယာအနတ္ထံ **"အဇ္ဈတ္တိကေနာ"** တိ ဝိသေသနမာဟ။ **အာကာသေနာ**တိ အာကာသဓာတုယာ ဂဟိတာယ။ **ပရိစ္ဆိန္နရူပ** န္တိ တာယ ပရိစ္ဆိန္နတကလာပဂတမ္ပိ ဟာကဋံ ဟောတိ ဝိဘူတံ ဟုတ္ဝတ ဥပဋ္ဌာတိ။

ဣအာနိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ ကထာယ ဒသ္သေတိ။ **တသ္သာ** တိ ဥပာအယရူပသ္သ။ **ဇေ၀ံ အာဝိဘာဝ တ္ထ**န္တိ ဇေ၀ံ ပရိစ္ဆိန္နတာယ အာကာသသ္သ ဝသေန ဝိဘူတဘာဝတ္ထံ။ **တ**န္တိ အာကာသဓာတုံ။

၁၁၈. အာကာသဘာဝံ ဂတန္တိ စတူဟိ မဟာဘူတေဟိ အသမ္ဖုဋ္ဌာနံ တေသံ ပရိစ္ဆေဒကဘာဝေန အာကာသန္တိ ဂဟေတဗ္ဗတံ ဂတံ, အာကာသမေဝ တ အာကာသဂတံ ယထာ "ဒိဋ္ဌိဂတံ (ဓ. သ. ၃၈၁; မဟာနိ. ၁၂), အတ္ထင်္ဂတ"န္တိ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၃၀) စ။ **အာဒိန္န** န္တိ ဣမန္တိ တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ အာဒိန္နံ။ တေနာဟ **"ဂဟိတံ ပရာမဋ္ဌ"** န္တိ။ အည တ္ထ ကမ္မဇံ "ဥပာဒိန္န"န္တိ ဝုစ္စတိ, န တထာ ဣဓာတိ အာဟ **"သရီရဋ္ဌကန္တိ အတ္ထော"** တိ။ **ပထဝီဓာတုအာဒီသု ဝုတ္တနယေနေတ** တိ မဟာဟတ္ထိပဒေပမေ (မ. နိ. ၁.၃၀၀ အာဒယော) ဝုတ္တနယဒသ္သနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။

၁၁၉. တာဒိဘာတေ နာမ မ နိဋ္ဌိတကိစ္စသ္သ ဟောတိ, အယဥ္စ ဝိပသ္သနံ အနုယုဥ္ဇတိ, အထ ကိမတ္ထံ တာဒိဘာဝ တာ ဝုတ္တာတိ? ပထဝီသမတာဒိလက္ခဏစိက္ခဏာဟိ ဝိပသ္သနာယ သုခပ္ပဝတ္တိအတ္ထံ။ တေနာဟ **"ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု"**တိအာဒိ။ **ဂဟေတ္ဝတ**တိ ကုသလပ္ပဝတ္တိယာ ဩကာသအနဝသေန ပရိဂ္ဂဟေတ္ဝတ။ **န ပတိဋ္ဌိတော** တိ န နိသ္သိတော န လဂ္ဂေ။

၁၂၀. ဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာ အသုဘဘာဝနာ အာနာပါနဿတိဘာဝနာ စ ဥပစာရံ ဝါ အပ္ပနံ ဝါ ပါပေန္တော ဝိပဿနာယ ပါဒကဘာဝါယ အနိစ္စာဒိသညာယ ဝိပဿနာဘာဝေန ဥဿုက္ကိတွာ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ အရဟတ္တာဓိဂမာယ ဟောတီတိ **"မေတ္တာဒိဘာဝနာယ ပန ဟောတီ"**တိ ဝုတ္တံ။ **ယတ္ထ ကတ္ထစိ သတ္တေသု သင်္ခါရေသု စ ပဋိဟညနကိလေသော**တိ အာဃာတဘာဝမေဝ ဝဒတိ ဉာယဘာဝတော အညေသမ္ပိ။ **အသ္မိမာနော** တိ ရူပါဒိကေ ပစ္စေကံ ဧကဇ္ဈံ ဂဟေတွာ "အယမဟမသ္မီ"တိ ဧဝံ ပဝတ္တမာနော။

၁၂၁. **ဣဒံ ကမ္မဋ္ဌာန**န္တိ ဧတ္ထ ဂဏနာဒိဝသေန အာသေဝိယမာနာ အဿာသပဿာသာ ယောဂကမ္မဿ ပတိဋ္ဌာနတာယ ကမ္မဋ္ဌာနံ။ တတ္ထ ပန တထာပဝတ္တော မနသိကာရော ဘာဝနာ။ ဧတ္ထ စ တဿေဝ ထေရဿ ဘဂဝတာ ဗဟူနံ ကမ္မဋ္ဌာနာနံ ဒေသိတတ္တာ စရိတံ အနာဒိယိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ သဗ္ဗေသံ ပုဂ္ဂလာနံ သပ္ပာယာနီတိ အယမတ္ထော သိဒ္ဓေါ, အတိသပ္ပာယဝသေန ပန ကမ္မဋ္ဌာနေသု ဝိဘာဂကထာ ကထိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၃. စူဠမာလုက္ယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၂. **ဧဝံ ဌပိတာနီ**တိ "သဿတော လောကော"တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာနိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ အနိယျာနိကတာယ န ဗျာကာတဗ္ဗာနိ န ကထေတဗ္ဗာနိ, ဧဝံ ဌပနီယပက္ခေ **ဌပိတာနိ စေဝ** နိယျာနိကသာသနေ ဆဍ္ဍနီယတာယ **ပဋိက္ခိတ္တာနိ စ,** အပိစေတ္ထ အတ္ထတော ပဋိက္ခေပေါ ဧဝ ဗျာကာတဗ္ဗတော။ ယထာ ဧကော ကမ္မကိလေသဝသေန ဣတ္ထတ္တံ အာဂတော, တထာ အပရောပိ အပရောပီတိ သတ္တော တထာဂတော ဝုစ္စတီတိ အာဟ – **"တထာဂတောတိ သတ္တော"**တိ။ **တံ အဗျာကရဏံ မယှံ န ရုစ္စတီ** တိ ယဒိ သဿတော လောကော, သဿတော လောကောတိ, အသဿတော လောကော, အသဿတော လောကောတိ ဇာနာမာတိ ဗျာကာတဗ္ဗမေဝ, ယံ ပန ဥဘယထာ အဗျာကရဏံ, တံ မေ စိတ္တံ န အာရာဓေတိ အဇာနနဟေတုကတ္တာ အဗျာကရဏဿ။ တေနာဟ – "အဇာနတော ခေါ ပန အပဿတော ဧတဒေဝ ဥဇုကံ, ယဒိဒံ န ဇာနာမိ န ပဿာမီ"တိ။ **သဿတော** တိအာဒီသု **သဿတော** တိ သဗ္ဗကာလိကော, နိစ္စော ဓုဝေါ အဝိပရိဏာမဓမ္မောတိ အတ္ထော။ သော ဟိ ဒိဋ္ဌိဂတိကေဟိ လောကီယန္တိ ဧတ္ထ ပုညပါပတဗ္ဗိပါကာ, သယံ ဝါ တဗ္ဗိပါကာကရာဒိဘာဝေန အဝိယုတ္တေဟိ လောကီယတီတိ **လောကော**တိ အဓိပ္ပေတော။ ဧတေန စတ္တာရောပိ သဿတဝါဒါ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ **အသဿတော** တိ န သဿတော, အနိစ္စော အဒ္ဓုဝေါ ဘေဒနဓမ္မောတိ အတ္ထော, အသဿတောတိ စ သဿတဘာဝပဋိက္ခေပေန ဥစ္ဆေဒေါ ဒီပိတောတိ သတ္တပိ ဥစ္ဆေဒဝါဒါ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ **အန္တဝါ** တိ ပရိဝဋုမော ပရိစ္ဆိန္နပရိမာဏော, အသဗ္ဗဂတောတိ အတ္ထော။ တေန "သရီရပရိမာဏော, အင်္ဂုဋ္ဌပရိမာဏော, ယဝပရိမာဏော ပရမာဏုပရိမာဏော အတ္တာ"တိ (ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၅၄; ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၇၆-၇၇) ဧဝမာဒိဝါဒါ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။

တထာဂတော ပရံ မရဏာတိ တထာဂတော ဇီဝေါ အတ္တာ မရဏတော ကာယဿ ဘေဒတော ပရံ ဥဒ္ဓံ ဟောတိ အတ္ထိ သံဝိဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ ဧတေန သဿတဘာဝမုခေန သောဠသ သညီဝါဒါ, အဋ္ဌ အသညီဝါဒါ, အဋ္ဌ စ နေဝသညီနာသညီဝါဒါ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ **န ဟောတီ**တိ နတ္ထိ န ဥပလဗ္ဘတိ။ ဧတေန ဥစ္ဆေဒဝါဒေါ ဒဿိတော ဟောတိ။ အပိစ **ဟောတိ စ န စ ဟောတီ**တိ အတ္ထိ နတ္ထိ စာတိ။ ဧတေန ဧကစ္စသဿတဝါဒေါ ဒဿိတော။ **နေဝ ဟောတိ န န ဟောတီ**တိ ပန အမရာဝိက္ခေပဝါဒေါ ဒဿိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဘဂဝတာ ပန အနိယျာနိကတ္တာ အနတ္ထသံဟိတာနိ ဣမာနိ ဒဿနာနီတိ တာနိ န ဗျာကတာနိ, တံ အဗျာကရဏံ သန္ဓာယာဟ အယံ ထေရော "တံ မေ န ရုစ္စတီ"တိ။ **သိက္ခံ ပဋိက္ခိပိတွာ** ယထာသမာဒိန္နသိက္ခံ ပဟာယ။

၁၂၅. **တွံ နေဝ ယာစကော**တိ အဟံ ဘန္တေ ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ စရိဿာမီတိအာဒိနာ။ **န ယာစိတကော**တိ တွံ မာလုက္ယပုတ္တ မယိ ဗြဟ္မစရိယံ စရာတိအာဒိနာ။

၁၂၆. **ပရသေနာယ ဌိတေန** ပုရိသေန။ **ဗဟလလေပနေနာ**တိ ဗဟလဝိလေပနေန။ မဟာသုပိယာဒိ သဗ္ဗော မုဒုဟိဒကော ဝဏ္ဏုဝိသေသော **သဏှောဟာ။ မရုဝါ**တိ မကစိ။ **ခီရပဏ္ဏိနော** တိ ခီရပဏ္ဏိယာ, ယဿာ ဆိန္ဒနမတ္တေ ပဏ္ဏေ ခီရံ ပဂ္ဃရတိ။ **ဂစ္ဆ**န္တိ ဂစ္ဆတော ဇာတံ သယံဇာတဂုမ္ဗတော ဂဟိတန္တိ အဓိပ္ပါယော။ **သိထိလဟနု** နာမ ဒတ္

တာ ကဏ္ဍော ပတင္ဂေ။ **တောယ ဒိဋ္ဌိယာ သတိ န ဟောတီ** တိ "သဿတော လောကော"တိ တောယ ဒိဋ္ဌိယာ သတိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဝါသော န ဟောတိ, တံ ပဟာယ ဧဝ ပတ္တဗ္ဗတော။

၁၂၇. အတ္ထေဝ ဓာတီ တိအာဒိနာ တော ဒိဋ္ဌိယော ပစ္စေကမ္ပိ သံသာရပရိဗြူဟနာ ကဋ္ဌသိဝမုနာ နိဗ္ဗာနဝိဗန္ဓနာ တိ ဒဿေတိ။

၁၂၈. တသ္မာတိဟာ တိ ဣဒံ အဋ္ဌာနေ ဥဒ္ဓဋံ, ဌာနေယေဝ ပန "ဝုတ္တပဋိပက္ခနယေန ဝေဒိတဗ္ဗ"န္တိ ဣမဿ ပ ရတော ကတွာ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗံ။ အတ္တနော ဖလေန အရဏီယတော အနုဂန္တဗ္ဗတော ကာရဏမ္ပိ **"အတ္ထော"** တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **"ကာရဏနိဿိတ"** န္တိ။ တေနာဟ **"ဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိမတ္တမ္ပီ"** တိ။ **ပုဗ္ဗပဒဋ္ဌာန** န္တိ ပဌမာရမ္ဘော။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

စူဠမာလုက္ယသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၄. မဟာမာလုက္ယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂၉. ဩရံ ဝုစ္စတိ ကာမဓာတု, တတ္ထ ပဝတ္တိယာ သံဝတ္တနတော ဩရံ ဘဇန္တီတိ **ဩရမ္ဘာဂိယာနိ,** ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဇ္ဈတာယ ဩရမ္ဘာဂေ ဟေဋ္ဌာကောဋ္ဌာသေ ဘဇန္တီတိ **ဩရမ္ဘာဂိယာနိ** က-ကာရဿ ယ-ကာရံ ကတွာ။ တေနာဟ **"ဟေဋ္ဌာကောဋ္ဌာသိကာနီ"** တိအာဒိ။ ကမ္မုနာ ဟိ ဝဋ္ဋေန စ ဒုက္ခံ သံယောဇေန္တီတိ **သံယောဇနာနိ,** ဩရမ္ဘာဂိယသညိတာနိ သံယောဇနာနိ ယဿ အပ္ပဟီနာနိ, တဿေဝ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ။ ယဿ ပန တာနိ ပဟီနာနိ, တဿ တံ နတ္ထီတိ။ **အပ္ပဟီနတာယ အနုသေတီ**တိ အရိယမဂ္ဂေန အသမုစ္ဆိန္နတာယ ကာရဏလာဘေ သတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အပ္ပဟီနဘာဝေန အနုသေတိ။ **အနုသယမာနော သံယောဇနံ နာမ ဟောတီ**တိ အနုသယတ္တံ ဖရိတွာ ပဝတ္တမာနော ဟာပဓမ္မော ယထာဝုတ္တေနတ္ထေန သံယောဇနံ နာမ ဟောတိ။ ဧတေန ယဒိ ပန အနုသယတော သံယောဇနံ ပဝတ္တံ, တထာပိ ယေ တေ ကာမရာဂါဒယော "အနုသယာ"တိ ဝုစ္စန္တိ, တေယေဝ ဗန္ဓနဋ္ဌေန သံယောဇနာနီတိ ဒဿေတိ။

ဧဝံ သန္တေပီ တိ ယဒေဝ ဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇနံ ဘဂဝတာ ပုစ္ဆိတံ, တဒေဝ ထေရေနပိ ဝိဿဇ္ဇိတံ, တထာပိ အယံ လဒ္ဓိ သန္နိဿယာ။ တတ္ထ ဒောသာရောပနာတိ ဒဿေတုံ **"တဿ တဒေ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သမုဒာစာရက္ခဏေယေဝါ**တိ ပဝတ္တိက္ခဏေ ဧဝ။ န ဟိ သဗ္ဗေ ဝတ္တမာနာ ကိလေသာ သံယောဇနတ္တံ ဖရန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ **တေနာ**တိ တေန ကာရဏေန, တထာလဒ္ဓိကတ္တာတိ အတ္ထော။ စိန္တေသိ "ဓမ္မံ ဒေသေဿာမီ"တိ ယောဇနာ။ **အတ္တနော ဓမ္မတာယေဝါ**တိ အဇ္ဈတ္တာသယေနေဝ။ **ဝိသံဝါဒိတာ**တိ သတ္တုံ စိတ္တဿ အနာရာဓနေန ဝိဝေစိတာ။ **ဝေမကာသိ** ဧဝံ ဓမ္မံ ဒေသာပေသိ။

၁၃၀. သက္ကာယဒိဋ္ဌိပရိယုဋ္ဌိတေနာ တိ ပရိယုဋ္ဌာနသမတ္ထသက္ကာယဒိဋ္ဌိကေန။ တထာဘူတဉ္စ စိတ္တံ တာယ ဒိဋ္ဌိယာ ဝိဂယှဟိတံ အဇ္ဈောတ္ထဋဉ္စ နာမ ဟောတီတိ အာဟ **"ဂဟိတေန အဘိဘူတေနာ"**တိ။ **ဒိဋ္ဌိနိဿရဏံ နာမ** ဒဿနမဂ္ဂေါ တေန သမုစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗတော, သော ပန နိဗ္ဗာနံ အာဂမ္မ တံ သမုစ္ဆိန္ဒတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ဒိဋ္ဌိနိဿရဏံ နိဗ္ဗာန"**န္တိ။ **အဝိနောဒိတာ အနီဟဋာ**တိ ပဒဒွယေနပိ သမုစ္ဆေဒဝသေန အပ္ပဟီနတ္တံယေဝ ဝဒတိ။ **အညံ သံယောဇနံ အညော အနုသယောတိ ဝဒန္တိ,** သဟဇာတေ နာမ အညေန ဟောတိ။ န ဟိ တဒေဝ တေန သဟာတိ ဝုစ္စတီတိ တေသံ အဓိပ္ပာယော။ **အညေနာ**တိ အတ္ထတော အညေန။ အဝတ္ထာမတ္တတော ယဒိပိ အဝယဝိနိမုတ္တော သမုဒာယော နတ္ထိ, အဝယဝေ ပန သမုဒာယော န ဟောတီတိ သော သမုဒာယတော အညော ဧတေတိ သက္ကာ ဝတ္တုန္တိ ယထာဝုတ္တဿ ပရိဟာရဿ အပ္ပဟိနိဟိရကတံ အာသင်္ကိတွာ ပက္ခန္တရံ အာသလ္လိတံ **"အထာပိ သိယာ"**တိအာဒိနာ။ ပက္ခန္တရေဟိ ပရိဟာရာ ဟောန္တီတိ ယထာဝုတ္တညာယေနပိ အညော ပုရိသော အထာပိ သိယာ, အယံ ပနေတ္ထ အညော အဒေသောတိ အာဟ **"ယဒိ တဒေဝ"**တိအာဒိ။ အထာပိ သိယာ တုယှံ ယဒိ ပရိဝိတက္ကော ဉာဒိသော ယဒိ တဒေဝ သံယောဇနန္တိအာဒိ။ **ဣမမတ္ထံ သန္ဓာယာ** တိ ပရမတ္ထတော သော ဧဝ ကိလေသော သံယောဇနမနုသယော စ, ဗန္ဓနတ္ထအပ္ပဟီနတ္ထာနံ ပန အတ္ထေဝ ဘေဒေတိ ဣမမတ္ထံ သန္ဓာယ။

၁၃၂. တစစ္ဆေအေ ဝိယ သမာပတ္တိ ကိလေသာနံ သမာပတ္တိဝိက္ခမ္ဘနသ္သ သာရစ္ဆေဒဿ အနုသယသ္ သ ဒူရဘာဝတော။ **ဖေဂ္ဂုစ္ဆေအေ ဝိယ ဝိပဿနာ** တဿ အာသန္နဘာဝတော။ **ဝေရူဟာ ပုဂ္ဂလာ** တိ အဘာဝိတသဒ္ ဓာဒိဗလတာယ ဒုဗ္ဗလနာမကာယာ ပုဂ္ဂလာ, ယေသံ သက္ကာယနိရောဓာယ။ပေ.။ နာဓိမုစ္စတိ။ **ဇဝံ ဒဠှဗ္ဗာ** တိ ယထာ သော ဒုဗ္ဗလကော ပုရိသော, ဇဝံ ဒဠှဗ္ဗော သော ပုရိသော ဂင်္ဂါဟရံ ဝိယ သက္ကာယဟရံ ဂန္တုံ အသမတ္တတ္တာ။ ဝု တ္တဝိပရိယာယေန သုက္ကပက္ခဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၁၃၃. ဥပဓိဝိဝေကေနာတိ ဣမိနာ **ဥပဓိဝိဝေကာ**တိ ကရဏေ နိဿက္ကနန္တိ ဒဿေတိ, **ဥပဓိဝိဝေကာ**တိ တ ဟေတုမှာတိ နိဿက္ကဝစနဿ **ဥပဓိဝိဝေကေနာ**တိ ဟေတုမှိ ကရဏဝစနေန ပဋ္ဌကာမဂုဏဝိဝေကော ကထိတော။ ကာမဂုဏာပိ ဟိ ဥပဓီယတိ တွေ ဒုက္ခန္တိ ဥပဓီတိ ဝုစ္စန္တီတိ။ ထိနမိဒ္ဓပစ္စယာ ကာယဝိဇမ္ဘိတာဒိဘေဒံ **ကာယာလသိ ယံ။ တတ္ထာ**တိ အန္တောသမာပတ္တိယံ သမာပတ္တိအဗ္ဘန္တရေ ဇာတံ။ တံ ပန သမာပတ္တိပရိယာပန္နမ္ပိ အပရိယာ ပန္နမ္ပိတိ တဒုဘယံ ဒဿေတုံ **“အန္တောသမာပတ္တိက္ခဏေယေဝ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ရူပဂတဒယော ဓမ္မေ** တိ ရူပ ဝေဒနာဒိကေ ပဉ္စက္ခန္ဓဓမ္မေ။ **န နိစ္စတော**တိ ဣမိနာ နိစ္စပဋိက္ခေပတော တေသံ အနိစ္စတမာဟ။ တတော ဧဝ ဥဒယဝယ န္တတော ဝိပရိဏာမတော တာဝကာလိကတော စ တေ အနိစ္စာတိ ဖောတိတံ ဟောတိ။ ယဉှိ နိစ္စံ န ဟောတိ, တံ ဥဒယဗ္ ဗယပရိစ္ဆိန္နံ ဇရာယ မရဏေန စာတိ ဒွေဓာ ဝိပရိဏတံ ဣတ္တရခဏမေဝ စ ဟောတိ။ **န သုခတော**တိ ဣမိနာ သုခပဋိ က္ခေပတော တေသံ ဒုက္ခတမာဟ, အတော ဧဝ အဘိဏှံ ပဋိပီဠနတော ဒုက္ခဝတ္ထုတော စ တေ ဒုက္ခာတိ ဖောတိတံ ဟော တိ။ ဥဒယဗ္ဗယဝန္တတာယ ဟိ တေ အဘိဏှံ ပဋိပီဠနတော နိရန္တရဒုက္ခတာယ ဒုက္ခဿဝ စ အဓိဋ္ဌာနဘူတာတိ။ ပစ္စယယာပနီယတာယ ရောဂမူလတာယ စ **ရောဂတော**။ ဒုက္ခတာသူလယောဂိတာယ ကိလေသာသုစိပဂ္ဃရဏတော ဥပ္ပာဒ ဇရာဘင်္ဂေဟိ ဥဒ္ဓုမာတပက္ကဘိဇ္ဇနတော စ **ဂဏ္ဍတော** ။ ပီဠာဇနနတော အန္တောတုဒနတော ဒုန္နီဟရဏတော စ အဝ ဒ္ဓိအာဝဟတော အဃဝတ္ထုတော စ အသေရီဘာဝတော အာဗာဓပဒဋ္ဌာနတာယ စ **အာဗာဓတော**။ အဝသဝတ္တနတော အ ဝိဓေယျတာယ **ပရတော** ။ ဗျာဓိဇရာမရဏေဟိ ပလုဇ္ဇနီယတာယ **ပလောကတော**။ သာမိနိဝါသိကာရကဝေဒကအဓိဋ္ဌ ာယကဝိရဟတော **သုညတော**။ အတ္တပဋိက္ခေပဋ္ဌေန **အနတ္တတော,** ရူပာဒိဓမ္မာပိ န တွေ အတ္တာ ဟောန္တီတိ အန တ္တာ, ဇဝံ အယမ္ပိ န အတ္တာ ဟောတီတိ အနတ္တာ။ တေန အဗ္ယာဟရတော နိရီဟတော တုစ္ဆတော အနတ္တာတိ ဒီ ပိတံ ဟောတိ။ လက္ခဏတ္တယမေဝ အဝဗောဓတ္ထံ ကောဒသဟိ ပဒေဟိ ဝိဘဇိတွာ ဂဟိတန္တိ ဒဿေတုံ **“တတွ ထာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အန္တောသမာပတ္တိယ န္တိ သမာပတ္တီနံ သဟဇာတတာယ သမာပတ္တီနံ အဗ္ဘန္တရေ။ **စိတ္တံ ပဋိသံဟရတီ** တိ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဆန္ဒရာဂါဒိဥပက္ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနေန ဝိပဿနာစိတ္တံ ပဋိသံဟရတိ။ တေနာဟ **“မောစေတီ”**တိ။ **သ ဝနဝသေနာ**တိ “သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော”တိအာဒိနာ သဝနဝသေန။ **ထုတိဝသေနာ**တိ တထေဝ ထောမနာဝသေန ဂုဏတော သံကိတ္တနဝသေန။ **ပရိယတ္တိဝသေနာ** တိ တဿ ဓမ္မဿ ပရိယာပုဏနဝသေန။ **ပညတ္တိဝသေနာ** တိ တဒတ္ထဿ သ ပညာပနဝသေန။ **အာရမ္မဏကရဏဝသေနေဝ** ဥပသံဟရတိ မဂ္ဂစိတ္တံ။ **ဇတံ သန္တ** န္တိအာဒိ ပန အဝဓာရဏနိဝတ္ တိတတ္ထဒဿနံ။ ယထာ ဝိပဿနာ “ဇတံ သန္တံ ဇတံ ပဏီတ”န္တိအာဒိနာ အသင်္ခတာယ ဓာတုယာ စိတ္တံ ဥပသံဟ ရတိ, ဇဝံ မဂ္ဂေ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယဝသေန အဘိသမေန္တော တတ္ထ လဗ္ဗမာနေ သဗ္ဗေ ဝိသေသေ အ သမ္မောဟတော **ပဋိဝိဇာနန္တော တတ္ထ စိတ္တံ ဥပသံဟရတိ** ။ တေနာဟ **“ဣမိနာ ပန အာကာရေနာ”**တိအာဒိ။ **သော တတ္ထ ဌိတော**တိ သော အဒန္ဓဝိပဿနော ယောဂီ တတ္ထ တာယ အနိစ္စာဒိလက္ခဏတ္တယာရမ္မဏာယ ဝိပဿနာ ယ ဌိတော။ **သဗ္ဗသော**တိ တဿ မဂ္ဂဿ အဓိဂမာယ နိဗ္ဗတ္တိတသမထဝိပဿနာသု။ **အသက္ကောန္တော အနာဂ ါမိ ဟောတီ**တိ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဟာသု ဧဝ သမထဝိပဿနာသု ဆန္ဒရာဂံ ပဟာယ အဂ္ဂမဂ္ဂဝဟာသု တာသု နိကန္တိံ ပရိ ယာဒာတုံ အသက္ကောန္တော အနာဂါမိတာယမေဝ သဏ္ဌာတိ။

သမတိက္ကန္တတ္တာ တိ သမထဝသေန ဝိပဿနာဝသေန စာတိ သဗ္ဗထာပိ ရူပဿ အတိက္ကန္တတ္တာ။ တေ နာဟ **“အယဉှီ”**တိအာဒိ။ **အနေနာ**တိ ယောဂိနာ။ **တံ အတိက္ကမ္မာ** တိ ဣဒံ ယော တ ပဌမံ ပဉ္စတေကာရဘာဝပရိယာပ န္နေ ဓမ္မေ သမ္မဒေဝ သမ္မသိတွာ တေ ဝိဝဇ္ဇေတွာ တတော အရူပသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ အရူပဓမ္မေ သမ္မ သတိ, တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“ဣအာနိ အရူပံ သမ္မသတီ”** တိ။

သမထဝသေန ဂစ္ဆတောတိ သမထပ္ပဓာနံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ အနုယုဉ္ဇန္တဿ။ **စိတ္တေကဂ္ဂတာ ဓုရံ ဟောတီ**တိ တဿ ဝိပဿနာဘာဝနာယ တထာ ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တတ္တာ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ သမာဓိပ္ပဓာနာ ဟောတိ, မဂ္ဂေပိ စိတ္တေကဂ္ဂတာ ဓုရံ ဟောတိ, သမာဓိန္ဒြိယံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဖလံ ဟောတိ။ **သော စေတောဝိမုတ္တော နာမာ**တိ သော အရိယော စေတောဝိမုတ္တော နာမ ဟောတိ။ **ဝိပဿနာဝသေန ဂစ္ဆတော**တိ “သမထဝသေန ဂစ္ဆတော”တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနယာနုသာရေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယဉ္စ ပုဂ္ဂလဝိဘာဂေ သုတ္တန္တနယေန ကထာဘိဟိတော ပရိယာယော နာမ, အဘိဓမ္မနယေန ပရတော ကီဋာဂိရိသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ ဒဿယိဿာမ။ **အယံ သဘာဝဓမ္မောယေတ** တိ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ သမထပ္ပဓာနာ စေ သမာဓိ ဓုရံ, ဝိပဿနာပ္ပဓာနာ စေ ပညာ ဓုရန္တိ အယံ ဓမ္မသဘာဝတာယေဝ, ဧတ္ထ ကိဉ္စိ န အာသင်္ကိတဗ္ဗံ။

ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တံ **ဣန္ဒြိယဝေမတ္တတာ**။ တေနာဟ **“ဣန္ဒြိယနာနတ္တံ ဝဒာမီ”**တိ။ **ဣန္ဒြိယနာနတ္တတာ ကာရဏ**န္တိ ဣဒံ ဒဿေတိ – အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ဝိယ သမထဝသေန ဝိပဿနာဝသေန စ ယံ ပုဗ္ဗဘာဂဂမနံ, တံ အပ္ပမာဏံ တံ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနံ, ယဿ သမာဓိ ဓုရံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဖလံ ဟောတိ, **သော** အရိယော **စေတောဝိမုတ္တိ နာမ ဟောတိ**။ ယဿ ပညာ ဓုရံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဖလံ ဟောတိ **သော** အရိယော **ပညာဝိမုတ္တော နာမ ဟောတိ**။ ဣဓာပိ တမတ္ထံ ဗုဒ္ဓိဝိသိဋ္ဌေန နိဒဿနေန ဒဿေန္တော **“ဧတ္ထ အဂ္ဂသာဝကာ”** တိအာဒိမာဟ, တံ သုဝိညေယျမေဝ။

မဟာမာလုကျသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၅. ဘဒ္ဒာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၄. အသိယတီတိ အသနံ, ဘုဉ္ဇနံ ဘောဇနံ, အသနဿ ဘောဇနံ အသနဘောဇနံ, အာဟာရပရိဘောဂေ, ဧကသ္မိံ ကာလေ အသနဘောဇနံ **ဧကာသနဘောဇနံ**။ သော ပန ကာလော သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ သဗ္ဗပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏဝသေန ပုဗ္ဗဏှော ဧဝ ဣဓာဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“ဧကသ္မိံ ပုရေဘတ္တေ အသနဘောဇန”**န္တိ။ **ဝိပ္ပဋိသာရကုက္ကုစ္စ**န္တိ “အယုတ္တံ ဝတ မယာ ကတံ, ယော အတ္တနော သရီရပကတိံ အဇာနန္တော ဧကာသနဘောဇနံ ဘုဉ္ဇိံ, ယေန မေ ဣဒံ သရီရံ ကိသံ ဇာတံ ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟော နာဟောသီ”တိ ဧဝံ ဝိပ္ပဋိသာရကုက္ကုစ္စံ ဘဝေယျ။ **ဧဝံ သန္ဓာယ သတ္ထာ အာဟ,** န ဘဒ္ဒာလိမေဝ တာဒိသံ ကိရိယံ အနုဇာနန္တော။ **ဣတရထာ**တိ ယဒိ ဧကံယေဝ ဘတ္တံ ဒွိဓာ ကတွာ တတော ဧကဿ ဘာဂဿ ဘုဉ္ဇနံ ဧကဒေသဘုဉ္ဇနံ အဓိပ္ပေတံ။ **ဧကော သက္ကောတီ**တိ ဧကော ဧဝံ ယာပေတုံ သက္ကောတိ။ အတီတဇာတိပရိစယောပိ နာမ ဣမေသံ သတ္တာနံယေဝ အနုဗန္ဓတီတိ အာဟ **“အတီတေ”**တိအာဒိ။ **ဝိရဝန္တဿေဝ**တိ အနာဒရေ သာမိဝစနံ။ **တံ မဒ္ဒိတွာ**တိ “အယံ သိက္ခာ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဗုဒ္ဓါနံ သာသနေ အာစိဏ္ဏာ, အယဉ္စ ဘိက္ခု ဣမံ သိက္ခတေဝ”တိ ဝတွာ တံ ဘဒ္ဒာလိံ တဿ တ အနုဿာဟပဝေဒနံ အဘိဘဝိတွာ။ ဘိက္ခာစာရဂမနတ္ထံ **န ဝိတက္ကမာဠကံ** အဂမာသိ, ဝိဟာရစာရိကံ စရန္တော **တဿ ဝသနဋ္ဌာနံ ဘဂဝါ ဂစ္ဆတီ**တိ ။

၁၃၅. ဒူသယန္တိ ဂရဟန္တိ ဧတေနာတိ ဒေါသော, အပရာဓော, သော ဧဝ ကုစ္ဆိတဘာဝေန **ဒေါသကော**။ ဂရဟာယ ပဝတ္တိဋ္ဌာနတော **ဩကာသော**။ တေနာဟ – **“ဧတံ ဩကာသံ ဧတံ အပရာဓ”**န္တိ။ **ဒုက္ကရတရ**န္တိ ပတိကာရဝသေန အတိသယေန ဒုက္ကရံ။ အပရာဓော ဟိ န ခမာပေန္တံ ယထာပစ္စယံ ဝိတ္ထာရိတော ဟုတွာ ဒုပ္ပတိကာရော ဟောတိ။ တေနာဟ **“ဝဿဉ္ဟီ”** တိအာဒိ။

အလဂ္ဂိတွာတိ ကမ္မံ နာမ အပနီတံ အကာသီတိ ဧဝံ အဝိနေတွာ, တံ တံ တဿ ဟိတပဋိပတ္တိံ နိတရဏံ ကတွာတိ အတ္ထော။ ဉာယပဋိပတ္တိံ အတိစ္စ ဧတိ ပဝတ္တတီတိ **အစ္စယော,** အပရာဓော, ပုရိသေန မဒ္ဒိတွာ ပဝတ္တိတော အပရာဓော အတ္တတော ပုရိသံ အတိစ္စ အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တော နာမ ဟောတိ။ တေနာဟ **“အစ္စယော မံ, ဘန္တေ, အစ္စဂမာ”**တိ။ အဝသေသပစ္စယာနံ သမာဂမေ ဧတိ ဖလံ ဧတသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပဝတ္တတီတိ စာတိ **သမယော,** ဟေတု ယထာ “သမုဒယော”တိ အာဟ **“ဧကံ ကာရဏ”**န္တိ။ ယံ ပနေတ္ထ ဘဒ္ဒာလိတ္ထေရဿ အပရိပူရကာရိတာယ ဘိက္ခု အာဒီနံ ဇာနနံ, တမ္ပိ ကာရဏံ ကတွာ “အဟံ ခေါ, ဘန္တေ, န ဥဿဟာမီ”တိအာဒိနာ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ။

၁၃၆. ကေစိတ္တက္ခဏိကာ တိ ပဌမမဂ္ဂစိတ္တက္ခဏေန ကေစိတ္တက္ခဏိကာ။ **ဧဝံ အာဏာပေတုံ န ယုတ္တ** န္တိ သင္ကမတ္တာယ အာဏာပေတုံ န ယုတ္တံ ပယောဇနာဘာဝတော။ အနာစိဏ္ဏတ္တာ ဗုဒ္ဓါနံ, ယဒိဒံ ပဒသာ အက္ကမနံ။ တထာ ဟိ –

"အက္ကမိတ္ဝာန မံ ဗုဒ္ဓေါ, သဟ သိဿေဟိ ဂစ္ဆတု။
မာ နံ ကလလံ အက္ကမိတ္ထ, ဟိတာယ မေ ဘဝိဿတီ"တိ။ (ဗု. ဝံ. ၂.၅၃)။

သုမေဓပဏ္ဍိတေန ပစ္စာသီသိတံ န ကတံ။ ယထာဟ –

"ဒီပင်္ကရော လောကဝိဒူ, အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
ဥဿီသကေ မံ ဌတ္ဝာန, ဣဒံ ဝစနမဗ္ရဝီ"တိ။ (ဗု. ဝံ. ၂.၆၀)။

ဘဂဝတာ အာဏတ္တေ သတိ တေသမ္ပိ ဧဝံ ကာတုံ န ယုတ္တ န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ဧတေသံ ပဋိဗာဟိတုံ ယုတ္တ**န္တိ ဣဒံ အဌာနပရိကပ္ပနဝသေနေဝ ဝုတ္တံ။ န ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ ကာတုံ အာရဒ္ဓံ နာမ ကိဉ္စိ ကေဟိစိ ပဋိဗာဟိတုံ ယုတ္တံ နာမ အတ္ထိ ပဋိဗာဟိတုံယေဝ အကရဏတော။ သမ္မတ္တနိယာမဿ အနောက္ကန္တတ္တာ ဝုတ္တံ **"ဗာဟိရကော"**တိ။

၁၃၇. န ကမ္မဋ္ဌာနံ အလ္လီယတိ တိ စိတ္တံ ကမ္မဋ္ဌာနံ န ဩတရတိ။

၁၄၀. ပုနပ္ပုနံ ကာရေန္တိ တိ ဒဏ္ဍကမ္မပဏာမနာဒိကာရဏံ ပုနပ္ပုနံ ကာရေန္တိ။ **သမ္မာဝတ္တမ္ပိ န ဝတ္တတီ** တိ တဿာ တဿာ အာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌာနတ္ထံ ဘဂဝတာ ပညတ္တသမ္မာဝတ္တမ္ပိ န ဝတ္တတိ။ **အနုလောမဝတ္တေ န ဝတ္တတီ**တိ ယေန ယေန ဝတ္တေန သင်္ဃော အနုလောမိကော ဟောတိ, တသ္မိံ တသ္မိံ အနုလောမဝတ္တေ န ဝတ္တတိ ဝိလောမမေဝ ဂဏှာတိ, ပဋိလောမေန ဟောတိ။ **နိတ္ထာရဏကဝတ္တမ္ပီ** တိ ယေန ဝတ္တေန သင်္ဃော အနုလောမိကော ဟောတိ, သာပတ္တိကဘာဝတော နိတ္ထိဏ္ဏော ဟောတိ, တမ္ပိ နိတ္ထာရဏဝတ္တသ္မိံ န ဝတ္တတိ။ တေနာဟ **"အာပတ္တိ"** တိအာဒိ။ **ဒုဗ္ဗစကရဏေ** တိ ဒုဗ္ဗစဿ ဘိက္ခုနော ကရဏေ။

၁၄၄. ယာပေတီတိ ဝတ္တတိ, သာသနေ တိဋ္ဌတီတိ အတ္ထော။ **အဘိညာပတ္တာ**တိ "အသုကော အသုကော စ ထေရော သီလဝါ ကလျာဏဓမ္မော ဗဟုဿုတော"တိအာဒိနာ အဘိညာတဘာဝံ ပတ္တာ အဓိဂတအဘိညာတာ။

၁၄၅. သတ္တေဿသု ဟာယမာနေသု တိ ကိလေသဗဟုလတာယ ပဋိပတ္တိနကသတ္တေဿသု ပရိဟာယန္တေသု ပဋိပထေသု ဇာယမာနေသု။ **အန္တရဓာယတိ နာမ** တဒါဓာရတာယ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ** ပရူပတာဒယော။ **သမ္ပရာယိကာ** အပာယဒုက္ခါဒိသေသာ။ အာသဝန္တိ တေန တေန ပစ္စယေန ပဝတ္တန္တီတိ **အာသဝါ။ နေသန္တိ** ပရူပဝါဒါဒိအာသဝါနံ။ **တေတိ** ဝီတိက္ကမဓမ္မာ။

အကာလံ ဒဿေတွာ တိ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ အကာလံ ဒဿေတွာ။ **ဥပ္ပတ္တိ** န္တိ အာသဝဋ္ဌာနိယာနံ ဓမ္မာနမုပ္ပတ္တိံ။ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ **ကာလံ, တာဝ သေနာသနာနိ ပဟောန္တိ,** တေန အာဝါသမစ္ဆရိယာဒိဟေတုနာ သာသနေ ကေစ္စေ အာသဝဋ္ဌာနိယာ ဓမ္မာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ **ဣမိနာ နယေနာ**တိ ဣမိနာ ပန ဟေတုနာ ပဒသောဓမ္မသိက္ခာပဒံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ယသန္တိ ကိတ္တိသဒ္ဒံ ပရိတရဥ္။ သာဂတတ္ထေရဿ နာဂဒမနကိတ္တိယသာဒိဝသေန သုရာပာနသဒ္ဓာတော အာသဝဋ္ဌာနိယော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇိ။

ရသေန ရသံ သံသန္ဒေတွာ တိ ဥပာဒိန္နကဖဿရသေန အနုပာဒိန္နကဖဿရသံ သံသန္ဒေတွာ။

၁၄၆. န ခော, ဘဒ္ဒါလိ, ဧသေဝ ဟေတု, အထ ခော အညမ္ပိ အတ္ထီတိ ဒဿေန္တော ဘဂဝါ **"အပိစာ"**တိအာဒိမာဟ။ တေန ဓမ္မဿ သက္ကစ္စသဝနေ ထေရံ နိယောဇေတိ။

၁၄၇. ဝိသေဝနာစာရန္တိ အဒန္တကိရိယံ။ **ပရိနိဗ္ဗာယတီ** တိ ဝူပသမ္မတိ။ တတ္ထ အဒန္တကိရိယံ ပဟာယ ဒန္တော ဟောတိ။ **ယုဂသ္သာ** တိ ရထဓုရသ္သ။

အနုက္ကမေ တိ အနုရူပပရိဂမေ။ တဒဝတ္ထာနုရူပံ ဟအနံ **ဥက္ခိပနေ နိက္ခိပနေ** စ။ တေနာဟ **"စတ္တာရော ဟဒေ"**တိအာဒိ။ **ရဇ္ဇုပဇ္ဇနနဝိဓာနေနာ** တိ ဟဒတော ဘူမိယာ မောစနဝိဓာနေန။ **ဇဝံ ကရဏတ္ထ** န္တိ ယထာ အသ္သော နိသိန္နသ္သေဝ ဘူမိံ ဂဟေတုံ သက္ကာ, ဇဝံ စတ္တာရော ဟဒေ တထာ ကတွတ အတ္တနော နိစ္စလဘာဝကရဏတ္ထံ။ **မဏ္ဍလေ** တိ မဏ္ဍလဓာဝိကာယံ။ **ပထဝီကမနေ**တိ ပထဝိံ ဖုဋ္ဌမတ္တေန ဂမနေ။ တေနာဟ **"အင္ဂုဂ္ဂခုရေဟိ"** တိ။ **ဩက္ကန္တကရဏသ္မိန္တိ** ဩက္ကန္တေတွတ ပရသေနာသမ္မဒ္ဒန ဩက္ကန္တကရဏေ။ **ဇကေသိံ ဌာနေ** တိ စတူသု ဟဒေသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဇကေသိံ ဌာနေ ဂမနံ စောဒေန္တီတိ အတ္ထော, သော ပနေတ္ထ သီဃတရော အဓိပ္ပေတော။ **ဒဝတ္တေ** တိ မရိယာအာကောပနေဟိ နာနပ္ပယောဇနေ, ပရသေနာယ ပဝတ္တမဟာနာဒပဟာရဏေဟိ အတ္တော။ တေနာဟ **"ယုဒ္ဓကာလသ္မိ"**န္တိအာဒိ။

ရညာ ဇာနိတဗ္ဗဂုဏော တိ ယထာ ရာဇာ အသ္သသ္သ ဂုဏေ ဇာနာတိ, ဇဝံ တေန ဇာနိတဗ္ဗဂုဏကာရဏံ ကာရေတိ။ **အသ္သရာဇဝံသေ** တိ ဒုသ္သဟံ ဒုက္ခံ ပတွတပိ ယထာ အယံ ရာဇဝံသာနုရူပကိရိယံ န ဇဟိသ္သတိ, ဇဝံ သိက္ခာပနေ။ သိက္ခာပနမေဝ ဟိ သန္ဓာယ သဗ္ဗတ္ထ **"ကာရဏံ ကာရေတိ"**တိ ဝုတ္တံ တသ္သ ကရဏကာရာပနပရိယာယတ္တာ။

ယထာ ဥတ္တမဇဝေ ဟောတီတိ ဇဝဒသ္သနဋ္ဌာနေ ယထာ ဟယော ဥတ္တမဇဝံ န ဟာပေသိ, ဇဝံ သိက္ခာပေတိ။ **ဥတ္တမဟယဘာဝေ, ယထာ ဥတ္တမဟယော ဟောတီ**တိ ကမ္မကရဏကာလေ အတ္တနော ဥတ္တမသဘာဝံ အနိဂုဟိတွတ အဝဇ္ဇေတွတ ယထာ အတ္တသိဒ္ဓိ ဟောတိ, ဇဝံ ပရမဇဝေန သိက္ခာပေတိ။ ယထာ ကိရိယာ ဝိနာ ဒဗ္ဗမ္ပိ ဝိနာ ကိရိယံ န ဘဝတိ, ဇဝံ ဒဠ္ဍဇ္ဇဗ္ဗန္တိ ဒသ္သေတုံ **"တတ္ထ ပကတိယာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

တတ္ရာ တိ တသ္မိံ ပကတိယာ ဥတ္တမဟယသ္သေဝ ဥတ္တမဟယကာရဏာရဟတ္တာ ဥတ္တမဇဝပဋိပဇ္ဇနေ။ **မာသခါဒကယောဋ္ဌကာန**န္တိ မာသံ ခါဒိတွတ ယထာ တထာ ဝိဂုဏခလုင္ဂကာနံ။ **ဝလဥ္ဇကဒဏ္ဍ** န္တိ ရညာ ဂဟေတဗ္ဗသုဝဏ္ဏဒဏ္ဍံ။ **ဓာတုပတ္ထဒ္ဓော** တိ အတ္တနာဝ သမုပ္ပာဒိတဓာတုယာ ဥပတ္ထမ္ဘိတော ဟုတွတ။

ဥတ္တမေ သာခလ္လေ တိ ပရမသခိလဘာဝေ သခိလတာယ ဇဝ ဒမေတဗ္ဗတာယ။ တေနာဟ **"မုဒုတာယ ဟီ"**တိ အာဒိ။

အရဟတ္တဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ တိ ဖလသမာပတ္တိကာလေ ပဝတ္တသမ္မာဉာဏံ။ **သမ္မာဉာဏံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တသမ္မာဒိဋ္ဌိယေတ**တိ ပန က္လဒံ ဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိဘာဝသာမညေန ဝုတ္တံ။ ကေစိ ပန "ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ"န္တိ ဝဒန္တိ, တံ န ယုဇ္ဇတိ "အသေက္ခေနာ"တိ ဝိသေသိတတ္တာ။ တမ္ပိ အသေက္ခဉာဏန္တိ စေ? ဇဝမ္ပိ နိပ္ပရိယာယ သေက္ခဂ္ဂဟဏေ ပရိယာယသေက္ခဂ္ဂဟဏံ န ယုတ္တမေဝ, ကိစ္စဘေဒေန တ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧကာ ဇဝ ဟိ သာ ပညာ နိဗ္ဗာနသ္သ ပစ္စက္ခကိရိယာယ သမ္မာဒသ္သနကိစ္စံ ဥပာဒာယ "သမ္မာဒိဋ္ဌိ"တိ ဝုတ္တာ, သမ္မာဇာနနကိစ္စံ ဥပာဒာယ "သမ္မာဉာဏ"န္တိ။ အညာတာဝိန္ဒြိယဝသေန တ **သမ္မာဒိဋ္ဌိ,** ပညိန္ဒြိယဝသေန **သမ္မာဉာဏ**န္တိ ဇဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မဂ္ဂဖလာဝဟာယ ဒေသနာယ သင္ခေပတောဝ အာဂတတ္တာ ဝုတ္တံ **"ဥဂ္ဃဋိတညုပုဂ္ဂလသ္သ ဝသေနာ"** တိ။

ဘဒ္ဒာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၆. လဋုကိကောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၄၈. မဟာဥဒာယိတ္ထေရော တိ ကာဠုဒာယိလာဠုဒာယိတ္ထေရေဟိ အညော မဟာဒေဟတာယ မဟာဥဒာယီတိ သာသနေ ပညာတော ထေရော။ အပဟရိ အပဟရတိ အပဟရိသ္သတီတိ **အပဟတ္တာ** ။ တေကာလိကော ဟိ အယံ သဒ္ဒော။ **ဥပဟတ္တာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **အပဟာရကော**တိ အပနေတာ။ **ဥပဟာရကော**တိ ဥပနေတာ။

၁၄၉. ယန္တိ ဘုမ္မတ္တေ ပစ္စတ္တဝစနံ, တေန စ အနန္တရနိဒ္ဒိဋ္ဌသမယော ပစ္စာမဋ္ဌောတိ အာဟ **"ယသ္မိံ သမယေ"**တိ။ **န ဘာဂဝန္တံ ပဋိစ္စာ** တိ န ဘာဂဝန္တံ အာရမ္မဏံ ကတွာ။

ကမ္မနိပ္ဖန္နတ္တာ တိ အတ္တနာ အာယာစိယမာနကမ္မသိဒ္ဓိအတ္ထံ။ ဘဝတီတိ ဘူ, န ဘူတိ **အဘူ,** ဘယဝသေန ပန သာ ဣတ္ထိ "အဘု"န္တိ အာဟ။ **အာတု မာတူ**တိ ဧတ္ထ ယထာ –

"အင်္ဂါ အင်္ဂါ သမ္ဘဝသိ၊ ဟဒယာ အဓိဇာယသေ။
အတ္တာ ဝေ ပုတ္တ နာမာသိ၊ သ ဇီဝ သရဒေါသတ"န္တိ။ –

အာဒီသု ပုတ္တော "အတ္တာ"တိ ဝုစ္စတိ ကုလဝသေန သန္တာနေ ပဝတ္တနတော။ ဧဝံ ပိတာပိ "ပုတ္တဿ အတ္တာ"တိ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ "ဘိက္ခုဿ အတ္တာ မာတာ"တိ ဝတ္တုကာမာ ဘယဝသေန **"အာတု မာတူ"**တိ အာဟ။ တေနာဟ **"အာတူတိ ပိတာ"**တိအာဒိ။

၁၅၀. ဧဝမေဝန္တိ ဣဒံ ဂရဟတ္ထဇောတနနိပါတပဒန္တိ ဝုတ္တံ **"ဂရဟန္တော အာဟာ"** တိ။ တထာ ဟိ နံ တစက သဒ္ဒေနေဝ ဒဿေန္တော **"ဣမေကေစ္စေ မောဃပုရိသာ"** တိ အာဟ။ **အာဟံသူ**တိ တေသံ တထာ ဝစနဿ အဝိစ္ဆေဒေန ပဝတ္တိဒီပနန္တိ အာဟ **"ဝဒန္တိ"** တိ။ **ကိံ ပနိမဿ အပ္ပမတ္တကဿာ** တိ ပဟာတဗ္ဗဝတ္ထုံ အဝမညမာနေဟိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"ကိံ ပနာ"**တိ။ ဟေတုမ္ဟိ ဇောတေတဗ္ဗေ စေတံ သာမိဝစနံ ယထာ "အနုဿဝဿ ဟေတု, အဇ္ဈေနဿ ဟေတူ"တိ။ တေနာဟ **"အပ္ပမတ္တကဿ ဟေတူ"** တိ။ နနု အပဿန္တေန ဝိယ အသုဏန္တေန ဝိယ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ? သတ္ထာရာ နာမ အပ္ပမတ္တကေသု ဒောသေသု အပဿန္တေန ဝိယ စ အသုဏန္တေန ဝိယ စ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ တေသံ အဓိပ္ပာယေန ဝိဝရဏံ။ **တေသု စာ**တိ သိက္ခာကာမေသု စ။ အပ္ပစ္စယံ ဥပဋ္ဌာပေန္တီတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ။ **တေသန္တိ** ယေ "မောဃပုရိသာ"တိ ဝုတ္တာ ပုဂ္ဂလာ, တေသံ။ **ဂလေ ဗဒ္ဓံ မဟာကဋ္ဌ** န္တိ ဂလေ ဩလမ္ဗေတွာ ဗဒ္ဓံ ရုက္ခဒဏ္ဍမာဟ။ **ပူတိလတာယာ**တိ ဂလောစိယာ။ **ဟရာဇိကဝတ္ထု ဝိယ ဒုပ္ပဇဟံ ဟောတီ** တိ ဆန္ဒကပ္ပဟာနဝသေန တံ ပဇဟိတုံ န သက္ကောတိ။

၁၅၁. အနုဿုက္ကာ တိ တဿ ပဟာတဗ္ဗဿ ပဟာနေ ဥဿုက္ကရဟိတာ။ **အပစ္စာသီသနပက္ခေ** တိ တာယ ပရဒတ္တဝုတ္တိတာယ ကဿစိ ပစ္စယဿ ကုတောစိ အပစ္စာသီသကပက္ခေ ဌိတာ ဟုတွာ သုပ္ပဇဟံ ဟောတိ, န တဿ ပဟာနေ ဘာရိယံ အတ္ထိ။

၁၅၂. ဒလိဒ္ဒော ဒုဂ္ဂတော။ **အဿကော** တိ အသာပတေယျော။ **ဂေဟယဋ္ဌိယော** တိ ဂေဟဆဒနဿ အာဓာရာ, တာ ဥဇုကံ တိရိယံ ဌပေတဗ္ဗဒဏ္ဍာ။ သမန္တတော ဘိတ္တိဟဒေသု ဌပေတဗ္ဗဒဏ္ဍာ **မဏ္ဍလာ။ ကာကာတိဒာယိ** န္တိ ဣတော စိတော ကာကေဟိ အတိဟတဝသေန ဥဍ္ဍေတဗ္ဗံ။ တေနာဟ **"ယတ္ထ ကိဉ္စိဒေဝ"** တိအာဒိ။ **သူရကာကာ**တိ ကာကာနံ ဥဍ္ဍေပနာကာရမာဟ။ **နပရမရူပန္တိ** ဟီနရူပံ။ **ဝိလီဝမဉ္စကော** တိ တာလဝေတ္တကာဒီဟိ ဝီတမဉ္စကော။ သာ ပနဿ သန္တာနာနံ ဆိန္နဘိန္နတာယ ဩလုဂ္ဂဝိလုဂ္ဂတာ, တထာ သတိ သာ ဝိသမရူပာ ဟောတီတိ အာဟ **"ဩဏတာ"**တိအာဒိ။ သော ပုဂ္ဂလော လူခဘောဇီ ဟောတီတိ အာဟ **"ဓညံ နာမ ကုဒ္ရူသကော"** တိ။ သမကာလံ ဝပိတဗ္ဗတာယ **သမတပကံ,** ယထာဥတု ဝပိတဗ္ဗဗီဇံ။ **ဇာယိကာ**တိ ကုစ္ဆိတာ ဘရိယာ, သဗ္ဗတ္ထ ဂရဟာယံ က-သဒ္ဒော။ **သော ဝတာဟံ ပဗ္ဗဇေယျန္တိ** သောဟံ ကေသမဿုံ ဩဟာရေတွာ ပဗ္ဗဇေယျံ, ယောဟံ ပုရိသော နာမ အဿံ ဝတာတိ ပဗ္ဗဇ္ဇာဝသေန အတ္တနော ပုရိသံ ဗောဓေယျော။ တံသဘာဝေ ဌိတဿ ဗောဓာ န တု ဒုက္ကရာ, သာ **ခဠောပိကာ။ သာ** ကုမ္ဘီ။ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိနော **အမုတေဠသာနိ ကောဋ္ဌာကရသတာနိ ဝိယ** ။

၁၅၃. သုဝဏ္ဏနိက္ခသတာန န္တိ အနေကေသံ သုဝဏ္ဏနိက္ခသတာနံ။ **စယော**တိ သန္တာနေဟိ နိစယော အဝိစိ နိစ္စပ္ပဗန္ဓနိစယော။ တေနာဟ **"သန္တာနတော ကတသန္နိစယော"** တိ။

၁၅၄. ဟေဋ္ဌာ ကိဉ္စာပိ အပ္ပဇဟနကာ ပဋ္ဌမံ ဒဿိတာ, ပဇဟနကာ ပဓာနာ, တေသဥ္စ ဝသေနေတ္ထ ပုဂ္ဂလစတုက္ကံ ဒဿိတံ။ **တေ တဥ္စေဝ ပဇဟန္တိ** တိ ပဇဟနကာ ပဋ္ဌမံ ဂဟိတာ။ **ရာသိဝသေနာ**တိ "ဣဓုဒါယိ ဧကစ္စော ပုဂ္ဂလော"တိအာဒိနာ စတုက္ကေ အာဂတဝိဘာဂံ အနာမသိတွာ "တေ တေ"တိ ပစုရဝသေန ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"န ဟဋ္ဌိယေ

ကုံ ဝိဘတ္တာ"တိ။ အဝိဘာဂေန ဂဟိတဝတ္ထူသု ဝိဘာဂတော ဂဟဏံ လောကသိဒ္ဓမေတန္တိ ဒဿေတုံ **"ယထာ နာမာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပဇဟာနကပုဂ္ဂလာ** တိ "တေ တဗ္ဗေ ပဇဟန္တိ"တိ ဧဝံ ပဇဟာနကပုဂ္ဂလာ ဧဝ။

ဥပမိအနုဓာဝနကာတိ ဥပမီသု အနုအနုဓာဝနကာ ဥပမိယော အာရဗ္ဘ ပဝတ္တနကာ။ **ဝိတက္ကာယေတ** တိ ကာမသင်္ကပ္ပာဒိဝိတက္ကာယေဝ။ **ကုန္တိဋ္ဌယနာနုတ္တတာ** တိ ဝိမုတ္တိပရိပာစကာနံ ကုန္တိယာနံ ပရောပရိယတ္တံ။ တဿ ဟိ ဝ သေနေဝ တေ စတ္တာရော ပုဂ္ဂလာ ဇာတာ။ အဂ္ဂမဂ္ဂတ္ထာယ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ ယာဝ န တံ မဂ္ဂေန သမုဂ္ဃာတေန္တိ, တာဝ နပ္ပဇဟန္တိ နာမ။ ဣတိ ဟေဋ္ဌိမာ တယောပိ အရိယာ အပ္ပဟီနဿ ကိလေသဿ ဝသေန "နပ္ပဇဟန္တိ"တိ ဝုတ္တာ, ပဂေဝ ပုထုဇ္ဇနာ။ ဝုတ္တနယေန ပန ဝိပဿနံ မဂ္ဂေန ဃဋ္ဋေန္တော တေ စတ္တာရော ဇနာ အဂ္ဂမဂ္ဂက္ခဏေ ပဇဟန္တိ နာမ။ တေ ဧဝ တတ္ထ သီဃကာရိနော ခိပ္ပံ ပဇဟန္တိ နာမ, တေနာဟ **"တတ္ထာ"** တိအာဒိ။

သံဝေဂံ ကတ္ဝာ အဂ္ဂိံ အက္ကန္တပုရိသော ဝိယ။ **မဂ္ဂေနာ** တိ အနုက္ကမာဂတေန အဂ္ဂမဂ္ဂေန။ **မဟာဟတ္ထိပ ဒေါပမေ**တိ မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တေ (မ. နိ. ၁.၃၀၀ အာဒယော)။ တတ္ထ ဟိ "တဿ ဓာတာရမ္မဏမေဝ စိတ္တံ ပက္ခန္ဒတိ ပသီဒတိ သန္တိဋ္ဌတိ အဓိမုစ္စတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၃၀၂) ဧတ္ထ အတိတိက္ခနာတိတိက္ခ-နာတိမန္ဒအတိမန္ဒ-ပုဂ္ဂလဝသေန အဌကထာယံ (မ. နိ. အဌ. ၂.၃၀၂) တယော တရာ ဥဒ္ဒဋ္ဌာ, တတ္ထ မဇ္ဈိမဝသေနေဝ ပဌေဟာ ကထိတော။ **ကုန္တိဋ္ဌယဘာဝေန** တိ ကုန္တိဋ္ဌယဘာဝနာသုတ္တေ, တတ္ထာပိ မဇ္ဈိမနယေနေဝ ပဌေဟာ ကထိတော။ တေနာဟ **"ကုမေသူ"**တိအာဒိ။

တန္တိ "ဥပမိ"တိ ဝုတ္တံ ခန္ဓပဉ္စကံ။ **ဒုက္ခဿ မူလ** န္တိ သဗ္ဗဿပိ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ကာရဏံ။ **နိဂ္ဂဟဏော** တိ နိရုပဟာနော။ တေနာဟ **"နိတ္တဏ္ဟော"** တိ။

၁၅၅. **ယေ ပဇဟန္တိ** တိ "တေ တဗ္ဗေ ပဇဟန္တိ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တပုဂ္ဂလာ။ **တေ ကုမေ နာမ ဧတ္တကေ ကိလေသေ ပဇဟန္တိ**တိ ယေ တေ ပုထုဇ္ဇနာ လာဘိနော စ ပဉ္စ ကာမဂုဏေ ဧတ္တကေ တံတံစျာနာဒိဝတ္ထုကေ စ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈ တာယ ပရိစ္စိန္နတ္တာ ဧတ္တကေ ကိလေသေ ပဇဟန္တိ။ **ယေ နပ္ပဇဟန္တိ** တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနယာနုသာရေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အသုစိသုခံ** ကာယာသုစိသန္နိဿိတတ္တာ။ **အနရိယေဟီ**တိ အပရိသုဒ္ဓေဟိ။ **ပဋိလာဘတော ဘာယိတဗ္ဗံ** ကိလေသဒုက္ခဂတိကတ္တာ။ **ဝိပာကတော ဘာယိတဗ္ဗံ** အပာယဒုက္ခဂတိကတ္တာ။ **ဂဏတောပိ ကိလေသတောပိ ဝိဝိတ္တသုခ**န္တိ ဂဏသင်္ဂဏိကတော စ ကိလေသသင်္ဂဏိကတော စ ဝိဝိတ္တသုခံ။ **ရာဂာဒိဝူပသမတ္ထာယာ** တိ ရာဂါဒိဝူပသမာဝဟံ သုခံ။ **န ဘာယိတဗ္ဗံ** သမ္ပတိ အာယတိဉ္စ ခေမတ္တဟိတဘာဝတော။

၁၅၆. **ဣဋ္ဌိတသ္မိံ** န္တိ ပစ္စတ္တေ ဘုမ္မဝစနန္တိ အာဟ **"ဣဋ္ဌန"** န္တိအာဒိ။ ဣဋ္ဌတိ တေနာတိ **ဣဋ္ဌိတံ,** တသ္မိံ သ တဿ စျာနဿ ခောဘကရံ ဩဠာရိကံ စျာနင်္ဂံ။ **စတုတ္ထဇ္ဈာနံ အနိဋ္ဌန်** သန္နိသိန္နာဘာဝတော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ "ဠိတေ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၄-၂၄၅; မ. နိ. ၁.၃၈၄-၃၈၆; ပာရာ. ၁၂-၁၃)။

အလံ-သဒ္ဒေါ ယုတ္တတ္ထောပိ ဟောတိ – "အလမေဝ နိဗ္ဗိန္ဒိတုံ, အလံ ဝိမုစ္စိတုံ"န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၂၇၂; သံ. နိ. ၂.၁၂၄, ၁၂၈, ၁၃၄, ၁၄၃), တသ္မာ **အနလံ** အနုသင်္ဂ ကာတုံ အယုတ္တန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"အကတ္တဗ္ဗအာလယန္တိ ဝဒာမီ"**တိ။ **သန္နိဋ္ဌာန** န္တိ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ အလံ တ္တောဝတာတိ ဥဿာဟပဋိပ္ပဿမ္ဘနဝသေန သန္နိဋ္ဌာနံ န ကာတဗ္ဗန္တိ ယောဇနာ။ ဥဒ္ဒမ္ဘာဂိယသညိတံ **အဏုံ တ** သြရမ္ဘာဂိယသညိတံ **ထူလံ တ,** ရူပရာဂေတိ ဧဝရူပံ **အဏုံ တ** ကာမာသတေ ပဋိဃန္တိ ဧဝရူပံ **ထူလံ တ,** မုဒုနာ ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသေန **အပ္ပသာဝဇ္ဇံ,** ကမ္မဗန္ဓနဒွေန တ **အပ္ပသာဝဇ္ဇံ,** တဗ္ဗိပရိယာယတော **မဟာသာဝဇ္ဇံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နာတိတိက္ခပညဿ ဝသေန ဒေသနာယ ပဝတ္တတ္တာ **"နေယျပုဂ္ဂလဿ ဝသေနာ"** တိ ဝုတ္တံ။ သဗ္ဗသော ဟိ ပရိယာဒိန္နနိကန္တိကဿ အရိယပုဂ္ဂလဿ ဝသေန သညာဝေဒယိတနိရောဓဿ အာဂတတ္တာ **"အရဟတ္တနိကူဋ္ဌေနေဝ နိဋ္ဌာပိတာ"** တိ ဝုတ္တံ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော န ဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယျမေဝ။

လဋုကိကောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၇. စာတုမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၅၇. ယထာဥပနိဿယေနာ တိ ယော ယော ဥပနိဿယော ယထာဥပနိဿယော, တေန ယထာဥပနိဿယေန သမ္မာပယောဂေန။ **ပတိဋ္ဌဟိဿ** န္တိ သာသနေ ပတိဋ္ဌံ ပဋိလဘိဿန္တိ။ **ဝသနဋ္ဌာနာနီ** တိ ဝဿဂ္ဂါဒိဝသေန ဝသနဋ္ဌာနာနိ။ **သဏ္ဌာပယမာနာ** တိ သုဝိဘတ္တဘာဝေန ဌပေန္တာ။

အဝိနိဗ္ဘောဂသဒ္ဒ န္တိ ဝိနိဘုဉ္ဇိတ္ဝာ ဂဟေတုံ အသက္ကုဏေယျသဒ္ဒံ။ ဝစီဃောသောပိ ဟိ ဗဟူဟိ ဧကစ္စံ ပဝတ္တိတော ဌာနတော စ ဒူရတရော ဧကဝလံ မဟာနိဃောသော ဧဝ ဟုတ္ဝာ သောတပထမာဂစ္ဆတိ။ **မဇ္ဈိဝိလောပေ** တိ မဇ္ဈေ ဝိလုမ္ပိတ္ဝာ ဝိယ ဂဟဏေ, မဇ္ဈာနံ တ နယနေ။

၁၅၈. ဝဝဿဂ္ဂတ္ထေ တိ နိစ္ဆယတ္ထေ, ဣဒံ တာဝ အမ္ဟေဟိ ဝုစ္စမာနဝစနံ ဧကန္တသောတဗ္ဗံ, ပစ္ဆာ တုမ္ဟေဟိ ကာတဗ္ဗံ ကရောထာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဝစနပရိဟာရော**တိ တေဟိ သက္ယရာဇူဟိ ဝုတ္တဝစနဿ ပရိဟာရော။ **လေသကပ္ပ** န္တိ ကပ္ပိယလေသံ။ **ခုရဝဟာ**တိ ခုရတဟိနော, ဓောရယ္ဟာတိ အတ္ထော။ **ဟဒမူလ**န္တိ ဥပစာရံ ဝဒတိ။ **ဝိဂစ္ဆိဿတီ**တိ ဟာယိဿတိ။ **ပဋိပ္ပဿရိတော** တိ န ဘဂဝတော သမ္မုခါဝ, သက္ယရာဇူနံ ပုရတောပိ ဝိပ္ပဿရိတော၀ ဟောတိ။

၁၅၉. အဘိနန္ဒတူ တိ အဘိမုခော ဟုတ္ဝာ ပမောဒတု။ **အဘိဝဒတူ**တိ အဘိရူပဝသေန ဝဒတု။ **ပသာဒညထတ္တ** န္တိ အပ္ပသာဒဿ ဝိပရိဏာမော ဟီနာယာဝတ္တနသင်္ခာတံ ပရိဝတ္တနံ, တေနာဟ **"ဝိဗ္ဗမန္တာနံ၊ ဝိပရိဏာမညထတ္တ"**န္တိ။ ကာရဏူပစာရေန သဒ္ဒေသု ဗီဇပရိယာယောတိ အာဟ **"ဗီဇာနံ တရုဏာနန္တိ တရုဏသဿာန"** န္တိ။ တရုဏဘာဝေနေဝ တဿ ဘာဝိနော ဖလဿ အဘာဝေန **ဝိပရိဏာမော**။

၁၆၀. ကတ္တဗ္ဗဿ သရသေနေဝ ကရဏံ စိတ္တရုစိယံ, န တထာ ပရဿ ဥဿာဒနေနာတိ အာဟ – **"ပက္ကောသိယမာနာနံ ဂမနံ နာမ န ဖာသုက"**န္တိ။ မယမ္ပိ ဘဂဝတ ဝိယ **ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရေနေဝ ဝိဟရိဿာမာတိ ဒီပေတိ** ပကတိယာ ဝိဝေကဇ္ဈာသယဘာဝတော ဝိရဒ္ဓေ အာဂတဿ ဘာရဿ အဝဟနတောယေဝ။ တေနာဟ **"အတ္တနော ဘာရဘာဝံ န အညာသီ"**တိ။

၁၆၁. ကသ္မာ အာရဘီတိ? သပ္ပာယတော။ ပဉ္စသတာ ဟိ ဘိက္ခူ အဘိနဝ, တသ္မာ တေသံ သြဝါဒအနုတ္တံ ဘဂဝတ ဣမံ ဒေသနံ အာရဘီတိ။

၁၆၂. ကောစုဟယာသဿာ တိ ထွေ ကုဇ္ဈနဋ္ဌေန ကောဓော, သေ့ဝဝ စိတ္တဿ ကာယဿ စ အတိပ္ပမဒ္ဒနမထနုပ္ပာဒနေဟိ ဒဋ္ဌပံ အာယာသဋ္ဌေန ဥပဟယာသော။ အနေကတာရံ ပဝတ္တိတ္ဝာ အတ္တနာ သမဝေတံ သတ္တံ အဇ္ဈောတ္ထရိတ္ဝာ သီသံ ဥက္ခိပိတုံ အဒတ္ဝာ အနယဗျသနပာပနေန ကောစုဟယာသဿ ဦမိသဒိသတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တေနာဟ **"ကောစုဟယာသေ"**တိအာဒိ။

၁၆၃. သြဒရိကတ္တေန ဆာဒိတော တိ သြဒရိကဘာဝေန အာမိသဂေဓေန မိစ္ဆာဇီဝေန ဇီဝိကာကပ္ပနေန နာသိတသီလာ ဒိဂုဏတာယ ဆာဒိတဓမ္မသရီရော။

၁၆၄. ပဉ္စကာမဂုဏာဝဋ္ဋေ နိမုဇ္ဇိတ္ဝာ တိ ဗွေ ကာမရာကဘိဘူတေ သတ္တေ ဣတော စ ဧတ္တော, ဧတ္တော စ ဣတောတိ ဧဝံ မနာပိယရူပာဒိဝိသယသင်္ခာတေ အာဝဋ္ဋေ အတ္တာနံ သံသာရေတ္ဝာ ယထာ တတော ဗဟိဘူတေ နေက္ခမ္မေ စိတ္တမ္ပိ န ဥပ္ပာဒေတိ, ဧဝံ အာဝဋ္ဋေတ္ဝာ ဗျသနာပာဒနေန ကာမဂုဏာနံ အာဝဋ္ဋသဒိသတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တေနာဟ **"ယထာ ဟီ"**တိအာဒိ။

၁၆၅. ရာကနုဒ္ဒံသိတေနာ တိ ရာဂေန အနုဒ္ဒံသိတေန။ စဏ္ဍမစ္ဆံ အာဂမ္မာတိ သုသုကာဒိစဏ္ဍမစ္ဆံ အာဂမ္မ။ **မာတုကမံ အာဂမ္မာ**တိ မာတုကမော ဟိ ယောနိသောမနသိကာရရဟိတံ အဓီရပုရိသံ ဣတ္ထိကုတ္တဘူတေဟိ အတ္တနော ဟာဝဘာဝဝိလာသေဟိ အဘိဘုယျ ဂဟေတ္ဝာ ဓီရဇာတိယမ္ပိ အတ္တနော ရူပာဒီဟိ ပလောဘနဝသေန အနဝသေသံ အတ္တနော ဥပကာရဓမ္မေ သီလာဒိကေ သမ္မာဒေတုံ အသမတ္ထံ ကရောန္တော အနယဗျသနံ ပာပေတိ။ တေနာဟ – **"မာတုကမံ အာဂမ္မ ဥပ္ပန္နကာမရာကေ ဝိဗ္ဗမတီ"** တိ။

ဘယံ နာမ ယတ္ထ ဘာယိတဗ္ဗဝတ္ထု, တတ္ထ ဩတရန္တဿေဝ ဟောတိ, န အနောတရန္တဿ, တံ ဩတရိတွာ ဘယံ ဝိနောဒေတွာ တတ္ထ ကိစ္စံ သာဓေတဗ္ဗံ, ဣတရထာ စတ္တသိဒ္ဓိ န ဟောတီတိ ဣမမတ္ထံ ဥပမောပမိတဗ္ဗ သရူပဝသေန ဒဿေတုံ **"ယထာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဥဒကံ နိဿာယ အာနိသံသော** ပိပာသဝိနယနံ သရီရသုဒ္ဓိ ပရိဠာဟူပသမော ကာယဥတုဂ္ဂဟာပနန္တိ ဧဝမာဒိ။ **သာသနံ နိဿာယ အာနိသံသော** ပန သင်္ခေပတော ဝဋ္ဋဒုက္ခူပသမော, ဝိတ္ထာရတော ပန သီလာနိသံသာဒိဝသေန အနေကဝိဓော, သော **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၉) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဝုတ္တပ္ပကာရော အာနိသံသော ဟောတိ** တာနိ ဘယာနိ အတိဘုယ္ယ ပဝတ္တဿာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣမာနိ အဘာယိတွာတ**ိ ဣမာနိ ကောဓူပာယာသာဒိဘယာနိ အတိဘုယ္ယ ပဝတ္တိတွာ အဘာယိတွာ။ ကောဓူပာယာသာဒယော ဟိ ဘာယတိ ဧတသ္မာတိ ဘယန္တိ ဝုတ္တာ။ **ထေရော**တိ မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရော။ ကာမံ ပဟာနာဘိသမယကာလေ ဧဝ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယော, သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ပန သံကိလေသတောအနုဓမ္မေသု ကိစ္စံ အသံကိဏ္ဏံ ကတွာ ဒဿေတုံ သမာနကာလိကမ္ပိ အသမာနကာလိကံ ဝိယ ဝုတ္တံ **"တဏှာပဟာသောတံ ဆိန္ဒိတွာ နိဗ္ဗာနပဟရံ ဒဋ္ဌုံ န သက္ကော တီ"**တိ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

စာတုမသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၈. နဠကပာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆၆. ယတ္ထ ဗောဓိသတ္တပမုခော တနရော နဠကေန ပာနီယံ ပိဝိ, သာ ပောက္ခရဏီ, တဿာမန္တော ဘူမိပ္ပဒေသော, တတ္ထ နိဝိဋ္ဌဂါမော စ "နဠကပာန"န္တေဝ ပညာယိတ္ထ, ဣဓ ပန ကမော အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **"နဠကပာ နေတိ ဧဝံနာမကေ ကမေ"**တိ။ ဣဒါနိ တမတ္ထံ အာဂမနတော ပဋ္ဌာယ ဒဿေတုံ **"ပုဗ္ဗေ ကိရ"** တိ အာရဒ္ဓံ။ **ပညတ** တိ ဣတိကတ္တဗ္ဗတာယ ပညာယ ပညတ။

ထူလဒီဃဗဟုလဘာဝေန မဟတီဟိ အင်္ဂုလာဟိ သမန္နာဂတတ္တာ **မဟာအင်္ဂုလော**။ "ဥဒကရက္ခသော အဟ"န္တိ ဝတွာ တနရာနံ ကင်္ခိ အမုဥ္စိတွာ "သဗ္ဗေ တုမှေဟ မမ ဟတ္ထဂတာ"တိ ဒဿေန္တော **"တုမှေဟ ပန သဗ္ဗေ ခာဒိ ဿာမီ"**တိ အာဟ။ **ခမိ။ပေ။ ပိဝိံသူ**တိ ဗောဓိသတ္တေန ဂဟိတနဠော အနဝသေသော အဇ္ဈန္တရေ သဗ္ဗသန္ဓီနံ နိဗ္ဗာ ဓေန ဧကစ္ဆိဒ္ဒော အဟောသိ။ **နေဝ မံ တွံ ဝဓိဿသီ** တိ ဥဒကရက္ခသ တွံ ဝဓိတုကာမောပိ မမ ပုရိသထာမေန န ဝဓိ ဿသိ။

ဧဝံ ပန ဝတွာ မဟာသတ္တော "အယံ ဟဟော ဧတ္တ ပာနီယံ ပိဝန္တေ အညေပိ သတ္တေ မာ ဗာဓယိတ္ထာ"တိ ကရုဏာယမာနော "ဧတ္ထ ဇာယန္တာ နဠာ သဗ္ဗေ အပဗ္ဗဗန္ဓာ ဧကစ္ဆိဒ္ဒာဝ ဟောန္တူ"တိ အဓိဋ္ဌာယ ဂတော။ တေနာဟ **"တတော ပဋ္ဌာယာ"** တိအာဒိ။

၁၆၇. အနုရုဒ္ဓပ္ပမုခာ ဘိက္ခူ ဘဂဝတာ "ကစ္စိ တုမှေဟ အနုရုဒ္ဓာ"တိ ပုစ္ဆိတာတိ ထေရော **"တဂ္ဃ မယံ, ဘန္တေ"**တိ အာဟ။

သစေ ပဗ္ဗဇတိ, ဇီဝိတံ လဘိဿတိ, နော အညထာတိ ရညာ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အဘိနီတာတိ **ရာဇာဘိနီတာ။ စောရာဘိနီ တာ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **စောရာနံ မူလံ ဆိန္ဒန္တော** "ကဏ္ဍကသောဓနံ ကရိဿာမီ"တိ။ **အာဇီဝိကာယာ**တိ အာဇီဝေန ဇီဝိတဝုတ္တိယာ။ **ဣမေသု ပန** အနုရုဒ္ဓတ္ထေရာဒီသု။

ဝိဝေကန္တိ ပုဗ္ဗကာလိကကိရိယာပဒာနံ "အဇ္ဈာပဇ္ဇံ ဥပေတ"န္တိအာဒီသု ဝိယာတိ အာဟ – **"ဝိဝိစ္စာ"** တိ, ဝိဝိစ္စ တွာ ဝိဝိတ္တော ဟုတွာ ဝိနာ ဟုတွာတိ အတ္ထော။ **ပဗ္ဗဇိတကိစ္စ** န္တိ ပဗ္ဗဇိတဿ သာရုပ္ပကိစ္စံ။ **သမဏကိစ္စ**န္တိ သမဏဘာဝကရဏကိစ္စံ။ ယဒဂ္ဂေန ဟိ ပဗ္ဗဇိတကိစ္စံ ကာတုံ န သက္ကောတိ တဒဂ္ဂေန သမဏဘာဝကရမ္ပိ ကိစ္စံ ကာတုံ န သက္ကောတိ။ တေနာဟ **"သော ဧဝတ"**တိအာဒိ။

၁၆၈. အပ္ပဋိသန္ဓိကေ တာဝ ဗျာကရေယျန္တော ပဝတ္တီသု ဌာနံ အတိတောတိ ကတွာ ဥပပတ္တီသု ဗျာကရောတိ နာမ တတ္ထ ပဋိသန္ဓိယာ အဘာဝကိတ္တနတော။ **မဟာန္တတုဋ္ဌိနော** တိ ဝိပုလပမောဇာ။

၁၆၉. ဣမသ္မာ တိ “အသ္မာ”တိ ပဒဿ အတ္ထဝစနံ။ ဣမဿ ဌိတဿ အာယသ္မတော သာမံ ဒိဋ္ဌော တ ဟောတိ အနုဿဝသုတော တတိ ယောဇနာ။ **သမာဓိပက္ခိကာ ဓမ္မာ ဓမ္မာတိ အဓိပ္ပေတာ,** သမာဓိ ပန **ဓံဝိဟာရီတိ** ဧတ္ထ ဝိဟာရသဒ္ဒေန ဂဟိတော။ **ဓံဝိမုတ္တာ** တိ ဧတ္ထ ပန ဝိမုတ္တိသဒ္ဒေန ဖလဝိမုတ္တိ ဂဟိတာ။ **စရတောပီ**တိ သမထဝိပဿနာစာရေန စရတောပိ ဝိဟရန္တဿပိ။ ဥပဟာသကဉပဟာသိကာဌာနေသု လဗ္ဘမာနမ္ပိ အရဟတ္တံ အပ္ပကဘာဝတော ဟာဠိယံ အနုဒ္ဓဋ္ဌန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

နဠကပာနသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၉. ဂေါလိယာနိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇၃. ပဒသမာစာရောတိ တံတံပစ္စယဘေဒဒဿနာယ ဝိဂတတ္တာ ပကာရေဟိ ဒလိဒ္ဒသမာစာရော သိထိလသမာစာရောတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ ပန တာဒိသော သမာစာရော ထိရော ဒဠှော နာမ န ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ဒုဗ္ဗလသမာစာရော”**တိ။ “သာခသမာစာရော”တိ တ ဟဋ္ဌော, တတ္ထ တတ္ထ လဂ္ဂနဋ္ဌေန သာခာသဒိသသီလောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“သြဍ္ဍာရိကာစာရော”**တိ။ **ပစ္စယေသု သာပေက္ခော** တိ ပစ္စယေသု သာပေက္ခတာယ ဧဝ ဟိဿ သြဍ္ဍာရိကာစာရတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဂရုနာ ကိသ္မိဉ္စိ ဝုတ္တေ ကရဝဝသေန ပတိဿဝနံ ပတိဿော, ပတိဿဝစနဘူတံ တံသဘာဂဉ္စ ယံ ကိဉ္စိ ကရဝန္တိ အတ္ထော။ သဟ ပတိဿေနာတိ **သပ္ပတိဿေန,** သပ္ပတိဿဝေန သြတဒသမ္ဗုဒ္ဓိစ္စနေန။ ပတိဿီယတီတိ တ ပတိဿော, ဂရုကာတဗ္ဗော, တေန သဟ ပတိဿေနာတိ သဗ္ဗံ ပုဗ္ဗေ ဝိယ။ တေနာဟ **“သဇေဋ္ဌကေနာ”** တိ။ **သေရိဝိဟာရော** နာမ အတ္တပ္ပဓာနတသော။ တေနာဟ **“နိရင်္ကုသဝိဟာရေနာ”** တိ။

အနုပခဇ္ဇာ တိ အနုပကမိုတ္ဝတ။ ဂရုဋ္ဌာနိယာနံ အန္တရံ အနာပုစ္ဆာ အနုပဝိသိတ္ဝတတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတုံ **“တတ္ထ ယော”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အာဘိသမာစာရိကန္တိ အာဘိသမာစာရေ ဘဝံ။ ကိံ ပန တန္တိ အာဟ **“ဝတ္တပဋိပတ္တိမတ္တမ္ပီ”** တိ။ နာတိကာလဿေဝ သင်္ဃဿ ပုရတော ပဝိသိတဗ္ဗံ, န ပစ္ဆာ ပဋိက္ကမိတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယေန အတိကာလေ စ ကမပ္ပဝေသော အတိဒိတ ပဋိက္ကမနဉ္စ နိတရိတံ, တံ ဒဿေတုံ **“န အတိပာတော”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဉဒ္ဒစ္စပကတိကော**တိ ဝိဗ္ဘန္တစိတ္တော။ **အဝစာပလ္လေနာ** တိ ဒဋ္ဌှတတာပဟာတပလ္လဝသဒိသေန လောလဘာဝေန။

ပညဝတာတိ ဣမိနာ ဘိက္ခုသာရုပ္ပေသု ဣတိကတ္တဗ္ဗေသု ဥပာယပညာ အဓိပ္ပေတာ, န သုတမယပညာ။ **အဘိဓမ္မေ အဘိဝိနယေ ယောဂေ**တိ ဣမိနာ ဘာဝနာပညာဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ ယောဂေ ပကာသိတော။ **ယောဂေ**တိ စ ပရိစယော ဥဂ္ဂဏှ္ပဟာဝသေန။

အာရုပ္ပာ တိ ဣမိနာ စတဿောပိ အရူပသမာပတ္တိယော ဂဟိတာ, တာ ပန စတူဟိ ရူပသမာပတ္တီဟိ ဝိနာ န သမ္ပဇ္ဇန္တီတိ အာဟ – **“အာရုပ္ပာတိ ဝေတ္တာဝတာ အဋ္ဌပိ သမာပတ္တိယော ဝုတ္တာ ဟောန္တီ”** တိ။ **ကသိဏေ**တိ ဒသဝိဓေ ကသိဏေ။ **ကေ ပရိကမ္မကမ္မဋ္ဌာန** န္တိ ယံ ကိဉ္စိ ကေဘာဝနာ ပရိကမ္မဒီပနံ ခန္ဓကမ္မဋ္ဌာနံ။ တေနာဟ **“ပဂုဏံ ကတ္ဝတ”**တိ။ ကသိဏပရိကမ္မံ ပန တဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတံ ဟောတိ, လောကိယာ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာ ဟေဋ္ဌာ ဂဟိတာတိ အာဟ **“ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေတိ ဣမိနာ သဗ္ဗေပိ လောကုတ္တရဓမ္မေ ဒဿေတီ”** တိ။ **နေယ္ယပုဂ္ဂလဿ ဝသေနာ**တိ ဇာနိတ္ဝတ ဝိတ္ထာရေတ္ဝတ ဉာတဗ္ဗပုဂ္ဂလဿ ဝသေနာတိ။

ဂေါလိယာနိသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၁၀. ကီဋာဂိရိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇၄. ပဉ္စ အာနိသံသေတိ အပ္ပာဗာဓတာဒိကေ ပဉ္စ ဂုဏေ။ တတ္ထ အက္ခိရောဂကုစ္ဆိရောဂာဒီနံ အဘာဝေ **အပ္ပာဗာဓတာ**။ သရီရေ တေသံ ကုပ္ပနဒုက္ခဿ အဘာဝေ **အပ္ပာတင်္ကံ** ။ သရီရဿ ဥဋ္ဌာနသုခတာ **လဟုဋ္ဌာနံ**။ ဗလံ

နာမ ကာယဗလံ။ **ဖာသုဝိဟာရော** ဣရိယာပထသုခတာ။ **အနုပက္ခန္ဒနီ** တိ ဒုစ္စဇနဝသေန သတ္တာနံ အနုပဝိဋ္ဌာနိ။ **သဥ္ဇာနိသ္သထာ**တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒော အာဒိအတ္ထော, တသ္မာ ဣတိ ဧဝံ အာနိသံသန္တိ အတ္ထော။

၁၇၅. အာတသေ နိယုတ္တာတိ **အာတသိကာ** တဿ အနတိဝတ္တနတော။ တေနာဟ **"နိဗဒ္ဓတာသိနော"** တိ, နိယတတာသိနောတိ အတ္ထော။ **တန္နိဗန္ဓာ** တိ နိဗန္ဓံ ဝုစ္စတိ ဖ္ဃာဟာရော, တတ္ထ ဗန္ဓာ ပသုတာ ဉဿုကာတိ တန္နိဗန္ဓာ။ ကထံ တေ တတ္ထ နိဗန္ဓာတိ အာဟ **"အကတံ သေနာသန"**န္တိအာဒိ။ ဥပ္ပဇ္ဇနကေန ကာလေန ပတ္တဗ္ဗံ **ကာလိကံ** သော ပန ကာလော အနာဂတော ဧဝ ဟောတီတိ အာဟ **"အနာဂတေ ကာလေ ပတ္တဗ္ဗ"** န္တိ။

၁၇၈. **တွေကာ ဝေဒနာ သေဝိတဗ္ဗာ** တိ အဋ္ဌာရသပိ နေက္ခမ္မနိဿိတာ ဝေဒနာ သေဝိတဗ္ဗာ, ဂေဟသိတာ **န သေဝိတဗ္ဗ** ။

၁၈၁. **တံ ကတံ** သောဋ္ဌသဝိဓံ္ပိ ကိစ္စဿ နိဋ္ဌိတတ္တာ။ **အနုလောမိကာနီ**တိ ဥတုသုခဘာဝေန အနုရူပာနိ။ တေနာဟ **"ကမ္မဋ္ဌာနသပ္ပာယာနီ"** တိ။ **သမာနံ ကုရုမာနာ**တိ ဩမတ္တတံ အဓိမတ္တတဥ္စ ပဟာယ သမကိစ္စတံ သမ္ပာဒေန္တာ။

၁၈၂. **တေ ဒွေ ဝ ဟောန္တီ** တိ တေ အာဒိတော ဝုတ္တာ ဒွေ ဝ။

ဥဘတော (အ. နိ. ၉၊ ၇.၁၄) ဥဘယထာ ဥဘောဟိ ဘာဂေဟိ ဝိမုတ္တောတိ **ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော** ကေဒေသ သရူပေကသေသနယေန။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ** (ပု. ပ. အဋ္ဌ. ၂၄) "ဒွီဟိ ဘာဂေဟိ ဒွေ ဝ တရေ ဝိမုတ္တောတိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော"တိ။ တတ္ထ ကေစိ တာဝ ထေရာ – "သမာပတ္တိယာ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမောက္ခေန, မဂ္ဂေန သမုစ္ဆေဒဝိမောက္ခေန ဝိမုတ္တောတိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော"တိ ဝဒန္တိ။ အညေ ထေရာ – "အယံ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော ရူပတော မုစ္စိတွာ နာမံ နိဿာယ ဌိတော ပုန တတော မုစ္စနတော နာမနိဿိတကော"တိ ဝတွာ တဿ စ သာဓကံ –

> "အစ္စိ ယထာ တတဝေဂေန ခိတ္တာ၊ (ဥပသိဝါတိ ဘဂဝါ၊)
> အတ္ထံ ပလေတိ န ဥပေတိ သင်္ခံ။
> ဧဝံ မုနိ နာမကာယာ ဝိမုတ္တော၊
> အတ္ထံ ပလေတိ န ဥပေတိ သင်္ခ"န္တိ။ (သု. နိ. ၁၀၈၀; စူဠနိ. ဥပသီဝမာဏဝပုစ္ဆာ ၁၁; ဥပသီဝမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၄၃) –

ဣမံ သုတ္တပဒံ ဝတွာ "နာမကာယတော စ ရူပကာယတော စ သုဝိမုတ္တတ္တာ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော"တိ ဝဒန္တိ။ သုတ္တေ ဟိ အာကိဉ္စညာယတနလာဘိနော ဥပသိဝဗြာဟ္မဏဿ ဘဂဝတာ နာမကာယာ ဝိမုတ္တောတိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တောတိ အက္ခာတောတိ။ အပရေ ပန "သမာပတ္တိယာ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမောက္ခေန ကေတရံ ဝိမုတ္တော, မဂ္ဂေန သမုစ္ဆေဒဝိမောက္ခေန ကေတရံ ဝိမုတ္တောတိ ဧဝံ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော"တိ ဝဒန္တိ။ ဧတ္ထ ပဌမတာဒေ ဒွီဟိ ဘာဂေဟိ ဝိမုတ္တောတိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော။ ဒုတိယတာဒေ ဥဘတောဘာဂတော ဝိမုတ္တောတိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော။ တတိယတာဒေ ပန ဒွီဟိ ဘာဂေဟိ ဒွေ ဝ တရေ ဝိမုတ္တောတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တော ကိလေသာ တ ဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒေဟိ ကာယဒွယတော ဝိမုတ္တာ အဿာတိ အယမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေနာဟ **"ဒွီဟိ ဘာဂေဟီ"**တိအာဒိ။

သောတိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော။ ကာမစ္ဆေတ္တ ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနမ္ပိ အရူပာဝစရဇ္ဈာနံ ဝိယ ဒုဝင်္ဂိကံ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ။ တံ ပန ပဒဋ္ဌာနံ ကတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော နာမ န ဟောတိ ရူပကာယတော အဝိမုတ္တတ္တာ။ တဉ္ဟိ ကိလေသကာယတောဝ ဝိမုတ္တံ, န ရူပကာယတော, တသ္မာ တတော ဝုဋ္ဌာယ အရဟတ္တံ ပတ္တော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော န ဟောတီတိ အာဟ – **"စတုန္နံ အရူပ။ပေ။ ပဥ္စဝိဓော ဟောတီ"**တိ။ "ရူပီ ရူပာနိ ပဿတီ"တိအာဒိကေ နိရောဓသမာပတ္တိအဋ္ဌေ အဋ္ဌ ဝိမောက္ခေ ဝတွာ – "ယတော စ ခော, အာနန္ဒ, ဘိက္ခု ဣမေ အဋ္ဌ ဝိမောက္ခေ ကာယေန ဖုသိတွာ ဝိဟရတိ, ပညာယ စဿ ဒိသွာ အာသဝာ ပရိက္ခီဏာ

ဟောန္တိ, အယံ ဝုစ္စတိ, အာနန္ဒ, ဘိက္ခု ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော”တိ ယဒိပိ **မဟာနိဒာနေ** (ဒီ. နိ. ၂.၁၂၉-၁၃၀) ဝုတ္တံ, တံ ပန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တသေဋ္ဌဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဣမေ သဗ္ဗဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တသင်္ဂဟဏတ္ထံ **“ပဉ္စဝိဓော ဟောတီ”**တိ ဝတွာ **“ဟဋ္ဌိ ပနေတ္ထ။ပေ။ အဘိဓမ္မေ အဋ္ဌဝိမောက္ခလာဘိနော ဝသေန အာဂတာ”** တိ အာဟ။ ဣဓာပိ ဟိ ကီဋာဂိရိသုတ္တေ “ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဧကစ္စော ပုဂ္ဂလော။ပေ။ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော”တိ အရူပသမာပတ္တိဝသေန စတ္တာရော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာ, သေဋ္ဌော စ ဝုတ္တော ဝုတ္တလက္ခဏူပပတ္တိတော။ ယထာဝုတ္တေသု ဟိ ပဉ္စသု ပုရိမာ စတ္တာရော နိရောဓံ န သမာပဇ္ဇန္တီတိ ပရိယာယေန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာ နာမ။ အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘီ အနာဂါမီ တံ သမာပဇ္ဇိတွာ တတော ဝုဋ္ဌာယ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တောတိ နိပ္ပရိယာယေန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တသေဋ္ဌော နာမ။

ကတမော စ ပုဂ္ဂလော တိအာဒီသု **ကတမော**တိ ပုစ္ဆာဝစနံ, **ပုဂ္ဂလော** တိ အသာဓာရဏတော ပုစ္ဆိတဗ္ဗဝစနံ။ **ဣဓာ** တိ ဣမသ္မိံ သာသနေ။ **ဧကစ္စော** တိ ဧကော ။ **အဋ္ဌ ဝိမောက္ခေ ကာယေန ဖုသိတွာ ဝိဟရတီ** တိ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော သဟဇာတနာမကာယေန ပဋိလဘိတွာ ဝိဟရတိ။ **ပညာယ စဿ ဒိသွာ အာသဝါ ပရိက္ခီဏာ ဟောန္တီ** တိ ဝိပဿနာပညာယ သင်္ခါရဂတံ, မဂ္ဂပညာယ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပဿိတွာ စတ္တာရောပိ အာသဝါ ပရိက္ခီဏာ ဟောန္တီ တိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ပညာဝိမုတ္တော တိ ဝိသေသတော ပညာယ ဧဝ ဝိမုတ္တော, န တဿာ ပတိဋ္ဌာနဘူတေန အဋ္ဌဝိမောက္ခသင်္ခာတေန သာတိသယေန သမာဓိနာတိ ပညာဝိမုတ္တော။ ယော အရိယော အနဓိဂတအဋ္ဌဝိမောက္ခေန သဗ္ဗသော အာသဝေဟိ ဝိမုတ္တော, တဿေတံ အဓိဝစနံ။ အဓိဂတေပိ ဟိ ရူပဇ္ဈာနဝိမောက္ခေ န သော သာတိသယသမာဓိနိဿိတောတိ န တဿ ဝသေန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော ဟောတီတိ ဝုတ္တောတယမတ္ထော။ အရူပဇ္ဈာနေသု ပန ဧကသ္မိမ္ပိ သတိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တောယေဝ နာမ ဟောတိ။ တေန ဟိ အဋ္ဌဝိမောက္ခေကဒေသေန တံနာမဒါနသမတ္ထေန အဋ္ဌဝိမောက္ခလာဘီတွေဝ ဝုစ္စတိ။ သမုဒါယေ ဟိ ပဝတ္တော ဝေါဟာရော အဝယဝေပိ ဒိဿတိ ယထာ “သတ္တိသယော”တိ။ **ဟဋ္ဌိ**တိ အဘိဓမ္မဟာဋ္ဌိ။ **ဧတ္ထာ** တိ ဧတိဿံ ပညာဝိမုတ္တိကထာယံ။ **အဋ္ဌဝိမောက္ခပဋိက္ခေပဝသေနေဝ** တိ အဝဓာရဏေန ဣဓာပိ ပဋိက္ခေပဝသေနေဝ အာဂတဘာဝံ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **“ကာယေန ဖုသိတွာ ဝိဟရတီ”**တိ။

ဖုဋ္ဌန္တံ သစ္ဆိကရောတီ တိ ဖုဋ္ဌာနံ အန္တော ဖုဋ္ဌန္တော, ဖုဋ္ဌာနံ အရူပဇ္ဈာနာနံ အနန္တရော ကာလောတိ အဓိပ္ပာယော။ အစ္စန္တသံယောဂေ စေတံ ဥပယောဂဝစနံ, ဖုဋ္ဌာနန္တရကာလမေဝ သစ္ဆိကရောတီတိ သစ္ဆိကာတဗ္ဗောပာယေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဘာဝနပုံသကံ ဝါ ဧတံ “ဧကမန္တံ နိသီဒီ”တိအာဒီသု (ပါရာ. ၂) ဝိယ။ ယော ဟိ အရူပဇ္ဈာနေန ရူပကာယတော နာမကာယေကဒေသတော စ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမောက္ခေန ဝိမုတ္တော, တေန နိရောဓသင်္ခါတော ဝိမောက္ခော အာလောစိတော ပကာသိတော ဝိယ ဟောတိ, န ပန ကာယေန သစ္ဆိကတော, နိရောဓံ ပန အာရမ္မဏံ ကတွာ ဧကစ္စေသု အာသဝေသု ခေပိတေသု တေန သော သစ္ဆိကတော ဟောတိ, တသ္မာ သော သစ္ဆိကာတဗ္ဗံ နိရောဓံ ယထာအာလောစိတံ နာမကာယေန သစ္ဆိကရောတီတိ **“ကာယသက္ခီ”** တိ ဝုစ္စတိ, န တု “ဝိမုတ္တော”တိ ဧကစ္စာနံ အာသဝါနံ အပရိက္ခီဏတ္တာ။ တေနာဟ – **“ဈာနဖဿံ ပဌမံ ဖုသတိ, ပစ္ဆာ နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရောတီ”** တိ။ အယံ စတုန္နံ အရူပသမာပတ္တီနံ ဧကေကတော ဝုဋ္ဌာယ သင်္ခါရေ သမ္မသိတွာ ကာယသက္ခိဘာဝံ ပတ္တာနံ စတုန္နံ, နိရောဓာ ဝုဋ္ဌာယ အဂ္ဂမဂ္ဂပ္ပတ္တအနာဂါမိနော စ ဝသေန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော ဝိယ ပဉ္စဝိဓော နာမ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ** “ကာယသက္ခိမှိပိ ဧသေဝ နယော”တိ။

ဒိဋ္ဌန္တံ ပတ္တော တိ ဒဿနသင်္ခါတဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏဿ အနန္တရံ ပတ္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ “ဒိဋ္ဌတ္တာ ပတ္တော”တိပိ ပါဌော။ ဧတေန စတုသစ္စဒဿနသင်္ခါတာယ ဒိဋ္ဌိယာ နိရောဓဿ ပတ္တတံ ဒီပေတိ။ တေနာဟ **“ဒုက္ခာ သင်္ခါရာ, သုခေါ နိရောဓောတိ ဉာတံ ဟောတီ”** တိ။ တတ္ထ **ပညာယာ**တိ မဂ္ဂပညာယ။ ပဌမဖလတော ယာဝ အဂ္ဂမဂ္ဂါ, တာဝ **ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော** ။ တေနာဟ **“သောပိ ကာယသက္ခိ ဝိယ ဆဗ္ဗိဓော ဟောတီ”**တိ။ ယထာ ပန ပညာဝိမုတ္တော ပဉ္စဝိဓော ဝုတ္တော, ဧဝံ အယမ္ပိ သုက္ခဝိပဿကော, စတူဟိ ရူပဇ္ဈာနေဟိ ဝုဋ္ဌာယ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တဘာဝပ္ပတ္တာ စတ္တာရော စာတိ ပဉ္စဝိဓော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သဒ္ဓါဝိမုတ္တေပိ ဧသေဝ နယော။ **ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ** တွေကာံ ဒုက္ခံ, န ဣတော ဥဒ္ဓံ ဒုက္ခန္တိ။ **ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ**တိ ဌပေတွာ တဏှံ ဥပါဒါနက္ခန္ဓပဉ္စကံ ဒုက္ခသစ္စန္တိ ယာထာဝတော ပဇာနာတိ။ ယသ္မာ ပန တဏှာ ဒုက္ခံ ဇနေတိ နိဗ္ဗတ္တေတိ, တတော တံ ဒုက္ခံ

သမုဒေတိ, တသ္မာ နံ **“အယံ ဒုက္ခသမုဒယော”တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ** ယသ္မာ ပန ကြဒံ ဒုက္ခံ သမုဒယော စ နိဗ္ဗာနံ ပတ္ဝာ နိရုဇ္ဈတိ အပ္ပဝတ္တိံ ဂစ္ဆတိ, တသ္မာ **“အယံ ဒုက္ခနိရောဓော”တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ**။ အရိယော ပန အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ တံ ဒုက္ခနိရောဓံ ဂစ္ဆတိ, တေန **“အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ”တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ**။ ဧတ္တာဝတာ နာနက္ခဏေ သစ္စဝဝတ္ထာနံ ဒဿိတံ။ ဧကာနိ တံ ဧကက္ခဏေ ဒဿေတုံ **“တထာဂတပ္ပဝေဒိတာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ, တဿတ္ထော အာဂမိဿတိ။

သဒ္ဓာယ ဝိမုတ္တော တိ ဧတေန သဗ္ဗထာ အဝိမုတ္တဿပိ သဒ္ဓါမတ္တေန ဝိမုတ္တဘာဝေါ ဒီပိတော ဟောတိ။ **သဒ္ဓါဝိမုတ္တော**တိ ဝာ သဒ္ဓါယ အဓိမုတ္တောတိ အတ္ထော။ **ဝုတ္တနယေနေဝ** တိ “သောတာပတ္တိဖလ”န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တနယေန။ **သဒ္ဒဟန္တဿာ** တိ “ဧကံသတော အယံ ပဋိပဒါ ကိလေသက္ခယံ အာဝဟတိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဘာသိတတ္တာ”တိ ဧဝံ သဒ္ဒဟန္တဿ။ ယသ္မာ ပနဿ အနိစ္စာနုပဿနာဒီဟိ နိစ္စသညာပဟာနဝသေန ဘာဝနာယ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသံ ပဿတော တတ္ထ တတ္ထ ပစ္စက္ခတာပိ အတ္ထိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“သဒ္ဒဟန္တဿ ဝိယာ”** တိ။ သေသပဒဒွယံ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ဧတ္ထ စ **ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂဘာဝနာ** တိ ဝစနေန အာဂမနီယပဋိပဒါနာနတ္တေန သဒ္ဓါဝိမုတ္တဒိဋ္ဌပ္ပတ္တာနံ ပညာနာနတ္တံ ဟောတီတိ ဒဿိတံ။ **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယမ္ပိ** (ပု. ပ. အဋ္ဌ. ၂၈) “နေသံ ကိလေသပ္ပဟာနေ နာနတ္တံ နတ္ထိ, ပညာယ နာနတ္တံ အတ္ထိယေဝါ”တိ ဝတွာ – “အာဂမနီယနာနတ္တေနေဝ သဒ္ဓါဝိမုတ္တော ဒိဋ္ဌပ္ပတ္တော န ဟောန္တီတိ သန္နိဋ္ဌာနံ ကတ”န္တိ ဝုတ္တံ။

ပညာသင်္ခာတံ ဓမ္မံ အဓိမတ္တတာယ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဟုတွာ ပဝတ္တံ အနုဿရတီတိ **ဓမ္မာနုသာရီ** ။ တေနာဟ **“ဓမ္မော”**တိအာဒိ။ သဒ္ဓံ အနုဿရတိ သဒ္ဓါပုဗ္ဗင်္ဂမံ မဂ္ဂံ ဘာဝေတီတိ ဣမမတ္ထံ **“ဧသေဝ နယော”**တိ အတိဒိသတိ။ ပညံ ဝာဟေတီတိ **ပညာဝါဟီ,** ပညံ သာတိသယံ ပဝတ္တေတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမံ အရိယမဂ္ဂံ ဘာဝေတီ”**တိ။ **သဒ္ဓါဝါဟိ** န္တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာဒိကထာ** တိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာဒီသု အာဂမနတော ပဋ္ဌာယ ဝတ္တဗ္ဗကထာ။ **ဧတေသ**န္တိ ယထာဝုတ္တာနံ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာဒီနံ။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ ကီဋာဂိရိသုတ္တေ။ နနု စ အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘိဝသေန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော ကာယသက္ခီအာဒယော စ အဘိဓမ္မေ အာဂတာ, ကထမိဓ အရူပဇ္ဈာနလာဘီဝသေနေဝ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **“ယသ္မာ”**တိအာဒိ။

ဖုသိတွာ ပတွာ။ **ပညာယ စဿ ဒိသွာ အာသဝာ ပရိက္ခီဏာ ဟောန္တီ** တိ န အာသဝာ ပညာယ ပဿီယန္တိ, ဒဿနကာရဏာ ပညာယ ပရိက္ခီဏာ “ဒိသွာ ပညာယ ပရိက္ခီဏာ”တိ ဝုတ္တာ။ ဒဿနာယတ္တပရိက္ခယတ္တာ ဧဝ ဟိ ဒဿနံ အာသဝာနံ ခယဿ ပုရိမကိရိယာ ဟောတီတိ။ **တထာဂတေန ပဝေဒိတာ**တိ ဗောဓိမဏ္ဍေ နိသီဒိတွာ တထာဂတေန ပဋိဝိဒ္ဓါ ဝိဒိတာ ပစ္စာ ပရေသံ ပာကဋီကတာ။ **“စတုသစ္စဓမ္မာ”** တိ ဝတွာ တဒန္တောဂဓတ္တာ သီလာဒီနံ **“ဣမသ္မိံ ဌာနေ သီလံ ကထိတ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အတ္ထေနာ** တိ အဝိပ္ပဋိသာရာဒိပယောဇနေန တသ္မိံ တသ္မိံ ပီတိအာဒိကေန အတ္ထေန။ **ကာရဏေနာ**တိ သပ္ပုရိသူပနိဿယာဒိနာ ကာရဏေန တသ္မိံ တသ္မိံ သမာဓိအာဒိပဒဋ္ဌာနတာယ သီလာဒိ **ကာရဏေ။ စိဏ္ဏစရိတတ္တာ** တိ သဒ္ဓါစိဏ္ဏဘာဝေန သမ္ဗောဓာဝဟဘာဝေ။ တတ္ထ တတ္ထ **ဝိစရိတာ** ဝိသေသေန စရိတာ, တေသု တေန ပညာ သုဋ္ဌု စရာပိတာတိ အတ္ထော။ **ပတိဋ္ဌိတာ ဟောတိ** မဂ္ဂေန အာဂတတ္တာ။ **မတ္တာယ** ပရိတ္တပ္ပမာဏေန။ **သြလောကနံ ခမန္တိ,** ပညာယ ဂဟေတဗ္ဗတံ ဥပေန္တိ။

တယောတိ ကာယသက္ခိဒိဋ္ဌပ္ပတ္တသဒ္ဓါဝိမုတ္တာ။ **ယထာဌိတောဝ ဟဋ္ဌိအတ္ထော,** န တတ္ထ ကိဉ္စိ နိဒ္ဒါရေတွာ ဝတ္တဗ္ဗံ အတ္ထီတိ သုတ္တန္တပရိယာယေန အဝုတ္တံ ဝဒတိ။ **တဿ မဂ္ဂဿာ** တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ယံ ကာတဗ္ဗံ, တဿ အဓိဂတတ္တာ။ **ဥပရိ ပန တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနံ အတ္ထာယ သေဝမာနာ** အနုလောမသေနာသနံ, **ဘဇမာနာ** ကလျာဏမိတ္တေ, **သမန္နာနယမာနာ** ဣန္ဒြိယာနိ **အနုပုဗ္ဗေန** ဘာဝနာမဂ္ဂပ္ပဋိပတ္တိယာ **အရဟတ္တံ ပာပုဏိဿန္တိ** မဂ္ဂဿ အနေကစိတ္တက္ခဏိကတာယာတိ အယမေတ္ထ သုတ္တပဒေသေ ပာဋိယာ အတ္ထော။

ဣမမေဝ ဟဋ္ဌိံ ဂဟေတွာတိ “ကတမော စ ပုဂ္ဂလော သဒ္ဓါနုသာရီ”တိ မဂ္ဂဋ္ဌေ ပုဂ္ဂလေ ဝတွာ “ဣမဿ ခော အဟံ, ဘိက္ခဝေ”တိအာဒိနာ တေသံ ဝသေန အနုလောမသေနာသနသေဝနာဒီနံ ဝုတ္တတ္တာ ဣမမေဝ ယထာဝုတ္တံ ဟဋ္ဌိပဒေသံ ဂဟေတွာ **“လောကုတ္တရဓမ္မော ဗဟုစိတ္တက္ခဏိကော”** တိ ဝဒတိ။ **သော ဝတ္တဗ္ဗော** တိ သော ဝိတ

ဏ္ဍုတဒီ ဇဝံ ဝတ္တဗ္ဗော။ ယဒိ မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂလေ ဝတ္တတ အနုလောမိကသေနာသနသေဝနာဒိ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တန္တိ မဂ္ဂသမင်္ဂိနော ဧဝ ဟုတ္တတ တေ တထာ ပဋိပဇ္ဇန္တိ, ဇဝံ သန္တေ သေနာသနပဋိသံယုတ္တရူဟာဒိဝိပဿနင်္ဂဟဏာသိံ တဝ မတေန မဂ္ဂသမင်္ဂိနော ဧဝ အာပဇ္ဇေယျုံ, န စေတံ ဇဝံ ဟောတိ, တသ္မာ သုတ္တံ မေ လဒ္ဓန္တိ ယံ ကိဉ္စိ မာ ကထေဟီတိ တရေတဗ္ဗော။ တေနာဟ **“ယဒိ အညေန စိတ္တေနာ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဇဝံ သန္တေ** တိ နာနာစိတ္တေနေဝ သေနာသနပဋိသေဝနာဒိကေ သတိ။ တတ္ထ ဟဋ္ဌိယံ ယဒိ လောကုတ္တရဓမ္မသမင်္ဂိနော ဧဝ ပဋ္ဌဝိညာဏသမင်္ဂိကာလေပိ လောကုတ္တရသမင်္ဂိတံ **သစေ သမ္ပဋိစ္ဆသိ, သတ္ထာရာ သဒ္ဓိံ ပဋိဝိရုဇ္ဈသိ** သုတ္တဝိရောဓဒီပနတော။ တေနာဟ **“သတ္ထာရာ ဟီ”**တိအာဒိ။ ဓမ္မဝိစာရဏာ နာမ တုယှံ အဝိသယော, တသ္မာ **ယာဂုံ ပိတဟီတိ ဉယျောဇေတဗ္ဗော** ။

၁၈၃. အာဒိကေနေတတိ ပဌမေနေဝ။ **အနုပုဗ္ဗသိက္ခာ**တိ အနုပုဗ္ဗေနေဝ ပဝတ္တသိက္ခာယ။ တေနာဟ **“ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစန”**န္တိ။ သဒ္ဒာ ဇာတာ ဧတေသ္သာတိ **သဒ္ဒဇာတော,** အဂ္ဂျာဟိတာတိပက္ခေပေန ဇာတ-သဒ္ဒဿ ပစ္ဆာဝစနံ ။ ဧဝမေတန္တိ အဓိမုစ္စနံ **ဩကပ္ပနိယသဒ္ဓါ။ သန္တိကေ နိသီဒတိ** ဉပဋ္ဌာနဝသေန။ **သာဓုကံ ကတ္တတ ဓာရေတီ**တိ ယထာသုတံ ဓမ္မံ တစုဂ္ဂတကရဏဝသေန တံ ပဂုဏံ ကတ္တတ သာရဝသေန ဓာရေတိ။ **ဆန္ဒော ဇာယတီ** တိ ဓမ္မေသု နိဇ္ဈာနက္ခမေသု ကြမေ ဓမ္မေ ဘာဝနာပညာယ ပစ္စက္ခတော ဉဿာမီတိ ကတ္တုကမျတာကုသလစ္ဆန္ဒော ဇာယတိ။ **ဉဿဟတီ** တိ ဆန္ဒော ဉပ္ပာဒမတ္တေ အဋ္ဌတ္တတ တတော ဘာဝနာရမ္ဘဝသေန ဉဿဟတိ။ **တုလယတီ**တိ သမ္မသနဝသေန သင်္ခါရေ။ **တီရဏဝိပဿနာယ တုလယန္တော** တိ တီရဏပရိညာယ ဇာနိတ္တတ ဉပရိ ပဟာနပရိညာယ ဝသေန ပရိတုလယန္တော ပဋိဇာနန္တော။ **မဂ္ဂပဓာနံ ပဒဟတီ** တိ မဂ္ဂလက္ခဏံ ပဓာနိကံ မဂ္ဂံ ပဒဟတိ။ **ပေသိတစိတ္တော**တိ နိဗ္ဗာနံ ပတိ ပေသိတစိတ္တော။ **နာမကာယေနာ**တိ မဂ္ဂပ္ပဋိဟဋ္ဌိယာ တံတံမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တနာမကာယေန။ **နပန ကိဉ္စိ အာဟာ**တိ ဒူရတာယ သမာနံ န ကိဉ္စိ ဝစနံ ဘဂဝတ အာဟ တေ ဒဋ္ဌတတရံ နိဂ္ဂဏှတိတုံ။

၁၈၄. ပဌေနေ တေဟာရေန ဗျာကရဏံ **ပဏဝိယာ,** ပဏဝိယာ အဘာဝေနေ **ဩပဏဝိယာ, န ဉပေတီ**တိ န ယုဇ္ဇတိ။ **တန္တိ** ကြဒံ ကြစ အဓိပ္ပေတံ **ပဏ္ဏော ပဏဝိယံ ဒဿေတုံ** ။ တယိဒံ သဗ္ဗံ ဘဂဝတ “မယံ ခော, အာဝုသော, သာယဥ္စေဝ ဘုဉ္ဇာမာ”တိ အဿဇိပုနဗ္ဗသုကေဟိ ဝုတ္တံ သိက္ခာယ အဝတ္တနဘာဝဒီပနဝစနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။

ဉက္ခိပိတ္တတ တိ သီသေန ဂဟေတ္တတ ဝိယ သမာဒာယ။ **အနုဓမ္မော** တိ အနုရူပေ သဘာဝေ, သာဝကဘာဝဿ အနုစ္ဆဝိကာ ပဋိပတ္တိ။ **ရောဟနီယန္တိ** ဝိရုဋ္ဌဟိဘာဝံ။ သိနိယှဟတိ ဧတ္တ, ဇတေန တတိ သိနေဟော, ကာရဏံ။ တံ ဧတ္တ အတ္ထီတိ **သိနေဟဝန္တံ,** ဟာဒကန္တိ အတ္တော။ **တစော ဧကံ အင်္ဂ** န္တိ တစော ဝီရပက္ခဘာဝေ ဧကမင်္ဂံ။ ပဓာနံ အနုယုဥ္ဇန္တဿ ဟိ တစေ ပလုဇ္ဇမာနေပိ တံနိမိတ္တံ အတေသာနံ အနာပဇ္ဇနကဿေဝ ဝီရိယဿ ဧကံ အင်္ဂံ ဧကံ ကာရဏံ။ ဇဝံ သေသေသု ဝတ္တဗ္ဗံ။ တေနာဟ – **“အရဟတ္တံ အပ္ပတ္တတ န ဝုဋ္ဌဟိဿာမီတိ ဇဝံ ပဋိပဇ္ဇတီ”** တိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ကီဋာဂိရိသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

နိဋ္ဌိတာ စ ဘိက္ခုဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ။

၃. ပရိဗ္ဗာဇကဝဂ္ဂေါ

၁. တေဝိဇ္ဇဝစ္ဆသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၅. တတ္ထာ တိ ဧကပုဏ္ဍရီကသညိတေ ပရိဗ္ဗာဇကာရာမေ။ အနာဂတပုဗ္ဗော လောကိယသမုဒာစာရဝသေန **“စိရဿံ ခော, ဘန္တေ”** တိအာဒိနာ ဝုစ္စတိ, အယံ ပနေတ္ထ အာဂတပုဗ္ဗတံ ဥပာဒာယ တထာ ဝုတ္တော။ ဘဂဝါ ဟိ ကေသဉ္စိ ဝိမုတ္တိဇနနတ္ထံ, ကေသဉ္စိ ဣန္ဒြိယပရိပါကတ္ထံ, ကေသဉ္စိ ဝိသေသာဓိဂမတ္ထံ ကဒါစိ တိတ္ထိယာရာမံ ဥပဂစ္ဆတိ။ **အနနုညာယ ဌတ္ဝာ**တိ အနနုဇာနိတဗ္ဗေ ဌတ္ဝာ။ **အနုဇာနိတဗ္ဗံ သိယာ** အနုညာတဿ ဉေယျဿ အဘာဝတော။ ယာဝတကဉှိ ဉေယျံ, တာဝတကံ ဘဂဝတော ဉာဏံ, ယာဝတကဉ္စ ဘဂဝတော ဉာဏံ တာဝတကံ ဉေယျံ။ တေနေတံ ဝုတ္တံ – “န တဿ အဒိဋ္ဌမိဓတ္ထိ ကိဉ္စိ, အထော အဝိညာတမဇာနိတဗ္ဗံ”န္တိအာဒိ (မဟာနိ. ၁၅၆; စူဠနိ. ဓောတကမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၃၂; ပဋိ. မ. ၁.၁၂၁)။ **သဗ္ဗညုတညာဏေန ဟိ** ဘဂဝါ **အာဝဇ္ဇေတ္ဝာ ပဇာနာတိ** ။ ဝုတ္တဉှေတံ “အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏ”န္တိ (မိ. ပ. ၄.၁.၂)။ ယဒိ ဧဝံ “စရံ သမာဟိတော နာဂေါ, တိဋ္ဌံ နာဂေါ သမာဟိတော”တိ (အ. နိ. ၆.၄၃) ဣဒံ သုတ္တပဒံ ကထန္တိ? ဝိက္ခေပါဘာဝဒီပနပဒမေတံ, န အနာဝဇ္ဇနေနပိ ဉာဏာနံ ပဝတ္တိပရိဒီပနံ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝိတ္ထာရတော ဝုတ္တမေဝ။

၁၈၆. ယာဝဒေဝတိ ဣဒံ ယထာရုစိ ပဝတ္တိ ဝိယ အပရာပရုပ္ပတ္တိပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ တဒဘာဝံ ဒဿေန္တော အာဟ – **“သကိံ ခီဏာနံ အာသဝါနံ ပုန ခေပေတဗ္ဗာဘာဝါ”** တိ။ **ပစ္စုပ္ပန္နဇာနနဂုဏာ** န္တိ ဣဒံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏဿ ပရိဘဏ္ဍဉာဏံ အနာဂတံသဉာဏံ အနာဒိယိတ္ဝာ ဝုတ္တံ, တဿ ပန ဝသေန အနာဂတံသဉာဏဂုဏံ ဒဿေတီတိ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ။

ဂိဟိပရိက္ခာရေသူတိ ဝတ္ထာဘရဏာဒိနေဓဉာဒိဂိဟိပရိက္ခာရေသု။ ဂိဟိလိင္ဂံ ပန အပ္ပမာဏံ, တသ္မာ ဂိဟိဗန္ဓနံ ဆိန္ဒိတ္ဝာ ဒုက္ခဿန္တကရာ ဟောန္တိယေဝ။ သတိ ပန ဒုက္ခဿန္တကိရိယာယ ဂိဟိလိင္ဂေ တေ န တိဋ္ဌန္တိယေဝါတိ ဒဿေန္တော **“ယေပိ”**တိအာဒိမာဟ။ **သုက္ခာပေတ္ဝာ** သမုစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ။ အရဟတ္တံ ပတ္တဒိဝသေယေဝ ပဗ္ဗဇန္တိ ပရိနိဗ္ဗာန္တိ ဝါတိ အယံ နယော န သဗ္ဗသာဓာရဏောတိ အာဟ **“ဘူမဒေဝတာ ပန တိဋ္ဌန္တီ”** တိ။ တတ္ထ ကာရဏံ ဝဒန္တော **“နိလီယနောကာသဿ အတ္ထိတာယာ”** တိ။ အရညပဗ္ဗတာဒိပဝိဝေကဋ္ဌာနံ **နိလီယနောကာသော။ သေသကာမဘဝေ**တိ ကာမလောကေ။ **လဇ္ဇိတဇနေသ္သာ** တိ အာဘရဏာလင်္ကာရနစ္စဂီတာဒိဝသေန ဝိလာသယုတ္တဇနေသ္သု။

သောပီတိ “သော အညတ္ရ ဧကေနာ”တိ ဝုတ္တော သောပိ။ ကရတော န ကရီယတိ ပာပန္တိ ဧဝံ **န ကိရိယံ ပဋိဗာဟတိ**။ ယဒိ အတ္တာနံယေဝ ဂဟေတ္ဝာ ကထေတိ, အထ ကသ္မာ မဟာသတ္တော တဒါ အာဇီဝကပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂစ္ဆီတိ အာဟ **“တဒါ ကိရာ”**တိအာဒိ။ **တဿပိ** တိ န ကေဝလံ အညေသံ ဧဝ ဟာသတ္တာနံ, တဿပိ။ **ဝီရိယံ န ဟာပေသီ**တိ တပေါဇိဂုစ္ဆတာဒံ သမာဒိယိတ္ဝာ ဌိတော ဝိရာဂတ္တာယ တံ သမာဒိဏ္ဏဝတ္တံ န ပရိစ္စဇိ, သတ္တုဿာသနံ န ဆဍ္ဍေသိ။ တေနာဟ – **“ကိရိယတဒီ ဟုတ္ဝာ သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တတီ”** တိ။

တေဝိဇ္ဇဝစ္ဆသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၂. အဂ္ဂိဝစ္ဆသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၇. လောကဿ သဿတတာပဝတ္တိပဋိက္ခေပဝသေန ပဝတ္တော တအော ဥစ္ဆေဒတအော ဧဝ ဟောတီတိ သတ္တသတက္ကဟာဘာဝေ ဥစ္ဆေဒက္ကဟာဘာဝတော ပုန ပရိဗ္ဗာဇကေန “အသဿတော လောကော”တိ ဝဒန္တေန ဥစ္ဆေဒက္ကဟော ပုစ္ဆိတော, ဘဂဝတာပိ သော ဧဝ ပဋိက္ခိတ္တောတိ အာဟ **“ဒုတိယေ နာဟံ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကော”**တိ။ **အန္တာနန္တိကာဒိဝသေနာ**တိ ဧတ္ထ **အန္တာနန္တိက** ဂ္ဂဟဏေန အန္တဝါ လောကော အနန္တဝါ လောကောတိ ဣမံ တဒုဘယမာဟ။ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန “တံ ဇီဝံ တံ သရီရ”န္တိအာဒိတဒုဘယကံ သင်္ဂဏှာတိ, ဣတရံ ပန ဒွယံ သရူပေနေဝ ဂဟိတန္တိ။ **ပဋိက္ခေပေ ဝေဒိတဗ္ဗော** တိ “တတိယေ နာဟံ အန္တဝါဒိဋ္ဌိကော, စတုတ္ထေ နာဟံ အနန္တဝါဒိဋ္ဌိကော”တိ ဧဝမာဒိနာ ပဋိက္ခေပေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ “ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာ”တိ အယမ္ပိ သဿတတအော, သော စ ခော

အပရန္တကပ္ပိကဝသေန, ‘‘သဿတော လောကော’’တိ ပန ပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကဝသေနာတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ ‘‘န ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာ’’တိ အယမ္ပိ ဥစ္ဆေဒတအော, သော စ ခော သတ္တဝသေန, ‘‘အသဿတော လောကော’’တိ ပန သတ္တသင်္ခါရဝသေနာတိ ဝဒန္တိ။

၁၈၉. သပ္ပတိဘယံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော သဟ ဒုက္ခေနာတိ **သဒုက္ခံ** ။ တေနာဟ **‘‘ကိလေသဒုက္ခေနာ’’** တိအာဒိ။ **တေသံယေဝ**တိ ကိလေသဒုက္ခဝိပါကဒုက္ခာနံယေဝ။ **သဥပဃာတက**န္တိ သဗာဓံ။ **သဥပါယာသ**န္တိ သပရိဿမံ သဥပတာပံ သပီဠံ။ **သပရိဠာဟ**န္တိ သဒရထံ။

ကိဥ္စိ ဒိဋ္ဌိဂတန္တိ ဣမာ တာဝ အဋ္ဌ ဒိဋ္ဌိယော မာ ဟောန္တု, အတ္ထိ ပန, ဘော ဂေါတမ, ယံ ကိဥ္စိ ဒိဋ္ဌိဂတံ ဂဟိတံ။ န ဟိ တာဒိသံ ဒိဋ္ဌိယာ ဝိနာ ကိဥ္စိ သမယံ ပဝတ္တေတုံ ယုဇ္ဇတီတိ အဓိပ္ပာယေန ပုစ္ဆတိ။ **အပဝိဒ္ဓ**န္တိ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဝသေန ဆဍ္ဍိတံ။ **ပညာယ ဒိဋ္ဌ**န္တိ ဝိပဿနာပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ ဘဂဝတာ ပဋိဝိဒ္ဓံ။ ယတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တံ သတ္တံ မထေန္တိ သမ္မဒ္ဒန္တီတိ **မထိတာ**တိ အာဟ **‘‘မထိတာနန္တိ တေသံယေဝ ဝေဝစန’’** န္တိ။ **ကဥ္စိ ဓမ္မ**န္တိ ရူပဓမ္မံ အရူပဓမ္မံ ဝါ။ **အနုပါဒိယိတွာ**တိ အဂ္ဂဟေတွာ။

၁၉၀. န ဥပေတီတိ သင်္ချံ န ဂစ္ဆတီတိ အတ္ထောတိ အာဟ **‘‘န ယုဇ္ဇတီ’’** တိ။ **အနုဇာနိတဗ္ဗံ သိယာ** အနုဟာအဝိမုတ္တဿ ကဥ္စိပိ ဥပ္ပတ္တိယာ အဘာဝတော။ ‘‘ဧဝံ ဝိမုတ္တစိတ္တော န ဥပပဇ္ဇတီ’’တိ ကာမဉ္စေတံ သဘာဝပဝေဒနံ ပရိနိဗ္ဗာနံ, ဧဝံ ပန ဥစ္ဆေဒတဒိနော ‘‘မယမ္ပိ ‘သတ္တော အာယတိံ န ဥပပဇ္ဇတီ’တိ ဝဒါမ, သမဏော ဂေါတမောပိ တထာ ဝဒတီ’’တိ ဥစ္ဆေဒဘာဝေယေဝ ပတိဋ္ဌဟိဿန္တိ, တသ္မာ ဘဂဝါ ‘‘န ဥပပဇ္ဇတီတိ ခော ဝစ္ဆ န ဥပေတီ’’တိ အာဟ။ ‘‘ဥပပဇ္ဇတီ’’တိ ပန ဝုတ္တေ သဿတမေဝ ဂဏှေယျာတိ ယောဇနာ။ သေသဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ **အပ္ပတိဋ္ဌော**တိ ဥစ္ဆေဒတအဒိဝသေန ပတိဋ္ဌာရဟိတော။ **အနာလမ္ဗော** တိ တေသံယေဝ တအနံ ဩလမ္ဗာရမ္မဏဿ အဘာဝေန အနာလမ္ဗော။ **သုခပဝေသနဋ္ဌာန** န္တိ တေသညေဝ တအနံ သုခပဝေသနောကာသံ **မာ လဘတူတိ။ အနနုညာယ ဌတွာ**တိ ‘‘န ဥပပဇ္ဇတီ’’တိအာဒိနာ အနုဇာနိတဗ္ဗာယ ပဋိညာယ ဌာနဟေတု။ **အနုညမ္ပိ** တိ အနုဇာနိတဗ္ဗမ္ပိ ဒုတိယပဥှံ **ပဋိက္ခိပိ** ။ ပရိယတ္တော ပန ဓမ္မော အတ္ထတော ပစ္စယာကာရော ဧဝါတိ အာဟ **‘‘ဓမ္မောတိ ပစ္စယာကာရဓမ္မော’’**တိ။ **အညတ္ထ ပယောဂေနာ** တိ ဣမမှာ နိယျာနိကသာသနာ အညသ္မိံ မိစ္ဆာသမယေ ပဝတ္တပယောဂေန, အနိယျာနိကံ ဝိဝိဓံ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိံ ပဋိပဇ္ဇန္တေနာတိ အတ္ထော။ ‘‘အညတဒိယကေနာ’’တိပိ ပါဌော, ပစ္စယာကာရတော အညာကာရဒီပကအာစရိယတအံ ပဂ္ဂဟေတွာ တိဋ္ဌန္တေနာတိ အတ္ထော။

၁၉၁. အပ္ပစ္စယော တိ အနုဟာအနော, နိရိန္ဓနောတိ အတ္ထော။

၁၉၂. ယေန ရူပေနာတိ ယေန ဘူတုပဟာအဒိဘေဒေန ရူပဓမ္မေန။ **တံ ရူပံ** တပ္ပဋိဗဒ္ဓသံယောဇနပ္ပဟာနေန ခီဏာသဝ-**တထာဂတဿ ပဟီနံ** အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အာပန္နံ။ တေန ဝုတ္တံ ဟဋ္ဌိယံ ‘‘အနုပ္ပါဒဓမ္မ’’န္တိအာဒိ။ အညေသံ ဇာနနာယ အဘာဝဂုဏတာယ **ဂုဏဂမ္ဘီရော** ။ ‘‘ဧတ္တကာ ဂုဏာ’’တိ **ပမာဏံ ဂဏှိတုံ န သက္ကုဏေယျော** ။ ‘‘ဤဒိသာ ဧတဿ ဂုဏာ’’တိ ပရိယောဂါဟိတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ **ဒုပ္ပရိယောကဋ္ဌေဟာ** တိ။ **ဒုဇ္ဇာနော** တိ အဂါဓတာယ ဂမ္ဘီရော ‘‘ဧတ္တကာနိ ဥဒကဋ္ဌဟကသတာနီ’’တိအာဒိနာ ပမေတုံ န သက္ကာတိ အပ္ပမေယျော, တတော ဧဝ ဒုဇ္ဇာနော။ **ဧဝမေတ**န္တိ ယထာ မဟာသမုဒ္ဒေါ ဂမ္ဘီရော အပ္ပမေယျော ဒုဇ္ဇာနော, ဧဝမေဝ ခီဏာသဝေပိ ဂုဏဝသေန, တသ္မာ အယံ ရူပါဒိ ဂဟေတွာ ရူပီတိအာဒိတေဟာရော ဘဝေယျ, ပရိနိဗ္ဗုတဿ ပန တဒဘာဝတ တထာ ပညာပေတုံ န သက္ကာ, တတော တံ အာရဗ္ဘ ဥပပဇ္ဇတီတိအာဒိ န ယုဇ္ဇေယျ။ ယထာ ပန ဝိဇ္ဇမာနော ဧဝ ဇာတဝေဒေါ ဗုတ္တေန ပုရိသေန နီယမာနော ပုရတ္ထိမာဒိဒိသံ ဂတောတိ ဝုစ္စေယျ, န နိဗ္ဗုတော, ဧဝံ ခီဏာသဝေပီတိ ဒဿေန္တော **‘‘ဧဝမေတ’’**န္တိအာဒိမာဟ။

အနိစ္စတာတိ ဧတ္ထ အနိစ္စတာဂဟဏံ အသာရနိဒဿနံ။ တေန ယထာ သော သာလရုက္ခော သာခါပလာသာဒိအသာရာပဂမေန သုဒ္ဓေါ သာရေ ပတိဋ္ဌိတော, ဧဝမယံ ဓမ္မဝိနယော သာသဝသင်္ခါတအသာရဝိဂမေန လောကုတ္တရဓမ္မသာရေ ပတိဋ္ဌိတောတိ ဒဿေတိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

အဂ္ဂိဝစ္ဆသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၃. မဟာဝစ္ဆသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၃. သဟ ကထာ ဧတဿ အတ္ထီတိ **သဟကထီ,** ''မယံ ပုဗ္ဗာဝသေန တုမှေဟ ဝိဿဇ္ဇနဝသေနာ''တိ ဧဝံ သဟပဝတ္တကထောတိ အတ္ထော။ **တေဿဝ ကထိတာနိ,** တတ္ထ ပဌမေ ဝိဇ္ဇာတ္တယံ ဒေသိတံ, ဒုတိယေ အဂ္ဂိနာ ဒဿိတန္တိ တေဝိဇ္ဇဝစ္ဆသုတ္တံ အဂ္ဂိဝစ္ဆသုတ္တန္တိ နာမံ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။ **သီဃံ လဒ္ဓိံ န ဝိဿဇ္ဇေန္တိ,** ယသ္မာ သဥ္ဇာရာနံ နိယတောယံ ဝိနာသော အနညသမုပ္ပာဒော, ဟေတုသမုပ္ပန္နာပိ န စိရေန နိဇ္ဇရာနံ ခမန္တိ, န လဟုံ။ တေနာဟ **''ဝဿာနေလ ။ပေ။ သုဇ္ဈန္တီ''** တိ။ **ပစ္ဆိမဂမနံ** ဉာဏဿ ပရိပါကံ ဂတတ္တာ။ ယဋ္ဌိ အာလမ္ဗိတွာ ဥဒကံ တရိတုံ ဩတရန္တော ပုရိသော **''ယဋ္ဌိံ ဩတရိတွာ ဥဒကေ ပတမာနော''** တိ ဝုတ္တော။ **ကမ္မပထဝသေန ဝိတ္ထာရဒေသန**န္တိ သံခိတ္တဒေသနံ ဥပာဒာယ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **''မူလဝသေန စေတ္ထာ''** တိအာဒိ။ **ဝိတ္ထာရသဒိသာ**တိ ကမ္မပထဝသေန ဣဓ ဒေသိတဒေသနာဝ မူလဝသေန ဒေသိတဒေသနံ ဥပာဒာယ ဝိတ္ထာရသဒိသာ။ **ဝိတ္ထာရဒေသနာ နာမ နတ္ထီ** တိ န ကေဝလံ အယမေဝ, အထ ခော သဗ္ဗာပိ ဗုဒ္ဓါနံ နိပ္ပရိယာယေန ဥဇုကေန နိရဝသေသတော ဝိတ္ထာရဒေသနာ နာမ နတ္ထိ ဒေသနာဉာဏဿ မဟာဝိသယတာယ ကရုဏာသမ္ပတ္တိယာ စ တဇ္ဇာယ မဟာနုဘာဝတ္တာ သဗ္ဗညုတညာဏဿ။ သဗ္ဗညုတညာဏသမင္ဂိတာယ ဟိ အဝသေသပဋိသမ္ဘိဒါနုဘာဝိတာယ အပရိမိတကာလသမ္ဘတဉာဏသမ္ဘာရသမုဒာဂတာယ ကအာစိပိ ပရိက္ခယာနုရဟာယ အနညသာဓာရဏာယ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါယ ပဟူတဇိဝှာဒိတဒနုရူပရူပကာယသမ္ပတ္တိသမ္ပဒါယ ဝိတ္ထာရိယမာနာ ဘဂဝတော ဒေသနာ ကထံ ပရိမိတာ ပရိစ္ဆိန္နာ ဘဝေယျ, မဟာကာရုဏိကတာယ ပန ဘဂဝတ ဝေနေယျာဇ္ဈာသယာနုရူပံ တတ္ထ တတ္ထ ပရိမိတံ ပရိစ္ဆိန္နံ ကတွာ နိဋ္ဌပေတိ။ အယဥ္စ အတ္ထော **မဟာသီဟနာဒသုတ္တေန** (မ. နိ. ၁.၁၄၆ အာဒယော) ဒီပေတဗ္ဗော။ **သဗ္ဗံ သံခိတ္တမေဝ** အတ္တဇ္ဈာသယဝသေန အကထေတွာ ဗောဓနေယျပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဝသေန ဒေသနာယ နိဋ္ဌာပိတတ္တာ။ န စေတ္ထ ဓမ္မသာသနဝိရောဓော ပရိယာယံ အနိဿာယ ယထာဓမ္မံ ဓမ္မာနံ ဗောဓိတတ္တာ သဗ္ဗလဟုတ္တာ စာတိ။

၁၉၄. သတ္တ ဓမ္မာ ကာမာဝစရာ သမ္ပတ္တသမာအနုဝိရတီနံ ဣဓာဓိပ္ပေတတ္တာ။

အနိယမေတွာတိ ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ, သာဝကော''တိ တ နိယမံ ဝိသေသေန အကတွာ။ **အတ္တာနမေဝ။ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ,** တထာ ဟိ ပရိဗ္ဗာဇကော ''တိဋ္ဌတု ဘဝံ ဂောတမော''တိ အာဟ။

၁၉၅. သတ္တာဝ အရဟာ ဟောတိ ပဋိပတ္တိယာ ပာရိပူရိဘာဝတော။ **တသ္မိံ ဗ္ယာကတေ** တိ တသ္မိံ ''ကောဘိက္ခုပိ သာဝကော''တိအာဒိနာ သုဋ္ဌု ပဥှေဟ ကထိတေ။

၁၉၆. သမ္ပာဒကော တိ ပဋိပတ္တိသမ္ပာဒကော။

၁၉၇. သေခာယ ဝိဇ္ဇာယာတိ သေခလက္ခဏပ္ပတ္တာယ မဂ္ဂပညာယ သာတိသယံ ကတွာ ကရဏဝသေန ဝုတ္တာ, ဖလပညာ ပန တာယ ပတ္တဗ္ဗတ္တာ ကမ္မဘာဝေန ဝုတ္တာ။ တေနာဟ **''ဟေဋ္ဌိမဖလတ္တယံ ပတ္တဗ္ဗ''** န္တိ။ ဣမံ ပနေတ္ထ အဝိပရီတမတ္ထံ ဟဒ္ဓိတော ဧဝ ဝိညာယမာနံ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈန္တော ဝိတဏ္ဍဝါဒီ ''ယာဝတကံ သေခေန ပတ္တဗ္ဗံ, အနုပ္ပတ္တံ တံ မယာ''တိ ဝစနလေသံ ဂဟေတွာ ''အရဟတ္တမဂ္ဂောပိ အနေန ပတ္တောယေဝ''တိ ဝဒတိ။ **ဧဝန္တိ** ဣအာနိ ဝုစ္စမာနာယ ကထာယ။

ကိလေသာနိ ပဟာယ ပဉ္စ တိ ပဉ္စောရမ္ဘာဂိယသံယောဇနသဥ္ဇာတေ သံကိလေသေ ပဟာယ ပဇဟိတွာ, ပဟာနဟေတု တ။ **ပရိပုဏ္ဏသေခော** တိ သဗ္ဗသော ဝမိတသေခဓမ္မော။ **အပရိဟာနဓမ္မော** တိ အပရိဟာနသဘာဝေ။ န ဟိ ယဿ ဖာတိဂတေဟိ သီလာဒိဓမ္မေဟိ ပရိဟာနိ အတ္ထိ, သမာဓိမှိ ပရိပူရကာရိတာယ **စေတောဝသိပ္ပတ္တော** ။ တေနာဟ **''သမာဟိတိန္ဒြိယော''** တိ။ အပရိဟာနဓမ္မတ္တာဝ **ဌိတတ္တော** ။

အနာကမိနာ ဟိ အသေခဘာဝတဝဟာ ဓမ္မာ ပရိပူရေတဗ္ဗာ, န သေခဘာဝတဝဟာတိ သော ဧကန္တပရိပုဏ္ဏော သေခော ဝုတ္တော။ **တံ န ဗုဒ္ဓဝစနန္တိ** ''မဂ္ဂေ ဗဟုစိတ္တက္ခဏိကော''တိ တံ ဝစနံ န ဗုဒ္ဓဝစနံ အနန္တရေကန္တဝိပာကအာနတော, ဗဟုက္ခတ္တုံ ပဝတ္တနေ ပယောဇနာဘာဝတော စ လောကုတ္တရကုသလဿ, ''သမာဓိမာနန္တရိကညမာဟု (ခု. ပာ. ၆.၅; သု. နိ. ၂၂၈), န ပာရံ ဒိဂုဏံ ယန္တိ''တိ (သု. နိ. ၇၁၉) ဧဝမာဒီနိ သုတ္တပဒါနိ ဧတဿတ္ထဿာဓကာနိ။ ဩ

ရမ္မာဂိယသံယောဇနပ္ပဟာနေန သေက္ခဓမ္မပရိပူရိဘာဝသ္သ ဝုတ္တတာယ **အတ္ထော** တဝ ဝစနေန **ဝိရုဇ္ဈတီ** တိ။ **အ သ္သ** အာယသ္မတော ဝစ္ဆသ္သ။

၁၉၈. အဘိညာ တ ကာရဏန္တိ ယဉ္ဟိ တံ တတ္ရ တတ္ရ သက္ခိဘဗ္ဗတာသင်္ခာတံ ဣဒ္ဓိဝိဓပစ္စနုဘဝနာဒိ, တ သ္သ အဘိညာ ကာရဏံ။ အထ ဣဒ္ဓိဝိဓပစ္စနုဘဝနာဒိ အဘိညာ, ဇဝံ သတိ **အဘိညာပာဒကဇ္ဈာနံ ကာရဏံ။ အဝသာနေ** ဆဠာဘိညာယ **ပန အရဟတ္တံ** ။ ဧတ္ထ စ ယသ္မာ ပဌမသုတ္တေ အာသဝက္ခယော အဓိပ္ပေတော, အာသတ ခီဏာ ဧဝ, န ပုန ခေပေတဗ္ဗာ, တသ္မာ တတ္ထ "ယာဝဒေတ"တိ န ဝုတ္တံ။ ဣဓ ဖလသမာပတ္တိ အဓိပ္ပေတာ, သာ စ ပုနပ္ပု နံ သမာပဇ္ဇိယတိ, တသ္မာ "ယာဝဒေတ"တိ ဝုတ္တံ။ တတော ဧဝ ဟိ **"အရဟတ္တံ တ ကာရဏ"** န္တိ ဝုတ္တံ။ တဉ္ဟိ "ကုအသ္သု နာမာဟံ တဒာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိဿာမိ, ယဒရိယာ ဧတရဟိ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရန္တီ"တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၅; ၃.၃၀၇) အနုတ္တရေသု ဝိမောက္ခေသု ပိဟံ ဥပဋ္ဌပေတွာ အဘိညာ နိဗ္ဗတ္တေန္တသ္သ ကာရဏံ, တယိဒံ သဗ္ဗ သာဓာရဏံ န ဟောတီတိ သာဓာရဏဝသေန နံ ဒဿေန္တော **"အရဟတ္တသ္သ ဝိပဿနာ တ"** တိ အာဟ။

၂၀၀. ပရိစရန္တီ နာမ ဝိပ္ပကတဗ္ရဟ္မစရိယတသတ္တာ။ **ပရိစိဏ္ဏော ဟောတိ** သာဝကေန နာမ သတ္ထု ဓမ္မေ ကတ္တဗ္ဗာ ပရိစရိယာ သမ္မဒေဝ နိဋ္ဌာပိတတ္တာ။ တေနာဟ **"ဣတိ။ပေ။ ထေရော ဧဝမာဟာ"**တိ။ **တေသံ ဂုဏာနန္တိ** တေသံ အသေက္ခဂုဏာနံ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

မဟာဝစ္ဆသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၄. ဒီဃနခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀၁. ခနနံ ခတံ, သူကရသ္သ ခတံ ဧတ္ထ အတ္ထီတိ သူကရခတာ, သူကရသ္သ တ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ပဌမံ ခတံ ဥပာဒာယ **သူကရခတာ,** တာယ။ **ဇဝံနာမကေတိ** ဇဝံ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန လဒ္ဓနာမကေ။ **ပံသုဓောတေတိ** ဓောတပံသု ကေ။ **ဩတရိတွာ အဘိရုဟိတဗ္ဗ** န္တိ ပကတိဘူမိတော အနေကေဟိ သောပာနဖလကေဟိ ဩတရိတွာ ပုန လေဏဒွါ ရံ ကတိပယေဟိ အဘိရုဟိတဗ္ဗံ။

ဥတကောတတိ မာတုလသ္သ ဥတတ္တာ တတ္ထ သကရဝသပတိဿဝသေန ဥတကော၀။ ကိဉ္စာပိ သဗ္ဗ-သဒ္ဒော အဝိသေသတော အနဝသေသပရိယာအာယကော, ဝတ္တုအဓိပ္ပာယာနုရောဓီ ပန သဒ္ဒပ္ပယောဂေတိ တမတ္ထံ သန္ဓာယ ပ ရိဗ္ဗာဇကော **"သဗ္ဗံ မေ နက္ခမတီ"** တိ အာဟ။ ယာ လောကေ မနုဿဥပပတ္တိယောတိအာဒိကာ ဥပပတ္တိယော, တာ အနတ္တသမုအာဂတာ တတ္ထ တတ္ထေဝ သတ္တာနံ ဥစ္ဆိဇ္ဇနတော, တသ္မာ သမယတဒီပိဟိ ဝုစ္စမာနာ သဗ္ဗာ အာယ တိံ ဥပ္ပဇ္ဇနဥပပတ္တိ န ဟောတိ။ ဇလဗုဗ္ဗုဠကာ ဝိယ ဟိ ဣမေ သတ္တာ တတ္ထ တတ္ထ သမယေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇ ဇန္တိ, တေသံ တတ္ထ ပဋိသန္ဓိ နတ္ထီတိ အဿ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **"ပဋိသန္ဓိယော"**တိအာဒိ။ **အဿ အဓိပ္ပာ ယံ မုဉ္စိတွာတ**တိ ယေနာဓိပ္ပာယေန ပရိဗ္ဗာဇကော "သဗ္ဗံ မေ နက္ခမတီ"တိ အာဟ, တံ တဿ အဓိပ္ပာယံ ဇာနန္တော ပိ အဇာနန္တော ဝိယ ဟုတွာ တဿ **အက္ခရေ တာဝ ဒောသံ ဒဿေန္တော** တိ ပဒေသသဗ္ဗံ သန္ဓာယ တေန ဝုတ္တံ, သဗ္ဗသဗ္ဗဝိသယံ ကတွာ တတ္ထ ဒောသံ ဂဏှာဟန္တော။ ယထာ လောကေ ကေနစိ "သဗ္ဗံ ဝုတ္တံ, တံ မုသာ"တိ ဝုတ္တေ တဿ ဝစနဿ သဗ္ဗန္တောဂဓတ္တာ မုသာဘာဝတေ အာပဇ္ဇေယျ, ဇဝံ ဣမဿပိ "သဗ္ဗံ မေ နက္ခမတီ"တိ ဝဒ တော တထာ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိပိ နက္ခမတီတိ အတ္ထတော အာပန္နမေဝ ဟောတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – "ဧသာပိ တေ ဒိဋ္ဌိ နက္ခမတီ"တိ။ ယထာ ပန ကေနစိ "သဗ္ဗံ ဝုတ္တံ မုသာ"တိ ဝုတ္တေ အဓိပ္ပာယာနုရောဓိနီ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ, တဿ ဝစနံ မုဉ္စိတွာ တဒညေသမေဝ မုသာဘာဝေ ဉာယာဂတော, ဇဝမိဓာပိ "သဗ္ဗံ မေ နက္ခမတီ"တိ ဝစနတော ယဿာ ဒိဋ္ဌိ ယာ ဝသေန "သဗ္ဗံ မေ နက္ခမတီ"တိ တေန ဝုတ္တံ, တံ ဒိဋ္ဌိံ မုဉ္စိတွာ တဒညမေဝ ယထာဓိပ္ပေတံ သဗ္ဗံ နက္ခမတီတိ အယမတ္ထော ဉာယာဂတော, ဘဂဝါ ပန တဒိဝရော သုခုမာယ အာဏိယာ ထူလံ အာဏိံ နီဟရန္တော ဝိယ ဥပာယေန တဿ ဒိဋ္ဌိဂတံ နီဟရိတုံ တဿ အဓိပ္ပာယေန အဝတွာ သဒ္ဒဝသေန တာဝ လဗ္ဘမာနံ ဒောသံ ဒဿေန္တော **"ယာပိ ခော တေ"**တိအာဒိမာဟ။ တေန ဝုတ္တံ – "အဿ အဓိပ္ပာယံ မုဉ္စိတွာ အက္ခရေ တာဝ ဒောသံ ဒဿေန္တော"တိ။

ပရိဗ္ဗာဇကော ပန ယံ သန္ဓာယ "သဗ္ဗံ မေ နက္ခမတီ"တိ မယာ ဝုတ္တံ, "အယံ သော"တိ ယထာဝုတ္တဒောသပရိ ဟရဏတ္ထံ တသ္မိံ အတ္ထေ ဝုစ္စမာနေ သေ ဒောသော သဗ္ဗော န ဟောတိ, ဧဝမ္ပိ သမဏော ဂောတမော မမ တဒေ

အေသမေဝ အာရောပေယျာတိ အတ္တနော အဇ္ဈာသယံ နိဂူဟိတွာ ယထာဝုတ္တအေသံ ပရိဟရိတုကာမော **“သော
မေ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တမ္ပဿ တာဒိသမေတ** တိ ယံ “သဗ္ဗံ မေ နက္ခမတီ”တိ ဂဟိတံ ဝတ္ထု, တမ္ပိ တာဒိသမေ
ဝ ဘဝေယျာတိ။ အယဥ္စ သဗ္ဗန္တောဂဓဒိဋ္ဌိ မယှံဟမ္ပိ ဒိဋ္ဌိဝတ္ထု, တံ မေ ခမေယျတတိ။ ယသ္မာ ပန “သောပိ ဒိဋ္ဌိ
တုယှံဟံ နက္ခမတီ”တိ ယာပိ ဒိဋ္ဌိ ဝုတ္တာ ဘဝတာ ကေတမေန, သာပိ မယှံဟံ နက္ခမတိ, တသ္မာ သဗ္ဗံ မေ နက္ခမ
တေတတိ ပရိဗ္ဗာဇကဿ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ – **“တံ ပရိဟရာမီတိ သညာယ ဝဒတီ”**တိ။ တထာ စ ဝက္ခတိ **“တ
သ္မာပိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ မယှံဟံ နက္ခမတီ”**တိ။ “သော မေ ဒိဋ္ဌိ”တိ ယာ ဌိတိဘူတာ ဒိဋ္ဌိ, တာယ “သဗ္ဗံ မေ နက္ခမတီ”တိ ပ
နေတ္ထ သဗ္ဗဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတတ္တာ အာဟ – **“အတ္တတော ပနဿ သော ဒိဋ္ဌိ န မေ ခမတီတိ အာပဇ္ဇတီ”** တိ။
အယံ အေသောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“ယဿ ပနာ”** တိအာဒိ။ **သောတိ** ဒိဋ္ဌိ။ **ရုစိတန္တိ** ဒိဋ္ဌိဒဿနေန အဘိနိဝိသိ
တွာ ရောစေတွာ ဂဟိတံ။ **တေန ဟိ ဒိဋ္ဌိအက္ခမေန အရုစိတေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ** သတိ ဒိဋ္ဌိယာ အက္ခမဘာဝေ တ
တော တာယ ဂဟိတာယ ခမေယျ ရုစ္စေယျ ယထာ, ဇေံ သဗ္ဗဿ အက္ခမဘာဝေတိ အပရဘာဂေ **သဗ္ဗံ ခမတိ ရုစ္
စတီတိ အာပဇ္ဇတိ။ န ပနေသ တံ သမ္ပဋိစ္ဆတီ**တိ သေ “သဗ္ဗံ မေ နက္ခမတီ”တိ ဇေံ ဝဒန္တော ဥစ္ဆေဒတဒီ တံ ဝုတ္
တနယေန သဗ္ဗဿ ခမနံ ရုစ္စနံ န သမ္ပဋိစ္ဆတိ။ ဉာယေန ဝုတ္တမတ္ထံ ကထံ န သမ္ပဋိစ္ဆတီတိ အာဟ **“ကေဝလံ
တဿာပိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ ဥစ္ဆေဒမေဝ ဂဏှာတီ”**တိ။ သဗ္ဗေသဥ္စ ဓမ္မာနံ အာယတိံ ဥပ္ပာဒံ အရုစ္စိတွာ တံ သန္
ဓာယ အယံ “သဗ္ဗံ မေ နက္ခမတီ”တိ ဝဒတိ, ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကော သု စ ဥစ္ဆိန္နေသု ကုတော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဘာဝတေတိ။

တေနာတိ တေန ကာရဏေန, ယသ္မာ ဣမေကစ္စေ သတ္တာ ဤဒိသံ ဒိဋ္ဌိံ ပဂ္ဂယှဟ တိဋ္ဌန္တိ, တသ္မာတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ ပဇဟနကေန တ စိတ္တေန ဧကေစ္စံ ဂဟေတွာ ပဇဟနကေဟိ အပ္ပဇဟနကေ နိဒ္ဒာရေတုံ ဘဂဝတ “အတော။
ပေ.။ ဗဟုတရာ”တိ အတေစာတိ အာဟ – **“ပဇဟနကေသု နိဒ္ဒိဿန္တိ”** နိ ယထာ “ပဉ္စသီလေဟိ ပဘာဝနာ ပညဝန္တ
တရာ”တိ။ **“ဗဟူ”**တိ ဝတွာ န ကေဝလံ ဗဟူ, အထ ခော အတိဝိယ ဗဟူတိ ဒဿေန္တော **“ဗဟုတရာ”**တိ အာဟ။
“ဗဟူ ဟိ”တိ နယိဒံ နိဒ္ဒိဿက္ကဝစနံ, အထ ခော ပစ္စတ္တဝစနံ။ ကထံ ဟိ-သဒ္ဒောတိ အာဟ **“ဟိ-ကာရော နိပာတ
မတ္တ”**န္တိ။ အနိဒ္ဒိဿက္ကဝစနံ တာဝ တဿ ပဇဟနကာနံ ဗဟုဘာဝတော တေပိ ပရတော “ဗဟုတရာ”တိ ဝုစ္စိယန္တိ။
မူလဒဿန န္တိ ယေ တာဒိသံ ဒဿနံ ပဌမံ ဥပာဒိယန္တိ, တဇ္ဇာတိကမေဝ ပစ္ဆာ ဂဟိတဒဿနံ။ ဝိဇာတိယဉှိ ပဌမံ
ဂဟိတဒဿနံ အပ္ပဟာယ ဝိဇာတိယဿ ဂဟဏံ န သမ္ဘဝတိ ဝိရုဒ္ဓဿ အဘိနိဝေသဿ သဟ အနဝဋ္ဌာနတော ။
အဝိရုဒ္ဓံ ပန မူလဒဿနံ အဝိဿဇ္ဇိတွာ ဝိသယာဒိဘေဒဘိန္နံ အပရဒဿနံ ဂဟေတုံ လဗ္ဘတိ။ တေနာဟ **“ဇော့
တာ”**တိအာဒိ။

တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ဧကစ္စသဿတတအေ သဿတုစ္ဆေဒအဘိနိဝေသာနံ ဝသေန ယထာက္ကမံ သဿတုစ္ဆေ
ဒဂ္ဂဟနဇာတိကော, ဥစ္ဆေဒဂ္ဂဟေန ပန သဿတာဘိနိဝေသဿ တံကဟေန စ အသဿတာဘိနိဝေသဿ ဝိရု
ဇ္ဈနတော ဥဘယတ္ထပိ **“ဧကစ္စသဿတံ တ ဂဟေတုံ န သက္ကာ”** တိ ဝုတ္တံ, တထာ **“သဿတံ တ ဥစ္ဆေဒံ တ
န သက္ကာ ဂဟေတု”**န္တိ စ။ မူလသဿတဉှိ ပဌမံ ဂဟိတံ။ **အာယတနေသုပိ ယောဇေတဗ္ဗ** န္တိ ပဌမံ စက္ခာယတနံ
သဿတန္တိ ဂဟေတွာ အပရဘာဂေ န ကေဝလံ စက္ခာယတနမေဝ သဿတံ, သောတာယတနမ္ပိ သဿတံ,
ဃာနာယတနာဒိပိ သဿတန္တိ ဂဏှာတီတိအာဒိနာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **အာယတနေသုပီ**တိ ပိ-သဒ္ဒေန ဓာတူနံ ဣန္ဒြိ
ယာနမ္ပိ ကဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဣဒံ သန္ဓာယာ** တိ “မူလေ သဿတ”န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တပဌမဂ္ဂဟဿ သမာနဇာတိ
ယံ အပရဂ္ဂဟံ သန္ဓာယ။

ဒုတိယတရေ ပဌမတရေ ဝုတ္တသဒိသံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တတ္ထ အာဒီနဝံ ဒိသွာ** တိ “ယဒိ ရူပံ သသ္
သတံ သိယာ, နယိဒံ အာဗာဓာယ သံဝတ္တေယျ။ ယသ္မာ စ ခော ဣဒံ ရူပံ အသဿတံ, တသ္မာ အဘိဏှပဋိပီဠနဓ္
ဌေန ဥဒယဝယဝန္တတာယ ရူပံ အနိစ္စံ သင္ခတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ, သဿတာဘိနိဝေသော မိစ္ဆာ”တိအာဒိနာ တတ္ထ သ
ဿတတဒေ အာဒီနဝံ ဒေသံ ဒိသွာ။ **ဩဠာရိကန္တိ** တသ္မာ ပဋိပီဠနဋ္ဌေန အယာထာဝဂ္ဂဟတာယ ရူပံ န သဏှံ
ဩဠာရိကမေဝ။ ဝေဒနာဒီနမ္ပိ အနိစ္စာဒိဘာဝဒဿနံ ရူပဝေဒနာအာဒီနံ သမာနယောဂက္ခမတ္တာ။ **ဝိဿဇ္ဇေတီ** တိ ပဇ
ဟာတိ။

တိဿော လဒ္ဓိယော တိ သဿတုစ္ဆေဒဧကစ္စသဿတဒိဋ္ဌိယော။ ယသ္မာ သဿတဒိဋ္ဌိကာ ဝဋ္ဋေ ရဇ္ဇန
ဿ အာသန္နာ။ တထာ ဟိ တေ ဩလီယန္တီတိ ဝုစ္စန္တိ, ဘဝဘဝဒိဋ္ဌိံ ဝသေန ဣမေသံ သတ္တာနံ သံသာရတော သိ

သုက္ခိပန္ နတ္ထီတိ ေတာ၀ တိေႆာ ၀ိေသသေတာ ဂေဟတဗၺာ။

ႀကေလာက ံ ပရေလာကၥ အတ္ထီတိ ဇာနာတီ တိ ေတ္တာ၀တာ သႆတဒႆနႆ အပၸသာ၀ဇၨတာ ကာရဏမာဟ, **၀ဋ္ဋံ အႆာေဒတိ, အဘိနႏၵတီ** တိ ႀကမိနာ ဒႆိဝိရာဂတာယ။ ေတနာဟ **"တသၼာ"** တိအာဒိ။ **ႀကေလာက ံ ပရေလာကၥ အတ္ထီတိ ဇာနာတီ**တိ ႀကမိနာ တာသု တာသု ဂတီသု သတ္တာနံ သံသရဏံ ပဋိကၡိပတီတိ ဒေႆတိ, **သုကတဒုကၠဋာနံ ကမၼာနံ ဖလံ အတ္ထီတိ ဇာနာတီ** တိ ႀကမိနာ ကမၼဖလံ။ **ကုသလံ န ကေရာတီ**တိ ႀကမိနာ ကမၼံ, **အကုသလံ ကေရာေႏၲာ န ဘာယတီ**တိ ႀကမိနာ ပုညာပုညာနိ သဘာ၀ေတာ ဇာယႏၲီတိ ဒေႆတိ။ **၀ဋ္ဋံ အႆာေဒတိ အဘိနႏၵတိ** တႏၷိႆဘာ၀ေတာ ။ **သီဃံ လဒ္ဓိံ ဇဟိတုံ န သေကၠာတိ** ၀ဋ္ဋုပေစၧဒႆ အရုစၥနေတာ။ ဥေစၧဒတဒီ ဟိ တသၼိံ ဘေ၀ ဥေစၧဒံ မညတိ။ တေတာ ပရံ **ႀကေလာက ံ ပရေလာကၥ အတ္ထီတိ ဇာနာတိ** သုကတဒုကၠဋာနံ ဖလံ အတ္ထီတိ ဇာနာတိ ကမၼဖလတဒီဘာ၀ေတာ။ ယေဘုယ်ေန ဟိ ဥေစၧဒတဒီ သဘာ၀နိယတိယဒိစၧာဘိနိေ၀သေသု အညတရာဘိနိေ၀ေသာ ေဟာတိ။ **သီဃံ ဒႆနံ ပဇဟတိ** ၀ဋၬာဘိရတိယာ အဘာ၀ေတာ။ **ဟရမိေယာ ပူရေတုံ သေကၠာႏၲေတာ ပေစၥကဗုေဒၶါ ဟုတြာ,** ေလာကေတဟာရမေတ္တေန၀ ေသာ သမၼာသမၺုေဒၶါ ဟုတြာ ပရိနိဗၺာယတီတိ ေယာဇနာ။ **အသေကၠာေႏၲာ** တိ ဗုေဒၶါ ေဟာတုံ အသေကၠာေႏၲာ။ **အဘိနီဟာရံ ကတြာ** အဂၢသာ၀ကာဒိဘာ၀ႆ အဘိနီဟာရံ သမၺာေဒတြာ။ **သာ၀ေကာ ဟုတြာ**တိ အဂၢသာ၀ေကာ မဟာသာ၀ေကာ ဟုတြာ, တတ္ထာပိ ေတ၀ိေဇၨာ ဆဠဘိေညာ ပဋိသမၻိဒပၸတ္ေတာ တ သုကၡ၀ိပႆေကာ ေ၀ တ ဗုဒၶသာ၀ေကာ ဟုတြာ ပရိနိဗၺာယတိ။ သဗၺမိဒံ ဥစၥ ေဆဒတဒိေနာ ကလ်ာဏမိတၱနိႆေယန သမၼတၱနိယာမေဟာကၠမေန ခိပၸ၀ိရာဂတာဒႆနတ္ထံ အာဂတံ။ ေတနာဟ **"တသၼာ"** တိအာဒိ။

၂၀၂. **ကၣိယေနေတ** တိ အာရနာဌေန။ ကၣိယသဒိေသန ဥေစၧဒဒႆေနန။ **ပူရိေတာ**တိ ပရိပုဏၰဇ်ာသေယာ။ **ေသာ**တိ ပရိဗၺာဇေကာ။ **အပၸဟာယာ**တိ အဘိႏၵိတြာ။ **၀ိဂၢေဟာတိ ကလေဟာ** ႀကဒမေ၀ သစၥံ, ေမာဃမညႏၲိ အညမညံ ၀ိရုဒၶဂၢေဟာတိ ကတြာ။ **၀ိတဒႏၲိ** ၀ိရုဒၶတဒံ။ **၀ိဃာတႏၲိ** ၀ိေရာဓေဟတုကံ စိတၱ၀ိဃာတံ။ **၀ိေဟသႏၲိ** ၀ိဂၢဟ၀ိတဒနိမိတၱံ ကာယိကံ ေစတသိကၥ ကိလမထံ။ **အာဒီနဝံ ဒိသြာ**တိ ေတာသံ ဒိဋိၭနံ ေ၀ရူေဟ အာဒီနေတ, အနိယ်ာနိကဘာ၀တာယ ပန သမၺတိ အာယတိၥ မဟာဒီနေတတိ ဇံ အာဒီနဝံ ဒိသြာ။

၂၀၅. ''ေသာဟမသၼိ, ေသာ ေမ အတ္တာ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၄၁; သံ. နိ. ၃.၈) ကာယံ အေႏြ၀တီတိ ကာယႏြ၀ေယာ, ေသာယေ၀, တႆ တ သမူေဟာ **ကာယႏြ၀ယတာ,** ကာယပဋိဗေဒၶါ ကိေလေသာ။ ေတနာဟ **"ကာယံ။ေပ။ အေတ္ထာ"**တိ။

အသမိႆဘာ၀ ႏၲိ အသင္ကရေတာ ၀၀တ္ထိတဘာ၀ံ။ ေတန တာသံ ယထာသကံ ပစၥယာနံ ဥပၸဇ္ဇိတြာ ၀ိဂမံ ဒေႆတိ။ ေ၀ဥဟိ တာသံ ကအစိပိ သင္ကေရာ နတ္ထိ။ ေတနာဟ **"တတြာယံ သင္ေပတ္ေထာ"** တိအာဒိ။ သရူပံ အဂၢေဟတြာ ''အညာ ေ၀ဒနာ''တိ အနိယမေန ၀ုတၱတ္တာ တမေ၀ ၀ိဂမံ ဒေႆေႏၲာ **"အနုပၸႏၷာ၀ ေဟာႏၲိ အႏၲရဟိတာ တ"**တိ အာဟ။ သရူပေတာ နိယမေတြာ ၀ုစၥမာေန ကာစိ အနုပၸႏၷာ တ ေဟာတိ, ကာစိ အႏၲရဟိတာ တတိ။ **စုဏၰ၀ိစုဏၰဘာ၀ဒႆနတၳႏၲိ** ခေဏ ခေဏ ဘိဇၨမာနဘာ၀ဒႆနတၳံ။

န ေကနစိ သံ၀ဒတီတိ ေကနစိ ပုဂၢေလန သဒၶိံ ဒိဋိၭရာဂ၀ေသန သံကိလိႆစိတ္ေတာ န ၀ဒတိ။ ေတနာဟ **"သႆတံ ဂေဟတြာ"**တိအာဒိ။ **န ၀ိ၀ဒတီ**တိ ၀ိရုဒၶဘာေတ ဟုတြာ န ၀ိ၀ဒတိ။ **ပရိ၀တ္ေတတြာ** တိ ဥေစၧဒံ ဂေဟတြာ ေကစၥသႆတံ ဂေဟတြာ ဇံ ၀ုတၱနေယန တေယာပိ တအာ ပရိ၀တ္ေတတြာ ေယာေဇတဗၺာ ။ **ေတန ေတဟာရတီ**တိ ေတန ေလာကေတဟာေရန ေလာကသမညံ အနတိဓာ၀ေႏၲာ သတ္ေတာ ပုရိေသာ ပုဂၢေလာတိအာဒိနာ ေတဟရတိ, န ပန ႀကေတာ ဗာဟိရကာ ၀ိယ အဘိနိ၀ိသတိ။ ေတနာဟ **"အပရာမသေႏၲာ"** တိ။ **ကၣိ ဓမၼ** ႏၲိ ရူပာဒီသု ဧကံ ဓမၼမၸိ။ **ပရာမာသဂၢေဟန အဂၢဏွဟေႏၲာ**တိ ''နိစၥ''ႏၲိအာဒိနာ, ''ဧတံ မမာ''တိအာဒိနာ စ ဓမၼသဘာ၀ံ အတိကၠမိတြာ ပရေတာ အာမသိတြာ ဂဟေဏန အဂၢဏွဟေႏၲာ။

ကတာ၀ီတိ ကတကိေစၥာ။ **ေသာ ၀ေဒယ်ာ** တိ ခီဏာသေတ ဘိကၡဳ အဟင္ကာရမင္ကာရေရသု သဗၺေသာ သမုစိႆႏၷေနသုပိ အဟံ ၀ဒာမီတိ ၀ေဒယ်။ တတ္ထ **အဟႏၲိ** နိယကဇၩတၱသႏၲာေန။ **မမႏၲိ** တႆ သႏၲကဘူေတ ၀တၳဳ

သိမ္ဗံ လောကနိရုဠှေဟ။ **သမညာ**တိ တတ္ထ သုကုသလတာယ လောကေ သမညာ ကုသလော ဝိဒိတော။ **တေဟာရမတ္တေနာ**တိ ကေဝလံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓော ဟုတွာ မဟာဗောဓိပာရမိယော ပူရေတုံ အသက္ကောန္တော သာဝကော ဟုတွာ ဒေသ တေဟာရမတ္တေန န အပ္ပဟီနတဏှောဟာ ဝိယ အန္ဓပုထုဇ္ဇနော အဘိနိဝေသနဝသေန။

၂၀၆. **သဿုတာဒီသု**တိ သဿုတာဘိနိဝေသာဒီသု။ **တေသံ တေသံ ဓမ္မာန**န္တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ သာမိဝစနံ။ **သဿုတံ အဘိညာယာ**တိ သဿုတဒိဋ္ဌိံ သမုဒယတော အတ္ထင်္ဂမတော အဿာဒတော နိဿရဏတော အဘိဝိသိဋ္ဌာယ ပညာယ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ။ **ပဟာန**န္တိ အစ္စန္တပ္ပဟာနံ သမုစ္ဆေဒံ။ **ရူပဿ ပဟာန**န္တိ ရူပဿ တပ္ပဋိဗဒ္ဓသဉ္ဇောဇနပ္ပဟာနေန ပဟာနံ။ **အနုပ္ပာဒနိရောဓေန နိရုဒ္ဓေဟိ အာသဝေဟိ အဂ္ဂဟေတွာဝ စိတ္တံ ဝိမုစ္စိ**။ "အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စိ"တိ ဧတ္ထ ကိဉ္စိပိ အဂ္ဂဟေတွာ အသေသေတွာ။ **သောဠသ ပညာ**တိ မဟာပညာဒိကာ သောဠသ ပညာ။ **စတုရင်္ဂသမန္နာဂတော**တိ ပုဏ္ဏဥပေါသထဒိဝသတာ, ကေနစိ အနာမန္တိတမေဝ အနေကသတာနံယေဝ အနေကသဟဿာနံ တ ဘိက္ခူနံ သန္နိပတိတတာ, သဗ္ဗေသံ ဧဟိဘိက္ခုဘာဝေန ဥပသမ္ပန္နတာ, ဆဠဘိညတာ စာတိ။ တေနာဟ **"တတ္ရိမာနိ အင်္ဂါနိ"**တိအာဒိ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော အဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဒီဃနခသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၅. မာဂဏ္ဍိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀၇. **ဒွေဝ မာဂဏ္ဍိယာ**တိ ဒွေဝ မာဂဏ္ဍိယနာမကာ။ **ဒေဝဂဗ္ဘသဒိသ**န္တိ ဒေဝတာနံ ဝသနဝိမာနဂဗ္ဘသဒိသံ။ **ဧတံ ဝုတ္တ**န္တိ "ဘာရဒွာဇဂေါတ္တဿ ဗြာဟ္မဏဿ အဂျာဂါရေ တိဏသန္ထာရကေ"တိ ဧတံ ဝုတ္တံ။ **န ကေဝလံ တံ ဒိဝသမေဝါ**တိ ယံ ဒိဝသံ မာဂဏ္ဍိယော ပရိဗ္ဗာဇကော တိဏသန္ထာရကံ ပညတ္တံ, န ကေဝလံ တံ ဒိဝသမေဝ ဘဂဝါ ယေနညတရော ဝနသဏ္ဍော, တေနုပသင်္ကမီတိ ယောဇနာ။ **ဂါမူပစာရေ**တိ ဂါမသမီပေ။ **သညာဏံ ကတွာ**တိ သညာဏံ ကတွာ ဝိယ။ န ဟိ ဘဂဝတော တဿ သညာဏကရဏေ ပယောဇနံ အတ္ထိ။

သမဏသေယျာနုရူပန္တိ သမဏဿ အနုစ္ဆဝိကာ သေယျာ။ ဟာသံသတ္တော ဟိ အယံ ရူပ-သဒ္ဒော။ တေနာဟ **"ဥတ္တမံ တိဏသန္ထာရက"**န္တိအာဒိ။ **အနာကိဏ္ဏော**တိ ဝိလုဠိတော အဃဋ္ဋိတော။ ဟတ္ထပါဒသီသေဟိ တတ္ထ တတ္ထ ပဟဋ္ဌေန န စလိတော **အဘိန္နော,** အစလိတတ္တာ ဧဝ အဘိန္နံ အတ္ထရဏံ။ **ပရိစ္ဆိန္နိတွာ ပညတ္တော ဝိယာ**တိ အယံ ဆေကေန စိတ္တကာရေန စိန္တေတွာ တုလိကာယ ပရိစ္ဆိန္နလေခာယ ပရိစ္ဆိန္နိတွာ လိခိတာ စိတ္တကတသေယျာ ဝိယ။ ဘူနံ ဝုစ္စတိ ဝဍ္ဎိတံ, တံ ဟနန္တီတိ **ဘူနဟုနော**။ တေနာဟ **"ဟတဝဍ္ဎိနော"** တိ။ တံ ပနာယံ စက္ခာဒီသု သံဝရဝိဓာနံ ဝဍ္ဎိဟနနံ မညတိ။ တေနာဟ **"မရိယာဒကာရကဿာ"** တိ။ **ဗြူဟေတဗ္ဗ**န္တိ ဥဠာရဝိသယူပဟာရေန ဝဍ္ဎေတဗ္ဗံ ပီဏေတဗ္ဗံ။ တံ ပန အနနုဘူတာနုဘဝနေန ဟောတီတိ အာဟ **"အဒိဋ္ဌံ ဒက္ခိတဗ္ဗ"**န္တိ။ အနုဘူတံ ပန အပရိဟီနံ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **"ဒိဋ္ဌံ သမတိက္ကမိတဗ္ဗ"**န္တိ။ သေသတရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ပရမဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒီ ကိ ရေသ ပရိဗ္ဗာဇကော, တသ္မာ **ဧဝံ ဆသု ဒွါရေသု ဝဍ္ဎိံ ပညပေတိ**။ ယသ္မာ ယံ ဆန္နမ္ပိ စက္ခာဒီနံ ယထာသကံ ဝိသယဂ္ဂဟဏံ ပဋိက္ခိပန္တော လောကဿ အဝဍ္ဎိံ ဝိနာသမေဝ ပညပေတိ, **တသ္မာ သော** သယမ္ပိ **ဝဍ္ဎိဟတော** ဟတဝဍ္ဎိ ပိတော။

သံကိလေသတော အာရကတ္တာ **အရိယော** နိယျာနိကဓမ္မဘာဝတော **ဉာယော ဓမ္မော**။ ဝဇ္ဇလေသဿပိ အဘာဝတော **ကုသလော**။ တေနာဟ **"ပရိသုဒ္ဓေ ကာရဏဓမ္မေ အနဝဇ္ဇေ"** တိ။ **ဥဂ္ဂတဿာ** တိ ဥစ္စကုလီနတာဒိနာ ဥဠာရဿ။ **မုခေ အာရက္ခံ ဌပေတွာ** တိ မုခေန သံယတော ဟုတွာ။ **အမ္ဗဇမ္ဗုအာဒီနိ ဂဟေတွာ ဝိယ အပူရယမာနော** တိ အမ္ဗဇမ္ဗုအာဒီနိ အညမညဝိသဒိသာနိ ဝိယ ပူရဏကထာနယေန ယံ ကိဉ္စိ အကထေတွာ။ တေနာဟ **"မယာ ကထိတနိယာမေနာ"**တိ။

၂၀၈. **ဖလသမာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌိတော** တိ ဒိဝါဝိဟာရတော ဝုဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ ဒိဝါဝိဟာရောပိ ဟိ "ပဋိသလ္လာန"န္တိ ဝုစ္စတိ "ရဟောဂတဿ ပဋိသလ္လီနဿ ဧဝံ စေတသော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒီ"တိအာဒီသု (ပါရာ. ၁၈)။ ဘဂဝါ ဟိ ဖလသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာနုတ္တရကာလံ တေသံ ကထာသလ္လာပံ သုတွာ ဒိဝါဝိဟာရတော ဝုဋ္ဌာယ တတ္ထ ဂတော။ သံဝေဂေ နာမ သဟောတ္တပ္ပဉာဏံ, တံ နိဗ္ဗိန္ဒနဝသေနပိ ဟောတိ, သံဝေဂနိဿိတံ သန္ဓာယာဟ

“ပီတိသံဝေဂေန သံဝိဂ္ဂေ” တိ။ သော ပန ယသ္မာ ပုရိမာဝတ္ထာယ စလနံ ဟောတိ စိတ္တဿ, တသ္မာ အာဟ **“စလိတော ကမ္ပိတော”**တိ။ **တိခိဏသောတေန ပုရိသေနာ**တိ ဘဂဝန္တံ သန္ဓာယာဟ။

၂၀၉. **ဓမ္မဒေသနံ အာရဘိ** ယထာ ဝိနေယျဒမနကုသလော **ဝသနဋ္ဌာနဋ္ဌော** တိ ဣဒံ အာရမိတဗ္ဗဘာဝဿ ဘာဝလက္ခဏဝစနံ။ အာရမတိ ဧတ္ထာတိ အာရာမော, ရူပံ အာရာမော ဧတဿာတိ **ရူပာရာမံ,** တတော ဧဝ တန္နိန္နဘာဝေန **ရူပေ ရတန္တိ ရူပရတံ,** တေန သမ္မော ဒုပ္ပတ္တိယာ ရူပေန သမ္မုဒိတန္တိ **ရူပသမ္မုဒိတံ,** တဒေတံ တဒဘိဟတဇဝနကိစ္စံ တတ္ထ အာရောပေတွာ ဝုတ္တံ။ **ဒန္တ** န္တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဒန္တံ** ဒမိတံ။ **နိဗ္ဗိသေဝန** န္တိ ဝိဂတဝိသုကာယိကံ။ **ဂုတ္တ** န္တိ သတိယာ ဂုတ္တံ။ **ရက္ခိတ** န္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ **သံဝုတ**န္တိ အပနီတံ ပဝေသနိတရဏေန။ တေနာဟ **“ပိဟိတ”**န္တိ။

၂၁၀. **ဥပ္ပဇ္ဇနပရိဠာဟ** န္တိ ဥပ္ပဇ္ဇနကိလေသပရိဠာဟံ။ **ကိံ ဝစနံ ဝတ္တဗ္ဗံ အဿ** တိ ရူပာရမ္မဏံ အနုဘဝိတွာ သမုဒယာဒိပဟာနံ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ ပရိနိဗ္ဗိန္ဒိတွာ ဝိရဇ္ဇိတွာ ယော ဝိမုတ္တော, တတ္ထ ကိံ ဝုဒ္ဓိဟတပရိယာယော အဝဿံ လဘတိ န လဘတီတိ ပုစ္ဆတိ။ ပရိဗ္ဗာဇကော တာဒိသေ သာရဗဒ္ဓဝိမုတ္တိကေ ဝုဒ္ဓိဟတောတိ န ဝဒေယျာတိ အာဟ **“န ကိဉ္စိ, ဘော, ဂေါတမာ”** တိ။

၂၁၁. **တေတိ** တယာ, အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ **ဝဿံ ဝါသော ဝဿံ** ဥတ္တရပဒလောပေန, ဝဿိတုံ အရဟတီတိ **ဝဿိကော,** ဝဿကာလေ နိတသာနုစ္ဆဝိကောတိ အတ္ထော။

နာတိဥစ္စော ဟောတိ နာတိနီစော တိ ဂိမှိကော ဝိယ ဥစ္စော, ဟေမန္တိကော ဝိယ နီစော န ဟောတိ, အထ ခော တဒုဘယဝေမဇ္ဈလက္ခဏတာယ နာတိဥစ္စော ဟောတိ နာတိနီစော။ **နာတိတနူနီ**တိ ဟေမန္တိကဿ ဝိယ န ခုဒ္ဒကာနိ။ **နာတိဗဟူနီ**တိ ဂိမှိကဿ ဝိယ န အတိဗဟူနိ။ **မိဿကာနေဝါ** တိ ဟေမန္တိကဂိမှိကေသု ဝုတ္တလက္ခဏတေမိဿကာနိ။ **ဥဏှပဝေသနတ္ထာယာ** တိ နိယူဟေသု ပုရေဘတ္တံ ပစ္ဆာဘတ္တဉ္စ ပတိတသူရိယောဘာသဝသေန ဥဏှဿ အဗ္ဘန္တရပဝေသနတ္ထာယ။ **ဘိတ္တိနိယူဟာနိ နီဟရိယန္တိ** တိ ဒက္ခိဏပဿေ ဘိတ္တိသု နိယူဟာနိ နီဟရိတွာ ကရီယန္တိ။ **ဝိပုလဇာလာနီ**တိ ပုထုလဆိဒ္ဒာနိ။ **ဥဒကယန္တာနိ** တိ ဥဒကတဟကယန္တာနိ။

နီလုပ္ပလဂစ္ဆကေ ကတွာ တိ ဝိကသိတေဟိ နီလုပ္ပလေဟိ ဂစ္ဆကေ နဠိနိကေ ကတွာ။ **ဂန္ဓကလလ**န္တိ ဂန္ဓမိဿကကဒ္ဒမံ။ **ယမကဘိတ္တိ** တိ ယုဂဠဘိတ္တိ, တဿာ အန္တရေ နာဠိ, ယတော ဥဒကံ အဘိရုဟတိ။ **လောဟနာဠိ**န္တိ လောဟမယယန္တနာဠိံ။ **ဇာလ**န္တိ တမ္ဗလောဟမယံ ဇာလံ။ **ဟေဋ္ဌာ ယန္တံ ပရိဝတ္တေန္တိ** တိ ဟေဋ္ဌာဘာဂေ ဥဒကယန္တံ ဂမေန္တိ။ **ဥဒကဖုသိတေ တေမေန္တေ ဝိဝဏ္ဏတာ မာဟောသီ** တိ **နီလပဋံ နိဝာသေတိ။ ဒိဝါကာလေ**တိ ဒိဝသဝေလာယ။ **အဇ္ဈတ္တံ ဝူပသန္တစိတ္တော ဝိဟရာမီ** တိ ဧတေန အတ္တနော ဖလသမာပတ္တိဝိဟာရော ဘဂဝတာ ဒဿိတောတိ အာဟ – **“တာယ ရတိယာ ရမမာနောတိ ဣဒံ စတုတ္ထဇ္ဈာနိကဖလသမာပတ္တိရတိံ သန္ဓာယ ဝုတ္တ”** န္တိ။

၂၁၂. **မဟာ စ နေသံ ပပဉ္စော** တိ နေသံ ရာဇူနံ မဟာပပဉ္စော ရာဇိဒ္ဓိဝသေန သဗ္ဗဒါ သမ္ပတ္တိဝိသယော စ, အနုဘဝိတုံ န လဘန္တီတိ အဓိပ္ပါယော။ **မန္တေ ဂဝေသန္တာ ဝိစရန္တိ,** န ဘောဂသုခံ။ **ဂဏနာ** နာမ အစ္ဆိဒ္ဒကဂဏနာ, န ဝိဂဏဂဏနာ န ပဏဂဏနာ။ **အာဝဋ္ဋော** တိ ယထာဓိဂတေ ဒိဗ္ဗေ ကာမေ ပဟာယ ကာမဟေတု အာဝဋ္ဋော နိဝတ္တော ပရိဝတ္တိတော **ဘဝေယျ။ ဧဝံ မာနုသကာ ကာမာ** တိ ယထာ ကောစိ ကုသဂ္ဂေန ဥဒကံ ဂဟေတွာ မဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကံ မိနေယျ။ တတ္ထ မဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကမေဝ မဟန္တံ ဝိပုလံ ပဏီတဉ္စ, ဧဝံ ဒိဗ္ဗာနံ ကာမာနံ သမီပေ ဥပနိဓာယ မာနုသကာ ကာမာ အပ္ပမတ္တကာ ဩရမတ္တကာ နိဟီနာ, ဒိဗ္ဗာဝ ကာမာ မဟန္တာ ဝိပုလာ ဥဠာရာ ပဏီတာ။ **သမဓိဂယှာ**တိ သမ္မာ အဓိဂမနဝသေန နိဂ္ဂယှ ဒိဗ္ဗမ္ပိ သုခံ ဟီနံ ကတွာ **တိဋ္ဌတိ** ။

၂၁၃. အာရောဂျဟေတုကံ သုခံ အဿ အတ္ထီတိ **သုခီ,** တံ ပနဿ ရောဂဝိဂမတောတိ အာဟ **“ပဌမံ ဒုက္ခိတော ပစ္ဆာ သုခိတော”**တိ။ သေရီ နာမ အတ္တာဓိနဝုတ္တီတိ အာဟ **“သေရီ ဧကကော ဘဝေယျာ”** တိ။ အတ္တနော ဝသော သယံဝသော, သော ဧတဿ အတ္ထီတိ **သယံဝသီ။ အင်္ဂါရကပလ္လံ ဝိယ** ကာမဝတ္ထုပရိဠာဟဟေတုတော။ **တစ္ဆေတွာ**တိ ဃဋ္ဋေတွာ, ကဏ္ဍူယိတွာတိ အတ္ထော။

၂၁၄. ယေန ကာယော မစုရကဇာတော ဟောတိ, တံ ကိရ ကုဋ္ဌံ ဆဝိ ဝိနာသေတိ, စမ္မံ ဆိဒ္ဒဇာတံ ဝိယ ဟောတိ။ တေနေတဟ **"ဥပဟတကာယပ္ပသာဒော"** တိ။ **ပစ္စလတ္ထာ** တိ ပဋိလဘိ။ အဝိဇ္ဇာဘိဘူတတာယ ဝိရောဓိပစ္စယသမာယောဂေန **ပညိန္ဒြိယဿ ဥပဟတတ္တာ** ။ အာယတိံ ဒုက္ခဖလတာယ တေရဟိ စ ကိလေသဒုက္ခဗဟုလတာယ ကာမာနံ **ဒုက္ခသမ္ဖဿတာ,** တဒုဘယသံယုတ္တေသု တေသု စ တံ အသလ္လက္ခိတ္တတ ဧကန္တသုခါဘိနိဝေသော ဝိပရီတသညာယ, န ကေဝလာယ သုခဝေဒနာယ သုခါတိ ပဝတ္တသညီ။

၂၁၅. **တာနီ**တိ ကုဋ္ဌသရီရေ ဝဏမုခါနိ။ **အသုစီနီ**တိ အသုဘာနိ။ **ဒုဂ္ဂန္ဓာနိ** တိ ဝိဿဂန္ဓာနိ။ **ပူတီနီ**တိ ကုဏပဘူတာနိ။ **ဣတ္တအနိ**တိ တေရဟိ။ နခေဟိ ဝိပ္ပတစ္ဆန္ဒအင်္ဂပရိတာပနေဟိ အတိနိပ္ပိဋ္ဌနကာလေ **ဟဏကာ။ပေ.။ ပဋ္ဌရန္တို့,** တေန ဝေဒနာ တနုကာ ဟောတိ။ **ဧဝန္တိ** ဝုတ္တနယေန ဝေဒနာယ တနုကဘာဝတော။

အာရောဂျဘာဝေ ခနလာဘာဒိလာဘုပ္ပတ္တိတော, အသတိ စ အာရောဂျေ လာဘဿ နိရတ္ထကဘာဝတော, ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိသဗ္ဗသမ္ပတ္တီနံ လာဘဿ နိမိတ္တဘာဝတော စ **အာရောဂျပရမာ လာဘာ** ။ နိဗ္ဗာနေ သုခုပ္ပတ္တိတော, အသတိ စ နိဗ္ဗာနာဓိဂမေ တာဒိသဿ သုခဿ အနုပလဗ္ဘနတော, သဗ္ဗသင်္ခတဝိဝိတ္တတ္တာ စ သဗ္ဗသော စ သံသာရဒုက္ခာဘာဝတော, အဓိဂတေ စ တသ္မိံ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခာဘာဝတော စ **နိဗ္ဗာနံ ပရမံ သုခံ။ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂာန** န္တိ ကာယာနုပဿနာဒိဘေဒဘိန္နာနံ အရိယမဂ္ဂဿ ပုဗ္ဗဘာဂိယာနံ မဂ္ဂာနံ။ တေသဥ္စ အမတကမိတာ နာမ တန္နိန္နတာဝသေနေဝ သစ္စိကိရိယာဝသေနာတိ အာဟ **"ပုဗ္ဗဘာဂဂမနေနေဝ အမတကမိန"**န္တိ။ **အဋ္ဌင်္ဂိကော** အရိယမဂ္ဂေ **ခေမော** သဗ္ဗပရိဿယသမုဂ္ဃာတနေန အနုပဒ္ဒုတတ္တာ, တံသမင်္ဂိနံ သဗ္ဗသော အနုပဒ္ဒုတတ္တာ တံသမင်္ဂိနံ သဗ္ဗသော အနုပဒ္ဒဝဟေတုတော စ။ **လဒ္ဓိဝသေန ဂဟိတာ** တိ သဿတတာဒီဟိ ကေဝလံ တေသံ လဒ္ဓိဝသေန တထာ ဂဟိတာ။ **ခေမအမတကမိန**န္တိ ဣမိနာ ဟိ ''ခေမံအမတကမိန''န္တိ ဝိဘတ္တိအလောပေန နိဒ္ဒေသော, အတ္ထော ပန ဝိဘတ္တိလောပေန ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ ဒဿေတိ။

၂၁၆. **အနောမဇ္ဇတီ** တိ အနု အနု ဩမဇ္ဇတိ။ အပရာပရံ ဟတ္ထံ **ပေဠ္ဌာ ဩတာရေန္တော မဇ္ဇတိ** ။

၂၁၇. **ဆေကန္တိ** ဃနဘာဝေန ဝိတံ။ ဃနမဋ္ဌဘာဝေန သုန္ဒရံ ဟောတီတိ အာဟ **"သမ္ပန္န"** န္တိ။ သာစူဟိ ပရမပ္ပိစ္ဆသန္တုဋ္ဌေဟိ လာတော ဂဟိတောတိ **သာဟုဠိ။ သင်္ကာရစောဠကံ** နိစ္စကာဠကံ။

၂၁၈. တတ္ထ တတ္ထ ရုဇနဋ္ဌေန ဝိဗာဓနဋ္ဌေန **ရောဂေဝ ဘူတော**။ ဝိပဿနာဉာဏေနပိ သိခါပ္ပတ္တေန အာရောဂျံ ဧဒေသေန ပဿတိ, နိဗ္ဗာနဥ္စ ဝဋ္ဋပဋိပက္ခတောတိ အာဟ **"ဝိပဿနာဉာဏစက္ခုတ"** တိ။

၂၁၉. **အန္တရာ** တိ ပဋ္ဌမုပ္ပတ္တိ ဇရာမရဏာနံ ဝေမဇ္ဈေ။ **ဥပဟတော**တိ ပိတ္တသေမှာဒိအာဒေသေဟိ ဒူသိတဘာဝေန ကထိတော။ ပိတ္တာဒိအာဒေသေ ပန ဘေသဇ္ဇသေဝနာယ နိဝတ္တေန္တော ဥပဟတံ ပဋိဟာကတိကံ ကရောန္တော **စက္ခုနိ ဥပ္ပာဒေတိ နာမ။ ဝိနဋ္ဌာနီ**တိ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အာပန္နာနိ။

၂၂၀. **ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တေ** သာဟုဠိယစီဝရေ။ **ဝဋ္ဋေ အနုဂတစိတ္တေနာ** တိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရဝဋ္ဋေ အနာဒိနဝဒဿိတာယ အနုကမိစိတ္တေန။

၂၂၁. **ဓမ္မဿာ** တိ နိဗ္ဗာနဿ။ **အနုဓမ္မန္တိ** အနုရူပံ နိယျာနဓမ္မံ။ တေနာဟ **"အနုစ္ဆဝိကံ ပဋိပဒ"** န္တိ။ **ပဉ္စက္ခန္ဓေ**တိ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေ ဒဿေတိ။ ''ဒီဃရတ္တံ ဝတ, ဘော''တိအာဒိနာ ဟဋ္ဌိယံ ဝိဝဋ္ဋံ ဒဿိတံ။ တေနာဟ **"ဥပာဒါနနိရောဓာတိ ဝိဝဋ္ဋံ ဒဿေန္တော"** တိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

မာဂဏ္ဍိယသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၆. သန္ဒကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၂၇. ဒေဝေန ဝဿေန ကတော သောဗ္ဘော ဒေဝကတသောဗ္ဘော။ တေနာဟ **“ဝဿော။ပေ။ ရဟာဒေ”** တိ။ **ဂုဟာ**တိ ပံသုဂုဟာ ဟသာဏဂုဟာ မိဿကဂုဟာတိ တိဿော ဂုဟာ။ တတ္ထ **ပံသုဂုဟာ** ဥဒကမုတ္တဋ္ဌာနေ အဟောသိ နိန္နဋ္ဌာနံ ပန ဥဒကေန အဇ္ဈောတ္ထတံ။ **ဥမင်္ဂ ကတွာ** တိ ဟေဋ္ဌာ သုဒုင်္ဂ ကတွာ။ **အနမတဂ္ဂိယံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ** တိ “န သော သတ္တာ ဘိက္ခဝေ သုလဘရူပော, ယော ဣမိနာ ဒီဃေန အဒ္ဓုနာ အနာဝုဋ္ဌပုဗ္ဗော”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၁၆၀) ဣဒ္ဓ တဏ္ဍာကံ မဟာ ဝုတ္ထပုဗ္ဗံ ဘဝိဿတိ, တမ္ပိ ဌာနံ သော စ အတ္တဘာဝေ အပညတ္တိကဘာဝံ ဂတော တိ ဧဝံ အနမတဂ္ဂိယံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ တာဒိသံ ဌာနံ ဂန္တွာ ဝဋ္ဋတိ။ ဣမိနာ နယေန သမုဒ္ဒပဗ္ဗတဒဿနာဒီသုပိ ပစ္စဝေက္ခဏာဝိဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဥစ္စံ နဒမာနာယာ တိ ဥစ္စံ ကတွာ သဒ္ဒံ ကရောန္တိယာ **ကာမဿာဒဘဝဿာဒာဒိဝတ္ထု** န္တိ “အယဋ္ဌ အယဋ္ဌ ကာမော ဣဋ္ဌော ကန္တော မနာပော, အသုကော ဘဝေ ဣဋ္ဌော ကန္တော မနာပော, ဧဝမယံ လောကော ပိယေဟိ ပိယ တရော”တိ ဧဝံ ကာမဿာဒဘဝဿာဒလောကဿာဒါဒိသင်္ခာတံ ဝတ္ထုံ။ ဒုဂ္ဂတိတော သံသာရတော စ နိယ္ယာတိ ဧ တေနာတိ နိယ္ယာနံ, သဂ္ဂမဂ္ဂေ မောက္ခမဂ္ဂေ စ, တံ နိယ္ယာနံ အရဟတိ, နိယ္ယာနေ တ နိယုတ္တာတိ နိယ္ယာနိကာ, နိယ္ယာနံ တ ဖလံ ဧတိဿာ အတ္ထီတိ နိယ္ယာနိကာ, ဝစီဒုစ္စရိတာဒိသံကိလေသတော နိယ္ယာတီတိ တ နိယ္ယာနီယာ, ဤ-ကာရဿ ရဿတ္တံ ယ-ကာရဿ စ က-ကာရံ ကတွာ နိယ္ယာနိကာ, စေတနာယ သဒ္ဓိံ သမ္ဖပ္ပလာပဟ ဝေရမဏိ။ တပ္ပဋိပက္ခတော အနိယ္ယာနိကာ, တဿာ ဘာဝေ အနိယ္ယာနိကတ္တံ, တသ္မာ **အနိယ္ယာနိကတ္တာ။ တိရစ္ဆာနဘူတာ**တိ တိရောကရဏဘူတာ။ **ဂေဟဿိတကထာ** တိ ကာမပဋိသံယုတ္တကထာ။ **ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေ** တိ အနိစ္စတာ ပဋိသံယုတ္တစတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေ။ သဟ အတ္ထေနာတိ **သာတ္ထကံ,** ဟိတပဋိသံယုတ္တန္တိ အတ္ထော။ **ဝိသိခာ**တိ ဃရသန္နိဝေသော, ဝိသိခာဂဟဏေန စ တန္နိတသိနော ဂဟိတာ “ကမော အာဂတော”တိအာဒီသု (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.အာစရိယပရမ္ပရကထာဝဏ္ဏနာ) ဝိယ။ တေနေတဟ **“သူရာ သမတ္ထာ”** တိ **“သဒ္ဓာ ပသန္နာ”** တိ စ။ ကုမ္ဘဋ္ဌာနပ္ပ ဒေသေန ကုမ္ဘဒာသိယော ဝုတ္တာတိ အာဟ **“ကုမ္ဘဒာသိကထာ တ”** တိ။

၂၂၈. တေဟာရော ဝိယ တေသံ တထာ တေဟာရမတ္တံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ **“ဗုဟွဓမ္မစရိယတသေ”** တိ။ **အကတာ**တိ သမေန, ဝိသမေန တ ကေနစိ ဟေတုနာ န ကတာ န ဝိဟိတာ။ ကတဝိဓော ကရဏဝိဓိ နတ္ထိ ဧတေသန္တိ **အကဋ္ဌဝိဓာ။** ပဒဒွယေနပိ လောကေ ကေနစိ ဟေတုပစ္စယေန နေသံ အနိဗ္ဗတ္တတံ ဒဿေတိ။ **ဣဒ္ဓိယာပိ န နိမ္မိတာ** တိ ကဿစိ ဣဒ္ဓိမတော စေတောဝသိပ္ပတ္တဿ ဒေဝဿ, ဣဿရာဒိနော တ ဣဒ္ဓိယာပိ န နိမ္မိတာ။ **အနိမ္မာတာ** တိ ကဿစိ အနိမ္မာပိတာ။ **ရူပာဒိဇနကဘာဝ**န္တိ ရူပသဒ္ဒါဒိနံ ပစ္စယဘာဝံ, ရူပာဒယောပိ ပထဝိယာဒီဟိ အပ္ပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိကာတိ တဿ အဓိပ္ပာယော။ ယထာ ပဗ္ဗတကူဋံ ကေနစိ အနိဗ္ဗတ္တိတံ ကဿစိ စ အနိဗ္ဗတ္တနကံ, ဧဝမေတေပီတိ အာဟ **“ပဗ္ဗတကူဋ္ဌာ ဝိယ ဌိတာတိ ကူဋဋ္ဌာ”**တိ။ ယမိဒံ ဗီဇတော အင်္ကုရာဒိ ဇာယတီတိ ဝုစ္စတိ, တံ ဝိဇ္ဇမာနမေဝ တတော နိက္ခမတိ နာဝိဇ္ဇမာနံ, အညထာ အညတောပိ အညဿ ဥပလဒ္ဓိ သိယာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဧဝံ ဌိတာ**တိ ဧဝံ နိဗ္ဗိကာရာ ဌိတာ။ **ဥဘယေနပီ**တိ အတ္ထဒွယေနပီတိ ဝဒန္တိ။ “ကူဋဋ္ဌာ ဧသိကဋ္ဌာယိဋ္ဌိတာ”တိ ပဒဒွယေနပိ။ **တေသံ** သတ္တန္နံ ကာယာနံ။ **ဌိတတ္တာ** တိ နိဗ္ဗိကာရဘာဝေန ဌိတတ္တာ။ **န စလန္တီ** တိ ဝိကာရံ နာပဇ္ဇန္တိ။ ဝိကာရာဘာဝတော ဟိ တေသံ သတ္တန္နံ ကာယာနံ ဧသိကဋ္ဌာယိဋ္ဌိတတာ။ အနိဋ္ဌနဋ္ဌ အတ္ထတော ပကတိယာ အဝဋ္ဌာနမေတတိ ဒဿေတုံ **“န ဝိပရိဏာမေန္တီ”**တိ ဝုတ္တံ။ တထာ အဝိပရိဏာမဓမ္မတ္တာ ဧဝ တေ **အညမညံ န ဗျာဗာဓေန္တိ**။ သတိ ဟိ ဝိကာရံ အာပာဒေတဗ္ဗတာယ ဗျာဗာဓကတာပိ သိယာ, တထာ အနုဂ္ဂဟေတဗ္ဗတာယ အနုဂ္ဂဟကတာတိ တဒဘာဝံ ဒဿေတုံ ဟာဋ္ဌိယံ “နာလ”န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ပထဝီ ဧဝ ကာယေကဒေသတ္တာ **ပထဝီကာယော။ ဟန္တွံ တ ဃာတေတုံ တ သမတ္ထော နာမ နတ္ထိ** ဇီဝသတ္တမာနံ ကာယာနံ နိစ္စတာယ နိဗ္ဗိကာရဘာဝတော, ဧတေနေဝ နေသမဟန္တဗ္ဗတာ အဃာတေတဗ္ဗတာ အတ္ထတော ဝုတ္တာယေတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **“သတ္တန္နံ တေဝ ကာယာန”** န္တိအာဒိ။ **သောတုံ တ သာဝေတုံ တ သမတ္ထော နာမ နတ္ထီ**တိ ပစ္စေကံ နေသံ သဝနေသု အသမတ္ထတ္တာ တဒေကဒေသာဒီသုပိ အသမတ္ထတံ ဒီပေတိ။ ယဒိ ကောစိ ဟန္တာ နတ္ထိ, ကထံ သတ္ထပ္ပဟာရောတိ အာဟ **“ယထာ မုဂ္ဂရာသိအာဒီသူ”** တိအာဒိ။ **ကေဝလံ သညာမတ္တမေဝ ဟောတိ,** ဟနနဃာတနာဒိ ပန ပရမတ္ထတော နတ္ထေဝ ကာယာနံ အဝိကောပနီယဘာဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ကေဝလံ တက္ကမတ္တေန နိရတ္ထကံ ဒိဋ္ဌိံ ဒီပေတီ**တိ ဧတေန ယသ္မာ တက္ကိကာ နိရင်္ကုသတာယ ပရိကပ္ပနဿ ယံ ကိဉ္စိ အတ္တနာ ပရိကပ္ပိတံ သာရတော မညမာနာ တထေဝ အဘိနိဝိဿ တက္ကဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟံ ဂဏှန္တိ, တသ္မာ န တေသံ ဒိဋ္ဌိဝတ္ထုသ္မိံ

ဝိညူပဟိ ဝိစာရဏာ ကတ္တဗ္ဗာတိ ဒဿေတိ။ **ကေစီ**တိ သာရသမာသာစရိယာ။ **ပဋ္ဌိန္ဒြိယဝသေနာ** တိ ပဋ္ဌရူပိန္ဒြိယဝသေန။ **ကမ္မန္တိ လဒ္ဓိ** ကမ္မဘာဝေန သုပာကဋတ္တာ။ အဝဏ္ဏကထာတာရဏာဒိကာ **ဒွတာသဋ္ဌိ ပဋိပဒါ။ ကေသိံ ကပ္ပေပတိ** ကေသိံ မဟာကပ္ပေ။

ပုရိသဘူမိယောတိ ပဓာနပုဂ္ဂလေန နိဒ္ဒေသော, ဣတ္ထိနမ္ပေတာ ဘူမိယော ဣစ္ဆန္တေဝ။ **ဘိက္ခု စ ပန္နကော** တိ အာဒိ တေသံ ဟဋ္ဌိယေဝ။ တတ္ထ **ပန္နကော** တိ ဘိက္ခာယ ဝိစရဏကောတိ ဝဒန္တိ, တေသံ တ ပဋိပတ္တိံ ပဋိပန္နကော။ **ဇိနော**တိ ဇိဏ္ဏော, ဇရာဝသေန နိဟီနဓာတုကောတိ ဝဒန္တိ, အတ္တနော တ ပဋိပတ္တိယာ ပဋိပက္ခံ ဇိနိတ္ဝာ ဌိတော။ သော ကိရ တထာဘူတော ကဿစိပိ ဓမ္မံ န ကထေတိ, တေနာဟ **“န ကိဉ္စိ အာဟာ”** တိ။ **အလာဘိ**န္တိ “သော န ကုမ္ဘိမုခာ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၃၉၄) နယေန ဝုတ္တအလာဘဟေတုသမာယောဂေန အလာဘိံ။ တတော ဧဝ ဇိဃစ္ဆာဒုဗ္ဗလပရေတတာယ သယနပရာယဏံ **သမဏံ ပန္နဘူမီတိ ဝဒတိ** ။

အာဇီဝဝုတ္တိသတာနီ တိ သတ္တာနံ အာဇီဝဘူတာနိ ဇီဝိကာဝုတ္တိသတာနိ။ ပသုဂ္ဂဟဏေန ဧဠကဇာတိ ဂဟိတာ, မိဂဂ္ဂဟဏေန ရုရုဂဝယာဒိသဗ္ဗမိဂဇာတိ။ **ဗဟူ ဒေဝတာ**တိ စာတုမဟာရာဇိကာဒိဗြဟ္မကာယိကာဒိဝသေန နေသံ အန္တရဘေဒဝသေန ဗဟူ ဒေဝတာ။ တတ္ထ စာတုမဟာရာဇိကာနံ ကေစ္စော အန္တရဘေဒော **“မဟာသမယသုတ္တေန”** (ဒီ. နိ. ၂.၃၃၁ အာဒယော) ဒီပေတဗ္ဗော။ **မာနုသာပိ အနန္တာ** တိ ဒီပဒေသကုလဝံသာဇီဝဒိဝိဘာဂဝသေန မာနုသာပိ အနန္တဘေဒာ။ ပိသာစာ ဧဝ ပေသာစာ, တေ အပရပေတာဒယော **မဟန္တာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဆဒ္ဒန္တဒ္ဒဟမန္ဒာကိနိယော **ကုဋ္ဌိရမုစလိန္ဒ** နာမေန ဝဒတိ။ **ဂဏ္ဌိကာ** တိ ပဗ္ဗဂဏ္ဌိကာ။ **ပဏ္ဍိတောပိ။ပေ။ ဥဒ္ဒံ နဂစ္ဆတိ,** ကသ္မာ? သတ္တာနံ သံသရဏကာလဿ နိယတဘာဝတော။

အပရိပက္ကံ သံသရဏနိမိတ္တံ သီလာဒိနာ **ပရိပာစေတိ နာမ** သီဃံယေဝ ဝိသုဒ္ဓိပ္ပတ္တိယာ။ **ပရိပက္ကံ ဖုဿ ဖုဿ** ပတ္တ ပတ္တ ပရိပက္ကဘာဝတပာဒနေန **ဗျန္တိံ ကရောတိ နာမ။ သုတ္တဂုဠေ** တိ သုတ္တဝဋ္ဋိယံ။ **နိဗ္ဗေဌိယမာနမေဝ ပလေတီ**တိ ဥပမာယ သတ္တာနံ သံသာရော အနုက္ကမေန ခီယတေဝ, န တဿ ဝဍ္ဎီတိ ဒဿေတိ ပရိစ္ဆိန္နရူပတ္တာ။

၂၂၉. **နိယတိတဒေ ပက္ခိပန္တော** တိ သဗ္ဗညုတံ ပဋိဇာနိတွာပိ ပဒေသညုတာယ အသမ္ဘာယမာနော တတ္ထ အတ္တနော အညာဏကိရိယံ ပရိဟရိတုံ အသက္ကောန္တော စ “ဧဝမေသာ နိယတီ”တိ နိယတိတဒေ ပက္ခိပန္တော။

၂၃၀. ဓမ္မကထာယ အပဿယဘူတော အနုဿဝေ ဝေဿ အတ္ထီတိ **အနုဿဝီ,** တေနေဝဿ အပဿယတာံ ဒဿေတုံ **“အနုဿဝနိဿိတော”** တိ အာဟ။ **သဝနံ သစ္စတော** တိ ယံ ကိဉ္စိ အနုဿဝံ, တံ သဝနံ သစ္စန္တိ ဂဟေတွာ ဌိတော။ **ပိဋကသမ္ပဒါယာ** တိ ဂန္ထသမ္ပာဒနေန, တာဒိသံ ဂန္ထံ ပဂုဏံ တစုဂ္ဂတံ ကတွာ တံ နိဿာယ ဓမ္မံ ကထေတိ။ တေနာဟ **“ဝဂ္ဂပဏ္ဏာသကာယာ”** တိအာဒိ။

၂၃၂. **မန္ဒပညော** တိ ပရိတ္တပညော။ **မောမူဟော**တိ သမ္မုယှဟကော။ “ဧဝန္တိပိ မေ နော”တိအာဒိနာ ဝိဝိဓော နာနပ္ပကာရော ခေပေါ တစာယ ပရတအနံ ခီပနံ တစာဝိက္ခေပေါ, တံ **တစာဝိက္ခေပံ,** န မရတိ န ပစ္ဆိဇ္ဇတိ ယထာဝုတ္တော တဒဝိက္ခေပေါ ဧတာယာတိ အမရာ, တတ္ထ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ အမရာဝိက္ခေပေါ, တံ **အမရာဝိက္ခေပံ။ အပရိယန္တဝိက္ခေပ**န္တိ “ဧဝမ္ပိ မေ နော”တိအာဒိနာ ပုစ္ဆိတဿ အပရိယောသာပနဝသေန ဝိက္ခေပံ။ **ဣတော စိတော စ သန္ဓာဝတိ** ကေသိံ သဘာဝေ အနဝဋ္ဌာနတော။ **ကဟံ န ဥပဂစ္ဆတီ** တိ မိစ္ဆာကဟတာယ ဥတ္တရဝိဓာနာယ ပုရိမပက္ခံ ဌပေတွာ ကဟံ န ဥပဂစ္ဆတိ။ အမရာသဒိသာယ အမရာယ ဝိက္ခေပေါတိ **အမရာဝိက္ခေပေါ** ။

ဣဒံ ကုသလန္တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒော ပကာရတ္ထော, ဣမိနာ ပကာရေနာတိ အတ္ထော။ အမရာဝိက္ခေပိကော ယထာ ကုသလေ, ဧဝံ အညသ္မိံ ယံ ကိဉ္စိ ကေနစိ ပုစ္ဆိတံ အတ္တံ အတ္တနော အရုစ္စနတာယ “ဧဝန္တိပိ မေ နော”တိ အာဒိနာ တတ္ထ တတ္ထ ဝိက္ခေပညေဝ အာပဇ္ဇတိ, တသ္မာ “ဧဝန္တိပိ မေ နော”တိအာဒိ တတ္ထ တတ္ထ ပုစ္ဆိတာကာရပဋိသေဓနဝသေန ဝိက္ခိပနာကာရဒဿနံ။ နနု စေတ္ထ ဝိက္ခေပတဒိနော ဝိက္ခေပပက္ခဿ အနနုဇာနနံ ဝိက္ခေပပက္ခေ အဝဋ္ဌာနံ ယုတ္တန္တိ? န, တတ္ထာပိ တဿ သမ္မူဠှဟဿ ပဋိက္ခေပဝသေနေဝ ဝိက္ခေပတဒဿ ပဝတ္တ

တနတော။ တေန ဝုတ္တံ **“နော”**တိ။ တထာ ဟိ သဠ္ဌယော ဗေလဋ္ဌပုတ္တော ရညာ အဇာတသတ္တုနာ သန္တိဋ္ဌိကံ သာမညဖလံ ပုဋ္ဌော ပရလောကတ္ထိကာဒီနံ ပဋိသေဓနမုခေန ဝိက္ခေပံ ဗျာကာသိ။

ဝုတ္တာဟ – ‘‘နနု စာယံ သဗ္ဗောပိ အမရာဝိက္ခေပိကော ကုသလာဒယော ဓမ္မေ ပရလောကတ္ထိကာဒီနိ စ ယထာဘူတံ အနဝဗုဇ္ဈမာနော တတ္ထ တတ္ထ ပဉှံ ပုဋ္ဌော သမာနော ပုစ္ဆာယ ဝိက္ခေပမတ္တံ အာပဇ္ဇတိ, တဿ ကထံ ဒိဋ္ဌိဂတိကဘာဝေါ။ န ဟိ အဝတ္တုကာမဿ ဝိယ ပုစ္ဆိတမတ္ထံ အဇာနန္တဿ ဝိက္ခေပကရဏမတ္တေန ဒိဋ္ဌိဂတိကတာ ယုတ္တာ’’တိ? ဝုစ္စတေ – န ဟေဝ ခေါ ပုစ္ဆာယ ဝိက္ခေပကရဏမတ္တေန တဿ ဒိဋ္ဌိဂတိကတာ, အထ ခေါ မိစ္ဆာဘိနိဝေသဝသေန။ သဿတာဘိနိဝေသေန မိစ္ဆာဘိနိဝိဋ္ဌောယေဝ ဟိ ပုဂ္ဂလော မန္ဒဗုဒ္ဓိတာယ ကုသလာဒိဓမ္မေ ပရလောကတ္ထိကာဒီနိ စ ယာထာဝတော အပ္ပဋိပဇ္ဇမာနော အတ္တနာ အဝိညာတဿ အတ္ထဿ ပရံ ဝိညာပေတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ မုသာဝါဒဘယေန စ ဝိက္ခေပံ အာပဇ္ဇတီတိ။ အထ ဝါ ပုညပာပာနံ တဗ္ဗိပါကာနဉ္စ အနဝဗောဓေန အသဒ္ဒဟနေန စ တဗ္ဗိသယာယ ပုစ္ဆာယ ဝိက္ခေပကရဏံယေဝ သုန္ဒရန္တိ ခန္တိံ ရုစိံ ဥပ္ပာဒေတွာ တထာ အဘိနိဝိသန္တဿ ဥပ္ပန္နာ ဝိသုံယေဝ သာ ဧကာ ဒိဋ္ဌိ သတ္တဘင်္ဂဒိဋ္ဌိ ဝိယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ, ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓတော စ တတိယဋ္ဌာနဘာဝေါ ဒဿိတော။

၂၃၄. **သန္ဒိဋ္ဌိကာရကံ ကာမေ**တိ ဧတ္ထ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓာနိ အဓိပ္ပေတာနီတိ တိလတဏ္ဍုလာဒိဂ္ဂဟဏံ, တဿ လောကဿ အပ္ပသာဒပရိဟာရတ္ထံ ကအာစိ တဏ္ဍုလနာဠိအာဒိသင်္ဂဟဏကရဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **“တိလတဏ္ဍုလာဒယော ပညာယန္တိ”**တိ။

၂၃၆. **အာဇီဝကာ မတာ နာမာ**တိ ဣမေ အာဇီဝကာ သဗ္ဗသော သမ္မာပဋိပတ္တိရဟိတာ မိစ္ဆာ ဝေ စ ပဋိပဇ္ဇမာနာ အဓိသီလသိက္ခာတဿ သီလဇီဝိတဿ အဘာဝေန မတာ နာမ။ **ပုတ္တမတာ** တိ မတပုတ္တာ။ **သမဏော ဂေါတမော ဗြဟ္မစရိယတသော အတ္ထီ**တိ သမဏံ ဝေ ဂေါတမံ ပရိသုဒ္ဓေ သုပရိပုဏ္ဏော တက္ကရဿ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယာဝဟော ဗြဟ္မစရိယတသော အတ္ထိ။ ဧတေနေတ္ထ ဓမ္မသုဓမ္မတာဒိဒီပနေန ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတဉ္စ ဒီပေတိ, **အညတ္ထ နတ္ထီ** တိ ဣမိနာ ဗာဟိရကေသု တဿ အဘာဝံ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

သန္ဒကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၇. မဟာသကုလုဒာယိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃၇. **အဘိညာတာ**တိ ဒေဝသော ဒေဝသော စာတိ အဘိလက္ခဏာဝသေန ဉာတာ။ အပ္ပသဒ္ဒဿ ဝိနီတော, အပ္ပသဒ္ဒတာယ မန္ဒဘာဏိတာယ ဝိနီတောတိ စ **အပ္ပသဒ္ဒဝိနီတော** တိ ဝုစ္စမာနေ အညေန ဝိနီတဘာဝေ ဒီပိတော ဟောတိ, ဘဂဝတာ ပန သယမ္ဘုဉာဏေန သယမေဝ ဝိနီတော။ တသ္မာ ဟဋ္ဌာယံ ‘‘အပ္ပသဒ္ဒဝိနီတော’’တိ န ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“န ဟိ ဘဂဝတာ အညေန ဝိနီတော”**တိ။

၂၃၈. **ဟိယျောဒိဝသံ ဥပာဒါယ** တတော အာသန္နာနိ ကတိပယာနိ ဒိဝသာနိ **ပုရိမာနိ နာမ ဟောန္တိ, ပုရိမာနီ** တိ စ ပုဗ္ဗကာနိ, အတီတာနီတိ အတ္ထော။ **တတော ပရန္တိ** ယထာ ဝုတ္တအတီတဒိဝသတော အနန္တရံ ပရံ ပုရိမတရံ အတိသယေန ပုရိမတ္တာ။ ဣတိ ဣမေသု ဒွီသု ပဝတ္တိတော ယထာက္ကမံ ပုရိမပုရိမတရဘာဝေ, ဝေ သန္တေပိ ယဒေတ္ထ ‘‘ပုရိမတရ’’န္တိ ဝုတ္တံ, တတော ပဘုတိ ယံ ယံ ဩရံ, တံ တံ ပရံ, ယံ ယံ ပရံ, တံ တံ ‘‘ပုရိမတရ’’န္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကုတူဟလယုတ္တာ သာလာ **ကုတူဟလသာလာ** ယထာ ‘‘အာဇညရထော’’တိ။ **ဣမေ** ဒဿနာဒယော။

အယထာဘူတဂုဏေဟီတိ အယထာဘူတံ မိစ္ဆာဒီပိတအတ္ထမတ္တေနေဝ ဥဗ္ဘောသိတဂုဏေဟိ **သမုဂ္ဂတော** ဃောသိတော။ တရန္တိ အတိက္ကမန္တိ ဧတေနာတိ တိတ္ထံ, အဂ္ဂမဂ္ဂေါ။ ဒိဋ္ဌိဂတိကမဂ္ဂေါ ပန အယထာဘူတောပိ တေသံ တထာ ဝိတရဏံ ဥပာဒါယ တိတ္ထန္တိ တေဟိ ရီယတီတိ တံ ကရောန္တာ **တိတ္ထကရာ။ ဩသရတီ** တိ ပဝိသတိ။

၂၃၉. **သဟိတန္တိ** ပုဗ္ဗာပရာဝိရုဒ္ဓံ။ **န ကိဉ္စိ ဇာတ** န္တိ ပဋိညာအေသဟေတုအေသဥအာဟရဏအေသဒုဋ္ဌအေသတာယ န ကိဉ္စိ ဇာတံ။ တေနာဟ **“အာရောပိတော တေ တအော”**တိ။ ဝဒန္တိ တေန ပရိဘာသန္တီတိ **တအော** အေသော။

သဘာဝဏ္ဏောသေနာ တိ သဘာဝတော ပဝတ္တကောဋ္ဌာသေန။

၂၄၀. **ပီဠေယျာ** တိ မဓုဘဏ္ဍေန သဟ ဘာဇနေ ပီဠေတ္ဝာ ဒဒေယျ။ **သဗ္ဗုဟွစာရိုပိ သမ္ပယောဇေတွာ** တိ သဟဓမ္မိကေဟိ ဝိဟေဌနုပယောဂံ ကတွာ, တေနာဟ **"ဝိတဒံ ကတွာ"**တိ။

၂၄၁. **ဣတရီတရေနာ**တိ ပဏီတတော ဣတရေန။ တေနာဟ **"လာမကလာမကေနာ"**တိ။

၂၄၂. **ဘတ္တကောသကေနာ** တိ ကောသကဘတ္တေန, ခုဒ္ဒကသရာဝဘတ္တကေနာတိ အတ္ထော။ **ဗေလုဝမတ္တာဘတ္တာဟာရာ**တိ ဗိလ္လပမာဏဘတ္တဘောဇနာ။ **သြင္ဓဝင္ဋိယာ** တိ မုခဝဋ္ဋိယာ။ **သဗ္ဗာကာရေနေတ** တိ သဗ္ဗပ္ပကာရေနေဝ။ **အနပ္ပာဟာရောတိ န ဝတ္တဗ္ဗော** ကအတိ အပ္ပာဟာရောတိ ကတွာ။ တတ္ထ အတိဝိယ အညေဟိ အဝိသယ္ဟံ အပ္ပာဟာရတံ ဘဂဝတော ဒဿေတုံ **"ပဓာနဘူမိယ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **မယာ**တိ နိဿက္ကဝစနံ။ **ဝိသေသတရာ**တိ တေန ဓမ္မေန ဝိသေသဝန္တတရာ။

ဝတသမာအနဝသေနေဝ ပံသုကူလံ ဓာရေန္တီတိ **ပံသုကူလိကာ**တိ အာဟ – **"သမာဒိန္နပံသုကူလိကင်္ဂာ"** တိ, သဒ္ဒတ္ထော ပန **"ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ"** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၄) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပိဏ္ဍာယတိကာ သပဒါနစာရိနော** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ တတ္ထ တတ္ထ သတ္တေန ဆိန္နိတတ္တာ **သတ္တလူခာနိ** ။ ယံ ယံ သပ္ပာယံ, တဿေဝ ဂဟဏံ **ဥစ္စ စိနန္တိ** အာဟ **"ဥစ္စိနိတ္ဝာ။ပေ။ ထိရဋ္ဌာနမေဝ ဂဟေတွာ"** တိ။ **အလာဗုလောမသာနီ**တိ အလာဗုလောမာနိ ဝိယ သုခုမတရာနိ စီဝရသုတ္တံသူနိ ဧတေသံ သန္တီတိ အလာဗုလောမသာနိ။ **ဟတိတသာဏပံသုကူလ**န္တိ ကဌေဝရေန သဒ္ဓိံ ဆဍ္ဍိတသာဏမယံ ပံသုကူလံ, ယံ တုမ္ဗမတ္တေ ပုဌဝေ သြဓုနိတ္ဝာ သတ္တာ ဂဏှဟိ။

"ယထာပိ ဘမရော ပုပ္ဖ"န္တိအာဒိနာ (ဓ. ပ. ၄၉) ဝုတ္တံ မဓုကရဘိက္ခာစာရဝတံ "ပိဏ္ဍိယာလောပဘောဇနံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာ"တိ (မဟာဝ. ၇၃, ၁၂၈) ဝစနတော ဘိက္ခူနံ ပကတိဘူတံ ဝတန္တိ ဝုတ္တံ **"ဥဉ္ဆာသကေ ဝတေ ရတာ"**တိ။ ဝတ-သဒ္ဒော စေတ္ထ ပကတိဝတသင်္ခာတံ သကဝတံ ဝဒတိ။ တေနာဟ **"ဥဉ္ဆာစရိယသင်္ခာတေ ဘိက္ခူနံ ပကတိဝတေ"**တိ။ **ဥစ္စနီစဃရဒ္ဒတရဋ္ဌာယိနော** တိ မဟန္တခုဒ္ဒကဂေဟာနံ ဗဟိဒ္ဒွာရကောဋ္ဌကဋ္ဌာယိနော။ **ကဗရမိဿကံ ဘတ္တံ သံဟရိတွာ**တိ ကဏာဇကမိဿကံ ဘတ္တံ သမ္ပိဏ္ဍိတ္ဝာ။ **ဥမ္မာရတော ပဋ္ဌာယာ** တိ ဃရုမ္မာရတော ပဋ္ဌာယ။

စီဝရာနုဂ္ဂဟတ္ထ န္တိ စီဝရာနုရက္ခဏတ္ထံ။ တွေ့ စ ယသ္မာ ဗုဒ္ဓာ နာမ သဒေဝကေ လောကေ အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ, သာ စဿ ပုညက္ခေတ္တတာ ပရမုက္ကံသဂတာ, တသ္မာ သတ္တာနံ တာဒိသံ ဥပကာရံ အာစိက္ခိတွာ တေစ အနုဂ္ဂဏှာဟန္တာ ဂဟပတိစီဝရံ သာဒိယန္တိ, စတုပစ္စယသန္တောသေ ပန နေ ပရမုက္ကံသဂတာ တေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၂၄၄. **သပ္ပစ္စယ** န္တိ သဟေတုကံ သကာရဏံ ဟုတွာ ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ စောဒကော ပန အဓိပ္ပာယံ အဇာနန္တော **"ကိံ ပနာ"**တိအာဒိမာဟ။ ဣတရော **"နော န ဒေသေတီ"**တိအာဒိနာ အဓိပ္ပာယံ ဝိဝရတိ။ **နိဒာန** န္တိ စေတ္ထ ဉာပကံ ဥပ္ပတ္တိကာရဏံ အဓိပ္ပေတံ, တဉ္စ တဿ တဿ အနုပ္ပတ္တိယုတ္တဿ အတ္ထဿ ပဋိပက္ခဟရဏတော **"သပ္ပာဋိဟာရိယ"** န္တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **"ပုရိမဿေဝေတံ ဝေဝစန"**န္တိ။ ရာဂာဒီနံ တ ပဋိဟရဏံ ပဋိဟာရိယံ, တဒေဝ ဟဋိဟာရိယံ, သဟ ဟဋိဟာရိယေနာတိ **သပ္ပာဋိဟာရိယံ** ။ ရာဂာဒိပဋိသေဓဝသေနေဝ ဟိ သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။

၂၄၅. **တဿ တဿ ပဉှဟဿာ** တိ ယံ ယံ ပဉှံ ပရော အဘိသင်္ခရိတွာ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပုစ္ဆတိ, တဿ တဿ ပဉှဿ။ **ဥပရိ အာဂမနတဒပထ**န္တိ ဝိဿဇ္ဇနေ ကတေ တတော ဥပရိ အာဂစ္ဆနကံ တဒမဂ္ဂံ။ **ဝိသေသေတွာ ဝဒန္တော** တိ ဝတ္တတိ, "ဘော ဂောတမ, ဝတ္တမှရဟတိ"တိ အတ္တနော တဒဘောဒနတ္တံ အာဟတံ ကာရဏံ အတ္တနော မာရဏတ္တံ အာဝုဓံ နိဒဿေန္တော ဝိယ ဝိသေသေတွာ ဝဒန္တော ပဟာရကေန ဝစနေန။ **အန္တရန္တရာ**တိ မယာ ဝုစ္စမာနကထာပဗန္ဓဿ အန္တရန္တရေ။ **ဒဒေယျ** ဝဒေယျ။ **ဧဝရူပေသု ဌာနေသူ**တိ ပရတာဒီဟိ သဒ္ဒိံ တဒပဋိတဒဋ္ဌာနေသု။ တေ နိဂ္ဂဟေတုံ မယာ ဒေသိတံ သုတ္တပဒံ အာနေတွာ **မမယေဝ အနုသာသနိံ သြတဒံ ပစ္စာသီသန္တိ**။

၂၄၆. **သမ္မာဒေမိ** တိ မနောရထံ သမ္မာဒေမိ။ **ပရိပူရေမီ**တိ အဇ္ဈာသယံ ပရိပူရေမိ။ **အဓိသီလေ**တိ အဓိကေ ဥတ္တမသီလေ။ သာဝကသီလတော စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓသီလတော စ ဗုဒ္ဓါနံ သီလံ **အဓိကံ** ဥက္ကဋ္ဌံ ပရမုက္ကံသတော အနညသာဓာရဏဘာဝတော။ တေနာဟ **"ဗုဒ္ဓသီလံ နာမ ကထိတ"**န္တိ။ **ဌာနုပ္ပတ္တိကပညာ** တိ တတ္ထ တတ္ထ ဌာနသော ဥပ္ပန္နပညာ။ တေနာဟ **"တတ္ထာ"** တိအာဒိ။ **အဝသေသာ ပညာ**တိ ဣမေ ဟင္ဒိယံ အာဂတာ အနာဂတာ စ ယထာဝုတ္တဉာဏဒ္ဒ၀ယဝိနိမုတ္တာ ပညာ။

၂၄၇. **ဝိသေသာဓိဂမာန**န္တိ သတိပဋ္ဌာနာဒီနံ အဓိဂန္တဗ္ဗဝိသေသာနံ။ အဘိညာ နာမ ဆ အဘိညာ, တာသု ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ဆဠဘိညာရဟတောဝ အဂ္ဂမဂ္ဂပညာ ဣမေ အဘိညာတိ အဓိပ္ပေတာ, တဿ တေသာနံ ပရိယောသာနံ ဟရမိ ပရမုက္ကံသာတိ အဝကံသာတိ စ အဂ္ဂဖလံ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **"အဘိညာ။ပေ။ အရဟတ္တံ ပတ္တာ"** တိ။

ဥပာယပဓာနေတိ အရိယဖလာဓိဂမနဿ ဥပာယဘူတေ ပဓာနေ။ "အနုပ္ပန္နဟပကာနုပ္ပာအဒိအတ္ထာ"တိ ဂဟိတာ တထေဝ ဟောန္တိ, တံ အတ္ထံ သာဓေန္တိယေတတိ တေဿ အတ္ထဿ ဒီပကော သမ္မာ-သဒ္ဒေါတိ ယထာအဓိပ္ပေတတ္ထဿ အနုပ္ပန္နဟပကာနုပ္ပာအဒိနော ဥပာယဘူတေ, ပဓာနဥပာယဘူတေတိ အတ္ထော။ သမ္မာ-သဒ္ဒဿ တ ယောနိသော အတ္ထဒီပကတံ သန္ဓာယ "ယောနိသော ပဓာနေ"တိ ဝုတ္တံ။ **ဆန္ဒံ ဇနေတီ** တိ ကတ္တုကမျတာကုသလစ္ဆန္ဒံ ဥပ္ပာဒေတိ ပဝတ္တေတိ တ။ **တယမတီ**တိ ပယောဂပရက္ကမံ ကရောတိ။ **ဝီရိယံ အာရဘတီ**တိ ကာယိကစေတသိကဝီရိယံ ကရောတိ။ **စိတ္တံ ဥက္ခိပတီ** တိ တေနေဝ သဟဇာတဝီရိယေန ကောသဇ္ဇပက္ခတော စိတ္တံ ဥက္ခိပတိ။ **ပဒဟတီ**တိ သမ္မပ္ပဓာနဘူတံ ဝီရိယံ ပဝတ္တေတိ။ ပဋိပဟဋ္ဌိယာ ပနေတာနိ စတ္တာရိ ပဒါနိ အာသေဝနာဘာဝနာဗဟုလီကမ္မသာတစ္စကိရိယာဟိ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ "ပဒဟတီ"တိ တ ဣမိနာ အာသေဝနာဒီဟိ သဒ္ဓိံ သိခါပတ္တံ ဥဿောဠှိဝီရိယံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဝမိုယာ ပရိပူရဏတ္ထ** န္တိ ယာဝတာ ဘာဝနာဟရိပူရိယာ ပရိပူရဏတ္ထံ။ **ယာ ဌိတီ**တိ ယာ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဋိပက္ခဝိဂမေန အဝဋ္ဌိတိ။ **သော အသမ္မောသော** တိ သော အဝိနာသော။ **ယံ ဝေပုလ္လ** န္တိ ယော သဗ္ဗသော ဝိပုလဘာဝေ မဟန္တတာ။ **ဘာဝနာဟရိပူရီ**တိ ဘာဝနာယ ပရိပူရိတာ။ **အတ္ထောတိပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ပုရိမပစ္ဆိမပဒါနံ သမာနတ္ထဘာဝတော**။

ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ ကထိတာတံတံဝိသေသာဓိဂမဿ ပဋိပဒါဝိဘာဝနာယ အာရဒ္ဓတ္တာ။ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပဇ္ဇနေန အနတ္ထာဝဟတာ နာမ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ – **"ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ"** တိ ဝစနံ ဥပ္ပန္နာနံ ရာသန္တရဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ။ တထာ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပဇ္ဇနေနာတိ ဝုတ္တံ – **အနုပ္ပဇ္ဇမာနာ** တိ ဝစနံ ဥပ္ပန္နာနံ ရာသန္တရဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ။ **နိရုဇ္ဈမာနာ** တိ ပဋိပက္ခသမာယောဂေန ဝိနဿမာနာ, န ခဏနိရောဓဝသေန နိရုဇ္ဈမာနာ။

လောဘာဒယော ဝေဒိတဗ္ဗာ, ယေ အာရဒ္ဓဝိပဿကာနံ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာ။ **သကိံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ဝာ** တိ သဘာဝကထန မတ္တမေတံ။ ကေတရမေဝ ဟိ မဂ္ဂေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **နိရုဇ္ဈမာနော** တိ သရသေနေဝ နိရုဇ္ဈမာနော။ န ဟိ တဿ ပဋိပက္ခသမာယောဂေ နာမ အတ္ထိ။ **ဖလဿာ** တိ အနန္တရကာလေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနကဖလဿ။ **ပစ္စယံ ဒတွာဝ နိရုဇ္ဈတီ** တိ ဣမိနာ မဂ္ဂေ သမ္ပတိ အာယတိဥ္စ ဧကန္တေနေဝ အတ္ထာဝဟောတိ ဒဿေတိ။ **ပုရိမသ္မိမ္ပိ** တိ "အနုပ္ပန္နာ မေ ကုသလာ ဓမ္မာ အနုပ္ပဇ္ဇမာနာ အနတ္ထာယ သံဝတ္တေယျု"န္တိ တေသ္မိံ တတိယတရေပိ။ **"သမထဝိပဿနာ ဂဟေတဗ္ဗာ"တိ ဝုတ္တံ** အဋ္ဌကထာယံ, **တံ ပန** မဂ္ဂဿ အနုပ္ပန္နတာယ သဗ္ဘာဝတော, အနုပ္ပဇ္ဇမာနေ စ တသ္မိံ ဝဋ္ဋာနတ္ထသဗ္ဘာဝတောတိ မဂ္ဂဿပိ သာဓာရဏဘာဝတော **န ယုတ္တ** န္တိ ပဋိက္ခိပတိ။ ယဒိ သမထဝိပဿနာနမ္ပိ အနုပ္ပတ္တိ အနတ္ထာဝဟာ, မဂ္ဂဿ အနုပ္ပတ္တိယာ ဝတ္တဗ္ဗံ နတ္ထီတိ။

မဟန္တံ , ကရဏံ ဟောတိ, တသ္မာ "သင်္ဃကရဏေန ယထာရုစိ ဝန္ဒိတုံ န လဘာမီ"တိ သဏ္ဌေန သဟ န နိက္ခမိ။ **တွေကံ ဓာတူနံ နိဓာနံ နာမ အညတ္ထ နတ္ထိ,** မဟာဓာတုနိဓာနတော ဟိ နီဟရိတွာ ကတိပယာ ဓာတုယော တတ္ထ တတ္ထ စေတိယေ ဥပနီတာ, ဣမေ ပန ရာမဂါမထူပေ ဝိနဋ္ဌေ နာဂဘဝနံ ပဝိဋ္ဌာ ဒောဏမတ္တာ ဓာတုယော ဥပနီတာ။ **အတိမန္ဒာနိ နော**တိ နနု အတိဝိယ မန္ဒာနိ။

သံဝိဇ္ဇိတွာ တိ "ကထဥ္ဟိ နာမ မာဒိသော ဤဒိသံ အနတ္ထံ ဟာပုဏိဿတီ"တိ သံဝေဂံ ဇနေတွာ။ ဤဒိသံ နာမ မာဒိသံ အာရဗ္ဘ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ **ကိံ ဝဒတီ**တိ တံ ဝစနံ အနာဒိယန္တော။

သန္တသမာပတ္တိတော အညံ သန္တမ္ပနကာရဏံ ဗလဝံ နတ္ထီတိ တတော ပရိဟီနော သမ္မာပဋိပတ္တိယံ ပတိဋ္ဌာ ကထံ ဘဝိဿတီတိ အာဟ **“သန္တာယ။ပေ။ န သက္ကောတီ”** တိ။ န ဟိ မဟာရဇ္ဇုယာ ဆိန္နာယ သုတ္တတန္တု သန္ထမ္ဘေတုံ သက္ကောန္တီတိ။ သမထေ ဒဿေတွာ တေန သမာနဂတိကာ ဣမသ္မိံ ဝိသယေ ဝိပဿနာပီတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေနာဟ **“ဧဝံ ဥပ္ပန္နာ သမထဝိပဿနာ။ပေ။ သံဝတ္တန္တီ”** တိ။

ကာသာဝန္တိ ကာသာဝဝတ္ထံ။ **ကဏ္ဌံ ပီဠေတွာ နိဝတ္ထ** န္တိ ပစ္ဆိမံ ဩဝဋ္ဋိကံ ပီဠေန္တော ဝိယ ဒဠှံ ကတွာ နိဝတ္ထံ အဒ္ဒသံသူတိ ယောဇနာ။

ဝုတ္တနယေနာ တိ (အ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၃၉၄) “ကာမာ နာမေတေ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ”တိအာဒိနာ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမေသု အာဒီနဝဒဿနပုဗ္ဗကနေက္ခမ္မပဋိပတ္တိယာ ဆန္ဒရာဂံ ဝိက္ခမ္ဘယတော သမုစ္ဆိန္ဒန္တဿ စ “အနုပ္ပန္နော စ ကာမာသဝော န ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိအာဒိနာ ဟေဋ္ဌာ သဗ္ဗာသဝသုတ္တဝဏ္ဏနာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၅ အာဒယော; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၅ အာဒယော) ဝုတ္တနယေန။ **အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝိတွာ နိရုဒ္ဓဝိပာကော** တိ တအာရမ္မဏမာဟ။ အနုဘဝိတွာ ဘဝိတွာ စ ဝိဂတံ **ဘူတဝိဂတံ**။ အနုဘူတဘူတာ ဟိ ဘူတတာသာမညေန ဘူတ-သဒ္ဒေန ဝုတ္တာ။ သာမညမေဝ ဟိ ဥပသဂ္ဂေန ဝိသေသီယတီတိ။ အနုဘူတသဒ္ဒော စ ကမ္မဝစနိစ္ဆာယ အဘာဝတော အနုဘဝကတစကော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိပာကော အာရမ္မဏေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓော ဘုတွာဝိဂတောတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ, ဝိကပ္ပကဟဝသေန ရာကဒီဟိ တဗ္ဗိပက္ခေဟိ စ အကုသလံ ကုသလဉ္စ ကမ္မံ အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝိတွာ ဝိဂတန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ။ ယထာ ဝုတ္တော ပန ဝိပာကော ကေဝလံ အာရမ္မဏရသာနုဘဝနဝသေနေဝ ပဝတ္တတီတိ အနုဘဝိတွာ ဝိဂတတ္တာ နိပ္ပရိယာယေနေဝ ဝုတ္တော, တဿ စ တထာ ဝုတ္တတ္တာ ကမ္မံ ဘဝိတွာ ဝိဂတပရိယာယေန, ယံ “ဥပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနာယ, ဥပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဌိတိယာ”တိ ဧတ္ထ “ဥပ္ပန္န”န္တိ ဂဟေတွာ တံသဒိသာနံ ပဟာနံ, ဝုဒ္ဓိ စ ဝုတ္တာ။ ဝိပစ္စိတုံ ဩကာသကရဏဝသေန ဥပ္ပတိတံ အတီတကမ္မဉ္စ တတော ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အာရဒ္ဓေ အနာဂတော ဝိပာကော စ “ဩကာသကတုပ္ပန္နော”တိ ဝုတ္တော။ ယံ ဥပ္ပန္နသဒ္ဒေန ဝိနာပိ ဝိညာယမာနံ ဥပ္ပန္နံ သန္ဓာယ “နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, သဉ္စေတနိကာန”န္တိအာဒိ (အ. နိ. ၁၀.၂၁၇, ၂၁၉) ဝုတ္တံ။

တေသူတိ ဝိပဿနာယ ဘူမိဘူတေသု ခန္ဓေသု။ **အနုသယိတကိလေသာ**တိ အနုသယဝသေန ပဝတ္တာ အပ္ပဟီနာ မဂ္ဂေန ပဟာတဗ္ဗာ ကိလေသာ အဓိပ္ပေတာ။ တေနာဟ **“အတီတာ။ပေ။ န ဝတ္တဗ္ဗာ”** တိ။ တေသဥ္ဟိ အမ္ဗရုက္ခော ပမာယ ဝတ္တမာနာဒိတာ န ဝတ္တဗ္ဗာ မဂ္ဂေန ပဟာတဗ္ဗာနံ တာဒိသဿ ဝိဘာဂဿ အနုပ္ပဇ္ဇနတော။ **အပ္ပဟီနာဝ ဟောန္တီ**တိ ဣမိနာ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန အနုသယဋ္ဌောတိ ဒဿေတိ။ **ဣဒံ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ နာမာ** တိ ဣဒံ တေသု ခန္ဓေသု ဥပ္ပတ္တိရဟကိလေသဇာတံ တာယ ဧဝ ဥပ္ပတ္တိရဟတာယ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ နာမ, တေဘူမကဘူမိလဒ္ဓာ နာမ ဟောတီတိ အတ္ထော။ **တာသု တာသု ဘူမီသူ**တိ မနုဿဒေဝတာဒိအတ္တဘာဝသင်္ခာတေသု ဥပာဒါနက္ခန္ဓေသု။ တသ္မိံ တသ္မိံ သန္တာနေ အနုပ္ပတ္တိအနာပာဒိတတာယ **အသမူဟတတာ** ။ ဧတ္ထ စ လဒ္ဓဘူမိကံ **ဘူမိလဒ္ဓ** န္တိ ဝုတ္တံ အဂ္ဂိအာဟိတော ဝိယ။

ဩကာသကတုပ္ပန္န -သဒ္ဒေပိ စ ဩကာသော ကတော ဧတေနာတိ ဩကာသော ကတော ဧတဿာတိ စ အတ္ထဒွယေပိ ကတ-သဒ္ဒဿ ပရနိပါတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အာဟတခီရရုက္ခော ဝိယ နိမိတ္တဂ္ဂါဟဝသေန အဓိဂ္ဂဟိတံ အာရမ္မဏံ, အနာဟတခီရရုက္ခော ဝိယ အဝိက္ခမ္ဘိတတာယ အန္တောဂဓကိလေသံ အာရမ္မဏံ။ နိမိတ္တဂ္ဂါဟကာဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသာ ဝာ ပုဂ္ဂလာ အာဟတာနာဟတခီရရုက္ခသဒိသာ။ **ပုရိမနယေနေဝါ**တိ အဝိက္ခမ္ဘိတုပ္ပန္နေ ဝိယ “ဣမသ္မိံ နာမ ဌာနေ နုပ္ပဇ္ဇိဿန္တီတိ န ဝတ္တဗ္ဗာ။ ကသ္မာ? အသမူဟတတ္တာ”တိ ယောဇေတွာ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

ဝုတ္တံ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ။ တတ္ထ စ မဂ္ဂေန ပဟီနကိလေသာနမေဝ တိဓာ နဝတ္တဗ္ဗတံ အဟာကဋ္ဌံ သုဟာကဋ္ဌံ ကာတုံ **အဇာတဖလရုက္ခော** ဥပမာဘာဝေန **အာဂတော** ။ အတီတာဒီနံ အပ္ပဟီနတာ ဒဿနတ္ထမ္ပိ **“ဇာတဖလရုက္ခေန ဒီပေတဗ္ဗ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယထာ အစ္ဆိန္နေ ရုက္ခေ နိဗ္ဗတ္တာရဟာနိ ဖလာနိ ဆိန္နေ အနုပ္ပဇ္ဇမာနာနိ န ကဒါစိ သသဘာဝါနိ အဟေသုံ ဟောန္တိ ဘဝိဿန္တိ စာတိ တာနိ အတီတာဒိဘာဝေန န ဝတ္တဗ္ဗာနိ, ဧဝံ မဂ္ဂေန ပဟီနကိလေသာ စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ယထာ ဆေဒေ အသတိ ဖလာနိ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ, သတိ စ နုပ္ပဇ္ဇိဿန္တီတိ ဆေဒဿ သာတ္ထကတာ, ဧဝံ မဂ္ဂဘာဝနာယ စ သာတ္ထကတာ ယောဇေတဗ္ဗာ။

တေပိ ပဇဟတိယေဝ ကိလေသပ္ပဟာနေနေဝ တေသမ္ပိ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာပါဒနတော။ **အဘိသင်္ခါရဝိညာဏဿာ**တိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ။ **ဥပါဒိန္နအနုပါဒိန္နတော**တိ ဥပါဒိန္နခန္ဓတော စေဝ ကိလေသတော စ။ ဥပပတ္တိဝသေန ဝုဋ္ဌာနံ ဒဿေတုမာဟ – **“ဘဝဝသေန ပနာ”**တိအာဒိ။ ယေ သောတာပန္နဿ သတ္တ ဘဝ အပ္ပဟီနာ, တတော ပဉ္စ ဌပေတွာ ဣတရေ ဒွေ **“သုဂတိဘဝေကဒေသော”**တိ အဓိပ္ပေတာ။ **သုဂတိကာမဘဝတော**တိ သုဂတိဘဝေကဒေသဘူတကာမဘဝတော။ **အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ရူပါရူပဘဝတော ဝုဋ္ဌာတိ**တိ ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယသံယောဇနသမုဂ္ဃာတဘာဝတော။ ယဒိ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ဧဝ အရိယမဂ္ဂေါ သိယာ, သော ဧဝ သဗ္ဗကိလေသေ ပဇဟေယျ, သဗ္ဗဘဝေဟိပိ ဝုဋ္ဌဟေယျ။ ယသ္မာ ပန ဩဓိသော ကိလေသာ ပဟီယန္တိ, တသ္မာ ဟေဋ္ဌိမဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂေဟိ ပဟီနာဝသေသေ ကိလေသေ သော ပဇဟတိ, ဣတိ ဣမံ သာမတ္ထိယံ သန္ဓာယ **“သဗ္ဗဘဝေဟိ ဝုဋ္ဌာတိယေဝါတိပိ ဝဒန္တိ”**တိ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ သော ဧဝ “ဝဇိရူပမော”တိ ဝုတ္တော။

ဟောတု တာဝ ဝုတ္တနယေန အနုပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံ အနုပ္ပါဒာယ, ဥပ္ပန္နာနံ ဥပ္ပန္နသဒိသာနံ ပဟာနာယ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာပါဒနာယ မဂ္ဂဘာဝနာ, **အထ မဂ္ဂက္ခဏေ ကထံ အနုပ္ပန္နာနံ** ကုသလာနံ **ဥပ္ပါဒာယ ဥပ္ပန္နာနဉ္စ ဌိတိယာ ဘာဝနာ ဟောတီ**တိ ဧကစိတ္တက္ခဏိကတ္တာ တဿာတိ စောဒေတိ, ဣတရော “မဂ္ဂပ္ပဝတ္တိယာယေဝါ”တိ ပရိဟာရမာဟ။ မဂ္ဂေါ ဟိ ကာမဉ္စေကစိတ္တက္ခဏိကော, တထာရူပေ ပနဿ ပဝတ္တိဝိသေသေ, ယံ အနုပ္ပန္နာ ကုသလာ ဓမ္မာ သာတိသယံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ စ သဝိသေသံ ပါရိပူရိံ ပါပုဏန္တိ။ တေနာဟ **“မဂ္ဂေါ ဟီ”**တိအာဒိ။ ကိဉ္စာပိ အရိယမဂ္ဂေါ ဝတ္တမာနက္ခဏေ အနုပ္ပန္နော နာမ န ဟောတိ, အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗတံ ဥပါဒါယ ဥပစာရဝသေန တထာ ဝုစ္စတီတိ ဒဿေတုံ **“အနာဂတပုဗ္ဗံ ဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အယမေဝါ**တိ အယံ မဂ္ဂဿ ယထာပစ္စယပဝတ္တိ ဧဝ **ဌိတိ နာမာ**တိ, မဂ္ဂသမင်္ဂီ ပုဂ္ဂလော မဂ္ဂမ္ပိ ဘာဝေန္တော ဧဝ တဿ **ဌိတိယာ ဘာဝေတီတိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ**။

ဥပသမမာနံ ဂစ္ဆတီတိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန သမုစ္ဆေဒဝသေန ကိလေသေ ဥပသမေန္တံ ဝတ္တတိ။ ပုဗ္ဗဘာဂိန္ဒြိယာနိ ဧဝ တ အဓိပ္ပေတာနိ။ တေနေဝါဟ **“ကိလေသူပသမတ္ထံ တ ဂစ္ဆတီ”**တိ။

၂၄၈. **အဓိမုစ္စနဋ္ဌေနာ**တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၁၂၉; အ. နိ. ဋီ. ၃.၈.၆၆) အဓိကံ သဝိသေသံ မုစ္စနဋ္ဌေန, တေနာဟ **“သုဋ္ဌု မုစ္စနဋ္ဌော”**တိ။ ဧတေန သတိပိ သဗ္ဗဿပိ ရူပါဝစရဇ္ဈာနဿ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ပဋိပက္ခတော ဝိမုတ္တဘာဝေ ယေန ဘာဝနာဝိသေသေန တံ ဈာနံ သာတိသယံ ပဋိပက္ခတော ဝိမုစ္စိတွာ ပဝတ္တတိ, သော ဘာဝနာဝိသေသော ဒီပိတော။ ဘဝတိ ဟိ သမာနဇာတိယုတ္တောပိ ဘာဝနာဝိသေသေန ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသော။ ယထာ တံ သဒ္ဓါဝိမုတ္တတော ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တဿ, တထာ ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တတာယ ဧဝ အနိဂ္ဂဟိတဘာဝေန နိရာသင်္ကတာယ အဘိရတိဝသေန သုဋ္ဌု အဓိမုစ္စနဋ္ဌေနပိ ဝိမောက္ခော။ တေနာဟ **“အာရမ္မဏေ စာ”**တိအာဒိ။ **အယံ ပနတ္ထော**တိ အယံ အဓိမုစ္စနတ္ထော **ပစ္ဆိမဝိမောက္ခေ** နိရောဓေ **နတ္ထိ**။ ကေဝလော ဝိမုတ္တတ္ထော ဧဝ တတ္ထ လဗ္ဘတိ, တံ သယမေဝ ပရတော ဝက္ခတိ။

ရူပီတိ ယေနာယံ သသန္တတိပရိယာပန္နေန ရူပေန သမန္နာဂတော, တံ ယဿ ဈာနဿ ဟေတုဘာဝေန ဝိသိဋ္ဌံ ရူပံ ဟောတိ။ ယေန ဝိသိဋ္ဌေန ရူပေန “ရူပီ”တိ ဝုစ္စေယျ ရူပီ-သဒ္ဒဿ အတိသယတ္ထဒီပနတော, တဒေဝ သသန္တတိပရိယာပန္နရူပနိမိတ္တံ ဈာနမိဓ ပရမတ္ထတော ရူပီဘာဝသာဓကန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ **“အဇ္ဈတ္တ”**န္တိအာဒိ။ **ရူပဇ္ဈာနံ ရူပံ** ဥတ္တရပဒလောပေန။ **ရူပါနီ**တိ ပနေတ္ထ ပုရိမပဒလောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေန ဝုတ္တံ **“နီလကသိဏာဒီနိ ရူပါနီ”**တိ။

အန္တောအပ္ပနာယံ သုဘန္တိ အာဘောဂေါ နတ္ထီတိ ဣမိနာ ပုဗ္ဗာဘောဂဝသေန အဓိမုတ္တိ သိယာတိ ဒဿေတိ။ ဧဝဉှေတ္ထ တထာဝတ္တဗ္ဗတာပတ္တိစောဒနာ အနဝကာသာ ဟောတိ။ ယသ္မာ သုဝိသုဒ္ဓေသု နီလာဒီသု ဝဏ္ဏကသိဏေသု တတ္ထ ကတာဓိကာရာနံ အဘိရတိဝသေန သုဋ္ဌု အဓိမုတ္တိ သိယာ, တသ္မာ အဋ္ဌကထာယံ တထာ တတိယော ဝိမောက္ခော သံဝဏ္ဏိတော။ ယသ္မာ ပန မေတ္တာဒိဝသေန ပဝတ္တမာနာ ဘာဝနာ သတ္တေ အပ္ပဋိကူလတော ဒဟတိ, တေ သုဘတော အဓိမုစ္စိတွာဝ ပဝတ္တတိ, တသ္မာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ (ပဋိ. မ. ၁.၂၁၂) ဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာ “သုဘဝိမောက္ခော”တိ ဝုတ္တာ, တယိဒံ ဥဘယမ္ပိ တေန တေန ပရိယာယေန ဝုတ္တတ္တာ န ဝိရုဇ္ဈတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

သဗ္ဗသောတိ အနဝသေသတော။ န ဟိ စတုန္နံ အရူပက္ခန္ဓာနံ ဧကဒေသောပိ တတ္ထ အဝသိဋ္ဌောတိ။ **ဝိသုဒ္ဓတ္တ ၁**တိ ယထာပရိစ္ဆိန္နေ ကာလေ နိရောဓိတတ္တာ။ **ဥတ္တမော ဝိမောက္ခော နာမ** အရိယေဟေဝ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗ တော, အရိယဖလပရိယောသာနတ္တာ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ နိဗ္ဗာနပ္ပတ္တိဘာဝတော စ။

၂၄၉. အဘိဘဝတီတိ အဘိဘု (ဒီ. နိ. ဋ္ဌိ. ၂.၁၇၃; အ. နိ. ဋ္ဌိ. ၃.၆.၆၁-၆၅) ပရိကမ္မံ, ဉာဏံ ဝါ။ အဘိဘု အာယတနံ ဧတေ သ္သာတိ **အဘိဘာယတနံ,** ဈာနံ။ အဘိဘဝိတဗ္ဗံ ဝါ အာရမ္မဏသင်္ခါတံ အာယတနံ ဧတေဿာတိ **အဘိဘာယတနံ,** ဈာ နံ။ အာရမ္မဏာဘိဘဝနတော အဘိဘု စ တံ အာယတနဉ္စ ယောဂိနော သုခဝိသေသာနံ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော မနာယတနဓမ္မ မာယတနဘာဝတော စာတိပိ သသမ္ပယုတ္တံ ဈာနံ **အဘိဘာယတနံ**။ တေနာဟ **"အဘိဘဝနကာရဏာနိ"**တိအာဒိ။ **တာ နီ**တိ အဘိဘာယတနသညိတာနိ ဈာနာနိ။ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌိတဿ အာဘောဂေ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာဝသေန ဈာနက္ခ ဏေ ပဝတ္တံ အဘိဘဝနာကာရံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ပရိကမ္မဝသေန အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ,** န အပ္ပနာဝ သေန။ န ဟိ ပဋိဘာဂနိမိတ္တာရမ္မဏာ အပ္ပနာ အဇ္ဈတ္တဝိသယာ သမ္ဘဝတိ။ **တံ ပန** အဇ္ဈတ္တ ပရိကမ္မဝသေန လဒ္ဓံ ကသိ ဏနိမိတ္တံ **အသုဝိသုဒ္ဓမေဝ ဟောတိ,** န ဗဟိဒ္ဓါ ပရိကမ္မဝသေန လဒ္ဓံ ဝိယ ဝိသုဒ္ဓံ။

ပရိတ္တာနီ တိ ယထာလဒ္ဓါနိ သုပ္ပသရာဝမတ္တာနိ။ တေနာဟ **"အဝမိုတာနီ"** တိ။ **ပရိတ္တဝသေနေဝ** တိ ဝဏ္ဏဝ သေန အာဘောဂေ ဝိဇ္ဇမာနေပိ ပရိတ္တဝသေနေဝ **ဣဒမဘိဘာယတနံ ဝုတ္တံ** ။ ပရိတ္တတာ ဟေတ္ထ အဘိဘဝနဿ ကာရဏံ။ ဝဏ္ဏာဘောဂေ သတိပိ အသတိပိ အဘိဘာယတနဘာဝနာ နာမ တိက္ခပညဿေဝ သမ္ဘဝတိ, န ဣတရဿ သာတိ **"ဉာဏုတ္တရိကော ပုဂ္ဂလော"** တိ။ **အဘိဘဝိတွာ သမာပဇ္ဇတီ** တိ ဧတ္ထ အဘိဘဝနံ သမာပဇ္ဇနဉ္စ ဥပစာရဇ္ ဈာနာဓိဂမသမနန္တရမေဝ အပ္ပနာဈာနုပ္ပာဒနန္တိ အာဟ **"သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနေဝေတ္ထ အပ္ပနံ ပာပေတီ"** တိ။ **သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနာ**တိ စ အပ္ပနာပရိတသာဘာဝဿ လက္ခဏဝစနမေတံ။ ယော "ခိပ္ပာဘိညော"တိ ဝုစ္စတိ , တတောပိ ဉာဏုတ္တရဿေဝ အဘိဘာယတနဘာဝနာ။ **ဧတ္ထာ** တိ ဧတသ္မိံ နိမိတ္တေ။ **အပ္ပနံ ပာပေတီ**တိ ဘာဝနာ အပ္ပနံ နေတိ။

ဧတ္ထ စ ကေစိ "ဥပ္ပန္နေ ဥပစာရဇ္ဈာနေ တံ အာရဗ္ဘ ယေ ဟေဋ္ဌိမန္တေန ဒွေဝ တယော ဇဝနတရာ ပဝတ္တန္တ တိ, တေ ဥပစာရဇ္ဈာန ပက္ခိကာ ဧဝ, တဒနန္တရဉ္စ ဘဝင်္ဂပရိတသေန ဥပစာရာသေဝနာယ စ ဝိနာ အပ္ပနာ ဟောတိ, သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနေဝ အပ္ပနံ ပာပေတီ"တိ ဝဒန္တိ, တံ တေသံ မတိမတ္တံ။ န ဟိ ပာရိတသိကပရိကမ္မေန အပ္ပနာတ ရော ဣစ္ဆိတော, နာပိ မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏဇ္ဈာနေသု ဝိယ ဥပစာရဇ္ဈာနေ ဧကန္တတော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ, တ သ္မာ ဥပစာရဇ္ဈာနာဓိဂမတော ပရံ ကတိပယဘဝင်္ဂစိတ္တာဝသာနေ အပ္ပနံ ဟာပုဏန္တော "သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနေဝေ တ္ထ အပ္ပနံ ပာပေတီ"တိ ဝုတ္တော။ "သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနာ"တိ စ အဓိပ္ပာယိကမိဒံ ဝစနံ, န နီတတ္ထံ, အဓိပ္ပာယော ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

န အန္တောသမာပတ္တိယံ တဒါ တထာရူပဿ အာဘောဂဿ အသမ္ဘဝတော, သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌိတဿ အာဘောဂေ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာဝသေန ဈာနက္ခဏေ ပဝတ္တံ အဘိဘဝနာကာရံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အဘိ ဓမ္မဋ္ဌကထာယံ** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၂၀၄) ပန "ဣမိနာ ပနဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ ကထိတော"တိ ဝုတ္တံ။ အန္တောသမာပတ္တိ ယံ တထာ အာဘောဂါဘာဝေ ကသ္မာ "ဈာနသညာယပိ"တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"အဘိဘဝ။ပေ။ အတ္ထိ"** တိ။

ဝမိုတပ္ပမာဏာနီ တိ ဝိပုလပ္ပမာဏာနီတိ အတ္ထော, န ဧကဂ္ဂလဒွဝဂ္ဂလာဒိဝသေန ဝမိုတပ္ပမာဏာနီတိ တထာ ဝမုနဿေဝေတ္ထ အသမ္ဘဝတော။ တေနာဟ **"မဟန္တာနီ"** တိ။

ရူပေ သညာ ရူပသညာ, သာ အဿ အတ္ထီတိ ရူပသညီ, န ရူပသညီ **အရူပသညီ**။ သညာသီသေန ဈာနံ ဝဒတိ။ ရူပ သညာယ အနုပ္ပာဒနမေဝေတ္ထ **အလာဘိတာ။ ဗဟိဒ္ဓါဝ ဥပ္ပန္န** န္တိ ဗဟိဒ္ဓါဝတ္ထုသ္မိံယေဝ ဥပ္ပန္နံ။ **အဘိဓမ္မေ** ပန "အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ, အပ္ပမာဏာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာ နီ"တိ ဧဝံ စတုန္နံ အဘိဘာယတနာနံ အာဂတတ္တာ **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၂၀၄) "ကသ္မာ ပန ယထာ သု တ္တန္တေ – 'အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ ပရိတ္တာနီ'တိအာဒိ ဝုတ္တံ, ဧဝံ အဝတွာ ဣဓ စ တူသုပိ အဘိဘာယတနေသု အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညိတာဝ ဝုတ္တာ"တိ စောဒနံ ကတွာ "အဇ္ဈတ္တရူပါနံ အနဘိဘဝနီယ တော"တိ ကာရဏံ ဝတွာ "တတ္ထ ဝါ ဟိ ဣဓ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါရူပါနေဝ အဘိဘဝိတဗ္ဗာနိ, တသ္မာ တာနိ နိယမတော ဝတွာ

တဗ္ဗာနီတိ တတ္ရာပိ ကြမာပိ ဝုတ္တာနိ။ 'အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ'တိ က္ကဒံ ပန သတ္တု ဒေသနာဝိလာသမတ္တမေတ''တိ ဝုတ္တံ။

ဧတ္ထ စ ဝဏ္ဏာဘောဂရဟိတာနိ သဟိတာနိ စ သဗ္ဗာနိ ''ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ''တိ ဝုတ္တာနိ, တထာ ''အပ္ပမာဏာနီ''တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ အတ္ထိ ဟိ ဧသော ပရိယာယော ''ပရိတ္တာနိ အဘိဘုယျ တာနိ စေ ကအာစိ ဝဏ္ဏဝသေန အာဘုဇိတာနိ ဟောန္တိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ အဘိဘုယျာ''တိ။ ပရိယာယကထာ ဟိ သုတ္တန္တဒေသနာတိ။ အဘိဓမ္မေ ပန နိပ္ပရိယာယဒေသနတ္တာ ဝဏ္ဏာဘောဂရဟိတာနိ ဝိသုံ ဝုတ္တာနိ, တထာ သဟိတာနိ။ အတ္ထိ ဟိ ဉဘယတ္ထ အဘိဘဝနပရိယာယောတိ ''အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ''တိအာဒိနာ ပဌမဒုတိယအဘိဘာယတနေသု ပဌမဝိမောက္ခော, တတိယ စတုတ္ထာဘိဘာယတနေသု ဒုတိယဝိမောက္ခော, ဝဏ္ဏာဘိဘာယတနေသု တတိယဝိမောက္ခော စ အဘိဘဝနပ္ပဝတ္တိ တော သင်္ဂဟိတော, အဘိဓမ္မေ ပန နိပ္ပရိယာယဒေသနတ္တာ ဝိမောက္ခာဘိဘာယတနာနိ အသင်္ကရတော ဒဿေတုံ ဝိမောက္ခေ ဝဇ္ဇေတွာ အဘိဘာယတနာနိ ကထိတာနိ, သဗ္ဗာနိ စ ဝိမောက္ခကိစ္စာနိ ဈာနာနိ ဝိမောက္ခဒေသနာယံ ဝုတ္တာနိ။ တဒေတံ ''အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ''တိ အာဂတဿ အဘိဘာယတနဒွယဿ အဘိဓမ္မေ အဘိဘာယတနေသု အဝစနတော ''ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ''တိအာဒီနဉ္စ သဗ္ဗဝိမောက္ခကိစ္စသာဓာရဏဝစနဘာဝတော ဝဝတ္ထာနံ ကတန္တိ ဝိညာယတိ။

''အဇ္ဈတ္တရူပါနံ အနဘိဘဝနီယတော''တိ က္ကဒံ အဘိဓမ္မေ ကတ္ထစိပိ ''အဇ္ဈတ္တံ ရူပါနိ ပဿတီ''တိ အဝတွာ သဗ္ဗတ္ထ ယံ ဝုတ္တံ ''ဗဟိဒ္ဓါရူပါနိ ပဿတီ''တိ, တဿ ကာရဏဝစနံ။ တေန ယံ အညဟေတုကံ, တံ တေန ဟေတု နာ ဝုတ္တံ, ယံ ပန ဒေသနာဝိလာသဟေတုကံ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညိတာယ ဧဝ အဘိဓမ္မေ ဝစနံ, န တဿ အညံ ကာရဏံ မဂ္ဂိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ။ အဇ္ဈတ္တရူပါနံ အနဘိဘဝနီယတာ စ တေသံ ဗဟိဒ္ဓါရူပါနံ ဝိယ အဝိဘူတတ္တာ, ဒေသနာ ဝိလာသော စ ယထာဝုတ္တဝဝတ္ထာနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော, ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန ဝိဇ္ဇမာနပရိယာယကထနဘာဝ တော။ ''သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ''တိ ဧတေနေဝ သိဒ္ဓတ္တာ နီလာဒိအဘိဘာယတနာနိ န ဝတ္တဗ္ဗာနီတိ စေ? န, နီလာဒီသု ကတာဓိကာရာနံ နီလာဒိဘာဝဿဝ အဘိဘဝနကာရဏတ္တာ။ န ဟိ တေသံ ပရိသုဒ္ဓါပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏာနံ ပရိတ္တတာ တဒပ္ပမာဏတာ ဝါ အဘိဘဝနကာရဏံ, အထ ခေါ နီလာဒိဘာဝေ ဧဝေတိ။ ဧတေသု စ ပရိတ္တာဒိကသိဏရူပေသု ယံ စ ရိတဿ ကြမာနိ အဘိဘာယတနာနိ ကြဇ္ဈန္တိ, တံ ဒဿေတုံ **''ကြမေသု ပနာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝသေနာ တိ သကလနီလဝဏ္ဏနီလနိဒဿနနီလနိဘာသာနံ သာဓာရဏဝသေန။ **ဝဏ္ဏဝသေနာ**တိ သဘာဝဝဏ္ဏဝသေန။ **နိဒဿနဝသေနာ** တိ ပဿိတဗ္ဗတာဝသေန။ **သြဘာသဝသေနာ**တိ သပ္ပဘာသတာယ အဝဘာသနဝသေန။ **ဥမာပုပ္ဖ** န္တိ အတသိပုပ္ဖံ။ **နီလမေဝ ဟောတိ** ဝဏ္ဏသင်္ကရာဘာဝတော။ **ဗာရာဏသိယံ ဘဝ**န္တိ ဗာရာဏသိယံ သမုဋ္ဌိတံ။

တေ ဓမ္မေ တိ တေ သတိပဋ္ဌာနာဒိဓမ္မေ စေဝ အဋ္ဌဝိမောက္ခဓမ္မေ စ။ **စိဏ္ဏဝသီဘာဝတယေဝ** တတ္ထ အဘိဝိ သိဋ္ဌာယ ပညာယ ပရိယောသာနုတ္တရံ သတံ ဂတာ **အဘိညာဝေါသာနပာရမိပ္ပတ္တာ** ။

၂၅၀. **သကလဋ္ဌေနာ** တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၃.၃၄၆; အ. နိ. ဋီ. ၃.၁၀.၂၅) သကလဘာဝေန, အသုဘနိမိတ္တာဒီသု ဝိယ ဧကဒေ သေ အဋ္ဌတွာ အနဝသေသတော ဂဟေတဗ္ဗဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ ယထာ ခေတ္တံ သဿာနံ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ ဝဍ္ဎိဋ္ဌာနဉ္စ, ဧဝမေဝ တံတံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနန္တိ အာဟ **''ခေတ္တဋ္ဌေနာ''** တိ။ **ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ** တိ က္ကဒံ ဥဒ္ဓံ အဓော တိရိ ယန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဧဝ ဟိ သဗ္ဗတ္ထ ကသိဏံ ဝဍ္ဎေတဗ္ဗံ။ **တေန တေန ကာရဏေနာ**တိ ဥပရိအာဒီ သု တေန တေန ကသိဏေန။ ယထာ ကိန္တိ အာဟ – **''အာလောကမိဝ ရူပဒဿနကာမော''** တိ, ယထာ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဥဒ္ဓံ စေ ရူပံ ဒဋ္ဌုကာမော, ဥဒ္ဓံ အာလောကံ ပသာရေတိ, အဓော စေ, အဓော, သမန္တတော စေ ရူပံ ဒဋ္ဌုကာမော, သမန္တ တော အာလောကံ ပသာရေတိ, ဧဝံ သဗ္ဗကသိဏန္တိ အတ္ထော။ **ဧကဿာ** တိ ပထဝီကသိဏာဒီသု ဧကေကဿ။ **အည ဘာဝါနုပဂမနတ္ထ**န္တိ အညကသိဏဘာဝါနုပဂမနဒီပနတ္ထံ, အညဿ ဝါ ကသိဏဘာဝါနုပဂမနဒီပနတ္ထံ။ န ဟိ အ ညေန ပသာရိတကသိဏံ တတော အညေန ပသာရိတကသိဏဘာဝံ ဥပဂစ္ဆတိ, ဧဝမ္ပိ နေသံ အညကသိဏသမ္ဘေဒါဘာ ဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **န အညံ** ပထဝီအာဒိ။ န ဟိ ဥဒကေန ဌိတဋ္ဌာနေ သသမ္ဘာရပထဝီ အတ္ထိ။ **အညကသိဏသမ္ဘေဒေါ** တိ အာပေါကသိဏာဒိနာ သင်္ကရော ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ သဗ္ဗေသု သေသကသိဏေသု။ ဧကဒေသေ အဋ္ဌတွာ အနဝသေ

သဖရဏံ ပမာဏာသ္သ အဂ္ဂဟဏတော **အပ္ပမာဏံ**။ တေနေဝ ဟိ နေသံ ကသိဏာသမညာ။ တထာ ဟိ **"တဥ္ဟိ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **စေတသာ ဖရန္တော** တိ ဘာဝနာစိတ္တေန အာရမ္မဏံ ကရောန္တော။ ဘာဝနာစိတ္တဥ္ဟိ ကသိဏံ ပရိတ္တံ ဝါ ဝိပုလံ ဝါ သကလမေဝ မနသိ ကရောတိ။

ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသေ ပဝတ္တံ ဝိညာဏံ ဖရဏအပ္ပမာဏဝသေန "ဝိညာဏကသိဏ"န္တိ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ တံ "ဝိညာဏ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ **ကသိဏဝသေနာ**တိ ဥဂ္ဃာဋိတကသိဏဝသေန ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသေ ဥဒ္ဒံအဓောတိရိယတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယတ္တကဥ္ဟိ ဌာနံ ကသိဏံ ပသာရိတံ, တတ္တကံ အာကာသဘာဝနာဝသေန အာကာသံ ဟောတီတိ။ ဧဝံ ယတ္တကံ ဌာနံ အာကာသံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌိတံ, တတ္တကံ အာကာသမေဝ ဟုတွာ ဝိညာဏသ္သ ပဝတ္တနတော အာဂမနဝသေန ဝိညာဏကသိဏေပိ ဥဒ္ဒံအဓောတိရိယတာ ဝုတ္တာတိ **"ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသဝသေန တတ္ထ ပဝတ္တဝိညာဏေ ဥဒ္ဒံအဓောတိရိယတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ"**တိ အာဟ။

၂၅၂. **ဝုတ္တောယေဝ** ဝမ္မိကသုတ္တေ။ **နိဒ္ဒိတဥ္စ** ဆဝတ္ထုနိဒ္ဒိတတ္တာ ဝိပဿနာဉာဏဿ။ **ပဋိဗဒ္ဓဥ္စ** တေန ဝိနာ အပ္ပဝတ္တနတော ကာယသညိတာနံ ရူပဓမ္မာနံ အာရမ္မဏကရဏတော စ။ သုဘ္ဘ ဘာတိ ဩဘာသတီတိ ဝါ **သုဘော**။ ကုရုဝိန္ဒဇာတိအာဒိဇာတိဝိသေသောပိ မဏိ အာကရပာရိသုဒ္ဓိမူလကော ဧဝါတိ အာဟ **"သုပရိသုဒ္ဓအာကရသမုဋ္ဌိတော"**တိ။ ဒေါသနီဟရဏဝသေန ပရိကမ္မနိပ္ဖတ္တီတိ အာဟ **"သုဋ္ဌု ကတပရိကမ္မော အပနီတပါသာဏသက္ခရော"**တိ။ **ဓောဝနဝေဓနာဒီဟီ**တိ စတူသု ပါသာဏေသု ဓောဝနေန ဝေဓ ကာဠကာဒိအပဟရဏတ္ထာယ သုတ္တေန အာဝုနနတ္ထာယ စ ဝိဇ္ဈနေန။ တာပသဏ္ဍာဟကရဏာဒီနံ သင်္ဂဟော အာဒိ-သဒ္ဒေန။ **ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိန္တိ** သုတ္တဿ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိံ။

မဏိ ဝိယ ကရဇကာယော ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗတော။ **အာဝုတသုတ္တံ ဝိယ ဝိပဿနာဉာဏံ** အနုပဝိသိတွာ ဌိတတ္တာ။ **စက္ခုမာ ပုရိသော ဝိယ ဝိပဿနာလာဘီ ဘိက္ခု** သမ္မဒေဝ တဿ ဒဿနတော။ **တဒာရမ္မဏာန** န္တိ ရူပဓမ္မာရမ္မဏာနံ။ **ဖဿပဉ္စမကစိတ္တစေတသိက** ဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတဓမ္မာပိ ဝိပဿနာစိတ္တုပ္ပာဒပရိယာပန္နာ ဧဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝဥ္ဟိ တေသံ ဝိပဿနာဉာဏဂတိကတ္တာ "အာဝုတသုတ္တံ ဝိယ ဝိပဿနာဉာဏ"န္တိ ဝစနံ အဝိရောဓိတံ ဟောတိ။

ဉာဏဿာ တိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဿ။ ယဒိ ဧဝံ ဉာဏဿ ဝသေန ဝတ္တဗ္ဗံ, န ပုဂ္ဂလဿာတိ အာဟ **"တဿ ပနာ"**တိအာဒိ။ **မဂ္ဂဿ အနန္တရံ,** တသ္မာ လောကိယာဘိညာနံ ပရတော ဆဋ္ဌာဘိညာယ ပုရတော ဝတ္တဗ္ဗံ ဝိပဿနာဉာဏံ။ **ဧဝံ သန္တေပီ** တိ ယဒိပါယံ ဉာဏာနုပုဗ္ဗဋ္ဌိတိ, ဧဝံ သန္တေပိ **တေသံ အန္တရာ တရော နတ္ထိ** တိ ပဥ္စသု လောကိယာဘိညာသု ကထိတာသု **အာကင်္ခေယျသုတ္တာ** ဒီသု (မ. နိ. ၁.၆၄ အာဒယော) ဝိယ ဆဋ္ဌာဘိညာ ကထေတဗ္ဗာတိ တေသံ အနဘိညာလက္ခဏဿ ဝိပဿနာဉာဏဿ တာသံ အန္တရာ တရော န ဟောတိ, တသ္မာ တတ္ထ အဝသရာဘာဝတော ဣဓေဝ ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနာနန္တရမေဝ ဒဿိတံ ဝိပဿနာဉာဏံ။ **ယသ္မာ စာ** တိ စ-သဒ္ဒေါ သမုစ္စယတ္ထော။ တေန န ကေဝလံ တဒေဝ, အထ ခေါ ဣဒမ္ပိ ကာရဏံ ဝိပဿနာဉာဏဿ ဣဓေဝ ဒဿနေ တိ ဣမမတ္ထံ ဒီပေတိ။ **ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဘေရဝံ ရူပံ ပဿတော** တိ ဧတ္ထ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏေန ဘေရဝံ ရူပံ နိမ္မိနိတွာ စက္ခုနာ ပဿတောတိ ဝတ္တဗ္ဗံ, ဧဝမ္ပိ အဘိညာလာဘိနော အပရိညာဏဝတ္ထုကဿ ဘယသန္တာသော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥစ္စ တလိကတသီမဟာနာဂတ္ထေရဿ ဝိယ။ **ဣဓာပီ**တိ ဣမသ္မိံ ဝိပဿနာဉာဏေပိ, န သတိပဋ္ဌာနာဒီသု ဧဝါတိ အဓိပ္ပာယော။

၂၅၃. မနောမယိဒ္ဓိယံ စိဏ္ဏဝသိတာယ အဘိညာ ဧဝသာနုပာရမိပ္ပတ္တာ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ယောဇနာ။ **မနေန နိဗ္ဗတ္တ**န္တိ အဘိညာမနေန နိဗ္ဗတ္တိတံ။ **တံ သဒိသဘာဝဒဿနတ္ထမေဝ** တိ သဏ္ဌာနတောပိ ဝဏ္ဏတောပိ အဝယဝဝိသေသတောပိ သဒိသဘာဝဒဿနတ္ထမေဝ။ **သဇာတိယံ ဋ္ဌိတော,** န နာဂိဒ္ဓိယာ အညဇာတိရူပေါ။ **သုပရိကမ္မကတမတ္တိကာဒယော ဝိယ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏံ** ဝိကုဗ္ဗနကိရိယာယ နိဿယဘာဝတော။

၂၅၅. **အပ္ပကသိရေနေဝါ**တိ အကိစ္ဆေနေဝ။

၂၅၆. မန္တော ဥတ္တာနသေယျကအရကောပိ **“ဒဟရော”**တိ ဝုစ္စတီတိ တတော ဝိသေသနတ္ထံ **“ယုတ”**တိ ဝုတ္တံ။ ယုတာပိ ကောစိ အနိစ္စနတော အမဏ္ဍနသီလော ဟောတီတိ တတော ဝိသေသနတ္ထံ **“မဏ္ဍနကဇာတိကော”** တိ ဝုတ္တံ။ တေန ဝုတ္တံ **“ယုတပီ”**တိအာဒိ။ ကာဠတိလပ္ပမာဏာ ဗိန္ဒုတော **ကာဠတိလကာနိ**။ နာတိကမ္မာသတိလပ္ပမာဏာ ဗိန္ဒုတော **တိလကာနိ။ ဝင်္ဂ** နာမ ပိယင်္ဂ။ ယောဗ္ဗနပီဠကာဒယော **မုခဒူသိပီဠကာ**။ မုခဂတော အေသော **မုခအေသော,** လက္ခဏဝစနဉ္စေတံ မုခေ အအေသသ္သပိ ဟာကဋ္ဌဘာဝဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ ။ ယထာ တ မုခေ အေသော, ဧဝံ မုခေ အအေသောပိ မုခအေသော သရလောပေန, မုခအေသော စ မုခအေသော စ မုခအေသောတိ ဧကေသေသနယေနပေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဧဝဉ္ဟိ **ပရေသံ သောဠသဝိဓံ စိတ္တံ ဟာကဋ္ဌံ ဟောတီ** တိ ဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။

၂၅၉. **ပဋိပအာဝသေနာ**တိ ယထာရဟံ သမထဝိပဿနာမဂ္ဂပဋိပအာဝသေန။ **အဋ္ဌသု ကောဋ္ဌာသေသု** တိ သတိပဋ္ဌာနာဒီသု ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မကောဋ္ဌာသေသု, ဝိမောက္ခကောဋ္ဌာသေသု တတိ က္လမေသု အဋ္ဌသု ကောဋ္ဌာသေသု။ **သေသေသူ**တိ ဝုတ္တာဝသေသေသု အဘိဘာယတနကောဋ္ဌာသာဒီသု။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

မဟာသကုလုဒာယိသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၈. သမဏမုဏ္ဍိကာပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၆၀. **ဥဂ္ဂဟိတု** န္တိ သိက္ခိတုံ။ **ဥဂ္ဂဟေတု** န္တိ သိက္ခာပေတုံ, ဟဋ္ဌတော အတ္တနာ ယထာဥဂ္ဂဟိတမတ္ထံ တဗ္ဗိဘာဝနတ္ထာယ ဥစ္စာရဏဝသေန ပရေသံ ကဟေတုန္တိ အတ္ထော။ **သမယန္တိ** ဒိဋ္ဌိ။ သာ ဟိ သံယောဇနဘာဝတော သမေတိ သမ္ဗန္ဓာ ဧတိ ပဝတ္တတိ, ဒဠှဂ္ဂဟဏဘာဝတော တ သံယုတ္တာ အယန္တိ ပဝတ္တန္တိ သတ္တာ ယထာဘိနိဝေသံ ဧတေနာတိ **သမယော**တိ ဝုစ္စတိ။ ဒိဋ္ဌိသံယောဇနေန ဟိ သတ္တာ အတိဝိယ ဗဇ္ဈန္တိ။ သူရိယဿ ဥဂ္ဂမနတော အတ္ထင်္ဂမာ အယံ တွေကော ကာလော ရတ္တန္ဓကာရဝိဓမနတော ဒိဝါ နာမ, တဿ ပန မဇ္ဈိမပဟာရသညိတော ကာလော သမုဇ္ဇလိတပဘာတေဇဒဟနဘာဝေန ဒိဝါ နာမ။ တေနာဟ **“ဒိဝသဿပိ ဒိဝါဘူတေ”** တိ။ **ပဋိသံဟရိတွာ**တိ နိဝတ္တေတွာ။ ဧဝံ စိတ္တဿ ပဋိသံဟရဏံ နာမ ဧကစရဘာဝေတွေ ဌပနန္တိ အာဟ **“ဈာနရတိသေဝနဝသေန ဧကီဘာဝံ ဂတော”**တိ။ ဧတေန ကာယဝိဝေကပုဗ္ဗကံ စိတ္တဝိဝေကမာဟ။ သီလာဒိဂုဏဝိသေသယောဂတော မနသာ သမ္ဘာဝနီယာ, တေ ပန ယသ္မာ အတ္တနော သီလာဒိဂုဏေဟိ ဝိညူနံ မနာပ ဟောန္တိ (ကိလေသအနိဂ္ဂဟဿ ပဋိပသာဒယတ္တာ,) တသ္မာ အာဟ **“မနဝမုနကာန”** န္တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဥန္နမတီ** တိ ဥဒဂ္ဂံ ဟောတိ။ **ဝမုတီ** တိ သဒ္ဓါဝသေန ဝမုတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – ‘‘အနုဿရဏမ္ပဟံ, ဘိက္ခဝေ, တေသံ ဘိက္ခူနံ ဗဟူပကာရံ ဝဒာမီ’’တိ (ဣတိဝု. ၁၀၄; သံ. နိ. ၅.၁၈၄)။

၂၆၁. **ပညပေမီ**တိ ပဇာနနဘာဝေန ဉာပေမိ တထာ ဝဝတ္ထပေမိ။ တေနာဟ **“ဒဿေမိ ဌပေမီ”** တိ။ **ပရိပုဏ္ဏကုသလန္တိ** သဗ္ဗသော ပုဏ္ဏကုသလဓမ္မံ, **ဥတ္တမကုသလန္တိ** ဥတ္တမဘာဝံ သေဋ္ဌဘာဝံ ပတ္တကုသလဓမ္မံ။ **အယောဇ္ဈန္တိ** တဒယုဒ္ဓေန အယောဓနီယံ, တဒယုဒ္ဓံ ဟောတု, တေန ပရာဇယော န ဟောတီတိ ဒဿေတိ, တေနာဟ **“တဒယုဒ္ဓနော”**တိအာဒိ။ **သံဝရပ္ပဟာန** န္တိ ပဉ္စသု သံဝရေသု ယေန ကေနစိ သံဝရေန သံဝရလက္ခဏံ ပဟာနံ။ **ပဋိသေဝနပ္ပဟာနံ တတိ** တ-သဒ္ဒေန ပရိဝဇ္ဇနပ္ပဟာနာဒိံ သင်္ဂဏှာတိ။ သေသပဒေသူတိ ‘‘န ဘာသတီ’’တိအာဒီသု ပဒေသု။ **ဧသေဝ နယော**တိ က္လမိနာ ‘‘အဘာသနမတ္တမေဝ ဝဒတီ’’တိ ဧဝမာဒိံ အတိဒိသတိ။

နာဘိနန္ဒီ တိ န သမ္ပဋိစ္ဆိ။ သာသနေ တိဏ္ဏံ ဒုစ္စရိတာနံ မိစ္ဆာဇီဝဿ ဝိဝဇ္ဇနံ ဝဏ္ဏီယတိ, အယဉ္စ ဧဝံ ကထေတိ, တသ္မာ **သာသနဿ အနုလောမံ ဝိယ ဝဒတိ,** ဝဒန္တော စ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ ဓမ္မေ စဿ အပ္ပသာဒံ န ဒဿေတိ, တသ္မာ **ပသန္နကာရမ္ပိ ဝဒတီတိ မညမာနော** တဿ တဒံ **န ပဋိသေဓေတိ**။

၂၆၂. **ယထာ တဿ ဝစနံ, ဧဝံ သန္တေ** တိ ယထာ တဿ ပရိဗ္ဗာဇကဿ ဝစနံ, ဧဝံ သမဏဘာဝေ သန္တေ လဗ္ဘမာနေ။ **မယံ ပန ဧဝံ န ဝဒာမာ**တိ ဧတေန သမဏဘာဝေ နာမ ဧဝံ န ဟောတီတိ ဒဿေတိ။ ယော ဟိ ဓမ္မော ယာဒိသော, တထေဝ တံ ဗုဒ္ဓါ ဒီပေန္တိ။ **ဝိသေသညာဏံ န ဟောတီ**တိ ကာယဝိသေသဝိသယညာဏံ တဿ တဒါ နတ္ထိ, ယတော ပရကာယေ ဥပက္ကမံ ကရေယျာတိ ဒဿေတိ, တဿ ပန တတ္ထ ဝိသေသညာဏမ္ပိ နတ္ထေဝာတိ။ ယသ္မာ ကာယ ပဋိဗဒ္ဓံ ကာယကမ္မံ, တသ္မာ တံ နိဝတ္တေန္တော အာဟ **“အညတြ ဖန္ဒိတမတ္တာ”** တိ။ **ကိလေသသဟဂတစိတ္တေ**

နေတတိ ဒုက္ခသမ္ဖဿသ္သ အသဟနနိမိတ္တေန အေမနဿသဟဂတစိတ္တေနေ၀။ ဒုတိယတရေပိ ဧသေ၀ နယော။ ဖိယစ္ဆာပိပာဟသဒုက္ခဿ အသဟနနိမိတ္တေန အေမနဿေနေ၀။ **ဝိကူဇိတမတ္တာ** တိ တွေ ဝိရူပံ ကူဇိတံ ဝိကူဇိတံ ပုဗ္ဗေနိတသသန္နိဿယံ ဥပယံ, တံ ပနေတ္ထ ရောဒနဟာသနသမုဋ္ဌာပကစိတ္တသဟဂတန္တိ အေသသဟဂတံ လောဘသဟဂတဉ္စာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **စိတ္တ** န္တိ ကုသလစိတ္တံ။ အကုသလစိတ္တံ ပန အတီတာရမ္မဏံ ပဝတ္တတီတိ ဝတ္တဗ္ဗမေ၀ နတ္ထိ။ **သရိတ္ဝာတ**တိ ယာ၀ န သတိသဏ္ဍာပနာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တာ၀ သုပိနန္တေ အနုဘူတံ ဝိယ ဒုက္ခံ သရိတွာ ရောဒန္တိ။ **ဟသန္တီ** တိ တွောပိ ဧသေ၀ နယော။ အယဉ္စ နယော ယေ လဒ္ဓသုခာရမ္မဏာ ဟုတွာ ဂဟိတပဋိသန္ဓိကာ မာတုကုစ္ဆိတောပိ သုခေနေ၀ နိက္ခမန္တိ, တေသံ ဝသေန ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဟယန္တိယာ** တိ အတ္တနော ဖန ပဒေသေရူပေန ဟယန္တိယာ။ **အယမ္ပိ** တိ အာဇီတေပိ မာတု အညဝိဟိတကာလေ စ လောကဿာဒဝသေန **ကိလေသ သဟဂတစိတ္တေနေ၀ ဟောတိ**။

၂၆၃. **သမဓိဂယ္ဟဟာ**တိ သမ္မာ အဓိဂတဘာဝေန ဂဟေတွာ အဘိဘဝိတွာ ဝိသေသေတွာ ဝိသိဋ္ဌော ဟုတွာ။ **ခီဏာသဝံ သန္ဓာယာ**တိ ဗျတိရေကဝသေန ခီဏာသဝံ သန္ဓာယ။ အယဉ္ဟေတ္ထ အတ္တော – ခီဏာသဝမ္ပိ သော တာပန္နကုသလံ ပညပေတိ သေက္ခဘူမိယံ ဌိတတ္တာ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေ၀ နယော။

တီဏိ ပဒာနိ နိဿာယာ တိ န ကာယေန ဟာပကံ ကမ္မံ ကရောတိ, န ဟာပကံ တစံ ဘာသတိ, န ဟာပကံ အာဇီဝံ အာဇီဝတီတိ ဣမာနိ တီဏိ ပဒာနိ နိဿာယ ကုသလသီလမူလကာ စ အကုသလသီလမူလကာ စာတိ **ဒွေ ပဥ္စမစတုက္ကာ ဌပိတာ**။ **ဧကံ ပဒံ နိဿာယာ**တိ န ဟာပကံ သင်္ကပ္ပံ သင်္ကပ္ပေတီတိ ဣမံ ဧကပဒံ နိဿာယ ကုသလသင်္ကပ္ပမူလကာ အကုသလသင်္ကပ္ပမူလကာ စာတိ ဣမေ **ဒွေ ပစ္ဆိမစတုက္ကာ ဌပိတာ** ။

၂၆၄. **ဝိစိကိစ္ဆုဒ္ဓစ္စသဟဂတစိတ္တဒွယမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ** ဗလဝတာ မောဟေန သမန္နာဂတတ္တာ။ တထာ ဟိ တာနိ "မောမူဟစိတ္တာနီ"တိ ဝုစ္စန္တိ။

ကုဟိန္တိ ကိံနိမိတ္တံ။ **ကတရံဌာနံ ဟပုဏိတွာတ**တိ ကိံ ကာရဏံ အာဂမ္မ။ **ဧတ္ထေတေ** တိ **ဧတ္ထာ** တိ ကာယဝစီ မနောသုစရိတဘာဝနာသာဇီဝနိပ္ဖတ္တိယံ ။ သာ ပန ဟေဋ္ဌိမကောဋိယာ သောတာပတ္တိဖလေန ဒီပေတဗ္ဗာတိ အာဟ **"သောတာပတ္တိဖလေ ဘုမ္မံ"** န္တိ။ ယသ္မာ အာဇီဝဋ္ဌမကံ အဝသိဋ္ဌဉ္စ သီလံ ဟတိမောက္ခသံဝရသီလဿ စ ဟရိ သုဒ္ဓိဟတိမောက္ခာဓိဂမေန သောတာပတ္တိဖလပ္ပတ္တိယာ သိဒ္ဓော ဟောတီတိ အာဟ – **"ဟတိမောက္ခ။ပေ။ နိရုဇ္ဈတီ"**တိ။ "သုခသီလော ဒုက္ခသီလော"တိအာဒီသု ဝိယ ပကတိအတ္ထသီလသဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ **"အကုသလ သီလ"**န္တိအာဒိ။

၂၆၅. **ကာမာဝစရကုသလစိတ္တမေ၀ ဝုတ္တံ** သမ္ပတ္တသမာအနဝိရတိပုဗ္ဗကဿ သီလဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ တေနာဟ – **"ဧတေန ဟိ ကုသလသီလံ သမုဋ္ဌာတီ"** တိ။

သီလတတိ တွေ **တ**-သဒ္ဒေါ ဟသံသတ္ထေ၀ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ အာဟ **"သီလသမ္ပန္နော ဟောတီ"** တိ။ ယော သီလမတ္တေ ပတိဋ္ဌိတော, န သမာဓိပညာသု, သော သီလမယဓမ္မပူရိတတာယ **သီလမယော**။ တေနာဟ **"အလမေတ္တာ၀တာ"**တိအာဒိ။ **ယတ္ထာ** တိ ယသ္သံ စေတောဝိမုတ္တိယံ ပညာဝိမုတ္တိယဉ္စ။ တဒုဘယဉ္စ ယသ္မာ အရဟတ္တဖလေ သင်္ဂဟိတံ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"အရဟတ္တဖလေ ဘုမ္မံ"** န္တိ။ **အသေသံ နိရုဇ္ဈတီ** သုခဝိဟာကဘာဝဿ သဗ္ဗသော ပဋိပ္ပဿဒ္ဓ သမ္ဘနတော။

၂၆၆. ကာမပဋိသံယုတ္တာ သညာ **ကာမသညာ**။ သေသေသုပိ ဧသေ၀ နယော။ **ဣတရာ ဒွေ**တိ ဗျာပာဒဝိဟိံသာ သညာ။

အနာကာမိဖလပဌမဇ္ဈာန န္တိ အနာကာမိဖလသဟဂတံ ပဌမဇ္ဈာနံ။ **ဧတ္ထာ** တိ ယထာဝုတ္တေ ပဌမဇ္ဈာနေ။ ဧတ္ထ စ ဥဇုဝိပစ္စနီကေန ပဋိပက္ခပ္ပဟာနံ သာတိသယန္တိ ပဌမဇ္ဈာနဂ္ဂဟဏံ။ တေနာဟ **"အပရိသေသာ နိရုဇ္ဈန္တီ"** တိ။ နေက္ခမ္မသညာနံ ကာမာဝစရစိတ္တသဟဂတတာ တဿ သီလဿ သမုဋ္ဌာနတာ စ သမ္ပယုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၂၆၇. ကုသလသင်္ကပ္ပနိရောဓဒုတိယဈာနိကအရဟတ္တဖလအကုသလသင်္ကပ္ပနိရောဓ- ပဌမဈာနိကအနာဂါမိဖလဂ္ဂဟဏေန သမဏော ဒဿိတော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

သမဏမုဏ္ဍိကာပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၉. စူဠသကုလုဒါယိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၇၁. **ပဋ္ဌေဟာ**တိ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတော အတ္ထော, တဒေဝ ဓမ္မဒေသနာယ နိမိတ္တဘာဝတော **ကာရဏံ။ ဥပဋ္ဌာတု** တိ ဉာဏဿ ဂေစရဘာဝံ ဥပဂစ္ဆတု။ **ယေန ကာရဏေနာ**တိ ယေန တုယှံ ဥပဋ္ဌိတေန ကာရဏေန ဓမ္မဒေသနာ ဥပဋ္ဌဟေယျ, တံ ပန ပရိဗ္ဗာဇကဿ အဇ္ဈာသယဝသေန တထာ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"ဧတေန ဟိ။ပေ.။ ဒီပေတီ"**တိ။ **ကေငွ ဂဏာနီ**တိ ပိဓာနာဘာဝေန ကေငွဏာသဒိသာနိ။ တေနာဟ **"ဟာကဋ္ဌာနီ"**တိ။

ဓာနန္တော တိ အတ္တနော တထာဘာဝံ သယံ ဇာနန္တော။ **သက္ကစ္စံ သုဿူသတီ** တိ "တထာဘူတံယေဝ မံ တထာ အတေစာ"တိ သာဒရံ သုဿူသတိ။ **တသ္မာ** တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုလာဘိနော အနာဂတံသဉာဏလာဘတော။ **ဓေမာဟာ**တိ "ယော ခော, ဥဒာယိ, ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ"တိ အာရဘိတွာ "သော တ မံ အပရန္တံ အာရဗ္ဘ ပဉှံ ပုစ္ဆေယျာ"တိ ဇဝံ အတေစ။

ဣတရန္တိ အဝသိဋ္ဌံ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဝတ္တဗ္ဗံ။ **ဝုတ္တနယမေတ** တိ "ယော ဟိ လာဘီ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တနယမေဝ။ **အတီတေ**တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ ဝိသယဘူတေ အတ္ထေ။ **အနာဂတေ**တိ အနာဂတံသဉာဏဿ ဝိသယဘူတေ အနာဂတေ အတ္ထေ။

ပံသုပဒေသေ နိဗ္ဗတ္တနတော ပံသုသမောကိဏ္ဏသရီရတာယ **ပံသုပိသာစကံ။ ဇကံ မူလံ ဂဟေတွာ**တိ ဒီဃသောဟေဋ္ဌိမန္တေန စတုရင်္ဂုလံ, ဥပရိမန္တေန ဝိဒတ္ထိကံ ရုက္ခဂစ္ဆလတာဒီသု ယဿ ကဿစိ ဇကံ မူလံ ဂဟေတွာ အဉဇာတိကာနံ **အဒိဿမာနကာယော ဟောတိ** ။ အယံ ကိရ နေသံ ဇာတိသိဒ္ဓါ ဓမ္မတာ။ **တတ္ထ** တိ တဿ မူလဝသေန အဒိဿမာနကတာယ။ **န ဒိဿတီ** ဉာဏေန န ပဿတိ။

၂၇၂. **န စ အတ္တံ ဒီပေယျာ** တိ အဓိပ္ပေတမတ္ထံ သာ တစာ သရူပတော န စ ဒီပေယျ, ကေဝလံ တစာမတ္တမေတတိ အဓိပ္ပာယော။ ပဋိဟရိတဗ္ဗဋ္ဌေန ပရာသတ္တာနေ နေတဗ္ဗဋ္ဌေန ပဋိဟာရိယ-သဒ္ဒါတရေန ဝိညာတဗ္ဗော ဘာဝတ္ထော, သော ဟဋိဟီရကော နိရုတ္တိနယေန, နတ္ထိ ဧတဿ ဟဋိဟီရကန္တိ **အပ္ပဋိဟီရကတံ,** တ-သဒ္ဒေန ပဒံ ဝမေ့တွာ တထာ ဝုတ္တံ, အနိယျာနံ။ တေနာဟ **"နိရုတ္တကံ သမ္ပဇ္ဇတီ"** တိ။ **သုဘကိဏှဟဒေဝလောကေ ခန္ဓာ ဝိယ ဇောတေတီ**တိ ဣမိနာ – "ဒိဗ္ဗော ရူပီ မနောမယော သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂီ အဟီနိန္ဒြိယော အတ္တာ"တိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ။

၂၇၃. သဥပသဂ္ဂပဒဿ အတ္ထော ဥပသဂ္ဂေန ဝိနာပိ ဝိညာယတီတိ အာဟ **"ဝိဒ္ဓေတိ ဥဗ္ဗိဒ္ဓေ"** တိ။ သာ စသွေ ဥဗ္ဗိဒ္ဓတာ ဥပက္ကိလေသဝိဂမေန သုစိဘာဝေန ဥပဋ္ဌာနန္တိ အာဟ **"မေဃဝိဂမေန ဒူရီဘူတေ"**တိ။ ဣန္ဒနီလမဏိ ဝိယ ဒိဗ္ဗတိ ဇောတေတီတိ **ဒေဝေ, အာကာသေ။ "အမုရတ္တသမယေ"** တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဘုမ္မတ္ထေ ဝိဟိတဝစနာနံ အစ္စန္တသံယောဂဘာဝတ ဥပယောဂဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပုဏ္ဏမာသိယဉှိ ဂဂနမဇ္ဈဿ ပုရတော တ ပစ္ဆတော တ အဍ္ဍေ ဌိတေ အဍ္ဍရတ္တေ သမယော ဘိန္နော နာမ ဟောတိ, မဇ္ဈေ ဇဝ ပန ဌိတော အဘိန္နော နာမ။ တေနာဟ **"အဘိန္နေ အမုရတ္တသမယေ"**တိ။

ယေ အနုဘောန္တိ တိ ယေ ဒေဝတ စန္ဒိမသူရိယာနံ အာဘာ အနုဘောန္တိ ဝိနိဘုဥ္ဇန္တိ ဝဋ္ဋဥ္ဇန္တိ စ **တေဟိ** ဒေဝေဟိ ဗဟူ **စေဝ ဗဟုတရာ စ** စန္ဒိမသူရိယာနံ အာဘာ အနနုဘောန္တော။ တေနာဟ – **"အတ္တနော သရီရောဘာသေနေဝ အာလောကံ ဖရိတွာ ဝိဟရန္တီ"**တိ။

၂၇၄. **ပုစ္ဆာမူဠှော ပန ဇာတော** "အယံ ပရမော ဝဏ္ဏော"တိ ဂဟိတပဒဿ ဝိဓမနေန။ **အစေလကဟဋ္ဌိန္တိ** "အစေလကော ဟောတိ မုတ္တာစာရော"တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ (ဒီ. နိ. ၁.၃၉၄) အစေလကပဋိပတ္တိဒီပကဂန္ထံ, ဂန္ထသီသေနေဝ တေန ပကာသိတတအနံ ဝဒတိ။ သုရာမေရယပာနမနုယုတ္တပုဂ္ဂလဿ သုရာပာနတော ဝိရတိ တဿ ကာယံ စိတ္တ

တဉ္စ တာပေတ္တိ သံဝတ္တတီတိ သုရာပာနဝိရတိ (တပေ, သောယေဝ ဂုဏော။ တေနာဟ ''သုရာပာနဝိရတီတိ အတ္ထော''တိ)။

၂၇၅. ကေနဋ္ဌေန အစ္စန္တမေဝ သုခံ အသ္သာတိ **ဧကန္တသုခံ။ ပဉ္စသု ဓမ္မေသု** တိ ''ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတိ''တိအာဒိသု ပဉ္စသု သီလာစာရဓမ္မေသု။ **န ဇာနိံသူ**တိ သမ္မောသေန အနုပဋ္ဌဟန္တိ တဒတ္ထံ န ဗုဇ္ဈန္တိ။ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေန ကိရ ဝိပတတေဇာနိ မဟာနုဘာဝါနိ မန္တပဒါနိ ဝိယ ဗာဟိရကာနံ ယောဂာဝစရဂဏ္ဌေန သဒ္ဓိံ ယောဂါဝစရပဋိပဒါ နသ္သတိ။ **ဥဂ္ဂဏှိံသူ**တိ ''ပဉ္စ ပုဗ္ဗဘာဂဓမ္မေ''တိအာဒိဝစနမတ္တံ ဥဂ္ဂဏှိံသု။ **တတိယဇ္ဈာနတော** တိ ကာရဏောပစာရေန ဖလံ ဝုတ္တံ, ဖလဘူတတော **တတိယဇ္ဈာနတော** ။

၂၇၆. ကေန္တသုခသ္သ လောကသ္သ ပဋိလာဘေန ပတ္တိယာ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တိ **ပဋိလာဘသစ္ဆိကိရိယာ** ။ ဧကန္တသုခေ လောကေ အနဘိနိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝေ ဣဒ္ဓိယာ တတ္ထ ဂန္တွာ တသ္သ သတ္တလောကသ္သ ဘာဇနလောကသ္သ စ ပစ္စက္ခတော ဒသ္သနံ **ပစ္စက္ခသစ္ဆိကိရိယာ** ။ တေနာဟ **''တတ္ထာ''** တိအာဒိ။

၂၇၇. **ဥဒဒ္ဒနိကော** တိ ဥဒဒ္ဒနော။ ဝိဉ္ဉုပဗ္ဗတပဒေသ္သေ ကမာနံ အနိဝိဋ္ဌတ္တာ တိံသယောဇနမတ္တံ ဌာနံ အဋ္ဌဝိနာမ, တတ္ထ သေနာသနံ, တသ္မိံ **အဋ္ဌဝိသေနာသနေ** ပဓာနကမ္မိကာနံ ဘိက္ခူနံ ဗဟူနံ တတ္ထ နိတသေန **ကော ပဓာနဃရံ အဟောသိ**။

စူဠသကုလုဒာယိသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၁၀. ဝေခနသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၈၀. သဟ ဝတ္ထုကာမေန ကိလေသကာမော ဂရု ဂရုကာတဗ္ဗော တေသ္သာတိ **ကာမဂရု**။ တေသ္ဝေဝ ကာမေသု နိန္နပေါဏပဗ္ဘာရဇ္ဈာသယောတိ **ကာမာဓိမုတ္တော** ။ ပဗ္ဗဇ္ဇာပဌမဇ္ဈာနာဒိကံ နေက္ခမ္မံ ဂရု ဂရုကာတဗ္ဗံ တေသ္သာတိ **နေက္ခမ္မဂရု** ။ တတ္ထ နိန္နပေါဏပဗ္ဘာရဇ္ဈာသယော **နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော** သွတယမတ္တော ယထာ ဧကစ္စေ ဂဟဋ္ဌေ လဗ္ဘတိ, ဧဝံ ဧကစ္စေ အနကရေပီတိ အာဟ **''ပဗ္ဗဇိတောပီ''** တိအာဒိ။ **အယံ ပန** ဝေခနသော ပရိဗ္ဗာဇကော။ သော ဟိ ဝေခနသတာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂန္တွာ ဝေခနသေန ဣမိနာ ဒိဋ္ဌိမာဒာယ သမာဒိယိတွာ ဌိတတ္တာ ''ဝေခနသော''တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာ လောကော သယံ ကောဒသဟိ အင်္ဂီဟိ အာဒိတ္တောပိ သမာနော ပစ္စက္ခတော အနုဘဝိယမာနံ သာလာကိကံ အဂ္ဂိသန္တာပံ ဝိယ အနာဒိကာလာနုဂတသမ္မာကဝစရသန္တာပံ အာဒိတ္တတာယ န သလ္လက္ခေတိ, သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓေန ပန မဟာကရုဏာသမုဿာဟိတမာနသေန ''သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, အာဒိတ္တ''န္တိ **အာဒိတ္တပရိယာယေ** (သံ. နိ. ၄.၂၈; မဟာဝ. ၅၄) ဒေသိယမာနေ သလ္လက္ခေတိ, ဧဝံ အယမ္ပိ အနာဒိကာလပရိဘာဝိတံ အတ္တအဇ္ဈာသယေ အဝဋ္ဌိတံ ကာမာဓိမုတ္တံ သရသေန အနုပဓာရေန္တော သတ္ထာရာ – ''ပဉ္စ ခော ဣမေ, ကစ္စာန, ကာမဂုဏာ''တိအာဒိနာ ကာမဂုဏေသု ကာမသုခေ ဘာသိယမာနေ ''ကာမာဓိမုတ္တံ ဝတ ပဗ္ဗဇိတသ္သ စိတ္တ''န္တိ ဥပဓာရေသ္သတီတိ အာဟ –

''ဣမာယ ကထာယ ကထိယမာနာယ အတ္တနော ကာမာဓိမုတ္တတံ သလ္လက္ခေဿတီ'' တိ။ **ကာမဂ္ဂသုခ** န္တိ ကာမေတဗ္ဗဝတ္ထူဟိ အဂ္ဂဘူတံ သုခံ။ သဗ္ဗေ ဟိ တေဘူမကဓမ္မာ ကာမနီယဋ္ဌေန ကာမာ, တေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇနသုခတော နိဗ္ဗာနသုခမေဝ အဂ္ဂဘူတံ သုခံ။ ယထာဟ – ''ယာဝတာ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာ သင်္ခတာ ဝါ အသင်္ခတာ ဝါ, ဝိရာဂေါ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ''တိ (ဣတိဝု. ၉၀; အ. နိ. ၄.၃၄) – ''နိဗ္ဗာနံ ပရမံ သုခ''န္တိ (မ. နိ. ၂.၂၁၅, ၂၁၇; ဓ. ပ. ၂၀၃) စ။ တေန ဝုတ္တံ **''နိဗ္ဗာနံ အဓိပ္ပေတ''** န္တိ။

၂၈၁. ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏလာဘိနော ပုဗ္ဗန္တံ အာရဗ္ဘ ဝုစ္စမာနကထာ အနုစ္ဆဝိကာ တဒတ္ထသ္သ ပစ္စက္ခဘာဝတော, တဒဘာဝတော ဝေခနသသ္သ အနနုစ္ဆဝိကာတိ အာဟ **''ယသ္သ။ပေ။ နတ္ထိ''** တိ။ **အနာဂတကထာယ။ပေ။ နတ္ထီ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **အာရက္ခတ္ထာယာ** တိ ဒေဝတာဟိ မန္တပဒေဟိ သဟ ဌိတာ တတ္ထ အာရက္ခတ္ထာယ။ **အဝိဇ္ဇာယာ**တိ ဣဒံ လက္ခဏဝစနံ, တံမူလကတ္တာ တ သဗ္ဗကိလေသမ္မာနံ အဝိဇ္ဇာဝ ဂဟိတာ။ **ဇာနန္တံ** ပဟီနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏဉာဏေန။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဝေခနသသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

နိဋ္ဌိတာ စ ပရိဗ္ဗာဇကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ။

၄. ရာဇဝဂ္ဂေါ

၁. ဃဋိကာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၈၂. စရိယန္တိ ဗောဓိစရိယံ, ဗောဓိသမ္ဘာရသမ္ဘရဏဝသေန ပဝတ္တိတံ ဗောဓိသတ္တပဋိပတ္တိန္တိ အတ္ထော။ **သု
ကာရဏန္တိ** ဗောဓိပရိပါစနသ္သ ဧကန္တိကံ သုန္ဒရံ ကာရဏံ, ကဿပဿ ဘဂဝတော ပယိရုပာသနာဒိံ သန္ဓာယ ဝဒ
တိ။ တဥပ္ပတ္တိ တေန သဒ္ဓိံ မယာ ကတံ ကတန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတိ။ **မန္ဒဟသိတ** န္တိ ဤသကံ ဟသိတံ။ **ကုဟံ ကုဟန္**
တိ ဟာသ-သဒ္ဒဿ အနုကရဏမေတံ။ **ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌာကာရမတ္တ** န္တိ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌမတ္တံ။ ယထာ ဂဟိတသင်္ကေတာ
“ပဟဋ္ဌော ဘဂဝါ”တိ သဉ္ဇာနန္တိ, ဧဝံ အာကာရဒဿနမတ္တံ။

ဣဒါနိ ဝုတ္တမေဝ အတ္ထံ ပါကဋံ ကာတုံ **“ဟသိတံ ပါတုကာသီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တ
ဿ သမ္ဘရဏဝိဓိ ပန ဘဂဝါ ကထံ ဥပ္ပာဒေသိ, ပရမတ္ထ ဒေသနဋ္ဌာနဝသေနာတိ အာဟ **“တေဓာဟဂတိ သောမနဿ
သဟဂတစိတ္တေဟီ”**တိ။ နနု စ ကေစိ ကောဓဝသေနပိ ဟသန္တီတိ? န, တေသမ္ပိ ယံ တံ ကောဓဝတ္ထု, တဿ မယံ
အနိ ယထာကာမကာရိတံ အာပဇ္ဇိဿာမာတိ ဒုဝိညေယျန္တရေန သောမနဿစိတ္တေနေဝ ဟာသဿ ဥပ္ပဇ္ဇန
တော။ **တေသူ**တိ ပဉ္စသု သောမနဿသဟဂတစိတ္တေသု။ **ဗလဝါရမ္မဏေ** တိ ဥဠာရအာရမ္မဏေ ယမကမဟာပါဋိဟာရိ
ယသဒိသေ။ **ဒုဗ္ဗလာရမ္မဏေ** တိ အနုဠာရေ အာရမ္မဏေ။ **ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ။ပေ။ ဥပ္ပာဒေသီ** တိ ဣဒံ ပဟရာဏဌက
ထာယံ တထာ အာဂတတ္တာ ဝုတ္တံ။ န အဟေတုကသောမနဿသဟဂတစိတ္တေန ဘဂဝတော သိတံ ဟောတီတိ ဒဿ
သနတ္ထံ။

အဘိဓမ္မဋီကာယံ (ဓ. သ. မူလဋီ. ၅၆၈) ပန “အတီတံသာဒီသု အပ္ပဋိဟတံ ဉာဏံ ဝတွာ ‘ဣမေဟိ တီဟိ ဓမ္မေဟိ သ
မန္နာဂတဿ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သဗ္ဗံ ကာယကမ္မံ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဉာဏာနုပရိဝတ္တ’န္တိအာဒိဝစနတော (မဟာနိ.
၆၉, ၁၅၆; စူဠနိ. မာဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၈၅; ပဋိ. မ. ၃.၅; နေတ္တိ. ၁၅; ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၀၅; ဝိဘ. မူလဋီ. သုတ္
တန္တဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ; ဒီ. နိ. ဋီ. ၃.၁၄၁, ၃၀၅) ‘ဘဂဝတော ဣဒံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ’တိ ဝုတ္တဝစနံ ဝိစာရေတဗ္ဗ”န္တိ ဝု
တ္တံ။ တတ္ထ ဣမိနာ ဟသိတုပ္ပာဒစိတ္တေန ပဝတ္တိယမာနမ္ပိ ဘဂဝတော သိတကရဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသ-အနာဂတံသ-
သဗ္ဗညုတညာဏာနံ အနုဝတ္တကတ္တာ ဉာဏာနုပရိဝတ္တိယေဝါတိ, ဧဝံ ပန ဉာဏာနုပရိဝတ္တိဘာဝေ သတိ န ကောစိ ဟဋ္ဌိ
အဋ္ဌကထာနံ ဝိရောဓော။ တထာ ဟိ **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၅၆၈) “တေသံ ဉာဏာနံ စိဏ္ဏပရိယန္တေ ဣဒံ
စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိ ဝုတ္တံ။ အဝဿဉ္စ ဧတံ ဧဝံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ, အညထာ အာဝဇ္ဇနဿပိ ဘဂဝတော ပဝတ္တိ တထာ
ရူပေ ကာလေ န သံယုဇ္ဇေယျ, တဿပိ ဟိ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကဘာဝဿ ဣစ္ဆိတတ္တာ, တထာ ဟိ ဝုတ္တံ –
“ဧဝဉ္စ ကတွာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနဿပိ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကတ္တံ ဥပပန္နံ ဟောတီ”တိ, န စ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက
တ္တေ တံသမုဋ္ဌိတာယ ဝိညတ္တိယာ ကာယကမ္မာဒိဘာဝံ အာပဇ္ဇနဘာဝေ ဝိဗန္ဓတီတိ တမေဝ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ တေ
နာဟ **“ဧဝံ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ”** တိ။ သတေရိတာ ဝိဇ္ဇုလတာ နာမ **သတေရတာဝိဇ္ဇုလတာ** ။ သာ ဟိ ဣတရဝိဇ္ဇုလတာ ဝိယ ခ
ဏဋ္ဌိတိကာ သီဃနိရောဓာ စ န ဟောတိ, အပိစ ခော ဒန္ဓနိရောဓာ, တဉ္စ သဗ္ဗကာလံ စတုဒီပိကမဟာမေဃတောဝ နိစ္ဆရ
တိ တေနာဟ **“စာတုဒ္ဒီပိကမဟာမေဃမုခတော”** တိ။ အယံ ကိရ တာသံ ရသ္မိဝဋ္ဋီနံ ဓမ္မတာ, ယဒိဒံ တိက္ခတ္တုံ သိရဝရံ
ပဒက္ခိဏံ ကတွာ အဋ္ဌဂ္ဂေသုယေဝ အန္တရဓာနံ။

၂၈၃. ယဒိပိ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ ကပ္ပာနံ သတသဟဿဉ္စ ပညာပာရမိတာ ပရိဘာဝိတာ, တထာပိ ဣ
ဒါနိ တံ ဗုဒ္ဓန္တရံ တဿာ ပဋိပါဒေတဗ္ဗတ္တာ ဝုတ္တံ **“အပရိပက္ကဉာဏတ္တာ”** တိ။ ကာမဉ္စဿ ဉာဏာယ ဣဒါနိ
ပိ ပဋိပါဒေတဗ္ဗတာ အတ္ထိ, ဧဝံ သန္တေပိ နနု သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေသု ပသာဒေန သမ္မာဝနာယ ဘဝိတဗ္ဗံ တထာ စိရကာလံ ပရိ
ဘာဝိတတ္တာ, ကထံ တတ္ထ ဟီဠနာတိ အာဟ **“ဗြာဟ္မဏကုလေ”** တိအာဒိ။ စိရကာလပရိစိတာပိ ဟိ ဂုဏဘာဝနာ အပ္ပ
ကေနပိ အကလျာဏမိတ္တသံသဂ္ဂေန ဝိပရိဝတ္တတိ အညထတ္တံ ဂစ္ဆတိ။ တေန မဟာသတ္တောပိ ဇာတိသိဒ္ဓာယံ
လဒ္ဓိယံ ဌတွာ ဇာတိသိဒ္ဓေန မာနေန ဧဝမာဟ – **“ကိံ ပန တေန မုဏ္ဍကေန သမဏကေန ဒိဋ္ဌေနာ”** တိ။ တထာ ဟိ ဝု
တ္တံ **အဋ္ဌကထာယံ** –

“တသ္မာ အကလျာဏဇနံ၊ အာသီဝိသမိဝေါရဂံ၊

အာရကာ ပရိဝဇ္ဇေယျ၊ ဘူတိကာမော ဝိစက္ခဏော''တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၇၀-၁၇၂)။

နှဟာနစုဏ္ဏေန သုတ္တေန ကတာ **သောတ္တိ,** ကုရုဝိန္ဒဂုဠိကာ, သာ ဧဝ သိနာယန္တိ ကာယံ ဝိသောဓေန္တိ ဧ တာယာတိ **သိနာနံ**။ တေနာဟ – **"သောတ္တိ သိနာနန္တိ သိနာနတ္ထာယ ကတသောတ္တိ"** န္တိ။

၂၈၄. **အရိယပရိဟာရေနာ**တိ အရိယာနံ ပရိဟာရေန, အနာကမီနံ နှဟာနကာလေ အတ္တနော ကာယဿ ပရိဟာရနိ ယာမေနာတိ အတ္ထော။ အတ္တနော ဉာဏသမ္ပတ္တိယာ ဝိဘဝသမ္ပတ္တိယာ **ပသန္နကာရံ ကာတုံ သက္ခိဿတိ။ တေဒတ္ထ** နှ တိ ''အဟိတနိတရဏံ, ဟိတေ နိယောဇနံ ဗျသနေ ပရိဝဇ္ဇန''န္တိ ယဒိဒံ, တေဒတ္ထံ မိတ္တာ နာမ ဟောန္တိ။ ကေစိ ''ယာဝေတ္ထ အဟုပီ''တိ ပဌန္တိ, တေသံ ယာဝ ဧတ္ထ ကေသဂ္ဂဂဟဏံ တာဝ အယံ နိဗန္ဓော အဟုပီတိ အတ္ထော။

၂၈၅. **သတိပဋ္ဌိလာဘတ္ထာယာ** တိ ဗောဓိယာ မဟာဘိနီဟာရံ ကတ္ဝာ ဗောဓိသမ္ဘာရပဋ္ဌိပဒာယ ပူရဏဘာဝေ သတိ ယာ ပဋ္ဌိလာဘတ္ထာယ။ က္လာအနိ တဿ သတုပ္ပာဒနီယကထာယ ပဝတ္တိတာကာရံ သင္ခေပေနေဝ ဒဿေတုံ **"တဿ ဟီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **န လာမကဌာနံ ဩတိဏ္ဏသတ္တော** တိ က္လမိနာ မဟာသတ္တဿ ပဏီတာဓိမုတ္တတံ ဒ ဿေတ္ဝာ ဧဝံ ပဏီတာဓိမုတ္တိကဿ ပမာဒကိရိယာ န ယုတ္တာတိ ဒဿေန္တော **"တာဒိသဿ နာမ ပမာဒဝိဟာ ရော န ယုတ္တော"**တိ အာဟ။ တအ ဗောဓိသတ္တဿ နေက္ခမ္မဇ္ဈာသယော တေလပ္ပဒီပော ဝိယ ဝိသေသတော နိဗ္ ဗတ္တိ, တံ ဒိသ္ဝာ ဘဂဝာ တဒနုရူပံ ဓမ္မကထံ ကရောန္တော **"တာဒိသဿ။ပေ။ ကထေသီ"** တိ။ **ပရသမုဒ္ဒတသီ ထေ ရာ** အညထာ **ဝဒန္တိ။ အဋ္ဌကထာယံ** ပန နာယံ ဗုဒ္ဓာနံ ဘာရော, ယဒိဒံ ပူရိတပာရမီနံ ဗောဓိသတ္တာနံ တထာ ဓမ္မဒေသနာ တေသံ မဟာဘိနီဟာရသမနန္တရမ္ပိ ဗောဓိသမ္ဘာရဿ သယမ္ဘုဉာဏေနေဝ ပဋ္ဌိဝိဒိတတ္တာ။ တသ္မာ ဗောဓိသတ္တဘာဝံ ပဝေဒနမေဝ တဿ ဘဂဝတ အကာသီတိ ဒဿေတုံ **"သတိပဋ္ဌိလာဘတ္ထာယာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သတိပဋ္ဌိလာဘတ္ ထာယာ**တိ သမ္မာပဋ္ဌိပတ္တိယာ ဥဇ္ဇလနေ ဟာကဋ္ဌကရသတိပဋ္ဌိလာဘာယ။

၂၈၆. ဉာဏဥဟိ ကိလေသဓမ္မဝိအာလနပအာလနေဟိ သိင်္ဂံ ဝိယာတိ **သိင်္ဂံ** ။ တဥဟိ ပဋ္ဌိပတ္တိယာ ဥပတ္ထမ္ဘိတံ ဥသ္ သိတံ နာမ ဟောတိ, တဘာဝေ **ပတိတံ** နာမ။ ကေစိ ပန ဝီရိယံ သိင်္ဂန္တိ ဝဒန္တိ။ တသ္မိံ သမ္ပပ္ပဓာနဝသေန ပဝတ္တေ ဗာဟိရပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတာပိ မဟာသတ္တာ ဝိသုဒ္ဓာသယာ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမင်္ဂိနော ယထာရဟံ ဂန္ထဓုရံ တသဓုရဥ္ စ ပရိဗြူဟယန္တာ ဝိဟရန္တိ, ပဂေဝ ဗုဒ္ဓသာသနေ အပ္ပိစ္ဆတာဒီဟီတိ အာဟ **"စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလေ ပနာ"** တိအာဒိ။ ဝိ ပဿနံ ဗြူဟေန္တာ သိခါပ္ပတ္တဝိပဿနာ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ – **"ယာဝ အနုလောမဉာဏံ အာဟစ္စ တိဋ္ဌန္ တီ"**တိ, အနုလောမဉာဏတော ဩရမေဝ ဝိပဿနံ ဌပေန္တီတိ အတ္ထော။ **မဂ္ဂဖလတ္ထံ တယာမံ န ကရောန္တိ** ပညာ ဟာရမိတာယ သဗ္ဗညုတညာဏဂဗ္ဘဿ အပရိပုဏ္ဏတ္တာ အပရိပက္ကတ္တာ စ။

၂၈၇. **ထေရေဟီ**တိ ဝုဒ္ဓတရေဟိ။ **နိတသေ သတီ**တိ ယသ္မိံ ဌာနေ ပဗ္ဗဇိတော, တတ္ထေဝ နိတသေ။ **ဝပ္ပကာလ တော**တိ သဿာနံ ဝပ္ပကာလတော။ ပုဗ္ဗေ ဝိယ တတော ပရံ တိခိဏေန သူရိယသန္တာပေန ပယောဇနံ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ – **"ဝပ္ပကာလေ ဝိတာနံ ဝိယ ဥပရိ ဝတ္ထကိလဋ္ဌံ ဗန္ဓိတ္ဝာ"** တိ။ **ပုဋ္ဌကေ**တိ ကလာပေ။

၂၈၈. ပစ္စယသာမဂ္ဂိဟေတုကတ္တာ ဓမ္မပ္ပတ္တိယာ ပဒေသတော ပရိညာဝတ္ထုကာပိ အရိယာ ဥပဌိတေ စိတ္တဝိဃာ တပစ္စယေ ယဒေတံ နာတိသာဝဇ္ဇံ, တဒေဝံ ဂဏှာဟန္တိတိ အယမေတ္ထ ဓမ္မတာတိ အာဟ – **"အလာဘံ အာရဗ္ဘ စိတ္ တညထတ္တ"**န္တိအာဒိ။ **သောတိ** ကိကီ ကာသိရာဇာ။ **ဗြာဟ္မဏဘာဝတ္တော** တိ ဗြာဟ္မဏောသု ဘာဝတ္တော။ **ဒေဝေတိ** ဗ္ ရာဟ္မဏေ သန္ဓာယာဟ။ **ဘူမိဒေဝတ**တိ တေသံ သမညာ, တအ ဗြာဟ္မဏဂရုကော လောကော။ တအ ဟိ ကဿဟောပိ ဘဂဝတ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ **ဓီတု အဝဏ္ဏံ ဝတ္ဝာ** တိ, ''မဟာရာဇ, တဝ ဓီတာ ဗြာဟ္မဏသမယံ ပဟာယ မုဏ္ ဍဟသက္တိကသမယံ ဂဏှဟီ''တိအာဒိနာ ရာဇပုတ္တိယာ အဂုဏံ ဝတ္ဝာ။ **ဝရံ ဂဏှဟီသု** ဉာတကာ။ **ရဇ္ဇံ နိယျာတေသိ** ''မာ မေ ဝစနံ မုသာ အဟောသိ, အဋ္ဌမေ ဒိဝသေ နိဂ္ဂဏှဟိဿာမီ''တိ။

ဟာဝနအသ္မိနယနဝသေန သမ္မာ ဟာဝိကတတ္တာ **ပရိသုဒ္ဓတဏ္ဍုလာနိ** ။ ဟာဋ္ဌိယံ **တဏ္ဍုလပဋ္ဌိဘဿာနီ** တိ တဏ္ဍု လခဏ္ဍာနိ။ **မုဂ္ဂပဋ္ဌိဘဿကဋ္ဌာယပဋ္ဌိဘဿေသုပိ** ဧသေဝ နယော။

၂၈၉. **ကော နု ခေါ**တိ ဘုမ္မတ္တေ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ အာဟ – **"ကုဟိံ နု ခေါ"**တိ ဟရိပူရိ ယောဇိယန္တိ ဗုဒ္ဓေန ဘောဇနာနိ တွေ့ာတိ ပရိယောကေ, တတော **ပရိယောက**။ တေနာဟ **"သူပဘာဇနတော"**တိ။ **သညံ ဒတွာ**တိ ဝုတ္တံ သ ဗ္ဗံ အာစိက္ခိတွာ တုမှာကံ အတ္ထာယ သမ္မာဒေတွာ နိက္ခိတ္တော ဥပဋ္ဌာကောတိ ဘဂဝတော အာရောစေထာတိ သညံ ဒတွာ။ **အတိဝိသ္သတ္တော** တိ အတိဝိယ ဝိသ္သတ္တော။ **ပဋ္ဌဝဏ္ဏာ** တိ ခုဒ္ဒိကာဒိဝသေန ပဋ္ဌပ္ပကာရာ။

၂၉၀. **ကိန္တိ** နိုသ္သက္ကေ ပစ္စတ္တဝစနံ, ကသ္မာတိ အတ္တော? **ဓမ္မိကော** တိ ဣမိနာ အာဂမနသုဒ္ဓိံ ဒသ္သေတိ ။ **ဘိက္ခူနံ ပတ္တေ ဘတ္တသဒိသော** တိ ဣမိနာ ဥဟာသကေန သတ္တု ပရိစ္စတ္တဘာဝံ တတ္ထ သတ္တုနော စ အပရိသ င္ကတံ ဒသ္သေတိ။ **သိက္ခာပဒဝေလာ နာမ နတ္ထိ** တိ ဓမ္မသ္သာမိဘာဝတော သိက္ခာပဒမရိယာဒာ နာမ နတ္ထိ ပဏ္ဏတ္တိံ ဇ္ဈေ, ပကတိံဝဇ္ဈေ ပန သေတုဃာတော ဧဝ။

၂၉၁. ဆဒနင္ဂာနေ ယအာကာသံ, တဒေဝ တသ္သ ဂေဟသ္သ ဆဒနန္တိ **အာကာသစ္ဆဒနံ။ ပကတိယာ ဥတုဖရဏာ မေဝ**တိ ဆာဒိတေ ယာဒိသံ ဥတု, ဆဒနေ ဥတ္တိဏဘာဝေပိ တမ္ပိ ဂေဟေ တာဒိသမေဝ ဥတုဖရဏံ အဟောသိ။ **တေသံ ယေဝ**တိ တေသံ ဃဋိကာရသ္သ မာတာပိတူနံ ဧဝ။

၂၉၂. ''စတသ္သော မုဋ္ဌိယော ကော ကုဍုတေ, စတ္တာရော ကုဍုဝ ကော ပတ္တော, စတ္တာရော ပတ္တာ ဧ ကော အာဠ္ဟကော, စတ္တာရော အာဠ္ဟကာ ဧကံ ဒေါဏံ, စတ္တာရိ ဒေါဏာနိ ဧကာ မာနိကာ, စတသ္သော မာနိကာ ဧကော ခာရီ, ဝီသတိ ခာရိကာ ဧကော တဟောတိ တဒေဝ ကေသကဋ္ဌ''န္တိ **သုတ္တနိပာတဋ္ဌကထာဒီသု** (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၆၆၂) ဝုတ္တံ, ဣဓ ပန **"ဒွေဝ သကဋ္ဌာနိ ဧကော တဟော"**တိ ဝုတ္တံ။ **တေလဖာဏိတာဒီနိ** **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သပ္ပိအာ ဒိံ မရိစာဒိကဋ္ဌကဘဏ္ဍဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ။ **နာဟံ ရညာ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော,** ကုတော ပရိဖ္ဖသ္သောတိ အဓိပ္ပာယော။ **နစ္စိတွာတိ** နစ္စံ ဒတွာ။

ဃဋိကာရသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၂. ရဋ္ဌပါလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၉၃. ထူလမေဝ ထုလ္လံ, ထုလ္လာ ဝိပုလာ မဟန္တာ ကောဋ္ဌာ ဇာတာ ဣမသ္သာတိ **ထုလ္လကောဋ္ဌိက** န္တိ ဩဒန ပူပပဟူတဝသေန လဒ္ဓနာမော နိဂမော။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန **ထုလ္လကောဋ္ဌ** န္တိ အတ္ထော ဝုတ္တော။ တေန ဟာဋ္ဌိယံ ဣက-သဒ္ဒေန ပဒဝဍ္ဍနံ ကတန္တိ ဒသ္သေတိ။

၂၉၄. **ရဋ္ဌပါလော** တိ ဣဒံ တသ္သ ကုလပုတ္တသ္သ နာမံ။ ပဝေဏိဝသေန အာဂတကုလဝံသာနုဂတန္တိ သမုဒာဂမ တော ပဋ္ဌာယ ဒသ္သေတုံ **"ကသ္မာ ရဋ္ဌပါလော"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သန္ဓာရေတု** န္တိ ဝိနာသနတော ပုဗ္ဗေ ယာဒိသံ, တ ထေဝ သမ္မဒေဝ ဓာရေတုံ သမတ္တော။ **သဒ္ဓါ** တိ ကမ္မဖလသဒ္ဓာယ သမန္နာ။ **သာမဏေရံ ဒိသွာ**တိ သိက္ခာကာမတာ ယ တေဒင်္ဂေ ဌပိယမာနံ ဒိသွာ။

သဟ ရညာတိ **သရာဇိကံ,** ရညာ သဒ္ဓိံ ရာဇပရိသံ။ **စာတုဝဏ္ဏ**န္တိ ဗြာဟ္မဏာဒိစတုဝဏ္ဏသမုဒာယံ။ **ဟေသေတု**န္တိ ဝဍ္ဎေတုံ အနာဒီဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ သင်္ဂဏှိတုံ။ **ယံ** ကုလံ။ **ပဟောသ္သတီ** တိ သက္ခိသ္သတိ။

တေန တေန မေ ဥပပရိက္ခတော တိ ''ကာမာ နာမေတေ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ, အဋ္ဌိကင်္ကလူပမာ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၃၄; ပာစိ. ၄၁၇; မဟာနိ. ၃, ၆) စ အာဒိနာ ယေန ယေန အာကာရေန ကာမေသု အာဒီနဝံ ဩကာရံ သံကိလေသံ, တဗ္ဗိပရိယာယတော နေက္ခမ္မေ အာနိသံသံ ဂုဏံ ပကာသေန္တံ ဘဂဝတာ ဓမ္မံ ဒေသိတံ အာဇာနာမိ, တေန တေန ပကာ ရေန ဥပပရိက္ခတော ဝီမံသန္တသ္သ မယှံ **ဧဝံ ဟောတိ** ဧဝံ ဥပဋ္ဌာတိ။ **သိက္ခတ္တယဗ္ဗဟ္မစရိယ** န္တိ အဓိသီလာဒိ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟံ သေဋ္ဌစရိယံ။ အခဏ္ဍာဒိဘာဝတဟာဒနေန **အခဏ္ဍံ** လက္ခဏဝစနဉ္စေတံ။ ကဉ္စိပိ သိက္ခာက ဒေသံ အသေသေတွာ ဧကန္တေနေဝ ပရိပူရေတဗ္ဗတာယ **ဧကန္တပရိပုဏ္ဏံ** ။ စိတ္တုပ္ပာဒမတ္တမ္ပိ သံကိလေသမလံ အ နုပ္ပာဒေတွာ အစ္စန္တမေဝ ဝိသုဒ္ဓံ ကတွာ ပရိဟရိတဗ္ဗတာယ **ဧကန္တပရိသုဒ္ဓံ** ။ တတော ဧဝ သင်္ခံ ဝိယ လိခိတန္တိ **သင်္ခလိခိတံ** ။ တေနာဟ **"လိခိတသင်္ခသဒိသ"** န္တိ။ အဒ္ဒိကာပိ မသ္သုဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟေတွာ **"မသ္သု"** တွေဝ ဝုတ္တံ

တံ, ဥတ္တရာရမေသ္သုန္တိ အတ္ထော။ ကသာယေန ရတ္တာနိ **ကာသာယာနိ။ အနနုညာတံ ပုတ္တံ န ပဗ္ဗာဇေတိ** “မာတာပိတူနံ လောကိယမဟာဇနဿ စိတ္တညထတ္တံ မာ ဟောတူ”တိ။ တထာ ဟိ သုဒ္ဓောဒနမဟာရာဇဿ တထာ ဝရော ဒိန္နော။

၂၉၅. ပိယာယိတဗ္ဗတော **ပိယော**တိ အာဟ **“ပီတိဇနကော”**တိ။ မနဿ အပ္ပာယနတော **မနာပော**တိ အာဟ **“မနဝဍ္ဎနကော”**တိ။ **သုခေဓိတော** တရုဏအရကကာလေ။ တတော ပရဉ္စ သပ္ပိခီရာဒိသာဒုရသမနုညဘောဇနာဒိအာဟာရသမ္ပတ္တိယာ **သုခပရိဘတော။** အထ ဝါ ဒဠှဘတ္တိကဉာတိဇနာဒိပရိဇနသမ္ပတ္တိယာ စေဝ ပရိစ္ဆဒသမ္ပတ္တိယာ စ ဥဠာရပဏီတသုခပစ္စယူပဟာရေဟိ စ **သုခေဓိတော,** အကိစ္ဆေနေဝ ဒုက္ခပ္ပစ္စယဝိနောဒနေန **သုခပရိဘတော။** အဇ္ဈတ္တိကင်္ဂသမ္ပတ္တိယာ ဝါ **သုခေဓိတော,** ဗာဟိရင်္ဂသမ္ပတ္တိယာ **သုခပရိဘတော။ ကဿစိ** တိ ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ, ကိဉ္စိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ တထာ ဟိ **“အပ္ပမတ္တကမ္ပိ ကလဘာဂံ ဒုက္ခဿ န ဇာနာသီ”** တိ အတ္ထော ဝုတ္တော။ **ဧဝံ သန္တေ** တိ နနု မယံ ရဋ္ဌပါလ မရဏာဒီသု ကေနစိ ဥပါယေန အပ္ပတီကာရေန မရဏေနပိ တယာ အကာမကာပိ ဝိနာ ဘဝိဿာမ, ဧဝံ သတိ။ **ယေနာ**တိ ယေန ကာရဏေန။ **ကိံ ပနာ**တိ ဧတ္ထ **ကိ**န္တိ ကာရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ ဒဿေန္တော အာဟ **“ကေန ပန ကာရဏေနာ”**တိ။

၂၉၆. **ပရိစာရေဟီ**တိ ပရိတော တတ္ထ တတ္ထ ယထာသကံ ဝိသယေသု စာရေဟိ။ တေနာဟ **“ဣတော စိတော စ ဥပနေဟီ”**တိ။ **ပရိစာရေဟီ**တိ ဝါ သုခူပကရဏေဟိ အတ္တာနံ ပရိစာရေဟိ, အတ္တနော ပရိစရဏံ ကာရေဟိ။ တထာဘူတော စ ယသ္မာ လဠန္တော ကီဠန္တော နာမ ဟောတိ, တသ္မာ **“လဠာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ နိစ္စအနံ **အနံ** နာမ, ဥပေါသထဒိဝသာဒီသု အာတဗ္ဗံ အတိရေကအနံ **ပအနံ** နာမ။ ပဝေဏီရက္ခဏဝသေန ဝါ ဒီယမာနံ **အနံ** နာမ, အတ္တနာဝ ပဋ္ဌပေတွာ ဒီယမာနံ **ပအနံ** နာမ။ ပစုရဇနသာဓာရဏံ ဝါ နာတိဥဠာရံ **အနံ** နာမ, အနညသာဓာရဏံ အတိဥဠာရံ **ပအနံ** နာမ။ **ဥဒ္ဒဿေတဗ္ဗာ**တိ **ဥဒ္ဓံ ဒဿေတဗ္ဗာ။** ကုတော ဥဒ္ဓံ တေ ဒဿေတဗ္ဗာ? ပဗ္ဗဇိတတော ဥဒ္ဓံ အတ္တာနံ မာတာပိတရော ဒဿေတဗ္ဗာ, တေနာဟ **“ယထာ”**တိအာဒိ။

၂၉၇. **ဗလံ ဂဟေတွာ**တိ ဧတ္ထ ဗလဂ္ဂဟဏံ နာမ ကာယဗလဿ ဥပ္ပာဒနမေဝါတိ အာဟ **“ကာယဗလံ ဇနေတွာ”**တိ။ **ဧဝံ ဝိဟရန္တော** တိ ယထာ ပါဠိယံ ဝုတ္တံ ဧဝံ ဧကော ဝူပကဋ္ဌော အပ္ပမတ္တော ဝိဟရန္တော။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ နေယျော, န ဥဂ္ဃဋိတညူ, န စ ဝိပဉ္စိတညူ, တသ္မာ။ စိရေန ပဗ္ဗဇိတော **ဒွါဒသမေ ဝဿေ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။** ယံ ပန ဝုတ္တံ ပါဠိယံ “န စိရဿေဝ”တိ, တံ သဋ္ဌိ ဝဿာနိ တတော အဓိကမ္ပိ ဝိပဿနာပရိဝါသံ ဝသန္တေ ဥပါဒာယ ဝုတ္တံ။

သတ္တဒွါရကောဋ္ဌကဿာ တိ သတ္တဂဗ္ဘန္တရဒွါရကောဋ္ဌကသီသေန ဂဗ္ဘန္တရာနိ ဝဒတိ။ **ပဟာရာပေတီ** တိ ဝယောဝုဍ္ဎာနုရူပံ ကပ္ပာပနာဒိနာ အလင်္ကာရာပေတိ။ အန္တောဇာတတာယ ဉာတိသဒိသီ ဒါသီ **ဉာတိဒါသီ။** ပူတိဘာဝေနေဝ လက္ခိတဗ္ဗော ဒေါသော ဝါ အဘိဒေါသော, သောဝ **အာဘိဒေါသိကော,** အဘိဒေါသံ ဝါ ပစ္စူသကာလံ ဂတော ပတ္တော အတိက္ကန္တောတိ **အာဘိဒေါသိကော။** တေနာဟ **“ဧကရတ္တာတိက္ကန္တဿာ”** တိအာဒိ ။ **အပရိဘောဂါရဟော** ပူတိဘူတဘာဝေန။ **အရိယဝေါဟာရေနာ**တိ အရိယသမုဒါစာရေန။ အရိယာ ဟိ မာတုဂါမံ ဘဂိနိဝါဒေန သမုဒါစရန္တိ။ **နိဿဋ္ဌပရိဂ္ဂဟ** န္တိ ပရိစ္စတ္တာလယံ။ **ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတီ** တိ နိရပေက္ခဘာဝတော ဝုတ္တံ, ဣဓ ပန ဝိသေသတော အပရိဘောဂါရဟတ္တာဝ ဝုတ္တော။ နိမီယတိ သညာယတီတိ **နိမိတ္တံ,** တထာသလ္လက္ခိတော အာကာရောတိ အာဟ **“အာကာရံ အဂ္ဂဟေသီ”** တိ။

၃၀၀. **ဃရံ ပဝိသိတွာ**တိ ဂေဟသာမိနိယာ နိသီဒိတဗ္ဗဋ္ဌာနဘူတံ အန္တောဂေဟံ ပဝိသိတွာ။ **အာလပနေ**တိ ဒါသိဇနဿ အာလပနေ။ **ဗဟိ နိက္ခမန္တာ** တိ ယထာဝုတ္တအန္တောဂေဟတော ဗဟိ နိက္ခမန္တိယော။ **ဃရေသု သာလာ ဟောန္တီ**တိ ဃရေသု ဧကမန္တေ ဘောဇနသာလာ ဟောန္တိ ပါကာရပရိက္ခိတ္တာ သုသံဝိဟိတဒွါရဗန္ဓာ သုသမ္မဋ္ဌတလိကင်္ဂဏာ။

အနောကပ္ပနံ အသဒ္ဒဟနံ။ **အမရိသနံ** အသဟနံ။ **အနာဂတဝစနံ** အနာဂတသဒ္ဒပ္ပယောဂေ, အတ္ထော ပန ဝတ္တမာနကာလိကောဝ။ တေနာဟ **“ပစ္စက္ခမ္ပိ”** တိ။ **အရိယိဒ္ဓိယ** န္တိ “ပဋိကူလေ အပ္ပဋိကူလသညီ ဝိဟရတီ”တိ (အ. နိ.

၅.၁၄၄) ဓေ ဝုတ္တာအရိယိဒ္ဓိယံ။

ပူတိကုမ္မာသော ဆဥ္ဇူနီယဓမ္မော တဿ ဂေဟတော လဒ္ဓေပိ န အတဗ္ဗယုတ္တကော အသိဇနေန ဒိန္နောတိ အာဟ **“ဒေယျဓမ္မဝသေန နေဝ အနံ အလတ္ထမှဟာ”** တိ။ “ကြမေဟိ မုဏ္ဍကေဟီ”တိအာဒိနာ နိတ္ထုနနဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ အတ္ထတော လဒ္ဓမေဝ, တဿ ပန ဥဇုကဖာသုသမာစာရဝသေန အလဒ္ဓတ္တာ ဝုတ္တံ **“န ပစ္စက္ခာန”** န္တိ။ တေနာဟ – **“ပဋိသန္ထာရဝသေန ပစ္စက္ခာနမ္ပိ န အလတ္ထမှဟာ”** တိ။ “နေဝ အန”န္တိအာဒိ ပစ္စာသီသာယ အက္ခန္တိယာ စ ဝုတ္တံ ဝိယ ပစုရဇနော မညေယျာတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ အဓိပ္ပာယမဿ ဝိဝရိတုံ **“ကဿာ ပနာ”** တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ **သုတ္တိကာပဋိစ္ဆန္န** န္တိ သိပ္ပိကာဆအာဟိ ဆန္နံ။

ဥက္ကဋ္ဌကောသနိကတာယာတိ ကြဒံ ဘူတကထနမတ္တံ ထေရဿ တထာဘာဝဒီပနတော။ မုဒုကဿပိ ဟိ ကောသနိကဿ ယာယ နိသဇ္ဇာယ ကိစ္စမတ္တံ ဘောဇနံ ဘုတ္တံ, ဝတ္တသီသေနပိ တတော ဝုဋ္ဌိတဿ ပုန ဘုဥ္ဇိတုံ န ဝဋ္ဋ တိ။ တေနာဟ တိပိဋကစူဠာဘယတ္ထေရော “အာသနံ တ ရက္ခေယျ ဘောဇနံ တ”တိ။ **ဥက္ကဋ္ဌသပဒာနစာရိကော**တိ ပုရတော ပစ္ဆတော စ အာဟဋဘိက္ခမ္ပိ အဂ္ဂဟေတွာ ဗဟိဒွါရေ ဌတွာ ပတ္တဝိဿဇ္ဇနမေဝ ကရောတိ။ ဧတေနေဝ ထေရဿ ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကဘာဝတော ဒီပိတော။ တေနာဟ – **“သွတတနာယ ဘိက္ခံ နာမ နာဓိတသေတီ”** တိ။ အထ ကဿာ အဓိတသေသီတိ အာဟ **“မာတု အနုဂ္ဂဟေနာ”** တိအာဒိ ။ ပဏ္ဍိတာ ဟိ မာတာပိတူနံ အာစရိယုပဇ္ဈာယာနံ တ ကာတဗ္ဗံ အနုဂ္ဂဟံ အဇ္ဈုပေက္ခိတွာ ဓုတင်္ဂသုဒ္ဓိကာ န ဘဝန္တိ။

၃၀၁. ပယုတ္တာ န္တိ ဝဒ္ဓိဝသေန ပယောဇိတံ, တဒ္ဓိတလောပံ ကတွာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ယထာ အညတ္တာပိ “ပိတာမဟံ ဓနံ လဒ္ဓာ, သုခံ ဇီဝတိ သဥ္စယော”တိ ။ **ဓေဋ္ဌကိတ္တိယော** တိ ပဏာနိတ္ထိယော။ **ကြတော**တိ ကြမဿိံ ကုလေ အနုဘဝိတဗ္ဗဝိဘဝသမ္ပတ္တိတော။ **အညတော**တိ ကြမဿ ဒိန္နတ္တာ အညဿိံ ကုလေ အနုဘဝိတဗ္ဗသမ္ပတ္တိတော။

၃၀၂. စိတ္တဝိစိတ္တ န္တိ ကပ္ပနာယ စေဝ အရဟရူပေန အလင်္ကာရာဒိနာ စ စိတ္တိတဥ္စေဝ ဝိစိတ္တိတဥ္စ။ **ဝဏကာယ**န္တိ ဝဏဘူတံ ကာယံ။ **သမန္တတော ဥဿိတ** န္တိ ဟေဋ္ဌိမကာယဝသေန ဟေဋ္ဌာ ဥပရိ စ သန္နိဿိတံ။ **နိစ္စာတုရ**န္တိ အဘိဏှာဟပ္ပဋိပီဠိတံ, သအာ ဒုက္ခိတံ တ။ **ဗဟုသင်္ကပ္ပ** န္တိ ရာဂဝတ္ထုဘာဝေန အဘိဇနေဟိ ဟာဝဘာဝဝိလာသဝသေန, အာမိသဝသေန စ သောဏသိင်္ဂါလာဒီဟိ ဗဟူဟိ သင်္ကပ္ပေတဗ္ဗံ။ **ဌိတီ**တိ အဝဋ္ဌာနံ အဝိပရိဏာမော နတ္ထိ။ တေနာဟ – **“ဘိဇ္ဇနဓမ္မတာဝ နိယတာ”** တိ, ပရိဿဝဘာဝတပတ္တိ စေဝ ဝိနာသပတ္တိ စ ကေန္တိကာတိ အတ္ထော။

စိတ္တကတမ္ပိ တိ ဂန္ဓာဒီဟိ စိတ္တကတမ္ပိ။ **ရူပ**န္တိ သရီရံ။

အလတ္တကကတာ တိ ပိဏ္ဍိအလတ္တကေန သုဝဏ္ဏကတာ။ တေနာဟ **“အလတ္တကေန ရဥ္ဇိတာ”** တိ။ **စုဏ္ဏကမက္ခိတ**န္တိ အေသနီဟရဏေဟိ တာပဒဟနာဒီဟိ ကတာဘိသင်္ခါရမုခံ ကေရောစနာဒီဟိ ဩဘာသနကစုဏ္ဏေဟိ မက္ခိတံ, တေနာဟ **“သာသပကက္ကေနာ”** တိအာဒိ။

ရသောဒကေနာတိ သရလနိယျာသရသမိဿေန ဥဒကေန။ **အာဝတ္တနပရိဝတ္တေ ကတွာ** တိ အာဝတ္တနပရိဝတ္တနဝသေန နတေ ကတွာ။ **အဋ္ဌပဒကရစနာယာ** တိ ဘိတ္တိကူဋ္ဌဒ္ဒစန္ဒာဒိဝိဘာကယ အဋ္ဌပဒကရစနာယ။

ဝိရဝမာနေတိ “အယံ ပလာယတိ, ဂဏှ ဂဏှာ”တိ ဝိရဝမာနေ။ ဟိရညသုဝဏ္ဏဩရောဓေတိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

၃၀၃. ဥဿိတာယ ဥဿိတာယာ တိ ကုလဝိဘဝဗဟုသစ္စပညာသမ္ပတ္တိယာ ဥဂ္ဂတာယ ဥဂ္ဂတာယ။ **အဘိလက္ခိတော** ဥဋ္ဌာရဘာဝေန။

၃၀၄. ပရိဇုညာနီတိ ပရိဟာနာနိ။ ယေ ဗ္ဗာဓိနာ အဘိဘူတာ သတ္တာ ဇိဏ္ဏကပ္ပာ ဝယောဟာနိသတ္တာ ဝိယ ဟောန္တိ, တတော နိဝတ္တေန္တော **“ဇရာဇိဏ္ဏော”** တိ အာဟ။ **ဝယောဝုဒ္ဓော,** န သီလာဒိဝုဒ္ဓော။ မဟတ္တံ လာတိ ဂဏှာတီတိ မဟလ္လကော, ဇာတိယာ မဟလ္လကော, န ဝိဘဝဒိနာတိ **ဇာတိမဟလ္လကော** ။ ဒွဝတ္တိရာဇပရိဝတ္တသင်္ခါတံ အဒ္ဓါနံ ကာလံ ဂတော ဝီတိဝတ္တောတိ **အဒ္ဓဂတော** ။ တထာ စ ပဌမဝယံ မဇ္ဈိမဝယဉ္စ အတီတော ဟောတီတိ

အာဟ **“အဒ္ဓာနံ အတိက္ကန္တော”** တိ။ ဓိဏ္ဏာဒိပဒေဟိ ပဌမဝယမဇ္ဈိမဝယသ္သ ဇောဓိတတ္တာ အနုပ္ပတ္တတာဝိသိ ဌ္ဌော ဝယ-သဒ္ဒော ဩသာနဝယဝိသယောတိ အာဟ **“ပစ္ဆိမဝယံ အနုပ္ပတ္တော”** တိ။

“အပ္ပိစ္ဆော, အပ္ပဥံသမကသတတာတပသရီသပသမ္ဖဿော”တိ (အ. နိ. ၁၀.၁၁) ဧဝမာဒီသု ဝိယ အပ္ပ-သဒ္ဒ အေ အဘာဝတ္တောတိ အဓိပ္ပာယေနာဟ **“အပ္ပာဗာဓောတိ အရောဂေ, အပ္ပာတင်္ကောတိ နိဒ္ဒုက္ခော”** တိ။ အပ္ပ တ္တော တ ဣ္ကစ, တတ္ထာပိ အပ္ပ-သဒ္ဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဧဝဉှိ “ယော ဟိ, ဂဟပတိ, ဣမံ ပူတိကာယံ ပရိဟရန္တော မုဟု တ္တမ္ပိ အာရောဂျံ ပဋိဇာနေယျ ကိမညတ္ရ ဗာလျာ”တိ (သံ. နိ. ၃.၁) သုတ္တပဒံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ ဝိပစ္စနံ ဝိ ဟကော, သော ဧဝ ဝေဟကော။ သမော ဝေဟကော ဧတိဿာ အတ္ထီတိ **သမဝေဟကိနီ,** တာယ။ တေနေဝ သမဝေဟကိ နိဘာဝေန သဗ္ဗမ္ပိ သမ္ဘဒေဝ ဂဏှာတီတိ ဓာရေတီတိ **ဂဟဏီ**။ ဂဟဏိသမ္ပတ္တိယာ ဟိ ယထာဘုတ္တအာဟာရော သမ္မ ဒေဝ ဇီရန္တော သရီရေ တိဋ္ဌတိ, နော အညထာ **ဘုတ္တဘုတ္တော အာဟာရော ဇီရတိ** ဂဟဏိယာ တိက္ခဘာဝေန။ **တ ထေဝ တိဋ္ဌတီ**တိ ဘုတ္တာကာရေနေဝ တိဋ္ဌတိ ဂဟဏိယာ မန္ဒဘာဝတော။ **ဘတ္တစ္ဆန္ဒော ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ** ဘုတ္တ အာဟာရဿ သမ္မာ ပရိဏာမံ ဂတတ္တာ။ **တေနေတ**တိ သမဝေဟကိနိဘာဝေနေဝ။ ပတ္တာနံ ဘောဂကနံ ပရိက္ခိယမာနံ န သဟသာ ဧကဇ္ဈံယေဝ ပရိက္ခယံ ဂစ္ဆန္တိ, အထ ခော အနုက္ကမေန, တထာ ဉာတယောပီတိ အာဟ **“အနုပုဗ္ဗေ နာ”**တိ။ **ဆာတကဘာယာဒိနာ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဗျာဓိဘယာဒီ သင်္ဂဏှာတိ။

၃၀၅. ဥဒ္ဒေသသီသေန နိဒ္ဒေသော ဂဟိတောတိ အာဟ **“ဓမ္မနိဒ္ဒေသာ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာ”** တိ။ ယသ္မာ တ ယေ ဓမ္မာ ဥဒ္ဒိသိ တဗ္ဗဋ္ဌေန “ဥဒ္ဒေသာ”တိ ဝုစ္စန္တိ၊ တေဝ ဓမ္မာ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဋ္ဌေန နိဒ္ဒေသာတိ **“ဓမ္မနိဒ္ဒေသာ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာ”** တိ အတ္ထော ဝုတ္တော။ အထ တ ယေ ဓမ္မာ အနိစ္စတာဒိဝိဘာဝနဝသေန ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ ဒေသေသုန္တိ, တေ ဓမ္မာ တထေဝ နိဒ္ဒ သေသတော ဒေသေသုန္တိတိ ဧဝံ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသပအနံ အနတ္ထန္တရတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **တတ္ထာ** တိ ဇရာမရဏာသန္န တိကေ။ အဒ္ဓုဝေတိ နိဒ္ဓုဝေ န ထိရော, အနိစ္စောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“စုဝဋ္ဌာနဝိရဟိတော”** တိ, အဇာတာဘူတာ သင်္ခတစုဝဘာဝကာရဏဝိဝိတ္တောတိ အတ္ထော။ **ဥပနီယ္ယတီ** တိ တ ဇရာမရဏေန လောကော သမ္မာ နီယတိ, တသ္မာ အဒ္ဓုဝေတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **တာယိတုန္တိ** ဇာတိအာဒိဗျသနတော ရက္ခိတုံ **သမတ္ထေန** ဣ္ကသ္ သရေန အတ္တနာ **ဝိရဟိတော**တိ။ “ဣမံ လောကံ ဣတော ဝဋ္ဋဒုက္ခတော မောစေဿာမိ, ဇရာဗျာဓိမရဏာနံ တံ အဓိဘဝိ တုံ န ဒဿာမီ”တိ ဧဝံ အဘိသရတီတိ အဘိဿရဏံ, လောကဿ သုခဿ အတာ ဟိတဿ ဝိဓာတာ ကောစိ ဣ္ကသ္ သရော, တဒဘာဝတော အာဟ **“အနဘိဿရောတိ အသရဏော”** တိ။ **နိဿကော** မမာယိတဗ္ဗဝတ္ထုအဘာဝတော, တေ နာဟ **“သကဘဏ္ဍဝိရဟိတော”** တိအာဒိ။ တဏှာယ ဝသေ ဇာတော တဏှာယ ဝိဓိတောတိ ကတ္ဝာ **“တဏှာယ အသော”**တိ ဝုတ္တံ။

၃၀၆. ဟတ္ထိဝိသယတ္တာ ဟတ္ထိသန္နိဿိတတ္တာ တ ဟတ္ထိသိပ္ပံ “ဟတ္ထီ”တိ ဂဟိတန္တိ အာဟ – **“ဟ တ္ထိသ္မိန္တိ ဟတ္ထိသိပ္ပေ”**တိ, သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ သာတိသယံ ဦရုဗလံ ဧတဿ အတ္ထီတိ **ဦရုဗလီ** တိ အာဟ – **“ဦရုဗလသမ္ပန္နော”** တိ, တမေဝတ္ထံ ဟာကဋ္ဌံ ကတွာ ဒဿေတုံ **“ယဿ ဟိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အဘိန္နံ** ပရသေနံ **ဘိန္ဒတော ဘိန္နံ** သကသေနံ သန္ဓာရယတော ဥပတ္ထမ္ဘယတော။ **ဗာဟုဗလီ**တိ ဧတ္ထာပိ “ယဿ ဟိ ဖလ ကစ္ဆု အာဝုဓစ္ဆု ဂဟေတွာ”တိအာဒိနာ အတ္ထော ဝတ္တဗ္ဗော, ဣ္ကစ ပန ပရဟတ္ထဂတံ ရဇ္ဇံ အာဟရိတုံ ဗာဟုဗလန္န တိ ယောဇနာ။ ယထာ ဟိ “ဦရုဗလီ”တိ ဧတ္ထာပိ ဗာဟုဗလံ အနာမသိတွာ အတ္ထော, ဧဝံ “ဗာဟုဗလီ”တိ ဧတ္ထ ဦရုဗ လံ အနာမသိတွာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော, အာဟိတော အဟံမာနော ဧတ္ထာတိ အတ္တာ, အတ္တဘာဝေါ။ အလံ သမတ္ထော အတ္တာ ဧတဿာတိ အလမတ္တောတိ အာဟ **“သမတ္ထအတ္တဘာဝေါ”** တိ။

ပရိယောဓာယာတိ တ ပရိတော အာရက္ခံ ဌပေတွာ။ “သံဝိဇ္ဇန္တေ ခေါ, ဘော ရဋ္ဌပာလ, ဣမသ္မိံ ရာဇကုလေ ဟတ္ထိကာယာပိ။ပေ။ ဝတ္တိဿန္တိ”တိ **ဣဒမ္ပိ သော ရာဇာ ဥပရိ ဓမ္မုဒ္ဒေသဿ ကာရဏံ အာဟရန္တော** **အာဟ**။

ဝုတ္တဿေဝ အနု ပစ္ဆာ ကထနဝသေန ကထနံ **အနုဂီတိ**။ တာ ပန ကထာ ဓမ္မုဒ္ဒေသာနံ ဒေသနာနုပုဗ္ဗိံ အနာဒိယိ တွာပိ ယထာရုစံ သင်္ဂဏှနဝသေန အနုဂီတာတိ အာဟ **“စတုန္နံ ဓမ္မုဒ္ဒေသာနံ အနုဂီတိ”** န္တိ။

၃၀၇. ကေနွိ ကေဇာတိယံ။ ဝတ္ထုကြာမကိလေသကာမာ ဝိသယဘေဒေန ဘိန္ဒိတွာ တထာ ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

သာဂရန္တေနာ တိ သာဂရပရိယန္တေန။

အဟော ဝတာတိ သောစနေ နိပါတော, ''အဟော ဝတ ပာပံ ကတံ မယာ''တိအာဒီသု ဝိယ။ **အမရာ**တိအာဒီသု **အာဟု**တိ ကထေန္တိ။ မတံ ဥဒ္ဒိဿ ''အမ္မာ''န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ သောကဝသေန ''အမရ''န္တိ ဝုစ္စတိ။

တေသာနန္တိ နိဋ္ဌံ, ပရိယောသာနန္တိ အတ္ထော။ **သာတ**တိ ပညာ ဧဝ။ **ခနေတော**တိ သဗ္ဗခနေတော။ **ဥတ္တမတရာ** သေဋ္ဌာ, တေနေတဟ ''ပညာဗိဝိ ဗိဝိတမာဟု သေဋ္ဌ''န္တိ (သံ. နိ. ၁.၂၄၆; သု. နိ. ၁၈၄)။

တေသု ဟာပံ ကရောန္တေသု သတ္တေသု, နိဒ္ဒာရဏေ စေတံ ဘုမ္မဝစနံ။ **ပရမ္ပရာယာ** တိ အတ္တဘာဝပရမ္ပရာယ။ **သံသာရံ အာပဇ္ဇိတွာ** တိ ဘဝာဒီသု သံသာရဿ အာပဇ္ဇနပဟောတုံ အာပဇ္ဇန္တော ပရလောကံ ဥပေတိ, ပရလောကံ ဥပေန္တောဝ ဗဟုဝိဓဒုက္ခသင္ခာတံ ဂဗ္ဘဉ္စ ဥပေတိ။ **တာဒိသဿာ** တိ တထာရူပဿ ဂဗ္ဘတသဒုက္ခာဒီနံ အဓိဋ္ဌာနဘူတဿ **အပ္ပပညဿ အညော အပ္ပပညော** စ **အဘိသဒ္ဒဟန္တော** ဟိတသုခာဝဟန္တိ ပတ္တိယာယန္တော။

''ဟာပဓမ္မော''တိ ဝုတ္တတ္တာ တာဒိသဿ ပရလောကော နာမ ဒုဂ္ဂတိ ဧဝေတိ အာဟ **''ပရမ္ပတိ အဟာယလောကေ''**တိ။

ဝိဝိဓရူပေနာတိ ရူပသဒ္ဒာဒိဝသေန တတ္ထာပိ ပဏီတတရာဒိဝသေန ဗဟုဝိဓရူပေန။

သာမညမေတတိ သမဏဘာဝေ ဧဝ သေယျော။ တွေ စ အာဒိတော ဒွီဟိ ကထာဟိ စတုတ္ထော ဓမ္မဒ္ဒေသော အနုဂီတော။ စတုတ္ထကထာယ တတိယော။ ပဉ္စမကထာယ ဒုတိယော။ ဆဋ္ဌကထာယ ဒုတိယတတိယာ။ သတ္တမကထာယ ပဌမော ဓမ္မုဒ္ဒေသော အနုဂီတော, အဋ္ဌမာဒီဟိ ပဝတ္တိနိဝတ္တိသု ကာမေသု နေက္ခမ္မေ စ ယထာရဟံ အာဒီနဝတနိသံသံ ဝိဘာဝေတွာ အတ္တနော ပဗ္ဗဇ္ဇကာရဏံ ပရမတော ဒဿေန္တော ယထာဝုတ္တဓမ္မုဒ္ဒေသံ နိဂမေတိ, တေန ဝုတ္တံ ''တာ ပန ကထာ ဓမ္မုဒ္ဒေသာနံ ဒေသနာနုပုဗ္ဗိ အနာဒိယိတွာပိ ယထာရဟံ သင်္ဂဏှနဝသေန အနုဂီတာ''တိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ရဋ္ဌပါလသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၃. မဃဒေဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၀၈. ပုဗ္ဗေ မဃဒေဝေ နာမ ရာဇာတိ အတီတကာလေ ကမ္မသိဒ္ဓိယေဝ ကပ္ပေ အနေကဝဿသဟဿာယုကေသု မနုဿေသု ပဋိပဟဋိယာ ဥပ္ပန္နာနံ စတုရာသီတိသဟဿာနံ စက္ကဝတ္တိရာဇူနံ အာဒိပုရိသော မဃဒေဝေတိ ဧဝံနာမော ရာဇာ။

ဓမ္မော တိ ရာဇဓမ္မောတိ လောကိကာ ဝဒန္တိ။ မဟာဗောဓိနိဓာနပရမိတာသင္ခာတော ပန ဓမ္မော အတ္ထီတိ **ဓမ္မိကော။ ဓမ္မေနာ**တိ ဉာယေန။ တအ ဗ္ရဟ္မဝိဟာရာဒိဘာဝနာဓမ္မဿ ရညော အနဓိဂတတ္တာ တဿာပိ တ အနဘိဈာဒီဟိ သမာနယောဂက္ခမတ္တာ ဝုတ္တံ **''ဒသကုသလကမ္မပထေ ဌိတော''**တိ။ **ဓမ္မန္တိ** ဓမ္မတော အနပေတံ။ တထာ ဟိ စ သော ပက္ခဟတာဘာဝတော ''သမော''တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **''သမံ စရတီ''**တိ။ **ပကတိနိယာမေနေတ**တိ ပဝေဏိယာ အာဂတနိယာမေနေဝ။ ယသ္မာ နိဂမဇနပဒေသု ယေဘုယျေန ဂဟပတိနံ သင်္ဂဟော, တသ္မာ အဋ္ဌကထာယံ **''ဂဟပတိကာန''**န္တွေဝ ဝုတ္တံ။ ဟဋ္ဌိယံ ပန အညမေဝ နာဂရစာရိတ္တံ, အညံ နေဂမဇနပဒစာရိတ္တန္တိ တေ ဝိသုံ ဂဟိတာ ''နေဂမေသု စေဝ ဇနပဒေသု စာ''တိ။ ပစ္စုဂ္ဂမနနိဂ္ဂမနဝသေန ဥပေါသထဿ ပဋိဟရဏံ ပာဋိဟာရိယော, သော ဧဝ **ပာဋိဟာရိကော, ပက္ခော။ ဣမေ ဒိဝသာ**တိ ဣမေ စတ္တာရော ဒိဝသာ။

၃၀၉. ဒေဝဒူတာတိ **မစ္စု** အဘိဘာဝနဋ္ဌေန။ ယထာ ဟိ ဒေဝတာ ပကတိသတ္တေ အဘိဘဝတိ, ဧဝံ မစ္စု သတ္တေ အဘိဘဝတိ။ ''အဟံ အသုကံ မဒ္ဒိတုံ အာဂမိဿာမိ, တွံ တဿ ကေသေ ဂဟေတွာ အာ ဝိဿဇ္ဇေဟီ''တိ မစ္စုဒေဝဿ

အာဏာကရာ ဒူတာ ဝိယာတိ **ဒူတာတိ ဝုစ္စန္တိ။ အလင္ကတပဋိယတ္တာယာ** တိ ဣဒံ အတ္တနော ဒိဗ္ဗာနုဘာဝံ အာဝိကတွာ ဌိတာယာတိ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ **ဒေဝတာဟ္ပာကရဏာသဒိသမေဝ ဟောတိ** န စိရေနေဝ မရဏာသမ္ဘဝတော။ **ဝိသုဒ္ဓိဒေဝတနန္တိ** ခီဏာသဝဗုဒ္ဓပဗ္ဗာနံ။ တေ ဟိ စရိမဘဝေ ဇာတိသတ္တာနံ ဇိဏ္ဏာဒိကေ ဒဿေန္တိ။

ဒုခိတဥ္ဖ ဗ္ဗာဓိတ န္တိ ဗျာဓိဘာဝေန သဥ္ဇာတဒုက္ခန္တိ အတ္ထော။ အန္တိမဘဝိကဇာတိသတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝေဟိ ဥပဋ္ဌာပိတဘာဝံ ဥပဟအယ တဒညေသံ တေဟိ အနုပဋ္ဌာပိတာနမ္ပိ ပဏ္ဍိတာနံ တထာ တေဟာရိတဗ္ဗတာ ပရိယာယသိဒ္ဓာတိ အာဟ **"ဣမိနာ ပရိယာယေနာ"**တိ။

ဒိသမ္ပတိ တိ ဝိဘတ္တိအလောပေန နိဒ္ဒေသော, ဒိသာသီသေန ဒေသာ ဝုတ္တာတိ ဒေသာနံ အဓိပတိရာဇာတိ အတ္ထော။ ဥတ္တမင္ဂေ သိရသိ ရုဟန္တီတိ **ဥတ္တမင္ဂရုဟာ,** ကေသာ။ တေ ပနေတ္ထ ယသ္မာ ပလိတတ္တာ အဝိသေသတော သဗ္ဗပစ္ဆိမဝယသန္ဒဿကာ ဟောန္တိ, တသ္မာ **"ဝယောဟရာ"**တိ ဝုတ္တာ။

ပုရိသယုဂေ ယသ္မာ တသ္မိံ ဝံသေ သဥ္ဇာတပုရိသဋ္ဌိတိယာ ပရိစ္ဆိန္နော, တသ္မာ အာဟ **"ဝံသသမ္ဘဝေ ပုရိသေ"**တိ။ **ရာဇဂေဟတော အာဟဋ္ဌဘိက္ခာယ ယာပေန္တော** တိ ဣမိနာ ကုမာရကပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဥပဂတဘာဝံ ဒဿေတိ။

ပရိဟရိယမာနောတတိ အညေန အညေန ပရိဟရိယမာနော ဝိယ ဝေလာယ ဝေလာယ တေန မဟတာ ပရိဇနေန ဥပဋ္ဌာပိယမာနော ကုမာရကီဠံ ကီဠီတိ အတ္ထော။ ကေစိ ပန "ပရိဟရိယမာနော တေ"တိ အဝဏ္ဏရဏာဝသေန အတ္ထံ ဝဒန္တိ, တထာ သတိ စတုရာသီတိဝဿသဟဿာနိ ထညပဟယီ တရုဏအရကော အဟောသီတိ အာပဇ္ဇတီတိ တဒယုတ္တံ။ ကုမာရကာလံ ဝတွာ တဒနန္တရံ ဩပရဇ္ဇဝစနတော ဝိရုဒ္ဓဥ္စေတံ။ **(ပဥ္စမင္ဂလ** ဝစနေန ဥန္နင္ဂလမင္ဂလဥက္ကန္တိမင္ဂလကမ္မဟာယမင္ဂလဒုဿမင္ဂလာနိ သမုပဂတာနိ ဇေဝ အဟေသုန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ)။

၃၁၁. သဝံသဝသေန အာဂတာ ပုတ္တနတ္တုအာဒယော ပုတ္တာ စ ပပုတ္တာ စ တေဝံသာတိ **ပုတ္တပပုတ္တကာ** ပရမ္ပရာ။ **နိဟတန္တိ** နိဟိတံ ဌပိတံ, ပဝတ္တိတန္တိ အတ္ထော။ **နိဟတန္တိ** တ သတတံ ပတိဋ္ဌိတဘာဝေန ဝဋ္ဋိတန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ကလျာဏဝတ္တ"** န္တိ။ **အတိရေကတရာ ဒွေဝ ဂုဏာ**တိ မဟာသတ္တဿ မဃဒေဝကာလတော အတိရေကတရာ ဒွေဝ ဂုဏာ ဣတရရာဇူဟိ ပန အတိရေကတရာ အနေကသတသဟဿပ္ပဘေဒာ ဇေဝ ဂုဏာ အဟေသုန္တိ။

၃၁၂. တေတ္တိံသ သဟပုညကာရိနော ဧတ္ထ နိဗ္ဗတ္တာတိ တံသဟစရိတဋ္ဌာနံ တေတ္တိံသံ, တဒေဝ တာဝတိံသံ, တံနိတသော ဇေတေသန္တိ **တာဝတိံသာ**။ နိတသဘာဝေ စ တေသံ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တနပုဗ္ဗကောတိ အာဟ – **"ဒေဝတနံ တာဝတိံသာနန္တိ တာဝတိံသဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တဒေဝတန"**န္တိ။ **ရညောတိ** နိမိမဟာရာဇဿ။ **ဩတဒေ ဌတွတ**တိ "သီလံ အရက္ခန္တော မမ သန္တိကံ မာ အာဂစ္ဆတူ"တိ နိဂ္ဂဏှနဝသေနပိ, "ကေန္တတော မမ ဝိဇိတေ ဝသန္တေန သီလံ ရက္ခိတဗ္ဗ"န္တိ ဇဝံ ပဝတ္တိတဩတဒဝသေနပိ ဩတဒေ ဌတွတ။

အထ နန္တိ မဟာဇုတိကံ မဟာဝိပ္ဖာရံ မဟာနုဘာဝံ နိမိရာဇာနံ။ "သက္ကောဟမသ္မိ ဒေဝိန္ဒော, တဝ သန္တိကမာဂတော"တိ အတ္တနော သက္ကဘာဝံ ပဝေဒေတွတ **"ကင္ခံ တေ ပဋိဝိနောဒေဿာမိ"** တိ အာဟ။ တေနာဟ **"သဗ္ဗဘူတာနမိဿရာ"**တိအာဒိ။

သီလံ ဥပဟအယ ဩမကတာယ **"ကိ"**န္တိ ဟီဠေန္တော ဝဒတိ။ **ဂုဏဝိသိဋ္ဌတာယာတိ** လာဘယသာဒီနဥ္စေဝ ပိယမနာပတာဒီနဥ္စ အာသဝက္ခယပရိယောသာနာနံ နိမိတ္တဘာဝေန ဥတ္တမဂုဏတာယ။ တအာ သက္ကော အနုရုဒ္ဓတ္တေရော, သော အတ္တနော ပုရိမဇာတိယံ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓံ အနတော သီလံ မဟန္တံ ဝိဘာဝေန္တော **"အဟဥ္ဟိ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ အတ္တနာ ဝသိယမာနံ ကာမာဝစရဒေဝလောကံ သန္ဓာယ **"ပေတ္တိဝိသယတော"** တိ ဝုတ္တံ။ တဿ ဟိ ကပ္ပသတသဟဿံ ဝိဝဋ္ဋဇ္ဈာသယဿ ပူရိတပာရမိဿ ဒေဝလောကော ပေတလောကော ဝိယ ဥပဋ္ဌာသိ။ တေနေတဟ "အစ္ဆရာဂဏသင်္ဃုဋ္ဌံ, ပိသာစဂဏသေဝိတ"န္တိ (သံ. နိ. ၁.၄၆)။

ခတ္တိယေ တိ ခတ္တိယဇာတိယံ။ **ဝိသုဇ္ဈတီ** တိ ဗြဟ္မလောကူပပတ္တိံ သန္ဓာယ ဝဒတိ ကာမသံကိလေသဝိသုဇ္ဈန
တော။ **ကာယာတိ** စ ဗြဟ္မကာယမာဟ။

ဣမသ္သ မမ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗရူပံ ဒိသွာ ‘‘အဟုဒေဝ ဘာယ’’န္တိ စိန္တေတွာ အာဟ **“အဝိကမ္ပမာနော”** တိ။ ဘာယန္
တော ဟိ စိတ္တသ္သ အညထတ္တေန ကာယသ္သ စ ဆမ္ဘိတတ္တေန ဝိကမ္ပတိ နာမ။ တေနာဟ **“အဘာယမာ
နော”**တိ။ **သုခံ ကထေတုံ ဟောတီ**တိ ပုညဖလံ ကထေတုံ သုခံ ဟောတိ။

၃၁၃. မနံ အာဂမ္မ ယုတ္တာယေဝ ဟောန္တီ တိ မာတလိသ္သ သက္ကသ္သေဝ စိတ္တံ ဇာနိတွာ ယုတ္တာ ဝိယ
ဟောန္တိ, ရထေ ယုတ္တအာဇာနီယကိစ္စံ ကရောန္တိ ဒေဝပုတ္တာ။ ဧဝံ တာဒိသေ ကာလေ တထာ ပဋိပဇ္ဇန္တိ, ယထာ
ရောဝဏော ဒေဝပုတ္တော ဟတ္ထိကိစ္စံ။ **နဒ္ဓိတော ပဋ္ဌာယာ** တိ ရထပဉ္ဇရပရိယန္တေန အက္ခသ္သ သမ္ဗန္ဓဋ္ဌာနံ န
ဒ္ဓိ, တတော ပဋ္ဌာယ။ အက္ခော ဗဇ္ဈတိ ဧတ္ထာတိ **အက္ခဗန္ဓော,** အက္ခေန ရထသ္သ ဗဒ္ဓဋ္ဌာနံ။ ယထာ
ဒေဝလောကတော ယာဝ စန္ဒမဏ္ဍလသ္သ ဂမနဝီထိ, တာဝ အတ္တနော အာနုဘာဝေန ဟေဋ္ဌာမုခမေဝ ရထံ ပေသေသိ, ဧဝံ
စန္ဒမဏ္ဍလသ္သ ဂမနဝီထိတော ယာဝ ရညော ပါသာဒေ, တာဝ တထေဝ ပေသေသိ။ **ဒွေ မဂ္ဂေ ဒသ္သေတွာ** တိ ပ
တောဒလဋ္ဌိယာ အာကာသံ ဝိလိခန္တော ဝိယ အတ္တနော အာနုဘာဝေန နိရယဂါမိ ဒေဝလောကဂါမိ စာတိ ဒွေ မဂ္ဂေ ဒသ္
သေတွာ။ **ကတမေနာ**တိအာဒိ ဒေသနာမတ္တံ, ယထာ တေန ရထေန ဂစ္ဆန္တသ္သ နိရယော ဒေဝလောကော စ ပါကဋာ
ဟောန္တိ, တထာ ကရဏံ အဓိပ္ပေတံ။

ဝုတ္တကာရဏမေဝ သန္ဓာယာဟ မဟာသတ္တော **“ဥဘယေနေဝ မံ မာတလိ နေဟီ”**တိ။ **ဒုဂ္ဂ** န္တိ ဒုဂ္ဂမံ။ **ဝေတ္
တရဏိ**န္တိ ဧဝံနာမကံ နိရယံ။ **ကုထိတ**န္တိ ပက္ကုထိတံ နိပက္ကတေလသဒိသဇာလံ။ **ခါရသံယုတ္တ** န္တိ ခါရောဒကသဒိ
သံ။

ရထံ နိဝတ္တေတွာ တိ နိရယာဘိမုခတော နိဝတ္တေတွာ။ **ဗီရဏီဒေဝဓီတာယာ**တိ ‘‘ဗီရဏီ’’တိ ဧဝံနာမိကာယ အစ္
ဆရာယ။ **သောဏဒိန္နဒေဝပုတ္တသ္သာ** တိ ‘‘သောဏဒိန္နော’’တိ ဧဝံနာမကသ္သ ဒေဝပုတ္တသ္သ။ **ဂဏဒေဝပုတ္တာန** န္
တိ ဂဏဝသေန ပုညံ ကတွာ ဂဏဝသေနေဝ နိဗ္ဗတ္တဒေဝပုတ္တာနံ။

ပတ္တကာလေ တိ ဥပကဋ္ဌာယ ဝေလာယ။ **အတိထိ**န္တိ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓံ။ ကသ္သပသ္သ ဘဂဝတော သာသနေ
ဧကံ ခီဏာသဝတ္ထေရန္တိပိ ဝဒန္တိ။ **မာတာဝ ပုတ္တံ သကိမာဘိနန္ဒီ** တိ ယထာ ပဝါသတော အာဂတံ ပုတ္တံ မာတာ သ
ကိံ ဧကဝါရံ အာဂတကာလေ အဘိနန္ဒတိ, တထာ နိစ္စကာလေ အဘိနန္ဒိ သက္ကစ္စံ ပရိဝိသိ။ **သံယမာ သံဝိဘာဂါ**တိ
သီလသံယမာ သံဝိဘာဂသီလာ။ **ဇာတကေ**တိ နိမိဇာတကေ။

စိတ္တကူဋ န္တိ ဒေဝနဂရသ္သ ဒက္ခိဏဒိသာယ ဒွာရကောဋ္ဌကံ။ **သက္ကော စိတ္တံ သန္ဓာရေတုံ အသက္ကောန္
တော**တိ မဟာသတ္တေ ပဝတ္တံ ဒေဝတာနံ သက္ကာရသမ္မာနံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နံ အတ္တနော ဥသူယစိတ္တံ ဗဟိ အနာဝိကတွာ
အဗ္ဘန္တရေယေဝ စ နံ ဌပေတုံ အသက္ကောန္တော။ **အညေသံ ပုညေန ဝသာဟီ**တိ သက္ကသ္သ မဟာသတ္တံ ရော
သေတုကာမတာယ အာရာဓနံ နိဒသ္သေတိ။ ပုရာဏသက္ကော ဒီဃာယုကော, တံ ဥပဟာသာယ ဇရာဇိဏ္ဏံ ဝိယ ကတွာ **“ဇ
ရသက္ကော”**တိ ဝုတ္တံ။

၃၁၅. သေသံ သဗ္ဗန္တိ ပဗ္ဗဇ္ဇုပဂမနာ သေသံ အတ္တနော ဝံသေ ပောရာဏရာဇူနံ ရာဇစာရိတ္တံ။ **ပါကတိက**န္တိ ပုန
သဘာဝတ္တမေဝ ဂတော အဟောသိ, အပဗ္ဗဇိတဘာဝဝစနေနေဝသ္သ ဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာဒီနံ ပဗ္ဗဇ္ဇာဂုဏာနံ အဘာ
ဝေါ ဒီပိတော ဟောတိ။

၃၁၆. ဝီရိယံ အကရောန္တော သမုစ္ဆိန္ဒတိ, န တာဝ သမုစ္ဆိန္နံ, ကလျာဏမိတ္တသံသဂ္ဂါဒိပစ္စယသမဝါယေ
သတိ သီလဝတံ ကလျာဏဝတ္တံ ပဝတ္တေတုံ သက္ကောတိ ။ **ဒုသ္သီလေန သမုစ္ဆိန္နံ နာမ ဟောတိ** တသ္သ တတ္
ထ နိရာသဘာဝေန ပဋိပတ္တိယာ ဧဝ အသမ္ဘဝတော။ **သတ္တ သေခါ ပဝတ္တေန္တိ** ကလျာဏဝတ္တသ္သ အပရိနိဋ္ဌိ
တကိစ္စတ္တာ။ **ခီဏာသဝေန ပဝတ္တိတံ နာမ** ပရိနိဋ္ဌိတကိစ္စတ္တာ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

မဃဒေဝသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၄. မဓုရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၁၇. မဓုရာယန္တိ ဥတ္တရမဓုရာယံ။ **ဂုန္ဒာဝနေ** တိ ကာဠသိပ္ပလိဝနေ။ အတိမုတ္တကဝနေတိ စ ဝဒန္တိ။ စတူသု ဝဏ္ဏေသု **ဗြာဟ္မဏောဝ သေဋ္ဌော ဝဏ္ဏော။ ပဏ္ဍရော** တိ ပရိသုဒ္ဓေါ။ **ကာဠကော**တိ အပရိသုဒ္ဓေါ။ **ဇာတိဂေါတ္တာဒိပညာပနဋ္ဌာနေသူ**တိ ဇာတိဂေါတ္တာဒိဝသေန သုဒ္ဓိစိန္တာယံ ဗြာဟ္မဏာ ဧဝ သုဒ္ဓဇာတိကာ, န ဣတရေတိ အဓိပ္ပာယော။ သံသာရတော တ သုဒ္ဓိစိန္တာယံ ဗြာဟ္မဏာဝ သုဇ္ဈန္တိ ဝေဒဝိဟိတဿ သုဒ္ဓိဝိဓိနော အညေသံ အဝိသယတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ တံ ပနေတံ တေသံ ဝိရုဇ္ဈတိ ခတ္တိယဝေဿာနမ္ပိ မန္တဇ္ဈေနဿ အနုညာတတ္တာ, မန္တဇ္ဈေနဝိဓိနာ စ သံသာရသုဒ္ဓိယာဘာဝတော။ ပုတ္တာ နာမ အနောရသာပိ ဟောန္တိ, န တထာ ဣမေတိ အာဟ **"ဩရသာ"**တိ။ ဥရေ သံဝဍ္ဎိတပုတ္တောပိ "ဩရသ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဣမေ ပန မုခတော နိဂ္ဂတာ ဟုတွာ ဥရေ သံဝဍ္ဎာတိ ဒဿေတုံ **"ဩရသာ မုခတော ဇာတာ"**တိ ဝုတ္တံ။ တတော ဧဝ ဗြဟ္မတော ဇာတာတိ **ဗြဟ္မဇာ,** ဗြဟ္မသမ္ဘူတာပိ **"ဗြဟ္မဇာ"**တိ ဝုစ္စန္တိ, န တထာ ဣမေ။ ဣမေ ပန ပစ္စက္ခတော ဗြဟ္မုနာ နိမ္မိတာတိ **ဗြဟ္မနိမ္မိတာ,** တတော ဧဝ ဗြဟ္မတော လဒ္ဓဗ္ဗဝိဇ္ဇာဒိဒါယဇ္ဇဒါယာဒါတိ **ဗြဟ္မဒါယာဒါ** တိ သဗ္ဗမေတံ ဗြာဟ္မဏာနံ ကတ္ထနာပလာပသဒိသံ ဝိညူနံ အပ္ပမာဏံ အဝိမဒ္ဒက္ခမံ ဝါစာဝတ္ထုမတ္တံ ဗြဟ္မကုတ္တဿေဝ အဘာဝတော။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဝဏ္ဏနာယံ** ဝုတ္တမေဝ။ တေနာဟ **"ဃောသောယေဝ"**တိအာဒိ။ **ဝေါဟာရမတ္တမေဝေတန္တိ** တေ "ဗြာဟ္မဏောဝ သေဋ္ဌော ဝဏ္ဏော"တိအာဒိ ဝစနမတ္တမေဝ, န တဿ အတ္ထော တေဟိ အဓိပ္ပေတပ္ပကာရော အတ္ထိ။

၃၁၈. သမိဇ္ဈေယျာ တိ ဒိဋ္ဌိဒီပနဝသေန အတ္တနော အဇ္ဈာသယော နိပ္ဖဇ္ဇေယျ။ တေနာဟ **"မနောရထော ပူရေယျာ"**တိ။ **ခတ္တိယောပိ** တိ ပရခတ္တိယောပိ ။ **အဿာ** တိ သမိဒ္ဓဓနာဒိံ ပတ္တဿ။ တေနာဟ – **"ဣဿရိယသမ္ပတ္တဿာ"**တိ **နေသန္တိ** ဧတေသံ စတုန္နံ ဝဏ္ဏာနံ ဧတ္ထ ပုဗ္ဗုဋ္ဌာယိဘာဝါဒိနာ ဣတရေဟိ ဥပစရိတဗ္ဗတာယ န ကိဉ္စိ နာနာကရဏန္တိ ယောဇနာ။

၃၂၂. အဟံ စီဝရာဒီဟိ ဥပဋ္ဌာကော, တုမှာကံ ကုစ္ဆိတစ္ဆိတက္ခဏေ ဝဒေယျာထ ယေနတ္ထောတိ ယောဇနာ။ စောရာဒိဥပဒ္ဒဝနိသေဓနေန **ရက္ခာဂုတ္တိံ,** အနာဒိနိမိတ္တဥပဒ္ဒဝနိသေဓနေန **အာဝရဏဂုတ္တိံ** ။ ပစ္စုပ္ပန္နာနတ္ထနိသေဓနေန ဝါ **ရက္ခာဂုတ္တိံ,** အာဂမိအနတ္ထနိသေဓနေန **အာဝရဏဂုတ္တိံ** ။ ဧတ္ထ စ ခတ္တိယာဒီသု ယော ယော ဣဿရော, တဿ ဣတရေန အနုဝတ္တိတဗ္ဗဘာဝေ, ကုသလာကုသလကရဏေန နေသံ ဝသေန လဒ္ဓဗ္ဗ အဘိသမ္ပရာယေ, ပဗ္ဗဇိတေဟိ လဒ္ဓဗ္ဗသာမီစိကိရိယာယ စ အဏုမတ္တောပိ ဝိသေသော နတ္ထိ, တသ္မာ သော ဝိသေသာဘာဝေ ဟဋ္ဌိယံ တတ္ထ တတ္ထ ဝါရေ **"ဧဝံ သန္တေ"** တိအာဒိနာ ဝိဘာဝိတော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

မဓုရသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၅. ဗောဓိရာဇကုမာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၂၄. ဩလောကနကပဒုမန္တိ လီလာအရဝိန္ဒံ။ **တသ္မာ** တိ ကောကနဒသဏ္ဌာနတ္တာ **ကောကနဒေါတိ သင်္ခံ လဘိ။**

၃၂၅. ယာဝ ပစ္ဆိမ။ပေ။ ဖလကံ ဝုတ္တံ တဿ သဗ္ဗပစ္ဆာ သန္ထတတ္တာ။ ဥပရိမဖလကတော ဟိ သောပာနမတ္ထကံ။ **ဩလောကနတ္ထံယေဝ** တိ န ကေဝလံ ဘဂဝတော အာဂမနညေဝ ဩလောကနတ္ထံ, အထ ခော အတ္တနော ပတ္ထနာယ သန္ထရာပိတာယ စေလပဋိကာယ အက္ကမနဿပိ။

သကုဏပေါတကေတိ ကာဒမ္ဗဋိဋ္ဋိဘပုတ္တကေ။ **အညောဝ ဘဝေယျာ** တိ တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ မာတုကမတော အညော ဣဒါနိ ဘရိယာဘူတော မာတုကမော ဘဝေယျ။ **ပုတ္တံ လဘေယျာ** တိ အတ္တနော ကမ္မဝသေန ပုတ္တံ, နော တဿ။ **ဥဘောဟီ**တိ ဣမေဟိ ဧဝ ဥဘောဟိ။ **ဣမေဟိ ကာရဏေဟီ**တိ တဿ ရာဇကုမာရဿ ဗုဒ္ဓံ ပဋိစ္စ မိစ္ဆာဂဟ

ဏံ, တိတ္တိယာနံ ဥဇ္ဈာယနံ, အနာဂတေ မနုဿာနံ ဘိက္ခူနံ ဥဒ္ဒိဿ ဝိပ္ပဋိသာရောတိ ဣမေဟိ တီဟိ ကာရဏေဟိ။ **ပ ညတ္တတ္တိ** သန္ထတံ စေလပဋိကံ။ မင်္ဂလံ ဣစ္ဆန္တီတိ **မင်္ဂလိကာ** ။

၃၂၆. တတိယံ ကာရဏန္တိ ဣမိနာ ဘိက္ခူသု ဝိပ္ပဋိသာရာနုပ္ပာဒနမာဟ။ ယံ ကိဉ္စိ ပရိဘုဉ္ဇန-သုခံ ကာမသုခလ္လိ ကာနုယောဂေတိ အဓိပ္ပာယေန **ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂသညီ ဟုတွာ။ပေ။ မညမာနော ဧဝမာဟ** ။

၃၂၇. အထ ခေါ ဘဂဝါ တတော ဝိဝေစေတုကာမော **"သော ခေါ အဟ"န္တိ**အာဒိမာ အတ္တနော ဒု က္ကရစရိယံ ဒဿေတုံ အာရဘိ။ **မဟာသစ္စကေ** (မ. နိ. ၁.၃၆၄ အာဒယော) **ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ** "သော ခေါ အဟ"န္တိအာဒိဟဒယဿ တတ္ထ အာဂတနိယာမေနေဝ အာဂတတ္တာ။ **ဟသရာသိသုတ္တေ** (မ. နိ. ၁.၂၇၂ အာဒယော) **ဝုတ္တနယေနာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။

၃၄၃. အဂ္ဂဿံ ဂဏှာတီတိ ဧတေန တဿ ဂဟဏေ ဆေကော ဟောတီတိ **အဂ္ဂသဂဟဏသိပ္ပံ။ မေဃဥတု** န္တိ မေဃံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နသီတဥတုံ။ **ပဗ္ဗတဥတု** န္တိ ပဗ္ဗတံ ပဋိစ္စ ဥဏှဥတုံ။ ဥဘယဝသေန စ တဿ တထာ သီတုဏှ ဥတုတော ဓနော အာဂတောတိ တ-ကာရဿ ဒ-ကာရံ ကတွာ **ဥဒေနောတိ နာမံ အကာသိ**။

တာပသော ဩကဋ္ဌဟာဇာဏဝသေန **ရညော မတဘာဝံ ဥတွာ။ အာဒိတော ပဋ္ဌာယာ** တိ ကောသမ္ဗိနဂရေ ပရန္တပ ရညော အင်္ဂမဟေသိဘာဝတော ပဋ္ဌာယ။ **ပုဗ္ဗေ** တိ သီလဝန္တကာလေ။ **ဟတ္ထိဂန္ထ** န္တိ ဟတ္ထီနံ အတ္တနော ဝသေ ဝ တ္တာပနသတ္ထံ။ တေနေဝဿ တံ သိက္ခာပေတိ, ကိဉ္စိ ဣစ္ဆတိ။

၃၄၄. ပဒဟနဘာဝေတတိ ဘာဝနာနုယောဂေ။ ပဓာနေ တ နိယုတ္တော ပဓာနိယော, ပဓာနိယဿ ဘိက္ခုနော, တသ္မ သေဝ ပဓာနိယဘာဝဿ အင်္ဂါနိ ကာရဏာနိ **ပဓာနိယင်္ဂါနိ** ။ သဒ္ဓါ ဧတဿ အတ္ထီတိ **သဒ္ဓေါ** ။ ကိဉ္စာပိ ပစ္စေက ဗောဓိသတ္တာနမ္ပိ အဘိနီဟာရတော ပဋ္ဌာယ အာဂတာ အာဂမနသဒ္ဓါ ဧဝ, မဟာဗောဓိသတ္တာနံ ပန သဒ္ဓါ ဂရုတရာ တိ သာ ဧဝ ဂဟိတာ။ **အစလဘာဝေန ဩကပ္ပနံ** "သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ, သွာက္ခာတော ဓမ္မော, သုပ္ပဋိပန္နော သင် ဃော"တိ ကေနစိ အကမ္ပိယဘာဝေန ရတနတ္တယဂုဏေ ဩကပ္ပိတွာ ကပ္ပနံ။ **ပသာဒုပ္ပတ္တိ** ရတနတ္တယေ ပသီဒ နမေဝ။ **ဗောဓိန္တိ စတုမဂ္ဂဉာဏ** န္တိ ဝုတ္တံ တံနိမိတ္တတ္တာ သဗ္ဗညုတညာဏဿ, **ဗောဓီ**တိ တ သမ္မာသမ္ဗောဓိ။ သဗ္ဗညုတညာဏပဒဋ္ဌာနဉှိ မဂ္ဂဉာဏံ, မဂ္ဂဉာဏပဒဋ္ဌာနဉ္စ သဗ္ဗညုတညာဏံ "သမ္မာသမ္ဗောဓီ"တိ ဝုစ္စတိ။ နိဋ္ဌိတ သုဗုဒ္ဓတာယ ဓမ္မဿ သုဓမ္မတာ သင်္ဃဿ သုပ္ပဋိပတ္တိ ဝိနိစ္ဆိတာ ဧဝ ဟောတီတိ အာဟ **"ဒေသနာသီသမေဝ စေတ"န္တိ**အာဒိ။ **တဿ ပဓာနံ ဝီရိယံ ဣဇ္ဈတီ** တိ ရတနတ္တယသဒ္ဓါယ "ဣမာယ ပဋိပဒါယ ဇရာမရဏတော မုစ္စိဿ ာမိ"တိ ပဓာနာနုယောဂေ အဝံမုခသမ္ဘဝတော။

အပ္ပာဗာဓော တိအာဒိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **အဂုဏံ ပကာသေတာ** အာယတိံ သံဝရံ အာပဇ္ဇိတာ သမ္မာပဋိပတ္တိ ယာ ဝိသောဓနေတ္တံ။ **ဥဒယဉ္စ အတ္ထဉ္စ ဂန္တုံ** န္တိ "အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ"တိအာဒိနာ ပဉ္စန္နံ ဥပာဒါနက္ခန္ဓာနံ ဥဒယဉ္စ ဝ ယဉ္စ ဇာနိတုံ။ တေနာဟ **"ဧတေနာ"**တိအာဒိ။ **ပရိသုဒ္ဓာယ** ဥပက္ကိလေသဝိနိမုတ္တာယ။ **နိဗ္ဗိဇ္ဈိတု** န္တိ တဒင်္ဂဝသေ န ပဇဟိတုံ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဿ ပစ္စယော ဘဝိတုံ။ **ယံ ဒုက္ခံ ခီယတီ** တိ ကိလေသေသု အပ္ပဟီနေသု တေန တဒုပနိဿ သယကမ္မံ ပဋိစ္စ ယံ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ, တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

၃၄၅. သေသဒိဝသေတိ သတ္တဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဒွေဝ ရတ္တိန္ဒိဝါ။

၃၄၆. ကုစ္ဆိသန္နိဿိတော ဂဗ္ဘော နိဿယတေဟာရေန "ကုစ္ဆီ"တိ ဝုစ္စတိ, သော ဧတိဿာ အတ္ထီတိ **ကုစ္ဆိ မတီ**။ တေနာဟ **"အာပန္နသတ္တာ"** တိ။ **အာရက္ခော ပနဿ ပစ္စုပဋ္ဌိတော ဟောတီ** တိ မာတရာ ဂဟိတသရဏံ ဂဗ္ဘာ ဝုဋ္ဌိတဿ တဿ သရဏဂမနံ ပဝေဒယိတဿ ကုသလံ သရဏံ နာမ, မာတု ကတာရက္ခော ပုတ္တဿပိ ပစ္စုပဋ္ဌိ တောတိ။ **မဟလ္လကကာလေ** တိ ဝစနတ္တံ ဇာနနကာလေ။ **သာရေန္တီ** တိ ယထာဒိဋ္ဌံ ယထာဖလံ ရတနတ္တယဂုဏပတိ ဋ္ဌာပနဝသေန အဿ သာရေန္တိ။ **သလ္လက္ခေတွာ** တိ ဝုတ္တမတ္တံ ဥပဓာရေတွာ။ **သရဏံ ဂဟိတံ နာမ ဟောတီ** ရ တနတ္တယဿ သရဏဘာဝသလ္လက္ခဏပုဗ္ဗကတန္နိန္နစိတ္တဘာဝတော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

၆. အင်္ဂုလိမာလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၄၇. **အင်္ဂုလီနံ မာလံ ဓာရေတီ**တိ ဣမိနာ အန္ဝတ္ထာ တဿ သမညာတိ ဒဿေတိ။ **တတ္ရာ**တိ တသ္မိံ အာစရိယဝစနေန အင်္ဂုလိမာလဿ ဓာရဏေ။ **ကရီသသဟဿခေတ္တေ ဧကဘာလိသီသံ ဝိယ** အပညာယမာနသက ကိစ္စော ဟောတီတိ အဓိပ္ပာယော။ **တက္ကသိလံ ပေသယိံသု** "တာဒိသဿ အာစရိယဿ သန္တိကေ သိပ္ပုဂ္ဂဟဏသမ္ဘာ ပယောဂေန ဒိဋ္ဌဓမ္မိကေ သမ္ပရာယိကေ စ အတ္ထေ ဇာနန္တော ဘာရိယံ န ကရေယျာ"တိ။ **ဗာဟိရကာ အဟေသုံ** အ ဟိံသကဿ ဝတ္တသမ္ပတ္တိယာ အာစရိယဿ စိတ္တသဘာဝတော နိဗ္ဗတ္တနတိဘာဝေန။ **သိနေဟေနေဝ ဝဒန္တေ** တိ သိနေဟေန ဝိယ ဝဒန္တော။

ဂဏာနမ္ပိ န ဥဂ္ဂဏှာတီ တိ ဂဏာနဝိဓိမ္ပိ န သလ္လက္ခေတိ။ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **"ပကတိယာ"**တိအာဒိနာ။ **ဌပိ တဋ္ဌာနေ**တိ ရုက္ခဂစ္ဆန္တရာဒိကေ ဌပိတဋ္ဌာနေ သကုန္တသိင်္ဂါလာနံ ဝသေန **အင်္ဂုလိယော ဝိနဿန္တိ။ ဘဂ္ဂတေ** တိ ကောသလရညော ပုရောဟိတံ ကေတွေန ဝဒတိ။ **စောရော အဝိဿာသနီယော** သာဟသိကဘာဝတော။ **ပုရာဏသန္ထတာ သာခာ အဝိဿာသနီယာ** ဝိစ္ဆိကာဒီနံ ပဝေသနယောဂ္ဂတ္တာ။ **ရာဇာ အဝိဿာသနီယော** ဣဿရိယမဒေန ခနေလာဘေန စ ကအာစိ ဇီဝိတေ သင်္ကာဘာဝတော။ **ဣတ္ထီ အဝိဿာသနီယာ** လောလသီလစိတ္တဘာဝတော။ **အနုဒ္ဒရဏီယော ဘဝိဿတိ** သံသာရပင်္ကတော။

၃၄၈. **သင်္ကရိတ္ဝာ** တိ "မယံ ဧကဇ္ဈံ သန္နိပတိတ္ဝာ စောရံ မာရေတ္ဝာ တ ပလာပေတ္ဝာ ဂမိဿာမာ"တိ သင်္က ရံ ကတွာ။ **ကုဒ္ဒာဘိသင်္ခာရ** န္တိ အဘိသင်္ခရဏံ အဓိဋ္ဌာနံ။ **အဘိသင်္ခာသိ** တိ အဓိဋ္ဌဟိ။ **သံဟရိတ္ဝာ**တိ သံခိပိတ္ဝာ။ **ဩရဘာဂေ**တိ စောရဿ ဩရဘာဂေ။

၃၄၉. **ဒဏ္ဍော** တိ ပဟရဏဟတ္ထစ္ဆေဒနာဒိကော ဒဏ္ဍနသင်္ခါတော ဒဏ္ဍော။ **ပဝတ္တယိတဗ္ဗော** တိ အာနေတဗ္ဗော။ **အပနေတွာ**တိ အတ္တနော သန္တာနတော သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဟာယ။ **ပဋိသင်္ခာယာ** တိ ပဋိသင်္ခာနေန။ **အဝိဟိံသာယာ**တိ ကရုဏာယ။ **သာရဏီယဓမ္မေသု** တိ ဆသုပိ သာရဏီယဓမ္မေသု, **ဌိတော** အဋ္ဌိတာနံ ဟာပဓမ္မာနံ ဗောဓိမူလေ ဧဝ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ။ ယထာ အတီတေ အပရိမိတံ ကာလံ သန္ဓာဝိတံ, ဧဝံ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ အနာဂတေပိ သန္ဓာဝိ ဿတီတိ ဒဿေန္တော **"ဣအာနိ"**တိအာဒိမာဟ။

ဣတော့ဝတတိ ဣတိ ဧဝ, **ဣတိ**-သဒ္ဒော နိဒဿနတ္ထော။ တေနာဟ **"ဧဝံ ဝတ္ဝာ ယေဝ"**တိ။ **အကိရီ**တိ အာကိ ရိ, ပဋ္ဌပိ အာဝုဓာနိ ဝိကိရိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ခိပိ ဆဍ္ဍေသိ"** တိ။

၃၅၀. **ဧတ္တောတ** တိ အတော ဧဝ အာဂတမဂ္ဂေနေဝ သာဝတ္ထိံ **ဂတာ။ အဓိတသေဿတီ** တိ "စောရံ ပဋိသေဓေ တုံ ဂမိဿာမီ"တိ ဝုတ္တေ တုဏှီ ဘဝိဿတိ ။ **အရဏကမ္မေန ဥပ္ပန္နနာမ** န္တိ "အင်္ဂုလိမာလော"တိ ဣမံ နာမံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။

၃၅၁. **ဟတ္ထီ အရညဟတ္ထီ** ဟောန္တိ မနုဿာနံ တတ္ထ ဂန္တုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ, ဧဝံ **အဿာပိ။ ကူဋ္ဌသဟဿာနံ ဘိဇ္ဇနကာရဏံ ဟောတိ** ထေရဿ အာဂမနဘယေန ဃဋ္ဋေ ဆဍ္ဍေတွာ ပလာယနေန။ **ဂဗ္ဘမူဠ္ဟော ယာ**တိ ဗျာကုလဂဗ္ဘာယ။ **ပဗ္ဗဇ္ဇာဗလေနာ** တိ ဝုတ္တံ, သတ္ထု ဒေသနာနုဘာဝေနာတိ ပန ဝတ္တဗ္ဗံ။ သော ဟိ တဿ သာပိ ကာရဏန္တိ။ **အရိယာ နာမ ဇာတိ** ပဗ္ဗဇ္ဇာ အရိယဘာဝတ္ထာယ ဇာတီတိ ကတွာ။

မဟာပရိတ္တံ နာမေတ န္တိ မဟာနုဘာဝံ ပရိတ္တံ နာမေတံ။ တထာ ဟိ နံ ထေရော သဗ္ဗဘာဝေန အရိယာယ ဇာတော သစ္စာဓိဋ္ဌာနေန အကာသိ။ တေနာဟ **"သစ္စကိရိယကတဋ္ဌာနေ"** တိ။ **ဂဗ္ဘမူဠ္ဟ** န္တိ မူဠ္ဟဂဗ္ဘံ။ ဂဗ္ဘော ဟိ ပရိပ က္ကော သမ္ပဇ္ဇမာနော ဝိဇာယနကာလေ ကမ္မဇဝါတေဟိ သဉ္စာလေတွာ ပရိဝတ္တိတော ဥဒ္ဓံပာဒေ အဓောသီသော ဟုတွာ ယောနိမုခာဘိမုခော ဟောတိ, ဧဝံ သော ကဿစိ အလဂ္ဂေ သောတ္ထိနာ ဗဟိ နိက္ခမတိ, ဝိပဇ္ဇမာနော ပန ဝိပ

ရိတ္တနဝသေန ယောနိမဂ္ဂံ ပိဒဟိတ္ဂာ တိရိယံ နိပဇ္ဇတိ, တထာ ယဿာ ယောနိမဂ္ဂေ ပိဒဟတိ, သာ တတ္ထ ကမ္မဇ တတေဟိ အပရာပရံ ပရိဝတ္တမာနာ ဗ္ဗာကုလာ မူဠှာဂဗ္ဘာတိ ဝုစ္စတိ, တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **"ဂဗ္ဘမူဠှာ"** န္တိ။

သစ္စကိရိယာ နာမ ဗုဒ္ဓါသယံ အတ္တနော သီလံ ပစ္စဝေက္ခိတ္ဂာ ကတာ, တသ္မာ သစ္စကိရိယာ ဝေဇ္ဇကမ္မံ န ဟော တီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ထေရဿပိ စာ** တိအာဒိနာ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗကာရဏံ ဝဒတိ။ ဣမေ ဒွေဝ ဟေတူ ပဋိစ္စ ဘဂဝတာ ထေရံ သ စ္စကိရိယံ ကာရေသိ။ **ဇာတိန္တိ** မူလဇာတိံ။

၃၅၂. ပရိယာဒာယ အာဟစ္စ **ဘိန္ဒေန္န သီသေန။ သဘာဂဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကမ္မ** န္တိ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တနသကကမ္မ သဘာဂဘူတံ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကမ္မံ။ သဘာဂတာ စ သမာနဝတ္ထုကတာ သမာနာရမ္မဏတာကောဋိထိပရိယာပန္နတာဒိဝသေ န သဗ္ဗထာ သရိက္ခတာ, သဒိသမ္ပိ စ နာမ တဒေတတဟရိယတိ ယထာ ''တဿေဝ ကမ္မဿ ဝိပာကော''တိ စ ''သာ ဧဝ တိတ္တိရီ တာနေဝ ဩသဓာနီ''တိ စ။ ဣဒါနိ တမေဝ သဘာဂတံ ဒဿေတုံ **"ကမ္မံ ဟိ"** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **ကရိယမာန မေဝတိ** ပစ္စယသမဝါယေန ပဋိဟဋ္ဋိယာ နိဗ္ဗတ္တိယမာနမေဝ။ **တယော ကောဋ္ဌာသေ ပူရေတိ,** ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယအပရာပရိ ယာယဝေဒနီယဥပပဇ္ဇဝေဒနီယသင်္ခါတေ တယော ဘာဂေ ပူရေတိ, တေသံ တိဏ္ဏံ ဘာကနံ ဝသေန ပဝတ္တတိ။

ဒိဋ္ဌဓမ္မော ဝုစ္စတိ ပစ္စက္ခဘူတော ပစ္စုပ္ပန္နော အတ္တဘာဝေ, တတ္ထ ဝေဒိတဗ္ဗဖလံ ကမ္မံ **ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ**။ ပစ္စု ပ္ပန္နဘဝတော အနန္တရံ ဝေဒိတဗ္ဗဖလံ ကမ္မံ **ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ** ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မာနန္တရဘာဝတော အညသ္မိံ အတ္တဘာဝပရိယာ ယေ အတ္တဘာဝပရိဝတ္တေ ဝေဒိတဗ္ဗဖလံ ကမ္မံ **အပရာပရိယာယဝေဒနီယံ**။ ပဋိပက္ခေဟိ အနဘိဘူတတာယ, ပစ္စယဝိ သေသေန ပဋိလဒ္ဓဝိသေသတာယ စ ဗလဝဘာဝပ္ပတ္တာ တာဒိသဿ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဿ ဝသေန သာတိသယာ ဟုတ္ တ ပဝတ္တာ ပဌမဇဝနစေတနာ တသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဖလဒာယိနီ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယာ နာမ။ သာ ဟိ ဝုတ္တာကာရေန ဗလဝတိ ဇဝနသန္တာနေ ဂုဏဝိသေသယုတ္တေသု ဥပကာရာနုပကာရဝသပ္ပဝတ္တိယာ အာသေဝနာလာဘေန အပ္ပဝိပာကတာ ယ စ ဣတရဒ္ဒယံ ဝိယ ပဝတ္တသန္တာနုပရမာပေက္ခံ ဩကာသလာဘာပေက္ခဥ္စ ကမ္မံ န ဟောတီတိ ဣဓေဝ ပုပ္ဖမတ္ တံ ဝိယ ပဝတ္တိဝိပာကမတ္တံ ဖလံ ဒေတိ။

တထာ အသက္ကောန္တ န္တိ ကမ္မဿ ဖလဒာနံ နာမ ဥပဓိပယောဂာဒိပစ္စယန္တရသမဝါယေနေဝ ဟောတီတိ တ ဒဘာဝတော တသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဝိပာကံ အတုံ အသက္ကောန္တံ။ **အဟောသိကမ္မန္တိ** ကမ္မံယေဝ အဟောသိ, န တ ဿ ဝိပာကော အဟောသိ, အတ္ထိ ဘဝိဿတိ တတိ ဧဝံ ဝတ္တဗ္ဗံ ကမ္မံ။ **အတ္ထသာဓိကာ** တိ အနာဒိဟဏာတိဟ တာဒိအတ္ထဿ နိပ္ဖာဒိကာ။ ကာ ပန သာတိ အာဟ **"သတ္တမဇဝနစေတနာ"**တိ။ သာ ဟိ သန္နိဋ္ဌာပကစေတနာ ဝုတ္ တနယေန ပဋိလဒ္ဓဝိသေသာ ပုရိမဇဝနစေတနာဟိ လဒ္ဓါသေဝနာ စ သမာနာ အနန္တရေ အတ္တဘာဝေ ဝိပာကအာယိနီ ဥပပဇ္ ဇဝေဒနီယကမ္မံ နာမ။ တေနာဟ **"အနန္တရေ အတ္တဘာဝေ ဝိပာကံ ဒေတီ"**တိ။ **သတိ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ** တိ ဣမိနာ အ သတိ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ အဟောသိကမ္မပက္ခေ တိဋ္ဌတိ ဝိပစ္စနောကာသဿ အဘာဝတောတိ။

သမုဂ္ဃာဋိတာနိ ဝိပစ္စနောကာသဿ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာဟာဒနေန။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ အတ္ထိ** ဝိပာကာရဟာဘာဝ သ္သ အနိဗ္ဗတ္တိတတ္တာ ဝိပစ္စနောကာသဿ အနုပစ္ဆိန္နတ္တာ။ ကတူပစိတဥ္ဟိ ကမ္မံ သတိ ဝိပစ္စနောကာသေ ယာဝ န ဖလံ ဒေတိ, တာဝ အတ္ထေဝ နာမ ဝိပာကာရဟာဘာဝတော။ ''ယဿ ခော''တိ ဣဒံ အနိယမာကာရဝစနံ ဘဂဝ တာ ကမ္မသရိက္ခတာဝသေန သာဓာရဏတော ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"ယာဒိသဿ ခော"** တိ။

ပမာဒကိလေသဝိမုတ္တော တိ ပမာဒဟေတုကေဟိ သဗ္ဗေဟိ ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တော။

ဟပဿ ပိဓာနံ နာမ အဝိပာကဓမ္မတာဟဒနန္တိ အာဟ **"အပ္ပဋိသန္ဓိကံ ကရီယတီ"**တိ။ **ဗုဒ္ဓသာသနေတိ** သိက္ခာတ္ တယသင်္ဂဟေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သာသနေ။ **ယုတ္တပ္ပယုတ္တော ဝိဟရတီ** တိ အကတ္တဗ္ဗဿ အကရဏဝသေန, ကတ္တဗ္ဗဿ စ ပရိပူရဏဝသေန ပဝတ္တတိ။

ဒိဿန္တိ ကုဇ္ဈန္တီတိ **ဒိသာ,** ပဋိပက္ခာတိ အာဟ **"သပတ္တာ"**တိ။ **တပ္ပသံသပကာရ** န္တိ မေတ္တာနိသံသကိတ္တ နာကာရံ။ **ကာလေနာတိ** အာမေဍိတလောပေန နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **"ခဏေ ခဏေ"**တိ။ **အနုကရောန္တု** တိ ယေသံ ကလ္

ယာဏမိတ္တာနံ သန္တိကေ သုဏန္တို, ယထာသုတံ ဓမ္မံ တေသံ အနုကရောန္တု ဒိဋ္ဌာနုဂတိကရဏံ အာပဇ္ဇန္တု, အတ္တနော ဝေရိပုဂ္ဂလာနမ္ပိ ဘဂဝတော သန္တိကေ ဓမ္မဿဝနံ သမ္မာပဋိပတ္တိဉ္စ ပစ္စာသီသတိ။

တသန္တို ဂတိံ ပတ္ထယန္တီတိ **တသာ** ဘဝန္တရာဒီသု သံသရဏဘာဝတော။ တေနာဟ **“တသာ ဝုစ္စန္တိ သတဏှာ ဟာ”**တိ။

နေတဗ္ဗဋ္ဌာနံ ဥဒကံ နယန္တီတိ **နေတ္တိကာ။ ဗန္ဓိတွာတ** တိ ဒဋ္ဌဟံ ဗန္ဓိတွာ။ **တေလကဥ္စိကေနာ** တိ တေလမိဿိတေန ကဉ္စိကေန။

ယာဒိသော ဝ အနိင္ဂေ, တာဒိသော ဝ ကမ္ပ္ပေတိ ကမ္ပ္ပာနိင္ဂေ နိဗ္ဗိကာရေန **တာဒီ**။ ယေသံ ပန ကာမာမိသာဒီနံ ဝန္တတ္တာ ရာကဒီနံ စတ္တတ္တာ ကာမောဃာဒီနံ တိဏ္ဏတ္တာ တာဒိဘာဝေ ဘဝေယျ, တေသံ ဘဂဝတာ သဗ္ဗသော ဝန္တတာ စတ္တာ တိဏ္ဏာ, တသ္မာ ဘဂဝတ **ဝန္တာဝီတိ တာဒီ, စတ္တာဝီတိ တာဒီ, တိဏ္ဏာဝီတိ တာဒီ,** ယေဟိ အနညသာဓာရဏေဟိ သီလာဒိဂုဏေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ ဘဂဝတ တာဒိဘာဝေန ဥက္ကံသဟရမိပ္ပတ္တော တံနိဒ္ဒေသော, တေဟိ ဂုဏေဟိ ယာထာဝတော နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗတောပိ **တာဒီ**။ ယထာ ယန္တရဇ္ဇုယာ ယန္တံ နီယတိ, ဧဝံ ယာယ တဏှာယ ဘဝေ နီယတိ, သာ “ဘဝနေတ္တိ ဘဝရဇ္ဇု”တိ ဝုတ္တာ။ တေနာဟ **“တာယ ဟိ”**တိအာဒိ, ကမ္မာနိ ကုသလာဒီနိ ဝိပစ္စယန္တိ အပစ္စယန္တိ ဧတာယာတိ **ကမ္မဝိပာကော**။ အပစ္စယဘာဝေ နာမ အရိယမဂ္ဂစေတနာယာတိ အာဟ **“မဂ္ဂစေတနာယာ”**တိ။ ယာဝ န ကိလေသာ ပဟီယန္တိ, တာဝ ကမ္မေ သတ္တာ သကကဏာ ဧဝ အသေရိဝိဟာရဘာဝတောတိ အာဟ **“အဏဏော နိက္ကိလေသော ဇာတော”**တိ။

ထေယျပရိဘောဂေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၉၁) နာမ သာမိပရိဘောဂဘာဝတော။ ဘဂဝတာပိ ဟိ အတ္တနော သာသနေ သီလဝတော ပစ္စယာ အနုညာတာ, န ဒုဿီလဿ, အယကာနံ သီလဝတောယေဝ ပရိစ္စာဂေ, န ဒုဿီလဿ အတ္တနော ကာရာနံ မဟပ္ဖလဘာဝဿ ပစ္စာသီသနတော။ ဣတိ သတ္ထာရာ အနနုညာတတ္တာ အယကေဟိ စ အပရိစ္စတ္တတ္တာ **“ဒုဿီလဿ ပရိဘောဂေ ထေယျပရိဘောဂေ နာမာ”** တိ ဝုတ္တံ ။ ဣဏဝသေန ပရိဘောဂေ **ဣဏပရိဘောဂေ**။ ပဋိဂ္ဂဟကတော ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိယာ အဘာဝတော ဣဏံ ဂဟေတွာ ပရိဘောဂေ ဝိယာတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ သေက္ခာ ဘဂဝတော ဩရသပုတ္တာ, တသ္မာ တေ ပိတုသန္တကာနံ ပစ္စယာနံ အယာအ ဟုတွာ တေ ပစ္စယေ ပရိဘုဉ္ဇန္တီတိ တေသံ ပရိဘောဂေ **အာယဇ္ဇပရိဘောဂေ နာမ** ။ ကိံ ပန တေ ဘဂဝတော ပစ္စယေ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ, ဥအာဟု ဂိဟီဟိ ဒိန္နန္တိ? ဂိဟီဟိ ဒိန္နာပိ တေ ဘဂဝတာ အနုညာတတ္တာ ဘဂဝတော သန္တကာ ဟောန္တိ အနနုညာတေသု သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ပရိဘောဂဘာဝတော အနုညာတေသုယေဝ ပရိဘောဂသမ္ဘဝတော။ **ဓမ္မဒာယာဒသုတ္တ** ဉ္စေတ္ထ (မ. နိ. ၁.၂၉ အာဒယော) သာဓကံ။

အဝီတရာကနံ တဏှာပရဝသတာယ ပစ္စယပရိဘောဂေ သာမိဘာဝေ နတ္ထိ, တဒဘာဝေန ဝီတရာကနံ တတ္ထ သာမိဘာဝေ ယထာရုစိ ပရိဘောဂသမ္ဘဝတော။ တထာ ဟိ တေ ပဋိကူလမ္ပိ အပ္ပဋိကူလာကာရေန, အပ္ပဋိကူလမ္ပိ ပဋိကူလာကာရေန တဒုဘယံ ဝိဝဇ္ဇေတွာ ဥပေက္ခာကာရေန စ ပစ္စယေ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ, အယကာနဉ္စ မနောရထံ ပရိပူရေန္တိ။ သေသမေတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ, တံသံဝဏ္ဏနာသု စ** ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ကိလေသဣဏာနံ အဘာဝံ သန္ဓာယ “အဏဏော”တိ ဝုတ္တံ,** န ပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂမတ္တံ။ တေနာဟ အာယသ္မာ စ ဗာကုလော – “သတ္တာဟမေဝ ခေါ အဟံ, အာဝုသော, သရဏော ရဋ္ဌပိဏ္ဍံ ဘုဉ္ဇိ”န္တိ (မ. နိ. ၃.၂၁၁)။

ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမေဟိ တဏှာယ ပဝတ္တိအာကာရံ ပဋိစ္စ အတ္ထိ ရမဏတေဟာရောတိ အာဟ – **“ဒုဝိဓေသုပိ ကာမေသု တဏှာရတိသန္ထဝ”**န္တိ။ **မန္တိတ** န္တိ ကထိတံ။ **ဥပပ္ပန္နေဟိ** သတ္တုပ္ပဋိညေဟိ။ **သံဝိဘတ္တာ** တိ ကုသလာဒိဝသေန ခန္ဓာဒီဟိ အာကာရေဟိ ဝိဘတ္တာ။ သုန္ဒရံ အာဂမနန္တိ **သွာဂတံ**။ တတော ဧဝ န ကုစ္ဆိတံ အာဂတံ။ သောဠသဝိဓကိစ္စဿ ပရိယောသိတတ္တာ အာဟ **“တံ သဗ္ဗံ မယာ ကတ”** န္တိ။ မဂ္ဂပညာယမေဝ တတိယဝိဇ္ဇာသမညာတိ အာဟ – **“တီဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ နဝဟိ စ လောကုတ္တရဓမ္မေဟီ”** တိ။

အင်္ဂုလိမာလသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၇. ပိယဇာတိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၅၃. **ပကတိနိယာမေနာ**တိ ယထာ သောကုပ္ပတ္တိတော ပုဗ္ဗေ ဣတိ ကတ္တဗ္ဗေသု အသမ္မောဟဝသေန စိတ္တံ ပကၡန္ဒတိ, တာနိ စသ္သ ဥပဋ္ဌဟန္တိ, န ဧဝံ သောကဿ စိတ္တသင်္ခေပသဘာဝတော။ တေန ဝုတ္တံ **“ပကတိနိယာမေန ပန န ပဋိဘာန္တီ”**တိ။ ကေစိ ပန “သာမဏ္ဏာ ကတိပယေ န ကုဇ္ဈမ္ပိ သန္ဓာရေတိ။ တေနာဟ **‘န သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ပဋိဘာန္တိ’**တိ” ဝဒန္တိ။ **ဧတ္တော** တိ ဒုတိယပဒေ။ အနေကတ္ထတ္တာ ဓာတူနံ “န ပဋိဘာတိ”တိ ပဒဿ “န ရုစ္စတီ”တိ အတ္ထမာဟ။ **န ပဋိဘာတီ**တိ တ ဘုဉ္ဇိတုကာမတာစိတ္တံ န ဥပဋ္ဌိတန္တိ အတ္ထော။ **ပတိဋ္ဌိတောကာသ** န္တိ ဣန္ဒြိယာဝိဋ္ဌာနံ ဝဒတိ။ ပိယာယိတဗ္ဗတော ပိယော ဇာတိ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ ဧတေသန္တိ **ပိယဇာတိကာ**။ ပိယော ပဘုတိ ဧတေသန္တိ ပိယပ္ပဘုတိကာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ, ဥ-ကာရဿ ဝ-ကာရံ, တ-ကာရဿ စ လောပံ ကတ္တ **“ပိယပ္ပဘာဝိကာ”**တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“ပိယတော ပဘာဝန္တီ”** တိ။

၃၅၅. ပရ-သဒ္ဒေန သမာနတ္ထံ အဇ္ဈတ္တိကဘာဝနိသေဓနတ္ထံ “ပိရေ”တိ ပဒန္တိ အာဟ **“အမှာကံ ပရေ”**တိ။ **ပိရေ**တိ တ “ပရတော”တိ ဣမိနာ သမာနတ္ထံ နိပါတပဒန္တိ အာဟ **“စရ ပိရေတိ ပရတော ဂစ္ဆ”** တိ။

၃၅၆. **ဒွိဓာ ဆေတွာ**တိ ဧတ္ထ ယဒိ ဣတ္ထီ တဿ ပုရိသဿ ပိယာ, ကထံ ဒွိဓာ ဆိန္ဒတီတိ အာဟ **“ယဒိ ဟီ”**တိအာဒိ။

၃၅၇. **ကထံ ကထေယျ** န္တိ ယထာ ဘဂဝတာ ဧတဿ ဗြာဟ္မဏဿ ကထေသိ, သော စ မေ ကထေသိ, တထာ စာဟံ ကထေယျံ။ **မရဏဝသေန ဝိပရိဏာမော** အတ္တဘာဝဿ ပရိဝတ္တတ္တာ။ **ပလာယိတွာ ဂမနဝသေန** အညထာဘာဝေ မိတ္တသန္ထဝဿ သမာဂမဿ စ အညထာဘူတတ္တာ။

ဆဍ္ဍိတဘာဝေနာ တိ ပရိဝတ္တိတဘာဝေန။ **ဟတ္ထဂမနဝသေန အညထာဘာဝေ** ပုဗ္ဗေ သဝသေ ဝတ္တိတာနံ ဣဒါနိ ဝသေ အဝတ္တနဘာဝေန။

အာစမေဟီတိ အာစမနံ မုခဝိက္ခာလနံ ကာရေဟိ။ ယသ္မာ မုခံ ဝိက္ခာလေန္တာ ဟိ ဟတ္ထပါဒေ ဓောဝိတွာ ဝိက္ခာလေန္တိ, တသ္မာ **“အာစမိတွာ”**တိ ဝတွာ ပဏ္ဍာပိ တဿ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **“မုခံ ဝိက္ခာလေတွာ”** တိ အာဟ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ပိယဇာတိကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၈. ဗာဟိတိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၅၉. သာဝတ္ထိတာယ ဥပာရမ္ဘံ အရဟတီတိ **ဩပာရမ္ဘော**။ တေနာဟ **“ဒောသံ အာရောပနာရဟော”**တိ။ ဗာလာ ဥပာရမ္ဘဝတ္ထုမ္ပိ အမူလကမ္ပိ နံ အာရောပေန္တာ ဥဇ္ဈာယန္တိ, တသ္မာ တေ အနာမသိတွာ **“ဝိညူဟီ”**တိ **ဣဒံ ပဒံ ဂဟေတွာ** ပဉ္ဟေန ဉာတုံ ဣစ္ဆိတေန အတ္ထေန ဥပာရမ္ဘာဒီနံ ဥပရိ ဥတ္တရံ **ပရိပူရေတုံ နာသက္ခိမှာ။ တံ ကာရဏန္တိ** တံ ဥပ္ပတ္တိကာရဏံ။ ယဒိ ဟိ မယာ “ဝိညူဟီ”တိ ပဒံ ပက္ခိပိတွာ ဝုတ္တံ ဘဝေယျ, ပဉှာ မေ ပရိပုဏ္ဏာ ဘဝေယျ, န ပန ဝုတ္တာ။ ဣဒါနိ ပန တံ ကာရဏံ ဥတ္တရံ **အာယသ္မတာ** အာနန္ဒေန “ဝိညူဟီ”တိ **ဧဝံ ဝဒန္တေန ပရိပူရိတံ**။

၃၆၀. ကောသလ္လပဋိပက္ခတော အကောသလ္လံ ဝုစ္စတိ အဝိဇ္ဇာ, တံသမုဋ္ဌာနတော **အကောသလ္လသမ္ဘူတော**။ အဝဇ္ဇံ ဝုစ္စတိ ဂရဟိတဗ္ဗံ, သဟ အဝဇ္ဇေဟီတိ **သာဝဇ္ဇော**, ကရဏေဟာ။ ရာဂါဒိဒေါသေဟိ **သဒေါသော**။ တေဟိ ဧဝ **သဗျာပဇ္ဈော**, တတော ဧဝ သမ္ပတိ အာယတိဉ္စ **သဒုက္ခော**။ သဗျာပဇ္ဈာဒိကော **နိဿန္ဒဝိပါကော**။

တထာ အတ္တော ဝုတ္တော ဘဝေယျာ တိ ပုစ္ဆာသဘာဂေနပိ အတ္တော ဝုတ္တော ဘဝေယျ, ပုစ္ဆန္တဿ ပန န တာဝ စိတ္တာရာဓနံ။ တေနာဟ – **“ဧဝံ ဗျာကရဏံ ပန န ဘာရိယ”** န္တိ, ဂရုကရဏံ န ဟောတိ ဝိသာရဇ္ဇံ န သိ

ယာတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ – **“အပ္ပဟီနအကုသလောပိ ဟိ ပဟာနံ ဝဏ္ဏေယျာ”** တိ။ ဧဝရူပေ ပန ယထာကာရီ တထာတဒီ န ဟောတိ, န ဧဝံ ဘဂဝါတိ အာဟ **“ဘဂဝါ”**တိအာဒိ။ **ဧဝံ ဗျာကာသီ** တိ “သဗ္ဗာကုသလဓမ္မပဟီနော ခေါ, မဟာရာဇ, တထာဂတော”တိ ဧဝံ ဗျာကာသိ။ **သုက္ကပက္ခေပိ ဧသေဝ နယော** တိ ဣမိနာ “သဗ္ဗေသံယေဝ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပသမ္ပဒံ ဝဏ္ဏေတီ”တိ ဝုတ္တေ ယထာ ပုစ္ဆာ, တထာ အတ္ထော ဝုတ္တော ဘဝေယျ, ဧဝံ ဗျာကရဏံ ပန န ဘာရိယံ, အသမ္ပာဒိတကုသလဓမ္မောပိ ဥပသမ္ပဒံ ဝဏ္ဏေယျ။ ဘဂဝါ ပန သမ္ပဒေဝ သမ္ပာဒိတကုသလတ္တာ ယထာကာရီ တထာတဒီတိ ဒဿေတုံ **“ဧဝံ ဗျာကာသီ”** တိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဗာဟိတိကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၉. ဓမ္မစေတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၆၄. မေဒဝဏ္ဏာ ဥဠုမ္ပဝဏ္ဏာ စ တတ္ထ တတ္ထ ဟာသာဏာ ဥဿန္နာ အဟေသုန္တိ **မေဒဠုမ္ပန္တိ** ကမဿ သမညာ ဇာတာ။ **ဥဠုမ္ပဝဏ္ဏာ** တိ စန္ဒသမာနဝဏ္ဏတာယ မေဒဟာသာဏာ ဝုတ္တာတိ ကေစိ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန **“မေဒဝဏ္ဏာ ဟာသာဏာ ကိရေတ္ထ ဥဿန္နာ အဟေသု”**န္တိ ဣဒံ ဝုတ္တံ။ **အဿာ** တိ သေနာပတိဿ။ **ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္တန္တိ** မလ္လိကာယ သောကဝိနောဒနဓမ္မကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ။

ရညာတိ ပသေနဒိကောသလရညာ။ **မဟစ္စာ** တိ မဟတိယာ။ ပဒဝိပလ္လာသေန စေတံ ဝုတ္တံ။ ပသာဒမရဟန္တီတိ **ဟာသာဒိကာနိ**။ တေနာဟ **“သဟ ရဇ္ဇနကာနီ”** တိ။ ယာနိ ပန ဟာသာဒိကာနိ, တာနိ ပဿိတုံ ယုတ္တာနိ။ **ဟာသာဒိကာနီ**တိ တ သဒ္ဒဟနသဟိတာနိ။ တေနာဟ **“ပသာဒဇနကာနီ”**တိ။ “အပ္ပဇာဓ”န္တိ အာဒီသု ဝိယ အပ္ပသဒ္ဒေါ အဘာဝတ္ထော တိ အာဟ **“နိဿဒ္ဒါနီ”** တိ။ အနိယမတ္ထတစိ ယ-သဒ္ဒေါ အနိယမာကာရတစကောပိ ဟောတီတိ “ယတ္ထ”တိ ပဒဿ “ယာဒိသေသူ”တိအာဒိမာဟ။ တထာ ဟိ **အင်္ဂုလိမာလသုတ္တေ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၄၇ အာဒယော) “ယဿ ခေါ”တိ ပဒဿ “ယာဒိသဿ ခေါ”တိ အတ္ထော ဝုတ္တော။

၃၆၆. **ပဋိစ္ဆဒ** န္တိ ပဋိစ္ဆာဒကံ။ **ရာဇကကုဘဏ္ဍာနီ**တိ ရာဇဘဏ္ဍဘူတာနိ။ **ရဟာယတီ**တိ ရဟော ကရောတိ, မံ အဖ္ဖောသတီတိ အတ္ထော။

၃၆၇. ယထာသဘာဝတော ဉေယျံ ဓာရေတိ အဝဓာရေတီတိ **ဓမ္မော,** ဉာဏန္တိ အာဟ **“ပစ္စက္ခဉာဏဿဓာတဿ ဓမ္မဿာ”**တိ။ **အနုနယော**တိ အနုဂစ္ဆနကော။ ဒိဋ္ဌေန ဟိ အဒိဋ္ဌဿ အနုမာနံ။ တေနာဟ **“အနုမာနံ အနုဗုဒ္ဓိ”**တိ။ **အာဟာဏကောဋိကန္တိ** ယာဝ ဟာဏကောဋိ, တာဝ ဇီဝိတပရိယောသာနံ။ **တေန္တိ** ဓမ္မနွယသင်္ခါတံ အနုမာနံ။ **ဧဝန္တိ** “ဣမေ ပနာဟ”န္တိ ဝုတ္တပ္ပကာရေန။

၃၆၉. **စက္ခုံ အဗန္ဓန္တေ ဝိယာ** တိ အဟာသာဒိကတာယ ပဿန္တာနံ စက္ခုံ အတ္တနိ အဗန္ဓန္တေ ဝိယ။ ကုလသန္တာနာနုဗန္ဓော ရောဂေ **ကုလရောဂေ**။ **ဥဠာရန္တိ** သာနုဘာဝံ။ ယော ဟိ အာနုဘာဝသမ္ပန္နော, တံ “မဟေသက္ခော”န္တိ ဝဒန္တိ။ **အရဟတ္တံ ဂဏှဟန္တော** တိ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသောယံ, ဟေဋ္ဌိမဖလာနိ ဂဏှန္တောပိ။

၃၇၃. ဇီဝိကာ **ဇီဝိတဝုတ္တိ**။

၃၇၄. ဓမ္မံ စေတေတိ သံဝေဒေတိ ဧတေဟီတိ **ဓမ္မစေတိယာနိ,** ဓမ္မဿ ပူဇာဝစနာနိ။ နနု စေတာနိ ဗုဒ္ဓသင်္ဃဂုဏ ဒီပနာနိပိ သန္တိ? ကထံ **“ဓမ္မစေတိယာနီတိ ဓမ္မဿ စိတ္တီကာရဝစနာနီ”** တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“တီသု ဟီ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ ယသ္မာ ဗုဒ္ဓရတနမူလကာနိ သေသရတနာနိ တဿ ဝသေန လဒ္ဓဗ္ဗတော။ ကောသလရညာ စေတ္ထ ဗုဒ္ဓကရဝေန ဓမ္မသင်္ဃကရဏံ ပဝေဒိတံ, တသ္မာ **“ဘဂဝတိ စိတ္တီကာရေ ကတေ ဓမ္မောပိ ကတောဝ ဟောတီ”** တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ စ ရတနတ္တယပသာဒပုဗ္ဗိကာ သာသနေ သမ္မာပဋိပတ္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ – **“အာဒိဗြဟ္မစရိယကာနီတိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိဘူတာနီ”**တိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဓမ္မစေတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၁၀. ကဏ္ဍကတ္ထလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇၅. အနုန္တရသုတ္တေ ဝုတ္တကရဏီယေနေတ တိ ''ဟသာဒေ တ နာဠူကေသု တ စိတ္တသ္သာဒံ အလဘမာနော တတ္ထ တတ္ထ ဝိစရိတုံ အာရဒ္ဓေ''တိ ဝုတ္တကရဏီယေန။ အပ္ပဒုဋ္ဌပအောသီနုဥပ္ပါ ဧဝံ ဟောတီတိ။

၃၇၆. ပုစ္ဆိတော တိ ''အညံ ဒူတံ နာလတ္ထု''န္တိ ပုစ္ဆိတော။ **သော**တိ ရာဇာ။ တာသံ ဝန္ဒနာ သစေ ဥတ္တရကာလံ, **အတ္တနော အာဂမနကာရဏံ ကထေသ္သတိ** ။

၃၇၈. ကောဝဇ္ဇနေနာ တိ ကေဝီထိဇဝနေန။ တေန ကေစိတ္တံ တာဝ တိဋ္ဌတု, ကေစိတ္တဝီထိယာပိ သဗ္ဗံ ဇာနိတုံ န သက္ကာတိ ဒသ္သေတိ။ ''ဣဒံ နာမ အတီတံ ဇာနိသ္သာမီ''တိ အနိယမေတွတ အာဝဇ္ဇတော ယံ ကိဉ္စိ အတီတံ ဇာနာတိ, နိယမိတေ ပန နိယမိတမေဝါတိ အာဟ – **''ဧကေန ဟိ။ပေ။ ကေဒေသမေဝ ဇာနာတီ''**တိ။ **တေန စိတ္တေနာ** တိ ''အတီတံ သဗ္ဗံ ဇာနိသ္သာမီ''တိ ဧဝံ ပဝတ္တစိတ္တေန။ **ဣတရေသူ**တိ အနာဂတပစ္စုပ္ပန္နေသု။ **ကာရဏဇာတိက**န္တိ ယုတ္တိ သဘာဝံ, ယုတ္တိယာ ယုတ္တန္တိ အတ္ထော။ **သမ္ပရာယဂုဏ** န္တိ သမ္ပရာယေ ကတကမ္မဿ ဝိသေသံ။

၃၇၉. လောကုတ္တရမိဿကာနိ ကထိတာနိ ဗောဓိရာဇကုမာရသုတ္တေ ဝိယ လောကိယာ စေဝ လောကုတ္တရာ စ။ ယထာလာဘဝသေန စေတ္ထ ပဓာနိယင်္ဂါနံ လောကုတ္တရဂ္ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပစ္စေကံ ဧဝ နေသဉ္စ ပဓာနိယင်္ဂတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ ယထာ ''အဋ္ဌဝိမောက္ခာ သန္နိဿန္တိ လောကုတ္တရမိဿကာ''တိ။ **လောကုတ္တရာနေတ**တိ စေတ္ထ ယံ ဝ တ္တဗ္ဗံ, တံ ပရတော အာဝိ ဘဝိဿတိ။ **ပဓာနနာနတ္တ** န္တိ ပဒဟနနာနတ္တံ, ဘာဝနာနုယောဂဝိသေသန္တိ အတ္ထော။ သဒ္ဓါရေ ပရိမဒ္ဒိတွတ ပဋ္ဌပက္ခမေ့ ကေဒေသတော ပဇဟိတွတ ဌိတဿ ဘာဝနာနုယောဂေ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အပရိမဒ္ဒိတသဒ္ဓါရဿ အပ္ပဟီနပဋ္ဌပက္ခဿ ဘာဝနာနုယောဂတော သုခုမော ဝိသေသော ဟောတိ, သစ္စာဘိသမယေန သန္တာနဿ အာဟိတဝိသေသတ္တာတိ အာဟ – **''အညာဒိသမေဝ ဟိ ပုထုဇ္ဇနဿ ပဓာနံ, အညာဒိသံ သောတာပန္န ဿာ''**တိအာဒိ။ အယဉ္စ ဝိသေသော န ကေဝလံ အနရိယအရိယပုဂ္ဂလတော ဧဝ, အထ ခော အရိယေသုပိ သေက္ခာဒိ ဝိသေသတောပိ လဗ္ဘတိ အဘိသဒ္ဓါရဝိသေသတော အဘိနီဟာရတော စ ဣစ္ဆနတောတိ ဒဿေန္တော **''အညာဒိသံ သကအာကမိနော''**တိအာဒိမာဟ။ **န ဟာပုဏာတီ**တိ ယသ္မာ ပုထုဇ္ဇနော သဗ္ဗထာဝ ပဓာနံ ပဒဟန္တော သောတာပတ္တိမဂ္ ဂံ အဓိဂစ္ဆတိ, သောတာပန္နော စ သကအာကမိမဂ္ဂန္တိ ဟေဋ္ဌိမံ ဥပရိမတော ဩဠာရိကံ, ဥပရိမဉ္စ ဣတရတော သုခုမံ တေန ပဟာတုံ အသက္ကုဏေယ္ယဿ ပဇဟနတော, ဣတိ အဓိဂန္တဗ္ဗဝိသေသေန စ အဓိဂမပဋ္ဌပအယ သဏှဟသုခုမ တာ တိက္ခဝိသဒတာ စ ဝိညာယတီတိ အာဟ – **''ပုထုဇ္ဇနဿ ပဓာနံ သောတာပန္နဿ ပဓာနံ န ဟာပုဏာတီ''** တိ အာဒိ။

အကူဋ္ဌကရဏန္တိ အဝဉ္စနကိရိယံ။ **အနဝစ္ဆိန္ဒန** န္တိ အတိယာနံ။ **အဝိဋ္ဌနံ န** အာကမှနံ, နိယုတ္တတံ ဝိနိဝေဌေ တွတ သမန္တာ ဝိပရိဝတ္တိတွတ သမဓာရာယ ဆဍ္ဍနံ တ။ တသ္သ ကာရဏံ **တံကာရဏံ, တံ ကာရဏ**န္တိ တ တံ ကိရိယံ တံ အဓိကာရံ။ **ဒန္တေဟိ ဂန္တဗ္ဗဘူမိ** န္တိ ဒန္တေဟိ ပတ္တဗ္ဗဌာနံ, ပတ္တဗ္ဗဝတ္ထုံ တ။ **စတ္တာရောပိ အသ္သဒ္ဓါ နာမ** ဥပရိမဥပရိမသဒ္ဓါယ အဘာဝတော။ ယေန ဟိ ယံ အပ္ပတ္တံ, တသ္သ တံ နတ္ထိ။ **အရိယသာဝကဿ။ပေ။ နတ္ထိ** ပဌမမဂ္ဂေနေဝ မာယာသာဌေယ္ယာနံ ပဟာတဗ္ဗတ္တာ။ **တေနေတ**တိ သမ္မဒေဝ ဝိရုဒ္ဓပက္ခာနံ သဒ္ဓါဒီနံ ဣဓာဓိပ္ပေ တတ္တာ။ ယဒိ ဧဝံ ကထံ မိဿကကထာတိ အာဟ **''အသ္သခဋ္ဌဂ္ဂသုတ္တန္တေ ပနာ''** တိအာဒိ။ **စတ္တာရော ဝ ဟော** န္တိ ပုထုဇ္ဇနာဒိဝသေန။

သြပမ္မသံသန္ဒနေ **အဒန္တဟတ္ထိအာဒယော ဝိယာ** တိအာဒိနာ ကဏှပက္ခေ, **ယထာ ပန ဒန္တဟတ္ထိအာဒ ယော**တိအာဒိနာ သုက္ကပက္ခေ စ သာဓာရဏတော ဧကဇ္ဈံ ကတွတ ဝုတ္တံ, အသာဓာရဏတော ဘိန္ဒိတွတ ဒဿေတုံ **''ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတီ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

၃၈၀. သမ္မပ္ပဓာနာ နိဗ္ဗိသိဋ္ဌဝီရိယာ။ တေနာဟ – **''န ကိဉ္စိ နာနာကရဏံ ဝဒာမိ, ယဒိဒံ ဝိမုတ္တိယာ ဝိမုတ္တိ''** န္တိ။ န ဟိ သုက္ခဝိပဿကတေဝိဇ္ဇဆဠဘိညာနံ ဝိမုတ္တိယာ နာနာကရဏံ အတ္ထိ။ တေန ဝုတ္တံ **''ယံ ဧကေဿာ''** တိအာဒိ။ ကိံ တွဝံ န ဇာနာသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အာဂစ္ဆိဿ** တိ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန အာဂစ္ဆိ။ **နာဂစ္ဆိဿ** တိ တွဝံ ဧဝေဝ န

ယော။ **ကူဒံ ပုစ္ဆန္တော** တိ ကူဒံ ပုစ္ဆာမီတိ ဒဿေန္တော။ **အပ္ပဟီနစေတသိကဒုက္ခာ** အနဓိဂတအနာဂါမိတာ။ တေနာဟ **“ဥပပတ္တိဝသေန အာဂန္တာရော”** တိ။ **သမုစ္ဆိန္နဒုက္ခာ** တိ သမုစ္ဆိန္နစေတသိကဒုက္ခာ။

၃၈၁. တမ္ဗဟာ ဌာနာတိ တတော ယထာဓိဂတကုသလဓမ္မတော ဌာနတော။ ပုန **တမ္ဗဟာ ဌာနာ**တိ တတော ဒုဂ္ဂတာ။ **သမ္ပန္နကာမဂုဏာ**တိ ဥဠာရကာမဂုဏသမန္နာဂတံ။

တတ္ထာ တိ ကာမဒေဝလောကေ။ **ဌာနဘာဝတော**တိ အရဟတ္တဗ္ဗေ အဓိဂတံ, တာဝဒေဝ ပရိနိဗ္ဗာနတော။ **ဥပရိဒေဝေ စာ**တိ ဥပရူပရိ ဘူမိတသေ ဒေဝေ စ, စက္ခုဝိညာဏဒဿနေနပိ ဒဿနာယ နပ္ပဟောန္တီတိ ယောဇနာ။

၃၈၂. ဝုတ္တနယေနေတ တိ ဒေဝပုစ္ဆာယ ဝုတ္တေနေဝ နယေန။ **သာ ကိရ ကထာ**တိ ''နတ္ထိ သော သမဏော တ ဗြာဟ္မဏော တ, ယော သကိဒေဝ သဗ္ဗံ နေယ္ယ''န္တိ ကထာ။ **တေတ**တိ ဝိဋူဋူဘသင္ဂဟော။ **ကူမသိမ္ဗယေဝ ဌာနေ** တိ ကူမသိမ္ဗိ မိဂဒါယေယေဝ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ကဏ္ဏကတ္ထလသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

နိဋ္ဌိတာ စ ရာဇဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ။

၅. ဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂေါ

၁. ဗြဟ္မာယုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၈၃. ''မဟာသတ္တော မဟိဒ္ဓိကော မဟာနုဘာဝေါ''တိအာဒီသု (မဟာဝ. ၃၈) ဥဠာရတာ ဝိသယော, ''မဟာဇနကာယော သန္နိပတိ''တိအာဒီသု သမ္ဗဟုလဘာဝဝိသယော, ဣဓ ပန တဒုဘယမ္ပိဿ အတ္ထောတိ ''မဟတာတိ ဂုဏမဟတ္တေနပိ မဟတာ''တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အပ္ပိစ္ဆတာဒီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သန္တုဋ္ဌိသလ္လေခပဝိဝေကအသံသဂ္ဂဝီရိယာရမ္ဘာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသင်္ဃာတသင်္ခာတေနာ** တိ ဧတ္ထ ''နိယတော သမ္ဗောဓိပရာယဏော'' (သံ. နိ. ၂.၄၁; ၃.၉၉၈, ၁၀၀၄) – ''အဋ္ဌာနမေတံ, ဘိက္ခဝေ, အနဝကာသော, ယံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော သဉ္စိစ္စ ပာဏံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျာတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ''တိအာဒိဝစနတော ဒိဋ္ဌိသီလာနံ နိယတသဘာဝတ္တာ သောတာပန္နာပိ အညမညံ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန သံဟတာ, ပဂေဝ သကဒာဂာမိအာဒယော။ ''တထာရူပာယ ဒိဋ္ဌိယာ ဒိဋ္ဌိသာမညဂတော ဝိဟရတိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၄, ၃၅၆; မ. နိ. ၁.၄၉၂; ၃.၅၄; အ. နိ. ၆.၁၁; ပရိ. ၂၇၄) တထာရူပေဟိ သီလေဟိ သီလသာမညဂတော ဝိဟရတီ''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၄; မ. နိ. ၁.၄၉၂; ၃.၅၄; အ. နိ. ၆.၁၂; ပရိ. ၂၇၄) ဝစနတော ပုထုဇ္ဇနာနမ္ပိ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန သံဟတဘာဝေါ လဗ္ဘတိယေဝ။

ဩဋ္ဌပဟတကရဏဝသေန အတ္တဝိဘာဂဝသေန။ **သနိယဏ္ဍုကေဠုဘာန** န္တိ ဧတ္ထ **နိယဏ္ဍု** တိ ဝစနီယတစကဘာဝေန အတ္ထံ သဒ္ဒဥ္စ ခဏ္ဍုတိ ဝိဘဇ္ဇ ဒဿေတီတိ **နိခဏ္ဍု** ။ သော ဧဝ ဣဓ ခ-ကာရဿ ဃ-ကာရံ ကတွာ **''နိယဏ္ဍု''**တိ ဝုတ္တော။ ကိဋ္ဌတိ ဂမေတိ ကိရိယာဒိဝိဘာဂံ, တံ တ အနဝသေသပရိယာဒနတော ဂမေန္တော ပူရေတီတိ **ကေဠုဘံ။ ဝေဝစနပ္ပကာသက** န္တိ ပရိယာယသဒ္ဒဒီပကံ, ဧကေကဿ အတ္ထဿ အနေကပရိယာယဝစနဝိဘာဝကန္တိ အတ္ထော။ နိဒဿနမတ္တဥ္စေတံ အနေကေသမ္ပိ အတ္ထာနံ ဧကသဒ္ဒဝစနီယတာဝိဘာဝနဝသေနပိ တဿ ဂန္ထဿ ပဝတ္တတ္တာ။ ဝစီဘေဒါဒိလက္ခဏာ ကိရိယာ ကပ္ပီယတိ ဧတေနာတိ ကိရိယာကပ္ပော, သော ပန ဝဏ္ဏပဒသမ္ဗန္ဓပဒတ္ထဝိဘာဂတော ဗဟုဝိကပ္ပောတိ အာဟ **''ကိရိယာကပ္ပဝိကပ္ပော''** တိ။ ဣဒဉ္စ မူလကိရိယာကပ္ပဂန္ထံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သော ဟိ သတသဟဿပရိမာဏော နလစရိယာဒိပကရဏံ။ ဌာနကရဏာဒိဝိဘာဂတော နိဗ္ဗစနဝိဘာဂတော စ အက္ခရာ ပဘေဒီယန္တိ ဧတေဟီတိ **အက္ခရပ္ပဘေဒာ,** သိက္ခာနိရုတ္တိယော။ **ဧတေသန္တိ** ဝေဒာနံ။ တေ ဧဝ ဝေဒေ ပဒသော ကာယတီတိ **ပဒကော**။ တံ တံ သဒ္ဒံ တဒတ္ထဥ္စ ဗျာကရောတိ ဗျာစိက္ခတိ ဧတေနာတိ **ဗျာကရဏံ,** သဒ္ဒသတ္ထံ။ အာယတိံ ဟိတံ တေန လောကော န ယတတိ န ဤဟတီတိ **လောကာယတံ**။ တဉှိ ဂန္ထံ နိဿာယ သတ္တာ ပုညကိရိယာယ စိတ္တမ္ပိ န ဥပ္ပာဒေန္တိ။ ဝယတီတိ ဝယော, န ဝယော အဝယော, န အဝယော **အနဝယော,** အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနေသု ကတ္ထစိ အပရိကိလန္တော အဝိတ္ထာယန္တော တေ ဂန္ထေ သန္ဓာရေတိ ပူရေတီတိ အတ္ထော။ ဒွေဝ ပဋိသေဓာ ပကတိံ ဂမေန္တီတိ ဒဿေန္တော **''အဝယော န ဟောတီ''**တိ ဝတွာ တတ္ထ အဝယံ ဒဿေတုံ **''အဝယော။ ပေ.။ န သက္ကောတီ''**တိ ဝုတ္တံ။

၃၈၄. ဂရူတိ ဘာရိယံ အတ္တာနံ တတော မောစေတွာ ဂမနံ ဒုက္ကရံ ဟောတိ။ **အနတ္ထောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ** နိန္ဒာဗျာယာရောသဥပဟရမ္ဘာဒိ။ **အဗ္ဘုဂ္ဂတော** တိ ဧတ္ထ အဘိသဒ္ဒယောဂေန **ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ** ။

လက္ခဏာနီတိ လက္ခဏဒီပနာနိ မန္တပဒါနိ။ **အန္တရဓာယန္တီ** တိ န ကေဝလံ လက္ခဏမန္တာနိယေဝ, အညာနိပိ ဗြာဟ္မဏာနံ ဉာဏဗလာဘာဝေန အနုက္ကမေန အန္တရဓာယန္တိ။ တထာ ဟိ ဝဒန္တိ ''ကေသတံ အဒ္ဓရိယံ ဒိပညာသမတ္တတော သာမာ''တိအာဒိ။ ပဏိဓိမဟတော သမာအနမဟတောတိအာဒိနာ ပစ္စေကံ **မဟ**-သဒ္ဒော ယောဇေတဗ္ဗော။ ပဏိဓိမဟန္တတာဒိ စဿ **ဗုဒ္ဓဝံသစရိယာပိဋကဝဏ္ဏနာ**ဒိဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **နိဋ္ဌာ** တိ နိပ္ဖတ္တိယော။ **ဇာတိသာမညတော**တိ လက္ခဏဇာတိယာ လက္ခဏဘာဝေန သမာနဘာဝတော။ ယထာ ဟိ ဗုဒ္ဓာနံ လက္ခဏာနိ သုဝိသုဒ္ဓာနိ သုပရိဗျတ္တာနိ ပရိပုဏ္ဏာနိ စ ဟောန္တိ, န ဧဝံ စက္ကဝတ္တီနံ။ တေနာဟ **''န တေဟေဝ ဗုဒ္ဓော ဟောတီ''**တိ။

အဘိရူပတာ ဒီဃာယုကတာ, အပ္ပာတင်္ကတာ ဗြာဟ္မဏာဒီနံ ပိယမနာပတာတိ **စတူဟိ အစ္ဆရိယဓမ္မေဟိ** ။ အာနံ ပိယဝစနံ အတ္ထစရိယာ သမာနတ္တတာတိ ဣမေဟိ **စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ။ ရဉ္ဇနတော** တိ ပီတိဇနနတော။ စက္ကံ စက္ကရတနံ ဝတ္တေတိ ပဝတ္တေတီတိ **စက္ကဝတ္တီ,** သမ္ပတ္တိစက္ကေဟိ သယံ ဝတ္တေတိ, တေဟိ စ ပရံ သတ္တနိကာ

ယံ ဝတ္တေတိ ပဝတ္တေတီတိ **စက္ကဝတ္တီ,** ပရဟိတာဝဟော ဣရိယာပထစက္ကာနံ ဝတ္တော ဝတ္တနံ ဧတဿ အတ္ထီတိ စက္ကဝတ္တီ, အပ္ပဋိဟတံ ဝါ အာဏာသင်္ခာတံ စက္ကံ ဝတ္တေတီတိ **စက္ကဝတီ,** အပ္ပဋိဟတံ ဝါ အာဏာသင်္ခာတံ စက္ကံ ဝတ္တေတီတိ **စက္ကဝတ္တီ,** ခတ္တိယမဏ္ဍလာဒိသညိတံ စက္ကံ သမူဟံ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေတီတိ **စက္ကဝတ္တီ**။ ဓမ္မံ စရတီတိ **ဓမ္မိကော** ။ ဓမ္မတော အနပေတတ္တာ ဓမ္မော ရဇ္ဇနတ္ထေန ရာဇာတိ **ဓမ္မရာဇာ**။ **ကောပာဒီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ကာမလောဘမာနမဒါဒိကေ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဝိဇိတာဝီ**တိ ဝိဇိတဝါ။ ကေနစိ အကမ္ပိယဋ္ဌေန **ဇနပဒတ္ထာဝရိယပ္ပတ္တော**။ ဒဠှဘတ္တိဘာဝတော ဝါ ဇနပဒေ ထာဝရိယံ ပတ္တော တွောတိ **ဇနပဒတ္ထာဝရိယပ္ပတ္တော**။ စိတ္တီကတဘာဝါဒိနာပိ (ခု. ပာ. အဋ္ဌ. ၆.၃; ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၃; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၅.၂၂၃; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၂၆; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၅၀) စက္ကဿ ရတနဋ္ဌော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေ နယော သေသေသုပိ။ ရတိနိမိတ္တတာယ ဝါ စိတ္တီကတာဒိဘာဝဿ ရတိဇနနဋ္ဌေန ဧကေသင်္ဂဟတာယ ဝိသုံ အဂ္ဂဟဏံ။

ဣမေဟိ ပန ရတနေဟိ ရာဇာ စက္ကဝတ္တီ ယံ ယမတ္ထံ ပစ္စနုဘောတိ, တံ တံ ဒဿေတုံ **"ဣမေသု ပနာ"**တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ **အဇိတံ ဇိနာတိ** မပေဟသက္ခတာသံဝတ္တနိယကမ္မနိဿန္ဒဘာဝတော။ **ဝိဇိတေ ယထာသုခံ အနုဝိစရတိ** ဟတ္ထိရတနံ အဿရတနဉ္စ အဘိရုဟိတွာ တေသံ အာနုဘာဝေန အန္တောပာတရာသေယေဝ သကလံ ပထဝိံ အနုသံယာယိတွာ ရာဇဓာနိယံ ပစ္စာဂမနတော။ **ပရိဏာယကရတနေန ဝိဇိတမနုရက္ခတိ** တေန တတ္ထ တတ္ထ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ သံဝိဓာနတော။ **သေသေဟီ**တိ မဏိရတနဣတ္ထိရတနဂဟပတိရတနေဟိ။ တတ္ထ မဏိရတနေန ယောဇနပ္ပမာဏေ ဒေသေ အန္ဓကာရံ ဝိဓမိတွာ အာလောကဒဿနာဒိနာ သုခမနုဘဝတိ, ဣတ္ထိရတနေန အတိက္ကန္တမာနုသရူပသမ္ပတ္တိဒဿနာဒိဝသေန, ဂဟပတိရတနေန ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတမဏိကနကရဇတာဒိဓနပ္ပဋိလာဘဝသေန။ **ဥဿာဟသတ္တိယောဂေ** ယေန ကေနစိ အပ္ပဋိဟတာဏာစက္ကာဘာဝသိဒ္ဓိတော။ ဟတ္ထိအဿရတနာဒီနံ မဟာနုဘာဝတ္တာ ကောသသမ္ပတ္တိယာပိ ပဘာဝသမ္ပတ္တိသိဒ္ဓိတော **"ဟတ္ထိ။ပေ။ ယောဂေ"** တိ ဝုတ္တံ။ ကောသော ဟိ နာမ သတိ ဥဿာဟသမ္ပတ္တိယံ (ဥဂ္ဂတေဇဿ သုကုမာရပရက္ကမဿ ပသန္နမုခဿ သမ္မုခေ ဟာပုဏာတိ)။ **ပစ္ဆိမေနာ** တိ ပရိဏာယကရတနေန။ တဉ္ဟိ သဗ္ဗရာဇကိစ္စေသု ကုသလံ အဝိရဇ္ဈနပယောဂံ။ တေနာဟ **"မန္တသတ္တိယောဂေ"** တိ။ တိဝိဓသတ္တိယောဂဖလံ ပရိပုဏ္ဏံ ဟောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **သေသေဟီ**တိ သေသေဟိ ပဉ္စဟိ ရတနေဟိ။ **အဒေါသကုသလမူလဇနိတကမ္မာနုဘာဝေနာ**တိ အဒေါသသင်္ခာတေန ကုသလမူလေန သဟဇာတာဒိပစ္စယဝသေန ဥပ္ပာဒိတကမ္မဿ အာနုဘာဝေန **သမ္ပဇ္ဇန္တိ** သောမ္မတရရတနဇာတိကတ္တာ။ **မဇ္ဈိမာနိ** မဏိဣတ္ထိဂဟပတိရတနာနိ။ **အလောဘ။ပေ။ ကမ္မာနုဘာဝေန သမ္ပဇ္ဇန္တိ** ဥဠာရဓနဿ ဥဠာရဓနပဋိလာဘကာရဏဿ စ ပရိစ္စာဂသမ္ပဒါဟေတုကတ္တာ။ **ပစ္ဆိမန္တိ** ပရိဏာယကရတနံ။ တဉ္ဟိ **အမောဟ။ပေ။ ကမ္မာနုဘာဝေန သမ္ပဇ္ဇတိ** မဟာပညေနေဝ စက္ကဝတ္တိရာဇကိစ္စဿ ပရိဏေတဗ္ဗတ္တာ။

သရဏတော ပဋိပက္ခဝိဓမနတော **သူရာ**။ တေနာဟ **"အဘီရုကဇာတိကာ"**တိ။ အသုရေ ဝိဇိနိတွာ ဌိတတ္တာ ဝီရော, သက္ကော ဒေဝာနမိန္ဒော, တဿ အင်္ဂံ ဒေဝပုတ္တော သေနင်္ဂဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ **"ဝီရင်္ဂရူပာတိ ဒေဝပုတ္တသဒိသကာယာ"**တိ။ **သဘာဝတော**တိ သဘာဝဘူတော အတ္ထော။ **ဝီရကာရဏန္တိ** ဝီရဘာဝကာရဏံ။ **ဝီရိယမယသရီရာ ဝိယာ**တိ သဝိဂ္ဂဟဝီရိယသဒိသာ သဝိဂ္ဂဟဋ္ဌေ ဝီရိယံ သိယာ, တံသဒိသာတိ အတ္ထော။ နနု ရညော စက္ကဝတ္တိဿ ပဋိသေနာ နာမ နတ္ထိ, ယမဿ ပုတ္တာ ပမဒ္ဒေယျုံ, အထ ကသ္မာ "ပရသေနပမဒ္ဒနာ"တိ ဝုတ္တန္တိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **"သစေ"**တိအာဒိ။ တေန ပရသေနာ ဟောတု ဝါ မာ ဝါ, တေ ပန ဧဝံ မဟာနုဘာဝါတိ ဒဿေတိ။ **ဓမ္မေနာ** တိ ကတူပစိတေန အတ္တနော ပုညဓမ္မေန။ တေန ဟိ သဉ္စောဒိတာ ပထဝိယံ သဗ္ဗရာဇာနော ပစ္စုဂ္ဂန္တွာ "သွာဂတံ တေ မဟာရာဇာ"တိအာဒိံ ဝတွာ အတ္တနော ရဇ္ဇံ ရညော စက္ကဝတ္တိဿ နိယျာဒေန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ **"သော ဣမံ။ပေ။ အဇ္ဈာဝသတီ"**တိ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန တဿ ယထာဝုတ္တဓမ္မဿ စိရတရံ ဝိပစ္စိတုံ ပစ္စယဘူတံ စက္ကဝတ္တိဝတ္တသမုဒာဂတံ ပယောဂသမ္ပတ္တိသင်္ခာတံ ဓမ္မံ ဒဿေတုံ **"ဟဏော န ဟန္တဗ္ဗောတိအာဒိနာ ပဉ္စသီလဓမ္မေနာ"** တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝဉ္ဟိ "အဒဏ္ဍေန အသတ္ထေနာ"တိ ဣဒံ ဝစနံ သုဋ္ဌုတရံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ, ယသ္မာ ရာဂဒယော ဟာပဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ သတ္တသန္တာနံ ဆာဒေတွာ ပရိယောနန္ဓိတွာ တိဋ္ဌန္တိ, ကုသလပဝတ္တိံ နိဝါရေန္တိ, တသ္မာ တေ "ဆဒနာ, ဆဒအ"တိ စ ဝုတ္တာ။

ဝိဝဋ္ဋေတွာ ပရိဝဋ္ဋေတွာ ။ **ပုဗ္ဗာရဟာတာ ဝုတ္တာ** "အရဟာတီတိ အရဟ"န္တိ။ **တဿာ** တိ ပုဗ္ဗာရဟာတာယ။ **ယသ္မာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော,** တသ္မာ အရဟန္တိ။ **ဗုဒ္ဓတ္တဟေတုဘူတာ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒတာ ဝုတ္တာ** သတာသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနပုဗ္ဗကတ္တာ ဗုဒ္ဓဘာဝသိဒ္ဓိယာ။ **အရဟံ ဝဋ္ဋာဘာဝေနာ** တိ ဖလေန ဟေတုအနုမာနဒဿနံ။ **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ဆဒနာ**

ဘာဝေနာတိ ဟေတုနာ ဖလာနုမာနဒဿနံ။ **ဟေတုဒ္ဒဝယံ ဝုတ္တံ** ''ဝိဝဋ္ဋော ဝိစ္ဆဒေ စာ''တိ။ **ဒုတိယဝေသာရဇ္ဇေနာ**တိ ''ခီဏာသဝဿ တေ ပဋိဇာနတော''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၁၅၀) အာဂတေန ဝေသာရဇ္ဇေန။ **ပုရိမသိဒ္ဓိ** တိ ပုရိမဿ ပဒဿ အတ္ထသိဒ္ဓိ။ **ပဌမေနာ**တိ ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ တေ ပဋိဇာနတော''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၁၅၀) အာဂတေန ဝေသာရဇ္ဇေန။ **ဒုတိယသိဒ္ဓိ** တိ ဗုဒ္ဓတ္တသိဒ္ဓိ။ **တတိယစတုတ္ထေဟိ** တိ ''ယေ ခော ပန တေ အန္တရာယိကာ ဓမ္မာ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၁၅၀), ''ယဿ ခော ပန တေ အတ္ထာယ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၁၅၀) စ အာဂတေဟိ တတိယစတုတ္ထေဟိ ဝေသာရဇ္ဇေဟိ။ **တတိယသိဒ္ဓိ** တိ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒနတာ သိဒ္ဓိ။ ယာထာဝတော အန္တရာယိကနိယ្យာနိကဓမ္မာပဒေသေန ဟိ သတ္တာ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒဘာဝေ လောကေ ပာကဋော အဟောသိ။ **ပုရိမံ ဓမ္မစက္ခုန္တိ** ပုရိမပဒံ ဘဂဝတော ဓမ္မစက္ခုံ **သာဓေတိ** ကိလေသာရီနံ သံသာရစက္ကဿ စ အရာနံ ဟတဘာဝဒီပနတော။ **ဒုတိယံ** ပဒံ **ဗုဒ္ဓစက္ခုံ သာဓေတိ** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿေဝ တံ သမ္ဘဝတော။ **တတိယံ** ပဒံ **သမန္တစက္ခုံ သာဓေတိ** သတသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနဒီပနတော။ ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော''တိ ဟိ ဝတွာ ''ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒော''တိ ဝစနံ ဗုဒ္ဓဘာဝတာဝပမေဝ သဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနံ ဝိဘာဝေတီတိ။ **သူရဘာဝန္တိ** လက္ခဏဝိဘာဝနေန ဝိသဒဉာဏတံ။

၃၈၅. **ဂဝေသီ**တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၈၇) ဉာဏေန ပရိယေသနံ အကာသိ။ **သမာနယီ**တိ ဉာဏေန သင်္ကလေန္တော သမာနံ အာနယိ သမာဟရိ။ **န သင်္ကောတိ** သံကုစိတေ ဣရိယာပထေ ယေဘုယ္ယေန တေသံ ဒုဗ္ဗိဘာဝနတော။ **ကင်္ခတီ** တိ ပဒဿ အာကင်္ခတီတိ အယမတ္ထောတိ အာဟ – **''အဟော ဝတ ပဿေယျန္တိ ပတ္ထနံ ဥပ္ပာဒေတီ''** တိ။ **ကိစ္ဆတီ** တိ ကိလမတိ။ ''ကင်္ခတီ''တိ ပဒဿ ပုဗ္ဗေ အာသီသနတ္ထတံ ဝတွာ ဣဒါနိ တဿ သံသယတ္ထတ္တမေဝ ဝိကပ္ပန္တရဝသေန ဒဿေန္တော **''ကင်္ခာယ တ ဒုဗ္ဗလာ ဝိမတိ ဝုတ္တာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တီဟိ ဓမ္မေဟိ** တိပ္ပကာရေဟိ သံသယဓမ္မေဟိ။ **ကာလုဿိယဘာဝေ** တိ အပ္ပသန္နတာယ ဟေတုဘူတော အာဝိလဘာဝေ။ ယသ္မာ ဘဂဝတော ကောသောဟိတံ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါဝေဏိကံ ဝတ္ထဂုယှံ သုဝိသုဒ္ဓကဥ္စနမဏ္ဍလသန္နိကာသံ အတ္တနော သဏ္ဌာနသန္နိဝေသသုန္ဒရတာယ အာဇာနေယျဂန္ဓဟတ္ထိနော ဝရင်္ဂစာရုဘာဝံ ဝိကာသမာနတပနိယာရဝိန္ဒသမုဇ္ဇလကေသရာဝတ္တဝိလာသံ သဉ္ဈာပဘာနုရဉ္ဇိတဇလဝနန္တရာဘိလက္ခိတ-သမ္ပုဏ္ဏစန္ဒမဏ္ဍလသောဘဉ္စ အတ္တနော သိရိယာ အဘိဘုယျ ဝိရာဇတိ, ယံ ဗာဟိရဗ္ဗန္တရမလေဟိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတာယ စိရကာလံ သုပရိစိတဗ္ရဟ္မစရိယာဓိကာရတာယ သုသဏ္ဌိတ သဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိယာ စ ကောပီနမ္ပိ သန္တံ အကောပီနမေဝ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''ဘဂဝတော ဟီ''**တိအာဒိ။ **ပဟူတဘာဝန္တိ** ပုထုလဘာဝံ။ ဧတ္ထေဝ ဟိ တဿ သံသယော, တနုမုဒုသုကုမာရတာဒီသု ပနဿ ဂုဏေသု တဿ ဝိစာရဏာ ဧဝ နာဟောသိ။

ဟိရိကရဏောကာသန္တိ ဟိရိယိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ **ဆာယန္တိ** ပဋိဗိမ္ဗံ။ ကီဒိသန္တိ အာဟ **''ဣဒ္ဓိယာ''** တိအာဒိ။ **ဆာယာရူပကန္တိ** ဘဂဝတော ပဋိဗိမ္ဗရူပံ။ တဉ္စ ခော ဗုဒ္ဓသန္တာနတော ဝိနိမုတ္တံ ရူပကမတ္တံ ဘဂဝတော သရီရဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဝယဝံ ဣဒ္ဓိမယံ ဗိမ္ဗကမတ္တံ, တံ ပန ဒဿေန္တော ဘဂဝ ယထာ အတ္တနော ဗုဒ္ဓရူပံ န ဒိဿတိ, တထာ ကတွာ တ ဒဿေတိ။ **နီဟရိတွာ**တိ ဖရိတွာ။

ကဏ္ဏသောတာနံ ဥပစိတတနုတမ္ဗလောမတာယ ဓောတရဇတပနာဠိကာသဒိသတာ ဝုတ္တာ။ **မုခပရိယန္တေ** တိ ကေသန္တေ။

ကိရိယာကရဏန္တိ ကိရိယာယ ကာယိကဿ တစသိကဿ ပဋိပတ္တိ။ **တတ္ထာ** တိ တေသု ကိစ္စေသု။ ဓမ္မကထိကာနံ ဝတ္တံ ဒဿေတုံ **ဗီဇနိဂ္ဂဟဏံ** ကတံ။ န ဟိ အညထာ သဗ္ဗဿပိ လောကဿ အလင်္ကာရဘူတံ ပရမုက္ကံသဂတံ သိက္ခာသံယမာနံ ဗုဒ္ဓာနံ မုခစန္ဒမဏ္ဍလံ ပဋိစ္ဆာဒေတဗ္ဗံ ဟောတိ။

ပတ္တရိတဝိတာနသဒိသလမ္ဗိတဂန္ဓအာမကသုမအာမကေ **ဂန္ဓမဏ္ဍလမာဠေ။ ပုဗ္ဗဘာဂေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ** တိ ''ဧတ္တကံ ဝေလံ သမာပတ္တိယာ ဝီတိနာမေဿာမီ''တိ ဧဝံ ပဝတ္တေန ပုဗ္ဗဘာဂေန ကာလံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ။ ပစ္စယအာယကေ သု အနုရောဓဝသေန **ပရိသံ ဥဿာဒေန္တော တ** ပဂ္ဂဏှန္တော, အဒာယကေသု ဝိရောဓဝသေန **ပရိသံ အပသာဒေန္တော တ**။

ယောဂက္ခေမံ အနုတ္တရာယာဘာဝံ။ **သဘာဝဂုဏေနေ**တိ ယထာဝုတ္တဂုဏေနေဝ။ ဘောတော ကေတမဿ ဂုဏံ သဝိဂ္ဂဟံ **စက္ကတင်္ဂံ အတိသမ္ဘာဝံ** ဝိတ္ထာရေန သန္ဒာရေတုံ အပ္ပဟောန္တတော။ **ဘဝဂ္ဂံ အတိနီစံ** ဥပရူပရိ သန္ဒာရေတုံ အပ္ပဟောန္တတော။

၃၈၆. ဌာနဂမနာဒီသု (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၃၅) ဘူမိယံ သုဋ္ဌု သမံပတိဋ္ဌိတာ ဟအာ ဧတဿာတိ **သုပ္ပတိဋ္ဌိတဟအော**။ တံ ပန ဘဂဝတော သုပ္ပတိဋ္ဌိတဟဒတံ ဗျတိရေကမုခေန ဝိဘာဝေတုံ **"ယထာ ဟိ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဂ္ဂတလ** န္တိ အဂ္ဂဟာဒတလံ။ **ပဏှိ**တိ ပဏှိတလံ။ **ပဿ** န္တိ ဟာဒတလဿ ဒွိသု ပဿေသု ဧကေကံ, ဥဘယမေဝ ဝာ ပရိယန္တံ ပဿံ။ **သုဝဏ္ဏပာဒုကတလံ ဝိယ** ဥဇုကံ နိက္ခိပိယမာနံ။ **ဧကပ္ပဟာရေနေဝ** တိ ဧကက္ခဏေယေဝ။ **သကလံ ဟာဒတလံ ဘူမိံ ဖုသတိ** နိက္ခိပနေ။ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ သကလံ ဟာဒတလံ ဘူမိတော ဥဋ္ဌဟတီတိ ယောဇနာ။

တတြာ တိ တာယ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဟာဒတာယ အနုပုဗ္ဗနိန္နာဝ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတံ **ကြဒံ** ဝုစ္စမာနံ နိဿန္ဒဖလံ။ ဝုတ္တာမေဝတ္ထံ သတ္တု တိဒိဝဂမနေန သုပာကဋံ ကာတုံ **"တထာ ဟိ"**တိအာဒိ ဝတွတ **"န ဟိ"**တိအာဒိနာ တံ သမတ္တေတိ။ ဧတေန ပဌမလက္ခဏတောပိ ဒုတိယလက္ခဏံ မဟာနုဘာဝန္တိ ဒဿေတိ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ "အန္တမသော စက္ကဝတ္တိရညော ပရိသံ ဥပာဒါယ သဗ္ဗောပိ စက္ကလက္ခဏဿေဝ ပရိဝါရော"တိ။ ယုဂန္ဓရပဗ္ဗတဿ တာဝတိံသဘဝနဿ စ ပကတိပဒနိက္ခေပဌာနုပသင်္ကမနေ နေဝ ဗုဒ္ဓါနံ, န ဒေဝတာနံ အာနုဘာဝေ, အထ ခေါ ဗုဒ္ဓါနံ လက္ခဏာနုဘာဝေတိ ဂ္ဂမမတ္ထံ နိဒဿိတံ။ **သီလတေဇေန။ပေ။ ဒသန္နံ ဟာရမီနံ အာနုဘာဝေနာ** တိ ဂ္ဂဒမ္ပိ လက္ခဏနိဗ္ဗတ္တကမ္မဝိသေသကိတ္တနမေဝတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သဗ္ဗာဝန္တေဟိ** တိ သဗ္ဗပဒေသဝန္တေဟိ။

နာဘိပရိစ္ဆိန္နာ တိ နာဘိယံ ပရိစ္ဆိန္နာ ပရိစ္ဆေဒဝသေန ဌိတာ။ **နာဘိမုခပရိက္ခေပပဋ္ဋော** တိ ပကတိစက္ကဿ အက္ခဗ္ဘာဟတပရိဟရဏတ္ထံ နာဘိမုခေ ဌပေတဗ္ဗပရိက္ခေပပဋ္ဋော။ **နေမိမဏိကာ**တိ နေမိယံ အာဝဋ္ဋိဘာဝေန ဌိတ မဏိကာလေခါ။

သမ္ဗဟုလတရော တိ ဗဟုဝိခလေခင္ဂဝိဘာဝနတရော။ **သတ္တီ** တိ အာဝုဓသတ္တိ။ **သိရိဝစ္ဆော** တိ သိရိမုခံ။ **နန္ဒီ** တိ ဒက္ခိဏာဝဋ္ဋံ။ **သောဝတ္ထိကော** တိ သောဝတ္ထိအင်္ကော။ **ဝဋံ့သကော**တိ အာဝေဠံ။ **ဝဓုမာနက** န္တိ ပုရိသဟာရိ ပုရိသင်္ဂံ။ **မောရဟတ္ထကော** တိ မောရပိဥ္ဆကလာပေ, မောရပိဥ္ဆ ပရိသိဗ္ဗိတော ဝါ ဗီဇနိဝိသေသော။ **တလဗီဇနီ**တိ စာမရိတလံ။ သိဒ္ဓတ္ထာဒိ **ပုဏ္ဏဃဋပုဏ္ဏဟတိယော။ "စက္ကတဋ္ဌော"** တိ ဝတ္ွတ တဿ ပဓာနာဝယဝေ ဒဿေတုံ **"ဟိမဝတ သိနေရု။ပေ။ သဟဿာနီ"**တိ ဝုတ္တံ။

အာယတပဏှီတိ ဂ္ဂဒံ အညေသံ ပဏှိတော ဒီဃတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န ပန အတိဒီဃတန္တိ အာဟ **"ပရိပုဏ္ဏပဏှီ"**တိ။ ယထာ ပန ပဏှိလက္ခဏံ ပရိပုဏ္ဏံ နာမ ဟောတိ, တံ ဗျတိရေကမုခေန ဒဿေတုံ **"ယထာ ဟီ"**တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ **အာရဂ္ဂေနာ** တိ မဏ္ဍလာယ သိခာယ။ **ဝဋ္ဋေတွတ** တိ ယထာ သုဝဋ္ဋံ ဟောတိ, ဧဝံ ဝဋ္ဋေတွတ။ **ရတ္တကမ္ဗလဂေဏ္ဍုကသဒိသာ**တိ ရတ္တကမ္ဗလမယဂေဏ္ဍုကသဒိသာ။

မက္ကဋဿေဝ တိ တနုရဿ ဝိယ။ ဒီဃဘာဝေန သမတံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ **နိယျာသတေလေနာ** တိ ဆဒိက နိယျာသာဒိနိယျာသသမ္မိဿေန တေလေန။

တလုနာတိ သုကုမာရာ။

စမ္မေနာ တိ အင်္ဂုလန္တရဝေဌိတစမ္မေန။ **ပဋိဗဒ္ဓအင်္ဂုလန္တရော** တိ ဧကတော သမ္ဗဒ္ဓအင်္ဂုလန္တရော။ **ဧကပ္ပမာဏာ**တိ ဒီဃတော သမာနပ္ပမာဏာ။ **ယဝလက္ခဏ** န္တိ အဗ္ဘန္တရတော အင်္ဂုလိပဗ္ဗေဌိတံ ယဝလက္ခဏံ။ **ပဋိဝိဇ္ဈိတွတ**တိ တံတံပဗ္ဗာနံ သမာနဒေသတာယ အင်္ဂုလီနံ ပသာရိတကာလေ အညမညံ ဝိဇ္ဈိတာနိ ဝိယ ဖုသိတွတ တိဋ္ဌန္တိ။

သဋ္ဌာ ဝုစ္စန္တိ ကေပ္ပကာ, ဥဒ္ဓံ သဋ္ဌာ ဧတေသန္တိ **ဥဿင်္ခာ,** ဟာအာ။ **ပိဋ္ဌိဟာဒေ** တိ ပိဋ္ဌိဟာဒသမီပေ။ **သုခေန ဟာအာ ပရိဝတ္တန္တိ** ဟာဒနာမနာဒီသု, ဧတေနေဝ ဂစ္ဆန္တာနံ ဧတေသံ ဟေဌာ **ဟာဒတလာနိ** ဒိဿန္တိ။ **ဧတေနာ**တိ ကေပ္ပ

ကာနံ ပိဋ္ဌိဟာဒတော ဥဒ္ဒံ ပတိဋ္ဌိတတ္တာ။ စတုရင်္ဂုလမတ္တဥ္စဟိ တာနိ ဥဒ္ဒံ အာရောဟိတ္ဝာ ပတိဋ္ဌဟန္တိ, နိဂုဋ္ဌဟာနိ စ ဟောန္တိ, န အဉ္ဉေသံ ဝိယ ပညာယမာနာနိ။ သတိပိ ဒေသန္တရုပ္ပဝတ္တိယံ နိစ္စလောတိ ဒဿနတ္ထံ **နာဘိဂ္ဂဟဏံ**။

ယသ္မာ ဇာဏိမိဂဿ သမန္တတော ကေသဒိသမံသာ အနုက္ကမေန ဥဒ္ဒံ ထူလာ ဇင်္ဃာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ဇာဏိမိဂသဒိသဇင်္ဃော”** တိ။ **ပရိပုဏ္ဏဇင်္ဃော** တိ သမန္တတော မံသူပစယေန ပရိပုဏ္ဏဇင်္ဃော။ တေနာဟ **“န ဧကတော”**တိအာဒိ။

ဧတေနာတိ ‘‘အနောနမန္တော’’တိအာဒိဝစနေန, ဇာဏုဖာသုဘာဝဒီပနေနာတိ အတ္ထော။ **အဝသေသဇနာ**တိ ဣမိနာ လက္ခဏေန ရဟိတာ ဇနာ။ **ခုဇ္ဇာ ဝာ ဟောန္တိ** ဟေဋ္ဌိမကာယတော ဥပရိမကာယဿ ရဿတာယ။ **ဝါမနာ ဝာ** ဥပရိမကာယတော ဟေဋ္ဌိမကာယဿ ရဿတာယ။ ဧတေန ဝုပေတ္ဝာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ စက္ကဝတ္တိနဉ္စ ဣတရေ သတ္တာ ခုဇ္ဇာ ဝါမနာ စာတိ ဒဿေတိ။

ဩဟိတန္တိ သမောဟိတံ အန္တောဂဓံ။ တထာဘူတံ ပန တံ ဝေန ဆန္နံ ဟောတီတိ အာဟ **“ပဋိစ္ဆန္န”** န္တိ။

သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောတိ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဝဏ္ဏောတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ **“ဇာတိဟိင်္ဂုလကေနာ”** တိအာဒိ။ သ္ဝတယမတ္ထော အာဝုတ္တိဉာယေန စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သရီရပရိယာယော ဟိ ဣဓ ဝဏ္ဏသဒ္ဒောတိ အဓိပ္ပာယေန ပဌမဝိကပ္ပံ ဝတ္ဝာ တထာရူပဿ ပန ရုဋ္ဌဟိယာ အဘာဝံ မနသိ ကတ္ဝာ ဝဏ္ဏဓာတုပရိယာယမေဝ ဝဏ္ဏသဒ္ဒံ ဂဟေတ္ဝာ ဒုတိယဝိကပ္ပော ဟော ဝုတ္တော။

ရဇောတိ သုခုမရဇော။ **ဇလ္လ** န္တိ မလီနဘာဝကရော ရေဏုသဉ္စယော။ တေနာဟ **“မလံ ဝာ”**တိ။ ယဒိ ဝိဝဋ္ဋတိ, ကထံ နှာနာဒီတိ အာဟ **“ဟတ္ထဓောဝနာ”** တိအာဒိ။

အာဝဋ္ဋပရိယောသာနေ တိ ပဒက္ခိဏာဝဋ္ဋာယ အန္တေ။

ဗြဟ္မုနော သရီရံ ပုရတော ဝာ ပစ္ဆတော ဝာ အနောနမိတ္ဝာ ဥဇုကမေဝ ဥဂ္ဂတန္တိ အာဟ **“ဗြဟ္မာ ဝိယ ဥဇုဂတ္တော”**တိ။ **ပဿဝင်္ကာ** တိ ဒက္ခိဏပဿေန ဝာ ဝါမပဿေန ဝာ ဝင်္ကာ။

ဟတ္ထပိဋ္ဌိအာဒိဝသေန သတ္တ ဥဿဒာ ဧတဿာတိ **သတ္တုဿဒော** ။

သီဟဿ ပုဗ္ဗဒ္ဓံ သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓံ, ပရိပုဏ္ဏာဝယဝတာယ သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓံ ဝိယ သကလော ကာယော အဿာတိ **သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓကာယော။ သီဟဿေဝါ**တိ သီဟဿ ဝိယ။ **သဏ္ဌိတ္တီ** တိ သဏ္ဌဟန္တိ။ **နာနာစိတ္တေနာ** တိ ဝိဝိဓစိတ္တေန။ **ပုညစိတ္တေနာ** တိ ဟရမိတာပုညစိတ္တရူပေန။ **စိတ္တိတော** တိ သဉ္ဇာတစိတ္တဘာဝေါ။

ဒ္ဝိန္နံ ကောဋ္ဋာနမန္တရ န္တိ ဒ္ဝိန္နံ ပိဋ္ဌိဗာဟာနံ ဝေမဇ္ဈံ, ပိဋ္ဌိမဇ္ဈဿ ဥပရိဘာဂေ။ **စိတံ ပရိပုဏ္ဏ** န္တိ အနိန္နဘာဝေန စိတံ, ဒ္ဝီဟိ ကောဋ္ဋေဟိ သမတလတာယ ပရိပုဏ္ဏံ။ **ဥဂ္ဂမ္မာ** တိ ဥဂ္ဂန္တွာ။

နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလော ဝိယ ပရိမဏ္ဍလော **နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလော** ဧကဿ ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဒဿ လောပံ ကတ္ဝာ။ န ဟိ သဗ္ဗော နိဂြောဓော မဏ္ဍလော။ တေနာဟ **“သမက္ခန္ဓသာခေါ နိဂြောဓော”** တိ။ ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဒသန္နိဓာနေန ဝ ပရိမဏ္ဍလောဝ နိဂြောဓော ဂယှတီတိ ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဒဿ လောပေန ဝိနာပိ အယမတ္ထော လဗ္ဘတီတိ အာဟ **“နိဂြောဓော ဝိယ ပရိမဏ္ဍလော”** တိ။ **ယာဝတက္ဝဿာ** တိ ဩ-ကာရဿ ဝ-ကာရာဒေသံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။

သမဝဋ္ဋိတက္ခန္ဓော တိ သမံ သုဝဋ္ဋိတက္ခန္ဓော။ ကောဉ္စာ ဝိယ ဒီဃဂလာ, ဗကာ ဝိယ ဝင်္ကဂလာ, ဝရာဟာ ဝိယ ပုထုလဂလာတိ ယောဇနာ။ **သုဝဏ္ဏာလိင်္ဂသဒိသော** တိ သုဝဏ္ဏမယခုဒ္ဒကမုဒိင်္ဂသဒိသော။

ရသဂ္ဂသဂ္ဂီ တိ မဓုရာဒိဘေဒံ ရသံ ဂသန္တိ အန္တော ပဝေသေန္တီတိ ရသဂ္ဂသာ, ရသဂ္ဂသာနံ အဂ္ဂါ ရသဂ္ဂသဂ္ဂါ, တာ ဧတဿ သန္တီတိ ရသဂ္ဂသဂ္ဂီ။ **တေနာ**တိ ဩဇာယ အဖရဏေန, ဟီနဓာတုကတ္တာ **တေ ဗဟွာဗာဓာ ဟောန္တိ**

တိ။

''ဟန္တ''တိ သန္နိသ္သယဒဿနာဓာရသ္သ သမညာ, တံ ဘဂဝတော သီဟဟနုသဒိသံ, တသ္မာ ဘဂဝတ **သီဟဟနု**။ တတ္ထ ယသ္မာ ဗုဒ္ဓါနံ ရူပကာယသ္သ ဓမ္မကာယသ္သ စ ဥပမာ နာမ နိဟီနုပမာဝ, နတ္ထိ သမာနုပမာ, ကုတော အဓိကူပမာ, တသ္မာ အယမ္ပိ နိဟီနုပမာတိ ဒဿေတုံ **''တတ္ထာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တိဘာဂဝသေန မဏ္ဍလတာယ **ဒွတဒသိယံ ပက္ခသ္သ စန္ဒသဒိသာနိ**။

ဒန္တာနံ ဥစ္စနီစတာ အဗ္ဘန္တရဗာဟိရပသ္သဝသေနပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, န အဂ္ဂဝသေနေဝ။ တေနာဟ **''အယပဋ္ဋဆိန္နသင္ခပဋလံ ဝိယာ''**တိ။ **အယပဋ္ဋ** န္တိ စ ကကစံ အဓိပ္ပေတံ။ **ဝိသမာ**တိ ဝိသမသဏ္ဌာနာ။

ဝိစ္ဆိန္ဒိတ္တာ ဝိစ္ဆိန္ဒိတ္တာ ပဝတ္တသရတာယ **ဆိန္နဿရာပိ** ။ အနေကာကာရတာယ **ဘိန္နဿရာပိ** ။ ကာကဿေဝ ဝိယ အမနုညသရတာယ **ကာကဿရာပိ။ အပလိဗုဒ္ဓတ္တာ** တိ အနုပဒ္ဒုတဝတ္ထုကတ္တာ။ **ဝတ္ထု**န္တိ စ အက္ခရုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနမာဟ။ **အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတော** တိ ဝေက္ခ အင်္ဂေဟိ ပရေတော အာဂမိဿန္တိ။ **မဥ္ဇုဃောသော** တိ မဓုရဿရော။

ကရဝီကသဒ္ဒေါ ယေသံ သတ္တာနံ သောတပထံ ဥပဂစ္ဆတိ, တေ အတ္တနော သရသမ္ပတ္တိယာ ပကတိံ ဇဟာပေတွာ အဝသေ ကရောန္တော အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေတိ, ဧဝံ မဓုရောတိ ဒဿေန္တော **''တတိုဒ''** န္တိအာဒိမာဟ။ **တံ ပီတိ**န္တိ **တံ** ဗုဒ္ဓဂတံ ပီတိံ။ တေနေဝ နီဟာရေန ပုနပ္ပုနံ ပဝတ္တန္တံ အဝိဇဟိတွာ ဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသာ ထေရာနံ သန္တိကေ လဒ္ဓဓမ္မဿဝနသပ္ပာယာ ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိယာ ပရိပက္ကဉာဏတာယ **''သတ္တဟိ။ပေ။ ပတိဋ္ဌာသီ''** တိ။ သတ္တသတမတ္တေန ဩရောဓဇနေန သဒ္ဓိံ ပဒသာဝ ထေရာနံ သန္တိကံ ဥပဂတတ္တာ **''သတ္တဟိ ဇင္ဃာသတေဟိ သဒ္ဓိ''** န္တိ ဝုတ္တံ။

အဘိနီလနေတ္တော တိ အဓိကနီလနေတ္တော။ အဓိကနီလတာ စ သာတိသယံ နီလဘာဝေန ဝေဒိတဗ္ဗာ, န နေတ္တေ နီလဝဏ္ဏဿေဝ အဓိကဘာဝတောတိ အာဟ **''န သကလနီလနေတ္တောတ''** တိအာဒိ။ ပီတလောဟိတဝဏ္ဏာ သေတမဏ္ဍလဂတရာဇိဝသေန, နီလသေတကာဠဝဏ္ဏာ ပန တံတံမဏ္ဍလဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

စက္ခုဘဏ္ဍ န္တိ အက္ခိဒလန္တိ ကေစိ, အက္ခိဒလပတ္တန္တိ အညေ။ အက္ခိဒလေဟိ ပန သဒ္ဓိံ အက္ခိဗိမ္ဗန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝေဠုဟိ ဝိနိဂ္ဂတဂမ္ဘီရဇာတနာပိ ယုတ္တာ ဟောတိ။

ဥဏ္ဏာ သဒ္ဒေါ လောကေ အဝိသေသတော လောမပရိယာယော, က္ကစ ပန လောမဝိသေသတစကောတိ အာဟ **''ဥဏ္ဏလောမ''**န္တိ။ **နလာဋမဇ္ဈဇာတာ** တိ နလာဋမဇ္ဈဂတာ။ **ဩဒါတတာယ ဥပမာ,** န မုဒုတာယ။ **ရဇတပုဗ္ဗုဠကာ** တိ ရဇတမယတာရကာ။

ဒွေဝ အတ္ထဝသေ ပဋိစ္စ ဝုတ္တ န္တိ ယသ္မာ ဗုဒ္ဓါ စက္ကဝတ္တိနော စ ပရိပုဏ္ဏနလာဋတာယ ပရိပုဏ္ဏသီသဗိမ္ဗတာယ စ **''ဥဏှီသသီသာ''**တိ ဝုစ္စန္တိ, တသ္မာ တေ ဒွေဝ အတ္ထဝသေ ပဋိစ္စ ''ဥဏှီသသီသော''တိ က္ကဒံ ဝုတ္တံ။ က္ကအနိ တံ အတ္ထဒွယံ ဘဂဝတိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတန္တိ ဒဿေတုံ **''တထာဂတဿဟီ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သဏှာဟတမတာယ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏတာယ စ **ရညော ဗဒ္ဓဥဏှီသပဋ္ဋော ဝိယ ဝိရောစတိ။ ကပ္ပသီသာ** တိ ဒွိဓာဘူတသီသာ။ **ဖလသီသာ**တိ ဖလသဒိသသီသာ။ **အဋ္ဌိသီသာ** တိ မံသဿ အဘာဝတော တစောပရိယောနဒ္ဓအဋ္ဌိမတ္တသီသာ။ **တုမ္ဗသီသာ** တိ လာဗုသဒိသသီသာ။ **ပဗ္ဗာရသီသာ** တိ ပိဋ္ဌိဘာဂေန ဩလမ္ဗမာနသီသာ။ **ပုရိမနယေနာ**တိ ပရိပုဏ္ဏနလာဋတာပက္ခေန။ **ဥဏှီသဝေဌိတသီသော ဝိယာ**တိ ဥဏှီသပဋ္ဋေန ဝေဌိတသီသပဒေသော ဝိယ။ **ဥဏှီသံ ဝိယာ**တိ ဆေကေန သိပ္ပိနာ ဝိရစိတဥဏှီသမဏ္ဍလံ ဝိယ။

ကမ္မန္တိ ယေန ယေန ကမ္မေန ယံ ယံ လက္ခဏံ နိဗ္ဗတ္တံ, တံ တံ ကမ္မံ။ **ကမ္မသရိက္ခက** န္တိ တဿ တဿ လက္ခဏဿ တံကမ္မာနုရူပတာ။ **လက္ခဏ** န္တိ တဿ မဟာပုရိသလက္ခဏဿ အဝိပရီတသဘာဝေ။ **လက္ခဏာနိသံသ**န္တိ တံ လက္ခဏပဋိလာဘေန လဒ္ဓဗ္ဗဂုဏော။ **က္ကမာနိ ကမ္မာဒီနိ** တိ က္ကမာနိ အနန္တရံ ဝုတ္တာနိ ကမ္မကမ္မသရိက္ခကာဒီနိ **ဒဿေတွတ** တံ သရူပတော ဝိဘာဝေတွာ **ကထေတဗ္ဗာနိ** သံဝဏ္ဏကေန။

ရတနဝိစိတ္တသုဝဏ္ဏတောရဏံ   တသ္မိံ ကာလေ မနုဿလောကေ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ **"ဒေဝနဂရေ"**တိ။ သဗ္ဗသော သုပုပ္ဖိတသာလရုက္ခော အသာဓာရဏသောဘော မနုဿျုပစာရေ န လဗ္ဘတီတိ အာဟ **"သေလန္တရမ္ဟိ"**   တိ။ **ကိရိယာစာရန္တိ** ကာယိကတစသိကကိရိယာပဝတ္တိံ။

၃၈၇. သတတဟင္ခိုဟာရိယန္တိ သတတံ စရိမဘဝေ သဗ္ဗကာလံ လက္ခဏနိဗ္ဗတ္တကကမ္မာနုဘာဝပဟေတုကံ ဗုဒ္ဓဝေဏိကံ ဟင္ခိုဟာရိယံ။ ဗုဒ္ဓါနံ အတိဒူရေ ဟဒံ နိက္ခိပိတုကာမာနမ္ပိ နာတိဒူရေ ဇဝ နိက္ခိပနံ ဟောတီတိ **"န အတိဒူရေ ဥ ပေဿာမီတိ ဥဒ္ဓရတီ"** တိ ဝုတ္တံ။ ပကတိသဥ္စရဏဝသေနေတံ ဝုတ္တံ, တာဒိသေန ဟဒေန အနေကယောဇနေ ဥပေဿာမီတိ ဥဒ္ဓရဏမ္ပိ ဟောတိယေဝ။ **အတိဒူရံ ဟီ**တိအာဒိ ပမာဏာတိက္ကမေ အေသဒဿနံ။   **ဇဝံ သတီ**တိ ဇဝံ ဒက္ခိဏဟဒတမဟအနံ ယထာမိပြေတပတိဋ္ဌိတဌာနေ သတိ။ **ပဒဝိစ္ဆေဒော**   တိ ပဒတရဝိစ္ဆေဒော။ ယာဒိသံ ပသာရေန္တော တမဟဒဿ ဥဒ္ဓရဏံ ပတိဋ္ဌာနဥ္စ, ဒက္ခိဏဟဒဿ တာဒိသမေဝ, ဣတိ နေသံ ဥဒ္ဓရဏပတိဋ္ဌာနာနံ သမာနတော အညမညဘာဝေန အနုနာနမိကတာယ ဝုတ္တံ **"ဒက္ခိဏဟဒကိစ္စံ တမဟဒေန နိယမိတံ, တမဟဒကိစ္စံ ဒက္ခိဏဟဒေန နိယမိတ"**န္တိ။

ဒိတတိ ဥပကဋ္ဌာယ ဝေလာယ။ **ဝိဟာရဘတ္တတ္ထာယာ**   တိ ဝိဟာရေ ယထာဝုဒ္ဓံ ဂဟေတဗ္ဗဘတ္တတ္ထာယ။   ပ **စ္ဆတော အာဂစ္ဆန္တော**တိ ပကတိဂမနေန ပစ္ဆတော အာဂစ္ဆန္တော။   **ဩကာသံ န လဘတီ**တိ ပဒနိက္ခေပဌာနံ န လဘတိ။ ဦရုပရိယာယော ဣဓ **သတ္ထိ**   -သဒ္ဒေါတိ အာဟ **"န ဦရုံ ဥန္နာမေတီ"** တိ။ ဒဏ္ဍက္ကျသံ ဝုစ္စတိ ဒီဃဒဏ္ဍော အဋ္ဌိသော, တေန ရက္ခသာခံ ဆိန္နတော ပုရိသဿ ယထာ ပစ္ဆာဘာဂေန ဟအနံ ဩသက္ကနံ ဟောတိ, ဇဝံ ဘဂဝတော ဟာအ န ဩသက္ကန္တီတိ အာဟ **"ရုက္ခသာခာဆေဒန။ပေ။ ဩသက္ကာပေတီ"**   တိ။ **ဩဇဒ္ဓနာဇဒ္ဓဌာနေပိ ဟဒံ ကောဋ္ဋေန္တော ဝိယာ**တိ အာဇဒ္ဓဌာနေန အနာဇဒ္ဓဌာနေန စ ဟဒတဏ္ဍံ ကောဋ္ဋေတ္တတ ထဒ္ဓံ ကရောန္တော ဝိယ။   န **က္လတော စိတော စ စာလေတီ**တိ အပရာပရံ န စာလေတိ။ ဥဿဋ္ဌဟဒတာယ သုခေနေဝ ဟအနံ ပရိဝတ္တနတော နာဘိတော ပဌာယ ဥပရိမကာယော န ဣဉ္ဇတီတိ **ဟေဋ္ဌိမကာယောဝ ဣဉ္ဇတိ**   ။ တေနာဟ **"ဥပရိမ။ပေ။ နိစ္စလော ဟောတီ"**တိ။ **န ဇာနာတိ** အနိဥ္ဇနတော။ **ကာယဗလေနာ**တိ ဂမနပယောဂသင္ခာတေန ကာယဂတေန ဝိသေသဗလေန။ ဇဝဂမန ဟေတုဘူတေန တ **ကာယဗလေန**။ တေနာဟ **"ဗာဟာ ခိပန္တော"**   တိအာဒိ။ ဇဝေန ဂစ္ဆန္တော ဟိ ဗာဟာ ခိပတိ, သရီရတော သေဒ မုစ္စန္တိ။ **နာကပလောကိတဝသေနာ**တိ နာဂဿ အပလောကနမိဝ သကလကာယေနေဝ ပရိဝတ္တေတွာတ အပလောကနဝသေန။

အနာဝရဏဉာဏဿ   တိ အနာဝရဏဉာဏဗလေန ဒဿနဿ။ အနာဝရဏတရော ပန ကာယေ ပတိဋ္ဌိတရူပဒဿ သနမ္ပိ အနာဝရဏမေတတိ ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တော။ **ဣန္ဒခီလတော ပဋ္ဌာယ**   တိ နဂရဒွတရေ ဣန္ဒခီလတော ပဋ္ဌာယ။ **ပကတိက္လရိယာပထေနေတ**တိ ဩနမနာဒိံ အကတွတ ဥဇုကဂမနာဒိနာ ဇဝ။ ယဒိ ဇဝံ ကောဋ္ဌကဒွတရဂေဟပ္ပဝေသေ က ထန္တိ အာဟ **"ဒလိဒ္ဒမနုဿာန"**   န္တိအာဒိ။ **ပရိဝတ္တေန္တော**   တိ နိပဇ္ဇနတ္ထံ ကာယံ ပရိဝတ္တေန္တော။

ဟတ္ထေဟိ ဂဟေတွတ   တိ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ ဥဘောသု ကဋိပ္ပဒေသေသု ပရိဂ္ဂဟေတွတ။   **ပတတိ** နိသီဒနဋ္ဌာနေ နိပဇ္ဇနဝသေန ပတတိ။ **ဩရိမံ အင်္ဂ နိဿာယ နိသိန္နော**   တိ ပလ္လင်္ကမာဘုဇိတွတ ဥက္ကုဋိုကနိသဇ္ဇာယ ဥပရိမကာယံ ဟေဋ္ဌိမကာယေ ပတိဋ္ဌပေန္တောယေဝ ဘာရိကရဏဝသေန ဩရိမင်္ဂ နိဿာယ နိသိန္နော။ **ဃံသန္တော**   တိ အာနိသဒဒေသေန အာသနဋ္ဌာနံ ဃံသန္တော။ **ဟာရိမင်္ဂ** န္တိ သတ္ထိဘာဂသမ္ဗန္ဓံ အာနိသဒပဒေသံ။   **တထေတ**တိ ဃံသန္တော ဇဝ။ **ဩလမ္ဗကံ ဓာရေန္တော ဝိယာ**   တိ ဩလမ္ဗကသုတ္တံ ဩတာရေန္တော ဝိယ။ တေန ဥဇုကမေဝ နိသီဒနမာဟ။ သရီရဿ ဂရုကဘာဝဟေတူနံ ဒူရတော သမုဟယိတဘာဝေန သလ္လဟုကဘာဝတော **တူလပိစုံ ဌပေန္တော ဝိယ**   ။

အပြေသက္ခာနံ မဟာနုဘာဝဂေဟပ္ပဝေသေ သိယာ ဆမ္ဘိတတ္တံ, စိတ္တက္ခောဘော, ဒရထဝသေန နာနပ္ပကာရကပ္ပနံ, ဘယဝသေန တဏှာဝသေန ပရိတဿနံ, တံ သဗ္ဗံ ဘဂဝတော နတ္ထီတိ ဒဿေတုံ ဟင်္ဂိယံ "န ဆမ္ဘတီ"တိအာဒိ (မ. နိ. ၂.၃၈၇) ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"န ဆမ္ဘတီ"**   တိအာဒိ။

ဥဒကံ ဒီယတိ ဧတေနာတိ **ဥဒကအနံ,** ဘိင်္ကာရာဒိ ဥဒကဘာဇနံ။   **ဗဒ္ဓံ ကတွတ** တိ ဟတ္ထဂတမတ္တိကံ ဝိယ အတ္တနော ဝသေ အဝတ္တန္တံ ကတွတ။ **ပရိဝတ္တေတွတ**   တိ ကုဇ္ဇိတွတ။ **ဝိဆဍ္ဍယမာနော** ဥဒကဿ ဝိက္ခိပနဝသေန ဆဍ္ဍ

ဥယမာနော။

တထာ န ဂဏှာတိ, ဗျဉ္ဇနမတ္တာယ ဧဝ ဂဏှန္တော။ ဘတ္တံ တ အမနာပန္တိ အာနေတွာ ယောဇနာ။ ဗျဉ္ဇနေန အာလောပအတိနာမနံ, အာလောပေန ဗျဉ္ဇနအတိနာမနန္တိ ဣမေသု ပန ဒွီသု ပဌမမေဝ အသာရုပ္ပတာယ အနိဋ္ဌံ ဝဇ္ဇေတဗ္ဗန္တိ ဟဋ္ဌိယံ ပဋိက္ခိတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သဗ္ဗတ္ထေတ** တိ သဗ္ဗသ္မိံ အာဟာရိတဗ္ဗဝတ္ထုသ္မိံ သုပဏီတတာဘာဝေန **ရသော ဟာကဗ္ဗော ဟောတိ** ဉာဏေန ပရိညာတတ္တာ။ **ရသဂေဓော ပန နတ္ထိ** သေတုဃာတတ္တာ။

အဿာ တိ "နေဝ ဒဝါယာ"တိအာဒိပဒဿ။ **ဝုတ္တမေဝ** န္တိ **"ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** ဝိနိစ္ဆယော အာဂတော"တိ သမ္ဗန္ဓော။ သဗ္ဗာသဝသုတ္တေ (မ. နိ. ၁.၂၃) သံဝဏ္ဏိယန္တေန ဝုတ္တမေဝံ, တသ္မာ န ဧတ္ထ တံ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယော, တသ္မာ ယော တသ္မိံ တသ္မိံ ဝိနိစ္ဆယေ ဝိသေသတအော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော။ သော ပရမတ္ထမဉ္ဇူသာယ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဝဏ္ဏနာယ** ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပတ္တဿ ဂဟဏတ္ထာန** န္တိ ဟတ္ထေန ပတ္တဿ ဂဟဏပဒေသံ။ **ဝိနိဝတ္တိတွာ** တိ ပတ္တေ သမ္ပိံ အာမိသဂတံ သဒ္ဓိံ ဘတ္တေန ဝိနိဝတ္တိတွာ ဂဏှာတိ။ **ပမာဏာတိက္ကန္တ** န္တိ ကေလာယနဝသေန အတိက္ကန္တပမာဏံ အာရက္ခံ ဌပေတိ။ **စီဝရဘောဂန္တရ** န္တိ စီဝရပဋလန္တရံ။ **ဥဒရေန အက္ကမိတွာ** တိ ဥဒရေနေဝ သန္နိရုမ္ဘိတွာ။

အပ္ပတ္တကာလံ အဘိမုခံ နာမေတိ ဥပနာမေတီတိ **အတိနာမေတိ,** ပတ္တကာလံ အတိက္ကာမေန္တော နာမေတိ အပနေတီတိ **အတိနာမေတိ**။ ဥဘယမ္ပိ ဧကေဇ္ဈံ ဂဟေတွာ ဟဋ္ဌိယံ "န စ အနုမောဒနဿ ကာလမတိနာမေတီ"တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **"ယော ဟိ"**တိအာဒိမာဟ။

ဝေဂါဂမနေန ပဋိသံမုဥ္စိတွာ ဓာဝိတွာ **ဂစ္ဆတိ။ အစ္စုက္ကဋ္ဌ** န္တိ အတိဝိယ ဥဒ္ဓံ ကတွာ ကမ္ပိတဟရုတံ။ တေနာဟ **"ယော ဟိ ယာဝ ဟနုကဋ္ဌိတော။ပေ။ ဟောတီ"** တိ။ **အစ္စောက္ကဋ္ဌ** န္တိ အတိဝိယ ဟေဋ္ဌာ ကတွာ ကမ္ပိတဟရုတံ။ တေနာဟ **"ယာဝ ကေပ္ဖကာ ဩတာရေတွာ"** တိ။ **ဥဘတော ဥက္ခိပိတွာ** တိ ဒက္ခိဏတော ဝါမတောတိ ဥဘောသု ပဿေသု ဥတ္တရာသင်္ဂံ ဥက္ခိပိတွာ။ **ထန** န္တိ ဒက္ခိဏထနံ။

ဝိဿဋ္ဌော တိ ဝိမုတ္တော။ တေနာဟ **"ဝိဿဋ္ဌတ္တာယေဝ စေသ ဝိညေယျော"** တိ။ ယဿ္မာ အမုတ္တတာဒိနော ဝစနံ အဝိဿဋ္ဌတာယ န သိနိယ္ယတိ, န ဧဝံ မုတ္တတာဒိနောတိ အာဟ **"သိနိဒ္ဓော"** တိ။ **ဝိညေယျော** တိ သုပရိဗျတ္တတာယ အက္ခရတော စ ဗျဉ္ဇနတော စ ဝိညာတုံ သက္ကုဏေယျော။ တေနာဟ **"ဟာကဗ္ဗော"**တိ။ **ဝိညာပနိယော**တိ ဝိဇာနိတဗ္ဗော။ ဗျဉ္ဇနဝသေနေဝ စေတ္ထ ဝိညေယျတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ ယောဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **မဉ္ဇု ရောတိ** ပိယော ပေမနီယော အပလိဗုဒ္ဓော။ သဝနမရဟတိ, သဝနဿ ဟောတဿ ဟိတောတိ တ **သဝနီယော။ သမ္ပိဏ္ဍိတော**တိ သဟိတော။ ဘဂဝတော ဟိ သဒ္ဒော ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနကတာသမ္ပိဏ္ဍိတတ္တာ သဟိတာကာရေနေဝ အာဟထမာဂစ္ဆတိ, န အယောသလာကာယ ပဟဋ္ဌကံသထာလံ ဝိယ ဝိပ္ပကိဏ္ဏော။ တေနာဟ **"အဝိသာရီ"**တိ။ **ဂမ္ဘီရော** တိ ယထာ ဂမ္ဘီရဝတ္ထုပရိစ္ဆိန္ဒနေန ဉာဏဿ ဂမ္ဘီရသမညာ, ဧဝံ ဂမ္ဘီရဋ္ဌာနသမ္ဘဝတော သဒ္ဒဿ ဂမ္ဘီရသမညာတိ အာဟ **"ဂမ္ဘီရောတိ ဂမ္ဘီရသမုဋ္ဌိတော"** တိ ။ **နိန္နာဒတ** တိ သဝိသေသံ နိန္နာဒတ။ ယတော ယံ ဝိသေသော ဂမ္ဘီရဘာဝံ သိဒ္ဓောတိ အာဟ **"ဂမ္ဘီရတ္တာယေဝ စေသ နိန္နာဒီ"** တိ။ ဧဝမေတ္ထ စတ္တာရိ အင်္ဂါနိ စတုရင်္ဂနိဖ္ဖာဒီနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **အကာရဏာ မာ နဿီ** တိ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန ဝိယ သရဿ ပရိသပရိယန္တတာ ဝုတ္တာ, ဓမ္မတာဝသေနေဝ ပန သာ ဝေဒိတဗ္ဗာ တဿ မူလကာရဏဿ တထာ အဝဋ္ဌိတတ္တာ။

ပစ္စောသက္ကိတွာ တိ ပဋိနိဝတ္တိတွာ။ **သမုဿိတကဉ္စနပဗ္ဗတံ ဝိယ** ဥပရိ ဣန္ဒနီလရတနဝိတတသိခံ ဝိဇ္ဇုလ္လတာဘူသိတံ။ မဟာပထဝီအာဒယော သတ္တုဂုဏပဋိဘာဂတာယ နိဒဿနံ, ကေဝလံ မဟန္တတာမတ္တံ ဥပာဒါယ နိဒဿိတာ။

၃၉၀. အပ္ပဋိသံဝိဒိတောတိ အနာရောစိတော။ အာဂမနဝသေန စေတ္ထ ပဋိသံဝေဒိတန္တိ အာဟ **"အဝိညာတအာဂမနော"**တိ။ **ဥဂ္ဂတဘာဝ** န္တိ ကုလဘောဂဝိဇ္ဇာဒီဟိ ဥဋ္ဌာရဘာဝံ။ **အနုဒ္ဒယသမ္ပန္နာ** တိ ကာရုဏိကာ။

၃၉၁. သဟသာဝ ဩကာသကရဏေန ဥစ္စကုလီနတာ ဒီပိတာ ဟောတီတိ အာဟ **“ဝေဂေန ဥဋ္ဌာယ ဒ္ဝိဓာ ဘိဇ္ဇိတ္ဝတ”**တိအာဒိ။

နာရိသမာနနာမန္တိ ဣတ္ထိအတ္ထဇောတကနာမံ။ တေနာဟ **“ဣတ္ထိလိင်္ဂ”**န္တိ။ **အဝ္ဟာတဗ္ဗာ** တိ ကထေတဗ္ဗာ။

၃၉၄. ကေနိဟာရေနေဝ **အဋ္ဌ ပဉ္ဟေ ဗျာကရောန္တော**။ “ပုဗ္ဗေနိတသံ။ပေ.။ ပဝုစ္စတီ”တိ ဣမိနာ ပုဗ္ဗေနိတသသ္သ ဝိဒိတကာရဏံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“တသ္သ ပုဗ္ဗေနိတသော ဟာကဋ္ဌော”**တိ။ **ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ ကထိတံ** တသ္သ ပရိဘဏ္ဍဉာဏဘာဝတော ယထာကမ္မူပဂဉာဏသ္သ။ “ဇာတိက္ခယံ ပတ္တော, အဘိညာ ဝေသိတော”တိ စ ဝုတ္တတ္တာ မုနီတိ အသေက္ခမုနိ ဣဓာဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“အရဟတ္တဉာဏမောနေယျေန သမန္နာဂတော”**တိ။

ကိလေသရာဂေဟိ ကိလေသဝိဝဏ္ဏတာဟိ။ **ဇာတိက္ခယပ္ပတ္တတ္တာ** “အထော ဇာတိက္ခယံ ပတ္တော”တိ ဝုတ္တတ္တာ။ **အဘိဇာနိတ္ဝတ**တိ အဘိဝိသိဋ္ဌတာယ အဂ္ဂမဂ္ဂပညာယ ဉတ္ဝတ။ ဣအနိ ပဋ္ဌိသမ္ဘိအယံ အာဂတနယေန ပရိညာပဟာနဘာဝနာသစ္ဆိကိရိယာသမာပတ္တီနံ ဟာရဂမနေန **ဟာရဂူ**တိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ ဒဿေတုံ **“ဟာရဂူတိတ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အဘိညေယျဓမ္မာနံ ဇာနနဝသေန **အဘိညာဟာရဂူ။ တာဒိသော**တိ ယာဒိသော “ဟာရဂူ သဗ္ဗဓမ္မာန”န္တိ ပဒဒ္ဝယေန ဝုတ္တော, တာဒိသော။ **ဆဟိ အာကာရေဟီ**တိ ပဇာနနာဒီဟိ ယထာဝုတ္တေဟိ ဆဟိ အာကာရေဟိ။

ကာမဉ္စေတ္ထ ဒွေဝ ဧဝ ပုစ္ဆာကထာ ဒွေဝ စ ဝိဿဇ္ဇနာကထာ, ပုစ္ဆာပဋိဟဋိယာ ပန အသင်္ကရတော စ ဝိဿဇ္ဇနံ ပဝတ္တတိ, တံ နိဒ္ဒာရေတုံ **ကိံ ပနာ**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဝေဒေဟိ ဂတတ္တာ** တိ ဝေဒေဟိ မဂ္ဂဉာဏေဟိ ဟာရင်္ဂတတ္တာ။ **ပုဗ္ဗေနိတသန္တိအာဒီဟိ ဝိဇ္ဇာနံ အတ္ထိတာယ** ဗောဓိတတ္တာ။ **ဟာပဓမ္မာန** န္တိ ဆတ္တိံသဟာပဓမ္မာနံ သောတ္ထာနံ မဂ္ဂံ ဟာပနေန နိဿေသတော သောဓိတတ္တာ။

၃၉၅. **ဓမ္မော နာမ အရဟတ္တမဂ္ဂော** ကုသလဓမ္မေသု ဥက္ကံသဟာရမိပ္ပတ္တိယာ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန။ တသ္သ အနုရူပဓမ္မဘာဝတော **အနုဓမ္မော နာမ** ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဖလဓမ္မာ။ ယော သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတ္ဝတ ယထာနုသိဋ္ဌံ န ပဋိပဇ္ဇတိ, သော တထာဂတံ ဓမ္မာဓိကရဏံ ဝိဟေဌေတိ နာမ။ ယော ပန ပဋိပဇ္ဇန္တော စ ဒန္ဓာဘိညတာယ ကမ္မဋ္ဌာန သောဓနတ္ထံ အန္တရန္တရာ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတ္ဝတ အနေကတရံ ကထာပေတိ, သော တွောဝတာ ဓမ္မာဓိကရဏံ တထာဂတံ ဝိဟေဌေတီတိ န ဝတ္တဗ္ဗော။ န ဟိ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာယ ပရိဿမော အတ္ထိ, အယဉ္စ အတ္ထော **မဟာသုဒဿနသုတ္တာဒီဟိ** (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၁ အာဒယော) ဒီပေတဗ္ဗော, တသ္မာ – “သစ္စဓမ္မသ္သ အနုဓမ္မ”န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဝုတ္တမေဝ ဗျတိရေကမုခေန ဝိဘာဝေတုံ **“န စ မံ ဓမ္မာဓိကရဏံ ဝိဟေသေသီ”** တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယီ**တိ ပရကာလေ စေတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာနမ္ပိ သင်္ဂယှတိ, တံ ပန ဣမသ္မိံ ဂဟိတမေဝ ဟောတီတိ အာဟ **“ဒေသနာယ အရဟတ္တေနေဝ ကူဋံ ဂဟိတ”**န္တိ။

ဗြဟ္မာယုသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၂. သေလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၉၆. **ကေဏိယောတိ တသ္သ နာမံ,** ပုဗ္ဗေ ကေဏိယာ ဇီဝိကာကပ္ပနတောတိ ဝဒန္တိ။ **ဇဋိလော**တိ ဇဋာဓရော။ **ဗြာဟ္မဏဇာတိကတ္တာ** ကောဋ္ဌိသာရတာယ စ **ဗြာဟ္မဏမဟာသာလော**။ ပယောဇေတွတ နိဿယော ဟုတ္ဝတ ဝသတိ, ရတ္တိံ ကာမသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝတီတိ တ ယောဇနာ။ **သုသင္ခတ** န္တိ သပ္ပိမဓုသက္ကရာဒီဟိ စေဝ မရိစသိင်္ဂိဝေရာဒီဟိ စ သုဋ္ဌု အဘိသင်္ခတံ။

ပဋိက္ခေပပသန္နတာယာ တိ အဟောဝတာယံ အပ္ပိစ္ဆော, ယော နိမန္တိယမာနောပိ န သာဒိယတီတိ ဥပနိမန္တိယမာနသ္သ ပဋိက္ခေပေ တိတ္ထိယာနံ ပသန္နဘာဝတောတိ။ တံ ကထံ? ဝိရုဒ္ဓမေတန္တိ **“အကာရဏမေတ”**န္တိ ပဋိက္ခိပတိ။

၃၉၈. ကပ္ပသဟဿေဟိပိ။ပေ။ အဟောသီ တိ ဣဒံ နာနုဿဝသိဒ္ဓံ အနုမာနဂ္ဂဟဏံ သန္ဓာယာဟ။ **ပဒေ**တိ ဥတ္တရပဒလောပေန နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **"ပဒပ္ပမာဏေ"** တိ။ ပဇ္ဇတိ နိက္ခိပတိ ဧတ္ထာတိ တ ပဒံ ပကတိယာ ဟာဒနိက္ခိပဋ္ဌာနံ, တသ္မိံ **ပဒေ**။ ကီဋ္ဌာပသုတတာဒိနာ **ပမာဒံ အာပဇ္ဇတိ။ ဗောဓိသတ္တစာရိက** န္တိ ဒုက္ကရစရိယံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။

၃၉၉. ပရိပုဏ္ဏတာယာ တိ အနူနတာယ။ **အဟီနင်္ဂတာယာ** တိ အဝေကလ္လဘာဝတော။ ရောစတီတိ ရုစိ, ဒေဟပ္ပဘာ, သောဘဏာ ရုစိ ဧတဿာတိ **သုရုစိ။ အာရောဟသမ္ပတ္တိ** ကာယဿ ပမာဏယုတ္တဥစ္စတာ။ **ပရိဏာဟသမ္ပတ္တိ** ကိသထူလဘာဝဝဇ္ဇိတပရိဏာဟတာ။ **သဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိ** အဝယတနံ သုသဏ္ဌိတတာ။ **စာရုဒဿနော** တိ ပိယဒဿနော တေနာဟ **"သုစိရမ္ဗိ"** တိအာဒိ။ **သုဝဏ္ဏသဒိသဝဏ္ဏော**တိ ဇာတိဟိင်္ဂုလကေန မဒ္ဒိတွာ သိလာနိဃံသေနေဝ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဌပိတဃနသုဝဏ္ဏရူပဝဏ္ဏော။ မဟာပုရိသဘာဝံ ဗ္ယဉ္ဇေန္တိ ပကာသေန္တီတိ **ဗျဥ္ဇနာနိ,** မဟာပုရိသလက္ခဏာနီတိ အာဟ **"ပဉ္စမံ ဝုတ္တဗျဉ္ဇနာနေဝ"** တိ။

ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တ န္တိ "သုရုစီ"တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ, "အာဒိစ္စောဝ ဝိရောစသီ"တိ **ပုန ဝုတ္တံ** ။ "စာရုဒဿနော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောသီ"တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ, "ကလျာဏဒဿနော ဘိက္ခု ကဉ္စနာဘတ္တစော"တိ ပုန ဝုတ္တန္တိ ဣမမတ္ထံ သန္ဓာယာဟ **"ဥတ္တရဂါထာယပိ ဧသေဝ နယော"** တိ။ သာတိသယံ ဥတ္တမဝဏ္ဏော ဝဏ္ဏေတွာ **ဥတ္တမဝဏ္ဏိနော** တိ ပဒေန သန္တံ ပကာသေတီတိ အာဟ **"ဥတ္တမဝဏ္ဏသမ္ပန္နဿာ"** တိ။ **ဥတ္တမသာရထီ**တိ သေဋ္ဌပုရိသသာရထိ။ တတ္ထ တတ္ထ ဇမ္ဗုဝနသဏ္ဍမဏ္ဍိတတာယ ဇမ္ဗုဒီပေ **"ဇမ္ဗုသဏ္ဍော"** တိ ဝုစ္စတိ။ **ဣဿရိယ** န္တိ စက္ကဝတ္တိဿရိယံ။

ဇာတိခတ္တိယာ တိ ဇာတိမန္တော ခတ္တိယာ။ **ရာဇာဘိရာဇာ**တိ ဧတ္ထ **အဘိ**-သဒ္ဒော ပူဇတ္ထောတိ အာဟ **"ရာဇူနံ ပူဇနီယော"**တိ။

အပ္ပမာဏာတိ အပရိမာဏာ လောကဓာတုယော။ "ယာဝတာ ပန အာကင်္ခေယျာ"တိ (အ. နိ. ၃.၈၁) ဟိ ဝုတ္တံ။ **ဓမ္မရာဇာ အနုတ္တရော** တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တအနုတ္တရဘာဝံ "ယာဝတာ ဟီ"တိအာဒိနာ ဟာကင်္ဃတရံ ကတွာ ဓမ္မရာဇဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ **"သွတဟ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဓမ္မေနာ** တိ ပဋိဝေဓဓမ္မေန။ တေနာဟ **"အနုတ္တရေနေဝ"** တိ။ **အနုတ္တရေနာ**တိ ဝိသိဋ္ဌေန ဥတ္တမေန။ ဣမသ္မိံ ပက္ခေ **ဓမ္မေနာ** တိ ပဋိပတ္တိဓမ္မေနာတိပိ သင်္ဂယှတိ။ **ပရိယတ္တိဓမ္မေနာ**တိ ဒေသနာဓမ္မေန အာဏာစက္ကံ ပဝတ္တေမီတိ ယောဇနာ။ ဒေသနာဉာဏပဋိဝေဓဉာဏဝိဘာဂံ **ဓမ္မစက္ကမေဝ တ။ အပ္ပဋိဝတ္တိယ**န္တိ ပဋိဝတ္တိတုံ အသက္ကုဏေယျံ။

တထာဂတေန ဇာတောတိ တထာဂတေန ဟေတုနာ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတော။ ဟေတုအတ္ထေ ကရဏဝစနံ။ **အနုဇာတော**တိ စ ဝုတ္တေ အနု-သဒ္ဒဿ ဝသေန **တထာဂတ**န္တိ စ ဥပယောဂဝစနမေဝ ဟောတိ, သော စ အနု-သဒ္ဒော ဟေတုအတ္ထဇောတကောတိ အာဟ **"တထာဂတံ ဟေတုံ အနုဇာတော"**တိ။ အဝညာတဗ္ဗဘာဝေန ဇာတောတိ **အဝဇာတော** ဒုပ္ပဋိပန္နတ္တာ။ တေနာဟ **"ဒုဿီလော"** တိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ကောကာလိကံ အာရဗ္ဘ "ပုရိသန္တကလိ အဝဇာတော"တိ။ **ပုတ္တော နာမ န ဟောတိ** တဿ ဩရသအနုသာသနိယံ အဠဳတတ္တာ။ **ဧဝမာဟာ**တိ "အနုဇာတော တထာဂတ"န္တိ ဧဝမာဟ။

ဝိဇ္ဇာတိ မဂ္ဂဝိဇ္ဇာ။ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန **ဝိမုတ္တီ** တိ ဖလဝိမုတ္တိ။ နနု စ မဂ္ဂေ ဘာဝေတဗ္ဗေန ဂဟိတောတိ? သစ္စံ ဂဟိတော, သဗ္ဗေ စ ပန သတ္တ ဓမ္မာ အဘိညေယျာတိ ဝိဇ္ဇာယ အဘိညေယျဘာဝေ ဝုတ္တော။ ဣမိနာ တ နယေန သဗ္ဗေသမ္ပိ အဘိညေယျဘာဝေ ဝုတ္တော ဧတေတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဖလေန ဝိနာ ဟေတုဘာဝဿေဝ အဘာဝတော **ဟေတုဝစနေန ဖလသိဒ္ဓိ,** နိရောဓဿ စ သမ္မာပနေန မဂ္ဂဿ ဟေတုဘာဝတော။ ဒုက္ခဿ နိဗ္ဗတ္တနေန တဏှာယ သမုဒယဘာဝတောတိ ဣမမတ္ထံ သင်္ဂဟိတမေဝ အတ္ထတော အာပန္နတ္တာ။ **ယုတ္တဟေတုနာ** တိ ယုတ္တိယုတ္တေန ဟေတုနာ **ဗုဒ္ဓဘာဝံ သာဓေတိ** သစ္စဝိနိမုတ္တဿ ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗဿ အဘာဝတော သစ္စသမ္ဗောဓနေနေဝ စ တဿ အနဝသေသတော ဗုဒ္ဓတ္တာ။ အတ္ထဝစနဠ္ဌေတံ, ပယောဂဝစနာနိ ပန – ဗုဒ္ဓာဟမ္ဘဏ, အဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ သဗ္ဗထာ အဝိပရီတဓမ္မဒေသနော, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ သဗ္ဗတ္ထ အဝိပရီတမာစိက္ခတိ ယထာဟံ သဗ္ဗမဂ္ဂဒေသကောတိ ။ ကိံ ပန ဘဂဝတ သယမေဝ အတ္တနော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝံ အာရောစေတီတိ? မဟာကရုဏာယ အညေသံ မဟာဝိသယတော။ တတ္ထ "ဧ

ကောမ္ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ, သဗ္ဗာဘိဘူ သဗ္ဗဝိဒူဟမသ္မိ”တိအာဒီနိ (မဟာဝ. ၁၁; မ. နိ. ၁.၂၈၅; ၂.၃၄၁; ကထာ. ၄၀၅) သုတ္တပဒာနိ ဣဒမေဝ စ သုတ္တပဒံ ဧတဿ အတ္ထဿ သာဓကံ။

သလ္လကန္တနော တိ သလ္လာနံ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ။ **ရောဂဿာ** တိ ကိလေသရောဂဿ။ **တသ္မာ** တိ အပုနပဝတ္တိဟာဒနေန တိကိစ္ဆနတော။ ဗြဟ္မံ တ သေဋ္ဌံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ ပတ္တောတိ **ဗြဟ္မဘူတော။ ဧဝံ အာဂတာယာ** တိ ဣမိနာ –

“ကာမာ တေ ပဌမာ သေနာ၊ ဒုတိယာ အရတိ ဝုစ္စတိ။
တတိယာ ခုပ္ပိပာသာ တေ၊ စတုတ္ထီ တဏှာ ပဝုစ္စတိ။

ထိနမိဒ္ဓံ တေပဉ္စမံ ထိနမိဒ္ဓံ တေ၊ ဆဋ္ဌာ ဘီရူ ပဝုစ္စတိ။
သတ္တမီ ဝိစိကိစ္ဆာ တေ၊ မက္ခော ထမ္ဘော တေ အဋ္ဌမော။

လာဘော သိလောကော သက္ကာရော၊ မိစ္ဆာလဒ္ဓော စ ယော ယသော။
ယော စတ္တာနံ သမုက္ကံသေ၊ ပရေ စ အဝဇာနတိ။
ဧသာ နမုစိ တေ သေနာ၊ ကဏှဿာဘိပ္ပဟာရိနီ”တိ။ (သု. နိ. ၄၃၈-၄၄၁)။

ဧဝံ ဝုတ္တံ နဝဝိဓံ သေနံ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဝသေ ဝတ္တေတ္ဝာ** တိ သမုစ္ဆိန္နေန အနုပ္ပာဒတာပါဒနေန ဝသေ ဝတ္တေတွာ။ **ကုတောစိ အဘယော** နိဗ္ဘယော။

သယမေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗ န္တိ ယေန ယေန အဓိဂတော, တေန တေန ပရသဒ္ဓါယ ဂန္တဗ္ဗံ ဟိတွာ အသမ္မောဟတော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏေနေဝ သာမံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ **“ပစ္စက္ခ”**န္တိ။ ပသဋ္ဌာ ဒိဋ္ဌိ သန္ဒိဋ္ဌိ။ ယထာ ရထေန ဇယတီတိ ရထိကော, ဧဝံ ဣဒံ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ သန္ဒိဋ္ဌိယာ ဇယတီတိ **သန္ဒိဋ္ဌိကံ** ။ အထ တ ဒိဋ္ဌန္တိ ဒဿနံ ဝုစ္စတိ, ဒိဋ္ဌမေဝ သန္ဒိဋ္ဌံ, သန္ဒဿနန္တိ အတ္ထော။ သန္ဒိဋ္ဌံ အရဟတီတိ **သန္ဒိဋ္ဌိကော** ယထာ ဝတ္ထယုဂံ အရဟတီတိ ဝတ္ထယုဂိကော။ သန္ဒိဋ္ဌိကံ ဖလအနံ သန္ဓာယ နာဿ ကာလောတိ အကာလံ, အကာလမေဝ **အကာလိကံ,** န ကာလန္တရံ ခေပေတွာ ဖလံ ဒေတိ, အတ္တနော ပန ပဝတ္တိသမနန္တရမေဝ ဖလံ ဒေတီတိ အတ္ထော။ အထ တ အတ္တနော ဖလပ္ပဒါနေ ပကဋ္ဌော ကာလော ပတ္တော အဿာတိ ကာလိကော, လောကိယော ကုသလဓမ္မော, ဣဒံ ပန သမနန္တရဖလတ္တာ န ကာလိကံ။

၄၀၀. “မဟာယညံ ပဝတ္တယိ”တိအာဒီသု ကေဝလံ အနဓမ္မာဒီသု ယညပရိယာယသမ္ဘဝတော **“ဗြာဟ္မဏာနံ ယညာဘာဝတော”**တိ ဝုတ္တံ။ ဗြာဟ္မဏာ ဟိ “အဂ္ဂိမုခာ ဒေဝ”တိ အဂ္ဂိဇုဟနပုဗ္ဗကံ ယညံ ဝိဒဟန္တိ။ တေနာဟ **“အဂ္ဂိဇုဟနပ္ပဓာနာတိ အတ္ထော”**တိ “ဘူတ္တမုခံ? သဝ?” ဣတိ **သာဝိတ္တီ** ပုဗ္ဗကတ္တာ **မုခံ** ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ။ “မုခမိဝ မုခ”န္တိ အာဒီသု ဝိယ ဣဓာပိ ပဓာနပရိယာယော မုခသဒ္ဒောတိ ဒဿေန္တော **“မနုဿာနံ သေဋ္ဌတော ရာဇာ ‘မုခ’န္တိ ဝုတ္တော”**တိ အာဟ။ **အာဓာရတော**တိ ဩကဟန္တီနံ နဒီနံ အာဓာရဘာဝတော **ပဋိသရဏတော** ဂန္တဗ္ဗဋ္ဌာနဘာဝတော။ **သညာဏတော**တိ စန္ဒယောဂဝသေန အဇ္ဇ အသုကနက္ခတ္တန္တိ ပညာယနတော။ **အာလောကကရဏတော**တိ နက္ခတ္တာနိ အဘိဘဝိတွာ အာလောကကရဏတော။ **သောမ္မဘာဝတော** တိ သီတဟိမတသီတတတူပက္ခရဘာဝတော။ **တပန္တတာန**န္တိ ဒီပသိခာ အဂ္ဂိဇာလာ အသနိဝိစက္ကန္တိ ဧဝမာဒီနံ ဝိဇ္ဇုလန္တာနံ။ **အာယမုခံ** အဂ္ဂဒက္ခိဏေယ္ယဘာဝေန။

ဒိဗ္ဗစက္ခု ဓမ္မစက္ခု ပညာစက္ခု ဗုဒ္ဓစက္ခု သမန္တစက္ခူတိ ဣမေဟိ **ပဉ္စဟိ စက္ခူဟိ။ တေ သရဏဿာ** တိ တေ သရဏဿ စ, တေ သရဏဘာဝမူလကတ္တာ ဣတရဒ္ဓဝယဿ စ, ယထာဝုတ္တ တေ-ပဒေန ဝုတ္တတ္တတော ပရဿ စာတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – “တေ တုယှံ, ဣတရဿ စ သရဏဿ အဟော အာနုဘာဝေ”တိ။ အာဝုတ္တိဝသေန တ **တေ သရဏဿာ** တိ ဧတ္ထ အတ္ထော ဝိဘာဝေတဗ္ဗော – တုယှံ သရဏဘူတဿ စ ဣတရသရဏဿ စ အာနုဘာဝေတိ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

သေလသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၃. အဿလာယနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၀၁. အညမညဝိသိဋ္ဌတ္တာ ဝိသဒိသံ ရဇ္ဇံ ဝိရဇ္ဇံ, ဝိရဇ္ဇတော အာဂတာ, တတ္ထ ဇာတာတိ တ **ဝေရဇ္ဇကာ,** ဇေံ ဇာတာ ခေါ ပန တေ, ယသ္မာ ဝတ္တာဘရဏာဒိဝိဘာဂေန နာနပ္ပကာရာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"နာနာဝေရဇ္ဇကာ န"**န္တိ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ဝေရဇ္ဇဒ္သေဝ ဝသေန နာနပ္ပကာရတာ ဝုတ္တာ။ **ယညုပဟာသနာဒိနာ**တိ ယညာနုဘာဝနမန္တဇ္ဇ ဈေနုဒက္ခိဏာပရိယေသနာဒိနာ။ **စတုဝဏ္ဏသာဓာရဏ**န္တိ ခတ္တိယာဒီနံ စတုန္နံ ဝဏ္ဏာနံ သာဓာရဏံ သံသာရသုဒ္ဓိဟပတ သ္သနံ။ **နှဟာနသုဒ္ဓိယာ** တိ တိတ္ထသမုဒ္ဒခာတေသု မန္တဇပ္ပနပုဗ္ဗကံ သာယံတတိယဥဒကောရောဟနာဒိနှဟာနသုဒ္ဓိယာ။ **ဘာဝနာသုဒ္ဓိယာ**တိ ပရမဇောတိဘူတာယ ပုရိသဘာဝနာသင်္ခာတာယ သုဒ္ဓိယာ။ **တပိတသိရော**တိ ဩရောပိတကေသော။ တမေဝ ဟိ သိရော တပိတန္တိ ဝုစ္စတိ။

သဘာဝဝတ္တီတိ ယထာဘူတတတ္ထီ။ **ပဗ္ဗဇန္တာ** တိ ဗြာဟ္မဏပဗ္ဗဇံ့ ဥပဂစ္ဆန္တာ, တသ္မာ ဗြာဟ္မဏာနံ ပဗ္ဗဇ ဇာဝိဓာနံ သိက္ခန္တေန ဘောတာ "ဗြာဟ္မဏာဝ သုဇ္ဈန္တိ, နော အဗြာဟ္မဏာ"တိ အယံ ဝိဓိ သဟေတုကော သဥပဟ အနော သက္ကစ္စံ ဥဂ္ဂဟိတော, **တသ္မာ တုယှံ ပရာဇယော နတ္ထိ။ပေ။ ဝေမာဟံသု** ။

၄၀၂. **လဒ္ဓိဘိန္ဒနတ္ထ** န္တိ "ဗြာဟ္မဏာဝ ဗြဟ္မုနော ပုတ္တာ ဩရသာ မုခတော ဇာတာ ဗြဟ္မဇာ"တိ ဇေံ ပဝ တ္တလဒ္ဓိယာ ဝိနိဝေဌနတ္ထံ။ **ပုတ္တပဋိလာဘတ္ထာယာ** တိ "ဇေံ မယံ ပေတ္တိကံ ဣဏဓာရံ သောဓေဿာမာ"တိ လ ဒ္ဓိယံ ဌတွာ ပုတ္တပဋိလာဘတ္ထာယ။ အယဥ္စေဟတ္ထ အဓိပ္ပါယော ဗြာဟ္မဏာနံ အဇ္ဈာသယော။ **နေသန္တိ** ဗြာဟ္ မဏာနံ။ **သစ္စဝစနံ သိယာ** တိ "ဗြဟ္မုနော ပုတ္တာ"တိအာဒိဝစနံ သစ္စံ ယဒိ သိယာ **ဗြာဟ္မဏီနံ။ပေ။ ဘဝေယျ,** န စေတံ အတ္ထိ။ မဟာဗြဟ္မုနော မုခတော ဇာတောတိ တဒဿေဒကတဒော **မုခတောဇာတဿေဒကတဒော**။ အဿလာယ နောပိညူ ဇာတိကော "နိရက္ခေပံ သမဏေန ဂေါတမေန ဝုတ္တ"န္တိ ဇာနန္တောပိ သဟဂတာနံ ဗြာဟ္မဏာနံ စိတ္တာနု ရက္ခဏတ္ထံ **"ကိဉ္စာပိ ဘဝံ ဂေါတမော"** တိအာဒိမာဟ။

၄၀၃. ဣအနိ ဗြာဟ္မဏော ဝ သေဋ္ဌော ဝဏ္ဏောတိ တဒံ ဘိန္ဒိတုံ **"သုတံ တေ ယောနကကမ္ဗောဇေသူ"** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ ယဒိ ဗြာဟ္မဏော ဝ သေဋ္ဌော ဝဏ္ဏော, သဗ္ဗတ္ထ ဗြာဟ္မဏော ဝ သေဋ္ဌော ဘဝေယျ, အထ ကသ္မာ ယောနကကမ္ဗောဇာဒိဇနပဒေသု ဗြာဟ္မဏာနံ သေဋ္ဌဘာဝေ နတ္ထိ? ဝေဥဟိ တတ္ထ ဝဏ္ဏာ , တသ္မာ "ဗြာဟ္မ ဏော ဝ သေဋ္ဌော"တိ လဒ္ဓိမတ္တမေဝတံ။ တေသု ဟိ ဇနပဒေသု ဇနာ ဧကဇ္ဈံ သန္နိပတိတွာ သမ္မန္တယိတွာ ကတိကံ အကံသု, အသံ သာမိကံ ကတွာ ဣတရေ သဗ္ဗေ တံ ပူဇေတွာ တဿ ဝသေ ဝတ္တန္တိ, ယော တေသံ အယျော ဟောတိ ဣတရေ သဗ္ဗေ တဿ အသာ ဟောန္တိ, တေ ကတိပယသံဝစ္ဆရာတိက္ကမေန တဿ ကိဉ္စိ အောသံ ဒိသွ တ တံ တတော ဌာနတော အပနေတွာ အညံ ဌပေန္တိ, ဣတိ သော **အယျော ဟုတွာ အသော ဟောတိ,** ဣတရော အ **သော ဟုတွာ အယျော ဟောတိ,** ဇေံ တာဝ ဧကေစ္စိ "အယျော ဟုတွာ အသော ဟောတိ, အသော ဟုတွာ အယျော ဟောတီ"တိ ဇတ္တ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန ပုရိမဝသေနေဝ တမတ္ထံ ဒဿေတုံ **"ဗြာဟ္မဏော သဘရိယော"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝယပ္ပတ္တေ ပုတ္တေ အသတီတိ ဣဒံ ဝက္ခမာနဿ အရကဿ အယဇ္ဇသာမိကဘာဝဿ တာဝ ဒဿနံ။ **မာတိတော သုဒ္ဒော** တိ ဇတ္တ ယော မာတိတော သုဒ္ဒတ္တာ အယျော, ပိတိတော အသုဒ္ဒတ္တာ အ သော ဟောတိ, သော ဇေ ပိတိတော အသုဒ္ဒတ္တာ အသော ဟုတွာ မာတိတော အယျော ဟောတီတိ ဇာတိံ သမ္ဘေဒေ တိ။ သောဝ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ဟောတီတိ န သက္ကာ ဝတ္တုန္တိ အပရေ။ **ကော ထာမော**တိ မဟန္တေ လောကသန္နိတသေ အနမတဂ္ဂေ အတီတေ ကာလေ ဣတ္ထီနံ တ စိတ္တေ အနဝဋ္ဌိတေ အသာ အသာ ဇေ ဟောန္တိ, အယျာ အယျာ ဇေ ဟောန္တီတိ ဇတ္တ ကော ဇေန္တိကော သဟေတုကော အဝဿယော, တဿ သာခကော သိဒ္ဓန္တော, ကိံ နိဒဿန န္တိ အတ္ထော။

၄၀၄. **သုက္ကဓမ္မဒကတဒော နာမ** တိ "ဗြာဟ္မဏော ဝ သုက္ကော ဝဏ္ဏော"တိ ဇေံ ဝုတ္တော သုက္ကဓမ္မဒက တရော နာမ။

၄၀၈. **သဗ္ဗသ္မိံ အဂ္ဂိကိစ္စံ ကရောန္တေ** တိ ဇေန ယထာ ယတော ကုတောစိ နိဿယတော ဥပ္ပန္နော အဂ္ဂိဥ ပာဒာနသမ္ပန္နော အဂ္ဂိကိစ္စံ ကရောတိ, ဇေံ ယသ္မိံ ကသ္မိဉ္စိ အသကုလေ ဇာတော ဥပနိဿယသမ္ပန္နော သမ္မာပဋိပ

ဇ္ဇမာနော သံသာရတော သုဇ္ဈတိ တေတိ ဒဿေတိ။

၄၀၉. **ဟဒသိကဝဏ္ဏော**တိ အန္တရာဋ္ဌဝဏ္ဏော။ **တေသန္တိ** ခတ္တိယကုမာရေန ဗြာဟ္မဏကညာယ ဥပ္ပန္နပုတ္တော, ဗြာဟ္မဏကုမာရေန ခတ္တိယကညာယ ဥပ္ပန္နပုတ္တောတိ တေသံ ဒွိန္နံ မာဏဝကာနံ။ **မတကာဘတ္တေ** တိ မတေ ဥဒ္ဒိဿ ကတဘတ္တေ။ **ထာလိပာကေ**တိ ကတမင်္ဂလဘတ္တေ။

၄၁၀. **တုမှေဟ**တိ ဇာတိသာမညတော မာဏဝံ ဗြာဟ္မဏေဟိ သဒ္ဓိံ ဧကဇ္ဈံ သင်္ဂဏှန္တော အာဟ။ **ကော နု ခေါ**တိ အဝံသိရော ဣသိတဆေ, တေသံ ဗြာဟ္မဏီသီနံ အသာမတ္ထိယဒဿနေန ဇာတိယာ အပ္ပမာဏတံ ဝိဘာဝေတုံ ကမအရကဝေသေန ဥပဂစ္ဆိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ကမဏ္ဍလုရူပေ ဝိယာ”** တိ။ **ကောဏ္ဍဒမကော** တိ အဒန္တဒမကော။

၄၁၁. ဇနေတီတိ **ဇနိကာ** ဇနေတ္တိ။ **ဇနကော ပိတာ**တိ တ္တောပိ သေဝေ နယော။ **ဂန္ဓဗ္ဗပဉှာ** န္တိ ဂန္ဓဗ္ဗဿ မာတုကုစ္ဆိယံ ဥပ္ပဇ္ဇနကသတ္တဿ ခတ္တိယဘာတဒိပုစ္ဆံ။ **ဒဗ္ဗိဂဟဏသိပ္ပမ္ပိ** ကော ဝိဇ္ဇာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတ္ထ ကိရ ကုသလော ယံ ကိဉ္စိ အာဟာရူပဂပဏ္ဏပုပ္ဖဖလဗီဇံ အန္တမသော လောလုကမ္ပိ ဂဟေတွာ ဘေသဇ္ဇေဟိ ယောဇေတွာ ပစန္တော သပ္ပိမဓုဖာဏိတေဟိ သမာနရသံ ကတွာ သမ္ပာဒေတုံ သက္ကောတိ, ပုဏ္ဏောပိ တာဒိသော, တေန ဉာတံ တွံ ဒဗ္ဗိဂဟဏသိပ္ပမတ္တမ္ပိ န ဇာနာသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **သဒ္ဓော** တိ ကမ္မဖလသဒ္ဓါယ သဒ္ဓော, ဟေတုဇ္ဇနိကေနေဝ ရတနတ္တယပသာဒေန **ပသန္နော** ။ တေနေတဟ – **“ဥပာသကံ မံ ဘဝံ။ပေ။ သရဏံ ဂတ”**န္တိ။

အဿလာယနသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၄. ဃောဋမုခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၁၂. ခေမိယာ နာမ ရညော ဒေဝိယာ ရောပိတတ္တာ တံ အမ္ဗဝနံ **ခေမိယမ္ဗဝန** န္တိ ဝုစ္စတီတိ ဝဒန္တိ။ **ဓမ္မိကော** တိ ဓမ္မယုတ္တော သဗ္ဗသော ဝ အဓမ္မံ ပဟာယ ဓမ္မေ ဌိတော။ ပရိဗ္ဗဇတိ ပဗ္ဗဇတိ တေနာတိ **ပရိဗ္ဗဇော,** ဃရာတသတော နိက္ခမနပုဗ္ဗကံ လိင်္ဂဂ္ဂဟဏဝသေန သီလသမာဒာနံ။ **တွော** တိ တေသိံ ပရိဗ္ဗဇေ။ **သဘာဝေ**တိ တံ ပရိဗ္ဗာဇနိယံ, တေဟိ တေဟိ ပရိဗ္ဗာဇကေဟိ အနုဋ္ဌာတဗ္ဗော ပဋိပတ္တိဓမ္မသင်္ခါတော သဘာဝေ။ **ဓမ္မောဝ ပမာဏ** န္တိ တေန မယံ အပာိရိမနာ စိတ္တဿ ယထာဥပဋ္ဌိတံ ကထေမ, တသ္မာ တံ အပ္ပမာဏံ, ယော ပနေတ္ထ အဝိတထော ဓမ္မော, တဒေဝ ပမာဏံ။ အဓိဂတပဋိပတ္တိသင်္ခါတော သဘာဝေ အတ္ထိ, တဿ တုမှေဟိ တုမှေဟိ **ဗဟုနာ** နာနာသန္ဒဿနာဒိ **ကမ္မေန ဣဓ ဘဝိတဗ္ဗံ,** ဗဟုဒေဝေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယော။

၄၁၄. **သာရတ္တရတ္တာ** တိ သာရဇ္ဇနဝသေန ရတ္တာ, ဗဟုလရာဂဝသေန အဘိရတ္တာတိ အတ္ထော။ အတ္တနာ ဉာပေတဗ္ဗမတ္ထံ အနုဂ္ဂဟာပေတိ ဗောဓေတီတိ အနုဂ္ဂဟော, ဉာပိတကာရဏံ, သဟ အနုဂ္ဂဟေနာတိ **သာနုဂ္ဂဟာ** ။ တေနာဟ **“သကာရဏာ”**တိ။ ကိံ ပန တံ ကာရဏံ? ဣမဿာဓိပ္ပာယော “နတ္ထိ ဓမ္မိကော ပရိဗ္ဗဇော”တိ မယာ ဝုတ္တော, အဒ္ဓာ ပနာယသ္မာ ဥဒေနော ယာထာဝတော ဓမ္မိကံ ပရိဗ္ဗဇံ မေ အာစိက္ခတီတိ။ တေနာဟ **“ဝုတ္တဋ္ဌေဟတ”** န္တိ အာဒိ။

၄၂၀. သဗ္ဗမိဒံ ထာဝရဇင်္ဂမံ ပုရိသကတံ, တသ္မာ ယံ ကိဉ္စိ ကတွာ အတ္တာ ပောသေတဗ္ဗော ရက္ခိတဗ္ဗောတိ လောကာယတနိဿိတော နိတိမဂ္ဂေ ဃောဋမုခကန္တော, တသ္မာ အာဟ **“တေဿ ကိရ ဇာနနသိပ္ပေ”** တိအာဒိ။ **သင်္ဂေ နိဗ္ဗတ္တော နာမ နတ္ထိ** အကတ္တဗ္ဗမေဝ ကရဏတော။ ဒေဝလောကပရိယာပန္နခန္ဓံ မနုဿာနံ ဥပကပ္ပပုညာဘာဝတော ပုဗ္ဗေ အတ္တနာ နိဟိတခနံ **“အသုကေ ဌာ”**တိ အာစိက္ခိတွာ ဂတော။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ဃောဋမုခသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၅. စင်္ကီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၂၂. **တသ္မိံ** န္တိ သာလ၀နေ။ **ဥတ္တရေန ဩဟာသာဒ** န္တိ ဩဟာသာဒကမသ္သ ဥတ္တရဒိသာယံ။ **ဥတ္တရေနာ** တိ နေ-သဒ္ဒယောဂေန ဟိ **ဩဟာသာဒ**န္တိ ဥပယောဂ၀စနံ။ **အဇ္ဈာ၀သတိ** တိ ဧတ္ထ အဓိ-အာ-သဒ္ဒာနံ အနတ္ထန္တရတံ ဟဒယေ ကတွာ အာဟ **"၀သတီ"**တိ။ ဣဒါနိ တေသံ အတ္ထ၀ိသေသဘာ၀ိတံ ဒဿေန္တော **"အဘိဘ၀ိတွာ တ အာ၀သတီ"**တိအာဒိမာဟ။ **ဧတ္ထာ** တိ ဩဟာသာဒပဒေ။ **သတ္တုဿဒ** န္တိအာဒီသု ပန ကထန္တိ အာဟ – **"တဿ အနုပ္ပယောဂတ္တာ၀ သေသပဒေသူ"**တိ။ ဥပ-အနု-အဓိ-ဣတိ-ဧ၀ံ-ပုဗ္ဗကေ ၀သနကိရိယယာဌာနေ ဥပယောဂ၀စနမေ၀ ဟပုဏာတီတိ သဒ္ဒဝိဒူ ဣစ္ဆန္တီတိ အာဟ **"လက္ခဏံ သဒ္ဒသတ္ထတော ပရိယေသိတဗ္ဗ"** န္တိ။ တထာ ဟိ ၀ုတ္တံ **"ဥပသဂ္ဂ၀သေန ပနေတ္ထ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂ၀စနံ ၀ေဒိတဗ္ဗ"**န္တိ။ ဥဿဒတာ နာမေတ္ထ ဗဟုလတာတိ တံ ဗဟုလတံ ဒဿေတုံ **"ဗဟုဇန"**န္တိအာဒိ ၀ုတ္တံ။ **အာ၀ဇ္ဇိတွတ** တိ ပရိက္ခိပိတွတ။

ရညာ ဝိယ ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗန္တိ တ **ရာဇဘောဂ္ဂံ။ ရညော အယဘူတ** န္တိ ကုလပရမ္ပရာယ ဘောဂ္ဂဘာ၀ေန ရညာ လဒ္ဓအေယဘူတံ။ တေနာဟ **"အယဇ္ဇန္တိ အတ္ထော"** တိ။ ရာဇနီဟာရေန ပရိဘုဥ္ဇိတဗ္ဗတော ဥဒ္ဓံ ပရိဘောဂလာဘဿ သေဌဒေယ္ယတာ နာမ နတ္ထီတိ အာဟ – **"ဆတ္တံ ဥဿာပေတွတ ရာဇသင္ခေပေန ပရိဘုဥ္ဇိတဗ္ဗ"** န္တိ။ **တိတ္ထပဗ္ဗတာဒီသူ**တိ နဒီတိတ္ထပဗ္ဗတဟာဒကမဒ္ဒတရအဋ္ဌ၀ိမုခာဒီသု။ **နိဿဋ္ဌပရိစ္စတ္တ** န္တိ မုတ္တစာဂ၀သေန ပရိစ္စတ္တံ ကတွတ။ **ဧတေသံ ဗ္ရာဟ္မဏဂဟပတိကာနံ။**

၄၂၃. တိ သန္နိပတိတာ။ ယော ကောစိ ဝိညူနံ ဣစ္ဆိတော ပဥှော, တဿ ပုစ္ဆိတဿ ယာထာ၀တော ကထနသမတ္ထော **ပုစ္ဆိတပဥှဗ္ယာကရဏသမတ္ထော။** ကုလာပဒေသာဒိနာ မဟတီ မတ္တာ ဧတဿာတိ မဟာမတ္တော။

၄၂၄. **ဧတေတိ** "နာနာဝေရဇ္ဇကာ"တိ ၀ုတ္တဗ္ရာဟ္မဏာ။ "ဥဘတော သုဇာတော"တိ (ဒီ. နိ. ဋ္ဌီ. ၁.၃၀၃; အ. နိ. ဋ္ဌီ. ၃.၅.၁၃၄) ဧတ္ထကေ ၀ုတ္တေ ယေဟိ ကေဟိစိ ဒွီဟိ ဘာဂေဟိ သုဇာတတာ ဝိညာယေယ္ယ, သုဇာတသဒ္ဒော စ "သုဇာတော စာရုဒဿနော"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၃၉၉; သု. နိ. ၅၅၃; ထေရဂ. ၈၁၈) အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပတ္တိပရိယာယောတိ ဇာတိ၀သေနေ၀ သုဇာတတံ ဝိဘာဝေတုံ **"မာတိတော စ ပိတိတော စာ"**တိ ၀ုတ္တံ။ အနောရသပုတ္တ၀သေနပိ လောကေ မာတုပိတုသမညာ ဒိဿတိ, ဣဓ ပနဿ ဩရသပုတ္တ၀သေနေ၀ ဣစ္ဆိယတီတိ ဒဿေတုံ **"သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော"**တိ ၀ုတ္တံ။ ပိတာ စ မာတာ စ ပိတရော, ပိတူနံ ပိတရော ပိတာမဟာ, တေသံ ယုဂေ ပိတာမဟယုဂေ, တသ္မာ **ယာ၀ သတ္တမာ ပိတာမဟယုဂါ**တိ ဧ၀မေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယုဂသဒ္ဒော စေတ္ထ ဧကသေသနယေန ဒဋ္ဌဗ္ဗော "ယုဂေ စ ယုဂေ စ ယုဂါ"တိ။ ဧ၀ဥှိ တတ္ထ တတ္ထ ဒွိန္နံ ဂဟိတမေ၀ ဟောတိ။ တေနာဟ – **"တတော ဥဒ္ဓံ သဗ္ဗေပိ ပုဗ္ဗပုရိသာ ပိတာမဟဂ္ဂဟဏေနေ၀ ဂဟိတာ"**တိ။ **ပုရိသ**ဂ္ဂဟဏဉ္စေတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသ၀သေန ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧ၀ဥှိ "မာတိတော"တိ ပါဠိ၀စနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ **အက္ခိတ္တော** တိ အပ္ပတ္တခေပေါ။ **အနဝက္ခိတ္တော**တိ သဒ္ဓထာလိပါကာဒီသု န အဝက္ခိတ္တော။ **ဇာတိဝါဒေနာ**တိ ဟေတုမှိ ကရဏ၀စနန္တိ ဒဿေတုံ **"ကေန ကာရဏေနာ"**တိအာဒိ ၀ုတ္တံ။ ဧတ္ထ စ **ဥဘတော။ပေ။ ပိတာမဟယုဂါ**တိ ဧတေန ဗ္ရာဟ္မဏဿ ယောနိဒောသာဘာ၀ော ဒဿိတော သံသုဒ္ဓဂဟဏိကဘာ၀ကိတ္တနတော။ **အက္ခိတ္တော** တိ ဣမိနာ ကိရိယာပရာဓာဘာ၀ော။ ကိရိယာပရာဓေန ဟိ သတ္တာ ခေပံ ပါပုဏန္တိ။ **အနုပကုဋ္ဌော** တိ ဣမိနာ အယုတ္တသံသဂ္ဂဘာ၀ော။ အယုတ္တသံသဂ္ဂမ္ပိ ဟိ ပဋိစ္စ သတ္တာ အက္ကောသံ လဘန္တိ။

ဣဿရော တိ အဓိပတေယ္ယသံ၀တ္တနိယကမ္မဖလေန ဤသနသီလော။ သာ ပနဿ ဣဿရတာ ဝိဘ၀သမ္ပတ္တိပစ္စယာ ပါကဋာ ဇာတာတိ အဓုတာပရိယာယဘာ၀ေန ၀ဒန္တော **"အဓောတိ ဣဿရော"** တိ အာဟ။ မဟန္တံ ဓနမဿ ဘူမိဂတဉ္စေ၀ ၀ေဟာသဋ္ဌဉ္စာတိ **မဟဒ္ဓနော။ တဿာ** တိ တဿ တဿ။ **၀ဒန္တိ** "အန္န၀ယတော ဗ္ယတိရေကတော စ အနုပသင္ကမနကာရဏံ ကိတ္တေမာ"တိ။

အဓိကရူပေါတိ ဝိသိဋ္ဌရူပေါ ဥတ္တမသရီရော။ ဒဿနံ အရဟတီတိ **ဒဿနီယော**။ တေနာဟ **"ဒဿနယောဂ္ဂကော"**တိ။ ပသာဒံ အာ၀ဟတီတိ **ပါသာဒိကော**။ တေနာဟ **"စိတ္တပသာဒဇနနတော"** တိ။ **၀ဏ္ဏဿာ** တိ ၀ဏ္ဏဓာတုယာ။ **သရီရန္တိ** သန္နိ၀ေသဝိသိဋ္ဌော ကရစရဏဂီ၀ါသီသာဒိ အ၀ယ၀သမုဒါယော, သော စ သဏ္ဌာနမုခေန ဂယှတီတိ **"ပရမာယ ၀ဏ္ဏပေါက္ခရတာယာတိ ပရမာယ။ပေ။ သမ္ပတ္တိယာ စာ"**တိ ၀ုတ္တံ။ သဗ္ဗ၀ဏ္ဏေသု သု၀ဏ္ဏ၀ဏ္ဏော၀ ဥတ္တမောတိ ၀ုတ္တံ **"သေဋ္ဌေန သု၀ဏ္ဏ၀ဏ္ဏေန သမန္နာဂတော"** တိ။ တထာ ဟိ ဗုဒ္ဓါ စက္က၀တ္တိနော စ သု၀ဏ္ဏ၀ဏ္ဏာ

ဝ ဟောန္တိ။ **ဗြဟ္မဝစ္ဆသီ** တိ ဥတ္တမသရီရာဘော သုဝဏ္ဏာဘောတိ အတ္ထော။ ဣမမေဝ ဟိ အတ္ထံ သန္ဓာယာဟ **“မဟာဗြဟ္မုနော သရီရသဒိသေန သရီရေန သမန္နာဂတော”** တိ။ န ဗြဟ္မုဇုဂတ္တတံ။ **အခုဒ္ဒာဝကာသော ဒဿနာယာ**တိ အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပတ္တိယာ အဝယဝပာရိပူရိယာ စ ဒဿနာယ ဩကာသော န ခုဒ္ဒကော။ တေနာဟ **“သဗ္ဗာနေဝတ”**တိအာဒိ။

ယမနိယမလက္ခဏံ **သီလမဿ အတ္ထီတိ သီလဝါ,** တံ ပနဿ ရတ္တညုတာယ **ဝုဒ္ဓံ ဝမိုတံ သီလံ အဿ အတ္ထီတိ ဝုဒ္ဓသီလီ,** တေန စ သဗ္ဗဒာ သမာယောဂတော **ဝုမုသီလေန သမန္နာဂတော။ ပဉ္စသီလမတ္တမေဝ သန္ဓာယ ဝဒန္တိ** တတော ပရံ သီလဿ တတ္ထ အဘာဝတော တေသဉ္စ အဇာနနတော။

ဌာနကရဏသမ္ပတ္တိယာ သိက္ခာသမ္ပတ္တိယာ စ ကတ္ထစိပိ အနူနတာယ ပရိမဏ္ဍလပဒာနိ ဗျဉ္ဇနာနိ အက္ခရာနိ ဧတိဿာတိ **ပရိမဏ္ဍလပဒဗျဉ္ဇနာ** ။ အထ တ ပဇ္ဇတိ အတ္ထော ဉာတေနာတိ ပဒံ, နာမာဒိ, ယထာဓိပ္ပေတမတ္ထံ ဗျဉ္ဇေတီတိ ဗျဉ္ဇနံ တက္ကံ, တေသံ ပရိပုဏ္ဏတာယ **ပရိမဏ္ဍလပဒဗျဉ္ဇနာ** ။ အတ္ထဉာပနသာဓနတာယ တစာဝ ကရဏန္တိ **တက္ကရဏံ,** ဥဒာဟရဏဃောသော။ **ဂုဏပရိပုဏ္ဏဘာဝေန** တဿ ဗြဟ္မဏဿ, တေန တ ဘာသိတဗ္ဗအတ္ထဿ။ **ပူရေ ပုဏ္ဏဘာဝေ။** **ပူရေ**တိ စ ပုရိမသ္မိံ အတ္ထေ အာဓာရေ ဘုမ္မံ, ဒုတိယသ္မိံ ဝိသယေ။ **သုခုမာလတ္တနေနာ**တိ ဣမိနာ တဿာ တစာယ မုဒုသဏှဘာဝမာဟ။ **အပလိဗုဒ္ဓာယ** ပိတ္တသေမှာဒီဟိ။ **သန္ဒိဋ္ဌံ** သဗ္ဗံ ဒဿေတ္တ ဝိယ ဧကဒေသကထနံ။ **ဝိလမ္ဗိတံ** သဏိကံ စိရာယိတ္တ ကထနံ။ “သန္ဒိဒ္ဓဝိလမ္ဗိတာဒီ”တိ တ ပာဌော။ တတ္ထ **သန္ဒိဒ္ဓံ** သန္ဒေဟဇနကံ။ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန ခလိတာနုကမ္ပိတာဒိ သင်္ဂဏှာတိ။ **အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ ပာကဋံ ကတွာ** တိ ဣမိနာ စဿ တစာယ အတ္ထပာရိပူရိံ ဝဒန္တိ။

၄၂၅. **သဒိသာ**တိ ဧကဒေသေန သဒိသာ။ န ဟိ ဗုဒ္ဓာနံ ဂုဏေဟိ သဗ္ဗထာ သဒိသာ ကေစိပိ ဂုဏာ အညေသု လဗ္ဘန္တိ။ **ဣတရေ**တိ အတ္တနော ဂုဏေဟိ အသဒိသဂုဏေ။ **ဣဒန္တိ** ဣဒံ အတ္ထဇာတံ။ **ကေပဒကန္တိ** ကဝိယာ ပဒေ ဋ္ဌိတဥဒကံ။ **ကုလပရိယာယေနာ**တိ ကုလာနုက္ကမေန။

တတ္ထာ တိ မဇ္ဈေ။ **သီဟသေယျံ ကပ္ပေသိ** တိ ယထာ ရာဟု အသုရိန္ဒော အာယာမတော ဝိတ္ထာရတော ဥဗ္ဗေဓတော စ ဘဂဝတော ရူပကာယဿ ပရိစ္ဆေဒံ ဂဟေတုံ န သက္ကောတိ, တထာရူပံ ဣဒ္ဓာဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောန္တော သီဟသေယျံ ကပ္ပေသိ။

ပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန အရိယန္တိ အာဟ **“အရိယံ ဥတ္တမံ ပရိသုဒ္ဓ”** န္တိ။ **အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန ကုသလံ,** န သုခဝိပာကဋ္ဌေန။ ကတ္ထစိ **စတုရာသီတိ ပာဏသဟဿာနိ** ကတ္ထစိ **အပရိမာဏာပိ ဒေဝမနုဿာ** ယသ္မာ စတုဝီသတိယာ ဌာနေသု အသင်္ခေယျာ အပရိမေယျာ **မဂ္ဂဖလာမတံ ပိဝန္တိ** ။ ကောဋ္ဌိသတသဟဿာဒိပရိမာဏေနပိ ဗဟူ ဧဝ။ တသ္မာ အနုတ္တရာစာရသိက္ခာပနဝသေနေဝ ဘဂဝတ **ဗဟူနံ အာစရိယော။ တေ**တိ ကာမရာဂတော အညေ ဘဂဝတာ ပဟီနကိလေသေ။

အဟာပပုရေက္ခာရော တိ အပာပေဟိ ပုရက္ခရီယတိ, န တ ပာပံ ပုရတော ကရောတီတိပိ အပာပပုရေက္ခာရောတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတုံ **“အပာပေ နဝ လောကုတ္တရဓမ္မေ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အပာပေ**တိ ပာပပဋိပက္ခေ ပာပရဟိတေ စ။ ဗြဟ္မနိ ဘဝ, ဗြဟ္မုနော တ ဟိတာ ဂရုကရဏာဒိနာ, ဗြဟ္မာနံ တ မဂ္ဂံ ဇာနာတီတိ ဗြဟ္မညာ, တဿာ **ဗြဟ္မညာယ ပဇာယ** ။

တိရောရဋ္ဌာ တိရောဇနပဒာတိ ဧတ္ထ ရဇ္ဇံ ရဋ္ဌံ ရာဇန္တိ ရာဇာနော ဧတေနာတိ ကတွာ။ တဒေကဒေသဘူတာ ပဒေသာ ပန ဇနပဒော ဇနာ ပဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထ သုခဇီဝိကံ ပာပုဏန္တီတိ ကတွာ။ ပုစ္ဆာယ အဒေသံ သလ္လက္ခေတွာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဘဂဝတ ဝိဿဇ္ဇေ** တိ တေသံ ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိံ စိန္တေတွာတိ အဓိပ္ပာယော။ **နဝကာ**တိ အာဂန္တုကဘာဝေန အမှာကံ အဘိနဝ။

၄၂၆. **ဩပာတေတိ** နိပ္ပာတေတီတိ အတ္ထော။ တထာဘူတော စ တတ္ထ ပေသိတာ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“ပဝေသေတီ”**တိ။ **သံပုရက္ခရောန္တိ** တိ သက္ကစ္စံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကရောန္တိ။ တေနာဟ **“ပုရတော ကတွာ ဝိစရန္တီ”** တိ။

၄၂၇. သုဒ္ဒေ ဖဟိ ကတ္တ ရဟော သာသိတဗ္ဗဒ္ဓေန မန္တာ ဧဝ တံတံအတ္ထပဋိပတ္တိဟေတုတာယ ပဒန္တိ **မန္တပဒံ** ဝေဒံ။ တေနာဟ **“ဝေဒအေ”**တိ။ **ဧဝံ ကိရာတိ ပရမ္ပရဘာဝေန အာဘတ** န္တိ အာစရိယပရမ္ပရာယ အာဘတံ။ **ဟာဝစနသဋ္ဌာတသမ္ပတ္တိယာ**တိ ပမုခဝစနမ္ပိ ဥဒတ္တာဒိသမ္ပတ္တိယာ။ **သာဝိတ္တိအာဒီဟိ ဆန္ဒဗန္ဓေဟိ ဝဂ္ဂဗန္ဓေဟိ စာ** တိ ကယတ္တိအာဒီဟိ အဇ္ဈာယာနုတကာဒီဟိ ဆန္ဒဗန္ဓေဟိ စ ဝဂ္ဂဗန္ဓေဟိ စ။ **သမ္မာဒေတ္တ** တိ ပဒသမ္ပတ္တိ အဟာပေတ္တ။ **ပဝတ္တာရော** တိ တ ဟာဝစနဝသေန ဝတ္တာရော။ **သဇ္ဈာယိတ** န္တိ ကယနဝသေန သဇ္ဈာယိတံ, တံ ပန ပဒေနေဝ ကတ္ထိတန္တိ အာဟ **“ပဒသမ္ပတ္တိဝသေနာ”**တိ။ **အညေသံ ဝုတ္တ** န္တိ ဟာဝစနဝသေန အညေသံ ဝုတ္တံ။ **ရာသိကတ**န္တိ ကရဝေဒယဇုဝေဒသာမဝေဒာဒိဝသေန, တတ္ထာပိ ပစ္စေကံ မန္တဗြဟ္မာဒိဝသေန အဇ္ဈာယာနုတကာဒိဝသေန ရာသိကတံ။ **ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဩလောကေတ္တ** တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိဘဏ္ဍေန ယထာကမ္မုပဂညာဏေန သတ္တာနံ ကမ္မဿကတံ, ပစ္စက္ခတော ဒဿနဋ္ဌေန ဒိဗ္ဗစက္ခုသဒိသေန ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏေန အတီတကပ္ပေ ဗြာဟ္မဏာနံ မန္တဇ္ဈေနဝိဓိဉ္စ ဩလောကေတ္တ။ **ဟာဝစနေန သဟ သံသန္ဒေတ္တ** တိ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ယံ ဝစနံ ဝဋ္ဋသန္နိဿိတံ, တေန သဟ အဝိရုဒ္ဓံ ကတ္တ။ န ဟိ တေသံ ဝိဝဋ္ဋသန္နိဿိတော အတ္ထော ပစ္စက္ခော ဟောတိ။ **အပရာပရေ**တိ အဋ္ဌကာဒီဟိ အပရာပရေ, ပစ္ဆိမာ ဩက္ကာကရာဇကာလာဒီသု ဥပ္ပန္နာ။ **ပက္ခိပိတ္တ** တိ အဋ္ဌကာဒီဟိ ဂန္ထိတမန္တပဒေသု ကိလေသသန္နိဿိတပဒာနံ တတ္ထ တတ္ထ ပဒေ ပက္ခိပနံ ကတ္တ။ **ဝိရုဒ္ဓေ အကံသု** တိ **ဗြာဟ္မဏဓမ္မိကသုတ္တာ** ဒီသု (ခု. နိ. ဗြာဟ္မဏဓမ္မိကသုတ္တံ) အာဂတနယေနေဝ သံကိလေသိကတ္ထဒီပနတော ပစ္စနီကဘူတေ အကံသု။

၄၂၈. **ပဋိဟဋိယာ ဃဋိတာ**တိ ပဋိဟဋိယာ သမ္ဗဒ္ဓာ။ **ပရမ္ပရသံသတ္တာ** တိ အာအနိယာယ ယဋ္ဌိယာ သံသတ္တာ။ တေနာဟ **“ယဋ္ဌိဂ္ဂဟကေန စက္ခုမတာ”** တိ။ **ပုရိမဿာ** တိ မဏ္ဍလာကာရေန ဋ္ဌိတာယ အန္ဓဝေဏိယာ သဗ္ဗပုရိမဿ ဟတ္ထေန သဗ္ဗပစ္ဆိမဿ ကစ္ဆံ ဂဏှာပေတ္တ။ **ဒိဝသမ္ပိ** တိ အနေကဒိဝသမ္ပိ ။ စက္ခုဿ အနာဂတဘာဝံ ဥတ္တ ယထာအက္ကန္တဋ္ဌာနေယေဝ အနုပတိတ္တ အက္ကမနံဝ သလ္လက္ခေတ္တ **“ကဟံ စက္ခုမာ ကဟံ မဂ္ဂေ”**တိ ပရိ **ဝေဒိတ္တ**။

ဟဋ္ဌိအာဂတေသု ဒ္ဝီသူတိ သဒ္ဓာ အနုဿတေတိ ဣမေသု ဒ္ဝီသု။ **ဧဝရူပေ**တိ ယထာ သဒ္ဓာနုဿတ, ဧဝရူပေ ဧဝ ပစ္စက္ခကဟိနောတိ အတ္ထော။ **တယော**တိ ရုစိအာကာရပရိဝိတက္ကဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိယော။ **ဘူတဝိပာကာ**တိ ဘူတတ္ထနိဋ္ဌာယကာ အဓိပ္ပေတတ္ထသာဓကာ, ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အဘူတတ္ထဝိပာကာ ဝေဒိတဗ္ဗာ ။ **တ္ထော** တိ ဧတေသု သဒ္ဓာယိတာဒိဝတ္ထူသု။ **ဧကံသေနေဝ နိဋ္ဌံ ဂန္တုံ နာလံ** အနေကန္တိကတ္တာ သဒ္ဓာဒိဂ္ဂဟဿ။ **ဥပရိ ပုစ္ဆာယ မဂ္ဂံ ဝိဝရိတ္တ ဌပေသိ** သစ္စာနုရက္ခာယ ဉာတုကာမတာယ ဥပ္ပာဒိတတ္တာ။ ပဿတိ ဟိ ဘဂဝ – မယာ “သစ္စမနုရက္ခတာ။ပေ။ နိဋ္ဌံ ဂန္တု”န္တိ ဝုတ္တေ သစ္စာနုရက္ခဏံ ဉာတုကာမော မာဏဝေ “ကိတ္တာဝတာ”တိအာဒိနာ ပုစ္ဆိဿတိ, တဿ တံ ဝိဿဇ္ဇေတ္တ သစ္စာနုဗောဓေ ပုစ္ဆာယ အဝသရံ ဒတ္တ တဿ ဥပနိဿယေ ဥပကာရဓမ္မေ ကထေဿာမီတိ။ တေန ဝုတ္တံ – “ဥပရိ ပုစ္ဆာယ မဂ္ဂံ ဝိဝရိတ္တ ဌပေသီ”တိ။

၄၃၀. **အတ္တာနညေဝ သန္ဓာယ ဝဒတိ,** ယတော ဝုတ္တံ ဟဋ္ဌိယံ – “ယံ ခော ပနာယမာယသ္မာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, ဂမ္ဘီရော သော ဓမ္မော ဒုဒ္ဒသော ဒုရနုဗောဓော”တိအာဒိ။ လုဗ္ဘန္တီတိ **လောဘနီယာ** ယထာ “အပာယဂမနီယာ”တိ အာဟ **“လောဘနီယေသု ဓမ္မေသူတိ လောဘဓမ္မေသူ”** တိ။ ယထာ တ ရူပာဒိဓမ္မာ လောဘနီယာ, ဧဝံ လောဘောတိ အာဟ **“လောဘနီယေသု ဓမ္မေသူတိ လောဘဓမ္မေသူ”** တိ။ တေနေတဟ – “ယံ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ, ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၄၀၀; မ. နိ. ၁.၁၃၃; ဝိဘ. ၂၀၃)။ ဧသေ နယော သေသပဒဒ္ဝယေပိ။

၄၃၂. **နိဝေသေတီ**တိ ဌပေတိ ပဋ္ဌပေတိ။ **ပယိရုပာသတီ**တိ ဥပဋ္ဌာနဝသေန ဥပဂန္တ္တာ နိသီဒတိ။ **သုယ္ယ**တိ ဧတေနာတိ **သောတ**န္တိ အာဟ **“ပသာဒသောတ”**န္တိ။ တဉ္စ ဟိ သဝနာယ ဩဒဟိတဗ္ဗန္တိ။ **ဓာရေတိ** သန္ဓာရေတိ တတ္ထေဝ မနံ ဌပေတိ။ **အတ္ထတော** တိ ယထာဝုတ္တဿ ဓမ္မဿ အတ္ထတော။ **ကာရဏတော**တိ ယုတ္တိတော ဟေတုအာဟရဏေဟိ ဥပပတ္တိတော။ **ဩလောကန**န္တိ ဧဝမေတန္တိ ယထာသဘာဝတော ပညာစက္ခုနာ ဒဋ္ဌဗ္ဗတံ ခမန္တိ, တဉ္စ မဟန္တဿ မဏိနော ပဇ္ဇလန္တဿ ဝိယ အာဝိကတ္တ အတ္ထဿ စိတ္တေ ဥပဋ္ဌာနန္တိ အာဟ **“ဣဓ”**တိအာဒိ။ **ကတ္တုကမျတာဆန္ဒော**တိ ကတ္တုကာမတာသင်္ခာတော ကုသလစ္ဆန္ဒော။ **တယမတီ**တိအာဒိတော စတုန္နမ္ပိ ဝီရိယာနံ ဝသေန တယာမံ ပရက္ကမံ ကရောတိ။ **မဂ္ဂပဓာနံ ပဒဟတီ** တိ မဂ္ဂါဝဟံ မဂ္ဂပရိယာပန္နဉ္စ သမ္မပ္ပဓာနံ ပဒဟတိ, ပ

ဒဟနဝသေန တံ ပရိပူရေတိ။ **ပရမသစ္စ**န္တိ အမောဃဓမ္မတ္တာ ပရမတ္ထသစ္စံ။ **သဟဇာတနာမကာယေနာ**တိ မဂ္ဂပညာသဟဇာတနာမကာယေန ။ **တဒေတ**တိ တဒေဝ ပရမသစ္စံ နိဗ္ဗာနံ။ တေနေတဟ – **"သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယေန ဝိဘူတံ ဟကဋ္ဌံ ကရောန္တော ပဿတီ"**တိ။

၄၃၃-၄. မဂ္ဂနုဘောဓော တိ မဂ္ဂပဋိပဟဋ္ဌိယာ ဗောဓော ဗုဇ္ဈနံ, ယေသံ ကိလေသာနံ သမုစ္ဆိန္ဒနဝသေန မဂ္ဂပဋိဝေဓော, တေသံ ပဋိပဿမ္ဘနဝသေန ပဝတ္တမာနံ သာမညဖလံ, မဂ္ဂေန ပဋိဝိဒ္ဓနိ သစ္စာနိ, ပရမတ္ထသစ္စမေဝ တ အနုရူပဗုဇ္ဈနန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **"သစ္စာနုပ္ပတ္တီတိ ဖလသစ္ဆိကိရိယာ"** တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝဉ္ဟိ သတိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာ သဒ္ဓာပဋ္ဌိလာဘာဒယော ဒွတဒသ ဓမ္မာ သစ္စာနုပ္ပတ္တိယာ ဥပကာရာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"တေသံယေဝာတိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာနံ ဒွတဒသန္န"**န္တိ။ **နာယံ** "တေသံယေဝ"တိ ပဒဿ **အတ္ထော** ။ သတိပိ ကုသလဝိဟာကာဒိဘာဝေန နာနတ္တေ ဝတ္တာရမ္မဏဘူမိကိစ္စာဒိဝသေန ပန သဒိသာတိ ဥပာယတောဝ မဂ္ဂဓမ္မာ အာသေဝိတာ ဗဟုလီကတာ ဖလဘူတာတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတီတိ တံသဒိသေ တဗ္ဗောဟာရံ ကတွတ **"တေသံ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တဓမ္မာန"** န္တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝဉ္ဟိ အာသေဝနာဂဟဏံ သမတ္ထိတံ, န အညထာ။ န ဟိ ဧကစိတ္တက္ခဏိကာနံ မဂ္ဂဓမ္မာနံ အာသေဝနာ, ဗဟုလီကမ္မံ တ အတ္ထီတိ။ **တုလနာ**တိ ဝိပဿနာ။ သာ ဟိ ဝုဋ္ဌာနကမိနိဘူတာ မဂ္ဂပ္ပဓာနဿ ဗဟုကာရာ တဿ အဘာဝေ မဂ္ဂပ္ပဓာနဿေဝ အဘာဝတော, ဧဝံ ဥဿာဟော တုလနာယ ဆန္ဒော ဥဿာဟဿ ဗဟုကာရောတိအာဒိနာ ဟေဋ္ဌိမဿ ဥပရိမူပကာရတံ သုဝိညေယ္ယမေဝာတိ အာဟ – **"ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗပဒေသု အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော"**တိ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

စင်္ကီသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၆. သေုကာရီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၃၇. ကောဋ္ဌာသန္တိ မံသဘာဂံ။ **လဂ္ဂပေယျု** န္တိ နှဟာရုနာ တ တကေန တ ဗန္ဓိတွတ ပုရိသဿ ဟတ္ထေ တ ဝသနဂေဟေ တ ဩလမ္ဗနဝသေန ဗန္ဓေယျုံ။ **သတ္ထဓမ္မ** န္တိ သတ္ထိကေသု သတ္ထတဟေန ပဏေတဗ္ဗံ အာဏာဓမ္မံ။ **တဿ နိက္ခမနတ္ထ** န္တိ တံ မူလံ သတ္ထိကေဟိ နိတ္ထရဏတ္ထံ။ **ဟပံ အဿာ** တိ ပရိစရန္တဿ ဟာရိစရိယာယ အဟိတံဝ အဿ။ တေနာဟ "န သေယ္ယော"တိ။ **ဥစ္စကုလီနာ** ဒယော ဒုတိယတရာဒီဟိ ဝုစ္စန္တိ, ဣဓ ဥပဓိဝိပတ္တိ သမ္ပတ္တိယော ဟာပိယာဒိပဒေဟိ ဝုတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ – **"ဟပိယောတိ ဟာပကော လာမကော အတ္တဘာဝေ အဿာ"**တိ။ **သေယ္ယံသော** တိ ဟိတကောဋ္ဌာသော, ဟိတသဘာဝေတိ အတ္ထော။ **ဥစ္စကုလီနတာ** တိ ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ အာဟ **"ဥစ္စာကုလီနတ္တေနာ"** တိ။ "ဝဏ္ဏော န ခီယေထ တထာဂတဿာ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၀၅; ၃.၁၄၁; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄၂၅; ဥဒာ. ၅၃; အပ. အဋ္ဌ. ၂.၇.၂၀; ဗု. ဝံ. အဋ္ဌ. ၄.၄; စရိယာ. အဋ္ဌ. ၁.နိဒါနကထာ; ၂.ပကိဏ္ဏကကထာ; ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာဝဏ္ဏနာ; သံ. နိ. ဋီ. ၁.၂.၁; အ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁; ဝဇိရ. ဋီ. ဂန္ထာရမ္ဘကထာဝဏ္ဏနာ; သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာဝဏ္ဏနာ; နေတ္တိ. ဋီ. ဂန္ထာရမ္ဘကထာဝဏ္ဏနာ; မ. နိ. ဋီ. ၁.၁) ဝိယ **ဝဏ္ဏ** သဒ္ဒော ဣဓ ပသံသာပရိယာယောတိ အာဟ **"ဝေဿောပိ ဟိ ဥဠာရဝဏ္ဏော ဟောတီ"** တိ။

၄၄၀. "နိရတေ ပဒသဒ္ဒေ သောဋ္ဌာရကေတ္တဿ အကိဏ္ဏမတ္တိကာပတ္တော တိဋ္ဌေယ္ယ အသင္ဂစာရီ"တိ ဝုတ္တတ္တာ **ဘိက္ခာ စရိတဗ္ဗာဝ,** အယံ တေသံ ကုလဓမ္မောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဟရိတွတ**တိ အပနေတွတ။ **သတ္တဇီတေ** သတ္တတဏိဇကော။ ကေပေတိ ရက္ခတီတိ **ကေဟေ,** အာရက္ခာဓိကာရေ နိယုတ္တော။ အသန္တိ လူနန္တိ တေနာတိ **အသိတံ,** လဝိတ္တံ။ ဝိဝိဓံ ဘာရံ အာဘဥန္တိ ဩလမ္ဗန္တိ တ္တောတိ **ဗ္ဗာဘင်္ဂီ,** ကာဇံ။

၄၄၁. အနုဿရတော တိ အနုဿရဏဟေတု ကုလဝံသာနုဿရဏက္ခဏေ ခတ္တိယောတိအာဒိနာ **သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ**။ တေနာဟ **"ဟောရာဏေ။ပေ။ အနုဿရိယမာနေ"တိ** ။ ဥစ္စနီစတ္တဇာနနတ္ထဥ္စ ကုလဝဝတ္တာနံ ကတံ ဟောတီတိ ခတ္တိယာဒိကုလကမ္မုနာ တေသံ စတုန္နံ ဝဏ္ဏာနံ သန္ဓိနံ ဇီဝိကံ ပညပေန္တိ ဗြာဟ္မဏာ, တထာဂတော ပန လောကုတ္တရဓမ္မမေဝ ပုရိသဿ သန္ဓနံ ပညပေတိ တေန သတ္တဿ လောကဂ္ဂဘာဝသိဒ္ဓိတော။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

သေုကာရီသုတ္တဝဏ္ဏနာ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၇. ခနုဋ္ဌာနိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၄၅. **ရာဇဂဟံ ပရိက္ခိပိတွာ ဌိတပဗ္ဗတဿာ** တိ ပဏ္ဍဝပဗ္ဗတံ သန္ဓာယာဟ။ ရာဇဂဟနဂရဿ ဒက္ခိဏဒိသာဘာဂေ ပဗ္ဗတဿ သမီပေ ဌိတော ဇနပဒော **ဒက္ခိဏာဂိရိ** ။ တဏ္ဍုလပုဋကာနံ ပာလိ ဧတ္ထာတိ **တဏ္ဍုလပာလိ။** တဿ ကိရ ဒွါရသမီပေ တဏ္ဍုလဝါဏိဇာ တဏ္ဍုလပသိဗ္ဗကေ ဝိဝရိတွာ ပဋိပာဋိယာ ဌပေတွာ နိသီဒန္တိ, တေနဿ **“တဏ္ဍုလပာလိဒွါရ”** န္တိ သမညာ အဟောသိ။ **သဗ္ဗမေဝ သဿံ ဂဏှာတီ** တိ ဒလိဒ္ဒကဿကာနံ ဒိဝသပရိဗ္ဗယမတ္တမေဝ ဝိဿဇ္ဇေတွာ သဗ္ဗမေဝ အာယတော နိပ္ဖန္နံ ခေညံ ဂဏှာတိ။ **မန္ဒသဿာနီ** တိ မန္ဒနိပ္ဖတ္တိကာနိ သဿာနိ။

၄၄၆. **ကမ္မိနာ နယေနာ**တိ အသကမ္မကရဿ နိတသနဘတ္တဝေတ္တနာနုပ္ပအနေန မင်္ဂလဒိဝသေသု ခနဝတ္ထာလင်္ကာရာနုပ္ပအနာဒိနာ စ **ဟေသေတဗ္ဗော** ။ မိတ္တာမစ္စာနံ ပိယဝစနအတ္ထစရိယာသမာနတ္တတာဒိ **မိတ္တာမစ္စကရဏီယံ ကတ္တဗ္ဗံ,** တထာ **ဉာတိသာလောဟိတာနံ**။ တတ္ထ အာတပဟိတဟာသမ္ဗန္ဓေန “အမှာကံ ကမ္မေ”တိ ဉာယန္တီတိ **ဉာတီ,** မာတာပိတာဒိသမ္ဗန္ဓတာယ သမာနလောဟိတာတိ **သာလောဟိတာ**။ သမ္မာ ဒဒန္တေသုပိ အသဇ္ဇနတော နတ္ထိ ဧတေသံ တိထီတိ **အတိထိ,** တေသံ အတ္တနာ သမာနပရိဘောဂဝသေန **အတိထိကရဏီယံ ကာတဗ္ဗံ,** အတိထိဗလီတိ အတ္ထော။ ဉာတကဘူတပုဗ္ဗာ ပေတ္တိဝိသယံ ဥပဂတာ **ပုဗ္ဗပေတာ,** ဒက္ခိဏေယျေသု ကာလေန ကာလံ အနံ ဒတွာ တေသံ ဥဒ္ဒိသနံ **ပုဗ္ဗပေတကရဏီယံ,** ပေတဗလီတိ အတ္ထော။ ဂန္ဓပုပ္ဖဝိလေပနဇာလာဘတ္တေဟိ ကာလေန ကာလံ ဒေဝတာနံ ပူဇာ **ဒေဝတာကရဏီယံ,** ဒေဝတာဗလီတိ အတ္ထော, ရာဇကိစ္စကရဏံ ဥပဋ္ဌာနံ **ရာဇကရဏီယံ။ အယမ္ပိ ကာယော** တိ အတ္တနော ကာယံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ကမ္မမတ္တံ သန္ဓာယာဟ **“ကမ္မိနာ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော”** တိ။

၄၄၇. **ပဋ္ဌ ဒုဿီလျကမ္မာနီ** တိ နိစ္စသီလပဋိပက္ခမ္မော။ ဒသ အကုသလကမ္မပထမ္မော **ဒသ ဒုဿီလျကမ္မာနိ** ။ အဓမ္မစာရီ ဧဝ **ဝိသမစာရီ** ကာယဝိသမာဒိစရဏတောတိ **ဝိသမစာရီပဒဿ** အတ္ထော ဝိသုံ န ဝုတ္တော။

၄၄၈-၄၅၃. **ဩသရန္တိ** အပသက္ကန္တိ, ခိယန္တီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ပရိဟာယန္တီ”** တိ။ **အဘိသရန္တီ** တိ အဘိဝုနုဝသေန ပဝတ္တန္တိ။ တေနာဟ **“ဝဍ္ဎန္တီ”** တိ။ **တတ္ရ** တိ ဗြဟ္မလောကေ။ **အဿာ** တိ ဗြဟ္မလောကေ ဥပ္ပန္နဿ ခနုဋ္ဌာနိဿ။ **တတော ပဋ္ဌာယာ** တိ ယဒါ ဘဂဝတာ “ဧသော, ဘိက္ခဝေ, သာရိပုတ္တော”တိအာဒိ ဝုတ္တံ, တတော ပဋ္ဌာယ။ **စတုသစ္စဝိနိမုတ္တ** န္တိ နိဒ္ဓာရေတွာ ဝိဘဇိတွာ ဝုစ္စမာနေဟိ သစ္စေဟိ ဝိမုတ္တံ။ အတ္ထတော ပန တတော ပုဗ္ဗေပိ **သစ္စဝိမုတ္တံ ကထံ န ကထေသိ** ယေဝ သစ္စဝိမုတ္တဿ နိယျာနဿ အဘာဝတော။

ခနုဋ္ဌာနိသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၈. တသေဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၅၄. **ဓာတိံ သောဓေတုကာမာ ဟောန္တီ** တိ သဟတသီနံ ဗြာဟ္မဏာနံ ကိရိယာ ပရာဓေန တ အသာရုပ္ပတ္တေန တ ဓာတိယာ ဥပက္ကိလေသံ အာသင်္ကာယ တံ သောဓေတုကာမာ ဟောန္တိ။ **မန္တေ သောဓေတုကာမာ ဟောန္တီ** တိ မန္တဝစနေ အာစရိယမတိဓောဒနာယ အညေန တဏ္ဌေန ကေနစိ ကာရဏေန သံသယေ ဥပ္ပန္နေ တံ သောဓေတုကာမာ ဟောန္တိ။ **အန္တရာ** တိ ဝေမဇ္ဈေ, အညတ္ထေတ အန္တရာသဒ္ဒောတိ တဿ **အညာ ကထာ**တိ ဝစနံ အဝဂန္တဗ္ဗံ။ ခန္တိမေတ္တာနုဒ္ဒယာဒိဂုဏသမ္ပန္နော ဧဝ **“သီလဝါတိ ဂုဏဝါ”**တိအာဟ။ တေဟိ သီလဿ ဝိသုဇ္ဇနကာလေပိ **“သီလဝါ”**တိ ဝုစ္စတိ။ သမ္ပန္နသီလတ္တာ တ တေဟိ သမန္နာဂတော ဧဝ ဟောတီတိ အာဟ **“သီလဝါတိ ဂုဏဝါ”**တိ။ **အာစာရသမ္ပန္နော** တိ သာဓု အာစာရဝတ္တော။

၄၅၅. **သိက္ခိတာ** တိ တေဝိဇ္ဇာနံ သိက္ခိတာ တုမ္ဟေ, န အနိ တုမ္ဟေဟိ ကိဉ္စိ ကတ္တဗ္ဗံ အတ္ထီတိ အတ္ထော။ **ပဋိညာတာ**တိ ပဋိဇာနိတွာ ဌိတာ။

ဝေဒတ္တယသင်္ခာတာ တိဿော ဝိဇ္ဇာ အဇ္ဈယန္တီတိ **တေဝိဇ္ဇာ**။ တေနာဟ **“တိဝေဒါန”**န္တိ။ တယော ဝေဒေ အဏန္တိ အဇ္ဈယန္တီတိ **ဗြာဟ္မဏာ,** တေသံ။ ယံ ဧကံ ပဒမ္ပိ အက္ခာတံ, တံ အတ္ထတော ဗျဉ္ဇနတော စ **ကေဝလီ**

နော အဓိယိနော အပ္ပပယောဂေန။ **နိဋ္ဌာဂတမဂ္ဂဟာ** တိ နိပ္ဖတ္တိံ ဂတာ အမ္ဗဟာ တေဝိဇ္ဇာယ သကသမယဿ ကထနေ။

မနောကမ္မတော ဟိ ဝတ္တသမ္ပဒာတိကာရဏူပစာရေနာယမတ္ထော ဝုတ္တောတိ အာဟ – **"တေန သမန္နာဂတော ဟိ အာစာရသမ္ပန္နော ဟောတီ"**တိ။

ခယာတီတန္တိ ဝမိုပက္ခေ ဌိတန္တိ အတ္ထော။ သုက္ကပက္ခဟဋ္ဌိပဒတော ပဌာယ ဟိ စန္ဒော ဝမုတီတိ ဝုစ္စတိ, န ခီယတီတိ။ **ဝန္တမာနာ** ဇနာ နမက္ကာရံ ကရောန္တိ။

အတ္တဒဿနေနာ တိ ဝိဝရဏေန ဒဿနုပရိဏာယကဋ္ဌေန လောကဿ **စက္ခု ဟုတွာ သမုပ္ပန္နံ** ။

၄၅၆. **တိဌတု တာဝ ဗြာဟ္မဏစိန္တာ** တိ – "ကိံ ဇာတိယာ ဗြာဟ္မဏော ဟောတိ ဥဒာဟု ဘဝတိ ကမ္မုနာ"တိ အယံ ဗြာဟ္မဏစိစာရော တာဝ တိဌတု ။ ဇာတိဒဿနတ္ထံ တိဏရုက္ခာကီဋ္ဌပဋ္ဌင္ဂတော ပဌာယ လောကေ ဇာတိဝိဘင္ဂံ ဝိတ္ထာရတော ကထေဿာမီတိ တေသံ စိတ္တသမ္ပဟံသနတ္ထံ ဒေသေတဗ္ဗမတ္ထံ ပဋိဇာနာတိ။ တတ္ထ **အညမညာ ဟိ ဇာတိယော**တိ က္ကဒံ ကာရဏဝစနံ, ယသ္မာ က္ကမာ ဇာတိယော နာမ အညမညံ ဝိသိဋ္ဌာ, တသ္မာ ဇာတိဝိဘင္ဂံ ဗ္ယာကရိဿာမီတိ။

ယသ္မာ က္ကဓ **ဥပာဒိန္နကဇာတိ** ဗ္ယာကာတဗ္ဗာဘာဝေန အာဂတာ, တဿာ ပန နိဒဿနဘာဝေန က္ကတရာ, တသ္မာ **"ဇာတိဝိဘင္ဂံ ဟဏာန"** န္တိ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တံ။ တေသံ တေသံ ဟဏာနံ ဇာတိယောတိ အတ္ထော။ **ဝေ**န္တိ နိဒဿနံ ကထေတွာ နိဒဿိတဗ္ဗေ ကထယိမာနေ။ **တဿာ** တိ တသေဋ္ဌဿ။ ကာမံ "တေသံ တေဟံ ဗ္ယာကိဿ"န္တိ ဥ ဘောပိ မာဏဝေ နိဿာယ ဒေသနာ အာဂတာ, တထာပိ တတ္ထ တတ္ထ "ဇာံ, တသေဋ္ဌ, ဇာနာဟီ"တိအာဒိနာ တသေဋ္ဌ ဠမေဝ အာလပန္တော ဘဂဝါ တမေဝ က္ကမိနာ နိယာမေန ပမုခံ အကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ "တဿာတိ တသေဋ္ဌဿ"တိ။ **ဇာတိဘေဒေ** ဇာတိဝိသေသော, ဇာတိယာ ဘေဒေ **ဟကဋ္ဌော ဘဝိဿတိ** နိဒဿနေန ဝိဘူတဘာဝံ အာဟဒိ တေန ပဋိညာတဿ အတ္ထဿ ဝိဘူတဘာတပတ္တိတော။ **အာမ န ဝဋ္ဋတီ** တိ ကမ္မနာနတာယ ဝေ ဥပာဒိန္နနာနတာယ ပဋိက္ခေပပဒမေတံ, န ဗီဇနာနတာယ အနုပာဒိန္နနာနတာယ ပဋိက္ခေပပဒန္တိ ဒဿေတုံ **"ကမ္မံ ဟီ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တဿတ္ထော – တံတံယောနိခိပနမတ္တံ ကမ္မဿ သာမတ္ထိယံ, တံတံယောနိနိယတာ ပန ယေ ဝဏ္ဏဝိသေသာ, တေ တံတံယောနိသိဒ္ဓိယာဝ သိဒ္ဓာ ဟောန္တီတိ တံ ပန ယောနိခိပနကမ္မံ တံတံယောနိဝိသိဋ္ဌ-ဝိသေသာဘိဘူတာယ ပယောဂနိ ပ္ဖတ္တိယာ, အသံမုစ္ဆိတာယ ဝေ တ ပစ္စယဘူတာယ ဘဝပတ္တနာယ အဘိသင္ခတမေတတိ ဝိညာတဗ္ဗပစ္စယဝိသေ သေန ဝိနာ ဖလဝိသေသာဘာဝတော တော် သမီဟိတကမ္မံ ပတ္တနာဒီဟိ စ ဘိန္နသတ္တိတံ ဝိသိဋ္ဌသာမတ္ထိယံ တ အာပဇ္ ဇိတွာ စက္ခုန္ဒြိယာဒိဝိသိဋ္ဌဖလနိဗ္ဗတ္တကံ ဇာယတိ, ဇာံ ယောနိခိပနတံယောနိနိယတဝိသေသာဝဟတာ ဟောတီတိ။ ထေရေန ဟိ ဗီဇနာနတာ ဝိယ ကမ္မနာနတာပိ ဥပာဒိန္နကနာနတာယ သိယာ နု ခေါ ပစ္စယောတိ စောဒနံ ပဋိက္ခိပိတွာ ပစ္စယဝိသေသဝိသိဋ္ဌာ ကမ္မနာနတာ ပန ပစ္စယောတိ နိစ္ဆိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

နာနာဝဏ္ဏာ တိ နာနပ္ပကာရဝဏ္ဏာ။ တာလနာဠိကေရာဒီနံ လောကေ အဘိညာတတိဏဇာတိဘာဝတော **ဝိသေသေန ဂယ္ဟတိ** အဘိညာတသောတနယေန။ **ဇာတိယာ ဗြာဟ္မဏော** တတိ အဌာနပယုတ္တော **ဝေ**-သဒ္ဒော, ဇာတိယာဝ ဗြာဟ္မဏော ဘဝေယျာတိ ယောဇနာ။ **န စ ဂယ္ဟတီ**တိ တိဏရုက္ခာဒီသု ဝိယ ဗြာဟ္မဏေသု ဇာတိနိယတဿ လိင်္ဂဿ အနုပလဗ္ဘနတော, ပိဝနဘုဥ္စနကထနဟသနာဒိကိရိယာယ ဗြာဟ္မဏဘာဝေန ဧကန္တိကလိင်္ဂနိယတာယ မန္တ ဇ္ဈေနာဒိံ ဝိနာ အနုပလဗ္ဘနတော စ။ **ဝစီဘေဒေနေတ**တိ အာဟစ္စဝစနေနေဝ။

ကီဋေ ပဋင်္ဂေ တိအာဒီသု ဇာတိနာနတာ လဗ္ဘတိ အညမညလိင်္ဂဝိသိဋ္ဌတာဒဿနာ။ **ကုန္ထ** ကီဋကာ , ခဇ္ဇခာ ဒကာ **ကိပိလ္လိကာ။ ဥပ္ပတိတွာ** တိ ဥဍ္ဍေတွာ ဥဍ္ဍေတွာ။ ပဋဘာဝံ ဂစ္ဆန္တီတိ တ **ပဋင်္ဂါ,** န ခုဒ္ဒကပာဏကာ ကီ ဋာ နာမ။ **တေသမ္ပိ** ကီဋကာနံ။

ကာဠကာဒယောတိ ကလန္ဒကာဒယော။

ဥဒရံယေဝ နေသံ ပာဒာ ဥဒရေနေဝ သမ္ပဇ္ဇနတော။

သညာပုဗ္ဗကော ဝိဓိ အနိစ္စောတိ ဒဿေန္တော **“ဥဒကေ”**တိ အာဟ ယထာ “ဝီရဿ ဘာဝေါ ဝီရိယ”န္တိ။

ပတ္တသမုဒာယေ ပက္ခသဒ္ဒောတိ **“ပတ္တေဟိ ယန္တီ”** တိ ဝုတ္တံ။ န ဟိ အဝယဝဗျတိရေကေန သမုဒာယော အတ္ထိ။

သဒ္ဒေပေန ဝုတ္တော “ဇာတိဝသေန နာနာ”တိအာဒိနာ။ ဧတ္ထ ပဒတ္ထေ ဒုဗ္ဗိညေယျံ နတ္ထီတိ သမ္ဗန္ဓမတ္တံ ဒဿေတုံ **“တတြာယံ ယောဇနာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ “န ဟိ ဗြာဟ္မဏာနံ ဧဒိသံ သီသံ ဟောတိ, ခတ္တိယာနံ ဧဒိသန္တိ နိယမော အတ္ထိ ယထာ ဟတ္ထိအဿမိဂါဒီန”န္တိ ဣဒမေဝ တဂ္ဂံ သဗ္ဗတ္ထ နေတဗ္ဗံ။ တံ သံခိပိတွာ ဒဿေန္တော **“ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗံ ယောဇေတဗ္ဗ”** န္တိ အာဟ။

တဿာ တိ ယထာဝုတ္တနိဂမနဝစနဿ **အယံ ယောဇနာ** ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနာ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၄၅၇. **တေကာရန္တိ** တေကရဏံ, ယေန ဝိသိဋ္ဌတာယ န တေကရိယတိ ဇာတိဘေဒောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“နာနတ္တ”**န္တိ။

ကေရက္ခာဒိဥပဇီဝနေန **အာဇီဝဝိပန္နော,** ဟိံသာဒိနာ **သီလဝိပန္နော,** နိက္ခိတ္တဝတ္တတာဒိနာ **အာစာရဝိပန္နော**တိ။ သာမညဇောတနာ ဝိသေသေ နိဝိဋ္ဌာ ဟောတီတိ အာဟ **“ကေရက္ခန္တိ ခေတ္တရက္ခ”** န္တိ။ **“ကေတိ ဟိ ပထဝိယာ နာမ”**န္တိ။ တေဟိ တေဟိ ဥပာယေဟိ သိက္ခိတဗ္ဗဋ္ဌေန **သိပ္ပံ,** တတ္ထ ကောသလ္လံ။ ပရေသံ ဤသနဋ္ဌေန ဟိံသနဋ္ဌေန ဣဿော, သော အဿ အတ္ထီတိ ဣဿော ယောဓာဇီဝိကော, ဣဿဿ ကမ္မံ ပဟာရဏံ, ဥသုံ သတ္တိဉ္စ နိဿာယ ပဝတ္တာ ဇီဝိကာ **ဣဿတ္တံ**။ တေနာဟ **“အာဝုဓဇီဝိက”**န္တိ။ ယံ နိဿာယ အဿ ဇီဝိကာ, တဒေဝ ဒဿေတုံ **“ဥသုဉ္စ သတ္တိဉ္စာ”** တိ ဝုတ္တံ။

ဗြဟ္မံ ဝုစ္စတိ ဝေဒေါ, တံ အဏတိ ဇာနာတီတိ ဗြာဟ္မဏော, ဇာနနဉ္စ ပေါရာဏေဟိ ဗြာဟ္မဏေဟိ ဝိဟိတနိယာမေန ဗြာဟ္မဏေဟိ ကတောပသမေန အနုဋ္ဌာနတပေန ယထာ “အာဇီဝသီလာစာရဝိပန္နော နတ္ထီ”တိ ဗြာဟ္မဏဓမ္မိကေဟိ လောကိယပဏ္ဍိတေဟိ စ သမ္ပဋိစ္ဆိတော, တထာ ပဋိပဇ္ဇနမေတတိ အာဟ **“ဧဝံ ဗြာဟ္မဏသမယေန။ ပေ။ သာဓေတွာ”**တိ။ **ဧဝံ သန္တေ** တိ ဧဝံ အာဇီဝသီလာစာရဝိပန္နဿ အဗြာဟ္မဏဘာဝေ သတိ **န ဇာတိယာ ဗြာဟ္မဏော ဟောတိ, ဂုဏေဟိ ပန** အာဇီဝသီလာစာရသမ္ပတ္တိသင်္ခါတေဟိ **ဗြာဟ္မဏော ဟောတိ, တသ္မာ** ဂုဏာနံယေဝ ဗြာဟ္မဏဘာဝကာရဏတော စတုဝဏ္ဏိဘာဝေ **ယတ္ထ ကတ္ထစိ ကုလေ ဇာတော ယော** သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နတာယ **ဂုဏဝါ, သော** ဝုတ္တလက္ခဏေန နိပ္ပရိယာယတော ဗာဟိတပာပတာယ **ဗြာဟ္မဏော** တိ **အယမေတ္ထ** ဗြာဟ္မဏဘာဝေ **ဉာယောတိ, ဧဝံ ဉာယံ အတ္ထတော** အာပန္နံ ကတွာ။ **နန္တိ** တမေဝ ယထာဝုတ္တံ ဉာယံ။ **ယော ဗြာဟ္မဏဿ သံဝဏ္ဏိတာယာ**တိ မာတုယာ ဥဘတောသုဇာတတာဒိကုလဝဏ္ဏနေန သံဝဏ္ဏိတာယ ပသတ္ထာယ ယထာရူပာယ ဗြာဟ္မဏဿ မာတာ ဘဝိတုံ ယုတ္တာ, တထာရူပာယ **မာတရိသမ္ဘူတော** ။ ဧတေန စတုန္နံ ယောနီနံ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဝိသေသနိဋ္ဌာ ကတာ။ တေနာဟ **“တတြာပိ ဝိသေသေနာ”** တိ။ ဧဝံ သာမညတော ဝိသေသနိဋ္ဌာဝသေန “ယောနိဇံ မတ္တိသမ္ဘဝ”န္တိ ပဒဿ အတ္ထံ ဝတွာ ဣဒါနိ သာမညဇောတနံ အနာဒိယိတွာ ဝိသေသဇောတနာဝသေနေဝ အတ္ထံ ဝတ္တုံ **“ယာစာယ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပရိသုဒ္ဓဥပ္ပတ္တိမဂ္ဂသင်္ခါတာ ယောနိ ဝုတ္တာ** တိ အနုပက္ကုဋ္ဌဘာဝေန ပရိသုဒ္ဓဥပ္ပတ္တိမဂ္ဂသင်္ခါတာ ယာ စာယံ ယောနိ ဝုတ္တာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **တတောပိ ဇာတသမ္ဘူတတ္တာ** တိ တတော ယောနိတော ဇာတတ္တာ မာတာပေတ္တိသမ္ပတ္တိတော သမ္ဘူတတ္တာ။

ဝိသိဋ္ဌတ္တာ တိ သမုဒါယဘူတာ မနုဿာ ရာဂါဒိနာ ဝိသိဋ္ဌတ္တာ။ ရာဂါဒိနာ သဟ ကိဉ္စနေနာတိ **သကိဉ္စနော** ။ တထေဝ ရာဂါဒိသင်္ခါတေန ပလိဗောဓေနဋ္ဌေန သဟ ပလိဗောဓေနာတိ **သပလိဗောဓော။ သဗ္ဗဂဟဏပဋိနိဿဂ္ဂေနာ** တိ ဥပာဒါနသင်္ခါတဿ သဗ္ဗဿ ဂဟဏဿ ပဋိနိဿဇ္ဇနေန။ **ယသ္မာ ဗာဟိတပါပေါ** အတ္တနော သန္တာနတော ဗဟိကတပါပေါ, တသ္မာ **တမဟံ ဗြူမိ ဗြာဟ္မဏ** န္တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝရူပေါ ဧတိဿာ ကထာယ ဥပဒေသော နာနပ္ပကာရတော ဝိဘတ္တော, တသ္မာ တတ္ထ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၄၅၈. **ဂဟိတဒဏ္ဍေသု** တိ ပရေသံ ဒဏ္ဍေန ဝိဟေဌနံ အနိဓာယ အာဒိန္နဒဏ္ဍေသု။

၄၅၉. **ကိစ္စံ ဂဟဏာ** န္တိ တဏှာဟာကဟာဒီသု ကိစ္စံ ကဟံ။

ယေန ကာမဘဝေန မာနုသကေဟိ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ ယုဉ္စတိ, တံ **မာနုသကံ ယောဂံ**။ "မာနုသကံ ယောဂ"န္တိ ဧတ္ထ စ ကေဒေသံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ, သေ နယော "ဒိဗ္ဗယောဂ"န္တိ ဧတ္ထာပိ။ **သဗ္ဗယောဂဝိသံယုတ္တ** န္တိ ပဒဒ္ဓဝ ယေန ဝုတ္တေဟိ သဗ္ဗကိလေသယောဂေဟိ ဝိပ္ပယုတ္တံ။

ရတိန္တိ အဘိရတိံ အာသတ္တိံ။ **ကုသလဘာဝနာယာ**တိ ကာယဘာဝနာဒိ ကုသလဓမ္မဘာဝနာယ ဥက္ကဏ္ဌိတံ။ **ဝီရိယဝန္တ** န္တိ ဝီရိယသမ္ပန္နာဝေန ဝီရံ နိဒ္ဒိသတိ, ဝီရဘာဝေ ဟိ ဝီရိယန္တိ။

သုန္ဒရံ ဌာန န္တိ နိဗ္ဗာနံ။ **သုန္ဒရာယ ပဋိပတ္တိယာ** အရိယပဋိပတ္တိယာ။

နိဗ္ဗုတ္တိ န္တိ ပရိယောသာနံ။ **အတီတေ**တိ အတီတကောဋ္ဌာသေ။ **ကိစ္စနကာရကော** တိ ပလိဗောဓဟေတုဘူတော။

အသေကျွေ သီလက္ခန္ဓာဒိကေ **မဟန္တေ ဂုဏေ** ။ ပဉ္စန္နံ မာရာနံ ဝိဇိတတ္တာ **ဝိဇိတဝိဇယံ**။

၄၆၀. **ဣဒံ အဇာနန္တာ** တိ "ဇာတိယာ ဗြာဟ္မဏော"တိ ဣဒံ လောကသမညာမတ္တန္တိ အဇာနန္တာ။ ယေ ဗြာဟ္မဏောသု နာမကေတ္တံ နာမ တတိယံ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသံ ဇနေန္တိ, **သာဝ နေသံ ဒိဋ္ဌိ။ ကတံ အဘိသင်္ခတ** န္တိ ပရိကပ္ပန ဝသေနေဝ ကတံ ဌပိတံ တဒုပစိတံ, န ဟေတုပစ္စယသမာယောဂေန။ **သမုစ္စာ** တိ သမ္မုတိယာ။ ကာ ပန သာ သမ္မုတီတိ အာဟ **"သမညာယာ"**တိ, လောကသမညာတေနာတိ အတ္ထော။ သမ္မာ ပန ပရမတ္ထတော အဇာနန္တာနံ နာမကေတ္တံ ဇေဝံ ကပ္ပေတီတိ အာဟ **"နော စေ"**တိအာဒိ။ တံ ပန အသန္တမ္ပိ ပရမတ္ထတော သန္တတာယေဝ အဘိနိဝိသန္တိ, တေ သမယံ အေသောတိ ဒဿေတုံ **"ဇေဝံ ပကပ္ပိတ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – "ဇနပဒနိရုတ္တိံ နာဘိနိဝေသေယျ ယာ"တိ (မ. နိ. ၃.၃၃၁)။ **အဇာနန္တာ နော** တိ ဧတ္ထ **နော**-သဒ္ဒော အဝဓာရဏတ္ထော – "န နော သမံ အတ္ထိ တထာဂတေနာ"တိအာဒီသု (ခု. ဟ. ၆.၃) ဝိယာတိ အာဟ **"အဇာနန္တာဝ ဇေဝံ ဝဒန္တိ"** တိ။

နိပ္ပရိယာယ န္တိ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော, နိပ္ပရိယာယေန ဥဇုကမေဝါတိ အတ္ထော, န ပုဗ္ဗေ ဝိယ "ယော ဟိ ကောစီ"တိ ပရိယာယဝသေန။ "န ဇစ္စာ"တိ ကထာယ ပုဗ္ဗဒ္ဓေန **ဇာတိဝါဒံ ပဋိက္ခိပန္တော** ပစ္ဆိမဒ္ဓေန **ကမ္မဝါဒံ ပတိဋ္ဌပေန္တော။ တတ္ထာ**တိ တိဿံ ကထာယံ။ **ဥပမုကထာယ ဝိတ္ထာရဏတ္ထ** န္တိ ဥပမုကထာယ အတ္ထံ ဝိတ္ထာရေတုံ **"ကဿကော ကမ္မုနာ"** တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပုရိမာယ စတူဟိ ဟာဒေဟိ, ပစ္ဆိမေ ဒွီဟိ ဒွိဝိန္နမ္ပိ သာဓာရဏ တော အတ္ထော ဝိတ္ထာရိတော။ တတ္ထ **ကသိကမ္မာဒီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သိပ္ပကမ္မတဏိဇာဒိ သင်္ဂဟော။

ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒပဏ္ဍနဝဇနဝိညေယျော ပစ္စယော ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒသဒ္ဒဿ အတ္ထော ပစ္စယုပ္ပန္နာပေက္ခာယ ဟောတီတိ အာဟ – **"ဣမိနာ ပစ္စယေန ဧတံ ဟောတီ"** တိ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၇၀) **တံသံဝဏ္ဏနာယဉ္စ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၅၇၀) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သမ္မာနာဝမာနာရဟကုလေ**တိ သမ္မာနာရဟေ ခတ္တိယာဒိကုလေ, အဝမာနာရဟေ စဏ္ဍာလာဒိကုလေ **ကမ္မဝသေန ဥပပတ္တိ ဟောတိ** ကမ္မဿ ဝိပစ္စမာနော ကာသကရတာယ ဝိနာ တာဒိသာယ ဥစ္စနီစကုလနိဗ္ဗတ္တိယာ အဘာဝတော။ အမုဒလိဒ္ဒတာဒိ **အညာပိ ဟီနပဏီတတာ။**

ကမ္မုနာ တိ စေတ္ထ ယထာ လောကပဇာသတ္တသဒ္ဒေဟိ ဧကော ဝေတ္တော ဝုတ္တော, ဇေဝံ သေသသဒ္ဒေဟိပိ, အဓိပ္ပာယဝိသေသော ပန တတ္ထ အတ္ထီတိ ဒဿေတုံ **"ပုရိမပဒေန စေတ္ထာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ နာယံ လောကော ဗြဟ္မနိမ္မိတော ကမ္မေန ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ န ဟိ သန္နိဟိတကာရဏာနံ ဖလာနံ အညေန ဥပ္ပတ္တိဒိဋ္ဌ ယုဇ္ဇတိ။ တေနာဟ **"ဒိဋ္ဌိယာ ပဋိသေဓော ဝေဒိတဗ္ဗော"**တိ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ တံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာဒီသု** ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တထာ လောကဿ ပဌမုပ္ပတ္တိ န ဗြဟ္မုနာတိ **"ကမ္မုနာ ဟိ တာသု တာသူ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တတိယေန** "အယံ လောကော အာဒိတော ပဘုတိ ပဘဝကမ္မုနာ ဝတ္တတီ"တိ ဝုတ္တမတ္ထံ **နိဂမေတိ**။ဝုတ္တဿေဝတ္ထဿ သူစနဥဟိ နိဂမနံ။ တံ ပန နိယမတ္ထံ ဟောတီတိ အာဟ **"ကမ္မေနေဝ ဗဒ္ဓာ ဟုတွာ ပဝတ္တန္တိ, န အညထာ"** တိ ။ **စတုတ္ထေန** ပဒေန။ **ယာယတော**တိ ဂစ္ဆတော။ **နိဗ္ဗတ္တတော** တိ နိဗ္ဗတ္တန္တဿ။ **ပဝတ္တတော** တိ ပဝတ္တန္တဿ။

ခုတဓမ္မာ ဝိသေသတော တဏှာဟာယ သန္တတ္တဝသေန ဝတ္တန္တီတိ အာဟ **“တပေနာတိ ခုတင္ဂတပေနာ”** တိ။ မေထုနဝိရတိ ဝိသေသတော ဗြာဟ္မဏာနံ ဗြဟ္မစရိယန္တိ သာ ဣဓ ဗြဟ္မစရိယေနာတိ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **“ဗြဟ္မစရိယေနာတိ မေထုနဝိရတိယာ”**တိ။ **ဧတေနာ**တိ ဣမိနာ “တပေနာ”တိအာဒိဟိ စတူဟိ ပဒေဟိ ဝုတ္တေန။ **သေဋ္ဌေနာ**တိ ဥတ္တမေန။ သံကိလေသဝိသုဒ္ဓိယာ **ပရိသုဒ္ဓေန။ ဗြဟ္မ** န္တိ ဗြဟ္မဘာဝံ သေဋ္ဌဘာဝံ။ သော ပနေတ္ထ အတ္ထတော ဗြာဟ္မဏဘာဝေတိ အာဟ **“ဗြာဟ္မဏဘာဝံ အာဝဟတီ”** တိ။

ဗြဟ္မာ စ သက္ကော စာ တိ သက္ကဂရုကာနံ သက္ကော သက္ကေနပိ ဂရုကာတဗ္ဗတော, ဗြဟ္မဂရုကာနံ ဗြဟ္မာ ဗြဟ္မုနာပိ ဂရုကာတဗ္ဗတော။ **ဝိဇာနတ**န္တိ ပရမတ္ထဗြာဟ္မဏဿ ဝိသေသံ ဇာနန္တာနံ ဝိညူနံ။ အဝိညုနော ဟိ အပ္ပမာဏံ။ တေနာဟ – **“ပဏ္ဍိတာန”** န္တိ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

တသေဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၉. သုဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၆၂. တုဒိသညာတော ကမော နိဂမော ဧတဿာတိ တောဒေယ္ယော, တဿ အတ္တဇော **တောဒေယ္ယပုတ္တော** တိ အာဟ **“တုဒိကမာ”**တိအာဒိ။ **အာရာဓကော**တိ သံရာဓကော။ ဓမ္မနိသန္တိ ယသ္မာ သမ္မာဒနေန ပရိပူရဏေန ဣစ္ဆိတာ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“သမ္မာဒကော ပရိပူရကော”** တိ။ ဉာယတိ နိစ္ဆယေန ဂမေတိ နိဗ္ဗာနံ, တံ တ ဉာယတိ ပဋိဝိဇ္ဈီယတိ ဧတေနာတိ ဉာယော, တတော ဧတဿ သမ္မာဒကဟေတုဘာဝတော ဉာယော ဓမ္မော အရိယမဂ္ဂေ တံ **ဉာယံ ဓမ္မံ**။ တေနာဟ **“ကာရဏဓမ္မ”**န္တိ။ **အနဝဇ္ဇ** န္တိ အဝဇ္ဇပဋိပက္ခံ။

၄၆၃. ဝဋ္ဋစာရကတော နိယ္ယာတီတိ နိယျာနိကံ ဤကာရဿ ရဿတ္တံ ယ-ကာရဿ စ က-ကာရံ ကတ္ွာ။ နိယ္ယာနေ တ နိယုတ္တံ, နိယ္ယာနံ သီလန္တိ တ နိယ္ယာနိကံ, တပ္ပဋိပက္ခတော **အနိယ္ယာနိကံ** ။ သာ ပန အတ္ထတော အကုသလကိရိယာတိ အာဟ **“အကုသလပဋိပဒ”**န္တိ။

ဗဟုဘာဝတစကော ဣဓ **မဟာ**သဒ္ဒော “မဟာဇနော”တိအာဒီသုဝိယာတိ အာဟ **“မဟန္တေဟိ ဗဟူဟီ”** တိ။ အတ္ထောတိ ပယောဇနံ။ **မဟန္တာနီ** တိ ဗဟုလာနိ။ **ကိစ္စာနီ** တိ ကာတဗ္ဗာနိ။ **အဓိကရဏာနီ**တိ အဓိကာရဇီဝိကာရူပာနိ။ **ဃရာဝါသကမ္မမေဝ** ပဉ္စဗလိကရဏဒသအတ္ထဋ္ဌာနဘာဝတော လောကယာတ္ရာယ စ သမ္ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝတော ဇီဝိတဝုတ္တိယာ တ ဟေတုဘာဝတော **ဃရာဝါသကမ္မဋ္ဌာနံ** ။

“အပ္ပကေနပိ မေဓာဝီ၊ ပာဘတေန ဝိစက္ခဏော။
သမုဋ္ဌာပေတိ အတ္တာနံ၊ အဏုံ အဂ္ဂိံဝ သန္ဓမ”န္တိ။ (ဇာ. ၁.၁.၄)။

ကထာယ ဝုတ္တနယေန **စူဠန္တေဝါသိကဿ ဝိယ** ။

၄၆၄. အယောနိသော ပဝတ္တိတံ တဏိဇ္ဇကမ္မံ ဝိယ အဟာယဘူတံ ကသိကမ္မံ နိဒဿနဘာဝေ ဌပေတွာ အယောနိသောမနသိကရဏဝသေန ပဝတ္တံ ဃရာဝါသကိစ္စံ သန္ဓာယာဟ – **“ယထာ ကသိ။ပေ။ ဧဝံ ဃရာဝါသကမ္မဋ္ဌာနမ္ပီ”**တိ။ **ဗြာဟ္မဏဘတ္တော အဟောသီ** တိ သော ကိရ ဗဟူ ဗြာဟ္မဏေ ခနံ ဒတွာ ယညံ ကာရေသိ။ **ဥပရီ**တိ “ဥပရိ ဥပဋ္ဌာတီတိ ဝဒေဟီ”တိ ဗြာဟ္မဏေဟိ အတ္တနော သမယေန အာစိက္ခာပိတောပိ ယထာ ဥပဋ္ဌိတမေဝ ကထေတွာ ကာလံ ကတွာ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တော, အထ ဗြာဟ္မဏာ – “ဣမိနာ အမ္ဟာကံ ယညေ အေသော ဒိန္နော”တိ ကုဇ္ဈိတွာ တဿ ကဋ္ဌေဝရံ သုသာနံ နေတုံ နာဒံသု။ အထဿ ဉာတကေဟိ သဟဿေ ဒိန္နေ တံ သဟဿံ ဂဟေတွာ ဂေဟတော နီဟရိတုံ အဒံသု။ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ ဆတ္တိံသ ဣတ္ထိယော “ကော ဝတ္ထံ အအာသိ, ကော ဂန္ဓံ, ကော သုမနမာလ”န္တိအာဒိနာ တံ တံ အနမယံ ပုညံ ကတွာ အာယုပရိယောသာနေ တာဝတိံသဘဝနေ သက္ကဿ ဒေဝရညော ပရိစာရိကာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိံသု သဟဿအစ္ဆရာပရိတရိကာ, သက္ကဿ ဒေဝရညော ဝေဇယန္တရထံ ပေသေတွာ ပက္ကောသာပိတေန ဂုတ္တိလာစရိယဘူတေန မဟာဗောဓိသတ္တေန ပုစ္ဆိတာ တံ တံ အတ္တနာ ကတံ ပုညံ ဗျာကရိံသု။ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **“သကလာယ ဂုတ္တိလဝိမာနကထာယ ဒီပေတဗ္ဗ”** န္တိ။ **ဝဏိဇ္ဇကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိပဇ္ဇမာန** န္တိ တေ

ထ တသ္မာ ဝိပဇ္ဇမာနာကာရော ဟေဠာ ဝုတ္တော။ ဧဝံ ပဗ္ဗဇ္ဇကမ္မဠာနမ္ပိ ဝိပဇ္ဇမာနံ အပ္ပဖလံ ဟောတီတိ အာနေတ္တတ သမ္ဗန္ဓော။ **သီလေသု အပရိပူရကာရိနော**တိအာဒိ တသ္သ ဝိပဇ္ဇနာကာရဒဿနံ။ **ဈာနာဒိသုခန္တိ** တေ္တ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန အဘိညာဝိပဿနာဒိသုခဿ ဝိယ သဗ္ရဟ္မစာရီဟိ သဒ္ဓိံ သီလသမ္ပဒါဒိသုခဿ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အရဟတ္တမ္ပိ ဟပုဏာတိ** ပဂေဝ သေက္ခပုထုဇ္ဇနသမ္ပတ္တိယောတိ အဓိပ္ပာယော။

စာဂသီသေနာတိ ပဓာနဘူတေန စာဂေန အနေန တံ အဝဿယံ ကတ္တတ။ တေ္တ တေ **န ကောစိ အဖာသုကဘာတေ**တိ။ **ဥဇုကံ ကတ္တတ** အဝိရုဒ္ဓံ ကတ္တတ, သမ္ပယောဇေတ္တတတိ အတ္တော။ **တပစရိယန္တိ** အဂ္ဂိပရိစရဏံ, တပစရိယဉ္စ ဗ္ဗ ရဟ္မစရိယဂ္ဂဟဏာ ဒုဠ္လလ္လဘာဝတော။

၄၆၆. **အဇာနနဘာဝန္တိ** အသဗ္ဗညုဘာဝံ။ ဘဂဝတော ပန သဗ္ဗညုဘာဝေ သဒေဝကေ လောကေ ဇလတလေ ပက္ခိတ္တတတေလံ ဝိယ ပတ္ထရိတ္တတ ဌိတော, န မေ ဣဒံ ပတိရူပံ, တတော ပရိဝတ္တိဿာမီတိ "ဗ္ရာဟ္မဏော, ဘော, ကေတမာ"တိအာဒိမာဟ။ **ပစ္စာဟရိတုံ** ပဋိပက္ခေန အပဟရိတုံ။ **သေတဟေက္ခရသဒိသော** တိ ပုဏ္ဍရီကပတ္တသဒိသဝဏ္ဏော။ **သုဝဋ္ဋိတာ** တိ ဝဋ္ဋဘာဝယုတ္တဋ္ဌာနေ သုဝဋ္ဋာ။ **နာမကံယေတ**တိ နာမမတ္တမေဝ ဝစနမတ္တမေဝ။ တထာဘူတာနံ ဘာဝဿပိ အဘာဝေန နိပ္ပီနံ နာမ ဟောတိ, နာမ-သဒ္ဒော နိပ္ပီနပရိယာယော။ တေနာဟ – **"လာမကံယေတ"**တိ။

၄၆၇. **ကတမာ တစာ တေသံ သေယ္ယော** တိ တေသံ စင်္ကိယာဒီနံ ဗ္ရာဟ္မဏမဟာသာလာနံ ဝုစ္စမာနဝိဘာဂကသု တစာသု ကတမာ တစာ သေယ္ယောတိ။ "သေယ္ယော"တိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန ဝုတ္တံ။ **သမ္မုတိယာ** တိ အဝိလင်္ဃိတသာဓုမရိယာဒါယ လောကသမ္မုတိယာ။ တေနာဟ **"လောကတေဟာရေနာ"**တိ။ **မန္တာ** တိ မန္တာသင်္ခာတာယ ပညာယ မန္တေတ္တတ ဇာနိတ္တတ။ တေနာဟ **"တုလယိတ္တတ"**တိ။ **အတ္ထသံဟိတ** န္တိ ဟေတုသဉှိတံ။ တံ ပန ဧကံသတော ယုတ္တိယုတ္တံ ဟောတီတိ အာဟ – **"ကာရဏနိဿိတ"** န္တိ။ **အာဝုတော**တိအာဒီသု အာဒိတော အဘိမုခံ ဉာဏဂတိယာ ဝိဗန္ဓနေန **အာဝုတော,** အာဝရိယေန ဝိသေသတော ဉာဏဂတိယာ နိဗန္ဓနေန **နိဝုတော,** ဧဝံ **ဩဖုဋော** ပလိဂုဏ္ဌိတော။ **ပရိယောနဒ္ဓော**တိ သမန္တတော ဩနဒ္ဓော ဆာဒိတော။ တေနာဟ **"ပလိဝေဌိတော"**တိ။

၄၆၈. **သစေ တေံ ကာရဏမတ္ထိ** တိ "နိဿဋ္ဌတိဏကဋ္ဌုပါဒါနော အဂ္ဂိ ဇလတီ"တိ ဧတံ ကာရဏံ သစေ အတ္ထိ ယဒိ သိယာ, သော အပရော တိဏကဋ္ဌုပါဒါနော အဂ္ဂိ ယဒိ ဘဝေယ္ယ။ **သအောသော** သာဒီနတေ သပရိက္ကိလေသော။ **ပရိသုဒ္ဓော** တိ ဥပက္ကိလေသာဘာဝေန သဗ္ဗသော သုဒ္ဓော။ **ဇာတိ အာဒီနံ အဘာဝေနာ**တိ ဇာတိပစ္စယာနံ ကမ္မကိလေသာနံ နိဂ္ဂမေန။

၄၆၉. **န နိစ္စလာ တိဋ္ဌန္တိ** တိ တတ္ထ ပက္ခိပိတဗ္ဗဿ လဗ္ဘမာနတ္တာ ယထာပညတ္တံ ဟုတ္တတ နိစ္စလာ အကမ္ပိယာ န တိဋ္ဌန္တိ။ **တံ အောသံ** တံ ဦနတာအောသံ။

အညသ္မိံ အသတိ တိ အတ္တဘာဝ္ဇကမုသာတဒေ အသတိ။ သော ဟိ အတ္တနော သန္တကဿ အအာတုကာမတာဒိဝသေန ပဝတ္တဿ အကမ္မပထပ္ပတ္တဿ မုသာတဒဘာဝဿ ဝိပရီတော အညော ဣဓ အဓိပ္ပေတော။ တထာ ဟိ ဣတရော ယေဘုယ္ယေန ဝဋ္ဋဠ္ဌိတဗ္ဗတော တေဟာရိတဗ္ဗတော **ဝဋ္ဋ္ဇကမုသာတအော** တိ အာဟ။ န ကအာစိ မုသာတဒီတိ **ဒွေ ကထာ န ကထေန္တိ**။ ဗာဟိရကာနံ အနဝဇ္ဇတပသမ္မတာယပိ နိဿိတောတိ ဝတ္တုံ အာဟ **"သီလတ တပနိဿိတကော ဟောတီ"**တိ။ ဝိဝဋ္ဋမုခာ မန္တဇ္ဈေနမဏ္ဍိတာ သဗ္ဗသော သဇ္ဈာယာ ဟောန္တိ, န ဣတရေတိ အာဟ **"ပဗ္ဗဇိတာ နိစ္စံ သဇ္ဈာယန္တီ"**တိ။

၄၇၀. **စိရံ နိက္ခန္တော** တိ နိဂ္ဂတော ဟုတ္တတ စိရကာလေ။ **န သဗ္ဗသော ပစ္စက္ခာ ဟောန္တိ** သတိသမ္မောဟတော မဂ္ဂါနဉ္စ အညထာ ကရဏတော။ **စိရာယိတတ္တ** န္တိ "အယံ မဂ္ဂေ"တိ ကထနဿ စိရာယနံ။ **ဝိတ္ထာယိတတ္တ** န္တိ အသပ္ပဋိဘာနံ။ တံ ပန သဉ္ပမာဟ ဒဿေတုံ **"ယထာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ဗလသမ္ပန္နော တိ ကာယဗလေန သမန္နာဂတော။ ပမာဏကတံ ကမ္မံ နာမ ပမာဏကရာနံ ရာကဒိကိလေသာနံ အဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ **"ပမာဏကတံ ကမ္မံ နာမ ကာမာဝစရ"** န္တိ အာဟ, တေသံ ပန ဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ ဝုတ္တံ **"အပ္ပမာဏကတံ ကမ္မံ နာမ ရူပာရူပာဝစရ"**န္တိ။ တတ္ထာပိ ဝိသေသတော အပ္ပမညာဘာဝနာ သမ္ဘဝတီတိ အာဟ **"တေသု

ပီ”တိအာဒိ။ နိရိဟာကတ္တာ ယထာ အပ္ပမာဏသမညာ လဗ္ဘတိ, တံ ဒဿေတုံ **“ပမာဏ။ပေ။ ဝုစ္စတီ”** တိ အာဟ။ **န ဩဟီယတိ န တိဋ္ဌတီ**တိ ကတူပစိတမ္ပိ ကာမာဝစရကမ္မံ ယထာဓိဂတေ မဟဂ္ဂတဇ္ဈာနေ အပရိဟီနေ တံ အဘိဘဝိတွာ တတ္ထ အာသီဒေတွာ ဩဟီယကံ ကတွာ ပဋိသန္ဓိ အတုံ သမတ္ထဘာဝေန န တိဋ္ဌတိ။ **လဂ္ဂိတု** န္တိ အာဝရိတုံ ။ **ဌာတု**န္တိ ပတိဋ္ဌာတုံ။ **ဖရိတွာ**တိ ပဋိပ္ဖရိတွာ။ **ပရိယာဒိယိတွာ**တိ တဿ သာမတ္ထိယံ ခေပေတွာ။ ကမ္မဿ ပရိယာဒိယနံ နာမ ဝိပာကုပ္ပာဒဗန္ဓနမေဝါတိ အာဟ – **“တဿ ဝိပာကံ ပဋိဗာဟိတွာ”** တိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

သုဘာသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၁၀. သင်္ဂါရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၇၃. အဘိပ္ပသန္နာ တိ အဘိသမေစ္စ ပသန္နာ။ တေနာဟ – **“အဝေစ္စပ္ပသာဒဝသေန ပသန္နာ”** တိ။ ဗြာဟ္မဏီ ဝိဂတမလမစ္ဆေရတာယ **“တုယှံ ဒေယျဓမ္မံ ရုစ္စနကဌာနေ ဒေဟီ”** တိ အာဟ။ မဂ္ဂေနေဝ ဟိဿာ မစ္ဆရိယသ္သ ပဟီနတ္တာ ဗုဒ္ဓပက္ခဗြာဟ္မဏပက္ခဝသေန ဥဘတောပက္ခိကာ။

ကိံသူတိ ကိန္တိ ပုစ္ဆာဝစနံ။ **ဆေတွာ** အနာဒိယိတွာ ဝိနာသေတွာ။ **သုခံ သေတီ**တိ စိတ္တသန္တာပဟာဘာဝေန သုခေန သုပတိ။ **န သောစတီ**တိ တတော ဧဝ သောကံ နာမ ဝိနာသေတိ။ **ကောဓန္တိ** ကုဇ္ဈနလက္ခဏံ ကောဓံ။ **ဆေတွာ** သမုစ္ဆိန္ဒိတွာ။ **သုခံ သေတီ**တိ ကောဓပရိဠာဟေန အပရိဍယှမာနတ္တာ သုခံ သုပတိ။ ကောဓဝိနာသေန ဝိနဋ္ဌဒေမနဿတ္တာ **န သောစတိ။ ဝိသမူလဿာ** တိ ဒုက္ခဝိပာကဿ။ **မဓုရဂ္ဂဿာ** တိ အက္ကောသကဿ ပစ္စက္ကောသနေန, ပဟာရကဿ ပဋိပ္ပဟရဏေန ယံ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ သန္ဓာယေဝ **“မဓုရဂ္ဂေ”** တိ ဝုတ္တော။ ဣမသ္မိဉ္ဟိ ဌာနေ ပရိယောသာနံ “အဂ္ဂ”န္တိ ဝုတ္တံ။ **အရိယာ**တိ ဗုဒ္ဓါဒယော အရိယာ။

ပဉှံ ကထေသီတိ ဗြာဟ္မဏော ကိရ စိန္တေသိ – “သမဏော ဂောတမော လောကပူဇိတော, န သက္ကာ ယံ တံ တံ တ ဝတွာ သန္တဇ္ဇေတုံ, ဧကံ သဏှပဉှံ ပုစ္ဆိဿာမိ”တိ။ သော ဧကံ ပုစ္ဆာကထံ အဘိသင်္ခရိတွာ “သစေ အသုကဿ နာမ ဝဓံ ရောစေမီတိ ဝက္ခတိ, ယေ တုယှံ န ရုစ္စန္တိ, တေ မာရေတုကာမောသိ, လောကဝဓာယ ဥပ္ပန္နော ကိံ တုယှံ သမဏဘာဝေနာတိ နိဂ္ဂဟေဿာမိ။ သစေ န ကဿစိ ဝဓံ ရောစေမီတိ ဝက္ခတိ, အထ နံ တွံ ရာဂါဒီနမ္ပိ ဝဓံ န ဣစ္ဆသိ, တသ္မာ သမဏော ဟုတွာ အာဟိဏ္ဍသီတိ နိဂ္ဂဏှိဿာမီတိ ဣမံ ဥဘတောကောဋိကံ ပဉှံ ပုဋ္ဌော သမဏော ဂောတမော နေဝ ဂိလိတုံ န ဥဂ္ဂိလိတုံ သက္ခိဿတီ”တိ ဧဝံ စိန္တေတွာ ဣမံ ပယှံ ပုစ္ဆိ။ တဿ ဘဂဝါ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ကထေသိ။ သော ပဉှဗျာကရဏေန အာရာဓိတစိတ္တော ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိ။ သတ္ထာ တံ ပဗ္ဗာဇေသိ, သော ပဗ္ဗဇ္ဇာကိစ္စံ မတ္ထကံ ပာပေသိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တော”** တိ။

အဝဘူတာတိ အဓောဘူတာ။ အဓောဘာဝေ သတ္တာနံ အဝမို အဝမင်္ဂလန္တိ အာဟ – **“အဝမိုဘူတာ အဝမင်္ဂလဘူတာယေဝ”**တိ။ **ပရိဘူတာ**တိ ပရိဘဝပ္ပတ္တာ။ **ဝိဇ္ဇမာနာန** န္တိ ဟဋ္ဌိယံ အနာဒရေ သာမိဝစနန္တိ တဒတ္ထံ ဒဿေန္တော **“ဝိဇ္ဇမာနေသူ”** တိအာဟ။ ပကဋ္ဌံ, ပဝမုံ တ ဉာဏန္တိ **ပညာဏ**န္တိ ဘဂဝတော ဉာဏံ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။

၄၇၄. အဘိဇာနိတွာတိ အဘိဝိသိဋ္ဌေန ဉာဏေန ဇာနိတွာ။ **တေသိတတေသာနာ**တိ ကတကရဏီယတာယ သဗ္ဗသော ပရိသောသိတနိဋ္ဌာ။ **ဟာရမိသင္ခါတ** န္တိ ပရမုက္ကံသဘာဝတော ဟာရမီတိ သင်္ခါတံ။ တေနာဟ **“သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဟာရဘူတ”**န္တိ။ **ဗြဟ္မစရိယဿာ** တိ သာသနဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိဘူတံ။ တေနာဟ **“ဥပ္ပာဒကာ ဇနကာ”** တိ။ “တက္ကဒမေဝံ ဘဝိဿတိ တက္ကဒမေဝ”န္တိ တက္ကနံ တက္ကော, သော ဧတဿ အတ္ထီတိ **တက္ကီ** ။ ယသ္မာ သော တံ တံ ဝတ္ထုံ တထာ တထာ တက္ကိတွာ ဂဏှာတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“တက္ကကဟီ”** တိ။ ဝီမံသနသီလော **ဝီမံသီ** ပစ္စက္ခဘူတမတ္ထံ ဝီမံသနဘူတာယ ပညာယ ကေဝလံ ဝီမံသနတော။ တေနာဟ **“ပညာစာရံ စရာပေတွာ ဧဝံတဒီ”**တိ။ ယထာဝုတ္တတက္ကိဝိမံသီဘာဝေန တက္ကပရိယာဟတံ ဝီမံသာနုစရိတံ သယံပဋိဘာနံ ဧဝမေတန္တိ ဝတွာ။

၄၈၅. အဋ္ဌိတပဏနဝတ န္တိ အညတ္ထ ကိသ္မိဉ္စိ ပုဂ္ဂလေ အဋ္ဌိတပဏနဝတံ အနညသာဓာရဏံ ဘဂဝတော ကေတမဿ ပဏန်ံ အဟောသိ။ **သပ္ပုရိသပဏနဝတံ အဟောသိ** သပ္ပုရိသပဏနဝတာဓိဂတာနံ တောဒိသာနံ အရဟတံ အစ္ဆရိယပုဂ္ဂလာနံယေဝ အာဝေဏိကပဏနဝတံ အဟောသိ။ **အဇာနန္တောဝ ပကာသေတီ** တိ အယံ ပုစ္ဆိတမတ္ထံ သယံ ပစ္စက္ခ

တော အဇာနန္တော ဧဝ ကေဝလံ သဒ္ဒံ ဥပ္ပာဒေတ္တဝ ပကာသေသီတိ သညာယ အာဟ။ **အဇာနနဘာဝေ သန္တေ** တိ က္ကမေ အဓိဒေတတိ ပစ္စက္ခတော ဇာနနေ အသတိ။ **ပဏ္ဍိတေန မနုဿေနာ** တိ လောကတေဟာရကုသလေန မနုဿေန, တ္ဝံ ပန လောကတေဟာရေပိ အကုသလော။ ဝစနတ္ထဥ္ဟိ အဇာနန္တော ယံ ကိဉ္စိ ဝဒတိ။ **ဥစ္စေန သမ္မတ** န္တိ ဥစ္စံ သုဟာကဋ္ဌံ သဗ္ဗသော တရုဏအာရကေဟိပိ သမ္မတံ။ ဉာတမေတံ ယဒိဒံ အတ္ထိ ဒေတတိ။ တေနာဟ **“သုသုအာရကာပီ”**တိ အာဒိ။ **ဒေတ**တိ ဥပပတ္တိဒေတ။ **အဓိဒေတ နာမ** သမ္မုတိဒေဝေဟိ အဓိကဒေတတိ ကတ္တ, တဒညေ စ မနုဿေ အဓိကဘာဝေ ကိမေဝ ဝတ္တဗ္ဗံ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ပပဉ္စသူဒနိယာ မဇ္ဈိမနိကာယဋ္ဌကထာယ

သဂ္ဂါရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

နိဋ္ဌိတာ စ ဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ။

မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ သမတ္တာ။